

[Erdélyi Magyar Adatbank]

AZ ERDÉLYI HELIKON KÖLTŐI

(1928–1944)

KRITERION KÖNYVKIADÓ
BUKAREST 1973

[Erdélyi Magyar Adatbank]

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE ÉS BEVEZETŐ
TANULMÁNNYAL ELLÁTTA
SZEMLÉR FERENC

AZ ERDÉLYI HELIKON KÖLTÉSZETI ANYAGÁNAK
REPERTÓRIUMÁT
KELEMEN ILONA, RÉTHY ANDOR
ÉS VÁCZY LEONA ÁLLÍTOTTA ÖSSZE

[Erdélyi Magyar Adatbank]

AZ ERDÉLYI HELIKON KÖLTŐI

(BEVEZETŐ)

[Erdélyi Magyar Adatbank]

[Vákát oldal]

Mint az utóbbi években annyiszor, most is némi aggodalommal bocsátom az olvasók elé az itt következő válogatást. Nem mintha nem volnék meggyőződve a gyűjtemény irodalomtörténeti és irodalmi értékéről. De esetleges erényeit nem tulajdoníthatom magamnak, meglévő hiányosságaiért kényszerűen egyedül vállalom a felelősséget. Hasonló mű megjelenését ugyanis hosszadalmas közös tevékenységnek kellene megelőznie, s ez itt bizonyos mértékben hiányzik, vagy legalábbis szórványos munkákra korlátozódik. Mentségül vegye figyelembe az olvasó, hogy a gyűjtemény megjelenése elé gördülő akadályok lebontása közben sok minden háruult az egyéni munkakészség terhére – azzal a megokolással, mert a válogatás kiadása csakugyan nem késlekedhetik.

Szükség van az irodalomtörténészek, bírálók és nagyközönség részéről évek óta hangoztatott igény kielégítésére – még azzal a kockázattal is, ha a kezdő lépéseket itt-ott botladozás zavarja. Mindenki számára hozzáférhető alakban kell megmutatkoznia annak az anyagnak, amelynek csak futólagos ismeretében az egykori Erdélyi Helikon költészete az elmúlt évek folyamán annyi meseszerű felmagasztalásban vagy olcsó elítélésben részesült. Ugyanakkor az ellenigények megcáfolása is sürgeti a könyv megjelenését. Elképzelhető ugyanis olyan óhaj, amely a poros feledés fátylai mögött hevertetné ennek az irodalmi fél-múltnak anyagát és jelenségeit – bizonyára az eddigi helyzet főntartása céljából. Hadd vitatkozzunk – gondolhatják egyesek – olyan érvelések és cáfolatok összevetésével, amelyeknek bizonyítékaihoz nehezen megközelíthető könyvtárak állványainak néha hiányos gyűjteményeiben csak a szakember fér. Próbáljuk meg hát legalább részben és töredékesen föloldani a nehézséget annak a válogatásnak közzétételével, amely mai felfogásunk fényében is hozzájárul irodalmi közkincsünk gyarapításához.

Persze talán hiba e bevezető megírását olyasvalakire bízni, aki bizonyos határok közt annak idején szintén hozzájárult a vitatott folyóirat lírai arcélének megvonásához. Eleve gyanú támadhat az olvasóban (sőt még e sorok írójában is!), hogy min-

den elhatározott jószándék ellenére az anyag kiválogatásába, elrendezésébe, tárgyalásába beszüremkedni engedi az elháríthatatlan alanyiságot, vagy ami talán még ennél is veszedelmesebb: alanyisága ellensúlyozására az elfogult szigorúságot. Helyesebb lett volna tehát valamely tárgyilagos harmadikat kiválasztani, aki az időben és térben kialakult hűvös igazságtétellel szemlélheti a valaha volt dolgokat és a rég elmúlt élet nyugtalan pezsgésében született egykori költeményeket.

Egyetlen indok szól mégis az elfogadott megoldás mellett. Az egykori történéseket átélt személy ugyanis – belülről és közvetlen közelből ismervén az eseményeket – talán érzékletesebb és pontosabb képet rajzol az ítéletünk alá bocsátott tárgyról. Igaz: ő is benne volt a sodrásban, tehát hasonlania kellett az áramláshoz. A véletlen azonban két módozattal is hozzásegítette a kívülről és felülről való szemlélethez. Egyfelől az Erdélyi Helikon számos évfolyamának bizonyossága szerint majdnem mindig csak egy-egy mellékág úszójaként szerepelt. Másfelől amint annak idején a transzilvanizmus vitája is bizonyította: jelen sorok írója és az Erdélyi Helikon szerkesztősége között bizonyos elméleti kérdésekben szinte alapvető nézeteltérések állottak fent – függetlenül attól, hogy állításai kapcsán szerzőnek volt-e igaza vagy sem. Végül a történelem forradalmi alakulása lehetőséget nyújtott arra is, hogy az előszó írója a magunk mögött hagyott szakaszt bíráló szemmel tekinthesse át, vagy legalábbis megkísérelhesse a tárgyilagosabb nézőpont megválasztását.

Mindenképpen igaza volt Balogh Edgárnak (Korunk, 1971/3.), amikor figyelmeztetett ez utóbbi eljárás fontosságára, s ugyanakkor mintegy feladatként jelölte meg „...mindannak kritikai átvételét, ami például a két világháború közt demokráciát, humánumot kereső polgári, kispolgári, egyházi sajtórengetegből máig értékesíthető. A Román Kommunista Párt nemzeti politikájának egyik jelentős eredményeképpen sokoldalúan kibontakozott hazai magyar sajtóhálózat értékmérője így nemcsak a legalitással küszködő vagy illegális munkás- és pártstajtóból való eredés, hanem mindaz, amit az egész régi magyar nemzeti-ségi sajtóból magának kisajátít és javunkra fordít.” És miután megemlíti a mai Korunk tevékenységét, leszögezi, hogy a szerkesztők ezzel többek között „a helikonista irodalom értékeinek bírálati átvételét és újra-megjelentetését” kívánták elősegíteni.

A feladat annyira világos, hogy annak gyakorlati megoldása – minden rendszertelenség ellenére – lényegében már a fenti

megfogalmazása előtt megkezdődött. Említsük csak meg a Romániai Magyar Írók sorozatát, amelyben az egyértelműen szocialista művek mellett számos úgynevezett „helikonista” író műve is helyet foglal.

Volt idő persze, amikor az egész úgynevezett helikoni kodalmat valami mocsárillatú gyanú lengte körül. Ennek a korszaknak azonban vége. Az Erdélyi Helikon folyóirat helyét, szerepét és jelentőségét eddig is több cikk, tanulmány és mű igyekezett tisztázni. Mostanra főbb vonalaiban körülbelül megnyugtatóan kirajzolódott az a szerep, amelyet a lap a romániai magyar irodalomban játszott. Ezek alapján néhány bekezdés erejéig megkísérlem összefoglalni az Erdélyi Helikon folyóiratra vonatkozó egyes fontosabb megállapításokat.

Az Erdélyi Helikon első évfolyama 1928-ban látott napvilágot. Kiadója az Erdélyi Szépművészeti Céh, amelyet 1924-ben Kádár Imre, Kós Károly, Ligeti Ernő, Paál Árpád és Zágony István alapított, és amely az 1926 júliusában létrejött Erdélyi Helikon Szabad Írói Munkaközösség hatósugarába került. Ez a kötetlen írói társulás – amelynek történetét egy részlettanulmány erejéig talán meg kellene írni – Kemény János kezdeményezésére és az ő vendégeként évente egyszer ült össze háromnapos tanácskozásra a házigazda marosvécsi kastélyában. A tanácskozások – emlékezetem szerint – Bánffy Miklós irányításával, legalábbis az ő elnöklésével zajlottak le.

A szabad munkaközösség létrejöttét kiváltó okok és lehetőségek közül elsősorban a gazdaságiakat kell hangsúlyozni. Maguk az írók már korábban is kísérleteztek, hogy önálló összefogások révén műveik számára kiadási lehetőséget teremtsenek. Ezek a próbálkozások azonban megfelelő anyagi fedezet vagy támogatás híján rendre megbuktak vagy elhaltak. Ezúttal azonban az erdélyi magyar főnemesség, a földbirtokkal rendelkező réteg és a viszonylag vagyonosnak vagy legalábbis jómódúnak minősíthető úgynevezett középosztály hajlandónak mutatkozott egy szabadelvű és elméletileg pusztán művészi szempontokat magáénak valló szélesebb összefogás támogatására. Ugyanakkor a csakugyan tágabb gondolkodású és művészeknek sem utolsó Bánffy Miklós, akivel Kós Károly kitűnően megértette magát, szellemileg és anyagilag is alkalmasnak látszott a szabad írói társulás legfőbb védnökségére, talán irányítására.

A politikai körülmények is közrejátszottak ennek a szélesebb írói arcvonalnak kialakulásában. A két korábbi nemzeti-

ségi politikai alakulat: a Magyar Néppárt és a Magyar Nemzeti Párt 1922-ben Magyar Párt néven egybeolvadt, és az így kialakult új képződmény a főnemességtől kezdve (és ennek tagadhatatlan vezetésével) a polgárságig és a kispolgárságig húzódó nemzetiségi alapon egyetlen tömörülést hozott létre.

Végül s harmadikul említhető körülmény vagy ösztönzés a szabad írói csoportosulás megvalósítására az alkotók döntő többségének irodalmi egységre – bármilyen képzeletbeli is lett volna az! – való törekvése volt. „A különböző szemléletű polgári írókat... – állapítja meg Láng Gusztáv – (akik a polemikus küzdelmekbe, az önálló fórumteremtés kudarcaiba amúgy is belefáradtak) nemcsak vonzotta a közös tábor utópikus gondolata, hanem egyre erősebb érdekszálakkal kötötte meg a Helikon hatáskörébe tartozó (de éppen a munkaközösség vezetőnélkülisége miatt sok szempontból a Helikont irányítóan befolyásoló) könyvkiadó és folyóirat.”

Bennünket elsősorban ez az utóbbi körülmény érdekel. Ám az írókra való visszahatás, illetve az írók és a folyóirat bonyolult kölcsönhatása szempontjából azt is meg kell vizsgálnunk, vajon a fentebb elősorolt tárgyi okok és körülmények milyen szellemi tükröződése tette lehetővé az olyan közös gondolat, eszme vagy jelszó kialakítását, amelynek alapján vagy keretében ezek a szemléletek és törekvések egyetlen zászló alatt csoportosulhattak. Ma már többé-kevésbé világos, hogy ez a közös eszme vagy jelszó az úgynevezett „erdélyi gondolat” vagy másképpen transzilvanizmus volt, amelyet ugyan nem a vécsi munkaközösség talált ki, de amelyet mindenképpen alkalmasnak vélt az egység megteremtésére irányuló törekvéseihez.

Az „erdélyi gondolat” éppen pontosan körül nem írtsága és lényegi meghatározhatatlansága folytán kitűnő lehetőségeket kínált a különféle indítékokból származó, mégis közösnek feltételezett cselekvés alátámasztására. Az egymástól sokban eltérő gondolkodású résztvevők mindenike a számára legkedvezőbbnek tetsző vagy legvalószínűbbnek látszó eszmei tartalommal tölthette meg a más-más alkalmakkor, de mégis egységesen használt kifejezést. Leghaladóbb megfogalmazásaiban értették rajta a Romániában együttélő népek testvériségét (helyesebben az Erdélyben közös történelmi múltú románok, magyarok és szászok megértését és barátságát), az európai műveltségi szintre való törekvést, a nép szolgálatát és javának munkálását. Az erdélyi táj szeretetét, a hazához, a szülőföldhöz való ragaszkodást, a

mindent átölelő humanizmust, a szabadelvű demokráciát, az irodalomban pedig főként az esztétikai és művészi szempontok elsődlegességét.

Mindezek a tartalmak kétségtelenül haladó vonásokat is felmutatnak. Éppen ezért lehetővé tették, hogy bár pontosan körül nem határolt ködös alapokon, mégis színvonalas, sokszínű irodalom szülessék, s olyan egymástól merőben eltérő gondolkodású költői egyéniségek találkozassanak a folyóirat hasábjain, mint teszem Szentimrei Jenő és Reményik Sándor, Tompa László és Dsida Jenő, Kiss Jenő és Kádár Imre, Áprily Lajos és Kovács Katona Jenő, Olosz Lajos és Bárd Oszkár. Az irodalomnak tiszta művészetként való fölfogása lehetővé tette a folyóiratban olyan társadalmi szándékokkal induló és munkálkodó költők megjelenését, mint Arató András, Bányai László, Berda József, Méliusz József, Darvas Szilárd, Déry Tibor, Horváth Imre, Illyés Gyula, József Attila és mások. Persze ugyanazokon a hasábkokon többször előfordulhatott a Finta Zoltán és Mécs László neve is. E példaként felhozott két utóbbira vonatkozólag viszont azonnal le kell szögeznünk, hogy az Erdélyi Helikonban való jelentkezésük idején sem politikai magatartásuk, sem beküldött verseik nem adtak okot elutasításra. Ha tehát példaként említjük őket, ez csak bizonyos túlzó kiélezettség. Éppen ezért itt némi megkülönböztetéseket kell tennünk.

Kétségtelen, hogy az Erdélyi Helikonnak mint munkaközösségnek és folyóiratnak a korszak romániai magyar irodalmában elfoglalt helyzete többé-kevésbé megfelel Gaál Gábor A mai erdélyi irodalom arcvonalai című tanulmánya (Korunk, 1930) elemzéseinek. Ezek szerint egyfelől a teljesen elavult akadémizmus hagyományos tábora és másfelől a „tiszta osztályvonal arcvonala” között valahol középen húzódott a transzilvanizmust valló helikoni vonulat, amely ugyan nem a haladás eszméjének következetes vállalása miatt, de mégis a „művészetéről való fölfogásában s az új történeti helyzettel való leszámolás értelmezésében” szemben állott az akadémizmussal. Gaál Gábor elemzése szerint ezen az alapon helyezkedett el az akkori erdélyi magyar polgár, a régi hivatalnok-dzsenteri és a szabadelvűbb eszméket valló főúri réteg – mégpedig a tiszta művészetnek a köztük meglévő ellentéteket elmosó elképzelésében. Ebből az elemzésből az következik, hogy az Erdélyi Helikon tömörülésében a liberális polgáreszmény, nem pedig valamely népfronti elgondolás öltött testet. Sőt a maga egészében bizonyos tartóz-

kodással viseltetett még a polgári radikalizmus eszméivel szemben is. Arcvonalának átfogó voltát az is csökkentette, hogy külföldi megmondásokból alakulásakor a vécsi kastély meghívottai névsorában csupán az akkori úgynevezett középmező és az annál valamivel fiatalabbak szerepeltek. Ennek viszont többek között az a különös következménye lett, hogy a csakugyan a leghaladóbb humánus képviselő és a romániai magyar irodalomért lankadatlan küzdelmet vívó Benedek Elek sem került a helikoni tagok jegyzékére.

Láng Gusztáv itt arra figyelmeztetett, hogy élesebb határvonalat kell húzni egyrészt a marosvécsi évi üléseken alakot nyert helikoni közösség, másrészt a jelen gyűjtemény verseit közlő Erdélyi Helikon folyóirat magatartása közé. A kettő nem azonos – ez kétségtelen. De az is bizonyos, hogy kettejüket ezer meg ezer szál bonyolítja egységgé, és éppen annyi választóvonal osztja külön-külön irodalmi tájjá. Az összekötők és válaszfalak fölfedése hatásosabbá tenné e sorok írójának szerény kísérletét, de ugyanakkor a szerzőt olyan vállalkozásba hajszolná, amelyhez nem érez elegendő erőt, s egyelőre nem lel kielégítő forrásokat és támasztékokat.

Annyit azonban e kísérlet szerzőjének mégis le kell szögeznie, hogy már eleve jól körülhatárolt célja szerint nem kíván foglalkozni magának a marosvécsi helikoni közösségnek kérdéseivel. Létéről is csak annyiban tett vagy tesz említést, amennyiben az a folyóirat jellegének magyarázatához feltétlenül szükséges. Ugyancsak nem kíván foglalkozni – még talán utalások mértékében sem – az Erdélyi Helikon folyóirat egészének társadalmi szerepével vagy irodalomtörténeti jelentőségével. Még csak arra sem törekszik, hogy annak történetét (akár néhány mondat erejéig) fölvázolja, hiszen ezt a munkát másoknak: irodalomtudósoknak, kutatóknak kellett volna vagy kell elvégezniük. Ebből következik, hogy teljesen figyelmen kívül hagyja az Erdélyi Helikon eszmei vagy bírálati jellegű anyagának vizsgálatát, de még szépprózájának taglalását is. Ehelyett figyelmét egyetlen tárgyra: a folyóiratban közölt költészeti anyagra irányítja.

Az Erdélyi Helikon nyilvánvalóan nem egyszeri jelenség, hanem időben lezajló folyamat. Fölös ismétlésként hangzik, de nem árt annak felemlgetése, hogy mint ilyennek története (persze ezután megírandó története!) van, amely egymással összefüggő, mégis különálló szakaszokra oszlik. A folyóirat bizonyos

vonatkozásokban más arcélt mutatott Áprily szerkesztésében, vagy amikor Kuncz Aladár tartotta kezében a vezetést, vagy Kós Károly idejében, végül amidőn Kovács László volt a mindenható irányító. Ezeknek a különböző szakaszoknak vissza kellett tükröződniök a folyóirat költészeti anyagában is – mégpedig a változó szerkesztők, vagy a mögöttük tevékenykedő láthatatlan sugalmazók ízlése, célja, belátása, műveltsége szerint. Ilyen mélyreható vizsgálatra ez a bevezető ismét csak nem vállalkozhatik.

Ehelyett olyan általánosabb érvényűnek tetsző közös – lehet, téves – nézőpontot kellett keresnie, ahonnan a folyóirat teljes költői termését a maga egészében szemlélheti. Ezt a nézőpontot azért merte – amint az alábbiakból kitűnik – az úgynevezett erdélyiség vagy transzilvanizmus eszméjében fölfedezni, mert részben a marosvécsi közület, részben a folyóirat tizenhét esztendő fennállása alatt – legalábbis jelszó alakjában – minden szakaszban egyformán hirdették. Kétségtelen, hogy ennek a jelszónak más volt a tartalma Kuncznál, más Kósnál és megannyira más Kovács Lászlónál, hiszen maga is meghatározhatatlan ködösségekben veszett el. Valamely távoli eszmény alakjában mégis eggyé igyekezett fogni a különböző szerkesztői elképzeléseket és törekvéseket, és adott bizonyos mértékben medret a folyóirat hasábjain hömpölygő versáradatnak. A meglepő a dolgan csak az, hogy – a további fejtegetésekből kitetszőleg – a kezdeti transzilván eszme tágasságának és teljességének lassú beszűkülésével és az ezzel egyértelmű szerkesztői gyakorlat szikárabbá válásával egyidejűleg, sőt annak ellenében maga a költői termés inkább tágul és kibomlik... De ennek bizonyítását hadd engedjük át a felsorolandó tényeknek...

Az Erdélyi Helikon körül kifejeződő csoportosulásnak korlátait tehát annak idején már Gaál Gábor megállapította. Mégis megkülönböztető vonásokat kölcsönzött a folyóiratnak az a tény, hogy szembehelyezkedett a maradiságot és visszahúzást képviselő hagyományos eszmék hirdetőivel. Vagyis a maga transzilvanista módján európai szintre igyekezett jutni – ebben a vonatkozásban pedig Románia magyar irodalmában a Nyugat céljaihoz hasonló szerepre törekedett. Nem is kevés sikerrel. Hiszen a Helikont megelőző kezdeteknél még nagy súllyal jelenlévő maradi elemek hamarosan másodrangú irodalmi tényezőkké szorultak vissza. Valódi művészi rangot pedig – legalábbis polgári szemszögből nézve – csakhamar az Erdélyi Helikon hasábjain való megjelenés biztosított.

Bármilyen élesen elzárkózó álláspontot foglalt is el azonban az Erdélyi Helikon a hagyományörzők tekintetében, ugyanezt nem lehet állítani a baloldal képviselőire vonatkozólag. Ezek irányában a Helikon minden kétséget kizáróan lényegesen nyitottabbnak mutatkozott – különösen közvetlenül a megalakulását követő, vagyis a Gaál Gábor cikkének megjelenését megelőző időkben. Ennek elméleti megfogalmazásaképpen hadd idézzek ismét a mondott tanulmányból:

„...a mai erdélyi magyar irodalomban az osztálytudatok kifejezései – általában – nem jelentkeznek határozottan. Az erdélyi irodalom keretei között még minden folyik. A tudatok és arcvonalak kialakulása határozatlan és zavaros. Az egymással valójában ellentétben levő tudatok és arcvonalak még együtt dolgoznak. A legtöbb esetben maguk az írók sem tudják, hogy hova tartoznak” ...

Írjuk azonban az Erdélyi Helikon folyóirat javára, hogy ezt a cseppfolyós állapotot, különösen az első időkben, Áprily Lajos és főleg Kuncz Aladár szerkesztői működése idején, nem a jobboldali maradiságot tőle szigorúan elválasztó gátak alámosására, hanem szinte meglepő következetességgel a balról csorduló erek befogadására használta föl.

Itt nem csupán azon van a hangsúly, hogy kezdetben olyan költők is jelentkeznek a folyóirat hasábjain, akik a későbbi tisztázódás folyamatában megszűnnek a Helikon munkatársai lenni, mert vagy a Korunk köré zárkoznak föl, vagy valamely más baloldali sajtótermék létrehozásában és fenntartásában vállalnak szerepet. Hanem főleg azon, hogy – ismét csak az első időkben – a helikoni költészetben meglepő gyakorisággal jelentkeznek azok a hangütések, amelyek rendszerint kimondottan társadalmi meghatározottságokkal társulnak. Gondolok itt mindezekelőtt az első világháborút követő évek avantgarde gyökereztetésű szabadvers-gyakorlatára, amelynek keretében a formai jegyek csillogásának elhanyagolásával előtérbe lép a mondanivaló, mégpedig rendszerint eléggé szélsőséges megfogalmazásban.

Megemlítem itt – példaképpen – Déry Tibor, Olosz Lajos vagy Méliusz József költeményeit, a későbbi néprajzos: Gunda Béla korai verseit, Ormos Ivánnak eleinte társadalmi hangvételű munkáit, sőt a katolikus papköltő: Pakocs Károly verseit is. Mindez azt látszik bizonyítani, hogy a transzilvanizmus a maga humanista-népi értelmezésének korában nem tért ki a társadalmi jelenségekkel való szembenézés elől, nem menekült pusztá ter-

mészetszeretbe és mindenben fölülelemelkedő „tisza” művészeti látomásokba. Közéleti irányú nyitottságának további bizonyítékát lehetne föllelni abban a tényben is, hogy a Helikon költői közül nem kevesen – mint például Bárd Oszkár, Horváth Imre, Szentimrei Jenő – ennek a munkatársi minőségnek változatlan megtartásával válhattak a Korunk megbecsült íróivá.

Nem vitás, hogy az Erdélyi Helikonban meghirdetett transzilvanizmus beszűkülésével ez a jelenség is módosult. Az Erdélyi Szépmíves Céh és az Erdélyi Helikon folyóirat mögött álló – és a fennállásukat anyagilag biztosító – nagybirtokos és banktőke, nemkülönben a magyarországi kiadók (Athenaeum, Révai) polgári piacigényei mind kevésbé békülhettek meg a szélsőséges hangok felcsendülésével. Az ebből származó következményekhez az is hozzájárulhatott, hogy 1932-től kezdve a Korunk szintén megnyitotta kapuit a költészet számára. Így a történelmi és társadalmi valósághoz szorosabban kötődő irodalom önkéntelenül, de szükségszerűen ez utóbbinál kereste szabadabb és burkolatlan megnyilatkozási lehetőségeit. Ám még abban az időben is, amikor az Erdélyi Helikon folyóirat Kós Károly, majd Kovács László szerkesztésében jelent meg, gyakran bukkannak fel a haladó humanista eszmék irányában tanúsított korábbi nyitottság jelei. A legjobb példa erre Johannes R. Becher: Az ember, aki a sorban megy című költeményének Méliusz József fordításában való közlése. Ezt meggyőző módon követte néhány évvel később Ernst Toller: A fecskék könyve című poémája Dsida Jenő tolmácsolásában (noha a nyíltan forradalmi tartalmakat hordozó néhány befejező sort eddig meg nem állapított körülmények között elhagyták, és azok egészükben csak a Franyó-féle fordításban jelentek meg).

Ugyanakkor persze az Erdélyi Helikon sajátos polgári szabadelvű jellegénél fogva ezzel ellenkező előjelű megnyilvánulások számára is nyitva maradt. – Itt – a korábbi enyhítő megjegyzés fenntartásával – példaként ismét Mécs László verseire hivatkozhatunk, amelyeket 1928–1937 között, tehát egy évtizeden keresztül folyamatosan közölt a Helikon. Ugyancsak ezzel magyarázható, hogy megjelenésének utolsó négy esztendejében az Erdélyi Helikon – igaz, hogy csak szórványosan! – helyet adott a máskülönben jelentős költő és minden vallásos megszállottsága és forradalomtagadása ellenére is humánus eszmeiségű Reményik Sándor néhány nacionalista ízű költeményének, mellettük egy-két igazán jelentéktelen versíró munkáinak

is. Könnyű lenne ezt a folyóirat végső költői hanyatlásaként értékelni, ha ugyanakkor nem közölte volna például Áprily Lajos kitűnő Ibsen-fordítását, nem indította volna útjára a remek friss hangon és új látásmóddal jelentkező Horváth Istvánt, a tisztán éneklő Létay Lajost, és nem juttatta volna nyilvánossághoz – éppen a nemzeti önérzet túlhabzása idején – Szabédi László pompás román fordítását, a Báréi csujogatókat.

Mindenesetre az arcvonalak összekuszálódásának egyik jeleként kell értékelni azt a fölfogást is, amely szerint az Erdélyi Helikon és a Korunk két egymás mellett haladó vonala mintegy kiegészítette volna egymást. Szentimrei Jenő Ama bizonyos erdélyi gondolat című cikkében (Erdélyi Helikon, 1929) legalábbis ennek a nézetnek ad kifejezést: „Úgy érzem: csak az egyoldalúan megfogalmazott és nem szerencsésen demonstrált erdélyi gondolathoz kellene fellebbezni, s nyomban kitűnne, hogy a Korunk és az Erdélyi Helikon nem egymással ellentett, de egymást kiegészítő kultúrmunkát folytatnak... a Korunk munkája egészen nyugodtan kiegészítheti az Erdélyi Helikon munkáját az erdélyi gondolat éppen eléggé tág keretei között. Olyanformán valahogy, ahogyan annak idején a kimondottan szépirodalmi tartalmú Nyugatot mintegy betetőzte a társadalomtudományt művelő Huszadik Század...”

A Korunknak így felkínált szerep természetesen még 1929-ben sem felelt meg a valóság fejlődési vonalának. Ilyenformán nem lehetett elfogadni, hogy a Korunk pusztán a társadalomtudományok művelésére korlátozza magát. A Korunk természetesen nem is volt hajlandó az öncsonkításra – különösen attól a pillanattól kezdve nem, amikor Gaál Gábor folyóirata teljesen a forradalmi marxizmus talajára helyezkedett. Viszont egyes helytelen vagy nem körültekintően megfogalmazott ötletek és elképzelések makacs túlélését bizonyítja, hogy még napjainkban is találkozunk vagy legalábbis találkoztunk eddig olyan vélekedéssel, amely az Erdélyi Helikon költészetének kizárólagos művészi értéket, a Korunk lírájának viszont csak társadalmi és történeti jelentőséget hajlandó tulajdonítani (holott A Korunk költészete című 1967-ben megjelent antológia bárkit meggyőzhet az állítás tarthatatlanságáról).

Meglepetésszerűen azonban ez a Szentimrei által némi zavarossággal megfogalmazott tétel a történelem távlatából manapság mintegy elfogadható igazsággá látszik változni. Idézzünk min-

denekelőtt Méliusz Józsefnek a fentebb említett antológiához írt bevezetőjéből egyetlen bekezdést:

„A *Korunk* irodalma nem azonos a két világháború közötti romániai magyar irodalom egészével, de elidegeníthetetlen része az egésznek – hiába tagadták egyesek irodalom voltát. A *Korunk* irodalma egy áramlat, egy fejezet, amelynek arculata és jelentése természetesen csak a többi áramlathoz, fejezethez való viszonyában rajzolódhat ki. Ennek érdekében mi sem szükségesebb, mint a teljes irodalmi korszak egész irodalmának, minden, az utókorban további életre jogos igényt tartó teljesítményének minél átfogóbb feltárása, közreadása...”

És íme mit ír Balogh Edgár Szentimrei Jenő: Sablon helyett csillag című válogatott prózai gyűjteménye (Bukarest, 1968) elé illesztett bevezetőjében:

„Amióta az Erdélyi Helikon íróinak művészi alkotása, gondolatilag kibontott humánuma értékeléseinkben párhuzamba jut a régi *Korunk* osztályharcos világnézeti szerepével, tudomásul kell vennünk azt is, hogy a romániai magyar irodalmi élet e két véglete közt már akkor, a két háború között is vállalták az egyeztetést, a hídszolgálatot, a közös nevező tudatosítását többen is, írók és gondolkodók, egyetemesre néző bátrak, úttörők. Ma fel kellene figyelni arra a jelenségre, hogy ugyanazok a nevek nemegyszer itt is, ott is feltűntek, már akkor igazolva azt, hogy a két kolozsvári fókusz ellentéte valójában egység is a közös sorsvállalás és emberség ívében.”

Jóllehet élnünk kell bizonyos fenntartásokkal arra vonatkozólag, hogy a mai igény visszavetítése a múltba talán nem mindenben felel meg az egykori nyersebb tényeknek, el kell ismernünk mind a Méliusz József, mind a Balogh Edgár érvelésének és igényének logikus igazát. Az egyikük kifejezte igényt találkozik a másik gondolatával abban a felfogásban, amely ma a *Korunk* és az Erdélyi Helikon irodalmát közös szempontból igyekszik megítélni.

Ennek a nézőpontnak figyelembevételével feltétlenül hangsúlyozandó, hogy a *Korunk* irodalma és költészete esztétikai mércékkel mérve mivel sem alacsonyabb rendű az Erdélyi Helikon hasábjain jelentkező költészetnél. Nem kevésbé értékes, hanem más művészet. Osztályharcos művészet – és kialakulása (amint Szász János a *Korunk* költészetéhez írott tanulmányában megfogalmazza) „... egybeesik a romániai proletariátus hatalmas osztályoffenzívájával, amely az 1933-as sztrájkokban, a pet-

róleummunkások és vasutasok egész országban szétgyűrűző politikai harcában, valamint a szegényparasztság lázadó mozdulásaiban érte el tetőfokát”.

A két folyóirat szépirodalmi meg gondolásainak hasonló szintjét a Korunk költőinek egyszerű felsorolása is igazolja. Miért lehetne kevesebbre értékelni egy olyan költői csoportosulást, amelyben Salamon Ernő, Korvin Sándor, Brassai Viktor (hogy elsősorban azokat említsük, akiknek költői pályáját derékba törte a fasizmus), továbbá Horváth Imre, Méliusz József, Szentimrei Jenő, Déry Tibor, Illyés Gyula, Endre Károly és mások neve szerepel? Az elfogulatlan bírálat mostanra már tisztázta – és a rendelkezésünkre álló szövegválogatás gyakorlatilag is alátámasztja – az ilyen különbségtétel lehetetlenségét. A Korunk költészetének alaposabb vizsgálata – színvonal szempontjából – nyugodtan egyenlőségi jelet tehet közte és a Helikon versanyaga között. Ezzel pedig lezárhatunk egy olyan vitát, amelynek összetevői nem magában a valóságban, hanem csupán a nem eléggé ellenőrzött indulatokban rejlenek.

Mégis miben volna látható különbség a két folyóirat köré csoportosult költők között?

Említsük meg talán először a Korunk jellemzéséül Gaál Gábor 1938-ban zárt körben tartott előadását (Valóság és irodalom, 1950), amelyben többek között a következőket mondta: „Soha sem állítottuk, hogy a lap hiánytalanul töltötte be feladatát, de számos munkatárssal együtt ez volt életünk egyetlen tartalma... Mindig tudtuk, hogy a megírás kultúráját, könnyedségét, hajlékonyságát, formásságát illetőleg is akad kivetnivaló. De elsősorban az ismeret, az átvilágítás s a tudatosítás volt a célunk. Az ismeret és nem a szépség, a szerkezeti összefüggés és nem a lineáris felszín...”

Különösen ez az „életünk egyetlen tartalma” kifejezés jellemzi azt a szigorú fegyelmet és szabályos összeforrottságot, amelyet a gondolkodásmód azonossága, a célok kitűzésének szilárdsága s nem utolsósorban a szerkesztő tudatos és elvi hűsége kölcsönzött a folyóiratnak. Ez a „törtetlen szocialista eszmeiség” természetesen nem szűrte ki egyformára a Korunk hasábjain jelentkező költőket. Magatartásuknak azonban megadta azt az egységes jelleget, amelyről említett tanulmányában Szász János így ír: „Ez az irodalmi áramkör növeli meg az egyes költőket és írókat, az egész akusztikája teszi a történelem meghallgatására érzékeny fül számára izgalmassá az áramlat költőit.

Ha majd sor kerül a Korunk-áramlat esztétikájának vizsgálatára, épp az összetartó közös vonások tűnnek majd ki...”

Ezzel szemben, illetve ezzel párhuzamosan éppen így szükség van vagy lesz az Erdélyi Helikon folyóirat esztétikájának tény-szerűen alapos megvizsgálására. Az erre vonatkozó kutatások azonban azt fogják minden bizonnyal megállapítani, hogy az Erdélyi Helikon vonulatában lényegesen kevésbé lehet ilyen egységre való törekvéstről beszélni. Nem is annyira arról van itt szó, mintha a Korunk esetében nem lehetne észrevenni a szerkesztőváltások befolyását vagy a különböző fejlődési szakaszok jellegzetességeit, hanem arról, hogy az Erdélyi Helikon szerkesztésbeli felfogása jelek szerint módszereiben is alapvetően különbözött a Korunkétól.

Az Erdélyi Helikon a maga polgári-szabadelvű felfogásának megfelelően nem igyekezett munkatársait tudatosan és előre megszabott elméleti vagy gondolati rendszer határai közé irányítani. Mindaddig, amíg a beküldött írásművek megmaradtak bizonyos erővonalak mentén, a folyóirat munkatársa szabadnak érezhette magát, sőt olyan gondolatokat is kifejezhetett, amelyek néha egyenes ellentétbe kerültek az uralkodó transzilvanista felfogással. Ez nem csupán Áprily és különösen Kuncz Aladár európai magaslatokat átfogó szerkesztése idején volt így. A későbbi gyakorlat is sok mindent megőrzött ebből a széles látókörűségből vagy készakart engedékenységből. Magától értetődik, hogy a harmincas évek világválságának sarkító és az osztályharcot kiélező hatása folytán az Erdélyi Helikon mind kevésbé mutatkozhatott alkalmasnak arra, hogy hasábjain a forradalmi igényű írás akár fátyolozottan és burkolt alakban is jelentkezék. Ám a szabad írói gondolat nevében történt eredeti alkotói csoportosulás óhajtott vagy feltételezett alapjánál álló humanista gondolat ebben az időszakban is megőrizte kisugárzó és befolyásoló erejét. Hatása olyan messze terjedt, hogy például jelen sorok írójának a helikoni csoportosulás transzilvanista eszméjét hevesen és olykor pusztá tagadással boncoló, sőt megsemmisítőnek szánt Jelszó és mítosz című esszéje is magának az Erdélyi Helikonnak hasábjain jelenhetett meg – igaz, nem minden kíméletlen válasz és bántó következmény nélkül.

Ez a szabadelvű humanizmus elegendő hatékonysággal bírt ahhoz, hogy az európai fasizmus kifejlődésének Mussolini-féle változatával szemben megőrizze költőiben az európai gondolatból fakadó tartózkodást. Sőt alkalmasnak mutatkozott arra is, hogy

a fasizmus hitleri módosulásának fenyegető elterjedése idején se engedje költőin elhatalmasodni az eszmei fertőzést. Az Erdélyi Helikon hasábjain megjelenő versek döntő többségének tanúsága szerint ez a költészet megőrizte humanista hagyományait, s ezzel, ha nyíltan nem is támogatta a népfronti eszmét, annak mégis egyik önkéntelen szövetségésévé vált. Ennek bizonyítékául fölhozhatjuk egyrészt a folyóiratban a Vásárhelyi Találkozóval kapcsolatos többé-kevésbé igenlő, legalábbis támogatóan semleges álláspontot, másrészt azt a körülményt, hogy – amint már említés történt róla – megjelenésének utolsó négy esztendejében sem adta föl a népek testvériségéről, az emberiségről, a megbékéléstről vallott elveit és egyetlen pillanatra sem szegődött el a haladó gondolat ellen uszítók táborába.

Ebben a négy évben találunk ugyan a folyóiratban néhány nacionalista ízű, de akkor sem útszéli hangú verset, egy-két manapság teljességgel elfogadhatatlan, ám ugyanakkor művészi-leg és tartalmilag egyaránt jelentéktelen fordítást (amelyeknek elolvasása után alig lehet szabadulni az alibi-kötelezettség érzésétől). Mindezek persze arról tesznek tanúságot, hogy a lelkekre, agyakra, jellemekre nehezedő szörnyű külső nyomást csak a szilárd világnézettel rendelkezők tudták minden horpadás nélkül elviselni. A horpadások azonban – ismételjük – nem jelentősek. Az Erdélyi Helikon hasábjain azokban az években közölt versek zöme a világot érő roppant megrázkódtatások közepette, sőt a szovjetellenes háború napjaiban is méltó marad az úgynevezett erdélyi gondolat legtágabb, vagyis humanista értelmezéséhez.

Ezt a tág értelmezést szeretnők – ha nem is ellentmondást nem tűrő hangsúllyal – az Erdélyi Helikon folyóirat megkülönböztető jellemzőjeként feltüntetni. Semmi kétség az iránt, hogy az adott történelmi helyzetben, de még a mából is visszatekintve, az egyedül helyes és következetes magatartást a Korunk szerkesztőségi gyakorlata példázza. Az Erdélyi Helikon javára írható azonban az a szerencsés körülmény, melynek folytán éppen szabadelvű magatartása következtében a köréje csoportosult költők a saját eszmeiségük megszabta korlátok között meglehetősen tág felfutási lehetőséggel rendelkeztek. Ez természetesen nagyobb felfogásbeli és erkölcsi felelősséget rótt külön-külön minden egyes alkotóra, és mondhatatlanul több és változatosabb hibalehetőségnek tette ki őket. Ugyanakkor azonban módot nyújtott az egyéniségek megnyilatkozására és kifejezésére.

Ha tehát a Korunk esetében az egész emelte meg az őt alkotó részek teljesítményét, akkor az Erdélyi Helikonnál ennek a fordítottja történt: az egyéni teljesítményeknek átlag fölé magasodó eszmei és művészi szintje kölcsönzött az összképnek emelkedettséget és színvonalat. Itt, ezekben az eredményekben találkoztak az Erdélyi Helikon legjelentősebb költői azzal az igénnyel, amelyet Gaál Gábor a Korunk tekintetében így határozott meg 1939-ben: „Költőinkre, elbeszélőinkre tartozzék kiírni, kiénekelni azt az érzületet, mely a militáns humanizmust fűti! Ha a lap munkatársai megkérdeik, melyik művészi színvonalon jelentkező irodalom ma az időszerű szépirodalom, azt felelem: az az irodalom, amelynek millió tárgyi és formai változatában a militáns humanizmus a formáló elv, melynek belső világát a mi lelki ellenállásunk feszíti, amelyik a művészet formáiban tiltakozik és felemel, s amelyikben az az erő és tisztaság jelentkezik, ami 1789 legjobb eszméiből sugárzik.” (Valóság és irodalom, 1950.)

Egyéni teljesítményeik révén az Erdélyi Helikon költői igen gyakran meghaladták az úgynevezett erdélyi gondolat szűkkeblű értelmezését, amely hajlandó lett volna a hazai magyarságot éppen „erdélyisége” folytán meglehetősen szoros földrajzi keretek közé kényszeríteni, holott ezzel szemben Gaál Gábor látható heveséssel hangsúlyozta ennek az irodalomnak szélesebb sodrású romániaságát és európaiságát. Ám azt is meg kell állapítani, hogy ezt a romániaságot – noha azt szavakban sohasem fogalmazta meg – maga az Erdélyi Helikon is szakadatlanul gyakorolta. Legelsősorban éppen a költészet terén s főleg a kezdetektől fogva végig határozott tudatossággal közölt kitűnő műfordítások segítségével.

A román lírát már első éveitől kezdve tolmácsolja az Erdélyi Helikon. 1929–1930 között Kádár Imre mintegy ösztönös rátapintással nyúl vissza az ősforráshoz, vagyis a népköltészethez. Az említett két esztendő során a folyóirat olyan balladák magyar változatát közli, mint – többek között – A nap és a virág, vagy A pásztor és a leány, majd A sólyom és az epervirág, hogy mintegy betetőzésül utolsónak a Kőműves Kelemennel vérokon világhíres Manole mester tolmácsolásával fejezze be a sorozatot. Dsida Jenő már ezt megelőzően, az 1928-as év folyamán jelentkezik Emil Isac Alvó ablakok és Kaláka című két prózaversének átültetésével. 1929-ben három Eminescu-fordítását is közzéteszi, köztük a hírneves Glossza tolmácsolását. (A Glosz-

szát egyébként több mint egy évtized elteltével, 1940-ben Szabédi László új fordításában szintén közlik.) 1930-ban Fekete Tivadar átültetésében találkozunk Eminescu nevével, ezúttal A csillag című költemény alatt.

Ugyancsak Dsida fordítja le 1933-ban Tudor Arghezi Pohárfelirat és Bőség című verseit. Kádár Imre tolmácsolásában Lucian Blaga Metafizikai szomorúság és Tagadások című két költeménye viszont már 1930-ban napvilágot lát. Ismét csak 1933-ban találkozunk Ion Pillat, Ion Minulescu és George Bacovia nevével. Az 1934–1936-os évfolyamokra a Vasile Alecsandri neve jellemző. Bardócz Árpád kilenc költeményét fordítja le – köztük olyanokat, mint Búcsú Moldvától és Egy éjszaka falun. Meg kell jegyezni azonban, hogy Alecsandri neve már korábban is szerepel a folyóiratban: Pohod na Sibir című versét Fekete Tivadar átültetésében láthatjuk ott 1930-ban. Később megjelenik Ion Barbu, Octavian Goga, Mihai Beniuc néhány műve is. Miután két eredeti versét már 1930-ban közölte a Helikon, négy évvel később József Attila is a román fordítások sorozatában tűnik föl. Mihail Codreanu, Elena Farago és Zaharia Stancu verseit tolmácsolja (amint Szántó Judit közléseiből ma már tudjuk: nyersfordítások alapján), sőt egy fordítása eredetijének szerzőjeként a később politikailag jobbra sodródott Nichifor Crainic is szerepel – természetesen anélkül, hogy költeményének bármilyen hasonló íze vagy tartalma lett volna.

Mindamellet a román fordítások kiválogatásában és közlésében nem mutatkozott meg valamely egységes elv vagy felfogás. Ez a benyomás mindenekelőtt az Erdélyi Helikon folyóirat egész tizenhét éves fennállása alatt közölt mindössze tizenhét szerző (a népköltészetet egyetlen „szerző”-nek minősítve) összesen hatvanöt darabjának első pillantásra tekintélyes, viszonylagosan mégis csekély számából származik. A felfogást legfőként azonban az erősíti meg, hogy a tolmácsolt szerzők között nem szerepel például Coşbuc vagy Vlahuţă – főleg azonban Macedonski. Ugyancsak nem találkozunk a Philippide nevével. Jebeleanu-tolmácsolásokat is hiányolhatunk, hiszen ez utóbbi következetesen írt hírlapi cikkeiben több ízben fölhívta a román olvasók figyelmét az Erdélyi Helikon színvonalas munkájára. Azt talán fölösleges is megjegyezni, hogy a tolmácsolt versek között alig bukkanunk forradalmi gondolatok hordozóira – sőt még az irodalmi avantgarde tevékenységére is csak következtethetünk. A céltudatos szerkesztői válogatás vagy irányítás felté-

telezett hiánya minden valószínűség szerint a helikoni engedékeny elgondolásoknak tudható be, amelyek következtében elég-ségesnek látszott a szerkesztőségbe véletlenszerűen beérkező kéziratok közlése – ahelyett, hogy a szerzőhöz, illetve jelen esetben a fordítóhoz eleve megszabott igénnyel fordultak volna. Ezt látszik bizonyítani egyébként az a körülmény is, hogy noha már az első marosvécsi helikoni találkozóról kiadott közlemény szükségesnek nyilvánítja a román és a szász nép irodalmának megismertetését, pusztán a költészet tekintetében csak kevés történet, noha nem kimondottan szépirodalmi anyagban ennek több nyomát leljük. A folyóirat azonban egész fennállása alatt mégis csupán Heinrich Zillich két versét közli – igaz, hogy Kosztolányi Dezső fordításában –, persze még 1930–1931-ben, amikor Zillich későbbi politikai magatartásáról szó sem esett.

Ha már a fordításoknál tartunk, vessünk egy futó pillantást a világirodalomra is, mielőtt visszatérünk az Erdélyi Helikon költőjéhez és műveikhez.

A világirodalom lírájában való tallózást a folyóirat számára mintegy kötelezővé tette a transzilvanizmusnak az az értelmezése, amely az erdélyi gondolatot az európaisággal igyekezett közös nevezőre hozni, s amelyet elsősorban talán Kuncz Aladár nevéhez és személyéhez kapcsolhatnánk. Ebben a vonatkozásban is beszélhetnénk azonban arról az engedékeny szerkesztői gyakorlatról, amely a közlendő anyag összeállításával, helyesebben összeállításával kapcsolatban a munkatársak ösztönös tevékenységére, ízlésére és véletlen kedvteléseire bízta magát. Mégis az adott keretek között s talán éppen a művészi szempont elsődleges alkalmazása következtében az Erdélyi Helikon világirodalmi anyaga meglehetősen tág keresztmetszetet fog át.

Mindenekelőtt a fordítások időbeli folyamatossága vonja magára a figyelmet. Már a folyóirat megjelenésének első éveiben történnek – noha szórványos – kísérletek más lírai égtájak bemutatására (1928: Francis Jammes – Áprily; Dzsámi – Antalfy Endre; 1929: Ada Negri – Dsida; Slowacki – Bardócz Árpád; 1930: Propertius – Dsida; japán versek – Kosztolányi stb.). Ez a gyakorlat különösen felerősödik a harmincas évek derekán és megszakítás nélkül tart az utolsó évfolyamokig (1943: Eluard – Jánosházy György; Al-Ghazali – Horváth Imre; Li Tai-po – Horváth Imre; 1944: Conrad Ferdinand Meyer – Tompa László stb.). Ugyanakkor a szerzők és művek mennyiségileg is meggyőzően sorakoznak egymás mellé (76 szerző 126

költeménye), s időben és térben is nagy ívet ölelnek át. Latino-
kat látunk itt, skót népballadákat, korai angolokat, múlt szá-
zadbéli németeket, mai franciákat és amerikaiakat. A korabeli
szovjet költészetből Jeszenyin neve tűnik föl csupán, bár az is-
mét nem elsődleges szépirodalmi közlemények (ismertetés, bírál-
lat, lapszemle stb.) meglehetősen gyakran hívják föl a figyelmet
az októberi forradalom után alakuló irodalom jelenségére.

Bár az eddig elmondottakból is kiviláglik az Erdélyi Heli-
kon költészetének válogató jellege, amely részben az írói cso-
portosulás alapját alkotó eszmék, vagyis a meghatározatlan tran-
szilvanizmus ellentmondásosságában, részben az ebből származó
engedékeny szerkesztőségi gyakorlatban leli magyarázatát, még-
sem tagadható, hogy az Erdélyi Helikon – különösen kezdeti
éveiben – rangos költészet művelését támogatta, sőt pusztá
meglétével azt életre is hívta és növekedni segítette. Ennek a
költészetnek színvonalához semmi kétség sem férhet. Az Erdélyi
Helikon tevékenysége föltétlenül hozzájárult ahhoz, hogy a
Romániában írt magyar költészet legyőzze az indulás éveinek
viszonylagos vidékiességét s a költőket – akár a folyóirat mun-
katársai voltak, akár nem – önkéntelenül is a művészi igény
fokozására ösztökélje.

Ebből a szempontból a szerkesztőség meglehetősen szigorúság-
gal bánt a beérkező kéziratokkal, és adott elméleti korlátai kö-
zött a költemények művészi megítélésében – egynémely kivé-
telétől eltekintve – alig tévedt a könnyebb ellenállás vonalára.
Ez az általánosítás természetesen nem jelenti azt, mintha fenn-
állításának ideje alatt az Erdélyi Helikon csupa remekművet kö-
zölt volna. Erre különösképpen feltűnő bizonyíték az utolsó
négy évfolyam költészeti anyaga, amelyben – talán az egész
folyóirat jelentőségének csökkenése következtében – lényegesen
gyöngébb teljesítmények is helyet foglalhattak. Addig azonban
a megítélés alá eső művek rangsorolása többé-kevésbé határozott
szempontok szerint történt. Ez gyakorlatban annyit jelentett,
hogy a művészileg sikerültebbnek minősített költemények a lap
főhelyén kiemelt szedéssel jelentek meg, míg a többiek a felté-
telezett érték csökkenő sorrendjében kerültek a folyóirat lap-
jaira. Persze ezt a rangsorolást nemegyszer művészi indítékoktól
távol eső protokollszempontok is befolyásolták.

E művészi igényesség közelebbi meghatározásához ajánlatos
megvizsgálunk azokat az irodalmi határokat, amelyek között
a transzilvanizmus gondolkörét magáévá tevő helikoni költé-

szet mozog. A kérdéssel foglalkozók nagyjából megegyeznek abban, hogy az Erdélyi Helikon versanyaga fővonulatában és a maga egészében bizonyos „megkésett szimbolizmus” köntösében jelentkezik, amelyet minden bizonnyal a Nyugat örökségeként vett át és annak példájára gyakorolt – talán nem is mindig teljes tudatossággal. Mindenesetre ez a szimbolizmus, amely legfőként az erdélyi táj költői átélésében és megjelenítésében nyilvánul meg, törés nélkül illeszkedik a transzilvanizmus természetistenítéséhez, sőt olykor a nem is a legrosszabb költők verseiben kifejezetten jelentkező panteizmushoz.

Ez a szimbolista természeti felfogás azonban nem tekinthető pusztán irodalmi utánzásnak vagy szolgai megnyilvánulásnak. A vállalt talajon és keretek között a helikoni költészet sajátos egyéni színeket és önálló művészi eredményeket villant föl. Ezek határozott arcélt kölcsönöznek neki, és mindenképpen alkalmat adnak arra, hogy eredetetőjéhez vagy talán példaképéhez viszonyítva előrelépésnek könyveljük el (Áprily, Reményik, Tompa). Ez még nyilvánvalóbb, ha az ide tartozó költők műveit összehasonlítjuk a hagyományos akadémizmus akkor még működő és meglehetősen népszerűségnek örvendő képviselőivel (például Szabolcska Mihállyal vagy P. Jánossy Bélával).

A szimbolizmus azonban nem kizárólagos vonása az Erdélyi Helikon költészetének. Különösen a harmincas évek elején számos alkotónál aktivista-expresszionista hangütés jelentkezik. Képviselői főként a társadalmi kérdések iránt mutatnak érdeklődést (Méliusz, Szentimrei, Bartalis, Ormos Iván, Böződi György, Gunda Béla). Ezek közül egyesek a Korunk irodalmi vonalának fölerősödése idején teljesen ki is szakadnak az Erdélyi Helikon vonzásából, mások mindkét folyóirat munkatársai maradnak, némelyek pedig egészen elhallgatnak (mint például Olosz Lajos).

Ugyancsak eltérő vonásokat mutat föl – noha az előbbivel szellemileg könnyen észrevehető kapcsolatok bukkannak föl benne – különösen a harmincas évek közepétől kezdve a falu felé forduló új népiesek alkotó tevékenysége (Kiss Jenő, majd később Horváth István, Létay Lajos). Ezek az adott korszakban a költői – és nyilván társadalmi – megújulás fő mozgató erejének az egységében szemlélt parasztságot tartják. Költészetük bőven merít a folklór kincseiből. Műveikben azonban sokkal több társadalmi feszültség izzik, hogysen megmaradnának valamely külsődleges népiesség korlátai között. Ez teszi őket

a társadalmilag elkötelezettek önkéntelen vagy tudatos szövetségeseivé, s ez hordozza magában annak lehetőségét, hogy a társadalmi szerkezet forradalmi átalakulásakor minden nagyobb zökkenő nélkül azonosuljanak a leghaladóbb törekvésekkel. Költői anyaguk alakítását kezdettől fogva valamely nemes klasszicizmus, a szabályos formák tisztelete, a közérthető költői beszéd jellemzi. Hangvételük hasonlít, helyesebben rokon vonásokat mutat az Erdélyi Helikonban 1932–1934 között több ízben is jelentkező Illyés Gyuláéval, de annak korábbi avantgarde tapasztalata és e tapasztalat alkotó fölhasználása nélkül.

Mindenképpen érdemes legalább futólag megvizsgálni, hogyan viszonyult az Erdélyi Helikon hasábjain jelentkező költészet a folyóirat nyíltan hirdetett vagy burkoltan megvalósított eszmeiségéhez – vagyis mennyiben támogatják, esetleg cáfolják az annak lapjain jelentkező költői egyéniségek a transzilvanizmusról elhangzott és főntebb éppen csak az előadás világossága kedvéért vázlatosan körvonalazott általános kijelentéseket. Az is eldöntendő volna: mutatkozik-e egyáltalán valamely tudatos szerkesztői törekvés ennek az eszmeiségnek költészeti hangsúlyozására és kiemelésére?

A folyóirat tizenhét évfolyamának átlapozásakor az az önkéntelen benyomás alakul ki, hogy az Erdélyi Helikon – saját költészetének fő vonásait hangsúlyozandó – a szerkesztői felfogások változásával összefüggő kisebb-nagyobb ingadozásokkal az esetek döntő többségében három költő verseihez folyamodott. Ez a három költő Áprily Lajos, Reményik Sándor és Tompa László.

E költő-hármas tagjai közül Áprily Lajos az, akit a Nyugat művészi eredményeit legközvetlenebbül fölhasználó lírikusként szokás emlegetni. Simán gördülő jambusi verselése mélabús elvágásokot sugall és a természethez való fordulás hol lelkesítő, hol megindító mozzanatait rögzíti. Képeiben, hasonlataiban, de tartalmaiban is az erdélyi táj jelenik meg mintegy a hozzá menekülő magányos lélek sóvárgásának sugárzásában.

Ó, föld – földem, amelyre most a szélben
piros levél hull s hűs eső csorog,
ó, part, amelyre szomjan visszatértek
világcsodákkal élő vándorok,

lehullt anyakéz helyett anyakézzel
a csendesítő ágyat te veted,
szólsz, és megindul intő esti szódra
sok főlehajtó kedves gyermeked

– írja egy későbbi versében, amelyben már a valódi távollét fáj-
dalmas honvágyát énekli meg, de amely korábbi magatartására
éppoly jellemző. Ezt a megállapítást még akkor sem kell helyes-
bítenünk, ha a folyóirattal való huzamos kapcsolata ellenére is
a Helikonban lényegében kevés költemény jelent meg Áprily
neve alatt. Igaz, hogy körülbelül egy évvel az Erdélyi Helikon
megalakulása után Áprily végleg eltávozott Romániából, de a
folyóirat kiadójaként szereplő Erdélyi Szépmíves Céh 1933-ban,
tehát jóval Áprily távozása után, egy egész verskötetet szentel
neki (A láthatatlan írás). A négy évtizednyi termékeny alkotói
időt Románia határain kívül leélt lírikust így az irodalmi és
irodalomtörténeti megállapítások mégis joggal az Erdélyi Heli-
kon költészetének egyik legjellemzőbb képviselőjeként tartják
számon.

A köznapi világ tárgyias és nem mindig felemelő küzdelmei
elől a természetbe menekülő s nem harcra termett költő magá-
nossága, riadtsága és fájdalma ugyanis pontosan tükrözi azt az
állásfoglalást, amely a transzilvanista felülemelkedéssel, min-
dent megértéssel és a fentebbi eszményekbe vetett hitekkel ro-
kon. Jóllehet Áprily érzi a korszak nagy megrendüléseinek sür-
gető nyugtalanságát, a kikerülhetetlen összeütközések elől mégis
a tetőkön keres menedéket, ahonnét letekinthet az alanti világra
s így lelhet megnyugvást.

Az út, amelyen itt oromra értem,
nem pázsit volt, csak vulkán-lökte kő.
A szirt, mely durván megsebezte térdem,
nem nyugtató hely: villámos tető.

Most is vihar jön. Ködben áll a lábam,
suhognak lenn a vén fenyő-sorok

– határozza meg helyét a világban, ahonnét a maga humanista
fensőbbiségével és kifinomult művészi érzékenységével messziről
figyeli a zajló történelem ijesztő jelenségeit. Riadt mélabújának

és csöndes szomorúságának bénító terheit azonban ellensúlyozza a verseiben megnyilvánuló öntudatos és szándékolt költőiség. Gördülékeny verssoraiban, ragyogóan csengő rímeiben mindig megmutatkozik valamely üdítő összhang, a tisztaságnak, a föloldódásnak érzése, amely önkéntelen reményt és bizakodást ébreszt.

Az Erdélyi Helikonban jelentősebb szerepet játszik azonban Reményik Sándor. Reményiket nem a Helikon fedezte föl. Költői bemutatkozása a folyóirat első számának megjelenését több mint egy évtizeddel előzte meg. Különben is Reményiket ugyanolyan erős, ha nem erősebb szálak fűzték a másik fontos – ám lényegesen maradibb – irodalmi lap, a Pásztortűz köréhez. Mikorra azonban ez utóbbi kapcsolatok kialakultak, s főleg amikor az Erdélyi Helikon első évfolyama az olvasók kezébe került, Reményik már régen meghaladta egészen korai nacionalista hangvételi gondolatvilágát. Ehelyett nagyjából-egészéből magáévá tette a jól értelmezett transzilvanizmus emberi testvériséget hirdető és a mélyen átértett humanizmust valló tartalmait.

Reményik már az Erdélyi Helikon legelső számában közzétett versében megszabja saját irányvonalát.

Az ember-nyelvet aki elfeledte,
Meg nem tanulja újra soha már.
Meghal, ki elfelejtett emberül,
De én haló-poromban álmodom,
Hogy van még nyelv az emberen kívül.

Világ-nyelv, melyen nincsen félreértés,
Világ-nyelv, mely szó nélkül magyaráz...

Ez a világ-nyelv azonban Reményik felfogásában nem a különböző bőrszínű, fajú és nyelvű népek, nemzetek és emberek közös alapállásából történő összefogásának eszköze, hanem az erkölcsileg megigazult lelkek találkozásának elősegítője valamely pontosan meg nem határozott s bizonyára meg sem határozható szellemi síkon az eszmények és elképzelések világában. Reményik ezt a világot a maga hasonlatosságára gondolja el, s ebben csak

viszonylag befolyásolják őt a tárgyi valóság kézzelfogható össze-
tevői.

Tények: szigorú vas-szürke titánok,
Sose mertem a szemetekbe nézni.
Száras, hideg, kemény a szemetek,
Az enyém fátylas, rebbenő, beteg.
Behunytam hát szemem előttetek.

Ha meg is pillant valamit a való világ jelenségeiből, Reményik azt mindig csak kiindulópontnak tekinti. Szeme azonnal saját énjére irányul és annak hullámzásait, háborgásait vagy enyhületeit figyeli. Verseinek ihletője persze mégis a külső valóság egy-egy töredéke, ez azonban a művészi megvalósulás során óhatatlanul a jelkép köntösét ölti magára s végül is a költő benső állapotainak ábrázolója, helyesebben kifejezője lesz. Költészete alapvetően különbözik tehát attól a természetlírától, amely olyan üde képekben, hasonlatokban, egész versekben jelentkezik, mondjuk, Áprilynál. Reményiknél minden szellemivé, eszményivé módosul. Verseivel a költő immár nem az eddig érzékletesen megénekelt földi csúcson áll, hanem jóval azok fölött: a kéklő ég vagy a szelíden göndörgő felhők magasában lebeg.

Ebben a magatartásában elutasít minden céltudatos harcot és kényszerűen erőszakos cselekvést. Az erkölcsi tisztaság és béke nevében idegennek érez minden forradalmi tettet – nem is tudja megkülönböztetni az egymással szemben álló feleket s nem tud dönteni magatartásuk jogossága vagy helytelensége tekintetében. Az igazság kedvéért persze azt sem szabad elhallgatni, hogy éppen mélységes humanizmusa következtében megmeggillantja a társadalmi elnyomás és gazdasági kizsákmányolás tényeit. Ezek megszüntetését azonban nem a küzdelemben induló tömegek cselekvésétől, hanem az isteni és erkölcsi parancsok szerint jobba lett lelkek békéjétől, illetve összebékülésétől várja és reméli. Verseiben nem csupán elfordul a forradalomtól, de kifejezetten el is utasítja azt. Amikor a „véghetetlen nyomor énekét” kellene dalolnia, tulajdonképpen nem ezt teszi, „mert van még kék ég, hóvirágos ág, – S egy cinke, Isten örök proletárja, – Másképp fújja magányos dallamát, – Mint a morajló, éhes tömegek”.

Ez az Isten – többé-kevésbé tapintható, de mégis homályos és körvonalozatlan alakban – mindegyre fölbukkan Reményik

költészetében. Ő annak az örök és változhatatlan igazságnak, mindent megbocsátó jóságnak és az egész világot magához ölelő szeretetnek eszményi megtestesítője, amely megfelel a művész lelke mélyén szunnyadozó magasröptű elképzeléseknek. Merészebb perceiben Reményik maga is kimondja, de legalábbis sejteti, hogy ez az istenségről szóló képzet tulajdonképpen saját alkotása, amelynek valóságos megfelelője aligha lelhető föl a világegyetemben. Mindamellettt költészetének fő vonulatában megőrzi a vallásosság megszabta külső és belső jegyeket, s ez utóbbiak csak kevéssé térnek el évezredek beidegződöttségeiktől.

E vallásosság mégsem hitbuzgalmi forrásokból táplálkozik – valóságos gyökereit a jóság, az igazság, az erkölcsi egészség parancsainak talajába nyújtja. Jóllehet bensőséges érzékenysége miatt lehetőleg távol szeretne maradni az élet és a történelem összeütközéseitől, az eszmélésében uralkodó erkölcsi parancsok Reményiket mégis mindegyre kiállításra készítetik, mert a nevükben elképzelt világrenden esett csorba azonnal felkölti a költő elkeseredett izgalmát vagy jogos fölháborodását. Az emberiség vezető eszméjeként fölfogott humánumot ért sérelmek buzdítják megnyilatkozásra az uralkodó osztályok háborús törekvése ellen. Ez ad néhány versének jól kielemezhető antifasiszta színezetet. Ez ösztönzi arra, hogy a népek általános békéjén kívül még különleges hangsúllyal is hirdesse a magyar és a román nép közeledésének, megbékélésének és együttműködésének feladatát. Noha kezdeti nacionalizmusának ködei egyes elszórt versei mögött még fel-felrémlelenek, a fő irányulás az évek folyamán mindinkább a letisztult emberség követelményei szerint alakul.

Művészi kivitelezés szempontjából a Reményik-vers sajátosan érdekes és figyelemre méltó szintet ért el. Nem ragaszkodik olyan szigorú szabályokhoz, mint Áprily, sőt lényegesen szabadabb kifejezési módok felé hajlik, de ebben a látszólagos lazaságban és oldottságban mindig megleli a gondolatnak megfelelő köntöst. Nincsenek előre kimért alakzatai, s az eszme vagy a kép mintegy szemünk láttára alakul verssé. Ez a félig-meddig ösztönösnek ható, de nagyon is tudatosan használt versalakítás tökéletesen megfelel annak a közvetlen őszinteségnek, amely a Reményik-vers benső tartását jellemzi és ami az olvasót még akkor is lenyűgözi, amikor a költő eszmei szándékaival nem mindig ért egyet.

A harmadikul említett Tompa László verseiben viszont mintha nehéz sziklatömbök görgését, hegyek omlását, vihartépte

fák zúgását és recsegését hallanók még akkor is, ha szellemi töprengéseiről, nyugtalanságairól vall. Az Erdélyi Helikon nemhiába számította élenjáró költői közé: művészi magatartásában van valamely zord egyedülvalóság, komor nyugalom és súlyos felülemelkedés, amelyet mind a transzilvanizmus jellemzőiként volt szokás számba venni.

Mily szörnyű súllyal nyomja a tél a földet...
Terhét a fák is görnyedve nyögik.
A házak szinte megrokkannak alatta.
De azért csak állnak és várják a tavaszt,
Míg havat pallva a Budvár körül
Sors szele sír... A sietve leszálló
Szürkületben titokzatos árnyak
Sunnyaszkodnak bokortól bokorig...

Csakugyan ez a komor téli vidék a költő lelki tája, ahol a lopakodó árnyékok között a sors szele sír. Az előbb olvasott sorokat pusztán a költői képzelet munkájának lehetne tekinteni. Valójában azonban tárgyi leírást tartalmaznak, amely azt a Székelyudvarhelyt jeleníti meg, ahol Tompa László egész életét kélte. Nemkülönböztetve azt a magányt, amely elválasztotta őt a zajló nagyvilági élettől, bár ugyanakkor képessé tette arra is, hogy ennek hullámverését és habtorlatait a kívülálló pillantásával pontosan felmérhesse.

Ez a költő – bármennyire is az erdélyi gondolat jellemző megtestesítőjének kiáltották ki – tulajdonképpen csak öntörvényeit követő magános egyéniség, aki nem az elméletileg előre elképzelt szabályrendszer művészi alakzatokká váltását tűzi ki céljául, de saját sorsának és életvitelének mélyen átélt mozzanataiból alkot – talán nem is egészen tudatos szándékkal – bensőleg összefüggő zárt érzelmi világot. Erkölcsi kérdésekkel viaskodó súlyos és zord gondolataihoz kiválóan illik a darabos, dísztelen forma, amelyben vívódásai és töprengései nehezen gördülő kötömbök alakjában jelennek meg. Mintha alig venne tudomást a század elején a magyar irodalomban lezajlott nagy költői forradalomról, verseiben nem halljuk visszacsendülni sem Ady, sem Babits, sem Kosztolányi, sem Tóth Árpád, sem Juhász Gyula hangját. Ugyanakkor a Szabolcska-féle „népies-nemzeti” irány fertőzéseitől is mentes. Sajátosan egyedi hang az övé, amely egyszerűségében a tömörséget, dísztelenségében a szigorú-

ságot, világosságában a meg nem ingó erkölcsi tartást tükrözi. Sehol semmi pompa, semmi ragyogás – szinte nem is a dallamot, inkább csak az ütemezést halljuk ki a komoran egymás mögé sorjázó mondatokból, amelyek a szabályosabb rendbe kényszerített vers szikár szakaszait vagy zártan hömpölygő szabad verseinek egységes tömbjét alkotják. „A tündértáncban valamely zord medvetánc” – írja egyik költeményében. Ám ebben a medvetáncban komor méltóság mutatkozik meg. Dobogása kedvesebb a fülnek, toppantása csábítóbb a szemnek, mint a szabályos rendbe szedett költői alkotások csillogása és muzsikája.

Volt idő, amikor ezt a borongó lelkiállapotot a borúlátással azonosították. A világ és élet egyes jelenségeit határozottan elítélő művészi alapállás csakugyan nyit valamelyes tért ennek a véleménynek. Tompa László költészetének mélyén azonban nem a lét hiábavalóságát hirdetik lemondó és ernyesztő magatartása tükröződik. Ellenkezőleg: minden zordsága, komorsága és ki-mértsége ellenére Tompa László meg van győződve az élet értelméről, igazságáról, szépségéről, sőt éppen keménysége és férfiasága révén kiváltódó üde vidámságáról.

Vasalt paták csattognak a kavicsos parton...
Két székely lovas jó két pár lóval a vízre. –
Rögtön le harisnyát, inget, – s már benne csobognak.
A víz hamar az állatok szügyéig ér föl,
Sodorná is őket, de szorulnak a térdek,
S működnek a sarkak, fordulást követelve –
A lovak nyúlt nyakkal engednek a parancsnak.
Így fordulnak, megúszva, föl és le néhányszor,
Míg egyik legény rikkant, hetykén veti hátra:
Szorítsad, Imre! S ez rá: ne hagyj magad, Áron!
S kacagnak nyersen e játszadozáshoz. –

Az egész életképből valamely ősi nyers derű sugárzik. A Nagyküüllő fölött antik korszakok ragyogó napja süt. Az érzékletesen áradó és csobbanó víz déli tengerek hangulatát idézi. A két lófürösztő székely legény mintha valamiféle homéroszi költemény tartozékai közül robbanna előnkbe, hogy ősi erejéről és rendíthetetlen bizakodásáról tegyen tanúságot.

Ez a szigorú és kemény derű táplálja a költő megingathatatlan hitét az emberi faj alapvető elhivatottságában. Ebből meríti bizodalját az igazság és jóság végső győzelmében még akkor

is, amidőn a körülötte fölhabzó gonoszság tengerének hullámtorlataira pillant. Ez mondatja ki vele a megbékélés ígét, ha eszébe jutnak a háborúk, a hadak öldöklései s a nyomukban maradó pusztulás és üszök. Ez tartja benne ébren a költői elhivatás ösztönét, mert meggyőződése szerint, ha a veszedelmek hangja harsogóvá erősödik, neki kell mindig kimondania a felszabadító ígét.

S valami meglök, hogy menjek ki, s utcák
Során, miközben a dél szava kondul,
Lámpával, égő szívemmel bolyongjak,
Végigfűrkészve mindenkit bolondul,
S dadogjam egyre dühös szerelemmel:
Embert keresek, – hol vagy ember – Ember?!

Ő, aki korábban a létezés borúsabb látványainak nyomasztó súlya elől szobájának négy fala közé, anyjának emlékéhez, a családi szeretethez és a természet vigasztaló sugallataihoz menekült, későbbi fejlődése során Diogenész lámpájával ennek az emberközpontú világegyetemnek felfedezésére indult. Az Erdélyi Helikon hasábjain közölt verseiben még nem mindenütt leljük nyomát annak, hogy ez a fölfedező út sikerre vezetett-e, a szándék azonban elegendő erőt ad a költőnek ahhoz, hogy a fasizmus rémségei közepette megőrizze magatartásának erkölcsi feddhetetlenségét. Ezért írhatta joggal a folyóirat 1941 novemberi számában:

Most, igaz, forr s szennyet köpköd a mélység –
A nap is a gaznak segíti növését.

.....
De nyughass! farsangjuk úgysem tart sokáig!

És ha el is borították még néha a keserűség hullámai, e hite mellett váltig kitartott. Ezt a tiszta és rendíthetetlen meggyőződést nála sem árnyékolhatja be a második világháborús évek néhány jelentéktelen alkalmi verse.

Ez volt tehát az úgynevezett „transzilvanista triász”, amelyet közgondolkodásunk általában a folyóirat költői jellemzőjének tekintett és tekint talán ma is.

Az Erdélyi Helikon első évei tágabb kitekintésű szerkesztői gyakorlatának köszönhető azonban a költészet szinte alapvetően

különböző hangzatainak nemritka fölcsendülése is. Ezért a folyóiratban számos olyan költő szólalhatott meg, akinek meglehetősen kevés köze volt a fő elvként rendszeresen hangoztatott transzilvanizmushoz, ám annál több szállal kapcsolódott az egyetemes Európa korszerű törekvéseihez. Ezek egyike volt a szintén magányos, de ezt a magányt mintegy márványba örökítő Olosz Lajos.

Ma már nagyjában tisztán állanak előttünk azok a körülmények, amelyek a költő fejlődését – természetesen az Erdélyi Helikon megindulását jóval megelőző időkben – elindították, és amelyek váratlanul korai elhallgatásához vezettek. Ezeket azonban a kortársak esetleg még akkor sem érzékelték, amikor magában a folyóiratban vallott róluk sajátosan művészi és érzékletesen áttételes megfogalmazásban:

Maholnap már semmit sem mondok.
A barlang homálya egyre mélyebb.
Reákönyöklök kőpadomra,
nem lázadok és nem remélek.
Jaj, amikor még tavaszi álom
kicsalt a völgybe és egyre űzött,
milyen gyönyörű furcsa hajsza volt:
a szívembe vérvörös virágot tűzött.

Ennek a „vérvörös virágnak” színe és illata lengi át Olosz Lajos egész költészetét, amelyből csupán töredék jelent meg az Erdélyi Helikonban – eléggé jellemzően azonban arra, hogy a költő nevét az elsők között emlegethessük. Különösen azért, mert hangvétele és magatartása lényegesen magasítja a folyóirat költői szintjét – jóval túl azokon a beidegződéseken, amelyeket a transzilvanizmus beszűkítő értelmezése emelt későbbi vagy más irányú kibontakozások elé. Olosz Lajos költészetében – minden komorsága vagy borongóssága ellenére – a klasszikus görög egészség fényei tündökölnek, s ebben, meglepetésünkre, bizonyos rokon vonásokat mutat Tompa Lászlóval. A szüksézávan, szinte epigrammaszerűen kikalapált mondatokból az európai ember szépségisménye világít. Ezzel látszólag ellentétes sötét látását nem valamely vele született lemondó magatartás, hanem a világ megigazulásáért folytatott társadalmi harc időleges hullámvölgyének vereségérzése okozza. A végső győzelembe vetett hit azonban verseinek általános érvényében, nem titkolt

humanitásában, tökéletességre való törekvésében nyer meggyőző kifejezést.

Az általános érvényre való törekvésnek másik példjaként Bartalis Jánost említhetnők. Kezdetől fogva munkatársa az Erdélyi Helikonnak. Tizennégy esztendőn át közli sajátos hangú szabad verseit, az újfajta pásztori költészet remekeit. Noha legtöbb versében a megmunkált föld közelében élő és dolgozó ember érzelmei és gondolatai keresnek kifejezést, ezeket a költeményeket alig lehet kapcsolatba hozni az „erdélyi gondolat” jegyében született művek eszményiesített természetlátásával. A Bartalis verseiben fellelhető természet kézzelfogható valóság, amely a költészet káprázó fényeiben is megőrzi érdes tárgyi tulajdonságait és szinte sohasem vész el homályos vagy készakartan ködösített általánosításokban. Valószínűleg azonban éppen ennek révén válik általános érvényűvé.

Az Erdélyi Helikon megindulása előtt írt szabad verseinek tanúsága szerint Bartalis az életöröm, a környező természettel való egység, a való világ egyetemességében történő feloldódás egyszerű és esetleg éppen emiatt magasröptű érzéseinek költője. Egyesek szerint Bartalis szabad versei Whitman költészetével rokoníthatók, de nincsenek kapcsolatban az expresszionizmus költői céljaival. Különleges és sajátos hangot ütnek meg, amely a tartalomtól függetlenül is, helyesebben a vele való tökéletes összecsengésben, azonnal felismerhetővé és megkülönböztethetővé teszi őket. Valamely panteisztikus mámor, a mindenséggel való azonosulás fölemelő lendülete és szárnyalása árad belőlük. Mindamellet az Erdélyi Helikonban közölt költeményeibe már belopózik a bánat, a szomorúság, a nyugtalanság, mintha csak a korábbi paradicsomi derű szétfoszlóban lenne, és az eddigi védett létbizonyosságot a kedély mélyén rejtőző névtelen nyugtalanság váltaná föl.

Látom – rohannak az égen a felhők,
mint gyászszalagok a világ arcáról,
és intenek szívem után.

És én megyek. Indulok
gondolkozás nélkül utánuk
a Szenvedés-úton.
És utamon – a szívem után
kivirágzik a mosoly.

– írja már az Erdélyi Helikon legelső számában megjelent versében, s az így önkéntelenül megadott költői vezérelvhez tartja magát évek hosszú során át. Korábbi panteizmusa azonban egy – legalábbis szavakban – tapinthatóan megfogalmazott személyes Isten képét ölti föl. Bánataiban, nyugtalanságaiban és félelmeiben eme megszemélyesítés felé fordul. Az Erdélyi Helikon hasábjain olvasható verseinek nagy része a költői és emberi magánosság feloldását nem a társadalomban, de valamely csodaszzerű módon rajta kívül kereső lélekről tanúskodik. Ennek ellenpontja, a költő szerencséjére és saját megnyugvásunkra, a „kivirágzó mosoly”, amely minden Bartalis-verset a derűlátás bizakodásával telít. Megerősíti ezt az érzést a versekből ellenállhatatlanul előtörő evilágiság, amely saját igazolását az érzékekkel észlelhető dolgokban és azok kapcsolataiban leli meg. Innét ered Bartalis költői közvetlensége és emberi közelsége, amely minden érzékenykedés és homályosság nélkül fejezi ki a legbonyolultabb gondolatokat is.

Hasonló egyszerűségnek vagyunk tanúi Balázs Ferenc költészetében. A fiatalon tudóbajban elpusztult művészt jobbára az úti benyomásokot tartalmazó Bejárom a kerek világot című könyve és Zöld árvíz címen megjelent regénye révén ismerték az olvasók, holott 1932–1936 között bemutatott versei alapján joggal lehetett volna az Erdélyi Helikon jelentős költői között emlegetni. Elsősorban azért, mert eleinte kötetlen szabad versekben megnyilatkozó lírája az egész emberi világra nyit szemet. A minden erőfeszítés nélkül tolla alá sorakozó mondatokban tengereken túl elterülő messzi vidékek: Japán, India számunkra ismeretlen és gyakran különleges élete tükröződik. Ez a távoli táj akkor is érezteti befolyását, amikor hosszú utazásaiból megtérten immár a könyörtelen betegség szorításában vergődik. Ám még akkor sem veszíti el bizakodását a jelenben és a jövőben. Őszinte szeretettel és lenyűgöző tárgyiassággal jeleníti meg a maga körül látottakat. Néhány versében hangot kap a társadalom alján toporgók vágya, törekvése, érzelme és bánata – anélkül azonban, hogy lázadásra biztatna bennünket.

Bözödi Györgynek ebben a korszakban, vagyis a harmincas évek derekán közölt versei még a Balázs Ferencéinél is kézzelfoghatóbbak és tárgyszerűbbek. Milyen messze vagyunk itt a transzilvanizmus regényesen ködös vagy eszményien fennkölt ábrándjaitól! Bár ezek a versek is kerülnek a közvetlen lázítás módszereit, a bennük megjelenő állapotok szívszorítóan meztelen

ábrázolása feltartóztathatatlanul közelebb visz a korabeli romániai magyar közéletet foglalkoztató vagy fojtogató kérdésekhez. A szilárdan egybekovácsolt szabad versek tapinthatóan kifaragott szavaiból az akkori falu egészében és részleteiben is hiteles képe bontakozik ki. És nem is a falué a maga helikoni eszményített egységében, hanem annak szegényparaszti rétegeié, amelyek nem egyes polgári gondolkodók révén beléjük képzelt öserőt, hanem a mindennapi nyomorúságok bágyasztó és riasztó terheit hordozzák. A száraz barna kenyeret szelő anya, a lyukas cipőben barangoló költő, az őszben zokogó erdő, a temetés, amelynek láttán „megáll az ember esze”, a feszülő harisnyájú Mózsi bátyám, lópásztorunk, a szelíd ló és a többiek immár nem a költő jelképkötő munkájának bizonyítékai, hanem a mindennapi valóságos élet tényei. Mindezeket szerzőjük a költészet főntebb síkjába emeli ugyan, de egy pillanatra sem fosztja meg őket önállóan ható természetes mivoltuktól. Máig tartó érvényességük ebben a minden regényességtől szigorúan távol tartott közvetlen tényyszerűségben és egyben üde költőiségben rejlik.

Ugyancsak a harmincas évek nagy megrázkódtatásai visszhangzanak Ormos Iván verseiben. Az első évfolyamtól kezdődően tizenkét esztendőn át közölte az Erdélyi Helikonban az anyagi létében fenyegetett és már-már talaját vesztett értelmiségi panaszait. Nem tudott ugyan határozottan állást foglalni a feltámadó ellentett erők között, de meglepő élességgel rajzolta meg a kor emberére zúduló csapások tömegét és kiterjedését. Ő is – mint Bartalistól kezdve eddig valamennyien – elsőbrendűnek véli a gondolati mag pontos kifejtését, mint a szabott formák megőrzésére vagy továbbfejlesztésére tett kísérleteket. Szokott költői modorát akkor is megőrzi, amikor a harmincas évek közepe táján ismét tért hódít a rímes-mértékes verselés. Közvetlen hangú szabad verseiben most jelenik meg a munkanélküli, a jobbágy, a céltalanságát mélyen átérzett egyén, majd a maga alkotta panteonban a halott Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula, Krúdy Gyula, József Attila, Nagy Endre, Balázs Ferenc és Dsida Jenő.

Dsida Jenő, a két világháború között izmosodó romániai magyar irodalom egyik legjelentősebb költője, nem tartozott az Erdélyi Helikon fölfedezettjei vagy kizárólagos munkatársai közé – noha legfontosabb verseit ennek a folyóiratnak hasábjain közölte. Fejlődését mindenesetre pontosan nyomon lehet követni az Erdélyi Helikon egymást követő számai alapján. Már

az első évfolyam első számában jelentkezik expresszionista hangvételi, szabadon szerkesztett, mégis kimunkáltnak ható költeményeivel, amelyek mélyén ott rejtőzködik a magános lélek érzelmeit megfogalmazó tökéletes formaművész. Alapállására jellemző Falun című költeménye:

Ujjongok, ha erre a falura nézek,
havasok illatát szívom
reggel.

Ezüstfátyol van a szívemen,
s olyan a tündérek arca,
mint egy nagy ünnep.

Az égő fenyőtobozok füstje
kavargó, könnyű
országút,

azon megyek fel az égbe
egy kislánnyal meg egy kis
kutyával.

Egyszerre sötét lesz.
A boglya tetejű házak lent maradnak
a farkasok között.

A falu láttán érzett ujjongásban, a havasok illatának élvezetében az első évfolyamok Dsidája mintegy kapcsolatot teremt a transzilvanizmusra jellemzően idézett költőkkel. De már az első három sor látszólagos természetlírája figyelmeztet az elkülönítő mozzanatra: nem a külső valóság tárgyiasnak szánt, noha jelképi értelmezését, hanem a lélek belső tükröződéseinek ábrázolását kapjuk. A negyedik sortól kezdve aztán az ezüsfátyol mint ha már nemcsak a költő szívét, de a külső természetet is tündéri valóságértelmezésbe takarná. Önálló törvényekkel rendelkező, átlényegített költői világ tárul szemünk elé, amelyben magától értetődik, ha az égő fenyőtobozok füstjén a költő egy kislánnyal és kutyájával egyenesen az égbe tart.

Azt lehetne hinni, hogy mindez csupán költői kép, az evilági tárgyakat és történéseket a maga sajátosságai szerint átalakító képzelem sugalló működése. Ám ez a hat sor lényegében a későbbi Dsida-versek tárgyválasztását és hangütését is magában foglalja (A költő feltámadása; Kóborló délután kedves kutyámmal; Miért borultak le az angyalok Viola előtt). A befejező két sor csak lekerekíti és pontos körvonallal látja el

az egész vers emelkedett lebegését és újból eszünkbe idézi a köznapi tényeket művészi valósággá átlényegítő üde képzelőerő munkáját. Ebben az említett két sorban ugyanakkor mintegy utalás rejlik bizonyos elkülönülésre, a művészet birodalmának a mindennapi élet tartományaitól való elválasztására is.

Ennek a költői emelkedettségnek s ugyanakkor felülemelkedésnek adnak hangot a harmincas évektől kezdődően mind zártabb tartásban és szabályosabb köntösben megjelenő magas művészségű költemények. Dsida szinte váratlanul hátat fordít az expresszionista szabadságnak. Helyette megjelennek az impreszionista módon átélt lelki megrendülések, mélyen átértett mélabú, a gyermekded csodálkozás, a lenge könnyedséggel felfogott vallásosság és végül a korai elmúlás kísértetétől való meg-rázó félelem. Mindez azonban ismét visszatéríti a költőt a valamennyiünk által jól ismert föld közelébe. Leszáll a hűvös magasból. Utólérhetetlen mesterségbeli tudással megírt, a nyelv minden fordulatát hajlékonyan alkalmazó, a magyar költészet nyugatos forradalmának valamennyi vívmányát tudatosan fölhasználó, sőt továbbfejlesztő verseiben megjelenik a társadalmi odafigyelésnek, a lentiek iránt érzett részvételnek, a megigazulás szükségének kifejezése (Éhes a kutyám; A tó tavaszi éneke).

Egykori csöndes mélabúját a halál mind bizonyosabb közele megrendítő bánatokká, elfojthatatlan riadalmakká fokozza (El-árul, mert világít), s végül olyan nagyszabású számvetésre kész-teti, mint a Tükör előtt hosszú, mégis befejezetlen önéletrajza. Az Erdélyi Helikonban 1933-ban megjelent utolsó verse, a töre-dékes Tíz parancsolat a vallásos emelkedettséget minden hittéte-les képzet nélkül megfogalmazó soraiból ismét a való világra szomorú szemmel, de mégis bátran tekintő ember képe pillant ránk.

Amint jó volt hozzám a bölcső,
tudom, hogy jó lesz a koporsó.
Ki most lefekszik, nem kívánta,
hogy földje legyen, háza, ökre,
de amit látott, gyönyörű volt,
és véle marad mindörökre.
És övé marad mindörökre.

Ez a költészet kétségtelenül jogos helyét foglalta el az Erdélyi Helikonban. Külső és belső jellegzetességeinél fogva

azonban már lényegesen mást és alapvetően változottat jelent a folyóirat élén szereplő hangadó költők műveikhez képest. A kitartó művészi összeszedettség, a pontos, sőt néha túlzásba menő részletmunka, a lelkiállapotok bensőséges, mégis kimért rajza, a tárgyilagosság, a tündöklő életöröm, a fellengősség hiánya nem csupán egyénivé teszi Dsida Jenő költészetét, de ugyanakkor már másfajta emberi és költői magatartásra figyelmeztet.

Ez a megmásuló magatartás tükröződik az Erdélyi Helikon leggyakrabban jelentkező költőjében, Kiss Jenőben, aki tizenegy évi munkatársi működése alatt majdnem kétezeröttszáz verssorával valamennyi helikoni költőtársa élén helyezkedik el. 1932-ben megjelent első versei nem csupán a Dsida hirdette szépségességményt vallják, de szinte összetéveszthetően a nála néhány évvel idősebb példakép hangján is szólalnak meg. Eleinte szinte kizárólagos művészi törekvései mellett verseiben csakhamar felbukkannak – bizonyára más eszmei erővonalak hatására – a paraszti származás emlékeiből táplálkozó érzelmek és gondolatok. A versek bőven ömlő képei, pontos ütemezése, a csengő rímek még a kezdet önkéntelen mesterimádatára vallanak, de a kifejezésre törekvő gondolat szerephordozója már „a condrás cseléd” és az „urak zsellérje”, vagy az édesanya, aki nappal mosott és tollat tépett este, a „megvert, szótlan és fáradt” apa, a gazdát cserélő kutya, a „csontos vén paraszt” nagypapa, a felső-piaci öreg favágó s végül a külváros, ahol „a szegények ideje nő... titokban”.

Bőven áradó képektől, újszerű hasonlatoktól, friss jelzős szerkezetektől duzzadó verseiből mégsem a lázadás és lázítás, hanem a konok életöröm és a makacs boldogság hangjai csendülnek ki. Szerelem, családi megelégedés, az igazság és a nyugalom vágya tárul föl egyre tárgyiasabb, egyre kézzelfoghatóbb helyzetekben. Ritkásan közölt szabad verseiben sincs semmi föllengősség vagy szónokiasság – minden megmarad a tapintható tárgyak és érzékelhető viszonyok keretei között anélkül, hogy hiba esnék a költői emelkedettségen, vagy a mondanivaló szürkülne prózává. A költő saját maga is tisztában van azzal, hogy

Minden csapzott, minden sáros,
sebj, szinte vártam.
Az a fő, hogy mezítlábos
lelkem nem jár sárban.

A harmadik és negyedik sorból önkéntelenül elővillámló erkölcsi töltés Kiss Jenőt a helikoni első nemzedék költőivel rokonítja, bár ugyanakkor jól észrevehető tárgyiassága el is távolítja tőlük. Ami Tompa Lászlónál fellengzősen magasba meredő magányos fenyő a zord sziklaélen, az a fiatalabb nemzedék újabb hangú költőjénél már csak „erdélyi vackorfa, szegény fa, fanyar fa”, amelyben semmi regényesség, semmi hősiesség, és amely egyszerre arra ébred, hogy télbe készülő pusztá földön áll, és ha fel akar támadni, előbb meg kell halnia. Nemzedéki különbözőségét és különállását a költő nem csupán rejtetten érzi, de nyíltan meg is fogalmazza:

Mint bús fatönkből a vessző,
e nemzedék szertesét nő –:
tarolt erdőn kusza cseplesz –
hős sudár belőle nem lesz.

.....
A Tő, a meghagyott Tőke –
ez béklyózza azt, ki nőne!
Vágták volna ki tövestől,
most új sor zúgna az erdőn!

Nemzedéki elkülönülés ez, de nem teljes szembeszegülés – Kiss Jenő majdnem egész végig hűségesen megmarad az Erdélyi Helikon körein belül, noha makacsul ragaszkodik egyéni alapállásához. Ugyanilyen kitartóan ragaszkodik önmagához a másik kitűnő költő, Szabédi László. Három évvel későbbben jelentkezett, mint Kiss Jenő, s méghozzá egy tárgyyszerű eszközkel megszerkesztett verses elbeszélés szerzőjeként. Költői történetét üde humor, ragyogó lélekábrázolás és nem utolsósorban eredeti verselő készség jellemzi.

Egyéb verseiben már lényegesen több művészi, de főleg gondolati bonyolultságával nyugőz le, noha sohasem lépi túl a pontos megfogalmazás és a világos közérthetőség határait, sőt mintha kifejezetten törekednék ezek határozott megvonására. Szabédi éppen ezzel az elméleti és szellemi fölénnyel haladja meg az Erdélyi Helikon inkább érzelmekre és benyomásokra felelgető általános költői magatartását. A gondolat, a logika, a pontos levezetés, az értelmi szálak világos szerte-bontása ad költeményeinek – azok varázsos öntudat fölötti lebegésének meg nem sértésével – különös zamatot és egyéni-

séget. Szinte az angol metafizikusok, mondjuk egy John Donne hangját halljuk ki az ilyesfajta szakaszokból:

Ha hívlak: jöjj, már elkéstem. Nem így,
nem hívásra jön-e színes önérzet?
Vágyó szemrebbenésemnek se higgy;
ha láttad már s még követed: nem érted.
Ha teremtőként szólhatnék: legyen,
mi más volnék, mint örült, kinek álma
valóság? de bármily való legyen,
számára csak saját hagymázos álma.

Szabédi egyébként nem volt túlzottan termékeny költő. Az Erdélyi Helikonban a fenti verses elbeszéléssel együtt nyolc esztendő leforgása alatt mindössze tíz eredeti költeménye jelent meg. Ám ez a szűkösség miben sem változtat a folyóirat költői közt elfoglalt helyén.

A transzilvanizmus eszméjét legendává emelő költőktől szintén eltérő magatartás jellemzi az Erdélyi Helikon egy másik jelentős és gyakori szerzőjét, Jékely Zoltánt. Verseiben a gyermekkori emlékekből, a hazavágyódásból, mélabúból, az élet mellett leselkedő halál nyugtalanságaiból összeálló sejtelmes hangulatokat a tárgyakhoz való szoros tapadás színezi és egyéníti. Jékely nem szakad el a valóságtól, nem fordul pusztán önmagába – de ott, ahol a korai transzilvanisták a természetben a magány, az elhagyottság vagy a társadalmi gonoszság ellen menekvést és vigaszt leltek, Jékely fölfedezi a romlandóság fenyegetését, a lassú pusztulás megállíthatatlanságát, sőt a menekvés keresésének hiábavalóságát. Betegesség mégsem homályosítja el verseinek fiatalos csillogását – sőt a jambikus alapozású, dallamosan gördülő sorokból itt-ott a felszabadult humor is előszikrázik. Későbbi verseiben az eredendő költőiség mellett megjelenik a bölcselmi elmélyülés, anélkül azonban, hogy a költemények művészi erejükből valamit is veszítenének.

A transzilvanizmus hagyományos vonulatától vagy szűkebb értelmezésétől való lassú eltávolodás alapvető mozzanatait vagy határozottabb kifejlődését azonban legfőként az Erdélyi Helikon és a Korunk hasábjain egyidőben szereplő költők működésén lehet lemérni. Erre a magatartásra legjellemzőbb példa Méliusz József, aki egyrészt meglehetősen ritkán jelentkezik az Erdélyi Helikonban, másrészt pedig négy év munkatársi minő-

ségének Kuncz Aladár halálával véget is vet, s ettől kezdve (egyetlen 1943-as vers kivételével) csupán a Korunk dolgozó-társai között szerepel. Az Erdélyi Helikonban közölt verseiben még a keresőt, a kísérletezőt látjuk. Bár jelzések alakjában (és különösen az eredeti versekkel egyszerre közzétett műfordításában) már fölsejlik a később megerősödő avantgarde hang, a Helikonban megjelent versek egyelőre még csak az általános szépségeszményt, a költő természetszeretetét, a város nyomasztó gondjainak hátat fordítást éneklik meg a szabad vers kötetlen, mégis emelkedett lehetőségeinek fölhasználásával:

város felé lép újra a lábam,
fejem mögött ravatali gyertyalángként pislog egy-két csillag,
homlokossal szemben újra zöldtüzű gázlámpák csillognak,
és gúnyosan himbálózik felettem a ferdeképű hold,
mint gyászos fejfa állok meg s kalaplevéve nézek vissza
éji feketébe borult vasárnapomra.

A már akkor hírnévre szert tett fiatal Illyés Gyula szintén egyidőben jelentkezik az Erdélyi Helikon és a Korunk oldalain. Mindenesetre az Erdélyi Helikon dicsekedhetik azzal, hogy elsőként adott teret az illyési lírának, s ezzel ismételtlen tanúságot tett arról, hogy mennyire lehetséges volt a transzilvanizmus kiterjesztő értelmezése. Amikor az I.G. betűkkel jelzett Hősökről beszélek című elbeszélő költemény a Korunk két folytatásában megjelent, akkorra az Erdélyi Helikon egy év leforgása alatt Illyésnek már hat versét közölte. Ugyancsak az Erdélyi Helikonban jelentek meg Illyés olyan költeményei, mint az Oly szegények voltunk vagy még inkább a Nem szabadulhatsz. Ezek pedig egy esztendővel a Magyar Tanácsköztársaság harcait megéneklő nagy vers után ugyancsak a lázadás és forradalom hangjait zendítik meg.

Bárd Oszkár neve már az Erdélyi Helikon első évfolyamában feltűnik s tizenkét éven át mindegyre vissza-visszatér. A harmincas évek derekán azonban a költő a Korunkban is szerephez jut. Az ő – egyébként nem túlságosan jelentős – költészetében ismét ugyanaz az egyetemességre való törekvés nyilvánul meg, amely Méliusz is, Illyést is jellemezte, és amelyet az Erdélyi Helikonban csak Rilke-fordításaival jelentkező Endre Károly költészetében is felfedezhetünk. Szentimrei Jenő inkább prózairói tevékenységével kötődött mindkét folyóirathoz,

hiszen az Erdélyi Helikonban mindössze négy, a Korunkban pedig csupán egy versét olvashatjuk.

A párhuzamos jelentkezésre a legkifejezőbb példa azonban talán Horváth Imre, akinek költeményei két esztendővel azután, hogy 1937-ben a Korunk egy versét közölte, egyszerre olvashatók mindkét folyóiratban. Mikor pedig a Korunkat 1940 őszén megakadályozták a további megjelenésben, Horváth Imre 1942–1944 között három éven keresztül meglepő sűrűn szerepel az Erdélyi Helikon oldalain a maga mostanra már közismert és kritikailag több ízben is felmért négysorosaival, sőt olyan hosszabb költeményekkel, mint a Gyűrű vagy az Aradi elégia, mely utóbbi a véletlen következtében éppen a folyóirat legutolsó számában jelent meg.

Jóllehet ebben az időben az Erdélyi Helikon magatartását már bizonyos megmerevedés jellemezte, a transzilvanizmus egykori szabadelvű felfogásából mégis figyelemre méltó túlélésre mutat az, hogy a szerkesztők önkéntelenül is fölismerték a valódi költészetet és nem zárkóztak el annak bőséges közzétételétől. Ha csupán a számszerű viszonylatokat tekintjük, Horváth Imrét voltaképpen az Erdélyi Helikon legtörszökösebb költői közé kellene számítanunk. Gyakori szerepléséhez az is hozzájárulhatott, hogy a tárgyiasságot végletekig megvalósító, pontosan kimunkált és mindig pattanásig feszülő gondolati töltést tartalmazó versei általában jól illeszkedtek a folyóirat eszmei és művészi kereteihez. Csupán a nagyon éles fül hallhatta ki belőlük jelzéseinek másfelé mutató irányulását – az elégedetlenséget a jelennel és a változás reményének szakadatlan fölcsillantását:

Egy majmot kértem kétéves koromban.
Élőt kértem, s kezembe kócból nyomták.
Vágyamban most egy eleven majom van –
s számomra itt minden már csak majomság.

Vagy pedig:

Szívem, melyből kiszállott az öröm,
üres, akár egy téli fecskéfészek.
De oly igaz, hogy lesz még örömöm,
mint hogy egyszer a fecskék visszatérnek.

Ugyancsak az Erdélyi Helikon javára kell írni azt, hogy egyengette a fiatal Horváth István vagy Létay Lajos indulását.

Választásuk egyébként annál inkább figyelmet érdemel, mert Horváth István kezdő költészetének üde hangjaitól és egyéniségének korán megmutató közvetlenségétől ma is meglepődünk. A költő a népmesék természetességével szólal meg és gyermeketeg őszinteséggel tárja elénk mindennapi gondját-baját, az ismeretlen városi élet bonyolultságaiból származó nyugtalan-ságát. A népköltészet korán elsajátított zenei ütemei és szólamai csendülnek föl a világos megfogalmazású, tárgyyszerű versekben, amelyek ugyanakkor ősi hiedelmek kiirthatatlan emlékképeit is sodorják magukkal. E költészet mögött szinte hitregeivé nővekszik a mesemondó Nanyó alakja.

Szeme tűz volt, haja fehér,
árkok szántották az arcát.
Ős táltosok révületes
lelkéből sarjadt a lelke.
Lapik, füvek, zuzmók titkát,
gyógyerejét mind ismerte.
Olvasott a szélzúgásból
és a macska fekvéséből.
A csillagok járásából.
Az álmokból és az éjből.

A szülőfaluból hozott ősrégi elemek költőivé nagyítása természetesen még csak az alapozást jelentette. Az Erdélyi Helikon utolsó évfolyamaiban annak a költőnek a hangja hallatszik, aki egész élményanyagát a paraszti sors nehezen küzdő rétegződéseiből meríti. Ennek az élményanyagának viszont bátran és kötetlenül ad hangot. Tartalmi sokasodását azonban majd csak az elkövetkezendő évek tapasztalatai fogják erősíteni és fokozni.

Más előjelekkel és áttételekkel majdnem ugyanez állítható Létay Lajosról is. Hangütése azonban az Erdélyi Helikon mondott évfolyamaiban jóval enyhébb és szelídebb. Míg Horváth István verseiben szinte erőszakkal törnek föl a fájdalmas visszavágyódások, Létay finom, bánatos emlékezéssel fordítja ar-

cát a falu felé, mert tisztában van a megfordulás és hazatérés lehetetlenségével.

Ki járt itt? Bújócskánk meleg
helyét nem találom sehol sem,
s jaj, hiába köszöngetek,
már nem ismer a nap s a hold sem.

Azzal is tisztában van azonban, hogy ennek a mélabúval visszavágyott és soha el nem érhető álomvilágnak valóságos oldala sokkal zordonabb és elutasítóbb. Ezért ő sem hallgathatja el a mind közelebb tolakvó igazi nyugtalanságokat:

Gonoszak most az éjszakák,
és ha vagyunk, alig vagyunk;
keres szemünk, de mit se lát,
s nem gyűjthetünk egy szál gyufát,
nehogy eláruljuk magunk.

Ebből a gonosz álomból ébreszti föl majd Létayt és vele együtt a többieket is a világ változása.

Az Erdélyi Helikon fontosabb költőinek jellemzésére megkísérelt fenti futólagos seregszemle korántsem teljes. A bevezetőből mindenestre hiányzanak olyanok, mint Arató András, Bányai László, Berda József, Cseres Tibor, Darvas Szilárd, Fekete Lajos, Hegyi Endre, Jánosházy György, Kacsó Sándor, Kádár Imre, Kovács Katona Jenő, Lőrinczi László, Sáfáry László, Sinka István, Szombati-Szabó István, Varró Dezső és még sokan mások.

E vázlatos áttekintés célja nem a teljesség. Értelme mindössze csak annyi, hogy az olvasó számára lehetőség szerint világossá tegyen két fontos körülményt.

Az első, hogy az Erdélyi Helikon versanyagának jelentőségét és a magyar költészet fejlődésében kivívott szerepét nem lehet egyetlen kézlegyintéssel elintézni. Most volna az ideje tehát annak a szakszerű szövegkutatói felmérésnek, amely az Erdélyi Helikont, mint jelenséget vagy mint tünetet, pontosabban belehelyezi eszmei fejlődésünk menetébe és történetébe. Ez a válogatás kedvet és ösztönzést nyújthat – akár ellentmondásra ingerlően is – a szükséges búvárlások megkezdésére.

Továbbá megállapítható, hogy az Erdélyi Helikon vallotta transzilvanista gondolat bizonytalan és legendás összképéből az évek során – legalábbis a folyóiratban jelentkező költészetben – főleg a haladó vonások váltak ki élesebben. Vagyis pontosabb megfogalmazás szerint: jóllehet a transzilvanista felfogás vagy az erdélyi gondolat a maga jelszószerűségében az Erdélyi Helikon megjelenésének egész folyamán uralkodó maradt, további elágazásaikban az eleinte vallott művészi elvek észrevétlenül gyakran saját ellentétükbe csaptak át. Ennek folytán az Erdélyi Helikon oldalain lassan-lassan olyan költészet fejlődött ki, amelynek már csak igen távoli köze volt a folyóiratban mérceként közölt, de a szerepét már betölteni nem tudó kezdeti versterméshez. Megfordíthatatlan fejlődése folyamán az Erdélyi Helikon költészete mindinkább párjává, kiegészítőjévé, társává vált a Korunk hasábjairól ismert társadalmi töltetű lírának. Ezt főként az igazolja, hogy jelentősebb képviselői – amint azt fentebb láttuk – mindkét folyóiratban azonos időben lelhetők fel, s ha a Korunkat be nem tiltják, az ebben a tekintetben felhozott példák minden bizonnyal szaporodtak volna. Mintegy utólagos igazolásképpen említhetjük meg azt a jelenséget, hogy a felszabadulás után az egykori Korunk-szerkesztő Gaál Gábor névvel megjelenő Utunk költőmunkatársai lettek mindazok a túlélők, akik annak idején az Erdélyi Helikon szinte észrevétlen költői átalakulásában, helyesebben átalakításában cselekvő részt vettek.

Másik oldalról viszont a transzilvanista gondolat szabad-
elví folyékonyága vagy mondjuk tudatos nyitottsága lehetővé
tette, hogy akár a leghagyományosabb felfogás uralma idején
is attól teljesen eltérő elveket valló költői művek is napvilágot
lássanak az Erdélyi Helikon hasábjain. Ez természetesen nem
jelentett semmiféle baloldali végletet, még a társadalmi forradalomra való távoli célzások alakjában sem. Ennek megakadályozásáról gondoskodtak a korabeli sajtófelügyeleti vagy megtorló szervek, de nyilván gondoskodott erről az az előzetes önellenőrzés is, amely már eleve határt szabott minden – általa „túlzásnak” minősített – mű közlésének. Mégis ezen a sokszor egészen tágnak mutakozó határon belül a költői magatartás olyan változatainak vagyunk tanúi, amelyek óhatatlanul is az egyetemesség érzését sugallják. Ezt pedig nem csupán akkor, amikor kifejezetten baloldali szellemiségű költők jelennek meg

rendszeresen a folyóiratban, hanem azokban az időkben is, amidőn ezek a közelebbi munkatársak közül kiválnak.

Figyelmünkre méltó tünetként azt is föl kell jegyezni, hogy az Erdélyi Helikon többször emlegetett nyitottsága több-kevesebb következetességgel csak balfelé volt érvényes. A szélsőjobb képviselői még a kifejezetten fasiszta jellegű politikai irányulások idején sem jutottak benne térhez. Nem kevésbé írandó az Erdélyi Helikon javára az a körülmény, hogy a második világháború idején sem engedett a fasizmus kényszerítő erőszakának, és a költészet terén elkerülte az uszító vagy akárcsak sovinizta ízű szövegek közzétételét. Az utolsó évek egyes verseiben néhányan a legjobb költők közül sem mentesülhettek a búsongó hazafiaskodás befolyásától, ez utóbbinak jellege azonban sohasem volt támadó, hanem inkább kesergő és védekező. Az így született szórványos versek azonban miben sem módosítják szerzőik alapvetően humanista állásfoglalását. Mindez a transzilvanista hagyományok haladó tartalmainak megőrzésére és továbbélésére vall.

Ezek az utolsó esztendőek egyébként az Erdélyi Helikont az egykor önálló életet élő és közlőinek rangot adó jelentős irodalmi kiadványból meglehetősen sápadt arcélú vidéki folyóirattá fokozták le. Ennek következtében nem csupán a maga teljes egészében, de a költészet terén is lényegeset veszített korábbi súlyából. Mégis az Erdélyi Helikonnak ebben a korszakában közli költeményeit meg nem szakadó rendszerességgel Horváth Imre. Ebben az időben indul el költői útjára a folyóiratban Horváth István. Ugyancsak most jelentkezik első költeményeivel Létay Lajos. Folytatja nem csökkenő közreműködését Bartalis János. Nem hiányzik továbbá a költők közül Szabédi László sem. Most tesz bizonyosságot újra feltámadó költői képességeiről az addig jórészt csak prózaírónak, sőt közírónak ismert Kacsó Sándor. Ebben az időszakban erősödik fel Tompa László lírájának háborúellenes hangja. S ha minden egyébtől eltekintünk, némi túlzással szinte azt állíthatnók, hogy ebben a nehéz eseményekkel terhes szakaszban az Erdélyi Helikon legalábbis biztosítani tudta a lélegzetvételt és átmenetet a későbbi korszak beköszönését egyéni szerencséjük folytán megért költők számára.

Jelenben még nem állnak rendelkezésre az Erdélyi Helikon szerepének teljes megítéléséhez szükséges részlettanulmányok. Ugyancsak csekély választékot mutathatunk fel összefoglaló irodalomtörténeti művekből. Ennek a bevezetőnek szerzője sem irodalomtörténész vagy műbíráló és nem is büszkélkedhetik az egész

tudományos mező hiánytalan áttekintésével. Ennek folytán bevezetője sem tűzhetette ki céljául, hogy végleges meghatározását adja annak a jelenségnek, amelynek külső jegyei a folyóiratban tizenhét éven keresztül közzétett versek.

Talán az Erdélyi Helikon költői antológiájának szerkesztési elveit is inkább csak ráérzéssel, mint tudományos pontossággal határoztuk meg. Esetleg ezek a központi megítélési lehetőségek is korlátozottak, hiszen magának az Erdélyi Helikonnak sem voltak ilyen elvei – természetesen a szintén meghatározást nélkülöző cseppfolyós transzilvanizmus kivételével. Mindez közrejátszik az olyan egységes kép kialakításának meggátolásában, mint aminő a Korunk esetében lehetségesnek, de legalábbis lényegesen könnyebbnek bizonyult.

Az eddig elmondottakból azonban így is világosan kitetszik az a fontos szerep, amelyet az Erdélyi Helikon a két világháború között Romániában művelt magyar költészet kibontakoztatása terén játszott. Gondolunk itt ismételtelen arra a nyitott szerkesztői gyakorlatra, amely a maga humanista korlátaival ugyan, de szintén csak a maga humanista kitárulkozásával befogadott és nyilvánosságra hozott minden művészinek minősíthető, de sohasem visszahúzó tartalmakkal bíró költői terméket. Gondolunk tovább arra az alkotói igényre, amellyel az egyes művek megítélésénél mindig szigorú mércét igyekezett alkalmazni. Gondolunk arra a hivatástudatra, amely minden eszmei korlátozottsága ellenére is megteremtette a nemes versengésre buzdító költői közvéleményt s ezzel a kiválasztott vagy jelentkező munkatársakat folyvást emelkedettebb önkifejtésre biztatta. Végül gondolunk arra a csakugyan magas irodalmi szintre, amelyet az Erdélyi Helikon költészete összességében jelentett és jelent ma is. Nem kétséges, hogy a transzilvanizmus nem pontosan körülhatárolt, mert körülhatárolhatatlan, mégis eszmei célként lobogtatott tartalmaival olykor gátló befolyást gyakorolt az Erdélyi Helikon költészetének egészére. Nem kevésbé nyilvánvaló azonban, hogy ezt a befolyást idővel semlegesítette a jelentkező ifjabb költők újabb valóságok megragadására irányuló szándéka, amely a hangoztatott eszmerendszer mellett, sőt annak ellenére megteremtette a maga határozottabb és a jövő felé mutató elképzeléseit.

Az Erdélyi Helikon költői éppen ez utóbbi elképzelések révén kapcsolódnak saját korunk irodalmához s alkotják annak mintegy előfeltételét.

SZEMLÉR FERENC

[Erdélyi Magyar Adatbank]

[Vákát oldal]

[Erdélyi Magyar Adatbank]

KÖLTEMÉNYEK

[Erdélyi Magyar Adatbank]

[Vákát oldal]

ÁPRILY LAJOS

ÍGY AKARJA A SORS

Makkai Sándornénak

Fordul az út. Amerre száll a nap,
a messzeségben síkok integetnek.
Emlékjelül, ha jó a pillanat,
mit hagyok itt a búcsúzó hegyeknek?

... A bús királyi asszony jár eszemben
s kíséretet régi, illatos nevével,
kit sorscsillagja erdőkön keresztül
vesztett világból másfelé vezérel.
Látom halványan és sötét ruhában
az élet és az év augusztusában.
Zörgő kocsin megy, hullámos hegyélen,
faluk maradnak el mögötte mélyen,
juhok, várak, vizek: erdélyi álom –
Aztán leszáll a hárserdős határon.
Sötét szobor. Mögötte kékbe vesznek
vonalai a rengeteg Meszesnek.
Búcsúzva visszanézne még a tájra,
messze, ahol lehullt a koronája.
Kocsija vár. Sürgeti már az éjjel.
És – csillagának árva bujdosója,
finom pengével és finom kezével
sorsát az erdőszéli hársba rója...

... A tölgyfa zúg. Sercegve sír a késem,
amíg a régi jelt törzsébe vésem,
Sic Fata Volunt.

ISMÉT VIHARBAN

Az út, amelyen itt oromra értem,
nem pázsit volt, csak vulkán-lökte kő.
A szirt, mely durván megsebezte térdem,
nem nyugtató hely: villámos tető.

Most is vihar jön. Ködben áll a lábam,
suhognak lenn a vén fenyő-sorok.
Hallom, heregnek Isten pítvarában
a lázadó felhő-komondorok.

Lelkem kibontom a szabad rohamnak,
szél tépi össze kurjantó szavam.
A ködben nagy, szabad szárnyak suhannak
s a szélnek is szabadságszagja van.

Hegyet, vihart, villámot fogva szemmel,
itt állok, mint egy régi bujdosó,
s lihegve érzem táguló szívemmel:
mily szent a szent Petőfi-ízű szó!

Hadd zúgjon már a fellegek csapatja,
sziklák echója verje rá a tust:
A hegy zenéje még egyszer fogadja
a búcsúzó, szilaj romantikust.

Leszállni? – Messze lenn, amerre jöttem,
egy foltra még az Isten fénye süt.
Állok, míg megzúdul a menny fölöttem
s arany dárdával egy villám leüt!

AZ ARANYMOSÓ BALLADÁJA

Laktam hangos zúzók alatt
aranykincses pataksoron
és mindig volt aranyporom.

Mindennap megcsodált a nap,
mert látta, dúsán érkezem,
szikrázik mind a két kezem.

S egy lányt küldött a szürkület,
s szólt: Mennyi csillogó arany –
Hogy megszökítné szép hajam!

És sírtak künt az őszi fák:
Aranyporozd be bánatunk,
úgy pompásabban halhatunk.

S futárt küldött a téli nap:
Arany-nábob, ma küldj sokat,
kőd kússza már a csúcsokat.

Lány elhagyott, lomb elfagyott,
a nap nem küldött sugarat,
Kincsemből semmi sem maradt.

S tavasszal jött egy csöpp bogár:
Arany-király, egy porszemet,
megaranyozni testemet.

Aranyhalacska penderült,
s kért: Vízese, vad helyen
elhullattam egy pikkelyem.

Sírokról jött egy sárga méh,
és szólt a zümmögő zene:
A liliomnak kellene.

S hárman szóltak: Nem felelsz?
Mondd meg, hová lett annyi kincs
És szánva mondtam: Annyi sincs.
És sírva mondtam: Semmi sincs.

CORONA

Tél zúg felettem. Torlasz minden út,
s a gond portyái űznek itt a síkon.
Se vár, se domb. Se fegyver. S egy napon
a szűkülő kört mégis átszakítom.

Talán tavasz lesz, útra-lázító.
S mint a vándor, ha hívó szózatot hall,
a hátizsákot vállra szíjazom,
s megindulok magamban hosszú bottal.

A pusztákon túl város int nekem,
felette fenyves-csúcsokból sötét sor.
Fekete tornyok, bástya, vont hidak,
pártázatos fal, ágyúrés. Középkor.

Csörren a hídlánc, pántos kapu döng,
hogy bebocsát az ordas alabárdos.
Benn zsong a nép, a tornyon zene szól,
fényben tavaszt köszönt az ócska város.

A templomból az ős dísszel kilép:
a városbíró. Centumvir-kíséret.
Túl zeng a Cenk, s a fényben átölel
a háromszáz esztendő mélyű élet.

Riasztott lelkem vassal vértetem,
többet nem játszom majd a csacska rímmel.
Mint aurifaber, mint argentifex,
ércet formálok ötvös-őseimmel.

Éjjel komor bástyából kémlelem
piros villámát messzi prédatúznak.
Ott a halál jár. Perzselt földeken
tatárhadakkal hajdúk kergetőznek.

S míg hallom: túl az óriás falon
a század zúg és zúg a Barca-róna,
belül kohótűz és erő dalol,
s ölel a vár, a városom: Corona.

BESZÉLGETÉS A FÖLDDEL

„DACIA DAT TUMULUM”
Szenczi Molnár Albert halálára
írt emlékversből

Ravasz Lászlónak

Ó föld – földem, amelyre most a szélben
piros levél hull s hűs eső csorog,
ó part, amelyre szomjan visszatértek
világcsodákkal élő vándorok,
lehullt anyakéz helyett anyakézzel
a csendesítő ágyat te veted,
szólsz, és megindul intő esti szódra
sok fölehajtó kedves gyermeked.

Ti rokon testek, kedvesek, barátok,
te engedelmes lábú hosszú sor,
hol a művész, ki márványkőbe véssé
ezt a múltat, – az óriás Aux morts?
Peregve tűntök szédítő ködében,
s egyetlen csuklót meg nem foghatok.
Hiába sírnám: suhogó haláltánc,
halálba-indulók, megálljatok.

Ó, láttam hullni drága eszmetársam,
aki árnyékba – árnyék – itt suhant,
a verejték-áztatta pesti ágyról
hogy húzta őt a házsongárdi hant.
Ó föld: Cenkalja, Órhegy, templomárnyék,
sok karthauzi-szegfűs cinterem,
van-e rögöd, mely nem halállal áldott,
s van-e köved, amely delejtelen?

Amit te adtál, mind tiéd az élet,
s tudom, az is tiéd, ki elhagyott,
te szólsz, s megindítod a messziségből
s lesz hűtlen nyugtalanból hű halott.
Ó sokasodó testek altatója,
a súlyukkal a súlyod egyre nő,
s egyszer szívünk tövéig ér a vonzás,
erdélyi föld, erdélyi temető.
Dacia dat tumulum.

ARATÓ ANDRÁS

ANYÁM S AZ IBOLYA

Anyám beteg. Ibolyát vettem délben.
Kék volt, szép volt a déli ibolya.

S puha lilája úgy simogat éppen,
mint anyám szelíd, bársony-mosolya.

Aludt, mikor a szobájában jártam.
Kezén illanó kékek az erek.

Az ibolyát fehér hajába ráztam:
halvány fények közt ismerkedjenek.

BALÁZS FERENC

VERSEKET KELLENE ÍRNOM

Néha elhatározom, hogy verseket írok.
Ezer és egy okom volna reá.
Az asszonyom szerelmét az ilyen lelki lángok
– Kis szikrák, fények a láthatatlan tűzből –
Örökkévalóvá, forróvá hevítik.
A barátaim elismerőleg köszönnek.
A rokonság boldogabb láthatólag.
A lapok közölnek és fizetnek.

Igen, igen, verseket kellene írnom...

Most is: fekszem fehér kórházi ágyon.
Az ablakon túl birkózik a tél.
Havas fenyőfák ágaitat rázzák.
A nap lombok közt búvik át,
Egy beteg tüdő röntgenképét rajzolgatja a falon.
Igen, a fenyőfákról, a napról, a hulló hóról,
Ezekről most mind verseket lehetne írni...

Ó, jaj.

A fákkal és a nappal,
Minden dolgaival az életnek
A barátságomat elrontottam ...

KIS RONGYDARABOK A VERSEIM

Kis rongydarabok a verseim,
Leváltak lelkem ruhájáról.
Egy fodor, pár szín velük szakadt.
Divatárus kezében minták,
Mutatni akarják, milyen vagyok.

Árnyak vagytok, szegény beszédűek!
... S kicsit mégis olyanok, mint magam.
Lobogjatok hát, hivalkodjatok,
A rokonságot meg nem tagadom.
Foltot vetek oda,
Ahonnan leszakadtatok.

Szép kicsi pillangó versek,
Ha az idő majd eltelik,
Be hímesek lesztek még mindig
S be foltos-lelkű lesz az apátok!

VÉRÖMLÉS

Egymásba visszatérő csatornák,
Behálózák az egész kis országot.
Hollandia tanulni járjon hozzá,
Nincs talpalatnyi hely, ahova el nem érnek,
Öntözés alatt áll az egész ország.

Babilon porrá lett, hogy árkai leomoltak.

Ma reggel bennem is átszakadt a part.

Piros húsvét, jaj, ömlik a piros vér!
Hiában elfolyik, nem öntöz többé földet.
Kiapadnak a csatornák.
Megáll a nagy szivattyú!

Orvos, valamit tenni kell!
Betömni a rést!
Önts cementet a vérbe!
Babilon porrá lett, hogy árkai leomoltak.
Én élni akarok!

EGYMAGAMRA MARADTAM

Ennyire egymagamra
Még sohasem maradtam.
A fálum – úgy hírlík – megtagadott,
Az asszony megy Amerikába;
Viszi a gyereket is.
Titokzatosan csomagol.
Most még azt sem tudom,
Mi egyebet visz még el magával.

Tavasszal a kertet teleültette virággal,
Ősszel azok vajon fognak-e nyitani?

Gyönyörködni fogok majd bennük,
Mert virágozni fognak bizonynal.
Reá fogok emlékezni, aki ültette,
Vagy az Istenre,
Aki sebet üt s begyógyít,
Mindig
Egyenlő jósággal és szépséggel él,
A rosszat nem veszi észre,
De ezer nyelven addig beszél,
Amíg az ember el nem mosolyodik.

ERDŐHÁT MEGINDUL

Erdőhát megindul ilyenkor
Az év elején.
Vastag bundás szülők megcsókolják
Legényke fiaikat
S szolgálni küldik őket.
Ott jönnek le a Hasadék felől,
Egy egész csoport.
Van köztük nyurga magas,
Tömzsi, alacsony, tízéves gyermek.
Otthonukból kihajtotta őket
A nyomorúság.

A gazdák alkudoznak velük:
Rend ruha, csizma, valamicske pénz.
Amit Karácsonykor haza lehessen vinni,
Ez a bér.
Most egyikük beáll a kapu közé.
A gazda elégedetten mosolyog.
A többi továbbindul.
Vissza-visszanéz.
Aki itt marad:
A kapufélfának dől és sír.
A többi integet:
Utánunk ne jöjj!
Aztán eltűnnek a házak között.

NIPPON TÜNDÉRI LÁNYA

Halható hegyek, fenyők, folyók, különös nép szigete: japán. Ha fiad lennék, elhagyni nem tudnálak, ha elhagynálak: csak egy napra tehetném. Estére kelre partjaidhoz térnék, mielőtt a hold arcát bársonyos hegyeid hátára fektetné.

Öreg ballada zengne valahol.
Három húrú számiszen pattogna nyomában.
Mint gyermek facipője, kopogna a dob.

Kis falu szélén állanék:
Távol az Ördögi gyárak zajától.
A házak tetején
Fénylő harmatban fürdenek a hold.
Tiszta volna a levegő.
Ezüst volna: tiszta és átlátszó.
Mint a holdsugár: ezüst.

Az énekes hajlongó árnyéka
Megjelenik a papírablakon.

„Tündérleányka felhőn lovagol.
A tengerparton leszokik.
Hófehér szárnyát fára akasztja.
Emberi létnek most van pillanat ja.”
Pik-pak, szól a számiszen,
Dalol a dalos.

„– Ó, be jó földön lenni újra,
Nippon szép földjén, tenger partján!...
Emberi szíve sebesen ver.
Két kezével motoz, a földre les,
A homokban kavicsot keres.”
Pip-pak, szól a számiszen,
Dalol a dalos.

„Nippon tengere megreszket,
Fölszalad lábaihoz.
– Visszajöttél, leányom, még egyszer?
Most itt maradsz-e Örökre velem?
Vagy visszatérít tündér-szerelem?”
Pik-pak, szól a számiszen,
Dalol a dalos.

„... A halász megfogta a halat,
A hallal hazafelé indul
Amint egy fa mellett elhalad.
Valami tündéri, mint lehelet,
Tünik szemébe: Vajon mi lehet?”
Pik-pak, szól a számiszen,
Dalol a dalos.

„A tündérleány felel a tengernek:
– Vissza, tündér hazámba szívesen mennék.
Fudzsi, a szent hegy homloka körül
Tündér testvéreimmel egész nap
Énekelnék, táncolnék vidáman...
... De nézd! A halász viszi a szárnyam!”
Pik-pak, szól a számiszen,
Dalol a dalos.

A házak tetején
Fénylő harmatban fürdött a hold.
Falu szélén állottam,
Távol az ördögi gyarak zajától.
Az énekes keze leesett,
Földön a legyezője...

Nippon tengere reszketett.

Felhő szállott a Fudzsi felé,
S a házban a fény kialudott.

BÚCSÚSZÓ ÉS KÖSZÖNTÉS

Abban is van mindig valami öröm,
Mikor valakit hátam mögött hagyok.
Valakit, valamit.
Fogva tartottak, lekötöttek.
Most újra magam vagyok.

Nem sajnáltam tőlük soha magamat,
Kinyiltam feléjük, mint nap felé a virág.
Szólottak, szólottam.
Mindig egyformán, mindig ugyanúgy,
Jó barát, hű barát.

Harang voltam: Kongtam, ha kongattak,
Ismerős hangú, kedves, bátor.
De néha, de néha
Szerettem volna kiugrani
A torony ablakából.

Tudtam: ezer titkot rejt a szívem.
Tudtam: milyen kevés, ami kifeslett.
Más arcok, más hangok:
S én is más leszek, vakítóbb,
Fényesebb, szebb.

Futnom kell a régi arcoktól,
Új társak kellene új földön
Akkor majd, akkor majd
Szólani fogok új nyelveken,
Magam is meglepődöm.

TEHERHORDANI JÓK

Nem vagyok én szomorú fiú,
De a verseim csak teherhordani jók.
A borút és a balsejtelmeket
Hordozhatják csak a szomorú szók.
Az örömeimet elkacagom,
Nekik nem marad boldogság és csók.

Ha útjaim vannak, tenni szoktam.
Egy falu hangszerén zengett a húr.
Ha gondolataim, könyvet írok.
Ha vágyaim, hát élek boldogul.
Csak a bánatomból nem kér senki.
Verseknek adom, mint szolgának az úr.

Hordozzátok a kínjaimat!
Így egy kissé könnyebben élek.
Nem csüggedek, nem fáradok.
Terhével nem ver le az élet.
S ha iszonyú tükröt mutattok,
Elfordulok, mégis remélek.

Nem én vagyok az, ki a versekben él.
Az csak a fonnyadt, száraz másom.
Fekete a szemem és a hajam.
Nem költöttem még el az ifjúságom.
Betegen, félhalottan is
A feltámadásomat várom.

MÉGSEM SZERETNÉM...

Nem, azért azt mégsem szeretném,
Hogy megmondják, ha meg kell halnom.
Csak legénykedem, ha ilyesmit kérdek,
De be nem vallom.

Csak biztassatok, jó emberek!
Mondjátok, hogy van még reménység.
Én is olyan vagyok, mint minden ember:
Élni szeretnék.

Pedig nem félek a haláltól,
Eleget éltem, sokat éltem.
Eleget láttam, végeztem; magam
Sohasem kíméltem.

Most megsiratna mindenki itten.
Nevezne széttört reménységnek.
Pedig az újat már mások hozzák,
Mi végre éljek?

Elsóhajtanák: még mi mindent
Lehetett volna várni tőlem.
... S én éltem volna meddön tusázva,
Hiún, letörten.

BÁNYAI LÁSZLÓ

SZEGÉNY SZAMARITÁNUSOK

Tanácsot ti ne adjatok, inkább
kövel dobjatok meg, a kő
haragos testvérünk, belénk mar,
aztán lehull. A jótanács
féreg, finom ereket rág
húsunkba, nem tudod merre,
csak érzed a titkos járatok
mágnesét, s egy este
önmagadba omlasz.

Ó, csak vélemény ne ráncolja
ajkatok hús vonalát, inkább
térjete ki, ha nem halljátok
a ritmust, a patakzengést, ami
felétek árad és feléd, inkább
ne jöjjetek, ha továbbmentek
úgyis, kegyes mosollyal és bölcs
szavakat ejtve, szegény szamaritánusok.

(Párizs)

FÖLÉBREDTÉL RÁ...

Fölébredtél rá, de csak
a melled zihált, csak
a szíved vert riadót.
Mínek összefogni a képek
zilált sorait, az álom
örvények éjébe ránt,

hol a sziklák fölhasadt vize
kődlik, aztán a mélybe
hull, hogy megremegsz,
s a melledben egy száműzött
isten vágya liheg.

A KI NEM MONDOTT SZÓ...

A ki nem mondott szó
mélyre száll,
az útja ó-tárnák öle.
Nem tudja senki, merre vész,
a labirint hol zöng tovább,
a mélybe száll, a mélybe száll,
ahol a vész, ahol halál.
Ma még az árnya itt osont,
holnap a tárnát dönti rád
a ki nem mondott szó,
gyilkosod.

BÁRD OSZKÁR

EZ ZÁRT VILÁG

Ezt a szerelmet hogy mesélhetném el,
ezt a szigorút, furcsát, szótalant,
melyből csak ráncolt homlok látszik itt fent,
bár ezeréves pokol forr alatt?
Hogy mutassam, s magam is hogyan nézzem,
hisz tenyeremre nem tettem soha:
előlem is nehéz dobozba zártam,
látszólag földje pókháló s moha.
Elnézem, mások ajkáról be könnyen
repülnek jelzők, mohók, színesek,
míg én, akármily szürke vallomáskor
úgy érzem, tiltott gyökeret nyesek!
Nyugodj bele, én is belenyugodtam:
ez zárt világ marad, örök titok;
erre a lapra, mások hogyha látják,
– képtelenség! – rá sohasem nyitok.
Forrósodhat robbanásig a katlan,
s csengő tavasz hiába hiteget,
a poétából kint ezt láthatják csak:
a problémást, elvontat, hideget.

SCHUBERT

A dalok „szelíd” s „kedves” fejedelme
– a hatszáz dalban nem nyert soha írt:
a dalok „szelíd” s „kedves” fejedelme
– szegény, H-moll szimfóniát is írt!

Ki ennyit ad és olyan örök lázzal,
nem mennyországot hordoz bent: pokolt;
Schubert utolszor nem a cimborákhoz:
a halott Haydnhoz zárandokolt.

A gyámoltalan segédtanítócska
csak halk dalos, nem rettentő vezér,
de csöndben, lágyan, íme, mégis, mégis
a legnagyobbhoz: Beethovenhez ér.

A dalok „szelíd” s „kedves” fejedelme
mögött a poklot érzem és lesem,
azét, aki a végtelenbe árván
hanyatlott le harmincegy évesen.

KELL LENNIE

Kell lennie, kell lennie egy szónak,
amelyet hogyha elkiáltanék,
megoldódnának minden görcsös titkok,
és szent-békésre virulna az ég,
egy szó, mitől az egyensúlyavesztett
világ helyére billen csendesen,
egy szó, amely a harcokon túl vibrál
és tilinkózik túl a csendeken.

Kell lennie, kell lennie egy szónak,
mitől szétporlad minden torz, hamis,
egy szó, amely gyöngédség s vad erőszak,
együttesen korbács és balzsam is,
egy szó, melyben pokoli partitúrák
robaja mellett égi hang dalol,
egy szó, amely káromkodásnak indul,
de zsolozsmává szépül valahol.

Kell lennie, kell lennie egy szónak,
mitől az ájult öntudatra tér,
szolid mederbe mitől visszalendül
a testvérgyilkos, buja, balga vér,
egy szó, amitől halkán feloldódik
a sok hurok, póz, ádáz, hülye csel,
egy szó, amit a mikroszkóp s a távcső
egyformán lát s egyformán helyesel.

Kell lennie, kell lennie egy szónak,
mitől a vad láng bénultan kihuny,
mitől a dac a semmiségbe hamvad,
és önmagától megtorpan a gúny;
e szomorú és kirabolt világnak
oly keservesen nincs már semmije,
hogy e mágikus, bűvös, drága szónak
kell valahol, nagyon kell lennie!...

LIDÉRCES TITOK

Tél közeleg, a havasokról
dermesztő, éles szél süvölt,
s ijesztő, mély titoktól nyögve
már-már szinte megreng a föld.

Belenézek a dermedetbe
könnyesen, dúltan, hevesen,
s a föld s a lelkeim kínja nyitját
döbbsen, égőn keresem:

miért e borzalmas szorongás,
mely a Mindennel egybefűz?
Mi történik? Lidérc mért kerget?
Mi ez a könnyes furcsa tűz?

Vad víziók mért száguldoznak?
A mélyben lent mi fuldokol?
A csontunkig mért mar a szélvész?
Mi ez a bírhatlan pokol?

A verejtékes, ájult földre
véresen hullok. S szól a táj:
„Nézz fel, a hegyek tetején még
ott áll a sok drótakadály!”

Értem, értem, és hull a könnyem,
havasainkról jön a tél,
és megrázza a lelkeinket
és számon kér és elítél...

AZ IGAZSÁG NAPFOGYATKOZÁSA

A fény elé egy szörnyű árnyék állott,
áthatatlanul ijesztő tömeg,
és pernye hull, s a vészes éjszakában
a jó utat senki sem látja meg.

Ez az igazság napfogyatkozása,
ki tudja, hol és merre süt a nap,
s a sötétben a döbrent csillagászok
tehetetlenül, némán állanak.

ÉVFORDULÓ

Mint minden élet, ez is szép s nehéz volt,
gyönyörű kép, de méltatlan keret,
s a nehézséget mind-mind én okoztam
s a szépség mind-mind Tőled eredt.

A nagy titok, a holnapunk mély titka
abban a csepp kis hangsúlyban kering,
hogy múltunkból a szépben vagy nehézben-
kapaszzkodnak-e meg a lelkeink.

Hiszek bennünk, mert megtanultam Tőled
– áldott, ki halkán hinni kényszerít! –
hogy alapjában minden, minden élet
szébbülni vágyó, biztató s szelíd.

TAVASZI LECKE

A rügyek most bomolnak,
vizek vígabban folynak,
csak én maradok egyedül
halálosan komolynak?

Valamit elhibáztam,
eléggé nem vigyáztam,
túl mélyen elmerültem tán
a röpke földi gyászban?

Vagy minden jobbra fordult,
s elmúlt a, jaj, komor múlt,
csak szívem észre mit se vett
s a sorsra visszamordult?

Tavaszi ízek zsongnak,
s a magába fült gondnak
behízalgón, duruzsolón
ilyenféléket mondnak:

„A súlyos lélek – semmi,
vígan komolynak lenni,
ez a titok, a szent tavasz:
teremni kell, teremni!

Lásd, bennünk száz lét lendül,
gyökerünk mélyen lent ül:
nincs időnk megriadni sem
csip-csup veszedelemtül.

Teremni kell: az élet
örökké újraéled,
ha úgy érzi, hogy érdemes
csodát kezdeni véled!”

A rügyek most bomolnak,
vizek vígabban folynak,
s én most nővök meg igazán
mosolyosan komolynak.

TURIN, 1888. XII.?

Strindbergtől jött levele aznap,
a baráttól, kit sosem látott
s akivel együtt tán lehetne
megváltani e rongy világot.
A feje néhány napja fájt már,
zajgott a tan, a bús, kevély:
a hatalom a szent talapzat,
vele az ember mért nem él?
Kinél lakott, az újságárus,
tanácsára sétálni ment el
s valóban, nagyon jólesett a napfény:
egy lett szíve a firmamenttel.
... A föld, igen, az Erő skatulyája,
s a kulcs hozzá az embernél van,
az embernél, ki érti titkát
s találkozik azzal a célban...
A feje fájt, de mosolyogva,
ember voltára büszkén járkált,
de konflis jött, ittas kocsissal
s lóvér öntötte el a járdát!
S hogy hatalmával így él az Ember,
elvesztett végleg minden háborút,
odaszaladt az öreg konflislóhoz
s vérző nyakára sírva ráborult.
Aztán elvitték. Feje sose fájt már.
Nem jegyezte fel senki a napot.
Hisz mi történt? Egy német megbolondult.
És Strindberg választ sohasem kapott.
Wagner talán megkönnyebbült a hírtől,
Pár filológus gyászba öltözött.
És Zarathustra végleg ebolyongott
a társtalan, kopár hegyek között...

BARDÓCZ ÁRPÁD

MÁS CSILLAGON

Egyszer majd így szólok: elég volt!
Kulccsal bezárom majd az ajtóm.
Kemény arccal ágyamra fekszem
s két szárnyamat magamra hajtom.

Csend lesz körülöttem, mint a sírban.
Nem fog zavarni semmi, semmi.
Volt életem kihull belőlem:
üres testtel fogok pihenni.

Száz év után nem lesz felettem
sem árny, sem fény, sem kő, sem emlék.
Úgy elveszek, hogy itt a földön
nyomtalanabb nem is lehetnék.

Más csillag fog ringatni akkor – –
Hullt szárnyaim lassan kinőnek
s lélek leszek megint, – galambja
a végtelen fehér időnek.

BARTALIS JÁNOS

KIVIRÁGZIK

Mi ez a süket csend?...
Az Éj nem felel.
Hiába kérdezek.
Virágtalan a mosoly.

Pedig a Szenvedés él.
A Jóság virraszt.
Az emberek fájdalom-arcáról
a láz eljön.
A kórterem beteget küldik
sóhajukat, remegésüket, bajaikat.
Hallom – jönnek a kopogó, szálas esőcseppek,
mint könnyek...
És én kelek ágyamból
és az ablakhoz sietek.
Látom – rohannak az égen a felhők,
mint gyászszalagok a világ arcáról,
és intenek szívem után.

És én megyek. Indulok
gondolkozás nélkül utánuk
a Szenvedés-úton.
És utamon – a szívem után
kivirágzik a mosoly.

EGY TÉLI NAP

Nagy hideg volt.
Az ég kék volt és fehér.
A nap nehezen bújt.
Akárcsak egy vörös korong
– sugártalan.

Alig keltünk fel az ágyból.
A szolga csak rakta a tüzet szaporán.
Nagy hasábokat nyelt el a kályha.
A hó csikorgott-kopogott...
A hideg beereszkedett az ablakon.
Az állatok bőgtek.
A zúzmara hullott...
A kút kereke zörgött-csattogott.
A szomszéd leánya sírva köszönt.
Sok kicsi madárka fagyva lehullott.

Ó, HALÁL

Ó, halál! – mindenki tud rólad.
Két vigyori szemed mindenki ismeri.
Te viszel el mindent tőlünk.
Szépet, jót és kedvest.
Gyermeknek az anyját.
Anyának a gyermekét.
Elhordasz öreget, fiatal s fakadó
csecsbimbót.
Hova rakod?
Miféle nagy csűrbe hordod learatott
búzavetéted?
Mindennap aratsz-kaszálsz,
virágot, rózsát...
Rózsa-ágyon hálsz – ha egyáltalán hálsz.
De nem alszol.
Szüntelenül dolgozol.
Irtod az erdőt.
S mögötted sorakoznak millió keresztek...

MÉHEK KÖZÖTT

Nagy méhészek
ezerévekkel ezelőtt
virágos bárkákon vándoroltak veletek.

Gyékény kasotokkal
leúszattak a vizeken
– hogy zümmögő rajaitok
koszorúkba hordják a mézet
a füves partokról.

Szédületes arányokban kinyílt a táj:
lapályos térségek, erdős hegyláncok – – –
s csoda virágok ontották a mézet.

Én, gyenge utód,
kis kertemben, a gyümölcsfák között
lakom veletek.
Apró kaptárakba,
színesre mázolt
deszkaházakba helyeztelek.
És üveglapok mögül figyellek.

Kicsi lányom: kicsi társam.
Kézen fogva visz reggelenként,
hogyan magyarázzak.
Benézzen egy „Boconádiba”.
Vagy lássa –
mint hulló gyermek-álmot,
a függő aranyláncot
az – „országban”.

Kérdi:
Melyik viszi a virágport?
Melyik a vizet?
Hol van a királyné?
Hogy épül a sejt?

Különös szép világ: örök virágok között élni.
Százezer béresem van.
Reggel ki költi fel?
Ingyen napszámosok.
Az embereket nem igazom le.
Egy jó év: ha nem jön az aszály –
Ti vihettek a – Rivierára.

Nagy, égi szárny lehet millió hártyszárnyból.
Sötétség nélküli lélekragyogás.
Pénz, amelyhez nem tapad könnyes zsarolás,
csak illatos, boldog virágáldás.

És így lehetek majd gazdag.
Lelkem tiszta és nemes.
Eszembe juthat: Istenem,
a Föld, a Virág, a Rét – –
– míg nyögök világkeresztek alatt.

MÍG MEGHALLJA FÁJÓ MESSZESÉG

A nap száll, és én kesergek.
Fagyott mezőkre sötétség lehavaz.
Nincs láthatár... de itt állok
komor en-világgal –
s mint kicsi barázda
a nagy világba eljutok.

Erdélyi hegy... rög...
Most fölötted szállok.
A bús ugart töröm.
... S ha fáradt igában
estére megtér az ökröm,
míg fa-pajtában
jászolhoz kötöm:
millió kis testvér-fáklya
lobog mellettem.
Világítja köröm.

Régen nem hittem,
hogymajdan az én kezemben is
az ekeszarva vessen lángot.
S nyögő, küszködő mezők közt
fekete garancson szedjek hírvirágot.

Nem hittem,
hogy egyszer a föld,
a föld legyen tényleges táplálóm.
S abból süssem meg a kenyerelem,
mit magam vettem mostoha napon.

Hogy milliók sóhaja legyen kórusom.
Mezők dala: vér és verejték.
S ami híven kiverje: zengő cimbalom,
– míg meghallja fájó messzeség.

MEZŐ! NE HAGYD EL VÁNDOROD

Fecskefüre vér hullott.
Mező, ne hagyd el vándorod.
Virrasztok álmaid fölött.
A kétség-éjben nagy,
nyugodt szívedre borulok.

Mező! Ne hagyd el vándorod.
Ím, álmotlanul itt vagyok.
Robottörte nap után
Lángkorbácsolta testem nem pihen.
A lélek rabigáján
millió társamra gondolok.

Vasból font izmunk megszakadt.
Szertezüllöttek kévénk.
Ím, mindenünk megakadt.
Lelki csúrjeink odorja némán ásít.
Nincs kincs a napok bús verésében.
Farkas ette, eb hurcolta szükös javunk.
Gond felélte, könny elette maradékunk.

Rakás nélkül, asztag nélkül
múlt mezőink most így állnak,
némán állnak –
madár szárnyalt –
tovaszárnnyalt –
fecskefüre vér lehullott.
Mező! Ne hagyd el vándorod.

VIRÁGOS RÖG – KÜZDŐ UGAR

Koszorútlanak – ketten.
Te vagy a csillag fájó homlokomon.
Én országom hegy-völgyét bejártuk.
Te vagy néma holdsugárom.

Mezők birodalma: én fáradt országom.
Sóhajok és ima a lakója.
Szent barátok a társaim,
kiknek arcán megtörik a fény.

Mezők tere: – én fáradt országom.
És mi ketten:
virágos rög – küzdő ugar.
Most világ elé
leborulok még.
Kis eke mellett
virágmagot hintek.
Keljenek csillagok belőle,
fonjuk fejemre halotti koszorúnak,
vagy világosodjon meg tőle az – ég.

MADÁRFÉSZEK

Havas kertben madárfészek.
Napraforgó tányérja a terített asztal.
Földbe szúrt karó az állvány.
Fürge cinkék a kék vendégsereg.
Zajongnak, szállnak, csipkedik a magot.
Megvillannak, bújnak, elrepülnek.
Szürke almatörzsön újra megpihennek,
dermedt gallyak közül ismét előtűnnek.
„Kip-kop” – kicsi csőrük koppan.
Nevetve kínálja terhét az asztal.
A magas égben vígan kergetőznek.
A vad télben – azt hiszem –
boldogok szegények...

TÉL VAN

Tél van. Liliomot kaszáltak hegyeken, hegyoldalokon.
Most telve a föld liliomvirággal.
Liliommal, de illattalan s hóhideggel.

Nagy fehérség esett le.
Szakadozik az én szívem, roskadozik alatta,
mert nem találta békességét-nyugalmát
földnek, világnak.

Csak hideg csillagot látok szüntelen,
nyomorgó emberiséget,
ellobbanó életet
és kihűlő szívet.

ÉN AZ ÖRÖK ATYÁHOZ ELJUTOK

Az ég s a föld –
s egy szent ember örök fohászkodása.
Parttól partig elmegyek
erdőig, csillagig – – –
Lélektől lélekig – – –
Az én nagy Rokonom
a Föld,
második Atyám:
nem vigasztal.

Árvahajas lánytestvérem,
a Rét:
sötét, virágtalan.

A Domb:
érő, búzakoszorús,
fájdalmasan csillog,
kereszt kereszt hátán,
felvértezve a föld,
véres tűzben lobog.

A nagy Örökhöz eljutni – –
A bús rögöt megszentelni – –
Barázdára leborulni – –

És menni –
a végtelenség útján.
Haladni a ki nem alvó csillagok közt.

Sár és piszok nem fog
s bús emberi társalgások,
a baljós föld és küzdelmes lét – –

Én az örök Atyához eljutok.

LÁTOM...

Látom – a mezők ezernyi virággal,
mint fénylő koporsószegek,
úgy tűnnek élém.
Mint lehullt, átkozott csillagok,
melyek a mi munkánkból teremtődtek.

A nagy krumplitábla,
mint megannyi virágos halom
– kerek föld-asztal. –
Minden fészke eltemetett vágyaink
bölcsojje,
melyben új reménység születik.

Ez az utolsó nagy Küzdés.
A Föld harca és az Emberé.
Világok kialusznak –
Vagy bús csillagfény kigyúl.
Lehullunk – vagy kiszakadt énkünk
a magasba harsan
és éteri tisztán zengi:
Győzelem!

ÚJ ÉLET KÖSZÖNTÉSE TAVASZJÖTTÉN

Ó, mondd, mi baj?
az utak összefájdultak tebenned
és zúgnak,
mint megszaggatott hangszer húrjai,

a világért fájtak,
amely elveszett –
mint temetői sírkert a Múlt
és az élő Jelen: halotti gyertyák lobogásai.

Ó, mondd, mi baj?
az elfeketült bércek felett mi van?
mi ragyog sötétben feletted?
Erdély kinyújtott karjai: a vad hegyek
ölelik a csillagokat
s fényt sóvárognak az örömtől elszállott Mezők fölé,
a dalpalota kapuja bezárult – rémlik,
s az ablakokról a függönyöket leráncigálták,
a víg hejehujaság elállt,
a vers-bor kiömlött –

a dalok az esettség mocsarába lezuhantak,
a halál gőze a szív börtönéből
a tiszta földekre kiáradt,
mérges a levegő, a táj és a harmat,
a homlok elborult,
melyen Apollo koronája fénylett –

mindenütt – világ napos kertjében
nem járnak dalcsókoló szelekkel
könnyű, játékos ritmusok,
kergetőzve – világ mezőiben.

Ó, fénytelen fények!
Gyötrődések! Gyötrődések!
marcangoló kínok!... Villódzások hervadó illata!

A hóvirág-szekér üde rohanása elakadt
tavasz-hegyoldalon,
most kis őzikek nem legelésznek bólogatva a táj
mely a vén nap bíbor fohászában fénylett.

Testvéreim! Testvéreim!
– a dalban,
beteg farkasai a beteg Vadonnak.

Ó, bércek! bércek!
havasi kürt bűgő hangjai a Végtelennek.
Ég és föld!
Hegyek és erdők!
áradó vizek és tengerek!

Tündöklő partjaitok benyelték
a „beteg koporsók”,
az emberi kebel halálos tárnái,
a fényt magukba szívták,
amiből állott az élet, az ember, a világ.

Az eltemetett dalokat ki költi fel?
hova lettek az istenhangú, mező-dalú pacsirták?
a városok, bérházak, kövek szószólói?
a sétaterek, padok szerelmesei?
a nyomor szent hangjai?
tűz világló fényei?
Munka apostolai? – – –

Égküldötte –
mi végre vagy Erdély felmeredő hegyei közt?
a vad csúcsok,
mint kinyúló örült szuronyok a föld testéből,
(vér és háború)
vagy mint halott anyák zörgő csontkarjai,
szülőtteiket ölelni kívánják
lágyan:
az embereket és a virágokat.

Zajongó emberek
csendes virágok
suttogó szó az éjféli dalán,
nem látjátok?
a fekete éjben vonítnak a völgyek,
és a nyögő hegyek vérző szíveiket tapogatják.
Ó, jaj nektek!
apró, nyüzsögő földbarmok,
férgesek
Ó, jaj! Nektek!

De tudjátok!?
Ki virraszt örökdő csókjával a világ felett?
Ki kormányozza a halálba siető hajót?
Ki dob horgonyt?
Ki áll az elborult Mindenség síkján?
Kie a Nap s a Reggel?

A sötétség a földekről eltakarodik,
intő szavára megjön a Hajnal,
az erdők az égre sikoltják örömeiket,
most mindjárt: a nagy fény eljön
és feltépi az alvó barázdákat,
a csend elrián,
a föld megszaggatja fekete testét,
kihasad millió rügybörtön kehelyéből
mintegy jelenésre,
s a fenséges reggelben,
a fényes mezőn
megjelennek az élet örökzöld, vidám katonái.

A gyárkémények
a füstös városok ölén
boldogan felugatnak:
Ó, élet! élet!
s a piszkos munkáslakások is
égre harmatozzák halálos részegségük.

Testvéreim!
dobjátok ki beteg koporsóitok terhét,
önszánó, éjféli hangotok vessétek az idők viharába,

vágjátok el a lélek gordiuszi csomóját
az öröm pallosával,
köszöntsetek az új életet,
én is – marcangoló, mázsás láncaim leoldom,
bilincseim széttördelem,
szorító várfalaim lerombolom,
s tavaszjöttén úgy indulok a megváltó nap felé
a megváltó és megszülető nap elé,
mely megszületik és újraszületik mibennünk
mindennap. Ó, halleluja! Isten!

A PILISEK ALÓL...

A hegy holdfényben szikrázik.
Jegenyesor mögött hallgat az állomás.
Kis házak sora nem látszik.
Nyugszik az éjben sok kicsi gond-lakás.

Állok a tetőn és messze nézek.
Múlt évek, kínok pokoltüze ég.
Itt még egyszer a magasba érek,
még mielőtt este lesz, este rég.

Szép erdők, Szamos-táj.
Szőlők és zúgó Hargiták.
Ti örökkön éltek!
Bús dombjaitokon
fű nő
és gulya legel.
S a kertekben
virág nyit ezer.

Én sötét halálba leromlok.
Világnak térein gázolok.
Lábamnak nyoma futóhomok.
(Meddig élnek apró verssorok?)

De te élsz és örökkön ragyogsz.
Könnyarccal a napba mosolyogsz.
S a vészes tájt, merre jár fiad,
Mosollyal behinted az utat.

EGY-AKOLBAN

Most fényt, színt, illatot,
mindent, ami összegyűlt bennem,
átadok az istenségnek.

Utat, merészet, bátrát,
ősi, szent dalt,
versek nem sejtett új ízét,
e bús föld énekét,
mellyel nekivágtam a világnak.

Az örök Rendeltetésbe elértem.
Már oly mindegy: mi vagyok.
Hús erdei patak
miképp tükröz tiszta csillagot?

Egy-akolba békélten betértem.
Együtt vagyok már veletek.
Nyáj-társaim: Hold, Hegyek, Csillagok,
Föld, Porszem, Emberek.

ERDÉLY HEGYEI INTENEK

E forró, dús nyárban
megérint halkán egy sóhaj.
Az ősz lehelete vagy a halál tán –
vagy tán csak röpke gondolat.

Megérint és száll bűvösen,
mint galambszárny puhán, észrevétlen.
A kék égből még visszanevet rám,
mint fájó, édes szerelem.

A Te lelked jár itt csendben,
az elmúlatlan örök-szép varázs.
Erdély hegyei intenek, a zúgó
fenyvesek, a te két szemed – Kosály.

EMLÉKEZÉS

Most rőtek, pirosak a kosályi dombok.
A kertekben az ős trombitája szól.
Halkan, fáradtan hullnak a lombok,
míg lelked dalol a mulandóságról.

Halál szelét, az ős ízét megérzed-e?
Én lehajtott fejjel búsan ballagok.
A hegytől, madártól megkérded-e,
hová lettek a régi, zengő dalok?

Szemed mély csillagtüze a messzeségből
az ős üszkén felém oly bízón tekint:
ne félj, Kedves, a tengerfenékről
az elmerült kincset felhozzuk megint.

Ha járkálsz az erdőn meghitt áhítatban,
a zörgő avarban halkan, csendbe menj.
Én megáldlak egy néma fohászban,
mély, tiszta húr, fájó, örök szerelem.

ÁPRILIS

Jaj, a hegyeket nézd!
De üdék, frissek, zöldek,
s a remegés de finom,
mely átjárja lelkeimet.

Jaj, a mezőket nézd!
Hogy hajtnak, színesednek,
Hogy ég, pirul az arcuk,
s hogy fénylenek a füvek.

Jaj, az erdőket nézd!
a komor, vén fákat,
mint lány, bomlik mindahány,
majd kiszakad a szívem.

Jaj, a felhőket nézd!
futnak úzve az égen.
Fátyoluk leng a tájra
és aranyhajuk zizzen.

Mosolyuk lobban és
aranykacajuk tékozolva
szórják a földön szét,
Jaj, a felhőket nézd!

CSILLAGOK KÖZT ELVEGYÜLÜNK

Mező, fényeskedj!
Csillogó aranykert.
Nagy hűségemben el ne hagyj!
Rád borulok, szent kereszt.

Mező, ragyogó sugár.
Árva földnek lüktető szíve.
Légy enyém, bús határ!
Könnyekkel kirakott
templomi terítő.

Mező, ékesség.
Örök-nagy békesség hantja vagy.
Rögödön szántnak vagy kaszálnak.
A sírban apáink nyugosznak.

Mező, boldogságos arc.
Virág szem, búzaharc.
Fájdalmas lucernakoszorú.

Dalolva megyünk virágaid között.
Állnak a kereszték sorban.
De izmunk feszül.
Zendül a szerszám
s a kasza pendül.

Mező, áldott teríték.
Úrnak nagy asztala.
Szent áhitattal járulunk eléd.
Meggyónva és leborulva.

És akkor – Mező!
(Kis-kis édesanya,
sohase mostoha.)
Egy utolsó este
szomjasan nézünk majd
némán fel az égre.

Borodból iszunk.
Kenyeredből törünk.
Az étellel számot vetünk.
Csillagok közt elvegyülünk.

BOLDOG EMLÉKET HAGYVA...

Még egyszer aranyba-vérbe borul
s azután csók sem marad.
Csak a kopasz ágak.
Őszi falevél!
Kosályi bús fák!
Zörög lábam alatt
a fájó haraszt.
S én búsan megyek.
Keresem szemed csillogását.

A kertben a körtefa oly furcsán
vérzik.
Vérrel festett minden levele.
A hegy rőt színben virágzik.
A rét már kikericcsel tele.
Halálos vérző őszben
éző szerelmed tünt emléke kísér:
halk szavad, mély szemed, puha öled,
mely ellángolt rég az időben.
Kicsi lányunk,
álmunk csemetéje,

mint aranyfa,
áll itt most helyettünk,
sudáran, tündökölve,
kit kézen fogva vittünk.
Virágtalan fáink alatt
most tele az élete virággal.
Az irigy időn így kifogtunk,
boldog emléket hagyva magunknak.
Mosolyt az őszben.
mely el nem hervad.
Aranynapsugárt,
mely kacagva táncol,
ahol mi sírunk,
halálos lombok alatt.

BÉLTEKY LÁSZLÓ

SOHA!

Felmérted már a földet és
a bolygók rendszerét.
Tudod, hogy miért zöld a fű
és miért kék az ég.

A hangod rádión süvölt
a nagyvilág felett,
s hiába zúgnak viharok –
te túlénkeled.

Hiába tornyosul a hegy:
Sziklák, dolomitok –
a sztratoszféra sem magas,
a mélység sem titok...

Luxus-hajókon utazol,
motor robog veled,
átrepülsz az óceánt
és roppant tengerek

mélyére szállsz. (A víz alatt
búvár-kezed kutat...)
Dacosan törsz sziklákon át
merész alagutat...

... De nem tudod, hogy merre mégy
és nem tudod, hova,
s a sírvermek vak mélységét
nem méred fel soha!

BERCZELI A. KÁROLY

SZEGÉNY APÁM

Szegény apám senkinek sem ártott,
reggel-este hegedűket gyártott,
fürta, véste, vergődött a fával,
fiatal volt s úgy végzett magával.

Hullakamra mélyén feküdt másnap,
szegény anyám sírva dült a rácsnak,
néhány halott meredt rá csak némán,
vér feketült apám halántékán.

Süppedt sírján nem nő virágos fa,
keresztjét a szél is letaposta,
hantja pusztul, leszáradt a fűje,
nincs apámnak zengő hegedűje.

Egyszerű és tiszta volt a sorsa,
e világon nem akadt sok dolga,
gyalult, reszelt, vérzett a habos fán,
s minden álma átesett a rostán.

Én gondolok már csak néha vele,
halott mester egyetlen hangszere,
testvéreim, kiket sose látok,
elnyűtték rég csavargó cigányok.

Szegény apám, elfárad a vér is,
durva kezek konca vagyok én is,
sírtam, nyögtem – nótám ki se kérte –
egy-két garast én is kapok érte.

FÉNYBOGÁR

Láttál-e nappal fénybogárkát,
amint a fűben vánszorog,
kis szürke féreg, csak botorkál,
s tán megpihen minden bokornál,
mint rongyos, vézna vándorok.

De éjjel nézd, ha szárnya zizzen,
s kigyúl csöpp potrohán a fény,
a dombok díszé ő, s ahány van,
mind kincs a fák sötét hajában,
dús gyémánt, drága diadém.

Ó lásd, a költő is hasonló,
mint szürke senki senyved el,
a porban él, de hogyha röppen,
ő csillag lesz az éji ködben,
és villám, tűzhányó, ha kell!

BERDA JÓZSEF

VEREBEK

Az aszfalt boldog csibészei ők: úgy
csiripelnek a gőzölgő csöpp trágyadomb
kötül, mint úribb tollú társaik,
kiknek már kövérebb falatok jutnak –
s érzik, jó szívvel gondol rájuk öreg
szakácsuk, az Isten, ki télen és nyáron
kukaccal és maggal örködik felettük;
örömételve abban, mint szaporodnak
Ő jókedvének mind nagyobb dicsőségére...

UTOLSÓ SZÓ

Béke veletek, barátaim! Szép volt az élet
sok szomorúságában s örömeben nekem is.
Ha lehunytam szemem mindörökre s véle
szívem is megszűnt dobogni: kék koporsóba
tegyetek engem, mint az ártatlan gyermekeket szokás.

Mert gyermek voltam én kedveseim! Rakoncátlan
és szemérmes: lányokkal-fiúkkal s kutyákkal
egyként barátkozó! S ha kik ennek ellene is ellenségim
voltak: fogadják most testvéri jobbam – kihült testemnek
talán megbocsátanak ők. Míg ti többiek, fiatal lánggal,
mint a gyertyák, majd tisztelegtek előtte.

ANYÁM

Alig emlékszem szavadra már,
de arcod még vissza-visszacsillan elém,
gyermekkorom legendája: anyám, anyám,
jó apám szép felesége te!

Gyerek voltam én, mikor te koporsóban
feküdtél, s úgy néztem akkor reád, mint aki
nem érti, miért nem fogadod fiúi köszöntésem,
s hittem volt, mélyen alszol tán, olyan
mélyen, kit nem illik megzavarni ilyenkor;
engem-szülő tested szelíd nyugodalmában, melyet
már mosolyba borított azóta a távoli rád emlékezés.

SIÓFOK

Mily tündöklő látvány ez a
tömeg, sok ezer test!...
Mind meztelen, s úgy csillog mind,
mint dús szőlőgerezd.
Egyik rózsaszín, a másik fehér,
a harmadik barna – mind ragyog.
Fiúk és lányok virgonc hada ez:
Csupa ördögök és angyalok!

Csiklandós az idő... Napcsókoltá bőrünk
edzi a forró homok.
A levegő szaggal ízesít most:
áradnak meleg illatok. –
Mily szép ez így; úgy látni büszke testünk,
ahogy világra jöttünk hajdan!
Istenre hasonlítunk itt egytől egyig,
s ékszerként ragyogunk a napban.

PIACI ÉJSZAKA

Szőnyi Istvánnak

Nem felejttem, mily kedves volt tőled akkor,
mily felelőtlen multság, hogy botorkáltál
az éjszakában s egyszer csak megtorpantál, s ott álltak
előtted ők, a messziről-jött fáradt lovak barnán és
szomorúan, s te beszéltél velük, szóba elegyedtetél, –
becézgetted, úgy simogattad máris őket, mint kedves
gyermeket szokás, mintha édes öcséid lettek volna tán.

Istenem, mily szépséges éjszaka volt, s mily
szép voltál te, ki pityókás voltál kicsinyt,
mikor sütött a hold és ütött a toronyóra odafönn.
Ördög tudja, mi volt akkor; szép volt mégis,
megható volt, s oly illatos, mint az a sok teliszekér
petrezselyem és paprika, mely úgy szállt szét az éjszakába
úgy ömlött szerteséjjel illata, mint a hangtalan szerelem,
mely megható és kimondhatatlan, ha a szív
már csordulásig van.

R. BERDE MÁRIA

BÚCSÚZTATÓ

A nagytemplomba nem jártál soha.
Ha felöltöztél néha feketébe,
Kertek alatt Felenyedig lopóztál,
S falusi nép közt, hátul, meglapulva
Alázkodtál a kálvinista Isten
Nagy szigora előtt a bűnödért,
Hogy földi uraddal hitetlen élve
Öt-versen hoztál gyermeket világra,
Mostál, vasaltál, főztél rá s az ötre,
S esketlen is túrted, ha részegen
Ütött, bár sérvéd volt a sok szüléstől.

Én ezt nem láttam. Én az eget láttam,
Hogy milyen kék vasárnap délután,
És milyen zöld az erdő fent a ponkon...
Hogy kötöd már a surcot, keszkenyőt
Kis alsóházunk pitvarküszöbén.
Te tudtad, hol visz árokút a ponkra,
Barátnéd volt minden vidám bokor:
Ez itt kökény, az ott galagonya,
Baraboly nő a vérvesszők alatt...
Az árkon túl jön a Kisasszonypuszta,
Ott eper búj a fűben s elfelejtett
Kázsiabokrok és jézsaminák
Pattantak júniustájon virágba –
(Nem jött eszembe, hogy az iskolában
Loncnak tanultam és jázminnak őket.)
Én azt láttam, hogy vesszőt törsz az erdőn,
A végét bogba kötve megtanítasz rá,
Hogy fűzzem rá a hiribit, csiperkét,
És hol keressem a harangvirágot,
Mely magasabb, mint én s kékebb a mennynél.

... Csiperke és harangvirág alatt
Tavaszdőn te egrest és cseresznyét,
Nyáron almát, körtét, ősszel diót
És korán érő muskotálygerezdet
Cipeltél haza a gyékényszotyorban.
(Hogy a mezőpásztorral szót cseréltél,
Fersingzsebedből krajcáros dohányt
Lopván markába – nem hallottam én.)

Én nem hallottam csak meséidet,
Melyekről esküdtél, hogy nem mesék.
„Igaziból volt egy királyleány,
Akit az anyja hóhérkézbe szánt,
S szegről a földre hulltanak ruhái,
S virági töből elhervadtanak,
Így gyászolák meg őt, mikor vivék...”

... Szalmalócádon télidőn s esőkor
Néha a számon kikíváncozott
Kis tudományom, hogy helyt áll a nap,
Forog a föld, s nincs széle a világnak –
Te csóváltad fejed, s a faggyúgyertyát
Meg-megkoppantva Juditról beszéltél
S Hollófernesről (két l-lel kiejtve
Feketébbnek tűnt a gonosz vezér),
S a béketűrő Jobb-ról. „Így nevezték,
Mert jobb volt ő szegény mindenki másnál.”

És egyszer úgy hajoltam a mesédbe,
Hogy láng kapott a gyertyából hajamba,
S aláhulló sötét fürtöm helyett
Felcsapó sárga láng övezte arcom –
Ó, ki gyújtott meg engem azután
Valaha úgy, mint a te faggyúgyertyád,
Meséid, melyeket oly furcsa szókkal
Szóttél, azt mondván: „Úrikak, zsidókak”,
„Alacsany”, az neked hitványt jelentett,
A lábikrát vértőgynek mondtad és
Facsart román szót kevertél avas,

Bibliában felejtkezett igékkel.
S a hullott szókban úgy járkált a lelked,
Mint félretaposott, divatjamúlt,
Elhányt cipőkben a szegények lába.

Szavad járása engem sose bántott,
Tudattalan topogtam el nyomodban
Akkor is, ha szenesvizet vetettél
Vagy felszedted legények lábnyomát,
Megsózta a sarát és tűzbe szórtad,
Hogy lányküszöbre fusson az igézett –
Ha rozsdás sarlóval, ráolvasással
Árpát arattál a dagadt szemekről –
Vagy elmondtad, gúnyád hogy tépte meg
A prikulics, s mikor ünnepnapon
Kalácsot s bort vittél a temetőbe
Halottaidnak, úgy szólván felőlük,
Akárha élének, csak egy kicsit
Tovább költöztek volna, mint a szomszéd.
S azért jönnek álmólátásban is
Ritkán, de akkor nemcsak szóbeszédre,
Hanem sorsot, jövődöt mondani.
Mert üzenet az álom mindig is,
A tűz: harag, vér: hirtelen dolog,
Eskünni: halál, füsülödni: gond,
Tempлом: búbánat, gyöngy: könnyhullatás

Anyám azt mondta néha: „Régidőben
Az ilyen asszonyt kalodába zárták
És borsószalmán pergelték halálra.”

S én mégis búcsúztatlak tiszta szívből,
Erdőért, gombáért, harangvirágért,
Prikulicsért, szegről hulló ruhákért,
Számkivetett szókért, álmok, halottak
És babonák világáért köszönvén.
Ha tudnám, merre húzták rád a hantot:
Sírodra bort vinnék ki és kalácsot,
Fejfádra káziából koszorút.
S tán késő könnyem is reád peregne
Faggyúgyertyáid lángjáért cserébe.

BETHLEN IVÁN

HÚSZÉVES FIÚ A MŰTŐASZTALON

Testvér, aki itt ülsz mellettem az operációs teremben,
fehér kabát van rajtad, és fürgén
jegyzed a tanár szavait,
testvér, tedd félre azt a ceruzát.
Ne akarj cinikus orvos lenni, akinek
ez itt csak egy „érdekes eset”, hiszen láttam,
végigvonaglott valami az arcodon, mikor észrevetted, hogy
húszéves sincs még a beteg.
Édesanyádra gondoltál, aki otthon
mazsolás kaláccsal és babusgató csókkal vár,
és egy kislányra, akit te vársz este,
és labdára, evezésre, nyárra, vízre, tavaszra, életre, kacagásra.
De ez csak egy vonaglásznyi pillanat volt,
aztán vetted a ceruzát és jegyezted az esetet.

Gyomorfekély. Elhanyagolt állapot.
Különös foltok a röntgenképen.
Most nyitja fel a gyomrot a professzor.
Vér.
Hat pár orvosi szem hajol fölébe.
Szájuk előtt vattacsomó. Hangjuk tompa.
A beteg el van altatva, de ha ideget ér
a kés vagy a szorítócsipesz, felhördül,
felbög, mint a beteg állat.
És az édesanyja kinn reszket a műtő előtt...

Testvér, hallod? Dobd el azt a ceruzát,
kinn egy kiégett, agyonsírt szemű anya támaszkodik a néma
falnak,
szeme maga elé mered (látod? én tisztán látok most a falon át!),
és ködös aggyal csak ezt motyogja: „Fiam. Fiam.”
És remél, ó hogy bízik most Istenben.
Nem tudja, amit mi már régen tudunk,

hogy hiába minden operáció,
exitus in paucis diebus.
Mondhatnám közönséges nyelven is, hogy
(hajolj közelebb) halál néhány nap múlva,
de félek, hogy ezt még eszméletlenül is meghallja
ez a sápadt félhalott, hogy meghallja az a
fekete kendős édesanya a véres falakon át.
És berohan lobogó hajjal és örült (vagy szent) szemekkel,
ölébe kapja a fiát és vijjogva,
búgva viszi haza, és életet akar csókolni nyitott sebébe
fogantató édesanya-csókkal.
Mert van egy húszéves fia. Annyi idős, mint te vagy én.
És halott.

(Ne sírj, testvér.)

A műtő ablaka alatt virágban áll a hársfa.

NYÁR, VÍZPARTON

Hiába szaladsz előlem! Utolérlek úgyis.
(Ma nem szabad filozofálnom, de hiszen
Te is tudod: a férfi mindig utoléri a nőt.)
Hopp! már meg is vagy! Fölemellek most,
magasan lóbállak a levegőben, meghintázlak.
Röpülsz, szállsz, kicsi madaram?
Istent keresed? Vagy azt a harkályt
nézed eltűnő, rebbenő lombok között?
Mi az? De elcsendesedtél.
Gyere, leteszlek ide a gyöpre, mellém.
Igen, a harkály, tudom. Jól van, no.
Hajtsd ide a fejed. Én majd hallgatom a
lélegzeted és elnézem csöndben,
hogyan egy ízeit pici hangya
és szemed fekete bogara
lassan a kezemre mászik.

BISZTRAY GYULA

BÚCSÚ EGY IDEGEN VÁROSTÓL

Most búcsúzom az utcától, a háztól,
amelyben laktam. És az emberektől,
kiket naponta láttam. Búcsúzom
a temetőtől, hol porlik a gyökér,
akinek tépett hajtása vagyok.

– Pedig az utca soha nem köszöntött
virággal – és a szobám sose volt
egyéb, mint négy fal közé szorított ágy,
asztal, szék, szekrény, papírok és könyvek
– s négy fal közé szorított lélek: én.

Az ágy hideg volt: keskeny, szűk koporsó.
A szekrény dúlt: lelkemnek furcsa mása.
A polcon roskadásig rakott könyvek.
Beteg a szék, az asztal. S a beteg
bútorok közt én is betegen éltem...

– Pedig az emberek idegenek
voltak, s nem akadt közöttük egy se,
akit testvéremnek vallhattam volna...
– Kihez kötve voltam: hazugság kötött.
– S akit én kötöttem: fel is oldtam.

De esztendőkön át négy fal között
lenni a dolgok halott életének
néma tanúja – és esztendőkön át
látni közömbös arcok torz vonását...
– van-e, ki szemrebbenés nélkül tudna válni?

– Áldott temető, ahol még lehetett
– s szabad volt sími, elvész már ez is...
Áldott temető, könnyek kertje, rét,
amelyen csupa fekete virág nő,
mért fordul felém mindenik kereszted?

MAGYAR VARRÓNŐ PÁRIZSBAN

Kora reggeltől néztem:

Kis udvari szobában hogy sűrög-forog az asztal körül...
Drága selymeket, könnyű Crêpe de Chine-t szabott és varrt...
Függén hajtotta a gép kerekét,
kezében szaporán járt a tű, az olló...
Cérnát rágott el, gombostűket tűzött a készülő ruhába ...
Egy percre meg nem állt.
Dél felé már majdnem kész volt a ruha.
Felpróbálta a próbababára,
aztán sietve ebédhez ült.
Egyedül.
Néhány kanál levest evett, pár falat húst. Nem ízlett ez se, az se.
Ült. Eltűnődött. Önmagába hullt.
– Behunyt szemekkel kisfiára gondolt.
A kisfia Pesten jár iskolába,
– fiát a törvény az apának adta.
Pest messze van – és drága gyermekének
friss kacagása, árva könnyei
nem hatnak el ide...
A kisfiára gondolt.
Asztalfiókból fényképet vett elő,
elnézte, nézte, könny csordult szemébe
– csöndesen sími kezdett.
Alig pár perc. Tekintete
próbababára, selyemruhára tévedt,
s ő visszazökkent életébe.
Haját hirtelen mozdulattal hátrasimította,
ivott egy korty vizet,
varrógép fölé görnyedt fiatal háta vonalait csupán nagykeső este
Oldotta fel gyöngéden a sötét.

BÖZÖDI GYÖRGY

TEGNAPELŐTT TÖRTÉNT...

Tegnapelőtt történt.

Fagyos téli hófellegek közt besütött a
nap a szobába reggel korán, ahogy felkelt.
Én is akkor keltem éppen az ágyból s álmosan
rossz cipőim után keresgéltem dideregve,
úgy vacogott a fogam, úgy vacogott a hidegben,
úgy vacogott, vacogott elhagyottságom miatt.
S láttalak téged anyám, hirtelen tűntél előmbe,
amint állsz egyedül a szoba közepében, otthon,
egyedül, egyedül, amikor még a reggeli nap sem jő.
Felkelsz hajnalban korán, s félöltözve várod, hogy virrad.
– Nincs álmom, nincs, hova lett – panaszkodsz s a fiókban
kotorászol, keresgélsz, mint rég.
Kés kerül s darab kenyér a kezedbe most is,
kés, kés, a régi, karikára köszörülve...
a nyele, ócska fanyél, ott marad fáradt kezében,
a kenyeret – száraz és barna kenyér –
szíved alá szorítod, szorítod, szorosán odaszorítod
s könnyel nézed, mint hajdan gyermekedet.
Könnyel nézed s ránk gondolsz, kiknek egykor felszeletted,
megszegnéd most is, de nincs kinek, nincs, nincs,
nincs kinek feldarabold, s neked így nem kell.

BŰNBEESÉS

Sokáig csak édesen csókolóztak ketten,
nézték az ablakon keresztül a holdat s a sok
csillagot ott fent.
Házuk előtt vén körtefa nőtt ki a földből,

vén, száraz és sok mindent tapasztalt nagy fa,
hórihorgas ágbogai között lopva
bujkált már a gonosz, mint fekete csúnya macska,
bujkált már, s a szemük egymás
szemében kereste a helyét, s a szívükben
ugrált valami, nem lelve sehoh a nyugtát.
Két fiatal, s a szívük
nem lelta sehoh a nyugtát.
Szél fűjt. Bent kialudt, kialudt a kanóc,
kialudt a lámpa, s a házba
benne rekedt a sötét.
Csend volt. Csend. A kapu retesze mozdult
csak későn. Egyedül maradt el, egyedül a fehér ház,
egyedül csak a ház, benne maradt egyedül a lány, és sírt.
Sírt, s ezalatt a legény tántorogva tovalépdelt.
Hajnal volt. Az úton kétfelől víg cimborák várták
konokul mosolyogva,
rosszra kész vaderős ifjú legények,
kétfelől támogatva kísérték, kérdezték, suttogtak és
hangosan nagyokat kacagtak vissza a házra.

PIROS LEVELET KERGET A SZÉL

A világ kötöttsége megbomlott, nézd,
nézd, mint tombol színekben az őszi falu,
mint öltözik tarkába az őszi határ. Száz színű
szoknyát ölt testére az erdő, száz színbe öltözik fel a hegy.
Nézz körül, magasan vagy szőlőhegyünk legtetetjén, egy
pillantásodba kerül csak. Vénült szépségű lány
lehet így izgalomban, ha későre
megjön a vénült vőlegény, kire mostanig mind várt.
Ott piros szoknyát cserél az erdő rózsaszínnel,
s aransárga haját fésülik a bomlott szelek az ágon.
Most kék fodrokat rak testére sietve,
remegő izgalommal próbálja, így jár-e tisztásain a hajnal.
Most zöldbe vedlene vissza, de nincs már zöld,
eltelt az az idő... siet esztelenül a vén lány,
száz kézzel kap utánuk, de nincs már
kék szoknya sem, nincs rózsaszín, nincs sárga, nincs, nincs,

földre estek örökre, s ami még maradt is,
már csak piros rongy...
Piros levelet kerget a szél s kopasz ágat ver össze.
Hallod-e, hogy zokog az erdő, mintha szíve volna
ott is a földnek.

TEMETÉS

Látod-e, ez temetés, bús temetés,
vénasszonyok ingük ujjába sírnak az úton,
s reszket vállaikra rogyanva a fehér gyolcs,
reszket a bús hangjuk is, így mondják:
jó férfiú volt, ügyes férfiú volt a faluban,
hej szép legény volt, szálas, derék legény.
Ó, be szerettem!
sír fel az özvegységre jutott hü feleség,
ó, be szeretjük, sírják a többiek is
és sorban tipegnek a férfi után, ki legény
volt valaha, aztán menyecskéket szerető fiatal házas,
míg érte nem jött a hosszú öregség.
Ősz haja most pihen a szemfedő alatt, nem fújja a szél,
csak a búcsúzó asszonyok fehér fürtjei lengedeznek,
kik egykor, hej, egykor lányok voltak mind s begyesen
lépkedtek előtte, a legények előtt a táncban.
Most fekete fejkendőjük alá dugják vissza a gyérült
szürkülő tincseiket, sóhajtanak és a koporsóra merednek.
Elül megy a pap, fekete palástja tör utat a menetnek,
mögötte hat férfiú, erős markában farúd, és rajta koporsó.
Láttál-e már hat ilyen férfiút s ilyen menetet, mintha
nem azon a földön járnának most, mint ahol máskor.
Mostanig csak lakodalomra kísérték a vig cimborát,
keresztelőre, mulatozásra, de most nem jön vissza velük, nem
énekel útközben, ó be komoly lett, ó be különös,
hiába ráznák s hiába tennék le a földre kacagva, hiába
mókáznának vele. „Így járunk mind!” sóhajtják, jaj mi legyen most,
jaj mi legyen, istenem. Megáll az ember esze.

SZENT GYÖRGY-NAP

Hány jó cimborám, hány igaz cimborám van,
jó férfi, barát, kiket az élet komolyodóra fogott
már fiatalságuk tavaszán, gyertek mind ide most.
Nevem napját tartom ma, Szent György napján,
bor mellett illene vigadni itt ma.
Látjátok-e, megszülettem a világra én is, és
Szent György napján keresztelte meg a pap a fejem.
Hej, szép volt a fiatalság akkor, csak úgy rugdalózni,
ha szentelt vizet próbáltak meztelen bőrömbé csepegtetni
Rugdalózni az egekre, a pap felé, szent vízre, tavaszra,
hisz áprilisban voltunk akkor is, bomlott
tavaszban. Rugdalózni a lábbal
és kézzel, lábakkal, mintha kezek volnának,
és kezekkel, melyek akár lábak is lehetnének
egyformán még. Nézni a napsugarat, a
kacagva csobogó hólét a földön és visítani, ha csoré
bőrünkhöz ér a szent víz, visítani pogányul!
Látjátok-e, felnöttem, férfiú kezd már lenni
belőlem. Huszonegy év, múlik az idő, lábammal
marsolok katonának, mint régi komor harcosok,
kezemmel küzdök a megélhetésért, nem szabad őket
összetéveszteni már. Romlott hitványság ez a világ,
látom. A lelkem mosolyog azért most is,
a szemem felcsillan néha, a hólé
s a tavaszi ég nem hagyja nyugton sehogy sem.
De kezdek már veszedelmesen beletörődni
mindenbe, az egyre keserűbbé érő sorsba, a
munkába, küzdelembe, a hétköznapiakba, s kezdem
már elhinni, hogy ez az élet. Huszonegy év,
fiatalság, hova léssz el!? Hej, jó volna
még egyet lázadozni így most tavasszal,
jó volna csoréra vetkőzni bátran s kiállani
a nap alá, kiáltva, ordítva pogányul, mert
búcsúzik a fiatalság... és rugdalózni keményen
az életre, az égre, szentelt vízre, tavaszra.

A TESTVÉRNEK, AKIT SZERETTÜNK

Néha a sírod képzelem magam elé
s nézegetem, zöld fű és sok, sok fekete föld.
Ó, hogy szeretted a földet, a puhán ázott tavaszi földet
a kertben. Virágmagot s veteményt hintettél bele, morzsolta
ujjaid között, tenyeredbe fogtad, hogy jó lesz-e
szegfűnek ez vagy csukros violának a másik.
Májusi esők után palántákat ültettél, egész virágágyaid
voltak, úgy szeretted a föld leheletét, édes friss
jó illatát, ahogy csak virágaid szerethették még.
S most ott vagy te is velük, ó, jobb volna nem is gondolni reá,
de muszáj mindennap, lehetetlen elfelejteni téged.
De ugye, nem csúnya a halál, vigasztalj meg, hiszen ti
szerettétek egymást örökké. Bánatos asszony voltál,
amikor eltemettünk, tudod jól, hogy a hátramaradottak
lelke nem tud könnyen nyugodni. Ott vagy lent, ahonnan
a virágok lelke születik, együtt vagytok, és mi annyi
sok virágot ültetünk minden évben azóta.
Pázsintok és virágok között fekszel te is, és a föld szeretettel
ölel át. Néha elgondolom magányod, ilyenkor ott vagyok
melletted valahol lent. Számolgom, hány éve,
hogy egyedül vagy, milyen lehetsz most, négy-öt év,
talán még épen fekszik a tested, még nem bontotta meg a föld.
Fekete hajtincsed jobboldalt félig a homlokodba csúszik,
mint amíg éltél, onnan szoktad hátrataszítani
virágültetés közben földes kezéd fejével.
Olyan szép vagy bizonyosan, olyan bánatos arcú,
szép fekete hajad pár ujjnyit még nőtt is azóta.
Megcsókolnálak elégszer ilyenkor, hidd el, de
nem lehet már, nem tehetem, mert ha csak egyszer
hozzád érne az ajkam, szép arcod porrá omolna széjjel.

KÉT ARC

MÓZSI BÁTÝÁM

Nem ifjú legény már, de azért még
nem is öreg, elnézheted gyönyörűséggel,
mint feszül testén a fehér posztóharisnya, kétoldalt
fekete csíkkal. – Bolhát lehetne pattintani rajta –
mondják kacagva a leányok, ha ilyen
feszülő lábszárakat látnak nehéz csizmával, melyekben
csak úgy duzzad az élet és az egészség,
duzzad a jóság, a férfierő és a jövő.
Harmincon túl van, szereti a jó bort méretlenül
és az asszonyokat, széles, araszos vállaira
reáfeszül a gyolcsing, vaderős karjai
öleléshez és az eke szarvához szoktak, de arcán
a székely Mózsiknak és Mózeseknek megíratlan történelmét
olvashatod hosszú századokon át.

Élete delén jár ő, mikor az ember a „nagyot”,
a maradandó nagyot készül alkotni, mikor az élet
megfordul, mint nap az ég tetején.
Fordulnak a napok is körülötte, délről
estére és őszbe a nyárból, ő csak él
egyszerűen. Tudja, hogy valamit kellene tenni,
valami nagyot kellene tenni, amitől
roppan a test, és roppan a tűz a testben,
mert hűvösen közeleg lassan az őszből a szél,
és megroppan a tűz nemsokára már magától is.

Nem nyugtalan mégse. Marháit teremtett
nyugalommal hajtja az úton és ballag
székere mellett. Ilyen erővel és nyugalommal
világokat lehetne egyszerre létrehozni.
Mellette gépkocsik száguldanak veszett iramban tova.
ő félretereli marháit ostorával, félre-
húzódik maga is az árok szélére és nyeli a felkavart port.
Céljához ér mindennap a mezőn és mégis
minden nap esteledésén
visszatér haza. Nem úgy, mint az urak,

kik gépkocsin vágatnak és akik mégsem
érhetik el sohasem, amit keresnek.
Apró célok közt biztos lélekkel
lassan morzsolja sorsát és a jövőndőt.
Telnek napjai, a mély csendességű napok,
nyugodtan várja és egyszerűen, hogy majd
semmibe vész élete és ereje.

LÓPÁSZTORUNK

Neki pitymallik legelőször az ég, őérte jön fel a nap,
ő köti fel reggel az első disznóbőr bocskort
s virradatkor már kint áll a falu végén a
suppogó nehéz porban.

– Hóhehó, emberek és állatok, ébredjetek,
itt vagyok én a faluvégén, és ott vagyok immár
a nap a hegyen túl. – Olyan ő,
mint a gondviselés. Egyszerű gondviselés,
falusi gondviselés, a mi gondviselésünk,
ostor a vállán, és kürt a kezében.

Bocskoros gondviselés ő, hajlott derekán
himbálózik az ujjas, rogyant lábszárain
ráncokat gyűr a régi posztóharisnya,
ujjai bütykösek, de kezében
pattog az ostor, nagyokat szól, csattan a porban,
a levegőben, a virgonc csitkók és lovak
piros hátán.

Nem néz semerre, csak hajtja, amit
kiengednek elejébe, mindegy, hogy száz kancája
van-e vagy kétszáz. Böles már és
együgyű ember.

Vidéki úri fiúk jönnek
vasárnap reggel szembe vele kocsival
a szomszédfalusi bálból, mámorosak az urak
és kikacagják a pásztor süvöltő kúrhangját
s a csaváros ökörszarvat. – Milyen hangnemben
játszik, öreg? – hahotáznak, de ő rájuk néz komolyan,
alázatosan leemeli kalapját is előttük, ősz hajszálait
fodrozzák a szelek, mielőtt szól:

– *Ébresztő* – és menne tovább, de az urak
nem eresztik. – Hahahaha, ébresztő, jól megfelelt, öregem,
fogja, itt két lej! –
Nem emeli rájuk az ostort,
nem vág az arcukba, mert bölcs és tapasztalt,
csak condrája alá dugja a pénzt.
– Nagy pénz ma a pénz és a szép szó –
Fújja az ébresztőt, mintha a hang nem is a kürtből,
de a torkából, a szíve mélyéből jönne,
nem olyan ébresztő ez, mint a többi pásztoroké.
Kidagadnak erei, megfeszül az arca, egész
teste, kipirul, mint szemben az égbolt,
füvek, a fák, virágok, állatok és emberek
és a hegyek egyformán hallják
a szavát, nagy dolog ez, ha itt valaki
megtalálta igazi hangját és hivatását.
Különben olyan ő egészen, mint mi.
Első mindennap az emberek közt és bölcsebb
a többiekénél és – mégis utolsó.

HAJNALI SZÁNÚT

Hajnali négykor, karácsony táján, fagyos szánon,
mintha nem is szán lenne, de fagyos rög,
kucorogtunk. Fejünkben a tegnapi
mámor pihent tompa nyomással, mint egy
báránybundába öltözött nagy kövér uraság,
akinek módja van rá, hogy ne fázzék,
téli fagyok hidege se érje.
Csak a kábulat szunnyadt jó melegben, édesen,
de testünkbe harapott a szél – mint a farkas –
mondottuk, mert ébren voltak a ciheresben
a mécses szemű ordasok is, dideregve.
A hegyek levét ittuk tegnap nevetve,
a hegyekét, melyek most körülöttünk halottak
s melyeknek farkasai most mireánk acsarognak.
Különös ez az élet, különösek a hegyek is,
mint akár az ember. Olyan az ő életük,
mint a miénk. Látjátok-e, halottak,
fehéren, megmerevedve fekszenek kiterítve,

elmúltak, mintha éltek volna. Elmúltak,
mint ahogy mi is elmúlunk, ki tudja,
érdemes-e védeni testünket, hogy ne fäzzék.
Érdemes-e küzdenünk, hogy csak éljünk
tovább, értelmetlenül, nem volna-e jobb, ha
átengednők magunk a csalogató fagynak,
és elszenderednénk hegy módon, itt örökre, szépen.
Ki tudja, nem élnénk-e tovább túl a halálon
ebben az édes kábulatban, ebben a szendergő
jólétben, mely csalogat, hogy
dermedten maradjunk mindörökre. Ki tudja,
a hegy leve, mely életre kelt bennünk, mint az elásott
lélek, meghalna-e mivelünk, avagy tovább él,
és tovább élünk általa mi is. Mert ő az,
ami több a hegynél, ő az, ami felszabadul
a hegyből, ha az év pusztulásra megöregszik.
Ki tudja, mi is talán itt hagyjuk már mögöttünk
a gondolatot, hátrahagyjuk egy-két felszabadult
cseppjét annak, ami több volt mibennünk,
mint az ember. S ki tudja, hátha ennyi az egész csak,
mindegy már tán, hogy mozgunk-e a fagyos úton,
vagy mi vagyunk a fagyos rög.

A SZEGÉNY LÓ

A szegény ló húzta a terhet. Én voltam
a teher, pokrócba takarózva kényelmesen ültem.
Lovakat szaladni láttam máskor is én,
lovakat fáradtan botladozni az úton
láttam máskor is én. Ki döbbenne meg rajta?
Ha ló, szaladjon, így mondják nálunkfelé, és minden
falusi ember azért tartja a lovát, hogy fusson
és szántson és hordja a terhet, ahogyan kell,
dolgozzék helyette, végezze el, ami nehéz feladat.
Tudom én, hogy így van ennek a rendje,
tudom én, hogy az állat azért állat, mert hasznot
húz belőle az ember, a vadat lelövik, a szelidet
leigázzák. Így van ennek a rendje. De így van-e

ennek a rendje? Nem nyughatom ebben, ki mondja azt, hogy jól van ez így? S tudom én, jól tudom én, hogy az ember sorsa se más, mint az állatoké. Az ember leigázza az embert, bizony leigázza az embert, de ki mondja, hogy így van ennek a rendje? Vadállat sorsa az övé, ha lázadozik az igától, lelövik és csúfabbul bánnak övele, mint a vad erdő oktalan népével. Embersors a tiétek, szegény lovak, és ki mondja, hogy jól van ez így. Embernek lenni dicsőség tán a ti együgyű szemetekben, de én szégyellem, hogy ember vagyok, és szégyellem, hogy a szekéren ülök, és ti húztok. Ez volnék hát én magam is, elnyomó, romlott, én magam is, aki az elnyomottak közt élem életemet. Kacagok magamon és utálok önmagamat. Inatok megfeszül, hogy én ülhessek kényelmesen, és hátatokon foly a verejték, hogy ne kelljen gyalog járnom. Elnézem, mint kínlódtok fel a hegyen, bordáitok kidagadnak soványan, és szügyetek megfeszülve remeg. Bizony, így van ez már, és nem változik meg a világ énmiattam. De ha én nem volnék, tudom azt is, békésen rágcsálnátok most a jászolnál, vagy a füvet tépnétek kint a mezőn, szabadon, de miattam rúd mellé fogtak zabolával. Haragusztok-e rám ti ezért, haragusztok-e, hogy én is élek a földön? Látom, húzzátok egyszerűen az igát, ó bölcsek, nem számít, én vagyok-e a teher tirajtatok, vagy másvalaki. Ez a rend a világon, így él az emberiség, és bizony így élek én magam is. Gyí hát, fussatok csak szaporán, ocsmány ez az emberi élet.

ERDŐMÉRÉS

Jött a tavasz, duzzadt a makk a földben,
és mi mértük az erdőt.
Ágak bütykeiben feszült a tavaszi nedv, az erő,
a gyökerek és mély talajok nedve és ereje.
Testemben éreztem én is a nedvet, a mély
gyökerek és mély talajok ős, fiatal erejét.
– Felmérjük, míg ki nem zöldül – mondta anyám,
és testvérei bólintottak rá hallgatagon, komoran.

– Eddig használtuk együtt mindnyájan, amit egykor
édesapám hagyott volt hátra, de most már
itt az idő, meghalunk lassan, és gyermekeink
hadd tudják, mi a részük. –
Csörgött a lánca Szakadát tetején, jeleket
vertünk a földbe, aztán nekivágtunk a mélynek,
fák között bujkáltunk, ágakon, bokrokon vesződtünk átal,
megálltak néha ők, öregek, egyezkedtek, és újra
mértük az erdőt, a földet, a fát, a virágot,
minden vad szakadék, minden omladozó mart
drága föld volt most mielőttünk. De én már
nem hallgattam oda. Éreztem testemben mélyen,
hogy nem az erdőn osztozkodunk itt már,
hanem az életen, magán a dús életen és a halálon,
a rettenetes mélységeken – és ezek mellett
elenyészik minden vad szakadék mélysége
Szakadát. Erdőt osztunk fel a határon, de az életünkön
osztozkodunk, és nem is csak a magunk életén,
hanem itt mindenén, erdő életén, a bogárén,
fáén – beleszédül az ember –, és amikor
kijelezték részemet, nem a fát láttam én benne,
nem az erdőt, hanem a makkok duzzadását és az
ágak bütykeiben pattanásra feszülő nedvet, erőt,
a föld és a fák mély, ősi szerelmét. A délceg
fiatal fák, mint feszülő fiatal testek álltak körül
veszedelmesen. Veszedelmesen, hej! Éreztem a szálfák
szerelmét, a rügyezést a bogokban, vágyat a fákban,
a mozduló életet, melyet most mind nekem adnak,
és mintha már nem is szálfákat kaptam volna
részül az erdőn, de ahelyett
sok száz derék szál ifjú legényt és nagy lánykereget,
vad lázban égő lánykereget, és én
úgy nyúltam el a televény földön közöttük, mint ősi
pogány úr, kit nem köt az erkölcs, és rendelkezhetik valamennyin.

ANIKÓ NÉLKÜL

I

Verset pedig csak az ír, aki nem boldog,
csak az ír, aki nem boldog. Miért nem
írtam hát én neked már olyan régen? Szemeid
emléke nyugtalanít, de nem úgy, mint rég,
megvallom bűnömet, már nem úgy, mint rég, esztelenül
nyugtalanít és bűnösen, véretem ostorozva
nyugtalanít. Egyedülvalóságomnak régi
nyugalmát megzavarta ez a vad emlék,
az emlék, amely hej! nem is emlékezés még,
de fájdalmasabb, mintha az volna, százszor. Boldog
anyaként látlak mostanában nyugtalanul, és
az lenne számomra a legszebb vers már, ha egyszer
ölembe foghatnám kislányodat. Ezért nem írhattam
neked én. Az lenne a legszebb, ha leánykádát végre
ölemben tarthatnám már és táncolnék vele végig
a szobákon, régi székeket döntve fel esztelenül és
állványokról leverve a virágot, terítőket
húzva le asztalotokról, táncolnék és énekelnék vele én.
Az lenne a legszebb, ha már egyszer az arcát
láthatnám, mely az enyém, és a szemét,
két szemét, mely a tiéd, s amit én úgy szerettem,
a tiéd, de mégsem a tiéd már
sohasem, mert ez a csöpp gyermek ügyesebb volt,
mint én – és az övé lett immár örökre.

II

Levelek, levelek, ne hagyjátok nyugton az anyát,
ne hagyjátok nyugton egy percnyi idejét sem.
Legyetek nyomában és az édes gyermek
sírását és gügyögését mind hozzátok el nekem ide,
ne hagyjatok elveszni egy percnyi örömet sem,
ami ott van, nyugtalanul mind örököstetek meg
számomra és mindannyiunk számára, akik itten
az anyát és a leányát úgy szeretik...

Kár volna, rettenetes kár, ha ez az öröm most
elveszne és továtúnne nyomtalanul, kár volna
számomra és kár volna az anyának, az emberiségnek is ez,
de kár volna a madaraknak, az énekeseknek,
a vizeknek, a buzgóbban zajosodóknak, és kár
volna a virágnak, a színesedőnek, a szélnek,
kár volna, kár a világon, az egész földön, és
nagy kár esnék a mindenségben, ha örömünk
egy morzsányi is elveszne nyomtalanul.

III

Így kérnék szüntelen: írj, írj,
írj nekem, ó sokat írj, de mind egyedül csak
a te egyetlen lányodról szóljon az a levél.
Írj sokat róla, hogy mekkora már a keze,
„kacsója”, a lába, a csöppség, mekkora lett
az ujja, kisujja, írd meg, ne feledd el.
írjál mindenről, anyai szereteted engem se felejtse,
ennél szebb dologról úgysem kérhetnék,
hogy írj, a világon.
És ne feledd, hogy milyen a szája, füle,
van-e már haj a fején, ó, a haja – tiédre
emlékezem ismét –, főleg ezt írd meg te nekem,
mert ez lesz majd veszedelme a legénynek,
ki egykor föléje hajlik, tudod te, fiatalon.

CSERES TIBOR

SZÉGYEN NÉLKÜL

Villámló kések körme előtt éltem,
haragos füveken, tűzfolyó tükrében.
Sarjadzó hajjal így lettem öreg.
Ijedelmeimre nincsen már bocsánat,
megrántom a nyelvem, befogom a számat
s másképp nevelem majd gyermekeimet.

Kivirágzik rajtam a tanulság,
mint fiatal lány kezében a zöld ág:
tépegesd le rólam a magadét.
Szeret, aki szeret – tisztel, aki tisztel,
bemázolom magam korommal és liszttel,
így emlékezzél rám, mikor hazatérsz.

Nevetve kérdezd attól, aki hallgat,
hány esztendőért vette a nyugalmat?
S ne tartsd meg szavát, hogy tovább repülhess.
Amíg figyel, botránkozik a gyermek,
így tekintek rád, nem kérve engedelmet
beszédemért, míg tenyeredben fürdetsz.

CSUKA ZOLTÁN

A FEHÉREGYHÁZI SÍKON

Fenn tündökölt az augusztusi napfény,
tombolt, szikrázott, gyújtott, égetett,
lenn enyhe zöldben hullámzott a tájék
s ringatott erdőt, falvat, réteket.

Mint búcsúra a hívők, jött a sok nép,
székely legények, lányok színesen,
tömör sorokban Medgyesről a dalkör,
énekük frissen szállt és szívesen.

A kis ligetben megbújva az oszlop
fák lombja közt barnán s kopottan állt,
román parasztok morcos félkaréja
– talán hullámtörőnek – összeállt.

Halk volt e búcsú, fájó volt az ének,
„Távolból”, amit anyjának üzent,
a kislakot el nem felejtő költő,
ez ünnepen a láthatatlan szent.

őnéki szólt e népi búcsújárás,
ő tűnt el itt a titkos réteken,
nyolcvannyolc éve már, hogy itt, e földön
elhullott védtelen és véresen.

S míg szállt a dal, halkan és rendületlen,
magyar s román lassanként elvegyült,
az arcokon megenyhült a komorság,
mely szíjasan imént még ott feszült.

A kis ligetben megrendülten álltam,
mint kormos gyertyák, égtek a dalok,
s szemem kereste, hogy az elsodort föld
mely titkos mélyén alszik a halott.

S Krisztussal mondtam: nem halt meg, csak alszik
Hiába ölte meg a szolgálhad,
sorsában láthatod meg, Európa,
már elveszettnek látszó sorsodat.

SZENT ANNA-TÓ

A hegyperemről láttam meg először;
a fák között sötétkéek sejtelem,
tündéri tó, rejtelmesen kísért már,
gyermekkoromtól együtt jött velem.

Titokzatos dal, s benne annyi bánat
és annyi szépség, tiszta, szent öröm,
gyermekkorom János vitéze volt tán
és jött velem át sok-sok évkörön.

Döngött a föld, ahogy feléd haladtam
sok kidőlt fenyőn s büszke bükkön át,
tűnt ezredévek tompa, síri hangja
verte most vissza múlt idők szavát.

A kihült krátert lombok koszorúzzák,
örvényes mélyén örök nyugalom,
s a körbefutó hegyen évről évre
friss éltet fakaszt a levélalom.

Tűz volt itt egykor, forró, parázsló láva?
Most végtelen csend, titkos szerelem.
Dallama fönn az égen s lenn a tóban
visszhangzik s zengőn eggyé forr velem.

DÁNÉR LAJOS

IDŐ

Egyszer eljössz. Tudom.
De nem foglak várni.
Rád se nézek talán.
Elfelejttem arcod mostani
vonását, s füttyülök valami
ósvi öreg dalt, sárgult
iratok közt kutatva ujjammal.
Kezembe kerül egy elnyűtt,
fakó levél. Köhinteni fogsz...
Akkor talán észreveszlek
s megkérdem csendesén:
Hogy hívnak? Ki vagy?

DARVAS SZILÁRD

KIÁLTSD TOVÁBB A HANGOT

Már tudod jól, hogy életedből
áldásos forrás nem fakad,
fél lábbal a bölcsőben voltál,
mikor már eladtad magad,
mert készen kaptad a világot,
fogalmakat és tárgyakat,
és akármerre csavarogtál,
a zord rend mindig rád akadt.

Az évek jól megkalapáltak,
s boldog lehet a gépezet,
nincs nálad szorgosabb csavarja,
s biztos rugó a két kezed,
robot után imára kulcsol,
s imádkozik az emberért,
de nincs oly gaztett és bolondság,
mi lóhalálban meg nem ért.

Ördög se bánja, hogy mi lettél,
a lelked rajta s lelkeik,
míg együtt forogsz a világgal,
az életed majd eltelik,
de a hangot, mely nem tiéd már
s kölcsönbe kaptad egykoron,
magaddal el ne ásd galádul,
kiáltsd túl élten és koron.

Ordíts, hogy hangod túlzörögje
a hétköznapi bilincseit,
hirdesd, hogy van egy kósza bolygó,
hol létezik, mi nincsen itt,

légy résen térben és időben,
figyeld a múltak alkonyát,
fülelj a szomszéd századokra
és a hangot kiáltsd tovább.

A hangot, amely végtelenből
zúgva a végtelenbe jött,
hogyszer győztesen megálljon,
mikor az ige testet ölt,
s míg görnyedsz porban és piszokban
s töprengsz, hogy életed kiválsd,
légy ember egyszer utoljára
és a hangot tovább kiáltsd!

DÉRY TIBOR

HAJNALTÁJT

A határozott éj szétválík
és sűrűjéből – hol a feketén ingó lomb közül
gazdátlanul
s zajtalan egyre hull a gyümölcs a tompa avarba
s lassan forogva elmerül –
az éj zord sűrűjéből a napfényre felsuhan
egy névtelen lény
s hogy csendes teste hangtalan átizzik
a parton letérdel s vak arccal
napestig bontogatja a víz fátylait

Alkonyatkor megszólalnak a harangok
s mire az emberek fáradtan nyugovóra térnek
s csakhamar besötétedik
a fátyolszedő is sóhajtva eltűnik
S marad a víz.

[Erdélyi Magyar Adatbank]

[Vákát oldal]

DSIDA JENŐ

IDE HALLGASS:

Most kiállok az esőbe.
Elszántan és
födetlen fővel.
És a csattanó villám
átszalad a szívemen
és a zuhogó zápor
széjjeláztatja szénfekete
testemet
és beszívnek magukba
a föld pórusai
ezerkilencszázhuszonnyolc
június tizenhetedikén.

De holnap
rózsaként nyílok ki
ablakod alatt
és minden eljövendő
igaz ember
szíve alatt.

FALUN

Ujjongok, ha erre a falura nézek,
havasok illatát szívom
reggel.
Ezüstfátyol van a szívemen
s olyan a tündérek arca,
mint egy nagy ünnep.
Az égő fenyőtobozok füstje
kavargó, könnyű
országút,

azon megyek fel az égbe
egy kislánnyal meg egy kicsi
kutyával.

Egyszerre sötét lesz.
A boglyatetejű házak lent maradnak
a farkasok között.

MESSZIRE JÖTTEM

Kedvesemtől, aki csókolt,
messzire jöttem,
piros szirmok maradtak mögöttem
a kék hegyeken s a völgyek utain.

Csupa bodzavirág minden,
kilombosodtam én is
a szomorúság tartós melegében,
s bodzavirág-szaga lett a szónak.

Miért nem félnek tőlem az őzek
s a rengeteg agancsú szarvasok?
A jóság szivacsából hús vizet
csorgatok minden sebeikre.

Éjszaka meglátogat
egy fényes, szárnyas ifjú.
Mosolyogva viszi, viszi előre
fehér ujjával az óra mutatóját.

MESE, MESE, MÁTKA...

A fűz a vízen áthajolt.
Szép zöldhajú szűz mátká volt,
vállán veréb ült, néha tíz.
Alant suhant, rohant a víz,
mint egy bolondos, bő regény,
hűtlen, makrancos vőlegény.

A felhő könnyű, ritka volt,
s az ég sötétkéék tintafolt,
és csók a szél, mely átoson
a füstbe süppedt városon.

És akkor lopva jöttem én
a nyári lanka szőnyegén –
de sarkantyúm volt, rézveret,
az pengett, s minden észrevett.
Egyszerre metsző lett a szél,
mint a süvöltő, fent acél,
az ég szuroksötétre vált,
a fűz letört, a víz megállt...

ISMERETLEN EMBER

Íme, szembe jössz velem, én barátom,
és testvéri, mély köszönéssel illetsz.
Nem tudom: ki vagy. Neved ismeretlen.
Régi napok közt

átcikázva, felkutatom sok éber
emlék zezzugát, de szemed sehonnan
sem tekint felém. Aranyos derűvel
mégis elém állsz

most a dércsipkés, csoda jégkösönnyűs
fák alatt és mély köszönéssel illetsz.
Törzsed szálas és ruganyos, ruhádon
átcsap az izmok

játszva rezgő, domború duzzadása,
mellkasod nyugodtütémű, hatalmas
hullámzása friss levegőt zihál be
tisza tudódre,

szíved lüktet, zengve dobol s piros vért
kerget át ezer szövevények útján
víg ütemre. Bronz-sima, büszkeboltú
homlokodon szent

értelemnek fénye lobog. Miközben
rám tekint szemed, ragyogó bizonyosság
gyúl ki benne isteni lényegedről.
Oly gyönyörű vagy,

aminő nincs több a világon: Isten
és Anyag tökéletes égi násza!
ritka Gép! vidámerejű, szabad, jó,
csillagos Ember!

S bár nem is tudom nevedet, ma mégis,
mégis ujjongván köszönök, barátom,
s elkiáltom: mennyire megkívántam,
bárha vezér vagy

hős király volnék, seregek királya,
hogy pergő dobok zaja üdvözölne
általam, s dicső lobogó hajolna
porba előtted...

TÁVOLBAN ÉLŐ KEDVESEMNEK

Mikor az éjszaka árnya szemedre szűrődik
s ablakodon csoda-pillangók raja zöng odakünt,
kék raja zsong, repes és muzsikál odakünt:
megbontod patyolat kicsi ágyadat, isteni gyermek.

Tarka ruhácskádat ledobálod olyankor,
hosszú, rózsaszín ingecskébe buvik sima tested,
(előbb karjaidat s fejedet fúrod bele, majd
zsenge csípődre csúsztatod és combjaidat fődöd el)

s míg a tükörlap fátylas, ferde tavába tekintesz eközben,
arcom gyúl ki mögötted, előtted: engem is ott látsz
víg mosolyommal, érzed, amint fura versek
csurgó mézaranyával töltöm meg szivedet s puha szádat.

Majd sóhajtva ledőlsz, s lehunyod szemedet.
Halk nyüzsgés remeg át a szobádon.
Tünde driádok tűnnek elő s lépkednek olyan finoman,
mintha szírom libbenne le halkan a májusi fűre,

ágyad elé áll, ül valamennyi, úgy virraszt mosolyogva:
kardliliommal kergetik azt, ami árt,
sással hessegetik tova azt, ami sért,
suhogó somfahusáanggal úzik el azt, ami fáj,

hajadra lehelnek, s az tele lesz pici kék nefelejccsel,
kebledet simogatják dús, puha bodzavirág pamacsával,
csillagokat szórnak párnádra, parányi bokádat,
térdeidet harmattal s szegfüolajjal permetezik.

Fitosorru manók jönnek síró, kacagó fuvolákkal,
boglyas törpék kókuszhéj-hegedűkkel, rózsavonókkal,
nyaldosó muzsikájuk csiklandozva fűröszt,
mint nyári melegben a bőrödön átlocsogó víz,

s lágyan ring már tested a dunnapihék közt,
hóarcod kipirul, s nedves szád nyitva felejtve piheg,
s akkor már duda vijjog, hull és hull a virág,
bimbók zápora verdesi lángra gyulladt nyoszolyádat,

s álmod tündémépei arca borulnak előtted,
hogy meglep a zsibbadt teljesedés... – –
– S mindez azért van, mert engem szólítasz kedvesedül.
Költő kedvese vagy te: illet téged e pompa,

illet ez illat, s illet a vers muzsikája
s minden fény, láng, kéj, amit élet adott s ezután ad.
Gerlebugás ütemén, lobogó cseresznyeszírom-fiatalság
ágyán ringatlak, kicsi Szűz. Tele van szerelemmel a szívem.

VIRRASZTÁS A DZSUNGELBEN

Úgy – aludj csak az indus éjszakában!
Rontó szellemek és lidérchatalmak
ellen védelek én, fehér leányom,

láthatatlan, esős dzsungelvilágban
virraszt fegyverem és a barna barlang.
Búg a víz zuhogó, kövér csatakja,
párálló iszapon csattogva preckel,
füledt mélybe csurog nehéz, kiáradt,
bő meleggel: a mérges és komorzöld
kaktuszok levelén, húsos, sokágú
páfrányok buja zegzugán lecsordul,
s bambuszrengetegek dúsan vonagló
testét fürdeti fuldokló örömmel.
Távol rettenetes sebtől halódó
tigris párja után szagol hörögve
s végsőt bődül a harsogó morajba.
... S már lélegzetedet sem hallom, édes,
alszol? nem tudom – ó, talán halott vagy,
s lelked künt gomolyog már messze, lucskos
lótuszok kinyíló kelyhét keresve?...
Homlokomra meleg gyöngyök csapódnak,
s barlang-boltozatunk repedt zugából
kígyók hullanak a senyvedő parázsra.

SZOBOR ÉS DRÁGAKŐ

Kuncz Aladárhoz

Míntha Carrara bús, jégmerek és fehér
márványtömbjeiből kellene szobrodát
vésnem – elnyugodott, drága nemes barát! –
úgy mártom be ma tollamat,

s pillanatra megáll fulladozó szívem:
édes emberi nyelv sziklakemény, komor
ősi görgetegét mint kalapáljam úgy,
hogy bár körvonalakban is

megjelenne finom-rezzenetű szemed,
homlokod delejes íve s a ritka haj
édes fürtjeivel, selymesen és puhán?
hát keskenyvonalú, lezárt

ajkadat hogyan, ó jaj, hogyan önthetem
itt alakba zenés lány mosolyával és
minden titkokat oly biztosan átfogó
s hirdető nagy igéivel?

s hol marad buzogó melled erős, meleg
dobbanása, kezed száz remekelt piciny
lendülése, melyet Petronius borult
szemmel látna s irigykedőn?

S szellemed pazarul csörgedező, hideg
kristályhabja hová sikkad e tömbökön?
nagy szíved suhogó, fürgeteges szelét,
villám-gúnyod acélnylát,

gyermek-hangulatod türkizlángos egét,
mely baráti beszéd napsugarával oly
egyként záporozott mindegyikünkre, – mily
jel jelölheti szobrodon?...

Cseng a kőkalapács, serceg az ércfűrő,
zúgva-zengve repül, pattan a törmelék,
véső vés sziszegőn, omlik a tiszta kő
porfinom szeme, mint a liszt,

s egyre fogy, kicsinyül holt alakod meredt
márvány-terve, gigász oszlopa megreped,
kőforgácsra szakad minden anyag, s a szó
felzokog, mielőtt kimúl –

hétszer harcba fogok: pár maradék szilánk
hátha létre idéz elpepecselt, finom
domborműben. – Az is szertehasad, s romok
szennye közt maradok magam.

... S akkor íme, sugár sejlik a csonkokon,
százfelé faragott, omlatag és zilált
márványtönk tetején szellemed élni kezd,
szóba, kőbe nem önthető

szépségében, – a menny éteri árama
reszket át a szobán – s meztelenül csupán
lelked él: anyagot nem viselő, szabad
lelked, mint a virág szaga,

mint a csendbe merült szók rezegő s örök
zöngéhangja a szív mély rezonátorán,
mint mesék kicsiszolt, mesteri ékköve,
mely a titkos ölü, havas

márvány legközepén szunnyadozott soká,
s most kítárva tüzel kék-lila-halkvörös
pompa színeiben, s fellobogó ezer
gyertya fényerejével ég...

IMMÁRON ÖTVENHÁROM NAPJA...

Kuncz Aladárhoz

Bocsásd meg nékem, édes Aladár,
hogy szép szavakba próbálom beszélni,
amin ma is zokognom kellene,
s amin zokogni már-már nem tudok.
Augusztus vége. Transsylvániára
lassanként őszi felhők csüngenek,
zord díszletek bizarr tragédiákhoz,
s a gyér futóka rőtes levelére
örökké tartó, vén eső pereg...
Immáron ötvenhárom napja, hogy
kicsiny országunkból kivándoroltál.
Immáron ötvenhárom napja, hogy
lehajtott fejjel járok, terheket
cipelve döbbent, fáradt lelkemen,
és megrázkódva olykor meg-megállok,
mint vak koldus, akinek botja vége
gödörre bukkan ismeretlen úton.
... Mindennap négyszer elmegyek lakásod
előtt, a Fürdő utca szögletén,
s elgondolom: most felmegyek megint.

A szolgáló kinéz, s megkérdezi,
mint rendesen, hogy hozzád jöttem-e,
s belépve, újra ott látlak nyitott
könyvvel, papírral sűrűn elborított
asztalod mellett, s meghitten fogadsz:
Isten hozott! Isten hozott, Jenőké!...
A kávéházban üldögélve, míg
kövér tócsákat gyűjt ott künt a járda,
s az üvegen száz vízcsepp folydogál,
hosszú órákig várom, hogy benyitasz.
Eljössz, tudom, csak mindig várni kell,
eljössz, tudom, piros arccal, vidáman,
bontani kezded szürke gyapjúsálad,
s mellém telepszel: Mi hír, öregem?
– S miért ne lenne egyszer újra így?
Mi az a percnyi, végzetes titok,
lényegtelen, parányi változás,
ami miatt régóta megszokott
kedves dolgok nem térnek vissza többé?
Igen, tán rémlik, rémlik valami,
avittas, álmos Hamlet-monológ,
mitől zsibbadtan meg-megáll a szív
és szédületbe tántorul a fej:
Halál... elalvás... Pincér, fizetek!
... S hazafelé is véled indulok,
pislákoló fénynél, a halk esőben.
Hangos viták közt érkezünk haza,
megvárom, míg becsöngetsz és kinyitnak
s eltűnsz a döngő kapuszárny mögött.
S akkor egyszerre úgy látlak, hanyatt
feküdni, nyújtott lábbal, hallgatag,
lehunyt pillával, nyirkos nagy sötétben
a föld alatt, a bús eső alatt,
s hideg kezedre, szádra víz szivárog.
Megértem: többé nincs mit várni rád.
És nincs miért vidámakat beszélni.
És nincs miért több verset írni. Nincs.
Többé nem hallod és nem olvasod,
dicsérő pillantásod nem jutalmaz,
tükörben többé nem próbálhatom
mozdulatod lopott utánzatát,

s egyáltalán – – oly messze vagy, olyan
érzéken túli, hűvös távlatokban,
dimenziók határain kívül,
mint életem mély, gondtalan bizalma,
mint gyermekségem kendő-lengetése,
mint félálomban csókolt régi csók.
Megindul újra könnyem. Fuldokolva
kereslek, hol vagy? S hol van életem?
S szeretném nevedet oly rémülettel,
oly vad erővel felüvölteni
az éjszakának bús esőt szitáló
sötét boltjára, oly rekedt sikollyal,
velőt-rázó iszonyú hördüléssel,
hogy hasadjanak szét a fellegek
és induljanak meg a csillagok
s halld meg te is fényévek távolában,
planéta-pályák száguldó ívén! –
S azután csuklón összehullva ott
a döbbenetes éjszaka hideg
csöndjében hátha felfogom, mikor
nagy messziről, vagy tán egész közelről
szelíden, halkán-halkan válaszolsz...

RETTENETES VIRÁGÉNEK

Elmentem otthonról
lidérc-szót hallgatni.
Elmentem otthonról
kalmárral alkudni.
Elmentem otthonról
idegen lány után.
Elmentem otthonról
csütörtök délután.

Gépvon üldöztem
iramlós örömet.
Beértem s örömmel
éltem az örömet.

Kardokat csörtettem,
puskákat sütöttem,
lázadtam, tüzeltem,
vérben is fürödtem.

Csókoltam száját és
csiklandtam tenyeret.
Kerestem virágot,
kerestem kenyeret.
Ittason csetlettem
imbolygó láng után –
Így telt el a hosszú
csütörtök délután.

Csütörtök éjjelre
csak hazanyitottam,
hogy melléd lopódzam
szégyennel, titokban.
Koszorúd küszöbön...
– No mi az? No mi az
Kezedet megfogom:
Hideg az, hideg az.

Fejed a párnáról
padlóig lebágyadt,
iszamos aludt vér
tócsázza az ágyat.
Gyilkos járt tenálad
elvoltom idején.
Mért nem is tértem meg
napszállat idején?

Verseim, verseim
elállnak meredten.
Elhagytam s elhagyott,
akit én szerettem...
Négybevágott szívét
örökké foldozom.
Vérét a kezemen
örökké hordozom.

AZ UTCASEPRŐ

Hajnal. Dúdolva ballagok
hazafelé sok apró-cseprő
dallal szívemben. Rám köszönsz,
te szegény, piszkos utcaseprő.
Oly tisztességtudón köszönsz,
míg körülted porzik a reggel:
egyszerre csordultig telek
alázattal és szeretettel.
Megállok s elnézem soká
zsiros, barázdás arcodat,
gémberedett, nagy kezedet,
torzonborz sárga bajszodat
fölötte a pálinka-gőzzel.
... Őt látom most, a mennyeit
benned, ó rongyos utcaseprő,
ki sepred a föld szennyeit,
ki világ bűnét elveszed
és jó vagy minden emberekhez...
Testvér, ha az üdvösségre jutsz,
rólam el ne feledkezz!

A KÖLTŐ FELTÁMADÁSA

Már leng körülötte a gyertya:
legyen neki fényes az út.

Fátylat az arcra!
A kézbe keresztet!
Lába elé koszorút!

Bomlad a test már, barnul a hulla,
a tömjénfüst
gomolyogva kicsap, sírva köhögnek,
felnyöszörögnek, torkát köszörüli a pap.

És akkor, lám fölemelkedik
Ő.
Ajtóhoz tántorog és kimegy

Ő.

A tártólú fenyves alatt
mellébe özőnlík a hús levegő, –
meghajlík a szirti fenyő, a sok suhogó
fa-títán.

S Ő

elrohan alkonyi fényben
egy lángszínű lepke után.

JEGENYÉK

Figyelted-e
szélben a fákat?
A két jegenyét
nézd csak a kert
közepén, ama két
nyúlánk jegenyét.

Zümmög a távol
torka, süvölt
az ősz szele,
borzog a föld,
s a két sudár fa
bólogat és leng.

Jobbra az egyik,
jobbra a másik,
balra az egyik,
balra a másik:
egyforma ütemre
ringanak ők.

A légben, a szélben,
fent, odafent
egyszerre tagadnak
s intnek igent
és – jaj, sose tudnak
összeborulni...

TÚL, JÉGMEZŐKÖN

Halott leányka emlékének

A megfagyott öbölben
jégbe szorult a csolnak.
A hallgatás bárányai
melletted vándorolnak.

Mégy lankadón és szelíden,
glóriásan és nézelődőn
a vattás békesség felé
véget nem érő jégmezőkön.

Kibomlott és havas hajad
meglobog és ismét elül.
Világító virágokat
ejtesz a hóba jelül.

Csend van, amikor megállsz,
csendje hőtömbnek, jéglemeznek.
Tisztán hallod, amint most
üvegszívem szirmai töredeznek.

ÖREG POSTÁS A VÁROS VÉGÉN

Az öreg postás
haza tart.

Arcán alkonyi fény.

Borravalót ma sem kapott
sehol szegény.

Pedig a kisleánya nagyon beteg.

A porba
két nagy csillag:
két könnye pereg.

SZERELMES AJÁNDÉK

Vers helyett szívesen szólnék ma borzos
szőnyeget puha gyapjúból szobádba,
pompás Perzsia száz mesés színével
ékes kis terítőt, dús-lomposat, hogy
tisztá ágyad előtt heverne mindig.
Reggelente, mikor lelépsz az ágyról
s lenge inged alatt tüzelve borzong
álmos tested a hűvöses homályban,
tennéd rá puha lábadat meztlen.
S míg csiklandva becézi bársony bolyha
zsenge talpadat és meleg bokádat,
bágyadtan bizseregve énreám és
szomjasan tapadó szájamra gondolj...

ÉHES A KUTYÁM

Sír a kutyám, nagyon éhes: tépni szeretne, harapni.
Sír a kutyám, nagyon éhes: nem tudok ennie adni.

Órák hosszat az égre vonít. Belereng, aki hallja.
Éhes, nyomorult vagyok én is, az ördögök alja.

Ostoba, árva kutyám, mit üvöltesz?
Velőtfacsaró panaszod: odafent kicsi tört nesz,

a kékfalú menny aranyajtaja megpárnázva, betéve.
Hiába vonítanak az emberek is vagy húszezer éve.

FEBRUÁR, ESTI HAT ÓRA

Ilyenkor áll az ember s a függöny dúsán omló
selymét simítva, csak néz. A csend, mint sima olló,
(máskor fényes két szára alkonnal oxidált most)
lélekbe vág, vigyázva, hogy formásat, szabályost
vágjon ki: tiszta mintát, szép fodrot, arabeszket,
mint papírból a gyermek, bár lázas ujja reszket,
vagy sziluettes művész, ki nyír és nyes kitartón,

s keze közt sok-sok arcot ont a fekete karton.
Csak áll az ember. És néz. Csak néz az ablakon túl.
Most ráér. Alkonyat van. Már nem siet bolondul
sehová. Meghitt, álmos és légies mosollyal
arcokat ont a lelke. Most mindent összefoglal:
szavakat, tetteket, kis félszeg mozdulatokból
szelíd történelem nő, talán anyjára gondol,
talán két furcsa szemre, melyet tíz éve látott
egy kórház folyosóján, csak pillanatra látott
s azóta, mélyen ottbent, búsan és névtelen fáj,
mint kiint az ablakon túl a téli, végtelen táj
hűvös, acélkék íve, mint a kert pusztá fája,
a tó jegének zöldje s az alkonyat lilája, –
tán tizennyolc esztendő előttről jut eszébe
egy göndör báránybundás, pufók kisfiú képe,
akivel együtt csúszkált a jégen három ízben,
s néhány nap múlva meghalt, szegény, difteritiszben,
vagy kortyokat szürcsölve jó, enyhe fájdalomból,
egy csöndes, vézna, sápadt, szőke leányra gondol:
milyen sok kedvesség volt és mennyi furcsa benne,
s azt mondta, ha tehetné, a Davos-hegyre menne...
Csak áll az ember. Vajon milyen lehet a béke
örök országa, túl, túl? a nyugalom vidéke
e vékony és törekeny, finom üveglapon túl:
s képzeletében ott jár mozgó, fekete pontul
ultraviola völgyben, hol a távoli térség
egyetlen muzsikáló, lilába folyt fehérség,
ahol dagadva szunnyad a langyos, esti, drága
hó hermelinje, pelyhek lélegző puhasága,
ahol az égre fagyva, alig-alig rezegve
madarak szárnya terped – s bő, halványkék mezekbe
öltözve, lassú lépttel, nem lankadó tagokkal
arkangyalok bolyongnak boldog hajadonokkal.

HARMINC ÉV KÖZELÉBEN

Gyűlnek hangtalanul, gyűlnek a tárgyaim,
úgy gyűlnek körübem, mint a gyűlő napok
s esztendőök, melyeket megriadó, fanyar
kedvvel méregetek, mikor

szédelegve, fehér ingben, a lámpafényt
oltom asztalomon s csendesen ágyamig
lépek, át a sötét, kriptasötét szobán
s mondom: újra betelt, ez is.

Gyűlnek könyveim és ellepik otthonom,
gyűlnek gyűrűim és ellepik ujjaim,
gyűlnek régi ruhák, s gyűlnek az újak is,
postám új levelet hozott,

tegnap új patyolat-szirmú virágokat
kaptam, nárciszokat karcsú pohárban, és
gondos, kedves anyám csontnyelű hajkefét
vett a régi helyett nekem.

Könyvjelző szalagok, zöld üvegek finom
illatszerrel, arany gombok, ezüst doboz,
bronz hamutál, acél-domború tintakút,
képek, rajzok a négy falon,

száz apró csecsebecs, kéziratos lapok
felőtt tornyai és nyolc telegyúrt fiók
jelzik elrobogó életem útjait,
mint parányi, meszelt-fehér

mérföldoszlopok és kőjelek, itt-amott
s furcsán, zajtalanul siklanak el mögém,
míg az egyre növvő számokat olvasom:
mily közel van a férfikor, –

három kurta kis év, pár közel állomás
s harminc évbe futok. Ott lebegek, miként
ívsúcsára repült, földhajtott kavics,
mely máris lefelé zuhan.

... És alattomosan szönek a tárgyaim,
lelkem szárnya köré untalanul szövik
apró szálaikat. Pókfonalak kuszált
borzas rengetegét kötik

karjaimra, s opál gombolyaguk ma már
béklyóként tekerül térdeim izmain.
Minden mozdulatom halk nyilallást okoz,
húz a sok kicsi megszokás,

sok szelíd szeretés szála, s ez úgy sajog,
szurkál, fáj, amikor elhagyom otthonom.
Minden kölcsönadott könyvem e szálakat
tépi s úgy kiabál: ne hagyj!

Gyűrű nélkül olyan furcsa a két kezem,
mint a más keze és kapkod ügyetlenül,
kulcsom játszani kell, nyugtalanít, ha nincs
jobb zsebemben az óra, és

– úgy vergődöm e sok tárgy szövevénye közt,
mint bogárka repes, zümmög az ördögi
pókháló sűrűjén, míglen a vérivó
végzet ráteszi karmait.

Olykor estelen úgy érzem, a tárgyaim
visznek, mint rohanó emberi tömkeleg,
melyből lépteimet menteni nem tudom
s rábízom magamat lehunytt

szemmel, félig alélt testtel: akárhová
megy, sodorjon el – és néha belém nyilall
sejtelemszerűen, hogy botor út ez út,
végromlásba, halálba visz.

... Meddig késlekedek ifjúi lázadás?
Gyúl-e bennem erő szertecibálni e
vadgubancú hínár sanda sövényeit
s meglengetni szabad karom?

gyilkos tárgyaimat rontani, törni és
züllött csonkjaikat széthajigálni a
négy égtáj fele és könyvcafatok fölött
ittasulva tapodni majd?

Akkor meztelenül vágok a rengeteg
erdők útjainak, végtelen ősmezők
pázsitján pihenek, oly szabadon kitárt
szívvel, mint a sudár vadak,

kiknek semmije sincs, s mégis a drága föld
s mennyek sátora fent, minden övék, övék!
Állván föld közepén, nézem a csillagok
szőke, rám kacagó szemét

s érzem, elmaradott mind, ami földi lom,
bús időt mutató, ráncosító kacat,
szét nem osztogatott életem egy s egész,
mint sebesáramú folyam;

s látván, énekelek nagyszerű éneket:
Egy vagyok Teveled, aki örökkön élsz,
ős életszerelem nagy, sosem agguló
boldog Istene! Ifjúság!

HULLÓ HAJSZÁLAK ELÉGIÁJA

Tavaly delejes, dúsnövésű
hajamban sercegett a fésű...
Én nem tudom, hogy mi a titka:
hajam ma gyöngeszálú, ritka,
megtört, puha, mint ócska kelme
szálakra szétnyútt, satnya selyme
s oly könnyen enged, simul, hajlik,
oly szépen helyére hanyatlik,
mint enyhe elmúlásra várván
erőtlen nagybeteg a párnán.

S jaj, veszteség, mi meg nem térül!
e gyatra fűrt is egyre gyérül,
olykor szálanként, majd sereggel
tépi a fésű foga reggel.
S miképp hegyen, hol sok vihar volt,
sápadtan ütközik a tar folt,

s orkán-seperte szikla-ormán
nem sarjad új fa: ilyenformán
terjed a tisztás köre szépen
koponyám tarlott tetejében.

Ami azelőtt lomb lehulltán
fogott el, az ma idők múltán
egy-egy hajszal hulltára támad:
bizsergő, halk nyárvégi bánat –
és lelkemet lankadra fűjja
október lengő mélabúja.
A tavaszvágy, mi régi költőt
annyi epedő dallal töltött,
hirdetvén, új rügy, új kacaj lesz:
nekem valami égi hajszesz.

Nem is kutatom már, mi tette,
hogy hajzatom ily gyér felette:
talán a csókok lassú mérge?
talán a gondok sunyi férge?
Hiszen mindenki szíve voltam.
Minden sírhantra én hajoltam,
minden bölcsőnél ottan álltam,
minden porontyot én dajkáltam,
én tanítottam, én neveltem,
minden kunyhóban én teleltem.

Míg mély alvókkal megrakottan
ment a hajó, én virrasztottam,
úgy dohogott, suhant előre,
hogy egymagamban voltam őre:
az utasoknak mindahánya
helyett aggódó kapitánya,
Én jártam mindig minden útban,
én szerettem és haragudtam,
én éltem, sírtam, én daloltam
mindenki helyett. Költő voltam.

... Most is, amíg e verset írom,
egy hajszal pihen a papíron,
minden kecses japáni rajznál
finomabb rajzú vékony hajszal.

Hever halottként odalent, és
bennem készül a gyászjelentés:
Félévet élt. A színe barna.
Kitépte gyilkos végzet karma,
nem használt kenőcs, villany, éter...
Szegény, alig öt centiméter.

Görbült ágacska. Lágyan ível
finom hajlással, bájos ívvel,
akár eső után a márvány-
eres felhőkön a szivárvány.
Azt is hihetnéd – kicsi híja –,
hogy kis koboldok könnyed íja,
amelynek húrja-közepéről,
sóhajból sodrott idegéről
fürge pillanat-nyilvánosságban
az ifjúság, mi tovaszökken.

Nekem e hajsza most az újság,
sűrített, mély élet-tanulság,
egyetlen kérdés, nagy dilemma,
nekem ez a történelem ma:
Ifjak vagyunk, élünk, verekszünk
s – nem segít orvos – megöregszünk.
Ó be szomorú, jaj be félek!
Vigasztalj verssel, örök lélek,
életen túlnéző mesékkel,
bizarr, bolondos bölcsességgel:

Higgyem, tündérek hada száll át,
amerre jártam s hullott szálát
hajamnak sorra felkutatják,
sima fürtökbe simogatják,
gömbölyű arccal, fitos orral
fűjják be fénylő gyémántporral,
egy gyökerét is el nem vesztik,
ápolgatják és megnövesztik,
egyenként gyűjtik s összeadják
s mikor meghalok, visszaadják.

Fürtjei a Sámson-erőnek
fejemre szépen visszánőnek
s mint vágató musztáng sörénye
vagy üstökös lángcsóva-fénye
lobog utánam majd az égen,
a messzeségen, mindenségen,
amerre végtelenbe tágult
szellemem zúgva végigszágul,
és seprő hajam sűrű hossza
a csillagokat csiklandozza.

S mikor az iramlást megunván,
szendergek habos fellegdunnán,
érezem, hogy egy kéz öt kis ujja
körmét erős hajamba túrja,
úgy elvész benne, meg se látszik,
borzolgat, babrálgatva játszik,
kemény bozontját szétzilálja,
belemarkol és megcibálja,
mint régen, régen. S én a boldog
jó fájdalomtól felsikoltok.

VALLOMÁS

Élek, mint szigeten.
Mindennap térdre kell
hullanom. Kívüled
semmi sem érdekel.
Kihűlhet már a nap,
lehullhat már a hold.
E zengő túlvilág
magába szív, felold.
Édes illatai,
különös fényei
vannak. És szigorú,
boldog törvényei.
Mit máshol ketyegő
kis óra méreget,
itt melled dobaja

méri az éveket
s ha szólasz, mindegyik
puhán-révedezőn
ejtett igéd: ezüst
virág lesz kék mezőn
és sóhajod a szél,
mely fürtjeimbe kap
és arcod itt a hold
és arcod itt a nap.

A TÓ TAVASZI ÉNEKE

Be jó is volt,
míg jég fődött:
csend jég alatt
és jég fölött,
nagy hallgatás volt
mindenütt –
Ma minden kis nesz
szíven üt.

Hó- s jégtakarta
volt a part
és engem is
nagy jég takart,
vastag, páncélos,
szürke jég,
közömbös, mint a
téli ég.

Nem bántott semmi
bántalom,
nem ártott semmi
ártalom:
A szél a jégen
elszaladt,
nem borzolt fel
a jég alatt.

A kő a jégen
fennakadt,
nem ütött meg
a jég alatt.
Áldott, kit ily
nagy csend fődött,
csend jég alatt
és jég fölött.

Elment a jég,
jaj, mindenütt,
s ma minden kis zaj
szíven üt –
Vagyok mezítlen
kék elem,
és testem-lelkem
védtelen.

Belém tekint
a cipruság,
borzol a szél,
szomorúság,
a nap is bennem
sistereg,
kővel dobál
a kisgyerek.

Ma minden bennem
él, mulat,
a pillanat,
a hangulat,
s akár hiszik,
vagy nem hiszik,
minden madár
belém iszik.

Fáj az eső,
a szép idő,
a surranó
szitakötő,

minden zavar
és fölkavar,
és minden csupa
zúrzavar.

Ha csillagoktól
csillogok,
vagy elbűjtak
a csillagok,
egyszerre fáj már
estetájt
minden, mi sok-sok
este fáj.

Ó, emberek,
nem álhatók!
Fájdalmam a
fájdalmatok,
itt tükrözik
keresztetek,
és borzadok
és reszketek.

HÁLÓING NÉLKÜL...

Föl-fölvetem és némán eltűnődöm, mi is lelt tegnap este
engemet?
Ruháimat már szálig levettem, még nem vettem föl
hálóingemet, egyedül álltam,
kissé tétovázva, szobámban, egyedül és meztelen
s a villanyt aztán lassan elcsavartam. Irtózatossötét lett.
Esztelen és irgalmatlan, végtelen sötétség,
este, melynek már szinte teste van, a pillanatok
estek és zuhogtak, és én dadogtam:
– Késő este van, éjszaka is talán,
s ki tudja, reggel virrad-e ily sűrű sötétre még,
és nem nyel-e magába mindörökre e kátrányos,
fekete sűrűség?

Eszembe jutott minden, ami rossz volt,
rossz gondolat, vers, csók, kihűlt falat
és annyi régi, sápadt ismerősöm,
ki messze van, vagy lent a föld alatt.
És hirtelen és furcsán ráijedtem, hogy ami eddig élt,
csak a ruha: kabát, kalap, harisnya és cipő volt,
nadrág, nyakkendő, kesztyű és puha ing,
mely fedez és véd a zord hidegtől,
véd és takar magamtól engemet:
jaj, elvesztettem minden szál ruhámat, önmagamat
és védő ingemet.
Nem vagyok már senki tisztelt barátja, kit köszönteni illik,
nem vagyok senki teremtett asszony szeretője,
se lapok munkatársa nem vagyok, se kártyapajtás,
törzsvendég a klubban, se szerkesztő úr többé nem vagyok
se vándor,
aki meredélyre kaptat, se út, se cél – és költő sem vagyok
csak ember, aki minden idegével
lágy takaró s melengető vacok után sír
és csak áll a nagy sötétben
s meztelenül
Isten előtt vacog.

ÚT A KÁLVÁRIÁRA

Reszkető, enyhe fény sugárzik.
Egy felhő lassúdan megyen.
A lélek fáj, a fény sugárzik.
Valaki ballag a hegyen,
hús homlokáról fény sugárzik
s szemét lehunyja: – úgy legyen!

Elszállt szerelem illatától
kövér és fűszeres a lég.
Halott szerelem illatából
soha, de sohasem elég.
Bomló szerelem illatából
sejti a szív, hogy itt a vég.

A seb szép csöndesen begyógyult,
– ó, angyalok bús, kék szeme! –
a seb már nem sajog, begyógyult,
– ó, halkán búgó, mély zene! –
a seb már régesrég begyógyult
és mintha mégis vérzene.

Valaki lépked, felfelé tart.
Bozót közt víg madársereg.
Valaki lassan felfelé tart.
Tövisről vérharmat csepeg.
Valaki fel, a csúcs felé tart,
hogy önmagát feszítse meg.

MÁR HIÁBA NÉZED

Úgy hagytad el az ifjúságot,
mint aki hörgő hófúvású, téli
estén párás szobát hagy el
s hogy még marasztják, titkon azt reméli –
De mind hallgatnak, senki sem szól,
szél fú be az ajtóközön,
s ő lassan indul, keze a kilincsen
és visszanéz és elköszön.

Úgy hagyott el az ifjúság,
mint a holtak. Bizony, holtak szokása
habfátyollal takarni el
arcukat, hogy többé senki se lássa.
Utoljára még megölelnéd,
de karodat lágyan lefejtik
és ellopják és kiviszik a holtat
és énekelve földbe rejtik.

Ó, érettsorsú, árva férfi,
ki lápok lángjait üzted rohanva
s már-már elérvén, hunyni láttad
s kezedre csöppent lucskos, éji hamva!

Te harmincéves férfiarc,
sokat tudó, öregedő,
leheld vakká tükreidet, ne lássék
titkod: a sok finom redő.

Dúdolj, dúdolj, szál gyertya mellett.
Nem férfi, kinek könny csurog az állán.
Dúdolj, dúdolj, dúdolván gyászolj,
fütyörésszél az ifjúság halálán.
Teste testedben mállik el,
míg babrálja a lány enyészet, –
fényes nagy lelke száll magasra, száll, száll
s eltűnik. Már hiába nézed.

ELÁRUL, MERT VILÁGIT

Giz-gaz ösvényen, sűrű kerten
settengtem éjjel, kis kamasz,
nyálamat lenyelni se mertem –
Úgy raktam reszkető, ravasz
lábacskámat, oly lopva, roppant
vigyázva, hogy egy gally se roppant.

Könyvem a kerti kispadon
maradt. El kellett menni érte.
A párholdas kert is vadon,
ha a sötét varázsa érte,
s a vékonyan szűkölő, pórázra
kötözött szél a lombot rázza.

Pfuj, agyontaposott csigák,
meredt békák hidegtelelése,
indákon ingó koponyák –
Nem jó éjjel kijönni mégse,
miért is jöttem éjszaka ki?
... Ott, a padon, ül valaki.

Szikáran ül és feketén,
a bokor rezgő ágain túl –
ahogyan észrevettem én,
észrevesz ő is és elindul.
A hold, a csillagok kioltva.
Rohanok, rémeset sikoltva.

Az ágyban forróház gyötör,
leng az ágy, mint a kerti hinta,
szám szélén nagy varas sömör,
furcsa, a doktor bácsi mintha
csipogna, mint egy nagy csibe,
repül a forró semmibe.

Gyerekkoromat eltemettük,
széthullott milliónyi sejtem,
új milliót kaptam helyettük,
de nem felejttem, egyre sejtem,
irtózom az iszonyatot,
mi akkor át- meg áthatott.

Ilyenkor meg különösen,
mikor két hete ágyban fekszem,
forgolódom idegesen.
Befelé fordul a beteg szem,
matat a döglő akarat:
Mi az, ami ott künn maradt?

Igen, indulni kell utána,
hiába van sötét, igen.
Kígyó sziszeg a körtefán, a
füvek rohadt csöveiben
sunnyin, züllötten és vigan
kúszik fel a heveny higany.

Felborzadt ebek összemarták
a holdat, cafatokba leng,
kisírt szemüket eltakarták
a csillagok. Vacogva cseng
varangyok síkos üvegteste.
Vigyázz, vigyázz! Be rémes este!

Mit is kell megkeresni? Félek.
A választ későn mondja ki
az elfehérült szájú lélek.
A padon ott ül valaki.
Tágult fülembe hull egy-egy nesz,
hallom, ahogy lélegzetet vesz.

Jön valaki, vagy valami,
lopódzó lépte néha csosszan.
Most nem tudok sikoltani,
marad a szám kitátva, hosszan,
most nem tudok szaladni sem,
émelygek rettenetesen.

Nem rejt el e vacak világ itt.
Békák közé leguggolok.
A szív elárul, mert világít,
illatoznak a szemgolyók.
Aki él, nem rejtőzhet el.
Jön. Itt van már. Egész közel.

TÜKÖR ELŐTT

Részletek egy lírai regényből

ELŐRE VALÓ BESZÉD

Olyan érettnek vágyom ezt a versem,
mint ízes alma szeptemberi fán.
Nem kell a játék, sem a régi verseny,
lelkem erős bort s tompa fényt kíván
s csöndet, melyben csak tollam hegye hersen
s békét, milyen a fektető diván
s múzsát, kinek tengernyugalmú, hellén
összhang ragyog a homlokán s a mellén.

Jó férfigangszer, mély gordonka, szólj,
hullámaiddal folyjál szét remegve
s a bronzos lámpafényben úgy oszolj
el, mint tömör füst, ifjúságom kedve.

Lassan készülj el, szépséges, komoly
nagy költemény, magadat szövögetve,
soronkint növe csak naponta, hogy
megfontoltan és bölcsen gazdagodj.

El ne feledd, hogy minden csak jelenség,
tünékeny ábra, ideiglenes,
s ha volna is a szenvedélyben fenség,
elég volt már s többé nem érdemes:
múlttal babrálni oly könnyűnek essék,
mint hőzimankós este kellemes
szobában ülni, míg a tűz leroskad,
s a kéz tűnődve kártyákat rakosgat.

Így énekelj egy drága gyermekév
muskotály-ízű, serdülő szakáról,
melyet megölt a fagy, kiölt a hév,
s tőlem időtlen messzeség határol.
Ha sejtjük, hogy nincs messze már a Rév,
mely zöld homályba ringat, jó a máról
levenni gondjainkat s hajdani
tisztább vizek felé pillantani.

Fakó fényképpel nézek egyre szembe,
ahogy az íróasztalnál ülök.
Mi minden jut egy képről az eszembe,
láttán borongok és felderülök
s mélázva veszem olykor a kezembe:
Egy kedves kisfiú, vidám szülők –
bizony, bizony, huszonöt éve van tán,
hogy ültek ott a tág üvegverandán.

Egyenruhát visel a ház ura,
a hadnagy úr. Merész, sasorrú, nyalka.
Anyám fején a tornyos frizura
roppant előkelő s a fiatalka
fitos archoz oly meghatón fura.
A kisfiúról mandhatnék egy falka
dicséretet, de egyesek szerint
önhitt vagyok s ez szerénységre int.

Boldog idők, melyek parányi bölcsöm
úgy ringatták, mint bárkát enyhe víz,
telt kamrán és üvegbe tett gyümölcsön
merengő nénik, édes tejbegríz,
adjátok bár egy pillanatra kölcsön
a „Szűzimája” és a „Für Elise”
hangulatát, mely eltemetve mélyen
most arra vár, hogy bennem újraéljen!

A tündérszínpad pillangó-raja
elhull. Haragvörös a naplemente.
Mérges darázsraj zurmogó zaja
közeledik, fullánkjait kifente.
Vérszagú tenger hullám-taraja
paskolja rácsos ágyam éjjelente,
bong a harang, ember nem nyughatik,
lángol a föld kelettől nyugatig.

Jézus kiált fennszóval: – Éli, Éli,
iamma sabaktani! – Dördül a menny.
Sikkant a sátán és világát éli,
égig fröccsen a sár, a genny, a szenny.
Apám rút csukaszürkére cseréli
aranyzinóros pompáját. – Ne menj! –
zokog anyám. Csók, ölelés, virág, dal.
Megy a vonat hurrázó katonákkal.

Elszöndesül a zenekar s a dob.
Magunk maradtunk, gyöngé, árva három,
kiket az útból bárki félredob.
Öcsém kétéves, én a hatot járom,
és aki »hármunk közt a legnagyobb«,
anyuska is legföljebb huszonhárom.
– »Ha néhány hétnél tovább tartana,
gyertek le hozzánk!« – írja nagymama.

Kis felvidéki város, vén Beregszász,
gazos Fürdőkert, sáros Vérke-part,
agg csöndedből ma is felém remeg száz
félálom-émlék, ködlepett, zavart –

kanyaró, vörheny, zezugos öreg ház,
matrózruhám, melyet mamuska varrt,
iskolaudvar, felzsibongó hajsza,
nagyapám szúrós, pedrettvégű bajsza.

Újságot böngész már a kisfiú:
a Képes Krónikában szörnyű tankok,
géppuska, ágyú, drótsövény. Hiú
reménykedések, öblöstorkú hangok,
hősi halál, dicsőség, honfibú.
Kísértetként kopognak künt a mankók,
s az elesettek százakra menő
nevei közt egy név: Dsida Jenő.

Deli nagybátyám! Isten így akarta?
Ki lelné meg már azt az elhagyott
országútmenti sírt, mely eltakarta
a kis mosolygó honvédhadnagyot?
Hűséges lelkű közlegénye, Bartha,
szipogva hozta el vérbefagyott
köpenyét s elmondta ékesszólón,
hogyan ütötte át szegényt az ólom.

Riad a hír, hogy elesett a vár,
zúg, mint ha vészharangot vernek félre.
Apám! Przemysl! Anyuska sírva vár
egy üzenetre, pársoros levélre.
Nem jön. Majd nyárra. Elmúlik a nyár.
Őszire megjön. Most se? Majd a télre.
Tört gyertyafény, imádság reggelig.
Hét hét után, év év után telik.

(Vonagló kis szív! Ó, hogy illett hozzá
a boldogság dús rózsá-kerete!
Most egyre szúrja, vérzi a gonosszá
fent tüskék koszorúja. Fekete
pók mássza meg és borzalmat bogoz rá.
Anyácska, édes asszony-remete!
Míg tenger könnyét ejti, önti, ontja,
pihegve alszik két sovány porontya.)

Szegényke egyszer épp reggelizett,
mikor az ajtón kopogott a posta,
lapot hozott, tán nyolcat vagy tizet.
– Él! Él! Halljátok, él! – sikoltja most a
boldog igét és elalél. – Vízet! –
Jó nagyanyám soká dörzsölte, mosta.
Zihálva olvas. Egymást éri a
kérdés: – Fogoly? Hol? Tomszk, Szibéria.

... S még mennyi emlék!... Százkalandú Verne,
Grant kapitány s derék Strogoff Mihály
s te könyvszekrény, csudák csilláros terme!
Zalán futása-t félretenni fáj,
de nagyapám különben főbeverne:
– Mozogj, hékás, ne mind betűt zabálj! –
(Ott kellett éppen abbahagyni, sajna,
ahol fürödni vetkezik le Hajna.)

Öcsi száguld a láncos kút körül.
– Gyű te! – csattanva cserdül karikása.
Szerény személyem szóltanul örül
s fokos kötettel – senki meg ne lássa –
a padláslétra tetejére ül.
Meggabonázta Jókai varázsa,
a lágymeséjű, vágyzenéjű húr
ezüst zsongása: *Az új földesúr*.

Nem érdekel, hogy ottlent készülődnek,
kötözgetik a nagy csomagokat.
Félig hallom hangját a nagyszülőknek,
rémült anyámnak: – Indul a vonat,
s az a kölyök sehol! – Szemembe szöknek
a könnyek, eltakarom arcomat.
S ugyan miért? Okom csak annyi van rá:
mint lett Ritter von Ankerschmidt magyarrá.

A létra olykor-olykor megrezeg,
átreng a ház a tompa ágyúzástól.
– Fiam! Fiam! – felém tárult kezek...
A sok riadt szem rettegést palástol...

Kábulatomból én is rezzenek,
búcsút veszek a megszokott lakástól.
Döng a kárpáti harc. Mi lesz velünk?
Robogj, robogj, vonat! Menekülünk.

TARKA-BARKA STRÓFÁK

Ki volt Ilonka? Eddig róla persze
nem szóltam. Ő volt legjobb cimborám.
A legvadabb fiúknál több a mersze,
püföltük egymást hónapok során.
Övemben tomahawk – kicsiny fafejsze –,
kertjük felé haladva szaporán
már messziről kutattam, vajha vár-e.
Én apacs voltam, ő meg delaváre.

Leírjam? Istenem, milyen nehéz
megfogni pár vonását! Szerterezdül,
bármily vigyázva nyúl felé a kéz.
Húsz esztendő könnyes ködén keresztül
fúr át szemem, mikor szemébe néz.
Emlék-indákon millió gerezd ül,
s valami mégis bizton igazít,
hogy őt szakítsam le, az igazít.

Aligha hinném, hogy utálatos volt.
Bronz-sárga szikrák szökdöstek haján,
az orra kissé szeplős és fitos volt,
cinkék vidultak tiszta kacaján,
gömbölyded arca fényes és piros volt,
s kétoldalt olyan huncutkás, kaján
gödröcske, melyet angyalok kívánnak...
De mire kell szépség – egy indiánnak?

Most már bevallom, bármint hesseget
a szégyenérzés, hogy a latinórán
hozzá írtam az első verseket.

(Öreg tanárom zsörtölődve szór rám
utólagos, kemény intéseket,
ha ez kezébe jut.) De drága Laurám
nem tudta, hogy a Véres Kutyafog
Petrarca lett és rímeket nyafog.

Ez is miatta történt, csak miatta:
Egyszer apám, mint szokták jó szülők,
térdére vont s a nagy kérdést feladta,
milyen pályára vágyom s készülök.
– Költő leszek – feleltem. – Tyű, ebadta! –
hördült a hangja, mint egy vésztlülök:
– Te semmiházi! Elkotródj azonnal! –
(Őszinte szó nem mindig jár haszonnal.)

Bizony nem hagytam volna annyiba,
hogy így Pegazusom szárnyába nyesnek,
ha nem puhít meg úgy a galiba
és balsejtelme egy-két nyaklevesnek.
Ám a dorgálás végszavaiba
foglaltak immár maguktól elesnek
s erőtlenek, hogy jóra intsenek:
»Költők csak voltak, költők nincsenek!«

Hej, jó apám! Ha tudta volna akkor,
mily teljességgel nem mond igazat,
félte volna tán, hogy sorsa tisztos aggkor
helyett pokol lesz, kora kárhozat!
Nincs annyi szűnyog nyári alkonyatkor,
nincs a mocsárban annyi sok moszat,
nem írt le annyi zagyva verset Kassák,
ahány költő itt tévfereg manapság.

Szegény Erdély! Szegény irodalom!
Nyakába kötve irdatlan kolonca!
Ha mostan Byront mímelné dalom,
kitől örökbe szállt reám e stanca,
tudom, támadna rút riadalom:
névleg sorolnának fel, sok ribanca,
gyémántnak árult hitvány békasó,
kire köpik a nyájas olvasó.

Ijesztő versezményeivel házal
és kéreget a nyalka Nyallay,
bús ál-Petőfi, telve honfilázzal,
majd szétrepesztik mély sóhajai
s csak pénzt zsebelve áll odébb egy házzal.
(A hentesek mind mecénásai,
s ki Nyallay-vers-olvasásra számít,
csomagoltasson tíz deka szalámit.)

S a többiek, sok borzas, buksi fej,
csupa megváltó, fennkölt lelkű, tiszta,
– egy perc nyugalmat tőlük merre lelj?
Már valamennyi gondjaimra bízta
néhány csodálatos művét, amely
neked köszöni létét, szent giliszta.
Könyv lep be lassan padlót és falat,
s én hálhatok a szabad ég alatt.

De hagyjuk a honmentő, népszakértő
s egyéb csúf irodalmi tetveket,
(ez nem reájuk, a tetvekre sértő!)
kik csattogtatnak nyálas nyelveket
a hatalom talpán s szőnek megértő
»kultúrközeledési« terveket, –
minél többször rúgnak belénk s beljük,
annál mohóbb nyalóka szenvedélyük.

A rímem inkább rólatok pereg,
akik bozótok, sziklák közt merészen
törtetek ösvényt, első farmerek,
s tanyát ütvén az erdőntúli részen,
dalt kezdtetek. (Én még mint kisgyerek
figyeltem rá, példát követni készen.)
Tábortüzetek most is zengve ég,
honfoglaló, nagy írónemzedék!

Reményik, Áprily és Tompa László
s a mindig zsémbes, mindig harapós,
mindig teremtő tettekért parázsló
öreg harcos, a kajlabajszú Kós

és Kuncz, akit korán elvitt a gyászoló
s a hullócsillag, Sipos Domokos,
Nyíró, Tamási – még ki fér a listán?
Molter, Tabéry, Berde, Bartalis tán... –

s ti mind, mindnyájan, tisztelt névsereg,
kiket nem sikerült itt rímbe rónom,
betűországban bölcs miniszterek
s Kovács Laci a szerkesztői trónon! –
előttetek most büszkén tiszteleg
hegyes szuronyként villogó irónom.
A véletek való baráti lét
avatta széppé életem felét.

S Kemény János!... A térképen keresztel
jelölik majd, hol áll a vécsi vár,
s tanítják: itt volt az erdélyi Keszthely,
és fényt vetett egy elborult, sivár
világba. (Kérlek, János, ne neheztelj,
ha ideírom, amit egy szikár
vén székely mondott rád a faluvégen:
„Báró ugyan, de abbahagyta régen...”

És számon kívül hagyni ki meri
az ifjúságot, fűрге versenyével?
A sorban első volt Szemlér Feri,
majd Kiss Jenő, aki huszonhat évvel
a pálmát mindnyájunktól elnyeri,
Ormos, Bözödi – s jönnek ismert névvel
a múzsa többi jó kegyencei,
Szabédi, Varró, Wass és Szenczei.

Sok jóbarát, szólj! Lesz gyümölcs a gallyon,
mely benned ily dús virágba szökött?
Csak rajtad áll, e vers szégyent ne valljon
s hogy száz év múlva csillaggal bökött
jegyzetben kell-e magyarázni, vajon
ki rejlik egy s más említett mögött,
avagy dicső nevet ragyogva nyersz-e, –
... ha addig él e néhány strófa, persze.

Sok tarka-barka dolgot kellene
még följegyezni rólatok, de döntő
érv tiltakozva hangol ellene:
úgy cseng e dallam máris, mint Vízöntő
havában a vers népszerű neme,
farsangi rigmus, mókás felköszöntő,
vagy Szilveszterre tákolt színpadi
bohóság... Jaj, ha hallaná Ady!

Az ő tusázó, véres szellemének
hatása, hogy a játszi hangulat
megvetve bujdosik a magyar ének
berkeiben és többé nem mulat.
Kik vígat írtak, szemlesütve félnek,
mint csempészek, ha zubbonyuk alatt
tilos bankókat rejtenek a ráncok,
s matatják őket vizslató fináncok.

Kicsit nagyképűek vagyunk, s olyan
jelmondatunk is: »Századokra termelj
s tekintsd magad halálos komolyan!«
Lantunk nyögesztő, félmázsás teher, mely
úgy zeng, mint jégzajláskor a folyam
s nem pengi ki a habzó, fürge csermely
ezüstkövek közt zirrenő neszét.
Pedig be szép a könnyű, halk beszéd!

A PÁNTOS KAPUKON TÚL

Ne zengj hát, vers, csak gyöngyöző beszéddel
csobogj, mint árnyas, tisztavizű kút.
Mint aki meghitt asztalnál ebédel
és közben elcseveg derűt-borút
nyájas családdal, hűséges cseléddel,
úgy mondd te is, ami eszedbe jut
a tájról, merre emléked barangol
s az érthetetlen, izgató kalandról.

Ó, mert kaland, ugyan mi volna más
mindaz, mi vélünk itt azóta történt,
hogy élni hitta valami varázs
a semmit és mi forgó zsebtükörként
vigyázzuk, merről jő a villanás
s egymásra tükrözgetjük az örök fényt.
Mi lesz, ha tükröd, mely fényért eped,
holnapra megvakul és elreped?

Én láttam egyszer megrepedni tükröt
s fénylő szemet, amint vakká meredt.
A mennyezetről zöld ámpolna függött,
s a függönyökbe vont ablakkeret
révén savószín szürkület szűrődött.
Irtóztatóvá nőtt a kerevet,
és agyvelőmet rázta meg a drága
baráti lény üvöltő némasága.

Valaki sebtén orvosért izent:
a hallgatódzó, fekete sztetoszkóp
a süppedt, bordás mellen úgy pihent,
mint vén sírdombon megdőlt fej faoszlop.
Az orvos furcsán biccentett s kiment,
állt az idő, és egyikünk se mozgott,
csak néztük, milyen sárgán villog a
görbén csukott száj egyik szemfoga.

Emlékszem: Mint ha tört üveg csörömpől
a márványasztalról, az ágy megett,
az óceán alatti, sűrű csöndből
egy óra sírt fel s hosszan cserregett.
Bensőnk rémült, marcangoló örömtől
és csukló iszonyattól remegett,
és vártuk, vártuk a tébolyodásig:
hátha mozdul és nyújtózkodva ásít.

De nem mozdult. Lyukas üvegszeme
tintában ázott s látni megelegelt,
orrán át elcsurgott a szelleme,
mint híg kenőcs, ha eltörik a tégelyt,

repedt füléből kifolyt a zene.
Hiába zörgött, hörgött, jajveszékelt
az óra, mit fél hétre ő maga
igazított be még az éjszaka.

Takard be azt az arcot, puha kendő,
takard be már, irgalmas feledés.
Ó, tudtam én, hogy életünk esendő,
de akkor láttam, tudni mily kevés:
csak a kegyetlen élmény elegendő,
mely ösztönünk fájó mélyébe vés,
hogy valónkat a megismerés láza
szentté hevítse s emberré alázza.

Hajdanta nem volt több nekem a vég
könnyekben ázó gyászromantikánál.
Búcsúlevélke: »Fogsz te sírni még,
tudom, hogy visszahívnál és kívánnál,
mikor fejemnél két szál gyertya ég.«
Rómeó s Júlia ravatalánál
két agg siratja lányát és fiát, –
fáklyák között viszik Opheliát.

Később az elmúlás gondolatára
bőrömmön pörsent ki a borzadály,
s az undorító temetőbogárra
gondoltam, mely poshadt húsomba váj
s belétojja petéit nemsokára.
Ha nőre néztem, rémített a báj,
mert elképzelttem föl puffadva, holtan
s a hullabúzt szédülve szimatoltam.

Már ez is elmúlt. Otthonos derű
pattintja föl a szememet naponta
s a megadás ezüst, dicsfényserű
koszorúját hűvös szívemre fonta.
Nem rettenek meg, bár a keserű
vándor kilincsemet halkan lenyomta,
s már asztalomra ferdül fekete
árnya, s fülemhez ér lehelete.

Zarándok lettem és hívő keresztény.
Kedves virágom: zsenge barkaág.
Hiszem, hogy Krisztus és a szent kereszt tény
és rajta kívül minden hiúság.
Az egykoron izzógyötrelmű rejtvény
ma csiklandó, meleg kíváncsiság:
mi vár az élet pántos kapuin túl,
mikor a lélek lendül és elindul?

Igen, tudom, hogy szétesik az agy,
az én velőm, hol annyi sok gonosz forr,
kifut az én szemem, nyomot se hagy,
csontom csak enyv és mész és némi foszfor,
húsom foszlik, vérem csomóba fagy,
nyálam ecetté romlik, mint a rossz bor,
ismét elemmé züllik az elem,
mi csak *enyém* volt, – ám mi lesz *velem*?

Alvó leszek tán, kinek nincsen álma,
(ez pompás volna, mondta Szókratész)
vagy élőlény olyant ki sem találna,
amilyen újtörvényű sorsa lesz?
Szűz angyalillatot legyez a pálma,
s míg a szökőkút csengve csörgedez,
rejtelmesen dúdolgatnak a szentek:
szeretteink, akik előrementek?

Talán falu lesz, holtak faluja?
Ó, már belőlük hány falura telne,
kiket szerettünk s akiket buja
zölddel borít az anyaföld szerelme!
Kék házikók, a kertekben tuja,
a lámpákból Isten szelíd kegyelme
sugároz, és a tűzhely szapora
lángján serceg a csillag-vacsora.

Mit szellemem elálmétkodva most lát,
oly szép, hogy összekulcsolom kezem.
Nagy üstökös-galamb viszi a postát
a kis faluba: »Este érkezem«.

A Cassiopeián robog a gyors át
s úgy ott vagyok, hogy észre sem veszem.
Az állomáson, mely meszelt, parányi,
Kuncz Aladár fogad és Kosztolányi.

Pilláim könnyű könnytől nedvesek,
s míg ballagunk a néma faluszélig,
szellemszavukra éhesen lesek:
mély zöngő hangon hosszasan mesélik,
hogyan holtaink, az eltűnt kedvesek
lélekvilágukat mimódon élik.
Kíváncsi kérdés száz meg száz akad,
s megbámulom a pöttöm házakat.

Ez itt a költők esti promenádja,
amott, hol az Uránusz lángja gyúl,
Arany János lakik s népes családjá:
az öreg itt is verseket gyalul,
vagy ha Shakespeare, a leghívebb barátja
toppan be hozzá este szótlanul,
borozgatnak s a borzasbajszú szittyá
a morcos ánglust magyarul tanítja.

A tárt kapukhoz fényösvény viszen,
a végtelennek nincsen messzesége.
S lágyan lebeg az üdvözült vizen
a kék sziget, a némaság vidéke.
Ó, balga mind, ki halni fél, hiszen
az anyatejnél édesebb e béke,
s ha jó lakásunk volt a földgolyó,
a holtak falva jobb, mint ami jó.

– Élet, halál, most látod, egy a kettő! –
mondja oktató két jó mesterem.
– Ugyanazon mag sarjasztotta egy tő,
melyen a reggel és az est terem
s ha mit a bal kezével visszavett Ő,
a jobb kezéből ismét elnyerem. –
... Költészet és bölcsészet kódvarázsa:
a seblázás szív hűs borogatása.

AZ ELSŐ CSÓK

Bizony, valaha nem kellett ilyet
álmodnom, hogy a párna nyugtot adjon
s társaim hulltán ne legyenek ijedt,
mint gyomlálás után a megmaradt gyom, –
mikor még kis kamaszként, ki siet,
nehogy a víg sétáról elmaradjon,
füttyörésztem és rúgtam a rögöt
s Ilonka várt a kertkapu mögött.

... Húsos gallyakról csöpögött az illat,
csilingoltak a fán a levelek.
Itt az idő, a titkok titka nyílhat!
Szörcsögve tört fel vágyam, mint meleg
vérbuggyanás, mikor a mellbe nyílnak
s azt hittem, roppant terhet emelek
s görnyedtem, mint virág, ha hímporos had
méhek súlyától csaknem földre roskad.

Te építő és romboló elem,
mely nélkül létünk tája puszta, téli,
Petőfi álma, első szerelem,
ki tudna rólad méltóképp beszélni?
Hiába hangolom és szerelem
a lantot, földi hang ki nem beszél
azt a fájdtító, boldog muzsikát,
mi akkor, egyszer bennem muzsikált.

Pucér, pelyhedző lánykatest lubickol
a szív tavában, és a vér locsog,
kagylószínű lábujjával szembeprickol
s félálomban szűz hónalj pamacsok
csiklandják orromat és számat is, hol
nagyhirtelen most meggyullad a csók,
meggyullad pirosan, perzselve lángol,
– szeretnék kiszaladni a világból.

Kirohanni s a csillagok között
zokogva futni, izzadtan, bolondul,
míg kergetnek batisztba öltözött
angyalkák s valamennyi csókot koldul
s az Isten rázza tűzből ötvözött
kolompját és az csengve-bongva kondul.
Csillag szikrázik, angyalcsók ragyog,
s menny, föld azt zengi: Szerelmes vagyok!

Ti kisfiúk, ti nyurguló palánták,
kikben az első csókvágy sistereg!
Ha tudnátok, a férfit mire szánták
gonosz, fenekvő asszony-istenek
s hogy alszanak ki sorra mind a lámpák,
a férfiszívek, és csak füst remeg
s korom komorlik tovalebegőben
fölöttük a borzongó levegőben.

A nedvesrügyű első vágyban is
ott szunnyad már a szúrós férfpálya
termése, érett szerelmünk hamis,
zöldmérgű magva, dancs tragédiája,
mely – mondjam-é? – most négy év múlva
belém marcangol, ujjaimba vájja
tüskéit s mindent újra felszakít,
mit oly anyásan hegesztett a hit.

Egy drága nő, egy asszony, kit szerettem!
Fák sírjátok, virágok sírjátok!
Hogy elfeledtem, hogyan is hihettem?
Füvek ti, sírjon minden sarjátok,
füvek, akiken ágyamat vetettem
s ahol most már egyedül alhatok!
Könnyfűrdőben szépüljön égi lénye
s haljon meg egy nagy szerelem regénye.

Nem jajgatás ez, sajtó szisszenet,
te sírsz csak, véső, aki lassan vésel,
készül az emlék, végső izenet,
fontolt írás, mit késem kőbe présel:

Áldás lobogjon a feje felett
hideg sugárral, égszín feledéssel,
áldott legyen a csókja mással is,
áldott legyen haló porában is!

S te költő, kit a bú mindegyre átvonz
a zord jelenbe, – mondd versed tovább!
Térj vissza csak a régi délutánhoz,
melyen piros pipacs, kék szarkaláb
közt csábított és vont egy napsugár-bronz
leányhaj, egy kis kéz, egy karcsú láb,
egy száj, mely rizsfogakkal ajkát rágja
s a zsenge vágy, e rózsaszínű máglya.

A fecskét, hogy a romló kert felett
merre röptüljön, ki tanítja arra?
Ki tanítja meg fújni a szelet?
Ki tanítja a felleget viharra?
Ki mondja meg, mikor van kikelet
s bonthatja bolyhos bársonyát a barka?
Ó, van jeles, nagy tudomány, amit
tudunk, noha rá senki sem tanít.

Míg nyugton alszik a gyanútlan elme,
nem sejtve, hogy mi nagy baj várható,
sunyin közelg az érés gerjedelme,
a macskaléptű, orv gyűjtogató
s a szikrát odalopja öki gyelme,
ahol a tűzvész könnyen gyűjthető:
a fiatal test fülledt forradalma
füstölve lobban lángra, mint a szalma.

... Ülünk egy bodros körtefa alatt.
Agyamra mintha téboly gőze szállna.
A fél kezem derekára szalad,
másik hajába tūr... Riad, kiválna
karom közül, de nem tud... Pillanat...
ajkamon ajka, két kis nedves málna...
Mint gyom közül cikázó csöpp gyík, oly
fürgén siklik ki száján a sikoly.

Talpraszökök. Izzó parázs a képe
s arcomra ken egy csattanó pofont.
Nem bánja, hogy a szoknyájába tép-e
a parti sűrű, melybe beleront,
csak fut, bukdácsol, nyargal a sötétbe.
Hátát ugrálva verdesi befont
két varkocsa. Én meg csak állok, állok
a fényben és rekedten kiabálok.

– Ilonka, állj meg! Ott folyik a víz,
vigyázz! Vigyázz! – de nem jön semmi válasz.
Nyelvemen csípős, furcsa málna-íz,
ínyem cukortól sűrű mézet nyálaz,
szemem párás, homlokom csupa víz,
szívem kalimpál, és inamba száll az
első mámor, a fájó, reszketeg,
s már hallgatok és némán reszketek...

Elindulok kutatni nagysokára
a szökevényt. De léptem tántorog.
Megvan! – A parti pázsit pamlagára
dőltén piheg és sír és hánytörög.
A gyűrött kis fehér batisztruhára
gallyakon átszűrt, sárga láng csorog.
Kerülgetem lopódzva, lassan, lassan
s melléguggolok, hogy megsimogassam.

– Hallod, ne bögj! – kezdem, de meghatott
vagyok én is. – Ne bögj, hisz semmi baj sincs.
Még csuklik és szipog ötöt-hatot,
majd fölveti szemét. Egy kósza hajtincs
hull kis pufók, könnyekkel maszatolt
képére és: – A gyermek – mondja – nagy ki
de szörnyű, hogy törvénytelen legyen.
Most már muszáj hogy engem elvegyen.

– Miféle gyermek? – kérdezem riadtan.
Halkan szól, mintha bűnről vallana:
– Ha meghalnék, se volna kár miattam,
mert a lányoknak (mondta nagymama)

gyerekük lesz, ha férfi csókja csattan
szájukra... mint az én szájamra ma... –
S szemének újra megered a nedve
s zokog, arcát tenyerébe temetve.

Hallom, hogy kuncog és vihog a nap
s ahogy vigyordul, úgy süt egyre jobban,
a vén Szamos kaján kacajra kap,
kövér hulláma pukkadozva csobban
s víg pacskolással a hasára csap,
a nagy természet hahotába robban,
ezer madár csivog, kacag ezen,
s kacagok én is – szinte könnyezem.

Titkos, komoly magyarázatba kezdek,
hogy megvigasztaljam a kis csacsit
s roppant meggyőző szemeket meresztek.
– No, nem haragszol? Adj hamar pacsit! –
Sokáig bámul, kuporodva veszteg,
majd búgva fölnevet és rám kacsint.
– Bizistók – kérdezi mellemre bújva –,
nincs semmi baj? Akkor csókolj meg újra!

PRÉRIVADÁSZOK

Megint kenyeres pajtások vagyunk,
de nem vadócok, nem a régi nyersék,
kurjongatással, poffal felhagyunk.
Az irkalapra írt szerelmi versek
is kiderülnek lassankint. Agyunk
lázás szavaktól zsibbadozva hemzseg
s megyünk, megyünk. Alig lengedezőn
kószál a szél a jószágú mezőn.

Erdők, mezők világa! Enyhe dombok!
A nagy folyónál zsong, zizeg a nád,
szűnyogzenétől dong a parti zombok,
(álmodban mintha most is hallanád)

a réten százszorszépek, tarka gombok,
emitt sárgállik egy pimpó-család,
az a boglárka, ez a hosszú ringó
az orbáncfű, amott a kék iringó.

Bámulnak, mint a kedves őzike,
zöldellnek, illatoznak, növekednek:
kapotnyak, menta, gyíkfű, tőzike,
csikorka, porcsin, zombor, zsálya, lednek! –
Emlékeket még vajon őrzik-e,
vagy rendre-rendre ők is elfelednek,
amint nem voltam hozzájuk én se hű?...
Mizsot, kökörcsin, kosbor, fecskéfű...

Három évszak virága mind személyes
jó ismerősöm volt. Csalit, bozót,
havas, patak völgy, lanka, terebélyes
erdők tisztása nem tiltakozott,
ha titkukat kutattam szenvedélyes
örömmel. A növényhatározót
minden sétán zsebembe szorítottam
s a tündérkéket néven szólítottam.

Az illat elszállt, csak a név maradt,
a lényeg eltűnt, itt maradt a lárva.
Mégis – idézvéen most e szép nyarat
négy füstös, fojtó fal közé bezárva,
úgy rémlik, füttyöt hallok s madarat,
patak csörög, lomb zúg. – Repülj csak, árva
robotos lelkem, merre vonz ama
néhány virágnév tündérbalzsama.

(Hát amikor hó púposul a fákon,
s az ember vígan felkötö a sít
s porzik alá a vad hepehupákon
s a szél füttyülve karmol és hasít!
Farkas-szabadság volt az én világom,
mely szívet edz és orcát hamvasít!)
Kötelesség! Csak ez a szó ne rágná
fületem, rögvest indulnék világgá!

Mennék, mennék, mint akkor délután,
mely szép volt, Isten a megmondhatója.
Elöl a kislány, én a lány után...
... Ilonka ujjong: – Nézd csak, gólya, gólya! –
– Hol van? – s az égre sandítok bután. –
– Ni, ott sétál a békák pusztítója! –
– Ahá! – s kacagva firtatjuk, miért
oly méltóságos, peckes és kimért.

Lesből figyeljük, mint prérivadászok.
(Ez ismét olyan indián dolog.)
Súgom: – Maradj, én csendben odamászok. –
– Hogyisne! – súgja vissza és dohog.
Egyszerre szánkra fagynak a vidám szók,
lopódzunk négykézláb, szívünk dobog,
a nagy madár meg, mint a gólya-illem
kívánja, hetykén fél lábára billen.

Elvértve mozdul, lassan lépeget,
a röghöz kattan hosszú dárda-csőre
és hozzá olyan sunyi képeket
vág, mintha látná a lomb közt előre
kúszó-mászó rézbőrű kémekeket.
Amint kilépünk a szabad mezőre,
rettenve rebben s rémülten, vakon
elnyargal nyurga gólyalábakon.

Mi persze rögtön üldözőbe vesszük.
– Te arra fuss és vágj elé, ha tudsz! –
– Törött a szárnya! – Nehogy eleresszük! –
– Vigyázz te, ott egy szántóföldre jutsz! –
Mikor szorító gyűrűnk már egész szűk,
erőt kettőzve száguld, mint a strucc,
majd hirtelen felborzolódvá, zordul
megáll és elszánt dühvel szembefordul.

Tudom, hogy elborzaszt a borzalom,
– ah, olvasóm! – melyet a harci tények
felsorolásával okoz dalom,
de hidd el, minden megfelel a ténynek,

amivel itt ideged borzolom.
A vers az eposzok s lovagregények
fenséges dübörgésébe csap át,
zúgván az ádáz, öklelő csatát.

A griffmadár, mint megveszett boszorkány,
bósz, csattogó csőrrel nekünk esett,
süvíve forgott, örvénylett az orkán,
mit szárnyával szemünkbe verdesett,
Ilonka rítt, ahogy kifért a torkán
s bevallhatom, a hökkentő eset
bennem se keltett nagy derűt. (Ne tessék
azt hinni, hogy könnyű a hősiesség!)

No, rajtad múlik, fiatal vadász,
hogy Old Shatterhand és a többi hősök
mélto utóda légy s amerre jársz,
tábortüzeknél indián regösök
zengjék a híred!... Majd kitört a frász,
hogy elgáncsolt egy korhadó fatörzsök
s látszat-vitézül én korántse rest
ellenfelemre buktam egyenest.

De mindegy! Most már nem megyek le róla!
Vágások érnek, égetők, marók...
Belécibálok... szétrepül a tolla...
köpök... zihálok... győzni akarok.
– ... Már karjaim közt vergődik bomolva,
csőrét szorítja reszkető marok:
a lángokádó, gyilkos griffkakasból
megtört fogoly lett és – Ilonka tapsol.

Tapsol s a hangja mámmal tele:
– Vigyük haza! Enyém a harci zsákmány
s ugye, enyém a dicsőség fele?! –
Tombolva táncol, mint egy vad kozáklány,
még a füle is megpirul bele.
... A bal hüvelykemből meg, mintha csákány
csapása zúzta volna szét, kövér
patakocskákból csurdogál a vér.

Elrejttem, hogy a kislány meg ne lássa
és titkolom, hogy ég, sajog a seb.
(Ma is látszik még keskeny forradása,
mint fordított ruhán a régi zseb, –
de jaj, hány sebnek nincsen gyógyulása,
sőt napról napra kínzóbb, mérgesebb,
belül rejtőzik, izzó szénre válik
és vérzik, vérzik, vérzik mindhalálig.)

Mucius Scaevola példát mutat:
mi, férfinépség, ne sokat nyafogjunk! –
Ilonka, mint egy furcsa, nagy ludat,
cipeli gornyadt egyiptomi foglyunk,
s míg vérem jelzi hosszan az utat,
arról cseveg, hogy »békát kéne fogjunk«.
Végre elérjük tágas kertjüket,
s a gólya ismét szabadon üget.

Lucskos sebem mind lüktetőbbre fájul
s egész valómban szenvedem a kint.
– Kötözd be! – mondom. Ő kezem után nyúl,
halálfehérré váltan rátekinet,
majd meginog s a puha gyepre ájul.
Ébresztgetem, becézem, míg megint
a régi nem lesz arca pírja-hamva,
aztán apámhoz indulok rohanva.

Nem tudtam akkor s nem tudta te sem,
kis pajtásom, hogy pár év múlva formás
ajkad közül szivárog csöndesen
a vér, e mélyről buggyant, forró forrás,
álladra csurran, majd tűzveresen
párnádra foly, mint kézimunka-varrás
rőt csíkjai, bíbor hímzései,
s az orvos jötte immár kései.

Azóta lelked, e nyájas kísértet
és cérnavekony, kissé vontatott
hangocskád oly kitartóan kíséretet,
mint néma pusztán hold a vonatot.

És néha gyorsan hátranézek, érted
kutatva, mert érzem: két meghatott,
nagy, csillogó, örökké gyermeteg szem
figyel, amerre élek és öregszem.

Most is itt állsz, kis indián ara,
és hús leheleted hajamba borzol,
halkan dúdol az angyalok kara,
szólnak csengők, ezüstből, tiszta bronzból
s két kis copfodról csillag-zúzmara
hull írásomra, amint hallgatózol
szívemen, mely most rímmel játszogat
s nézed rajtam az ifjú ráncokat...

Jaj, holtaink, az élet fut merészül,
nem torpanhat meg nálatok, ki él.
Jó, kedves arcotok porrá enyészül
s a gyászoló, ha sürgeti a dél,
búcsút vesz hantotoktól s – enni készül...
Szúzi neved szép emlékeinél
e dal sem állhat félbeszegve, csonka
oszlop gyanánt. – Nos, ég veled, Ilonka!

TÜKÖR ELŐTT

Az érett férfi bűgő, tiszta, moll
panaszát vágytam elzenélni, mintha
szeptember-este mély gordonka szól.
S mi lett belőle? Semmi. Szürke tinta.
Akad a toll, a ritmus zakatol,
s a lendület is lanyharöptű hinta,
melyről leugrott már a fürge, víg
gyerek, s most árván leng egy ideig.

Kicsit úgy jártam, mint a bőbeszédű
vendég, ki sok-sok órán át cseveg
s csak akkor csillapul le a beszéd-düh,
mikor látja, hogy a vendégsereg

el-elszunyókál, lágy szenderbe szédül.
Akkor feláll, bocsánatért hebeg
és röstelkedve, félszegen megyen ki
a híg esőbe. Nem marasztja senki.

Bocsánat, mondom én is. Indulok.
Kabátomat vigyázva leakasztom,
gyűrött halotti leplemért nyúlok.
Szunnyad már minden, nem szólít marasztón
az ifjúság sem, egyre halkulók
a lépteim, csak árny vagyok, riasztón
lopódzó árny, kit áztat vereső
vizeivel a szüntelen eső.

De ez megint nem függ mesémmeel össze.
Figyeljük őt, a csapzott gyermeket,
akit fájdalma s ijedelme göze
utcák során át hajszolt, kergetett,
hogy sajjgó, véres ujját bekötözze.
Úgy száguldottam, mint a fergeteg,
s a kimenőt bár tíz óráig kértem,
kilenc se volt még, hogy kapunkhoz értem.

Betoppanok és – ejnye! Itt ki járt?
Az ajtó, mely az ebédlőbe nyílik
és tárva máskor, most kilincsre zárt –
mögötte csend, egy árva hang se hírlík –
Mí történt itt? Úristen! Hátha kárt
tettek apámban!!... Jól tudtam, nem illik
s arcomba pírral szállt a büntudat,
mégsem vettem meg – a kulcslyukat.

A látványtól gyökeret vert a lábam –
Ott állt apám a nagy tükör előtt
marcona, pompás díszegyenruhában.
Még álmomban sem láttam eddig őt
ily büszkén, daliáknál daliábban.
Sudár fenyő-alakja egyre nőtt
s káprázva néztem, mily szikrázva szórja
csillagtüzét sok gombja és zsinórja.

Mint csillogott és villogott az a
rengő aranyforgó csákója mellett!
S amiket mind onnan hozott haza,
hol párbajozni a halállal kellett:
harci keresztek s érmek halmaza
ragyogta be a dombormívű mellet.
De mindezeknél fénylőbb volt talán
a csörrenő, nagy kard az oldalán.

Majd szétpattant a lángoló tükörlap:
a tág ebédlő ablakain át
vakítva lobbantott a lemenő nap
a gögös fejre kármin glóriát.
Fojtott parázs, mely végre levegőt kap, –
minden kigyúlt, vörös tüzet zihált,
és ő csak állott feszesen az örült
fényzuhogásban, mint egy megdicsőült.

A bús felejtés diadalt arat
az ember legszebb álmain s szerelmén,
s mit emlékünke könny és vér marat,
fakul a szín az évek sárga selymén,
de ez a kép örökre megmarad,
éles vonását, színét őrzi elmém
s így látom őt, a legendákba nőtt
férfit, apámat a tükör előtt.

Lement a nap s foszlott a múltból elcsent
varázslat. Az a furcsa trombita
megint felharsant és a megrepedt csend
csüggedve csüngött, mint szakadt szita.
Egy ócska szék nagyot jajdulva recesent,
szegény apám leroskadtt, mint kit a
zuhanó téglá üt le s hosszú, fojtott
zokogás rázta vállain a bojtot.

Szegény! Szegény! Ki eltört életét
épnek álmodja, míg tükörbe pillant.
Szegény apáink! Mintha vaksetét
szobába lépve kattintják a villanyt

s éles világosság fut szerteszt,
olyan metszően és vakítva villant
agyamba a megértés. – Ó, fanyar
keserű fény, mely szemgolyómba mar!

Olvadj, könnyelmű hályog, vaksi kéreg!
Dagadj és önts ki, könnyek tengere!
Rágcsálj bánkódás szúja, lassú féreg,
döfj mellen, késes fájdalom, gyere!
Itasd át minden porcikámat, méreg,
veszett düh, melynek nincs ellenszer!
Íme a gyermek, kit egy pillanatnak
titkai kölyöktigrissé avatnak.

Most fogtam fel, hogy mit vesztek ők,
mikor igába tört a gógös úr-nyak:
a szirti fák, a lombos vakmerők,
testőrei a haldokló Hadúrnak.
Karácsonyfákká zülltek a fenyők,
túlevelükkel önmagukba szűrnak,
s illatuk együtt fogy, mígnem kihál,
az emlék cseppenő gyertyáival.

Minden ízemben lüktetett a téboly.
Szerettem volna berohanni és
a tükröt homlokommal zúzni szét oly
dühödten, hogy hasadjon szörnyű rés
fejemen is, hátha velője szétfoly,
s elszáll a rémült sorsfelismerés.
Hátha megváltanék repedt, behorpadt
roncs koponyámmal minden megtiportat.

Aztán lecsillapult a szenvedély.
Hús áhítattal szólt valami halk szó,
mint harmatejtő esti csöndbe mély
morajjal rengő távoli harangszó:
Ezentúl immár célja van, hogy élj:
Hirdesd testvéreidnek messzehangzó
igével, hogy csak az marad alul,
ki önmagát elejti és lehull.

Mondják, apáink bűne, ami történt.
Mindegy. Mienk a végzet és a sors.
Ők még a múltba révednek tükörként,
mi már a sodró víz tükrén, a gyors
jelenben látjuk arcunkat s a törvényt:
Túrni – a bölcsék ételén a bors,
okulni – szükség, megbocsátni – jóság,
dolgozni – ez a legnagyobb valóság.

Bolyongani faluról falura.
Durva darócban gazdag, tiszta szellem.
Egymás szolgája mind és nem ura.
Csecsemő csámesog minden anyamellen.
Így készülünk szelíd háborúra,
mindig magunkért, soha mások ellen,
sót párolunk és vásznakat szövünk
s míg kisebbítnek, lassan megnövünk.

Tudjuk, magát emészti el, ki lázad,
ki lángot éleszt, könnyen lángba vész.
Jöjj, szent gyalázat, gyógyító alázat,
belül munkáló küzdelem: egész
kicsiny téglákból rakni föl a házat!
Jöjj, ősigazság, mit a gyermekész
derengve sejtett s ámulván fölismert,
mint próféták a kőd mögött az Istent.

Akárki adta, én a sós torok
vad szomjával köszönöm ezt a sorsot,
a csattogó, kegyetlen ostorok
kínját, a bort ígérő csorba korsót,
melyből epét és ürmöt kóstolok,
a nagy intést, a félig kész koporsót,
a csipkebokrot, mely a közönyön
s romon virágzott. Százszor köszönöm.

Mosolygok immár. Hallom, mint kopácsol
az ismeretlen kéz. De nem bitót,
nem vérpadot és nem koporsót ácsol,
templomot épít, meghitt házikót,

– s tán minket edz és bennünket kovácsol
kemény acéllá, tűzben izzított
pengévé s rája vési rendelését:
Te gyógyítod meg a világ kelését!!

Gőzhengerektől lesz erős az út,
ha megkötözték, nem hull szét a kéve.
... – Most búcsúzól azt a kisfiút
nézzük megint, ki akkor – sok-sok éve –
otthagya leshelyét és szinte fut
s az udvaron megáll kalaplevéve.
Nehéz szíve majdhogy meg nem szakad,
de tudja, hogy bemenni nem szabad.

A fāskamrába rejtezik el estig
s onnan bámulja, hogy az esti fák
az eget lassan feketére festik,
s a csillagok, mint sárga kis gyufák
lobbannak fel és szemüket meresztik.
Egy tönkön ül a vézna kisdíák
s csöpögő ujjavére észrevétlen
tócsába gyűl a porban és szemétben.

DUDÁS KÁLMÁN

VERSEK

I

Tán szerelmesek járták kéklő dombok holdas hátát,
S ajkuk -: vallomások forró forrása – és buzog az éjszaka
tövén.

De mindez olyan messze van tőlem: mintha egy sóhaj ujjá
Bolygatna meseemlékeim merült vize fölött fátyolos húrokat. –
Mert messze lendült tőlem az élet, és sokszor furcsa idegenként
Találkozom önnönmagammal, s tétován mosolyt váltunk.
A színeket és illatokat távolokból sejtem, és úgy emlékszem,
Megvigasztalt Anyám áldott két kara fehérsége, ha fölriadtam
És hozzám suhant az éjen át, fényesen mint – Angyal. –

II

Hogy merül, merül minden! Micsoda nesztelen süllyedés
erejére
Bízta valaki sorsunk! Micsoda nyomtalan múlás martaléka
vagyunk!
Tűnt éveink ködrongyai lebegnek foszlón fölöttünk – s
tompá árnya, ó,
Hogy maradoz, kering, imbolyog, vesz – majd bús szemfedő
lesz:
Ahogy nyomtalan sugársebesen suhanva süllyedünk: alá, alá!...

III

Magányom békéjét már régen betűk bástyái őrzik tömören,
S a csönd báránykái tiszta gyapjat rázogatnak körém:
Jó, biztos barlang ez: tavaszok ittas dala sem ér el hozzám,
S örök fehér hűgom a nyugalom: véd, burkol és szeret – –

Néha az unalom gongja kong bele óráim monoton huzalába,
S idegeimen csiklandós gyönyörök lila táncát ropja a vágy,
Ha megcsömörölöm magányom mákonyától; – de nincs izzó
delej-korong,
Hogy felé nyújtsam vigasztalan szerelmem sápadt
napraforgóját...

IV

... És új lázzal görnyedek könyveim örvénye fölé újra újra
S előzvegyült vágyaim visszaalélnak hallgató bozótjukba –
Én meg csak virrasztok tavasztalan, gubbasztó szerzetesként
Barlangom nyugalomburkában: a tudásszomj sóvár mécesével,
Szívós bizással, kemény hittel: most sarjad, támad bennem
A vértető Erő – és valahol e sivár magányok, vak virrasztások
végén
Érett tudás-jegyeselem vár rám: az én Tavaszom! – s ha elérem
őt –:
Úgy ölel magába, mint szikkadt termőföldek zuhogó májusi
záport...

(Zágráb, 1934 tavaszán)

SZELÍD INTELEM

Hajad fekete íve alatt
sok ma a dőre ránc:
mért rajzolta őket az indulat?
ne bánts!
Idegeid jeltelen játékát
vezesd le másom,
a hétköznapi arcodra eső
pókhálóján nézz át,
mint tiszta ablakon!
Én is elhallgatom
fanyar vallomásom.
Törülje le homlokod a derű:
szelídebb és finomabb ez így
és olyan egyszerű:

nem mi vagyunk az oka semminek,
fogy a fegyelem és kopik a kedv
és észrevétlen lazul az ideg;
önzők vagyunk és kegyetlenek,
mint a gyerekek.

Még az is lám, kinek
az ügye egy az enyémmel, velem,
bánthat, mert a fegyvere,
bánthatom, mert a fegyverem:
az ideg – fogytán!
És mily igazságtalan
hajtogatni: magad vagy magam!
ketten vagyunk s rengünk az idő-rostán.

Emlékszel? egyszer falura vetődtem
napi kenyér után,
unalmas ünnepdélután,
sűrű, suhogó redőkben
oktondin futkosott az eső.
Egyedül voltam nagyon,
te a városban, határon túl, messze,
én magam,
könyv nélkül, falun, vigasztalan!
S akkor megfogadtam, azon
az isten-szeme-nem-látta-napon,
hogy sosem bántalak,
ha együtt leszünk.
Azóta állom a szavam.
Pedig rombol a perc s az árnyakat
alig hessenthetem magam.
Mert velük szemben mindig csak magam vagyok. Magam.
Ilyenkor úgy teszek, mint egy komédiás,
vonásaimat szótlan átrajzolom
egy kis derűvel:
az ember ügyel,
hogy mosolyogjon, ha kellemetlen rokon
lépi át küszöbét: az áldozat csak kevesebb
azzal, kit az ember szeret.

Ne bánts.
Törölje meg homlokod a derű
oly egyszerű,
ne légy nyugtalan s ideges
miattam.
Próbáld meg egyszer, Kedves,
s találj meg ilyenkor
és szeress gyönyörű fiadban.

FEKETE FERENC

KÖLTÖZÉS

Mire csomagodért visszajössz,
a kis szoba ki van takarítva,
már kicsomagolt benne az új lakó,

holmijai szerteszték feküsznek. A bútorok
helyét is megváltoztatták: Ni, e szekrény
még másutt állt, a kerevet is elkerült.

Az asztal szóttan int feléd. Hány éjjel
ültél mellette lámpafénynél a hajnalt bevárva,
és büszke voltál, hogy megérkezett!

ott a sarokban egy vizeskancsó állott,
egyszer felborítottad, kiömlött a víz,
a kancsó eltört, mily különös volt!

és amott a fal még viseli ma is
egyszer megkeményedett ökleid nyomát,
mikor beláttad vajúdo éjszakák után,

itt zúzni kell, hogy építeni lehessen!
A fal is olyan furesán rád mered, a szekrényen
fent íze lesz a pornak,

s két hónap élő illatát
ontja a szagtalan hamu. És mikor megindulsz,
úgy érzed, a székek, a szekrény, az asztal

mind tisztelegnek, mint bukott
hős előtt, ki sebét kötözi
s új csatába indul.

MEDVETÁNC

Táncolt a medve
körbe-körbe, fűtta fasípját,
verte fadobját a cigány.
Forgott a medve körbe-körbe egyre,
orrában ringott a karika,
testén reszketett a ráakasztott csörgő,
és hullámzott rajt' a pántlika,
mint két sunyi szemében a vágy,
ahogy hullámzott: leteperni
láncának urát, és két idéetlen
mancsa, amivel szalutált,
reszketett az ős-indulat áramától;
eleven húr, amikor megfeszítik:
táncolt a medve, fűtta a cigány.

Csak egy siralmas medve tánca volt,
nem danse macabre, sem kéjtánc mámora,
sem bíbor-eleven hús, ősi kéj és
nem is pódium, rögtönzött ívelt színpad,
csak kültelki rét poros kis szürke dombja,
nem finom művészet, kiszámított hatás,
csak egy láncravert idéetlen figura
nem akart tánc-forgása, egy esetlen
cammogás mi volt, de éhes
szemekkel leste-leste
a körégyült bámész kültelek.
Fűtta fasípját, verte fadobját,
verte keservesen a cigány. S a medve
táncolt körbe-körbe egyre; értelmes
állat, sok mindent megtanult,
a két lábon járást, a medvetáncot, csak
azt az egyet nem tudta megtanulni,
hogy e lánc orrában és ez a tánc örök, s ha
egy pillanatra reményre gyúl a vére,
meg ne próbálja levetni azt. – Ropta
a táncot ormóttan cammogással, de mikor
távolabb engedte percre az ura,
rángatta láncát,
műsoron kívül. Rángatta láncát,

rázta a fejét, vonítani kezdett,
helyben ugrándozott, percekig így,
míg végül is kifulladt és a földön
mint darab rongy, mint ember,
úgy terült el.
És úgy maradt, mintegy a földre verve –
Kalaplevéve koldult a cigány,
itt-ott fillért vetettek,
kérdést adott fel, úgy okult pár kíváncsi;
de csak ketten értették, mi történt:
én s egy kisgyerek, ki szólt:
– Ugye anyu, most sír a medvebácsi?

LÁMPABÉL

Mint lámpabél,
mely mohó tüdővel nyeli az olajat,
nyeli, nyeli, tele lesz vele,
átítatódik minden szál fonala,
megrészegül és lángra is gyúl tőle,
ha szikrányi kis tűz lehel reá majd,
úgy éltem eddig én is,
felnyúló és nedvszomjas anyag,
minek óhaja és célja csak egy van:
szívni, szívni fel az olajat.
Mint a lámpabél, mely olajjal itatózott
színültig át, hogy minden rostja részeg,
úgy szívtam egy vággyal át magam:
nyúlni fel az igazság felé.
Mint az igazságra s értelemre én,
a lámpabél vár csak ily szomjasan
a titokzatos gyufaszál csókjára,
hogy égjen, égjen táguló akarással
és mindent feloldó teljesülésében:
szétfeszítse majd a lámpaüveget.

FEKETE LAJOS

HOGY VALAHA IS EMBERREL SZÓLTAM

Néha fáradtan közétek vonszolom magam
és köszönünk egymásnak, mint ahogy szokták,
kezet is fogunk egymással, mint ahogy szokták,
s mégis,
olyan ez a mi barátságunk, akár a rozsdá:
régí – de lehullhat mindenik percben...
Én tudom, hogy belemarom magam az idők vasába,
s lehet, jó valaki, aki majd vallja,
hogy az én nyomom nemes patina, de nekem már akkor
annyira mindegy, mint amilyen mindegy,
hogy ki szíja el majd maradék dohányom
és ki csókolja a szeretőmet.
Mert nekem akkor már mindegy.
S most is csak az ellen emelek szót,
nehogy valaki higgye, hogy jó vagyok barátnak;
s barátja voltam bárkinek.
Mert úgy élünk mi ebben a vadleste akolban,
mint él az éjszakákban a csillagok nyája,
mindenik fénylik magának, mindenik csillag magának,
anélkül, hogy a másiktól porszemnyit tudna.
Igaz, – egyszer volt közös kenyerünk, csókunk,
egy vérhullajtásunk a harcban, de hogy fennebb
lobogott oltárom füstje, valaki agyonütötte bennem
Ábelt, s azóta Káinmód kerülöm ezt az emberrel teli
rengeteg erdőt: járom a magam dühének pusztaságát,
hogy valaha is emberrel szóltam.
Lehet, hogy egyszer visszatérek,
lehet, hogy többet sose láttok: nekem már mindegy –
csak csókkal ne várjon senki-száj, mert megint csak
hinném árulásnak
és szörmyűséghalló kábult fülembé
a harminc ezüstpénz egykor-zenéje megint,
megint csak visszacsengene. – – –

A KAPUBAN KUTYÁM VÁRT

Nyár volt. Az a nyár volt, mikor az iszterhéj
alatt anyagond-bélelte meleg sártanyából
a pállottszájú néhánynapos fecskék sárga
kis csőrüket kidugdosni szokták.
A fáradt mezőről ideritt kolompszó
úgy elegyedett az esti zümmögésbe, akár a
vecsernye nyújtott dallama a kápolnából
ahogy idebúg... Nyár volt. A hegyekből érkeztem,
hol fehérgyapjas bárányfiat mutatott a pásztor,
s újságolva mondta: a mosti nyárban ez már
harmadik... Fáradt-porosan a hegyekből jöttem,
s lábaimban a roskasztó zsibongás olyan édes-
bágyasztón motoszkált, mint a bor szokta,
vagy a fiatalság. A kapuban kutyám várt,
a Péntek, s poros cipóm s kezem összenyalta.
Meg is háláltam, mert vacsorához ülve,
(lámpát gyújtottam) a küszöbről-illőn
ahogy befigyelt a fénybe, kenyeret vetettem
lábai elébe, s úgy duruzsolt körül ez az öreg
pára, mint kenyérszegő jókedvem: az este...

MEGYEK A BÁLBA!

Borotvaélű fura farsang
hagyj egy kicsit alább a széllel,
hurkot vetettem cinke-rajnak,
és most lesem nappal meg éjjel,
hogy szívet tépő cinke-jajjal
mikor akad madár a lépre...
Tegnap éppen (vasárnaphajnal)
meglestem egy kicsi cselédet:
mámorosan jött meg a bálból,
(karikás szeme feketéllett)
gyűrött volt és törődött szegény,
s a cinke-csapdán csak veréb lett.
A szomszédunkban úri népek
laknak, s a lányuk eladó lány:

gavallér jött érte az este,
s mert a városban fényes bál volt,
tükrös autón vitte be Pestre. –
Lánymosollyal telt meg az autó,
ahogy beült – s az utcánk szaggal,
benzinszaggal és parfümszaggal...
Éjfél után hóvihár támadt,
s reggel felé jött meg az autó
robogva, mint halálbahajtó
jégvirágos, különös fogat...
A lányka szállott ki egyedül,
csapzottan, mint egy esővert páva:
anyja kezeit összecsapta
s hogy volt, mint volt, senki se tudja,
csak véres lett a cinke-csapda...

Külvárosi szűkös odúmból
komor-feketén mint a felleg
felkerekedem, s báli díszben
tűzfalak és gyárok mellett
elindulok magam is a bálba!
Döngő léptekkel tartok befelé,
s elfulladás mellel és zihálva
kutatok a nagykörúton végig,
hogy jutok legközelebb a bálba...
De a város egyszerre sötét lett;
és egy kifent emberfogó csapda
a báltermek kedvét elharapta.
A rémület pokolnál sötétebb:
valaki az anyját kiabálja,
és ebben a fagyos rémületben
én kigyúlok tisztán, mint a fáklya!
Majd a város sötéten, mint hűvös
koporsó úgy morajlik alattam,
s lenn a lábaim körül patkányok
futkároznak cilinderben, frakkban.

NOVEMBERI KÖLTÖZKÖDÉS

Daru állj meg! Búcsúintó
darvak, fecskék várjatok,
fészekváltás aggodalma
most énbennem is sajog.

Vándorcsapat szálljunk együtt
legalább egy darabon,
hadd érezzem, kóbor célunk
találkozik valahol.

Míg ti szálltok ködtakarta
ég-közön és föld-közön,
addig a városban éri is
új tanyámra költözöm.

Kocsi dőcög, baktat a ló
a budai köveken,
fuvarosom a bakon ül,
én meg gyalog követem.

Félszekéryi szegénységem
rongyai közt szél lobog,
nehéz sorsom húzza a ló
s alig-alig vánszorog.

Ezt a szegénységet húzni
kevés a ló ereje.
Mindegy! Vágj a lovon végig
zord november elseje.

Repüljön a koldus-kordé,
hadd, recsegjen a bútor,
igaz költő ősz időben
így húz át a városon.

Míg a deres utcát járom,
merre szállhat, hol lehet
a velem oly közös sorsú
költöző darusereg...

ÓH, BARACKMAG!

Barack, barack, óh hamvas szép gyümölcs,
az adakozó élettől mi bölcs,
mi bölcs, hogy vagy és adhatsz ízeket
az életnek s annak, ki megvehet. –

De mit csinál hű termésed, a mag,
ha utcakőre vetve ottmarad?...
Mert ha mag hull meddő utcakőre,
nem élet, csak szemét lesz belőle.

Óh barack, én láttam magod sorsát,
mikor csúf utcaszennybe sodorták
és porbelepvé köpdösték legyek. –
A Duna-parton két szegény gyerek

jött és mohón összeszedte őket.
Én meg néztem a kis magevőket.
Óh barackmag, én láttam a csodát,
hogy két kis fiú magot vacsorált.

A víz fölött már csillag ragyogott,
de ők csak törték a szennyes magot,
s míg öbennük villámlott az éhség,
bennem vád volt és iszonyú kétség:

barackmag! hát ebből lesz az élet?
Az erő? (A legszebb férfiének.)
A szemétből lesz férfikar, izom,
vágy, ölelés és szent nemzési szomj?

Isten, váltsd meg a kicsinyek éhét,
ne legyen a földön éhező nép,
bús elnyomottak, bős hatalmasok,
és ne legyenek pusztuló magok.

ROSENFELD KIVE

állampolgárság nélküli zsidó huszonnégy órája
ül már egyik határhíd közepén Cseh- és
Lengyelország között, mert egyik államba sem
engedik be. (Egy lengyel lap híreiből, 1933-
ban.)

Ég és föld között, két ország között,
hol égnek int a határhíd íve,
egy álló napja ül szomorúan
rossz kaftánjában Rosenfeld Kive.

Két ország között ül ő hontalan,
vagy két hazája lett egyszeribe?
Két part felé, két szuronnal szemben
néz farkasszemet Rosenfeld Kive.

A híd közepén forró nap veri,
s míg a híd alatt hab hab hegyibe,
szökellve zeng a víz – nézi árván
a szabad vizet Rosenfeld Kive.

Útlevel nélkül lengyel fellegek
Bohémiaiba szállnak sebtibe.
Vajon a felhő s vihar ha rombol,
ártatlanabb, mint Rosenfeld Kive?

A borús égen hogyha szivárvány
támad, a fényív vajon nézi-e,
hogymely országban hajtja le ágát,
mint fáradt fejét Rosenfeld Kive.

És vajon tünődik-e, hogy a Sors,
a Jehova, vagy emberek míve,
hogymely két határ közt melyik országban
szabad a földre leívelnie...

Mert két határ közt étlen-szomjasan,
mint csapzott madár, Rosenfeld Kive
egy álló napja vár, vár, s hiába:
a hídon ott kell üldögnie.

A hontalanság jelképe gyanánt
minden időkig ott kén' ülnie
egy jajszavakból való szobornak,
mint ahogy ott ül Rosenfeld Kive...

VERS, HALOTT ANYÁMRÓL

Nehéz bánáti fekete földben
porladoz finom asszonyi csontja;
talán fűzfa zöldül a sírja tövében,
talán akácfa nőtt ki a szívéből,
s az akácvirágról tavaszi méhek
hordják a mézet a vlagkováci
szerb gyerekeknek. – Mindegy: éltében
anya volt, s holtjában az maradt...
Engem csókolt, míg élt, és most halottan
idegen gyerekek, csóktalan gyerekek
mézédes csókot ad... De mielőtt meghalt,
lelkem melegágyát puhán megvetette;
szerelem női benne, emberség, mese-mag,
s roskadó vállamat, lecsukló fejemet
nyár felé dúsuló éltem viharában
meg-megsimogatja egy-egy régi szava,
régi mozdulata...
... Nyolcéves lehettem: fakadt a mese-mag,
és lelkemben rajzott százszínű pillanat,
s százszínű izgalom furcsa zavarában
hozzá menekültem; s úgy súgtam titokban,
hogy a szomszédházban lány van és titok van
És magához vont a piruló arcomat;
tüzes arcom lángolt puha selyemblúzában,
s hogy finom melleit éreztem alatta,
tiszt a gyermekszívem forró dobbanással
magyarázatot lelt életre, titokra...
Titokra, halálra, bölcs nagy megadásra
lelkem melegágyát előkészítette.

Roskadó vállamat, lecsukló fejemet
nyár felé dúsuló élttem viharában
meg-megsimogatja egy-egy régi szava,
régí mozdulata,
míg nehéz, bánáti fekete földben
porladoz finom asszonyi csontja...

VÁLTÁS

Künn tavaszodik!
Gonosz világ van idebenn:
fojtó pára, gőz, félhomály és meleg.
Ilyen bágyadtan, leverten talán
a trópusi mocsárvilágban vonsozhatja
magát az állat, amikor gyilkos láz öli
s beteg.
Ó, magam is ezzel a priznic-páncéllal
ziháló mellemen, mint egy gyámoltalan
kis paizstetű vagy teknősbéka
úgy járok tehetetlen le-föl a szobában
s mérem a lázam.
Az ezüstös szürke csík, ahogy felfut
a foglalatban, nyögve kiszólok: Júlia,
váltás már!
Aztán megint egy jeges páncél...
40 fok... Szememben kék, majd vörös
karikák körvonala csak egyre tágul,
lángot vet, lobban:
tűz emészt belül, láz... láz... De a borogatás
alatt csak vacogok tovább.
Gyorsan a váltást! Jöhet a másik, borogass
csak jól, borogass!
Bennem vad láz dúl; künn már tavasz van...
Hallom amint elfut egy vonat. Most robogott
át éppen a váltón. Valaki az ablakból
kibámul. Ne rohanj örült – lihegem lázban;
azonos sínpár! (egy hang kiáltja)
Nálad is váltás, nálam is váltás,
s a bolond tavaszról egyszerre kiszállunk.

ŐSZI SÉTA EGY TRAKTOR NYOMÁN

Türelmes föld! a béke földje,
amely úgy megadja magát,
mint ez az őszi szántó, melyen
az uraság új traktorát
próbálgatják tíz ekevassal.

S békés földön mint az erőszak
töri magát a gép elő:
hiába zombék, fagyökér, vagy
szikés talaj – nincs zökkenő,
ha merülnek az ekevasak.

Nyersolaj-bűzös, zord, hatalmas
ez a földtúró gépezet,
melynek nyomán bár tíz barázdá
dől, a varjú nem lépeget
a sorban, mivel pöfög a gép.

Pedig itt van! egy akácfán ül,
villog a varjak serege,
s kopogó szemmel lesi, várja,
hogy mikor dob fel az eke
a barázdák közt pár kukacot.

De már megint fordul a gép, és
mielőtt lecsapna a had,
barázdára újabb barázdát
fordít az eke hamarabb,
hogy éhségükkel még várjanak.

S a konok varjú-koponyákat
kezdi a gond betölteni:
kövér kukac, zsíros föld mellett
kellene éhen dögleni?
egy pöfögő, hitvány gép miatt?

S hogy így kárognak, háborognak,
a föld túlsó végében, ott,
ahol a traktor rendet váltva
épp visszafelé kanyarog,
gyilkos szemekkel a cselédek

nézik dühödten s tehetetlen,
hogy ez a gép, e szörnyeteg
miként tesz majd kenyértelenné
tíz pár eketartó kezét
az urasági tanyák során.

RÖGGEL BIRKÓZNI

Van nekem egy tenyérszi földem;
négy sarkába négy oszlopot
verettem, s ezek egyikére
egy vén varjú odaszokott.

Most is ott áll fakult, fekete
köpenyében hallgatagon.
mint kopott úr, akit szegényen
kivetett a gazdag rokon.

Most is ott áll a vén madár, kit
a varjúnép hogy kidobott
maga közül, – hát unalmában
kopogtatja az oszlopot.

Áll és kopog... S a jeladásra
mint villanydrót megrezzenek,
míg egy furcsa gondolat-áram
agyamtól szívemig vezet:

lám, mily különös, hogy én is
mindig feketében vagyok,
és kopott, fekete ruhámért
rokonaim, a gazdagok

elkerülnek. De a varjú bölcs,
figyelő szeme ott lobog
fölöttem és a munkáimhoz
biztatóan ritmust kopog.

A vén madár azt kopogja, hogy
nekem e föld éppen elég
ahhoz, hogy bennem megvillantsa
dolgosa kedvét egy kicsi nép.

Munkára hát! Ásót, lapátot
ragadok, és a csüggedés
nem vesz erőt rajtam, s így a
röggel birkózni sem nehéz.

És ha földem, maroknyi népem
munkálásán megrokkanak,
hanyatt fekszem, s egy sírhantnyit e
rögből magamra kaparok...

GYÜMÖLCSÉRÉSKOR

Hallgatagon állok most a kertben,
gyümölcséréskor, míg roskadnak a fák.
Harmincnégy évem kiteljesedését
pár meddő fának úgy adnám tovább.

A termőfa, ha termett, mit akarhat?
és mit akarhat, aki szép öreg
fővel itt áll a gyümölcsfák alatt,
míg haja közt zizeg a szürkület.

Úgy gyümölcsöstől letörök egy ágat,
s mondom magamnak: no, ezt beviszem
de néptelennek találom a házat,
a szoba üres, nincs benn senki sem.

A letört ággal, gyümölcsrel csak állok
a kisszobában, s szörnyű fájdalom
nyilall belém: hát érdemes a fának
gyümölcsöt hozni terhes ágakon?...

Hát érdemes volt alkonyuló kertben
a gyümölcsfákról meglöpni magam?
Talán igen! ha kis családom volna,
szép feleségem, lányom és fiam.

Hát érdemes volt!... az ajtót bevágva
két gyermek tör be, mint barna göröngy,
és boldog remegés közt hull kezemből
a gyümölcs és a szememből a könny...

FÉNYI ISTVÁN

VERS A SZEGÉNYEK FÖLDJÉRŐL

Tarlóra szálltak a széptestű galambok,
A szegények földjén elhullt irgalom,
Aranyló búzaszem mereng halottként,
Mit nem ízlelhet ember, sem barom.

A szegények földjén ritka búza termett,
Ős ritkaság, amelynek szörnyű súlya van,
Kevés, amely terhesebb a soknál,
Ebből mérték ki pusztuló javam.

Karcsú pipacsok lángoltak a nyárban,
Mint a vér, mely aszott bőrt ver át,
Kelyhükbe töltötted minden drágaságod
És nem tápláltad a búzák aranyát

S az aranymögötti lisztet, a fehéré.
Ha így mondom ezt el, Istenem, ne verj meg,
De tudod, a pipacs az alkalom virága
S a szegények földjén ritka búza termett.

Nem jó talán, hogy erre is van gondom,
De eszembe jut apám, a falum és a ház,
És kopáran ásít ég felé a tarló,
Ahol most éhes galambhad tanyáz.

A szegények földjén feldereng az írás,
Agyadba tép, hogy ismerd a valót
És ne feledkezz meg ősi tizedekről,
Vihart, galambot, a rosszat és a jót

Hogy táplálták ők drága testi jókkal,
Míg fáradt kezükből minden elveszett.
Most szegénység dalol a végtelen határon,
Szegénység, mely az életre vezet.

S a túlvilági bőség partjaira ment át,
– Így mondja ezt sok igaz régi könyv.
De a szegények földjén ritka búza termett,
És nemsokára lehajol a köd

Az árva tarlóra, elhullt búzaszemre,
És vakon rohannak színtelen napok,
Hazaszállnak a széptestű galambok,
S a szegények földjén tiszta hó ragyog.

FLÓRIÁN TIBOR

ÉVSZAKOK

A nap lenézett a hóra
s kiszakasztott büszke szemével
a dermedt hóból egy darabot,
megindultak a patakok.

Majd aranymezőre lobbant
izzó-tüzesen,
izzott a sajtó, sárga füveken.
Meghajoltak a búzaszálak.

Madarak csőrével szőlőt csipkedett.
Hulló levelek leplébe csavarta
a ködbe bujkáló földeket.

Alvókra vattát hintett
s a jégen öreg szemével elbukott.

LIBBENŐ HINTA ÖLÉN

Szőges hátú palánk őrkdött,
lepke pihent el a káposzta mögött,
öregék ültek ölnyi lugasban.
Leányka lengett libbenő hinta ölén,
habozva hajolt el a portula,
amint parányi cipője szirmához ért,
a nap arany ujjal cirókált kebelén.

ÁJULT BOGÁRKA ÉLESZTÉSE

Esőszálak csüngnek két felhőcskén,
hullámhátú szél bolyong nap felé.
Füstölög a pléhfedél.
Fecske fürdik lomhán cikázva,
kemény tollát szárítja a varjú,
mélán meghajol a borostyánlevél,
ájult bogárkát itatgat tenyerén.

MEGINDUL A CSEND A BODZAFÁK MÖGÜL

Mélyen lenyúlnak mélyszagú bodzafák.
A hold milyen meleg,
forogva, fénylőn visszaremeg
az ízes füvet rágó tehén
domború szembogarán,
melyet dülledten semmibe ejt.
Alig hallod ficamos állának
őrlő zaját,
odahull lebukva a csendbe,
melyet nagy néha hangtűvel szurkál
a kutya nyúló vonítása.
Gyarak torkán ordító, fagyos kiáltás,
mint fojtott emberé
kínnal kibuggyan.
Utána ijedten újrafeszíti
sátrát a csend.

FÜLÖP KÁROLY

HAZA NÉGY ÉV UTÁN

Hazamegyek végre, hazátlan árva,
hol éltem annyi boldog ifjú évet
s hol férfivá érlelt a harcos élet,
míg nem sodort el sorsom más határra.

Milyen öröm, ha állomáshoz érek!
Az út, amelyen új hazát keresve
a szívem hoztam erre csüggedezve,
most megszépül, mert újra visszatérek.

Órhegy tövén de jó lesz megpihenni,
a kis Víz utcán álmodozva menni,
merengeni bástyáin a régi várnak,

s míg álmaim lepkéi szerteszállnak,
emlékek árja lelkem záporozza
s tűnt ifjúságom újra visszahozza.

GAGYI LÁSZLÓ

HIÁBA VEREKEDTEK

A zöld fák mind rokonaim, s a tarka mező
kedves ismerősöm. Az erdő minden levele
e földhöz köti gazdag szívemet.
Itt minden ős és minden én vagyok,
itt minden kitarja karját, hogy öleljek
s elhallgat minden, hogy visszhangra leljek,
ha imádkozom. Ebben a fában
nagyapám csordul a szomjas rügyekbe dús,
paraszti, forró szerelemmel. Azt a bokrot
nagyanyám meleg vére pezsdíti
sugaras holnapokra. Ezer ősöm lüktet
a csírák felé, a halott erők életté lesznek:
hiába verekedtek!!
Ha megöltök: holnap kivirágzom egy ágon
valahol, vagy illat leszek és orrotokba
seper a jókedvű tavaszi szél...

GULYÁS PÁL

MISZTIKUS ÜNNEPI ASZTAL

Az arcán fellegek árnyéka lengett,
hisz gyermekét nemrég vesztette el.
Kezében kapa volt, mellyel a hantot
akarta a gyomoktól tisztogatni.
Ruhája éjfékete volt. Haladtunk
némán a város utcáin keresztül.
S az autók rekedt zaja
összevegyült az út fehér porával.
Én ifjú voltam, őt a morzsoló
évek nehéz sora rommá gyötörte,
és sürgető ikaroszi szavamra
csak egy megértő sóhaja szakadt.
A síneken túl nyúlt el a halottak
csendes köztársasága, melynek érc-
szavára elcsitul az ágyúörgés.
A sírt drótrács övezte, s udvarában
virágszirmok tárták ki illatos
ábrándjukat a szárnyaló időnek.
Szegény fáradt anyám halkán belépett
a rácsnak ajtáján, mint alvajáró,
kit vonz a földöntúli holdsugár.
Az árvácska barátságos fejét
megsimogatta reszkető kezével,
aztán egy lángoló muskátlinak
igazgatá meg véres pántlikáját.
Mintha otthon lett volna, úgy rendezte
a természet szelíd leányait.
Nem tompa sírhalom volt ez neki,
hanem egy misztikus ünnepi asztal,
melynek virágos jósága befödte
a felbomlás rettentő látományát.

GUNDA BÉLA

A PUSZTAI EMBER

Testvérem!

a ganédombok szűrös gőzében állsz és villád hegyére
tűzöd a kódorgó napot,
ökreid álmos bőgésekor gyomrod korgására emlékezel,
nem érzed a pálmák bólogatását,
de szemedben a búzatáblák érése csillogó tüzeket ébreszt,
és kutyád szőrében tetűket keresel.

Jászol és feleséged penészes karjai közt vergődöl egy életen át,
pihenő arcod felett liceumbokrok szűrös ágai hajladoznak,
mikor a hajnal vérbe mártott ujjáival a mezőkre mutat,
szuszogó kinnal szántani kezdel, –
árnyékod lassan követ,
mint egykor Krisztust a jeruzsálemi nép.

Ha jókedved van,
a kocmaasztalra könyökölve
a világ végét nyugodtan várod,
néha dalolsz, –
s ellő kocáid kínjában
szánalommal gyönyörködöl.

CSAVARGÓK

Lompos testüket vonszolják fáradtan,
kivert ebekként egyik faluból a másikba át,
a pipacs értük lobogtatja lángszínű szirmait,
nékik kiált a vízimadár
a nádas felett magasra eresztve hangját,
mely loccsantva hull vissza.

A vetésen nótázva
bitangolnak: át,
s leköpvé minden szabályt és törvényt,
nem jut eszükbe Istent dicsérni,
de néha levett kalappal állnak a templom előtt,
s az összegyűjtött filléreket vígan elisszák.

Rongyos nadrágjukat a kíváncsi menyecskék
tekintete foltozza be,
futnak a széellel,
és ha esténként jóízűen horkolnak a szalmakazal tövén,
meteor-könnyeit értük hullatja az Isten.

BÉRESLÁNY

Ott áll a — — — domborodó melleire
kíváncsian néz az esti csillag, és kacagása
véigdübörög a Tejúton, mint egy harciszekér,
melyről galád katonák káromkodása szárnyal.

Testének illatáról csak a szalmakazlak tudnának mesélni
és a puszta mögött húzódó bodzabokrok, ahol
tizenhét éves fiatalsága boldog ölelésbe merült, — —
fehér bőrét a magasban kóválygó galambok csodálták.

Nyirkos ugarból pattant ki ő, lassan... a cselédek tekintete
mosta arcát tüzesre, és a lázadó májusi szél
szeme alá virágokat rajzolt, ajka a nehéz csókoktól
pirosan lángol, mint a míniummal bemázolt vasoszlop.

Ha majd harminc-negyven év múlva meglátjátok őt
négy-öt maszatos gyerekekkel a kukoricaföldön kapálni,
sarka már repedezett lesz, torkában a halál csengői
valami szomorú éneket ráznak, — — — emlékeztetek rá

és szépsége viruljon fel előttetek újra.

CSAVARGÁSAIMBÓL

Szántó Györgynek

1

Talpam alatt titkos éneket csikorognak a kövek,
szemem lángol, mikor Szentes határában bandukolok, ---
a száraz indákról sárgadinnyék tekintenek rám,
és megcsodálja a csősz nem mindennapi alakom.

Nézem a búzakereszteket, melyek otromba fejüket
áhitattal lógtatják a földre, mintha lázas álom
kerülgetné őket és irigyen tűrik, hogy egy
parasztlegény kedvesét tövükben csókolja.

Jöttment emberekkel beszélgetek, sorsát panaszolja
a kanász: feleségét a tüdőbaj rágja, ---
fejét tiltakozva rázza, és meglátszik rajta,
hogy majd ezer bajt hoz a világra.

Egy szúrósbajszú paraszt felvesz kocsijára, eleinte
értelmetlenül hallgatja szavaimat, Berlint, Párizst, Moszkvát
idézem előtte, ő összerезzen, --- mint egy betonoszlop
úgy ül előttem, --- köhög, köhög, aztán káromkodik bátran.

Megyünk a tanyára! kutyák fogadnak ugrálva,
mint udvari bolondok egy meghibbant királyt...
Rám néz Örzse néni, --- megmondom, ki vagyok.
Összecsapja kezét,
egyet fohászokodik, mintha én egy Márja-szobor lennék.

Csontos ujjáival cirógatja arcom, bozsékol és küldi lányát
egy köcsög aludttejért a kamrába,
s míg az öreg paraszttal kanalazom az opálszínű ételt,
szemem a lányon jár, kinek derekát nézni jobb az aludttejnél.

Haja közt úszik a búzaföldek szaga, s mikor dalol,
ajkáról a tavaszi szél bűg fel, az vágja szívemet,
mely az alacsony parasztházban szerelemre lobbant,
s úgy vágytam karjaiba, mint egy párhónapos gyermek,

kinek tekintete anyja duzzadó emlőire esik.

Keserű sóhajjal hagytam el a tanyát, mely
a szürke porban kínjába merülve mozdulatlanul állt,
mint egy szörnyű piramis Afrika homokján
sok száz rabszolga gyalázatos halálát hirdetve.

Néhány eltévedt gólya repült át felettem,
tudom, ők már látták a sötét szemű berberlányt,
amint a sátor előtt datolyát rágcsál,
és szemében a Szahara títka remeg.

Megyek, megyek én is a steppék felé, ----
képzeletem síkján hangtalanul surrannak át a zsiráfok,
és homlokomra a nap a szűk dülőúton
ismeretlen népek tekintetét szórja.

ELBUKSZ, EURÓPA!

Bozontos homlokod fáradtan dőf a századokba
és már ráncosodik, mint a bús öregé,
ki a padkán gubbaszt s letűnt dicső napjaiban
eltompult aggyal, morogva gönyörködik.

Körülötted új, ifjú népek tánca viharzik,
sárgák és feketék ajkáról ömlik a szó. –
S mit adsz te már? – itt az óceán és Ázsia mentén,
hol a néma őszi szelek fáradtan vánszorognak.

S az együgyű vándor is éhesen emlékezik
a fiatal időkre, mikor még társai szabadon róhatták
az utat Dácia és a frank tájak között,
hol ma ezer határ van, s meghalt a szabadság.

Meghalt a szellem is! Ledőltek a szobrok,
nincs ki újat faragjon a bronzszínű hősről,
ki lihegve hozza a hírt egy távoli vidékről,
aztán összeesik, mint egy jámbor állat.

Elbuksz, Európa! irtózom már ráncos emlőid
keserű anyatejétől s vágyva tekintek
szilajabb korokba és duhaj tájakra,
hol a barbár lovasok éneke támad.

Népek mosolya árad a szilaj folyamokkal,
s fölzúg az öröm a pogány pusztákról,
mikor új táncos fia születik
az el nem lankadó titkos szerelemnek.

ITT ÁLLOK

Esztehdők vonulnak, tompa zuhanással
hull ajkamról a metsző fiatal ének,
füttyülők! – bátor tekintetem ott rezeg
a transzparenszek sercegő ívén.

De túl látok rajta, messzi vidékek
gyászos vonaglása fekszik előttem,
folyók tüzesednek, s a barikádharcok lármája
keményen a fülembe cseng.

Látom a Tien-Sant mérgesen guggolni,
baskír táncol az Urál két oldalán,
moccan Ázsia, s véres vajúdással
új Inkisint szül a Pamír-fennsíknak.

Chicago tornyait kérges kezek döntik,
primitív mesék pattannak a néger agyából,
ki meztelen lányát néhány ócska gyöngyért
bárgyú örömmel most cseréli el.

Lángol a dzsungel, vért hány Európa
görcsös kínokkal ma önmaga elé,
s a hit nélküli ember lázas tagadással
elszántan bolyong Marx és Krisztus között.

Itt állok mégis! bennem az élet
tomboló lobogással új formákat fakaszt,
s vágyaim kacagva vándorolnak hegyeken és völgyeken át
a meg-megújuló májusi szelekkel.

HABÁN MIHÁLY

ÚJ BORDAL

A hit tengereket apaszt el, erősek vagyunk, mint a hit
bennünk az igazság bujdosik!
A kozmosz szele hajtja vágyainkat,
és szomjazzuk a források
hús vizét, a tisztaságot!
és szomjazzuk a vígság piros ünnepét.

Utunk a végtelenbe hajlik, emberek vagyunk!
szemünkben a jövő kék álma ül,
és a tenyerünkön lángol a szívünk.
Vérünk a jóság folyója,
a szeretetünk pedig
még a kőre hullt magot is csírába bontja!

SZÉL CIMBORÁM!

Tele vagyok csodákkal!
A hátamon batyu az égbolt,
és a vágyam egy vad piros madár.

Hej, szél cimborám!!
zúgasd az erdőt!
rengesd a tengert!
ijeszd meg a babám!!

Az ő vágya is egy vad piros madár,
szíve forróbb a trópusoknál
és tele van csodákkal!

HEGYI ENDRE

FENYŐTOBOZ

Parányi törzs
– pár centi hossz –
fenyővirág,
fenyőtoboz.

Így mondom én:
fenyővirág,
habár olyan,
akár az ág:

illata nincs,
rőt vértet
fődi színes
szírom helyett.

Színes szírom
annak való,
akit gondoz,
véd ápoló,

s nem annak, kit
az ág kitart
megbírn sok
nehéz vihart.

Magasban él,
mégis szerény,
nem mint a sok
kerti növény,

melynek pávás
szírom-szeme
mindég csak föl-
tekintene.

Magas fenyő
tű-levele
közül egyre
a föld fele

néz évszakok
során, amíg
egy szép napon
alábukik.

Most még talán
kopott, fakó,
de télidőn,
ha majd a hó

beföd mindent,
ezüstporos
lesz a sok rőt
fenyőtoboz.

Havas fenyő
ágairul
virágként csügg
s fagyban virul

megannyi sok
fenyőtoboz,
téli dísz, mely
nem illatoz,

hóval fődve
kívül-belül,
virágoktól
idegenül.

NAPÓRA

Most kél a nap, egy árva fény
ébred zajtalanul,
a nyírfa árnya nőni kezd
s a törzstől messze nyúl.

Az árnyék nő, majd fogy, amint
sétál fölül a nap,
s a rőt homok úgy ég alul,
mint sárga óralap.

Így áll e fa s napóraként
időt, napot jelez,
árnyéka nem pihen, csak úgy,
ha néha ködbe vesz,

vagy délidőn, mikor verő
napfény tüze előtt
fejhajtva csügg a lomb, s alul
fűszál tart delelőt.

Ó nyírfa, furcsa óramű, –
akárcsak önmagunk
sorsát látnám tebenned ott, –
mi is úgy virradunk

s nyugszunk, amint a kéklapú
égen sétál a nap,
kimért utunk időt jelez
a föld, az óralap

fölközt – időt, amely vígan
hozza a holnapot,
de megszakad, mihelyt egy árny
elföldi a napot.

ASZTAL ÉS ÁGY KÖZT

Úgy élünk itt, barátaim,
asztal és ágy közt, mint a rab –
nap nap után, egy életen
rójuk e szűk, bezárt utat.

Szemed, ha messzebb is tekint,
utad nem visz csak ágyadig,
itt bontod ki bús álmodat
s szerelmed friss virágait.

Kora reggeltől alkonyig
ez a kezdet és ez a vég.
Közben rohansz, pörölsz, kutatsz,
míg asztalodon nincs elég

falat és szádban ételek
zsírja nyáladdal nem vegyül –
a habzsolás, a kapzsiság
feletted mint rossz isten ül.

Micsoda láz, mi ez, ami
rabként így élni kényszerít?
S hol az az ágy és asztal is,
mely pihenést ad s megterít

égi pompával, mire vágysz,
s el is adnád érte magad –
Úgy élünk itt, barátaim,
asztal és ágy közt, mint a rab.

AJÁNLÁS

Ajánlom versemet azok kezébe,
kik hinni tudnak még, hogy megjavít
a szó, a vád, a büntudat, s cserébe
nem kéri számon mások vétkeit.
Mindenkihez szólunk, ha önmagunkban
számoljuk el mindazt, mi sért s gyaláz;
akár a férgeknek lent, egy sorunk van –
s időd kevés, hogy másokért vitázz.

DIADAL

Mit tudsz szeretni rajtam, kérdem
magamtól nemegyszer –
Csak törpülök, nincs erre érdem.
Te egyre növekszel.

Már óriás vagy – így is könnyebb
mosolynál, szellőnél,
viharra gyűjtöttem erőmet,
rám néztél, legyőztél.

Legyőztél? Semmi nem boldogít
úgy, mint épp hatalmad –
hidd el, nem nyertem még soha így,
szebb s jobb diadalmat.

HOBÁN JENŐ

HADD, NÉZZEM

Hagyj még időt. Nem az élet marasztal...
Szeretném nézni még az új tavasszal,
ahogy a táj ébred, kincsesre szépül,
tar mezőkön selymes haj sarjad ékül,
a fák sóvárgó koldus-váza drága
köntöst kap és az erdő minden ága
fürnyi ujjongás, legkisebb levélnek
rétje is ország, amelyen temérdek
parányi élet – csak parány ha látja –
csődül, hogy a világot megcsodálja.

És nézni a nyarat: parasztmenyecske
kötőjéből napot kínál: „Szeresse!”
Mellén, a dombon s szoknyáján, a réten
bokréta nyílik s a ruhaszegélyen
patak – ezüst csík – fodrosodik végig
– ég aljáról kelőn elér az égig.
Ráncok között, az odvas fák ölében
vadméhek parlamentje zúg serényen.
Madarak fészket raknak, ágra várnak,
bástyájára állnak s bátrat kiáltnak.

Aztán az ősz, a tempós gazda lomhán,
ráérő gonddal végiglép a lankán,
a kerten és az erdőn: asztagot rak,
szüretel, fát gyűjt az ordas fagyoknak,
majd megpihen eresz alatt a padkán
s elnézi, hogy az ég kerek kalapján
az alkonyat csillagból szalagot bont.
Arcán repedés-ráncba gyűl a sok gond,
s míg regél körülülő csemetéknek,
szavának íze jó, mint a kenyérnek.

S a világ már sarkáig télfehér lett,
de a rege még nem éri a véget.
Kemence előtt tátott szájú kölykök
tanulják: hősök voltak mind az ősök.
Az ablakon seregbe gyűlt kíváncsi
csodák is nézve kéri: „Mondja, bácsi!”
A szél a kéményben fülelve járkál.
És szól a rege, míg a tél is elszáll,
patakából tenger duzzad a határban,
s az új gond csizmaszárig jár a sárban.

Ó, hagyj időt, hadd, nézzem még a tájat,
ahogy az időt hordozzák, a fákat,
a hegyeket, melyekről felleges vész
múltán a nap békítőn újra szétnéz,
a folyók fényt úsztató lomha hátát,
a házak hűséges fohászkodását,
madarak cikázó nászát, a mély ég
feloldó és kegyelmes tiszta kékjét,
kémények füstjét, tűzhelyek virágát:
nézzem a rabság százsorszép világát.

MESSZE MENT BARÁT UTÁN

Megjött a hír. Idézlek, volt barátom.
... Fehér gyász gyűl az elárvult határon.

Az ég mogorva, ködökkel borongó,
s a föld – virágok ágya – most koporsó...

Halott, idézlek. Csak így, sírni gyáván,
vacogó dallal szólítgat az árván

maradt lélek: – Ó, konok rém az élet!
Vívj vele értünk... Immár jó a vérted.

HORVÁTH IMRE

BOTOM

Mást akart ő is, amikor kihajtott,
mint büszke nád. Most öröm és rabom.
Hogy hajnaltájban hazafelé tartok,
rároskadok – és megsimogatom.

NINCS TISZTESSÉG E FÖLDÖN...

Nincs tisztesség e földön?
Nincs égi tisztaság?
... Én apám arcát őrzöm.
Hallom anyám szavát.

INTÉS

Ne ujjongj... illan az öröm.
Ne üvölts... elporzik a bánat.
Üvölts: a bánat visszajön.
Ujjongj: az öröm száll utánad.

OKTÓBERI TÁJ

A fogyó fény alig egy ujjnyi fenn.
A táj csendje oly mély, hogy szinte zengő –
s a ritka dér felette úgy pihen,
mint holt szemén a könnyű csipkekendő.

TENGERSZEM

Derűs kékjét hogy kő hasítja át:
föltrezen, de nem rejti el magát.
S mélyében, mely tisztán tovább ragyog:
nem változnak az ég s a csillagok.

AZ IDŐ KÖNYVÉBEN

Milyen véres, ijesztő fejezet,
hol az Idő dermedten abbahagyta
az olvasást... Jaj, féltem lelkemet,
mely levélként ráesett épp e lapra!

BIZTATÁS

Félsz? Fogad is vacog, hogy éj lett?
Kapt hátadra a bő sötétet.
Úgy, mint az út – mit éj lepett meg –
s már nem fél – sőt félelmetes lett!

BABONA

E hangyához kötöttem sorsomat.
E hangyához, mely itt fut kezeden.
Vigyázom víg s változó arcodat:
Ha megölnéd...
Irgalmazz még nekem!

HULLÓ CSILLAG

Az ég melléről letépte magát,
hogy a tettétől döbbenő, sötét
éjt megbámult csillagként fussa át.
Most élvezi a bukás gyönyörét.

KI TÜNTETETT KI

Mennyi csillag, megannyi érem
csillog, ó Éj, kék mentéden.
S érmeid közt, élén a sornak
megpillantom az ezüst Holdat.

Megpillantom s hosszan csodálom:
Hol szerezted, melyik csatádon?
S véle milyen emberfeletti
hőstettért s ki tüntetett ki?

CSÓKA A HAVON

Félek tőle, oly fekete a csóka.
Nyugtalanít, olyan fehér a hó.
S hogy alászállt e csúf madár a hóra,
ez is, az is milyen megnyugtató!

FELADAT

Azzal kérkedsz, hogy bátor vagy s erős.
Emeld fel hát szárnyamat, – Te hős!

TAVASZI ÁG

Villám nem ért és nem tört le a szél.
Elkerülte a villogó fejszéket.
A fán hagyott a nyár, az ősz, a tél...
Jött a tavasz – s egy szerelmes letépett.

ELSŐ VILLÁM

Fiatal volt. Frissebb fa nem volt nála.
És elérte a nyár első villáma.
Fiatal volt... Tudod mily fiatal fa?
Mint a villám – amely csak őt akarta.

CSILLAGOK

Van csillag, mely fennen azért ragyog,
hogy csillogtassa az alázatot.

És van csillag, amely a Messze Úr
nevét azzal ünnepli, hogy lehull.

A BOLDOGSÁG

A Boldogság, íme, jelentkezett!
Felhevülve és lelkesen fogadtam –
s elrémültem, hogy megöregedett:
míg vártam rája, vak lett és fogatlan.

MÉLYKÚT

Szomjazol, szinte a szád is elég.
Láncon a csupor csörren a kútba
s szemedet húzza, magával húzza...
El ne felejtsd a kút fenekét!

LÁTOMÁS

1

Egy éjszaka most észrevétlenül
a levegő, a föld, a víz lehül,
és olyan lesz az ég, akár a szem,
melyben nincs láng, csak hideg értelem.

2

Ki jártál nemrég réten és mezőn,
ott csatangolsz majd a hegyekbe fönn.
Nem vonz többé, lehangol a lapály:
gondolatod is a magasba jár.

3

Zöld csipkéit most veszi el az ág,
s beledobban a fa rémült szíve,
hogy a nyárnak szépítette magát,
s a féktelen ősz vetkezteti le.

4

Aztán elszáll az utolsó madár,
és leszáradnak sorban a füvek.
És sárga lesz, jaj, sárga lesz a táj,
mint a holtak és mint az örület.

TORONY

Intő jelként áll a tetők felett.
Kongat reggel, kongat ha este lett.
S a neve roppant egyszerű, Torony,
És sokkal magasabb, mint gondolom.

BÉKE

Egyiken van, másikon nincs levél
Egyik a nyár, a másik már a tél.
S míg fáról fára lendül át a szél,
fejem fölött a két ág összeér.

VENDÉGMADÁR

Ó, mint csodálom szép vendégmadár
más égtájat tükröző tolladat,
melyen e más táj embere talán
éppígy csodálja a magyar nyarat.

HALAK

Fölbukkanó kis halak, nagy halak:
hajmeresztő a hallgatásotok!
Hát illik ez, mit gondoltok, szabad
a mélységre így árulkodnotok?

MIT VÁLASZTANÁL?

Legyen olyan életem, mint az álom.
Álmom legyen olyan, mint a halál.
S mint az élet, olyan legyen halálom.
E hárómból te mit választanál?

MAJOMSÁG

Egy majmot kértem kétéves koromban.
Élőt kértem, s kezembe kócból nyomták.
Vágyamban most egy eleven majom van –
s számomra itt már minden csak majomság.

HALASZD HOLNAPRA

Halaszd talán holnapra a halált.
Hiába akarsz meghalni ma éjjel:
holdfényben állnak a gesztenyefák,
itt tartanak szépségük erejével.

MÁS FÁN DALOL

Ma is felkelt és rám ragyog a Nap.
Leveleim zölden hajlonganak.
De fénylő ágam már hiába van,
mert más fán dalol az én madaram.

TÖRVÉNY

Törvény, hogy a nagy folyó mindig lomha.
Hogy a tücsöknek nyáron semmi gondja.
Hogy a felhők mindig magasán szállnak
és hogy mindenki meghalhat vasárnap.

SÓHAJ

Ha elérném azt, hogy a boldogságot
érezhessem annyival közelebb,
amennyivel, ha lábujjhegyre állok,
közelebb vélem látni az eget.

FELELET

Feleljetek madarak, levelek:
még életemben boldog lehetek?
Felszállnak erre mind a madarak.
És a levelek mind lehullanak.

ÜRES KERET

A nap nevetve, a Hold mosolyogva
a világot vidám keretbe fogja.
Hogy ebben az arany-ezüst keretben
Te is itt álltál egyszer, hihetetlen.

LÁZ

A láz, e villámgyors, vörös majom
ereimen mint könnyű ágakon
ugrándozik és himbálja magát...
Még egy ugrás – és elpattan az ág.

KÍNAI LÁNY

Teste sárga. Sárga és meztelen.
Éjjel-nappal incselkedik velem
s kacagva gyújt agyamban rőt tüzet...
Kínai lány, a neve: Örület.

MINDHALÁLIG

Tudja a fa, hogy lehull levele,
mégis mikor megérzi, hogy tavasz van,
minden ága lombokkal lesz tele:
levelet hajt halálig, hajthatatlan.

GYÚRÚ

Félálomból rebbenve ébredek.
Fontoskodón ver a foszforos óra.
Minden tagom ölmosra vértezett
s forogni kezd agyam bolond-orsója.
A képzelet képet új képre vált:
(éjemnek mind élesen ismerőse!)
a holtakat idézi s a halált
és fényt villant a téli temetőkre.

Egyik sírban hős nagyapám pihen.
A másikban meg egy halott leányka.
„Pihen”, így mondják. És ha nem pihen...?
Fantáziám a földpaplant lerántja
s látom, amint apám bajusztalan
nevetgél, oly groteszk így komoly arca...
nénémnek meg földből bajusza van:
mily rémítő a régi mosoly rajta.

S így fekszenek ők is: barátaim.
S Viktória, vékony zsorzsettruhában,
melyben épp a temető tájain
bujkált velem. (Emlékszem, hogy csudáltam.)

Két izgalmas szeme most unalom.
Változó arca megváltozhatatlan.
Úgy kavargok bennem e képhalom,
mint sodort tárgyak viharzó patakban.

Ugrálnak a bolhányi idegek,
az izmaim megfeszülnek és rángnak...
Nincs kibúvó. Remény nem hiteget:
látni vélek egy fénylő füzfaágat
s látni vélem az erős csillagot,
akinek fénye az ürbe ott ér el,
hol asszonyom játszik jéggé fagyott
csontujján az anyám kék gyűrűjével.

NOVEMBERI KERTEK

Mosolyognak, akár a szenvedők,
kiket az ég vak büszkeséggel vert meg.
S ha vesztett is szépségük már erőt,
még hódítók a novemberi kertek,
mint a nők, kiknek lábai előtt
ifjú korokban királyok heverték.

FÁK ÉS MADARAK

Fa nélkül egy fillért se ér a táj.
S üres a fa, ha nincs rajta madár.
Én azt hiszem: nem kelne fel a Nap,
ha nem volnának fák és madarak.

VIGASZTALÓ

Szivem, melyből kiszállott az öröm,
üres, akár egy téli fecskefészek.
De oly igaz, hogy lesz még örömöm,
mint hogy egyszer a fecskék visszatérnek.

IFJÚ NYÁR

Te a fát és az erdőt kedveled.
Én a fákból felpezsdlő nyarat.
Fa és erdő megvénülnek veled –
s az ifjú nyár mindig ifjú marad.

ESŐCSEPP

Felhő volt ő, felhő volt még egy perce.
Majd záporoként a lombokat tördelte.

ARADI ELÉGIA

Izgalmas rajz! Papír s írón se kellett
és pontosan, tág arányaival
felvázoltam agyamban már a tervet,
de megzavart mindig valami baj.
A terv kész volt, s a munka nem ment mégsem
Ám most egy hang tette hív, agitál,
hogy épüljön fel, már tovább ne késsen
magam terében az aradi táj.

Hol kezdjem el? Talán ott, ahol kezdték
a régi, régi templomépítők.
Tornyot rakok, feltűzöm a keresztjét,
vonok köréje egy parányi kört.
Ez a templom a Flórián-kápolna.
Megkerülöm félig mohos falát:
kertjében – mintha virágot ápolna –
egy lány hajlong. Szemem épp odalát.

Mi jelölje a lány Marost? Folyópart
nincsen enyhébb, derüesebb, szabadabb!
A híd felé lelkes motorhajó tart
s a háttérhez béna börtön tapad.

Szemben a Kultúrpalota. Tövében
pár olcsó park. Oldalt gesztenyefák.
Hulljon a lombjuk! Hogy ott jártam, éppen
akkor is egy-egy falevél levált.

Épülj tovább, te táj, s mint papírbábut
tologassam falaid közt magam!
A sugárút sugárzó térré tágult,
s minden házban vinnyogó banda van.
Az ivókban a ménesi borpince
küldözgeti mérges, vörös borát.
A tér felett óra üt óvón intve:
hajnalodik, gyűlnek már a kofák.

Aranyfényben alszik az Angyal utca,
Akác utca – s az egész szerb sziget:
a „Rácfertály”. Ha álmát kialudta,
minden zugát zajos nép tölti meg
s zörögni kezd e bentépuilt külváros,
amely olyannak tűnik ósdi, vén
házaival, mint kopott, ezüstláncos
medália a város víg szívéen.

Hüvös szél leng. Ott lentebb van a Haltér.
Zene, lányok és lányok és zene.
Pár fal közé annyi kedv s annyi dal fér,
hogy egy matrózkocsmába illene.
Itt ödöngök nyakam vállamba húzva
s elfojtva egy kacagató sikolyt:
szinte félek, hogy a fejem bezúzza,
olyan lent függ a lámpaszerű hold.

Építsek még? Jaj, felépíthetetlen
minden füttyével a városliget
s az ősz, mely ott lepett meg a ligetben.
... A peronon vagyok. Mozdony sziszeg.
Temes felől most pöfög be sötéten
s már indul is a menekült vonat.
S ím, a zsúfolt ablak szűk keretében
döcögöti megdöbbent arcomat.

HORVÁTH ISTVÁN

ÉDESANYÁM

Édesanyám! Édesanyám,
a nagyvilág lett a tanyám!
Idegenség a takaróm.
Nincsen senki jóakaróm,

vagy ha van is, úgy parázslík:
melege nincs, csak világlik;
hazug tűzzel, hideg lánggal.
Magát mutogató vággyal.

Hideg tanya: fedéltelen.
Szél járja ezt teméntelen,
s én úgy állok a sok szélben,
mint falevél őszi éjben.

Szállok tőled elszakadva.
Dércsípetlen, félig fagyva,
s mentől magasabbra szállok,
mind egyedülebben állok.

– „Anyám! Anyám! Édesanyám!”...
Neved hányszor sírja a szám
s amint orcádat képzelem,
hozzád viszen az érzélem...

Látom, amint reám hajolsz:
amint altatódalt dalolsz,
szívembe foly drága hangod;
zsongó, nyugtató-harangod...

... „Aludj fiam! aludj szépen.
Csillag ragyog fent az égen:
álmodj a szép csillagokról,
gyűjtsél sugarat azokról!”

Reng a bölcső, a nagy bölcső.
Álmodik fiad: a költő.
Álma dalod folytatása:
csillagfények ragyogása.

Fényt álmodik a setétbe,
verőfényt a hidegségbe.
Álmodik a gyászra zöldet:
szébbé álmodja a földet.

Édesanyám! tudom, érzem,
hogy gondolsz rám alva, ébren,
hogy a lelked melegsége
kísér minden messzeségbe.

De segítni nem tud rajtam,
s ha nevedet sírja ajkam,
nem válaszol senki rája,
csak a szél bús, vad danája,

s én úgy szállok a sok szélben,
mint falevél őszi éjben.
Szállok tőled elszakadva,
dércsipetten, félig fagyva.

Félig fagyva, félig égve.
Csillagoktól megigézve.
Hordozva egy világ terhét:
az egész föld nagy keservét.

SÍRÓ BETŰK

Szállnak a vándormadarak, más országba, messze, délre.
Síró eleven betűket rajzolnak a magas-égre.
Síró fekete betűket, bánatszínű gyászjeleket.
Feltekintnek rája a fák s hullatják a leveleket.
Mintha könnyet hullatnának, úgy hullatják a lapukat.
Nem kacagnak a virágok: sírás fogja az ajkukat.
Az ég falán setét jelek: láthatatlan ír egy ököl.
„Gögös Nábukodnecárok!”: minden élő visszahőköl.
Élő, sikoltó betűkkel írja a kéz: „Méne Tekel” ...
– Az életre pusztulás vár! Vigyázz! mert megmérettetek
A holnapból tegnap leszen, a leszből volt, s a vanból nincs.
Vár egy ajtó, setét-ajtó, melyen tovább nincsen kilincs.
Nézem a nagy „V” betűket: bús madarak vándorútját.
... Nagy vedrével gyorsan meri az idő az élet kútját.
Csak most volt ősz, úgy tekintem, s már egy évet kimert megint.
Kasza suhan Halál kezben: hideg szele arcul legyint.
lenézek a kút mélyére: titok néz rám onnan vissza.
Mennyi van még: ki tudhatja... Tán az idő, aki issza...
Vigyázzatok!” nagy „V” betűk sírják az ősz, fent az égen.
Szállnak a vándormadarak nyom nélkül a ködös légben.
Nézek borúsán utánuk, s érzem: mintha hurcolnának.
Verőfényes sziget helyett országába a Halálnak.

NANYÓ MESÉL

Hideg, téli szombat este,
kűnn a hó hulldogált lágyan.
Szakáll nőtt a ház-eszterhán
s fehérén csüngött a fákön.
Bentről a lámpa világa
kicsordult a setétségbe.
Hó-pillangók táncoltak és
zizegtek a néma éjbe.
Bent meleg volt; amilyen csak
szombat este szokott lenni:
akkor Nanyónak s Anyámnak
nem kellett fonóba menni.

Friss volt a tapasztás büze:
vegyült a kovász szagjával,
amit Nanyó pánkónak „vert”
fahéjjal s komlós-korpával.
Édesanyám a fonalat
vetette a motollára.
Én az orsót fogtam, de csak
úgy, ha mese volt az ára...
Nagyanyámnak három fia:
– Apám is a három között –
a Halálnak kalákáztak
olasz s muszka hegyek között,
Apó vette a kártyáit,
az ujjasát és a kucsmát.
– Nekem is jár... dörmögélte
eccer megjárni az utcát!
Nanyó leült az ágy mellé,
ölébe vett a kanapén.
„Volt, hol nem volt.” – Olyant mondjon,
melyiket még nem tudom én!
„Volt egy róka és egy farkas
s elmentek egy vendégségbe” ...
Úgy szerettem a mesét, hogy
százat hallgattam egy végbe.
Úgy ringott rajta a lelkem,
mint pillangó a virágon...
– Hej, azóta mennyi láng közt
röpködött már a világon! –
Nanyó mondta, én figyeltem
mesemondó, ráncos ajkát.
Szeme tűz volt, haja fehér,
árkok szántották az arcát.
Ős táltosok révületos
lelkéből sarjadt a lelke.
Lapuk, fülek, zuzmók titkát,
gyógyerejét mind ismerte.
Olvasott a szélzúgásból
és a macska fekvéséből.
A csillagok járásából.
Az álmokból és az éjből.

Még az idő nem bírt vele.
Szálás volt, miként a kőrís.
Szíve mint a csurgatott méz:
de ha kellett, volt az kő is...
Arról szólott a meséje,
hogy egy farkas és egy róka
jó barátságba kerültek
egy bizonyos idő óta.
Elmentek egy vendégségbe,
mint kenyeres jó barátok.
Hanem ott a kamarában
aztán csúful pórul jártak.
A róka még csak megúsza;
igaz, hogy nagy ijedtséggel.
De a farkas féldögölve
csak vánszorgott éppenséggel.
Mégis a róka jajgatott,
hogy – jaj! most már neki vége.
Sántított mind a négy lábán
s nyögött, mintha bőre égne.
– Gyere, ülj fel a hátamra!...
viszlek... szólt a véres farkas.
– Egy erdőben nőttünk fel, hát
nem nézhetem, hogy itt jajgass.
Fel is ült egybe a róka.
Feljül került a farkason.
De hát ha már ő van feljül,
– ki parancsol, hogy hallgasson?
Mosolygott a gonosz-lelke,
s rákezdte csúf gúnyszóval, fent:
„A vert viszi a veretlent.
Törött fejű a töretlent.”
Nanyó mondta tovább is még,
de a többit nem tudom már,
csak a farkast látom egyre;
véres szegény, de némán jár.
Hátán cipeli a rókát,
a ravaszt, az utálatost.

– Óh, hogy szeretném letépni
róla azt a gyalázatost!...
Nanyó mesél, most is hallom...
s kísér addig a meséje,
míg az orsómon fonál lesz,
s ég az éjben lámpám fénye.

MA A VÁROST MEGUTÁLTAM

Jaj, ma este amint láttam,
Hát a várost megutáltam.
Eddig sem nagyon szerettem,
Csakhogy belé kényszeredtem.
Olyan, mintha nagyvíz lenne,
Együtt úszik minden benne:
Tépett virág, árkok mocska,
Drágagyöngy és sárgolyócska,
Örök érték s örök átok:
Jaj, mi mindent benne-látok!
S ami ezt mind összetartja:
Hazugságból van a partja.
Hazugság a szép, a fény is.
Hazugság itt az erény is...
Csak az utcával hogy jártam
(Azért volt, hogy megutáltam.)
Nappal sima, mint az asztal:
Ne higgyétek, mert az is csal!
Én az este láttam, éppen;
Csak úgy rávetődő-fényben.
Csupa gödör és daganat ...
Genny lehet az aszfalt alatt.
Nappal szép sima a képe,
Olyan, mint a város népe...
Igaz arcát ritkán látod,
S ha meglátod, megutálod.

CSOROG AZ ESZTERHA

Letette a fegyvert, menekül már a Tél.
Nyerítő paripán űzi a déli szél.
Villogó szuronyok: jégcsapok a porban.
Könnyez az eszterha, elsiratja sorban.

Magas, vén diófán vidám seregélyek,
fütytet fütytintnek a menekülő télnek.
Cinege-pár táncol álmodozó fákon.
– Nyitni kék! nyitni kék, rügyecskék az ágon

Bárányok szökdösnek anyjok puha hátán.
Mosolyog a gazda táncos-kedvük láttán.
Le is hajol egyér, az ölébe vonja
s bozontos bajuszát a szájára nyomja.

Szétlől cserzett arcán, mint a Nap a fényen,
melegség sugárzik s ima a szemében.
Úgy tekint az égre, az olvadó hóra,
úgy figyel a szélre, a cinegeszóra,

mint a gyermek hallja Édesanyja hangját:
a szeretet legszebb, legdrágább harangját.
Megnézi a fákat. Szólongatja őket.
Meg a hóvirágot, a koránkelőket.

Méhkasokra hajlik: „Szóljatok, ha éltek!”
s dicsekszik a Napnak: „Élnek, mert beszéltek.”
A pajtában csendben kérőznek a marhák.
Végigsimogatja ökre villás-szarvát.

Megnézi a kóstit: szeme porciózza.
Mérés közben fütytel, nótaszóval sózza.
Futó csermelyeknek egyengeti útját
s elnézi a télnek koppadó kaputját.

Csorog az eszterha, csereg bent a csörlő.
Csattog a bordahéj, pattog a vetöllő.
Behull a napsugár, mint egy arany vászon.
Dörömböl a macska, játszik a padláson.

Égnek a porszemek a sugárba jutva.
A tekerőlevél táncol körbefutva.
Pelyhes kicsi csirkék tipegnek a porban,
s amint a nap süti, elaluszna sorban.

Dalol a gazdasszony, hangja fut a szállal.
Szíve szeretete halad a fonállal.
Felemel egy csirkét – mintha nem is élne –
arca mellett ébred riadozva, félve.

Tolla közé lehel, babusgatja szépen.
Összeccsókolgatja kérges tenyerében.
Szeme két tükrében nincs egyéb csak jóság.
Semmi követelés, csak örök adósság.

Arcát a szeretet puhább színbe festi,
mint az úri dámák kenőcse, az esti.
Muskátli virágok, kicsi piros szájjal
összeccsókolóznak táncos napsugárral.

Életek születnek, s alvók kelnek újra,
megcsendül a szerszám, orrát földbe fúrja,
és ahol a gazda ellép meghajolva,
áldás kél a nyomán zizegve, dalolva.

HALVÁNYODOTT AZ ÉJSZAKA

Halványodott az éjszaka: pirult, mint a vas a tüzen.
Most is látom, álló-délben, mert megint a falum üzen...
Kakas szól. A hangja perdül, mint búzaszem földre szórva,
Oson a hold, csillag remeg a hajnali kakas-szóra.
Garsa felől sóhajt a szél. Morog a bükk, mint zsémbes vén.
Zörgő zúzmará zöngicsél zizegve az ágak hegyén.
Kútban kucorog a meleg, fagy lesi a káván ülve,
Jég-szuronnyal ijesztgeti: fél a meleg, menekülne.
Próbál szállni, ki a kútból, s útja egybe halálig ér.
Kút-ostorán, párájától tenyérnyit gyapjadzik a dér.
Nyugat felől felleg úszik: valaki az eget törli
S a csillagok gyémántporát villogva a földre örli.
A holdat is megtöröli, s árnyékát a földre veti.

Aztán ezüst zászlóvá lesz: kacagó szél lebegteti.
Angyal lába jár a falun, gyűjti össze égi kincsét
S a lelkekre visszarakja az ébrenlét sok bilincset.
Gyufa lobban, szökik a láng, száll az álom, jön a való.
Pók igyekszik rejtekébe, egér fut az asztal alól.
Beszélni kezd minden, amit tegnap mára kigondoltak,
S azt mondják, hogy az álmokat álmodják tovább a holtak.
Az asztalon éles kések, kolbásztöltőt hagyma fon át.
Táncol rajtuk a lámpafény, s halál részeli a fogát.
Valakit künn fog a kutya. – Eriggy hej! – a gazda mondja
S míg a gazdasszony kifordul, az üvegre esik gondja.
Nehéz lábak tiprásától csikorogva sikolt a hó...
– Jaj, ne bántsd a disznóölőt!... kusté félre... cúj el!...
    ha, hó!

Erre koma, itt az ajtó! – A hideg is velük tolul,
Táncol a gyermekek hátán, hosszú ingük alá szorul.
Komának a szemöldökét zúzmara cifrázza szépre,
A bajuszán jégcsap zörög, amint lezökken a székre.
Tűz pattog a kemencében, siratóznak az ablakok.
Hervadnak a jégvirágok, a tündéri szép alakok.
Koccannak a pohárszélek: háálják az Istent vele,
Hogy a gazdának egy évre megint lehet eledele.
Aggyon Isten jövőre is ... Minden szegény házhoz aggyon,
Ne legyen ember a földön, aki éhesen maradjon.”
– „A Jóisten hallgassa meg!” Isznak, s szemük virágot hajt.
Béfedi a tüskék nyomát, rosszvilágot, tengernyi bajt.
Ahány gyermek, annyi csillag: az égen sem ragyog szebben,
Mint ahogy az öröm csillog a kacagó gyermekszemben.
Csak a gazdasszony szótalan, nem tudja, hogy búsul, örül.
Úgy van, mint virág közt fekvő, kit rossz illat veszen körül.
Halványodik az éjszaka, halál oson az ól felé,
S aki mindég csak becézte, az csalja a halál elé
Szegény disznót, édes szóval, s míg röfögve felé lépik,
Kemény markok megragadják, leteperik, földre tépik.
Belésikolt a hajnalba vádolva az ítélt állat.
Gazdasszonya könnyes szemmel tartja már a véres tálat,
S még akkor is simogatja, mikor a kés gyilkos éle
Utat hasít szíve falán, belészúr az életébe.
Gyufa villan, szalma lobban, koma arcán fény bokázik.
Láng harap a setétségbe, nyelvén szikra sziporkázik.

Ezer apró, szikra csillag, nagy akarva égre szállnak,
De az éjszaka elnyeli, s hullongó korommá válnak.
Lobog a láng, és az öröm túllobog a setétségen.
Rózsaszínű hajnalkeppen visszaverődik az égen.
Ahány gyermek, annyi máglya, apró tűz a nagy láng körül.
Sül a farok, perceg a fül. A gyermekhad annak örül.
Veréb repül a kazalból, varjúcsapat károgvá száll.
Szarka csereg; kutya, macska száját nyalva, jóllakva áll.
... Egy életnek pusztulásán mennyi élet öröme hajt.
– Odaküldök varjúképben én is egy fekete sóhajt.

ILLYÉS GYULA

NOVEMBERI UTAZÁS

Koszorúk, virágok, őszirózsák fonnyadt
illata és fenyők hegyvidéki szaga –
ó furcsa utazás, a virágos vonat
mint nagy temetési menet suhant tova.
Két szegény, két olcsó koszorút ölelve
magam is egy zörgő ablak mellett ültem,
nedves szirmok hulltak vállamra, fejemre
gyász-szalagok lengtek, zizegtek felettem.

Faluról falura holt kedveseinek
sírházhoz vándorolt a váltakozó nép,
a hús délutánban érződött az ünnep,
valami ünnepi, szívszorító szépség.
Néztem búsan a kis ablakon előre,
a fagycsillogtatta árva téli tájon
úgy úszott a mozdony finom sötét füstje,
mint zokogó özvegy fejről a fátyol.

Hallgattam a lassú vidéki beszédet,
a köröttem halkán forgó tájszavakban
gyermekkorom íze csillogott, igézett
s ringatott már fájó-édes kábulatban.
Apám, anyám szava s önnönmagam régi
szavai mikben még fészek meleg rezdül,
jöttek s mint odakünn az ismerős téli
tájak forrón bújtak szívemen keresztül.

Dülök villantak künn, folyók, szőlőhegyek,
utak hol még dallal kocogtam lóháton,
vártam csak, míg egymást lökdösve föltűntek,
most, most villan elém árva ifjúságom.

Alkonyodott, lassan ritkultak a népek,
bundás férfi aludt a kocsi sarkában,
feje gyerekesen bukdácsolt szegénynek,
ha megállt a vonat, hallott hortyogása.

Aztán az is kiszállt. Egyedül maradtam,
homlokom a hűvös üvegre hajtottam,
állomások jöttek, nevüket hallottam,
falvakét, hol éltem boldogabb napokban.
Gyerekkorom földjén a kezdődő estben
halotti szagok közt így utaztam tovább,
néha messze sírkert égett a sötétben,
emlékek, szigetek, egy elsüllyedt világ...

SZERELEM

Mint egy dalba, dalba, úgy burkolom magam
szerelmedbe és úgy sodortatom magam.
Nevetve fordulok, ha egy-egy szögleten
rámront az izmos szél, birkózni kezd velem.

Lépek mint részeges, kit egy dallam visz és
aki köré a bor egy régi nyárt ígéz,
nem állanék meg, ha tekintetemtől e
hófedte hársfasor rügyezni kezdene.

Járok habok gyanánt futó finom havon,
mint egy tűnt lét felé s föl-fölszippantgatom
egy szép szigetvilág édes gyanta-szagát,
két kezemen maradt szerelmed illatát.

LAKODALMASOK

Perecet dobáltak, dalolva
rázták az üveget kezükben,
ahogy a dombról vad iramban
levágtattak a szürkületben.

Repült a bor és szállt az ének,
szórták a jókedvet magukból,
nekilódultak a lócsöknék
egy-egy váratlan fordulatkor.

Pezsgőn, pirosan úgy ömöltek
a dombtarajról, hol a nap
búcsúzóit intett már a völgynek,
mint pezsgő, piros sugarak.
Szekér szekérrre, pántlikásan
villantak el egymásután,
a legutolsó nagy batárban
szerszámán izzadt hat cigány.

Szállt a dal, csak a kis menyasszony
ült némán, kedves kérdésben,
fátylát vigyázta, hadd lobogjon,
messze ússzon a téli szélben –
erre emlékszem, hogy egy percre
előttünk robogtak; zihálva
szökdeltek lovaik előre,
nagy tomporukról szállt a pára.

S eltűntek máris; karjuk verte
az útra hajló ágakat
és szórták az ágak fejükre
a porzó, csillogó havat.
Megtört a dal egy pillanatra,
mintha a tántorgó menet
hatalmasakat csuklott volna
egy-egy fágyos göröngy felett.

Erre emlékszem, – mint a rabló
mesebeli sárkány, lihegve
kúszott a menet a laposból
fürgén egy újabb meredekre,
úgy vitte, vonszolta magával,
öntelten, büszkén kurjogatva
azt a kislányt, ki mosolyával
küzdött, hogy lám-lám elragadta.

S amíg hasztalan próbálkoztam
rést harapni a perecen,
báméskodtam utánuk hosszan,
ez volt, ez hát a szerelem.
Kis nénécskémre pillantottam,
pirosan törölgette orrát,
topogott, forgott izgatottan,
alig várta, hogy elrabolják...

TÉLI KÉP

Fűrészelés gyermek-sírása,
a fejsze öntelt csapkodása
keltett s litty-lottya a köcsögnek,
mit ablakomnál öblögettek.

Víg téli dél, a jeges gangot
napfény és fűrge kislányhangok
pezsgették, majd a kis harangok
kezdték verni egy tiszta marsot.

Nem voltam itthon három éve
s most se jöttem épp vereséggel –
kedves környék sok kis zajoddal
tapsikolj büszke vigalommal...

Fölültem, aztán kiugrottam,
két vén papucs alázatosan
várt ott, mint két mosolygó szolga,
csak lépjek rá kövér hasukra...

Úgy ahogy voltam, dúdolgatva
pislantottam ki az udvarra,
apám izzadva a fűrésznél
nevetve szólt, de nagy úr lettél.

Tisztelt úr, ha nem sértlek ezzel,
tüntess ki megjelenéseddel,
nézd a fejszét, hogy vár a tuskón,
hogy veled kezét szoríthasson...

MÉG EGY TÉLI KÉP

Havas völgyből a havas hegyre
egymást kézzel, bottal segítve
csúszkál amott két fürge gazda
kis délutáni pincészerre.
Letottyannak, de bátran újra,
mint egykor itt a vad pogány
új harcra kelnek hősiesen
tort ülni fent a hegy fokán.

Mi sógorommal már dúdolvá
lefelé tartunk győztesen
kar karban, biztos ballagásban,
bár kissé ünnepélyesen.
Kalapunkon a vastag havat,
mely belepi a karimát,
fölvetve hordjuk, mint a békés
apostolok a glóriát...

OLY SZEGÉNYEK VOLTUNK...

Mi oly szegények voltunk, hogy az már szinte nevetséges volt!
Nagyanya az utcán minden korhadttal lehajolt,
egy szalmaszálért lehajolt. Megesett, hogy főzés közben a tűz
egyszerre kialudt
s a család ifjabb tagjai egy kis csutáért beszaladták a fél falut.

Oly szegények voltunk, hogy szemünk a földön egyre ide-oda
járt.
Déltől fogva, mint megveszettek gyűjtögettük a vacsorát.
Venyigét, sót és krumplit hajsoltunk, és ha más nem akadt,
levesnek megfőztük a kéthetes kenyérhéjakat.

Gyűjtöttünk egyre. Ó gyűjtési örült szenvedély!
Hazahordtam, amit csak leltem, bárhol, bármit is leltem én:
szegeket, régi sámfát, rossz bögrét, ócska kalapot,
elkoptott seprűt, tollat, csontot, – nálunk mindennek helye volt.

Szegények szenvedélye: sarkalló önzés, érzem én
örökre bennem égsz már, örök örökre! – a szegény,
az éhező lázával nézem a földet, téged is fényes gondolat,
ragyogó eszme, – tán azért, mert nem kérik tőlem áradat.

Ó, legparányibb villanásod drága kincs nékem! Tellene
fejem rogyásig véled, mint rég padlásunk szellős belseje, –
Ó zsugoriság s: *dicsőség vágya!* vad éhség, mely már nem lohad!
Irgyen szemlélem már a napot is és a csillagokat.

NEM SZABADULHATSZ

Lenéztünk a hajógépházba,
ahol a dugattyúk között
a fűtők futkosnak vörösen
és meztelenül, mint az ördögök;
a forró lég mintha valóban
pokolból zúdult volna ki –
Micsoda munka!... – „Megszokták már”,
szólt könnyedén mellettem valaki.

Nyugszéken ültem a hajón már,
csukott könyvemmel térdemen,
kétfelől kéklő hegyek úsztak,
ápolták megfáradt szemem.
Dombok és felhők... megíratlan
vers volt ez is, az utazás,
futó képeit lágy ütembe
fonta a lenti tompa dohogás.

Úsztam a vízen, a világon,
boldogan, hogy felül vagyok,
költői szintjén a világnak,
amely alattam békétlen dohog,

izzad és köpköd fuldokolva –
– Megszokták... – nyugtattam magam.
Megszokták? – nyilallt belém ekkor
a múlt fagyasztó éllel, gúnyosan.

Megszokták? – Meg tudad te szokni
– volt benne részed! – a kapát?
Emlékszel? Emlékezz apádra!
Mit szokott ő meg? A halált!
Sorsa derekán mit szokik meg
mind-mind – hisz tudod! – a szegény?
Kínlódva jártam föl-alá már
a hajó lüktető födéletén.

– Bolond vagy – sziszegtem magamban.
– Áruló! az vagy, semmi más! –
csattant egy másik hang szívemben
s tagolta egyre rá a dohogás.
– Áruló! Hazug! Nyomorult vagy!
Lapuló bérenc!... – Hogyha most
odadobnának a fűtőkhöz:
meg tudnád szokni azt a vak nyomort?

A korlátnak dőlve vívódtam,
s úgy éreztem, mintha apám
fütene lent, mint rég fűtött is
napszámra szegény a gróf birtokán!
Mintha apám és minden ősem
dohogott volna ott alant,
jajongott volna föl a sírból. –
Verte a rengő padló talpamat.

Néztem kapkodva a vizet, a
futó tájat, mintha velem
már nem is ez a hajó futna,
hanem a dohogó történelem.
Mintha dühöngve, hányingerlőn
az rázna, könyörtelenül
tagolva a szót: nem feledhetsz,
nem szabadulhatsz – bárhova kerülj.

ŐSZI NAP

Visszaint még, egyre késik,
megáll még a dombtetőn,
küldi édes szemvetésit,
befordul és ki-kijön.
Mint az asszony, mint a tünő,
ingadozó szerelem,
első ballépésű hű nő,
menne is és mégse: nem.
Ing, csak ing és int és vár tán,
szíve jóra rántja még,
míg karját gyorsan kitárván
elkapja a durva ég.
Ott vergődik már a szennyes
dunnájú felhők között,
meggyalázva és keserves
szakadó könnyek között.

Újra egy év. Bólogatva
tiprom a mély út sarát
a völgy felé, okosodva,
fázva lépdelek tovább.

SZERELEM

Tudom, mi szolgának a jó szó,
a fogolynak a nap,
egy kézfogás a hontalannak
és egy szíves falat:
sokat próbáltam. Köszönöm,
hogyan megtaláltalak.

Se jó, se rossz, – hívebb, különb
csupán megszenvedett,
csak hálás vagyok és köszönni
tudom szerelmedet,
az éjt, hogy te is rámtaláltál, –
ne bánjad sose meg!

Tudom, szegénynek mily örök
vagyon egy percnyi kedv.
Díjam, játékom, büszkeségem,
hogy fényesítelek,
engem melegít, hogyha téged
fölmelegítelek.

Egy szót se szóltam, ajkaidra
nyomtam öt ujjamat
lefogni győztesen megindult
boldog sikolyodat.
Őrizd egy életre te is: mit
adott e pillanat.

Szerelem volt ez? Azt tudom csak,
hogy mi a meggyötört
testnek a munka elbutító
két ocsmány napja közt
emberré lenni s egy éjre is
vállalni a jövőt...

AJÁNLÁS

Dől künn az eső... dudorászva
járok már benne én.
Ha fölver téged is az óra,
ez a kis költemény
vigasztaljon, mit itthagytok
az asztal tetején...

SZELÍDEN, BÖLCSÉN

Mit hoztál innen is, e nyárból
a hegy csúcsáról, tölgyek árnyékából?
Ezt a szerelmet –
ezt a kicsike, kicsi, vad,
erdő és tiszta lég teremte árva
lombízú és szélszagú szerelmet,
ezt a rettegő, megriadt szerelmet,

mely otthon majd a városi falak
s bordád rácsa közé bezárva
kicsit csipog majd, néha énekelget,
s azután csak szenved,
csak néz és koplal,
mint nyulaid meg stigliceid hajdan
melyeket harsány, vidám diadallal
fogtál a mezőben
s melyek egy reggel
szelíden, bölcsen
beh nagy dologra tanítottak
kis tetemükkel!

JÁNOSHÁZY GYÖRGY

KONCERTEN

Trombita harsog, döngnek a dobok:
trillázva sír a beethoveni bánat.
A szívem fájó dühvel feldobog
s míg zúg a dal a kürtök sárga száján,
a múltba lebben vissza révedezve
a csellók gyászos, fájdalmas danáján.
Elnyúlok e csodás melódiákon,
mint forró nyáron tengerpart homokján
és reszkető véremben újra látom
az arcod, mit a tegnap elrabolt –
és torkomon kibuggyan a bús sóhaj,
mint egy mély, könnyes, disszonáns akkord.

TE CSAK MARADJ...

Te csak maradj... Ó, nézd e kék eget:
a csillagok hol ilyen fényesek?
Az éj ily csendes és ily szép az álom,
mely ránk csurran borzongó holdsugáron.

Miénk e föld, e szent körengeteg,
komor bölcsője hangtalan daloknak,
e bús erdők, fehércsuklyás hegyek.
s a csillagok sehol így nem ragyognak.

Miénk e város és sok büszke tornya,
a bércek égrenéző, zordon orma,
a vágy, mely lázas velőmben remeg
s testvéreink e furcsa emberek.

Ne menj... Ott más a föld s az emberek:
ott árva leszel és gyökértelen.
Ott senki így nem vár, így nem szeret..
Te csak maradj, maradj mindig velem.

ÉNEK AZ ESTHAJNALCSILLAGRÓL

Zs. Gy.-nek

Mezítlen lábbal surran át az est
a városon s fátylat vet rá puhán.
Az égen, hol a hallgatag kereszt
belédőf, az ódon torony csúcsán

egy büszke csillag lobban fel ragyogva
– a végtelen kékségben árva lámpa –
és lecsurog a szunnyadó padokra
ezüstpatakként hűvösfényű lángja.

Szikrákat szór a kormos kéményekre.
Körötte új mécsek gyúlnak ki egyre
sűrűbben, lángjuk bágyadtan rezeg.

A fénye máris halvány és beteg fény.
A nagy tömegbe olvad lassú-renyhén.
A többi közt örökre elveszett!

*

A hajnal halvány rózsákat dobál
az éj után, mely gyáván menekül.
A menny boltján a nyugtalan, opál
csillaggyertyák kihunynak. Egyedül

egy csillag ég halk daccal még csupán
az égen, hol a hallgatag kereszt
belédőf, az ódon torony csúcsán:
a földre villogó szemet mereszt

s szikrákat szór az ébredő hegyekre.
A nap a láthatár alatt lebegve,
az ég alját piros fénnel borítja.

A csillag megborzong egy pillanatra,
a nap felé néz s göggel felkacagva,
úgy hal meg, mint egy harcos, régi szittyá.

PRIMAVERA SACRA

Virágujjakkal jött el a tavasz:
döbrent szememre rózsákat vetett.
És férfivé lett tőle a kamasz.
Meggyógyult tőle halkan a beteg.

Alvó, nehéz pilláim felhasadtak.
Először látok – húsz vak év után.
Először szívom erejét a napnak.
Hamis káprázat volt minden csupán.

Nem űzök álmképeket tovább
és halvány arccal nem futok a mától.
Reám virradtak gyönyörű csodák.
Ernyedt szívem hatalmas most és bátor.

Most érzem az élet vad ritmusát
felbuggyanni a holt kövek alól.
Vállamra hull ezernyi mirtuszág
s a föld dübörgő, szent himnuszt dalol.

A tavasz jött sorsom bús éjjelén el:
fejemre nyíló rózsát hullatott.
Megtelt a lelkem fénnel és zenével.
Az öröm és a föld fia vagyok!

TAVASZI NESZ

Halk nesz lebben felém a pirkadatban
és megrezzen egy zöld tavaszi ág...
Egy pihegő kis bimbó szertepattan
és rám kacag, mint nagy, fehér virág.

JÉKELY ZOLTÁN

BALLADA A KÓBOR KUTYÁKRÓL

Villon emlékének

Hol vagytok, hé, kóbor kuvaszkutyák,
hogy bírjátok ki mostanság a sorsot?
Talán nyulat gyilkoltok s őzsutát,
vagy kunyhótájról koncokat raboltok?
Lehet, hogy erdőszélen kóboroltok
s irhátoknak nem árt a hó s hideg,
mert éjjelente most nem panasztok,
vonítgatás a tért nem tölti meg.

Züllött ebek, kivert komondorok,
örökre elhagytátok városunkat?
Feleljetek, lompos kalandorok,
talán a város háborgása untat?
Vagy tudjátok, hogy nincs itt mit keresni,
étlen gyomor itt csak tovább korog,
hogy céltalan már hulladékra lesni,
felfalja mind szikkadt emberorok.

Kisgyermekes szemétkosárba vájnak,
vénemberek piszok között kotornak,
kéjjel röhögnek félzacskó dohányynak,
három fillérnek, felpohárka bornak.
Egekre átkot fogvacogva szórnak,
falat kenyérért készek késre menni –
Bizony jobb most az izmos komondornak
fehér mezőn őzet üzőbe venni!

Ég Hercege, essen meg vén szíved,
ne bánj velünk rosszabbul, mint kutyákkal.
Ételt s tüzet teremts mindenkinek,
hogy ehessünk s ne átkozzunk a szánkkal.

VALKÓI TEMETÉS

A tíz öreg halálkórusa szól:
kihullt foguk helyén árad az ének;
már a kaszást ott érzik valahol
nyakuk megett, s rezegetnek a vének.
Táskája nőtt már mind a nők szemének
– tán ezredik könnyüknél tartanak –
vigasztalják egymást: „ilyen az élet”.
A sír száján sötéten áll a pap.

A koporsóból hosszúujjú ing,
kék keszkenő s írásosdíszű pendely
lobog elé: testetlen búcsút int
s mesél az asszonyról, ki vele ment el,
hogy ölelkezzék földdel és a csenddel.
Ma kezdi meg. Boldogan alszik és
nem érzi, mert kútnál mélyebb a szender,
hogy morzsolja majd szét az ölelés...

TÜNDÉRI FÜRDÉS

GYEREKKOROMBAN IS KERESTELEK

Itt már gyerekkoromban is kerestelek.
Róttam a berket, a nyúlutakat.
Azt hittem: pici vagy és gyermeteg
s lábad nyomán piros virág fakad.

S mindig hiába! mindig hült helyed
leltem: kis fésűt s tört virágokat.
Lement a Nap, bagoly szólt, este lett.
Azt hittem, hogy a szívem megszakad.

VÉGRE MEGTALÁLTALAK

Most suhanunk a mormogó Szamos
bátor vizében, nagy fűzfák alatt.
Félemberek vagyunk: félig már iszamos
villózótestű, vizszelő halak.

Ahol elúszunk, füzek hajlanak,
kavicsok néznek s kandi rákszemek:
a vízi pár vajon ma merre megy?
Tudják, a víz királynője te vagy.

REMÉNYTELEN REMÉNY

Él bennem a hiú kívánság,
reménytelen remény:
együtt fogunk egykor pihenni
a Szamos fenekén.

Üvegkoporsóban pihenni,
öles zöld víz alatt!
Felettünk fognak jönni-menni
fehér hasú halak.

Lenn fogunk jámboran pihenni,
mint az a nagy király,
felettünk fog majd jönni-menni
a partfutó sirály.

Testi tömlőc ellen a lelkünk
hiába lázadoz:
idegenül harsognak el felettünk
az új évszázadok.

TELIHOLD

Végre ismét együtt nézzük a holdat,
dagad a háztetők felett;
felé bővölt felhők zarándokolnak,
mint vízen úszó tetemek.

Együtt vagyunk, s külön sose maradjunk,
szorítsd hozzám kis testedet;
pár évig még a földön kell maradjunk,
mert így szokták az emberek.

Holdé leszünk úgyis előbb-utóbb:
szemünk egy éjjel elvakul,
s vérünk e láthatatlan-lábú pók
hasába szívja álnokul.

Aztán fürkészhetik majd, hogy kik voltunk,
s elsirathatnak itt alul:
az unokánk nem tudja már, kik voltunk,
emlékünk semmibe fakul.

FILMKIRÁLYNŐ KÉPE ALÁ

Ő is nagyon meg talál halni egyszer,
mint ahogy egyszer én is meghalok.
Sírunkon az emberi kegyelettel
kijátszanak kaján vadállatok.

Melle nem lesz fejemnek soha párna,
s nem szimatolhatom teste szagát,
pedig egyazon évtizedbe zárva
repít minket a féktelen világ.

De ha valaki ötven év csúcsáról
mostunk vad szurdukába visszanez,
vagy mi nézünk rá egy szoba faláról,
mit pókhad ostromol, por és penész,

megkönnyezi avittas kis ruhánkat,
milyent már rég nem tudnak a szabók,
megkönnyezi ócskamosolyú szánkat,
melyre csendhálót terített a pók,

és arra gondol: ezek jóba voltak,
szegények, csókolóztak is talán,
valamikor a század derekán.
És most micsoda nyomorult halottak!

BÚCSÚ SZÜRKÜLETBEN

Lány:

Utállak, tudd meg, éppolyan erősen,
mint ahogy ezelőtt szerettelek.
Kioktattak iszonyú éjjelek,
hogyan életem hozzád többé ne kössem.

Hány szörnyű évig vártam rád hiába,
figyeltem csélcsep, rossz kalandjaid,
lestem kudarcodat, vagy valamit,
mi visszahozzon az én éjszakámba.

Azt hittem, ahány szál hajad kihull,
annyi tiblából, kis gyenge lépés
hoz felém vissza múlhatatlanul,

az úton, melyen akárhova mész, mész,
felém kormányoz a nagy égi gépész,
s virrad nálam, ha nálad alkonyul.

Fíú:

Virrad nálad és nálam alkonyul.
Nem vezet engem semmiféle gépész.
A költő lába földön félrelép, és
aztán egyenesen magába hull.

Tudom, mit tettem. Ó, nem ellened,
önmagam ellen, s most talán zokognák,
hogyan elégtévő könnyek hulljanak rád,
– a megtérés bizony így lenne szebb: –

de valahogy boldogsággal vegyes
érzés, hogy újrakezdés lehetetlen,
kés, mely csikland, csikland, de nem sebez.

A búcsúzást mindég nagyon szerettem:
finoman integess a kékeres
örök kalandra hívó szürkületben.

ÚTI ÉNEK

Utazunk nap alatt,
utazunk hold alatt,
gyorsabban, mint a vad,
mint sebes madarak.

Jössz velünk, kajla ló?
Rossz patád elkopik –
– de aki rám tekint,
az rólam álmodik.

Kicsi lány, mit csinálsz?
Kis kezed kinek int?
– Könnyezzen az, aki
ablakból kitekint.

Kis patak, mért zokogsz,
könnyeket mért csillantsz?
– zokogjon az, aki
ablakból rám pillant.

Fényeddel minek intsz,
sárga ház, kék csalit?
– Az, aki megpillant,
álmában itt lakik.

Így szállunk nap alatt,
így szállunk hold alatt,
fürge vad elmarad,
és el a madarak.

El a síró patak
s ház a csalit alatt,
öreg ló elmarad,
kisgyermek elmarad.

Várja őket az éj,
veri őket a szél,
s álmunkban ránk hullnak,
mint tóra a levél.

S álmunkban felsírunk,
az ágyunk is kihül:
szegény pásztorleány,
hol jár most egyedül?

Az a vén kajla ló
vajon meddig loholt?
Hátát, mint drótostor,
üti, veri a hold.

Az a síró patak
vajon merre szalad?
Megülték martjait
fekete madarak.

Kushad a kicsi ház,
szélben nyifeg-nyafog.
Ráhull az almafa
árnya, mint nagy halott.

ITT LAKOTT...

Itt lakott, látod, Kosztolányi,
erre még nem jártál velem;
révült szemedben egy parányi
megcsillanó könnyecsepp legyen:
meg fogunk még itt sokszor állni.

Az este egykettő leszáll,
árnyak hullnak a Vérmezőre;
olyan a ház környéke már,
mintha egy „bús” vers volna Tőle,
Tőle, kit elvitt a halál.

Vígan folyik tovább az élet,
– csak búsabbak a madarak,
s panaszunk egy hanggal szegényebb.
De testével még gazdagabb
a föld, mely örvend, mint a vének.

Bimbóznak udvarán a fák,
egy-két kesernyés orgona;
milyen kegyetlen a világ:
nélkülünk is így forgana
tavaszán lendülve tovább.

Öreg fehér kutyája szunnyad;
de majd, ha csend lesz és sötét,
éjfél körül, egy könnyű, fonnyadt
kéz megsimítja bús fejét,
s hangot hall, de nem tudja honnat,

hogyan iszonyában égre ordít –
ő jár akkor háza körül –
hány bú-ittas éjfele volt itt! –
benyit, bemegy, asztalhoz ül,
de sosem ír többé, ó, sose fordít.

A PINCE AJTAJÁBAN

– Hallod, hallod, mit mond a cinege? –
szólt nagyanyám, és felnézett a fára;
– ez már a hóvirágok ideje.
kitavaszkodtunk hát Istennek hála,
ezt mondja a kis szürke éneke. –

Kerengve szállt egy-egy szentgyörgybogár,
fehér szirom hullott a szilvafáról;
az öregasszony karján kis kosár,
benne félig elrothadt alma, három;
halálszagot lehelt a pincegádor.

Riadt fejem fürkészte nagyanyám,
rejtelmes volt a régi kert, homályos.
– Az áprilist is megérjük talán, –
szólt – azután a május jó, a május!
csak nem kaszál le addig a halál!

A pincemélyből nyirkos levegő
szállt ránk, mintha Faust doktor fújta volna,
s a falakon bent sárga agyvelő
– így tudta az a réges-régi monda:
„mert életét ördögnek adta ő!” –

De jön a május, jön a hűsgyepes,
minden csudás eddiginél csudásabb!
A kert felett nagy hőscincér evez,
zöld lomb alá búnak a sárga házak –
ó, az élet legszebb májusa lesz!

A fán majd méhek orgonája zsong,
az ég mind kékebb, mélyebb s egyre tisztább;
még csak vagy húsz-harmincat alszunk,
aztán vígan futkoshatunk mezítláb –
Istenkém, addig csak meg nem halunk? –

A TORNÁCRÓL

Nosza, pendítsd az lantot,
Énekelj szépet s bolondot;
Be nagy szükségünk van vigasztalásra!
Halott szívnek nincsen feltámadása.

Nosza, zendíts belé az őszbe,
Szelek zilált nyívását fogjad össze,
Levelek vad csörgését édesítsd
S harmóniává nemesítsd.

Őszünknek, jaj, több tavasza nem lesz,
Télvíz fagyos nyomorúsága megvesz.
Énekelj hát az ősrről egy utolsót,
Hogy nyíljanak meg tőle a koporsók.

Mert ha tudnád, hogy holtodiglan
Bizony csak kőhajításnyi út van,
Akkor bezzeg szebben énekelnél
Minden régi, nagy töredelemnél.

Hajrá, pendítsd az lantot,
Verj rajta az Halálnak táncot;
Holt levelek is táncra penderülnek,
Ünnep legyen, táncos, fekete ünnep.

Magad töréd orrod alá az borsot –
Nosza, költő, énekeld a sorsod,
Énekeld meg bús őszöd az őszben,
Mely alatt vonaglasz összetörten.

Lelkedben hittél, s mondád: él a Lélek!
Nem tudtad: ha él, hát ől a Lélek!
Bizony mondom, addig ép a gyertya,
Míg kanóccát a tűz meg nem gyújtja.

Poétát nem köthet senki gúzsba –
mondád – s Asszony mellől fut a Múza,
S látod: szíved az ő nevét dobogja,
S hogy elszaladtál, most vagy csak a foglya.

Tán csábított Szenvedés Őfensége,
Hogy önszántadból állottál elébe?
Most végsőt lobbanva kell belátnod,
Vad Phalarisod ő, s nem barátod.

Nosza, panaszod üvöltsd a Világba,
Mint azok, akikről tartja a fáma,
Hogy egykoron buja császári kertek
Sasfáin égvén folyton énekeltek!

AKI SZENT GYÖRGY NAPJÁN SZÜLETETT

Ezer évig szeretne élni,
és a földön mindent szeret;
s mindég csupán az emberek,
az emberek az ellenségi.

Gonosz csillagoknak hatalma
küldte égő lelkét bele,
s ha jó az alkonyat szele,
szegény mindég szállni akarna.

Van bűne, s büntetést nem ismer,
mert minden bűne szertelen,
égből jött: az ítéleten
jelen kell hogy legyen az Isten.

Mert ki teremté ily gonosznak,
hogy éjjel jár, mint denevér,
hogy nem kell földi pályabér
s könnyei örömet okoznak?

Ilyen vásottnak ki teremté,
hogy csak forrásvizet szeret,
s ha nincs, bort iszik, ha lehet,
de a szegénységtől sosem fél – ?

Ezer évig szeretne élni,
s nem fáj, hogy tudja, nem lehet;
pedig az örökéletet
csak mécspislogásnyit reméli.

Üresen kell neki a templom,
csak a koporsók s alakok,
mennyszínű, karsú ablakok,
orgonaszó, sekrestye-limlom.

Átkozottul s furcsán magányos,
száz ember közt van egyedül,
s ha egyedül van, menekül
a száz közt lelhető magányhoz.

Nem jó, ahol van: messze vágyik,
hol a horizont leborul;
de vágya visszahomorul,
s lelkéből egy darab leválik.

Bukdácsol, s nem tanul a kárán,
hol szükség van rá, nincs jelen.
Lézeng a végtelen határán,
mint őszi légy az üvegen.

GENEVIÈVE

Elátkozott leánya a halálnak,
a szerelemnek s más veszedelemnek,
a csókjaid megint reám találtak!

Kettő közül egyik, aki a sirig,
nemlétezés küszöbéig kísérsz,
minek akartad mondani a hírit?

Szépséges voltál, suttogtál, kacagtál,
reám villant fogadnak hosszú, nedves
sora, s aztán végképp magamra hagytál.

Hát élsz-e? Élsz? nemcsak emlék-anyagnak
lelkemben lévő rezgése idéz fel,
de szánt s akart sugárzása magadnak?

– Vagy már rég nyugszol bús Franciaország
földje mélyén, viharral vert madárka,
a lelked jár, s jelenti: van mennyország,

s hogy egy napon találkozik az árva
lélek-pár, ki egymást nagyon szerette,
s harmadikért maradt szörnyen magára...

EGYEDÜL

Ha az alvás álmatlan nihiléből
a lélek újra napvilágra kél fel,
magát-szülő sajjákkal fáj a létel.
Ilyen kint nem okozhatnék magamnak,
csak tán a fel-sem-ébredéssel.

Határtalan, pusztító egyedüllét!
Az ember érzi, hogy kopik foga,
s egy hosszú árnyék rám hajol s körüllep.
Gyönyörű gyermek, isteni csoda,
érted kiált e sajjó egyedülség –
segíts, halhatatlanság záloga!

JAIRUS LEÁNYA

Az ifjúság nem időhöz kötött,
csak lelkünknek legmélyebb állapotja.
S belőlem most e párás alkonyat
egy szempillantásban felszínre dobta.
Múlás, dátum – milyen erőltetés,
ha az emlék a jelennél erősebb,
ha életemnek tévedt korszakánál
van egy sokkal igazabb, sokkal ősebb.
Ez a köd tán az életelemem,
ó, tetszhalott dolgok feltámadása!
Padlási lom, eltemetett galamb,
felkél és jár, mint Jairus leánya...

LEHULLT A LEVÉL

Lehullt a levél, az őszebe lehullt.
Nem igaz, kitalálás csak a múlt.
Fent a gallyon nem csüngött sohasem,
s nem zizegett szeles éjjeleken.
Függés örömét sosem élte szegény,
nem nőtt sebesen a tavasz elején,
még jó, hogy az őszt nem sínylette nagyon:
volt s elmúlt feketén, hallgatagon.

Lehullt a levél, az őszebe lehullt.
Nem igaz, kitalálás csak a múlt.
Sírok az őszen, szomorú falevél:
sohasem, sohasem csókoltalak én!
Emlékezetem dadogó csúnya vád,
sohasem, sohasem csókoltam a szád.

JÓZSEF ATTILA

ARRÓL, HOGY BELŐLEM, AKI SZARVAS VOLTAM, FARKAS LESZ

Futtam, mint a szarvasok,
lágy bánat a szememben.
Famardosó farkasok
űznek vala szívemben.

Agancsom rég elhagyám,
törötten ing az ágon.
Szarvas voltam hajdanán,
farkas leszek, azt bánom.

Farkas leszek, takaros.
Varázs-üttön megállok,
ordas társam mind habos,
mosolyogni próbálok.

S ünőszóra fülelek.
Hunyom szemem álomra,
setét eperlevelek
hullanak a vállamra.

ESIK

Állok, lábamnál tócsa nő
a pocsolyához – az a dolga.
Bevont farokkal bú elő
az eb, hogy lábom megszagolja.
Kövér az ég, az üdv a gondja,
pislog, dagad a püspök dombja,
füttyülnék s számra pára jó,
hát megfontoltan, mint a dudva,
gőzölgök szépen, komolykodva,
révedek én is, révedő.

Fütyültem könnyedébb koromba',
esik, hogy nőjön sár meg bodza,
csak egy hűvösen heverő
répa, egy jámbor meszelő
meg én hallgatjuk gondolkodva.

Lassudad, országos eső
hulló hajamat panaszolja.

Dörmögő vagyok, dörmögő.
Meg ballagó, hisz evező
nem kell soha az országútra!
És dünnyög, motyog a cipő,
hogy csizmának is elég volna.

Feszeng a tők, búsong a boglya,
esik a mezítlábasokra,
a munkátalan munkásokra,
esik a magántulajdonra,
a lány talajra, a toronyra,
gödörlakó kubikosokra,
párnás, polgári lakásokra.
Esik, esik, hisz az a dolga.

Lassudad, országos eső,
nehézkedve és panaszkodva.

KACSÓ SÁNDOR

TAVASZ

Az este még morcos szelek
Borzoltak bimbót, rügyeket;
Késett szelek grasszáltak itt,
S a gyöngyvirág a kert alatt
Remegve rázta fodrait.

Szobámban is az ablakon
Sötétség ült meg vastagon;
S a szél, mely zúgott odakint,
A szív kertjéből tépte ki,
Mi volt: egy pár szál kankalint.

Jaj rossz, ha lelked ablakát
Takarja be rút kék plakát,
S vágyad, mit bimbóz szent tüzed,
Komisz, bolondos április
Irigy szeszélye fojtja meg.

De csak ne félj! A láthatár
Vödörrel önt reggelre már
Friss fényözönt, s barackosunk
Csipkebokorként lángra gyúl,
Amíg feléje bámulunk.

Mint egy menyasszony! Ládd ezér
Nyúlik feléje lánytenyér;
S tavaszdal ível föl vele,
Mikor – mint vidám gyermekarc –
Barackvirág simul bele.

ŐSZI VETÉS

Az apám barna bajusza alatt
Ritka volt a szó és ritka a mosoly.
A friss szántáson előre haladt,
Szállt utána csend, mint sűrű ködgomoly.

Óriás volt ő, szertelen s merész,
– Árnyában ott a bozontos hegyeknek,
S mögötte titkok vára a havas, –
Mint én voltam, egy akkora gyereknek.

Ebéddel küldött hozzá ki anyám...
De csak nem nyúlt még, én nem tudom miért,
Mint máskor szokta a fazék után,
Hanem a mezsgyén lépést lépésre mért.

„Megállok, ládd-é! – villantott felém. –
Ez itt a határ. Vésd az eszedbe jól.
Vitás föld, sajna, s épp azért kemény
Ember legyen az, ki itten birtokol.

Ezt tudnod kell, de ennyi sem elég.
Aki csak bírja, de nem munkálja meg,
Nem ad annak itt maradást az ég,
Elhordja földjét a dúló fergeteg...

Most hát vetünk itt, figyelj jól ide!
Híme van ennek, mit be kell tartanod,
Ha elhibáztad, nincs oly szent ige,
Mivel a hibádat helyrehozhatod...”

Vállán átkötve zsákban búza volt,
Belemarkolt és rám nézett: – „Elébb –
Mondta s mutatta – mielőtt kiszórnád,
Vidd a szívedhez mentől közelébb...”

Lendült a karja, úgy mondta tovább:
„Markod a szemet úgy eressze szét,
Míntha... mikéntha – kereste a szót –
Míntha a szíved vérét hintenéd...”

Nézd, szót fogadtam, édes jó apám.
Amit csak diktál szívem és eszem
S amit szétszórok forró lendülettel,
Mind a szív vérében ázott búzaszem.

CSÉPLÉS

A gazda arcán bronz a nyugalom.
Mint jól égetett szépmázú cserép
Olyan a képe. Áll a hé napon
És szemben véle éppúgy áll a gép.

De állni hosszan nyáron nem szabad.
A gazda mozdul, s az asztag fején
A kévehordó marka úgy ragad
Meg a villáján, mint a fegyverén.

Ez ám készültség! Minden ín feszül,
Amint a gazda int, s a két derék
Legény kiáll s meghúzza emberül,
Hogy nyög s kirúg a lendítőkerék.

Köhint a gép. És kapkod a gépész:
S már csattog is jól; s a gazda fénylő
Szeme előtt elsurran az egész
Terhes év, mikor – indul a cséplő.

Búg, zakatol most már minden kis része a gépnek.
Hallgatom s érzem: a nyár dala zendül a munkairamban.
Elkap a ritmus. Mit tehetek mást? Menjen utána
Versem is így és töltse be törvényét az időnek,
Melyben nincs pihenés, nincs álom, tétova lógás,
Sem mélnézni nem enged hosszan a búgva robajló
Nyári robot, ez a rímtelen s végtelen hosszú imádság.

Mert biza így nevezik sokan, már aki messzire tőle
Két karjára fejét nyugtatván szép puha réten
Álmodozik heverészve s nézi a nyári szabadság
Fodros kis felhőkkel is pótolta kék ragyogását
S úgy hallgatja: mit is nótáz az a távoli cséplő.

Gyertek csak közelebb, uraim, mert így sem utolsó
Látnivalót kaptok, s ha éppen nem is imádság,
Bízást úgy tisztelhetitek szép ájtatos arccal,
Mint Isten házában a bús Miatyánkot, ha tiértetek hangzik.

Kapjátok hát a kalapot hamar a fejeteokről,
Mert biza nektek a dús mindennapit ingyen adja az Isten.

BELETÖRŐDÉS

Én már nem is rezgelődöm.
Nem fa vagyok én e földön,
Már olyan fa, melynek lombját
Jó szelek is csókolgatják.

Fa vagyok, de mint egy cüvek,
Melyet határhompba ütnek,
S amint veri jó gazdája,
Helyét annál jobban állja.

Édes gazdám, magyar élet!
Ha már fejszefokkal méred
Parancsod szolgád fejére,
Kemény a föld, vedd már észre.

S ha korsód még mindig fizet,
Loccsints egy-két ital vizet,
Hadd lágyljon. Hátha mégsem
Úgy érzem, hogy könnyem érzem.

ÁPRILISI ZIMANKÓBAN

Be kár, hogy a szél nem gólya,
Akkor leszállna a tóba,
Káka között lesne békát
S nem úzná e gonosz tréfát.

Be kár, hogy a hó nem fecske,
Eresz alatt csicseregne,
A fiának hozna férget
S nem didergőt vén legénynek.

Egy fecske még nem a tavasz,
És egyetlen gólya sem az,
De egy gólya meg egy fecske
Hírmondónak elég lenne.

Hírmondónak, hogy csak várjam
Meg még ezt a tavaszt bátran.
Lesz még virág egy-két kertben,
Mit nekem kell elültetnem.

REMÉNY

Lelkem mélyén egy kis
Reménymagot őrzök
S úgy jönnek a napok,
Mint a börtönőrök.

Kedélyes az egyik,
Vén gonosz a másik,
De mindkettő foga
A titkomra vásik.

Kémlik a vasrácsot,
Ágyam megkutatják,
S ha mosoly van számon,
Már azt is sokallják.

Lesik repedését
Köröttem a kőnek:
Ott van-e rejteke
Reményreszelőmnek?

Oh, ti gonosz s balga
Szolgái a mának!
Nem érzitek szelét
Zengő új világnak?

Egyszer az a kis mag
Ekrazittá válik
S a reményfa tűzzel
Börtönöm fedelén
Szépen kivirágzik.

KÁDÁR IMRE

„A HALOTTAK TEMESSÉK HALOTTAIKAT”

Te sír, kit immár meg nem látogattam,
nem vagy többé fölöttem hatalom,
már nem siratlak éjben, virradatban,
esengve nem tárom feléd karom,
kövedről most a bűvös zár lepattan,
látom, mi vagy: enyésző csonthalom.

Por és hamu, mit rejt a sír homálya,
az lesz porrá, mi porból vétetett,
de él a Szellem végtelen dagálya,
tervezve és teremtve életet,
fenn lebegve, szent, királyi gálya
csillagvilágok, sírkövek felett.

Az én anyám nem múló rothadás,
csak teste hullt alá a béna rögre,
ő van, mi volt: élet, erő, hatás,
hol simogatva, hol meg mennydörögve,
én jól tudom, még nem láthatja más,
de bennem él s én benne – mindörökre.

A JAZZ-KARMESTER

„Vivere non necesse, navigare
necesse est.”

Én tudom, léket kapott a hajónk,
hamis iránytű sziklának vezette,
el fog süllyedni menthetetlenül,
a parttalan történelem vize
elnyeli ezt a kényes, szép hajót,

mely korhadt vázra épült, s készületlen
kément a sima óceánon,
nem számolt vésszel, lázadó viharral,
kazánját láncos rabszolgák fűtötték,
csikorgó foggal alkalomra lesve,
fedélzetén meg folyt a dáridó,
szólt a zene, bor ömlött, s odalenn
tüzet szítottak elgyötört rabok.
Én jól tudom, hogy süllyed a hajónk,
nekem megsúgta a nagy Kapitány:
nincs senki, aki minket megsegítsen,
s én, hű karmester, most lekopogom
a jazz-zenekart, mit eddig vezettem,
kiszolgálva az utasokat rendre,
hol Beethovent, hol foxtrotot kínálva,
hallgatót húzva az ábrándozónak,
vad csürdögüllőt a mókás duhajnak,
zenébe fojtva félelmet, keservet,
gyötrő önvádat és sugallatot.
Most eldobom a karmesteri pálcát,
és prédikálok, oh figyeljetek:
a mi hajónk elsüllyed menthetetlen,
és véle süllyed minden vagyonunk,
ügyeljetek, mentsük meg lelkeinket!
Zárjuk palackba az üzenetet,
hogy rossz térképpel, rossz úton hajóztunk,
engedjük le a mentőcsónakot,
beléhelyezve asszonyt s gyermeket,
hogy ősi eszményt új alakba öntve
ácsoljanak majd boldogabb hajót,
ha partra érnek, és mindig előlről
kezdjék el újra az örök kalandot,
a múlhatatlan, nagy vállalkozást,
melyben nem számít kudarc vagy siker,

csak teljesüljön az örök parancs,
hogy élni nem kell, de hajózni kell!

KOLUMBUS BÚCSÚJA

Búcsúzom tőled, álmaim világa,
új, nagy világ, beteljesült csodák,
vitorlám duzzad, útrakész a gálya,
időm letelt, s én indulok tovább.
Mit vágyva vágytam egykor ifjú tűzben,
legyen másé az irdatlan vagyon,
hová zászlómat elsőnek kítűztem,
gyémánt- s aranymezőid itthagytam.

A perc marasztal, sürget az öröklét,
új, ismeretlen eszme hajt belül,
most itthagytam szűz partjaidnak öblét,
hová utánam száz horgony merül,
kalózkodnak jönnek, zsoldosok, kufárok,
erdőd tarolják, feltörrik gyeped,
a Nagy Szellem szeméből könny szivárogo,
ostor gyalázta szíve megreped.

Én nem leláncolt tartományra vágyom,
honnan rabnépet hurcol a hajó,
ez a világ itt nem az én világom,
ez a királyság nem nekem való.
Horgonyt szedek, szégyenkezem pirulva,
bocsásd meg, Föld, hogy felfedeztelek,
örök Kolumbus, útrakelek újra,
s elnyelnek a messzi tengerek.

A TÉLI POJÁNA

Vidám fiúk a havas alján,
fejük fedetlen, mellük pőre,
sítalpakkal bronz vállukon
kaptatnak a jeges tetőre.

Tüdőt és szívet nem kímélnék,
órákig másznak fel a csúcsra,
s egy perc alatt szédült iramban
lesiklanak a mélybe újra.

Így hágnak én is egyre feljebb
a szellem jégsziklás hegyére,
s egy percnyi mámorért a csúcsról
lezuhanok megint a mélybe.

Tudom, nem illik hozzám játék,
hisz pap volnék, havasok őre,
még szakadékba hullok egyszer
s nem jutok haza a tetőre.

KERESZTURY DEZSŐ

SUGÁR

Lankás fõvenyen, színarany homokon állsz,
Alighogy esett, lenge hús párák fátylai
Leplezve burkolnak álomnál illanóbb
Könnyű fényekbe.

Azt hiszem, elszállsz a halkan surranó
Széllel, s elmerül kacajod friss, vidám
Csengettyűje a víz komoly
Zúgásában, s hogy elfoszlik sugár
Alakod az esti fénnel.

Mint ahogy születél bennem:
Fényből, álomból, vágyból.
Mint amit szerettem benned:
Vágyaim édes játékát s a lélek
Szelíd testvérét.

De ez Te vagy, ki itt állsz, ruganyos
Tested valóság. Idegen kezek
Cserélik szívem képeit. Ajkakat
Kívánják ajkaim. Futsz felém,
S ajkaid íze mint a friss eper.

NEHÉZ, FÁJÓ DAL

Komor az őszt már, és a csalogány
Elnémul, híre sincs a régi dalnak.
Hozzád menekülök, nézd elgyötört
A síró szél, hideg eső mosdat, dagad a sár
Tengere, elhal a remény, a lélek
Magánya s aggodalma mind nagyobb.

Tudsz-e még szeretni engem?
Tudsz-e meleg jósággal takarni vacogó
Lelkemre szelíd lányszerelmet, tudsz-e
Találni számomra megváltó tiszta csókot
S megbocsátasz-e, hogy dörömbölök
Ajtódon s tiszta lánykezedet
Elkeverem e vérrel szennyes vízzel,
Mi ajkaimra gyült e nehéz, ólmos esőben.

KISS JENŐ

OKTÓBER 6-I SÉTA

Ma megint fáradt és monoton a zene,
mely ajkamon hárfázik, ezen az eoli hárfán,
a reggel sárgult akácok között járván
szelíd bánatokkal fátyolozta a lelkem
s pillám arany redőnyét szemeimre félig levontam.

Messze egy busa dombon lágy ibolyántúli fényben
vörös ékszereit tűzdelte bomlott hajába a Kiserdő,
errébb lankás legelők s elsimulni készülő rétek
fátyolozták – ugyanúgy mint én – magukat búra. Én ne
tudom miért, de ezerszeresen fájtak az emlékek. –

Ma – gondoltam – október hatodika van, már
Őfelsége az ősz aláírta az ítéletünket,
a vágy, a dal s a szimpátia mellettünk már hiába tüntet,
bősz kétségek ácsolják bitófánkat a bágyadó füzesek alján
s a végzést hullott levelek pergamenjén
örök ujjak szigora lapozgatja.

Már nyolc óra van – gondoltam –, nemsokára
higgadt poroszlók jönnek csukaszürke ködökbe gombolózva,
a csákójukon ködcseppek fénylenek majd,
s végzetes csillagok lesznek reávarrva a hajtókára.

Mi is többen leszünk, hallgatagok és hősök,
s úgy megyünk mint ők, ama hajdani tizenhárom,
úgy megyek, mint ő, akinek emlékét bevárom,
s karonfogom, hogy vezessen, mint az álom!

A völgyek torkolatánál, violaszínű szántások mentén
majd lombok kócos csőcselékei várnak,
halkan lépünk, rezedák illatában
mi: levitézlett hősei egy daliás nyárnak.

S midőn az őszi vesztőhelyre érünk,
s szemem leköti fényopálos felhő,
a közös sorsot beteljesítve látván
elém dobban, mint nagy és megrázó látván
tragikus név-ősöm: Kiss Ernő!

DÉLELŐTT FŰRÉSZELEK

Az istállóból pára csap,
lilásak a hús félszerek,
fűrészpórosan áll a bak
– favágó bak –
fűrészelek.

A nap tompos kiszagdaként
villázza felhő-sarjúját –
s fényt sercint néha, lanyha fényt
– foga közül –
a falun át.

A bontott kazal füstölög
– tán a nyár emléke előtt? –
finom, laza ezüstködök
ezüstözik
a hegytetőt.

Bágyad a hó a kerteken,
az udvaron enged a sár,
indul a nappal melegen,
mint átfestett,
öreg batár.

Bólint az ismerős fásor
és megnézi, mit dolgozom –
aranyként csillan a fapor,
a rögöket
hímporozom.

Zendül a bakom, muzsikál
fahúrú, borús hegedűm,
a tölgyek kemény húrjainál
szebben vajon
mi hegedül? –

Hasítva vonóz a fűrész,
feszült, ős dallamot fakaszt,
a szám utána füttyürész
és izzadok,
mint egy paraszt.

Mint ősöm, a condrás cseléd,
urak zsellérje, aki nem
szidta kiizzadt kenyerét –
oly fáradtan
víg a szívem!

Lábamnál kutyám hempereg,
a hajam közt lágy szél keres
s öklömben piheg a meleg
munka, mint kis
vad énekes

madár, mely egyszer kirepül,
s falum felett, világ felett
a kékbe cikázza remekül
füttyös, tiszta
friss nevemet!

RAVASZ VADÁSZ

Megcéloz arany
puskájával a tavasz,
a kamasz
vadász, jön a határtalan
tündöklés reggelében a réten,
jön értem.

Ne rebbenj piros fácán: szívem, ne
riadj csillagos szárny, te lenge,
nincs komolyabb értelme
ennek,
a perceken gyöngyvirágok csilingelnek,
s fölöttem kék biztatás és aranyos ág van,
minek félni e gyönyörű bizonyosságban?
Ravasz vadász a kamasz tavasz,
könnyű
azúrkörmű ujja alatt a ravasz:
pattanó rügy, mely fényes örömet süt el,
csiklantva sebez s bevérez derűvel!

Jön. Nézz oda:
a puskája csöve csillant.
Nézz oda:
a gyenge haja hullócsillag.
Nézz oda:
fesző kankalin a nyoma!

ESŐDAL

Az utcákon pocsolya van,
a patakok nőnek,
a cipőmnek rossz dolga van,
de csak a cipőmnek.

Minden csapzott, minden sáros,
sebaj, szinte vártam,
az a fő, hogy mezítlábos
lelkem nem jár sárban!

Kalapom karimájáról
fénykeresztes cseppek,
mint a pókok sík fonálon,
földig ereszkednek.

Vendéget jelent talán? azt?
volt már nálam vendég:
a fekete szemű bánat
keresett csak nemrég.

Nem kell vendég, bánat sem kell,
csak e dal, e lány dal,
játszadózom a szívemmel,
mint egy kisleánnyal.

S nem irigyelem a várost
itt, sorsom sarában,
hogyha sár van, legalább most
megszokja a lábam.

Legalább a hajcsár álom
akárhova hajthat,
nevetve esőt, megállom
bárhol a sarat majd!

VACKORFA

Erdélyi vackorfá, szegény fá, fanyar fá,
ki állított ide az őszi avarba?
Vadas erdőszele a szélbe ki tett ki?
Árva vagy, olyan, kit érdemes szeretni –
Látod, én szerettem mindig a magányost,
hajh, de százszor inkább fájóbb a magány most,
hajh, szigorú végzet ma egyedül állni,
ki magára maradt, *azt* éri akármí.

Szememet érc-delej ágaidra vonzza:
leveleid reze, kérged sima bronza,
ma még a tiéd mind, de ha majd letörnek,
mit tehetsz? – eladod a rézműves ősznek!
S akkor ki mondja majd rá, hogy csoda-lomb ez?
Ó, fám, egyszer minden kincsből lomha lom lesz,
s bár itt-ott marad rubin levél elégszer,
az csak olyan, mint halott kezén az ékszer.

Magányos fa! ne nézz körül, minden más itt,
lábad alól egyre szalad ki a pázsit,
mint szép szőnyeg, mit az Idő húz orozva,
hogy tavaszra rendbe tegye, kiporozza –
    Ó, egyszer csak arra ébredsz, hogy a földön
    állsz, mely nyirokkal nedves, mint a bőrtön,
    földön, melyet az ég esőfonalakra
    kötve próbál felrántani a magasba.

Árnyékodat nem terítéd gyepre többet,
magadra öltöd, mint kopott gyenge köpenyt,
s míg az időjárás egyre hidegebbre
lordul, csak állsz árnyékodban dideregve.
    Szél ver, de te csak állsz, erdélyi vackorfa!
    fél lábon állsz, mint nyütt, szárnyaszegett gólya,
    mely hallja társait éjben tovahúzni –
    s átszólsz az erdőnek: csak mi maradunk, mi!

Maradunk! – Ó, mily zord, fojtó keserűség
ez a télre váró, bús erdélyi hűség!
Mily kénytelen erény! – (de mégis erény ez) –
Állsz, de szíved bolond döbbenetet érez.
    A réteken mind több tócsa gyűl: a köd, mint
    fagyos tej, amelyet az éj ki-kilöccsint,
    az éj, e mord, öregedő tejesember –
    Jaj, november! – borzongsz össze. – Jaj, november.

Erdélyi vackorfa, szegény fa, fanyar fa,
mért vegyül könny el-elakadó szavamba?
Mért siratlak hős fa, bős szelekben ingó?
Hiszen azt kellene mondanom, hogy így jó!
    Bölcsesség a legjobb vigaszunk a bajban,
    minden télben titkon a jövő tavasz van,
    ó, te télbe csukló, dérverte, havas fám!
    meg kell halnod előbb, hogy feltámadhassál!

ÉBRESZTŐ

Mint zord dervis, ki vackán ül évek óta,
úgy ültök ti itt, rajzos távolokba
nézvéen – s fejeteiken a gond: ronda fez –
s mint megannyi isteni idióta:
Messze! Messze! – mindenik ezt rikoltja.

A Messzeséget dicsérők kora ez!

Ó, tunya kor! ó, dervis-élet ólma,
mint varázs köt zsinagra! – s húzva lóg a
messzeség befejezetlen falán –
szakadj le már! – s kőművesed: a lomha
képzelet hadd hulljon le megbotolva,
s terüljön el a Közel padlatán!

Ki csüng ólomként messzi dolgokon ma?!

A költő már nem, legfeljebb a bamba,
aki nem hallja, hogy mi közelít,
rossz vas, mit távoli mágnes is vonz, a
botor, csak az ámul most, fel a holdra,
ha költő vagy, úgy zengd a közelit!

Ám ti a Messzit zengitek, holott a
Közel százada ez! – a szomorka
ábrándok álom-ideje letűnt!

Az dalol ma, ki a Közelt dalolja,
az igaz, ki a Közelt igazolja –
Hozsánna Közel! élet! életünk!

Mit gubbaszttok hát messzinéző, tompa
révületben? – Szemetek tovatolja
a közelit is, pedig most olyan
szem kell, mint a nemes lencse korongja,
mint a görcső, amely közelbe hozza
azt is, mi valójában messze van.

A lényeg változik most, nem a forma!

A Változás szent kémiája forr ma
mindenütt! – és ti csak ültök sután?
Ugyan ki ügyel messzi álmodókra,
midőn kigyúl a Közel csipkebokra
s Isten is közlelről szól ezután –?!

HA A KUTYA GAZDÁT CSERÉL

Séra Istvánnak

Ha a kutya gazdát cserél,
nehány napig se hal, se él,
etethetik két kezükből:
egyre vonít, egyre szűkül.

Láncon tartják s hosszú dróton,
hogy így lassan beleszokjon,
sorra nevén szólítgatják,
hogy feledje ura hangját.

Ujjal pattintnak feléje,
de befut a ketrecébe.
S bármily tág is a nyakörve,
csak fuldokol nyöszörögve.

Majd azt mondják: Hoppsza, szolgálj!
ám az még farkot se csóvál,
ül naphosszat, mint a rokkant,
s tűnő fellegekre vakkant.

Csak ha léptek közelednek,
hegyzi fülét és remeg meg,
s elcsuklottan, várva, gyötrőn
lesi: ki jön? Hátha Ő jön! –

De megint nem, újra csak nem!
A csendbe híz nyújtva, csaknem
földre nyúlva, mintha hangja
durva lába után kapna.

Vagy csahol loholva folyton
drótja mentén, mint a parton,
fel-le, mint hideg folyónál,
mely mindig megy s mindig ott áll.

Szólíthatják, csak a ritka
ivor fogát vicsoritja,
de ha néha megverik jól,
büdös ólja megé iszkol.

Pártját csak az Este fogja
– bús mézárós – s neki dobja
a nyers napot, mint leütött
nappalból a véres tüdőt.

S koncot lök neki: a holdat,
ám ő másvalamit óhajt.
Kenyérhég... (ó, régi mámor!)
régí ura asztaláról –

S szemében nyúlt messzeségek
lázás vonalai égnek,
s míg a láncát tépi, rágja,
cafátba szakad a szája,

nyelvét roncsolja a zord vas,
habot csattog, mint az ordas,
körbe forog, köre szűk kör,
s egyre vonít, egyre szűkül!

Ha a kutya gazdát cserél,
jó ideig se hal, se él,
nyög, fűj, ínyén vér csordul át –
Jaj, ismerek ilyen kutyát!

F.

Ha látnád, hogy kinőtt azóta az a nyurga nagy F betű!
mit tüvel karcoltál a fába – s kezdedben reszketett a tű.
Nyár volt – emlékszem – s a fa: nyárfa, mi láng hőben is
mint aki megfázott nagyon s most megy ki belőle a hideg. didereg
A gyermekláncfű könnyű ballonjait mind felengedte már –
te felnéztél a fára – az volt az utolsóelőtti nyár.

S talán valami sejtelemre, mely nem is kopog, csak benyit
néha a szívedbe, hajtókádból kihúztad gombostűd, amit
magadnál hordtál rendszerint –
És bevájtad: F. Mit jelent ez? *Fátumot-e? Vagy Ferit?*
Ha látnád, hogy kitelt azóta!
dudoros lett és szétfolyó,
s az a kis félszeg pont a végén
megnőtt, mint szívedben a golyó.
S körötte fenn-lenn, jobbra-balra
új nevek, új kezdőbetűk
(a futókás sírod köré is
azóta nem egy sír került) –
Itt-ott már szinte ujjni széles,
s míg magasságot hajszol a fa,
csak nő, nő, egyre nő betűd tört
és reszketeg karcolata!
Mikor a reggel született, te akkor haltál meg: hajnalon.
Anyám zokogott. Az apám is. S kiskéssel jött a fájdalom.
Háncsomba nyilallt, s mint az a fa, úgy álltam ott, fiatalon –
F – vágta be kezdőbetűjét a fájdalom – de vastagon.
Ó, csontig ható kín! bicsokkal bemetszett nagy, szörnyű betű!
Ó, idegen borzalom, valami kimondhatatlan nevű!
Azt hittem sosem múlik el, csak nőni fog, mint betűk nyoma
a bús fákon – de lám az ember mennyivel gyarlóbb, mint a fa!
Jaj, régi vágás vonala!
Pár év, és azt se fogom tudni: hol volt – s hogy volt-e valaha.
Mint kihúzott tövis kallódik,
mi akkor elevenig ért,
az ember kigyógyul, ám a fa
örökre szenvedni sebet.
Bennem a mély mind eltűnőbb lesz,
a azon a karc is egyre nő,
egyiktől állandóan elvesz,
másikhoz mind ad az idő.
Ó, Idő bús csereberéje! –
A boldog te vagy egymagad,
akitől többé soha nem vesz,
de akihez már nem is ad!

FAVÁGÓ

Favágót kerestem. Aznap
másfél méter fát – jó, száraz bükköt – vásároltam a piacon
szükségem volt favágóra.
Már elmúlt dél, lehetett három óra.
Ilyenkor már ritkán akadni favágóra,
ám én szerencsés voltam aznap,
a Felső piacon
rábukkantam egy öreg favágóra.
Pipát tömött éppen és nagyokat köpött a hóba.
Öreg – szóltam a favágóra –
valami felvágni való fa volna.
Harminc lej métere – válaszolta.
De nekem másfél méterem van –
Akkor hatvan –
Hogyan? – ámultam rá a favágóra,
ám az csak tömött tovább mit se szólva.
Nem figyelt se balra, se jobbra,
s általában zord öntudat villant le róla.
Majd cimpái meglebbentek, mint szárnyak, lecsukódva
mintha csak akkor szállt volna rá a sasorra –
Hogy mért hatvan? – kérdezte favágóra
jellemző nyűtt, leütő mozdulattal, sorra
tapintva fényes gombjaimat, le-fel:
Nézzen rám uram, s a szeme megfele!
Ránéztem az öreg favágóra,
s jaj, a favágónak nem volt gombja,
spárga fogta át riadt kabátját, dupla bogra
kötve elöl s két füllel – minthogyha hallgatózna:
nem jön-e valaki, aki majd megoldja –
Ó, favágó! – – Én Isten tudja, hogy mióta
nem néztem se fára, se favágóra!
S ha láttam is, nem tudtam, hogy ez mi,
nem tudtam, mit ő tud:
hogy a szegénynél nem szabad felezn.
Ki gondolatok szegénye vagyok,
megértem a fájó gondolatot:
kinek a sors csupa felet adott,
félhitet, félörömöt, félszerencsét,
félkenyeret, ha egész kenyeret kért,

kinek az életben nincs egésze semmi:
ó, jaj, a szegénynél nem szabad felelni!
Jöjjön – szóltam hát a favágóra,
s az megindult szerszámát kézbe fogva,
mentünk, de mellettem már nem ő haladt,
hanem az új, a tisztaszemű gondolat!
S ha véletlenül galamb az öröm,
úgy galambdúc volt akkor a lelkem:
bár félmunkát tett, bérét nem feleztem,
mert szegénynél felelni nem szabad,
ez az önzésentúli parancsolat!!

Néhány napja már annak, hogy szóba
álltam az öreggel, de azóta
nem hagy nyugton, egyre rágondolok,
rá a csodálatos favágóra –
Most is, míg e versen bajlódom,
itt áll bennem, átfázott lábával topogva,
aki fámat hatvanért felvágta,
ki önzésem ősfáját kivágta,
itt áll, nagyokat köpve a hóba –

JÖJJ TAVASZ!

Jöjj tavasz! de ne úgy, mint tavaly,
mint tavalyelőtt, mint pár ezer éve mindig,
hevenyén és virágfüzéresen,
ülve egy csodálatos kecskebakon
s minden kelyhet mámorral töltve színig,
aztán kilöccsintve megint
már kábultan a kéjtől meg a daltól,
a fákból virágbuborékokat fújva
– mik aztán szétpattannak egy éjszakán –
s a kerteket hó rózsákkal kigyújtva
és széllel élesztve tovább puhán
s már-már bent égve a lenge lángba,
ezer virág közt százezerre vágyva
s már nem is tudva: mi virág s mi gaz –
ne így jöjj tavasz!

hanem mint aki légyottra megy,
fájón titkolva zengő öröme,
csak egy,
csak egy,
csupán egyetlenegy
rózsával márvány ujjaid között!

HAJNAL, EMLÉK

Az ég udvaráról kidöcög
a Göncölszekér,
befog s indul a gazda is
lőcsős szekerén,

a kutak gémje csikorog,
mozgás mindenütt,
cserdül a csordás ostora –

fuss! még szíven üt!

NE AGGÓDJ

Ne aggódj, Jenő, ne aggódj, ha mind
kevesebb lesz az igaz szó s az igaz biztatás, –
barátaid hullnak, akár hajszálaid, de azért ne aggódj.

Ha már mindenki elhagy, kapod magad s kimégy a mezőkre,
hol régi híved a lelkes gólyahír
és rajong érted minden kőkénybokor.

Árnyában felkeresed az ibolyát,
oly meleg lilát nyilatkozott rólad!
s híredet elbeszélte a vadméhnek is.

A margaréták szintén tisztelőid,
bókol, marasztal mindenik, s fehér
tányérján mézzel kínál meg: „vegyél”.

Mért aggódsz hát, mért aggódnál tehát,
a szeretet nem múlik el, csak átlényegül
lám, a pipacs vörös borral köszönt fel,

majd vállukra kapnak a fák
s úgy visznek téged, átal a tavaszon,
visznek, hangos virágokat kiáltva!

NAPKELTE

A lefejezett éjszaka fejét
arany zsákba dugja a bakó,
egy pribék hegy hátára kapja és
megindul. Az arca vad, fakó.

Viszi az új trónfogaló elé,
győződjön meg: a másik már nem él.
S a zsákot tűzpirosra festi át
a meggyalázott, holt királyi vér!

KÜLVÁROSBAN

Város végén lakom én,
a szegénynegyedben,
zsúfolt átjárók közén
kell este hazamennem,
csüggve tartja villanyát
a fa, melyre bús estén
jaj felakasztja magát
az elkeseredett fény.

Házfödelek hajlatán
füst madara járkál,
mint taréjos papagáj
a csúf gazdája vállán,
nem száll el, helyben tapog,
a tolla kusza, széljárt,
néha hült pernye-lapot
lobogtat, mint planétát.

Leng, mint zord sorsoknak a
setét planétája –
milyen tüzek jóslata
van felírva reája?
Mi vár arra, ki szegény?
mi vár ezekre itten,
kik az utcák szegletén
pusmognak, állva, nyűtten –

Fejük súllyal bólogat,
húzza az igazság,
de ne szólj ma okosat,
de ne ám – mondogatják,
köröttük kölyök zaja,
egy cigány húzza, – cincog;
fal mentén lány-pongyola
rózsája nyíl ki itt-ott,

de mindjárt karója is
akad mindeniknek:
férfihez simulva friss
vágy szelében ing-leng
mindahány, míg jön az éj
s letépve a szobába
viszi őket, s mint marék
rózsát szórja az ágyra.

Asszony ül odébb, s kidőlt
melléből unottan
szoptatja a növvő időt,
s a feje le-lerokkan,
nő az idő, nyűtt anyák
emlőjén nő erősre,
egyszer meghallják szavát,
csak legyen ki megértse.

Ó, nagycecseű asszonyok,
jövónk nevelői!
Naponta elhaladok
előttük, szembe jőni

látom őket az úton,
vagy bő dézsát cipelve,
s mindannyiszor – nem tudom
mért – remény gyűl szívembe.

Az idő dajkái ők,
tisztább, jobb időé,
mely azt mondja: szenvedők
ne legyenek többé!
Mely kilép parancsolón
a nyomornegyedekből,
s így kiált: parancsolom,
hogy elég legyen ebből!

A szegények ideje
nő itten titokban,
mint holt anya gyermeke,
ki kézről kézre hoppan,
máma ez szoptatja meg,
holnap pedig a másik,
amíg majd magára megy,
a győztes indulásig!

A város végén lakom,
fénytől messze, távol,
szennyvíz folyik ablakom
előtt, de mitse bánom.
Itten a város mögött,
otthon a faluvégen,
mindig szegények között –
köztük a helyem, érzem.

Új időt nevelnek itt, –
hogy segítsék én is?
Adnám Annám emléit,
e barnákat, a szép, kis
kúpokkal: Szopjad Idő!
Szopj üde ifjúságot!
Fiatal legyen, ki jó,
vagy fordítson is hátot!

Szopd az ifjúság tejét
nőj sudárra tőle,
úgy döbrentő a beszéd,
hogyha magasról jó, te
a világnak harsogod
majd parancsszavadat, hát
magosodj, csak magosodj!
ki nem hall, legalább lát.

Külvárosi csecsemő,
mi tudjuk, hogy élsz, csak,
örömeire szenvedő
gyötörtnek, nyomoréknak,
Már készítem trombitád,
ha megfúvod majd, ojjé,
összedől e kény világ
fala, mint Jerikóé!

A LABDA...

A labda száll s lábról lábra pattan,
gyors fiúk cikáznak lankadatlan.

Körül ezekkel szegett a pálya,
mind dobog, zúg s csapkod kiabálva –

Itt vagyok én is a mérkőzésen,
s nézem a labdát: mint hull sötétén.

Hull, száll, pörög küzdők durva lábán
mecsajnálom, hogy – jaj – szinte már

Mecsajnálom szegény, pörge labdát:
oldalába hány kemény bakancs vág!

Hány versengő talp tipor beléje!
Nincs megállása, nincs pihenője!

Csak száll, bár nem tudja, mi a célja,
ide dobják, oda lökik, és ha

be is lendül olykor a kapukba,
nem őt tapsolják, de azt, ki rúgta –

Mily sors! Mintha nem is labda volna:
szakasztott a szegényember sorsa!

Talán ez bánt, ez szorongat éppen –
ő is játékszer sokak szemében.

Labdaként száll a halál-kapukba,
s azé a dicsőség, aki rúgja!

KÉT ÚTMESTER

Nemsokára nyugdíjaznak már, apám,
úgy tizenhat esztendei
szolgálat után,
tizenhat évig voltál a vármegye
„köztiszteletben álló” útmestere.

Tudtad, mi a kötelesség s mi a jog,
tenéked kötelességed,
másnak joga volt,
olybá tűntél, mint a fa, melyhez tövig
karót szúrnak, ámde hozzá nem kötik.

Szerencsére acintos volt gyökered,
kibírtad mind a fadóntó,
szörnyű szeleket,
kibírtad, ki, ó de csak én tudom azt,
hányszor hajtották a földig lombodat.

Faként – s mégis ki élt még oly emberin
Útmester bár, inkább mentél
rét ösvényein.
Tanult tőled úr és paraszt földtúró,
nagy tudású voltál: tisztességtudó.

Útépités, hid, kövezés, árkolás
másnak mesterség, neked több
lett: már hivatás!
tudtad: irány nélkül, út nélkül a föld
nyüzsgő dögnél semmivel se volna több.

Tudtad: az út (futhat le vagy fölfele)
előreiramlott célok
nyoma és jele
s hogyha tűnni hagyjuk a nyom utakat,
riadt célunk elmenekül, mint a vad.

Kiépíteni, megtartani, ez a fő!
hisz nem az Ember, mindig a
Cél az úttörő –
Ó, apám, mily közel hoz e gondolat! –
Én is útmesternek érzem magamat.

Engemet is ez a gondolat vezet,
kiépíteni a csapát a
futó cél megett –
S amint céloom mind kékebb magasba ront,
utam előtt is úgy nő a horizont.

Tudom, szemre minden út emelkedik,
ámde csak a lábunk érzi:
valóban melyik –
lábam meg-megáll –: épp ez mutatja, hogy
meredéken, tetők felé haladok!

Tetők: tisztább, csúcsosabb korok felé,
mik csak félig Földé, félig
már az egeké,
hol az erdőket felváltja a moha,
gazdagságot a szegénység igaza.

Mint te tettél, én is ugyanúgy teszek:
nem török utat, ellenben
utat építek!
Kik utánam indulnak: készen veszik –
S tudni fogják: értük csináltam s nekik!!

AZ A KICSI MALOM...

Fűz vesszőből és kóréból kicsi
vízmalom-kereket készítettünk,
s rohantunk máris a patakra ki,
lobogott a nyári út megettünk –

Te hoztad a villaágú fákat
– szegény Feri,
úgy emlékszem reád –
s hol a víz legzubogóbban áradt,
ottan letűztük a két pecke-fát.

Letűztük,
s a következő percben
már perdült rajtuk a könnyű kerék,
felbuktak, majd újra elmerültek
lapátjai: az együgyű kórék.
Merte sután a gyöngy vizeket
– mi a martról elmélázva néztük –
a kórén felgyült, majd megremegett
s megcsillanva visszahullt a csöppjük

Ó, gyermekkor!
Ó, régi malom!
amelynek örök molnára lettem!
S ó régi testvér
messzi martokon!
te elérhetetlen!
Mikor eszembe jutsz, mindig, mindig
az a kicsi malom indul el bennem,
megcsillantja csobogó bánatom
csöppjeit – és visszaejti csendben –

FOLYÓ ÉS TÓ

Hol születtem, folyó nem volt,
árok vize tóba halt –
nem is szeretem a folyót,
annál inkább a tavat.

Ó, a folyó vize hűtlen,
megcsillan s továbbmegy innen.
Ó, hétszínű a folyó:
a talajjal változó.

Mennyivel más, mennyivel szebb,
nemesebb a tó! – habár
távol jobb vidék kecsegtet,
néki drágább ez a táj.

Partját kardos sás igázza,
mégis: százszor is hiába
hívja átszelő patak,
hol született: ott marad.

Folyó és tó – Jaj, a példa
meggondolkoztat nagyon –
menjenek, kik mennek! én a
tavak sorsát vállalalom.

Állóvizek büszke sorsa
legyen példaképem, hogyha
mind fojtóbb a szorítás,
a mind bennebb törő sás.

Tudjam: ily esetben mint kell
duzzasztanom vizemet –
az erőszak sekély vízben
foghat csupán gyökeret.

Tanuljam meg: tó, amely mély,
kardvillantó sástól nem fél –
míg posványodó tavat
minden gaz igába hajt!

Van nemesebb ellenállás,
mint amit a tó mutat?
nékem se, nékem se kell más,
ezzel úr leszek: szabad!

Mint tó: élek, hol születtem –
s azt, ki megfürdik vizemben
(vagy fölészáll csónakon)
nem sodrom – de ringatom!

AZ ELSŐ VACSORA

A piactér! Itt megáll
a nagy társasgépkocsi.
Itthon vagyok végre hát,
messzi elkerült mocsai!
Lelépek a cirnos porba,
s míg szemem körültekint,
mintha szintén idevaló volna,
az est is megérkezik.

Az est nem jön egyedül,
hozza holdját, csillagát –
én se jöttem csak magam,
vélem az egész család.
Asszonyom, mint hold a tájon,
szétmosolyog nyájason,
a karjai között kislányom:
nyolcsugarú csillagom.

Ennyi fénnel ragyogón
ugyan ki ne látna meg?
Jó is már a sok rokon,
üdvözlések csengenek.
Egyik a csomagjainkat,
másik Dalmát kéri el,
egyik erről, másik arról firtat –
mindenre felelni kell.

Időbe kerül, amíg
kérdésre válthat a szám:
Hát anyuka nincsen itt?
Ő otthon vár – szól apám.
Nosza fölkerelkedünk mind,
megtelik velünk az út,
itt-ott kéz leng: barát, ismerős int
így vágjuk át a falut.

Messze a szülői ház,
s ahol áll, a faluvég;
közeledünk csendesen,
de csak van mit menni még.
Anyámnak fogy már türelme,
lassan megindul elénk,
látva jőni, könny fut a szememre –
jaj, úgy szíven üt e kép!

S ha nem is tudnám, ki az,
megismerném, hogy anyám,
ölelni szereteteit
néki sose volt korán,
a szívére vonni minket
néki mindig késő volt,
nem várta meg míg az óra intett,
mindig elébe loholt –

Ilyen sürgető, ilyen
türelmetlen nem lehet
csak a végső türelem,
az anyai szeretet!
Most is, lámcsak, azt se tudja
kit karoljon át elébb,
hol Dalmácskát fonja át kigyúlva,
hol engemet, hol menyét.

S mit tehet mást végül is?
unokáját elveszi,
szeme csók és gügyögés
ízét könnyel keveri –
Így érkezünk a kapunkhoz
és a szobába is így –
a rokonság össze-összesugdos,
picit mindnyája irigy.

De hát irigyelhet is
teljes joggal mindenik,
valóban: jó tudni azt,
hogy az embert szeretik!

Nem is fér bennünk a mámor,
elszórjuk ide-oda,
végig a tornácon, a szobákon –
Ó, e drága két szoba!

Ám eltelt már az idő,
kinn a népség búcsúzik –
olyan fájón szép az est,
távol felső egy kúvik –
s a távozó lépésekkel
egyre közeleg a csönd,
önkéntelen is megáll az ember
– s szótlánul bevárja őt.

Állunk s nézzük éhesen
a megterített eget,
közepén ezüst a tál
s felhőt páráll, meleget –
az ám, déltől még nem ettünk –
de most, mintegy válaszul
fölcsendül anyánk szava megettünk:
Jertek, mert elfut a nyúl!

Nosza, ha a nyúl nem is,
de a csirke biztosan,
nagy hirtelen elkapom
combját, így el nem rohan –
feleségem szárnyát fogja,
most már repülni se bír –
anyánk csak néz, csak néz mosolyogva
s arcát átlengi a pír.

S mindnyájunkat béragyog
világító bíbora,
ó, így soha nem esett,
sosem esett vacsora!
Szinte már nem is az ínyünk,
de szívünk kívánja azt –
jaj, már szinte-szinte el se hisszük,
hogy gyomrunké a falat.

Valami messzebb mutat,
valami fölnebb emel,
valami azt súgja: itt
a szeretet ünnepe –
ami eddig külön égett,
egybeizzik újra ma,
s új frigyét köt, újabb szövetséget –
Ez az Első Vacsora.

Mócs, 1937. augusztus 6–8.

TÉLI ALMÁK

Édesalma, árpánérő, vajalma,
korán érnek, el is múlnak nyaranta,
van, amelynek bús őszig kell érnie,
de az aztán meg is marad télire.

Nyárderekán mért kér számon a világ?
Mért feni a fogát, mért feni miránk?
Téli alma még alig ha piroslik,
s nincs köztünk egy, ki nem arra hasonlít.

Várj, világ, várj! még ne fend ránk a fogad!
Minket a sors más időkre tartogat.
Más időkre, zord, zimankós napokra,
midőn táj, szív ott hever majd: kifosztva.

Midőn mindent jégszuronyra tűz a tél,
s mind e kincsnek csupán emléke ha él –
igen, világ, az lesz majd a mi időnk,
ért illatunk minden zugocskát betölt.

Gyümölcsünkbe akkor illeszd fogaid,
hadd érezd a nyár harsogó ízeit!
Tudom: arcod előnti majd a mosoly,
s úgy falsz minket – még csak meg se hámozol!

HÁROMKIRÁLYOK

Mint a három fejedelmet
az a Csillag valaha,
úgy vezet barmos falukba
templomtornyok csillaga.
Úgy vezet nagy útra engem
s velem egy-két jó fiút,
ki a jósrájú jelekben
hinni és – olvasni tud.

Megszületett hát, ki élt már
időtlen idők előtt!
ki valótlannul való volt,
végre-végre testet ölt!
Végre emberi közelbe
kerül az „isteni” kép,
nemcsak szent nevét rebegjük,
meg is fogjuk a kezét.

S hagyjuk: tekintsen szívünkig
tisztá, nagy gyerekszeme,
amit nem vont még homályba
barmok hó lehelete –
hadd láthassa: aki eljött,
nem jött ajándéktalan,
lássa: szelencés szívünkben
mirrha, tömjén és arany!

Tudod, mit jelent, midőn a
királyok indulnak el?
midőn annyi szolga mellett:
ez is, az is útra kel!?
Tudd meg, világ, azt jelenti:
megértették a jelet,
hogymind e királyi fényre,
méltóbb fenség született!

Méltóbb fenség, szebb vitézség:
pajták egyszerű fia,
kinek előbb-utóbb úgyis
szóhoz kell majd jutnia, –

aki majd kőszálra épít,
új világot emel itt,
ami mennél emberibb lesz,
úgy lesz annál istenibb!

Mint a három fejedelmet
az a Csillag valaha,
úgy vezet barmos falukba
templomtornyok csillaga.
A nyomunkban összesűnnek,
így adják tovább a hírt:
– Elindultak a királyok,
valami nagy készül itt...

LILA UTÁN SÁRGA

Ó, a tavasz! Már csak úgy néha-néha
gondolunk a báva hóvirágra!
Azóta, lám-lám, az ibolya méla
lilája is már rácsuklott a szára,
új szín tűz, azzal csillan át a rét: a
fehér s lila után most a sárga.

Sárga, sárga. Itt akármerre nézhet,
mást nem lát a szem a réten átal,
mintha csak zölden tükrözné a kéket,
a kék eget sok sárga csillagával –
Sárga, tűzsárga, mely ha már kiégett,
gazdag múltással mély aranyá hal.

Sárga, sárga. Ma úgy nézek feléje,
mint ki égő csillagokba kémlel –
Ó, ifjúságom tűnt huszonhat éve!
Színem már hányszor változott az évvel?
Sárga, sárga! reményem színe-fénye,
új szín, új fény a kopott reményen!

Sárga, sárga. A hóvirág gyerekkor,
már csak emlék, fölfehérlő emlék –
S az édes bánat is, a csüggeteg kór –

lilái bomló lelkem ékítették.
Elnyílt, mi könnyű színnel szórt be egykor – –
egyik régen, a másik csak nemrég.

Elnyílt, de hát ki bánja? Már a férfi
színe illik hozzám is! A vad láng
s szabad derű, mi lelkemet befényli:
sárga virágod, érett fiatalság! –
Sárga, tűzsárga, mely arannyá ég ki!
Férfikorom jele, – szép bizonyosság!

Bizony az idő illan. Már csak néha
gondolunk a báva hóvirágra,
azóta, lám-lám, az ibolya méla
lilája is már rácsuklott a szárra,
új szín tűz, azzal csillan át a rét: a
fehér s lila után most a sárga.

ALKONY

Mért oly furcsa az estharang?
Csak nem tüzet jelez a hang?
Az ám, csak nézz ki, szerteszét
rőt fény lobog, – jaj, ég az ég!

FÁKRÓL

1

Ha a vén akác elejt
egy-egy sárga levelet,
valami úgy megragad –
jön, hogy odafuss s feladd.

2

Kiket székké formál a fűrész,
sajnálom a koros, büszke fákat –
mily galádság ülni azokon,
akik egész életükben álltak!

NEKEM IS!

A szomszédunkban, Janiéknál,
játszottunk mindig, gyerekek,
de nem a nyár az s nem a játék,
mit azóta sem feledek.

Valami más zeng vissza egyre
s okoz különös bánatot,
az, amikor estére kelve
a lány nekik kalácsot szelt, de
nékünk – nékünk nem adott.

Csak álltam ott, szegény öcsémmel,
s szemünket könny futotta el,
s ekkor mindketten úgy éreztük,
hogy minékünk is futni kell –
Hazáig meg se álltunk, otthon
anyánknak estünk bölgve, kis
hangunk megnőtt, amint sikongón
s lihegve követelte folyton:
„Nekem is azt!” „Nekem is!”

Már nem tudom, mi lett a vége,
a dolog hogy és merre dőlt
(s öcsémet se kérdezhetem meg,
a száját bétömte a föld) –
de az a lázadó gyerekkönny
lelkem pilláin ül ma is,
s egyre sűrűbben ismerem föl
hangom is, ahogy sírva feltör
és követeli: nekem is!

Nekem is! – ugyanaz a hang ez,
egyenlő vágyaink szava,
mely szomszéd példákon kigyúlva
lázadón fordul most haza.
Nekem is! – ugyanaz a könny ez:
a megalázás törte fel,
könny, mely sötét szemekben fény lesz
s mire elér a más szeméhez,
már úgy villan, mint a jel.

Nekem is! – Mind követelőbben
s könnyesebben ejti a szám,
ma még csak itthon, önmagának,
de holnap? ezreknek talán!
Holnap ezrekben gyúl a rest vér,
s mint hajdanán szegény öcsém:
velem kiáltja majd a testvér,
amit már suttogni nem fél –
mi ott ég, ott, nyelve tövén.

Nekem is! – Ó, gyermeki önzés!
igazán most érzem csak át!
Ki vehetné a férfitől el
a gyermek könnyes igazát?
Ha az is vagyunk: a Sors bitangja,
anyánk az mégis és így is – –
Kíáltsuk, szoknyájába kapva,
nem teheti, hogy meg ne hallja:
– Nekem is azt! Nekem is!

ELSŐ HÓ

Betartja szavát a téli felhő,
havat ígért, hát havat is ad;
a becsülete, lám, egyszerre megnő,
mindenki felé néz és bólogat.

Szállong ritkán, aztán egyre inkább
sűrűbbek lesznek a pelyhei –
egy kisfiú, rongyokban s félmeztláb,
tapsolva hurráz, úgy örül neki...

TALÁN

Tollas a zúzmarától
az ablak dupla szárnya,
ha széttárnám, talán
csattogva messze szállna –

talán – mert mi se biztos
manapság, még az is
megtörténhet velünk,
hogy az se teljesül be,
amit elképzelünk.

IDEGENBEN

Ha otthon, ha idegenben,
jó heverészni őszi csendben;
szemem léggömbjeit eloldom,
hadd szálljanak, túl síkon, dombon.

Nézelődöm, de eszem máshol –
Mire is gondolna, ki távol?
Arra, mi közel áll szívéhez,
arra, mit magáénak érez.

Ó, mily fájó, ó, milyen szép
a messzeségben e közelség!
A sok halk emlékekkel mi ér föl? –
Szinte fáj fölkelni a rétről.

A rétről, melyet lám, csak mostan,
csak most veszek szemügyre jobban
de hát nincsen mit látni rajta,
néhány virág, útszéli fajta –

Leszakítok egyet, egy kéket,
nézem, mily gyöngéden csipkézett,
s magyarul ejtem a nevét ki:
katáng... katáng... Vajon megérti

PÖRÚJÍTÁS

Merre jár a lelkem újra? Merre?
Ismét ábránddá lett a megszokás?
Újra ötvösmű teste, gyöngy a melle?
Ami lehangolt, most megint csodás?

Későn látom, hogy korán ítéltem –
ártatlan bája, ime, pört újít.
De tudom, mint javítsam tévedésem:
mit *ott* kiszóltam, visszavonom *itt*.

Föl van mentve, halvány kedvesem, föl
Szépséged visszavívta igazát!
Karomon vezetlek ki a teremből,
helyem bölcsebb Bírónak adva át.

SÁMSON

Mikor Sámson megveti a vállát,
robajlik a kő mindenfelől,
összecsuklik oszlopos gerincem,
szemöldököm íve, jaj, bedől.

Menekül a lélek, fut a vak vér
és tolongnak bús gondolatok –
futna minden, mentené a bőrét,
ámde erre időt nem hagyok.

Elzuhanva bomlok részeimre,
s míg felüvölt százezer torok,
pusztul ő is: vélem hal halálom –
Sámsont eltemetik a romok.

FINOM HITEL

Érzem, hálátlan vagyok, ó, Élet,
nem hatnak meg ajándékaid.
Hozol ezt-azt: pénzt, hírt, dicsőséget -
s én? csak épp hogy morgok valamit.

Nagy dolgot belőle mért csinálnék?
Amit így adsz, csak finom hitel,
kétes haszon, mint minden ajándék,
így vagy úgy, de viszonzni kell.

SEMMI

Valahol tört levélre lel
a csöppség: Anyácska, ez mi?
Te türelmetlen inted el:
ó, hagyj, szivecském, semmi.

Áll s elgondolkozik ezen –
(van oka gondba esni).
Majd néked nyújtja szívesen:
Tessék, anyácska, semmi!

SÍR ÉS SÍRHELY

Itt öcsém fekszik. Sírját közrefogja
a kivezényelt lécek sorfala –
és sírja mellett még egy sírhalomnyit –
így hagyta meg a parancsnok maga.

Nézem – és rátok gondolok, parancsnok,
a méla csöndben reátok, Apám,
s már nem tudom, mi fáj inkább: a hant-e,
vagy az a kis tér, ott jobb oldalán...?

HÓNAPOK ÁDÁMJA

Te hónapok Ádámja, első „ember”,
kit a nyár édenkertjéből kiűztek,
hát újra itt vagy, újra itt Szeptember,
te vezeklője tűznek, nyári tűznek.

Te istenverte, istenmegbüntette,
ki a tojásból kapod csak a sárgát,
a fényből csak az árnyékot megette,
az örömből csak az öröm halálát.

Ahol megállsz, elfakul a pázsit,
ha megfogol egy levelet, lehull az,
akivel szóba állnál, az már ásít,
amikor ledölnél, hát hullva hullasz.

Úri frakkjában szereted a fecskét,
és megszökik egy nap Kisasszonyoddal –
megcsal minden, elhagy, mint régi festék,
cserjéstől lesuvad, mint a hegyoldal...

Te hónapok Ádámja, első „ember”,
ki utánad jó, már bűnben fogamzik –
neved borzongja október, november,
míg sárban rothad és esőben csapzik.

Fejedre gomoly átkokat tetőznek
s a hollók hulló emlékedbe ásnak –
ó jaj neked, te ősapja az ősznek
s fia a csillagejtő elmúlásnak!

ÉSZAKI-SARK

Hűvösödik, ajkadról pára kél.
Int már az évek csúcsa: int a tél.

Int már a világ orma: int a sark,
intenek már a jégvert magasak.

Ejtsd vissza szárnyad, nyugtasd ideged,
hisz mennél fönebb, annál hidegebb.

A szív mind ritkább légkörökbe ér –
orrodból, szádból megcsordul a vér...

KOMLÓS ALADÁR

AZ EMBER ÉS A DOMB

S úgy néztem szét a sárga dombon üldögélő házakon
s a szótlán búval ránk sugárzó őszi égen,
hogy: nincs nekünk egyebünk,
nincs Úr, ki meghallgatná az embert,
sem társak, kik felelni tudnának nekünk,
s hogy: ez a hazánk: a néma dombok és az ég tompakék
sátra,
s ha szembenéz az ember és a domb, nincs senki, senki
kettejük között.

TANULSÁG

Lángolj vagy mosolyogj: ez a földön a törvény.
Másképp: a Hős s a Bölcs: ez a két faja van
a harmóniának. De jaj, ki égés helyett füstölög csak
s mosoly helyett grimaszt vág fanyaran.

Egy zegzugos élet útjai közt úgy villant fel egyszer e tétel,
mint mikor az utas elé, ki soká küszködék
a botlató gyökerek közt, tüskés bozótban, éjjel:
a zavarosrajzú gallyakon át végre kitetszik az ég.

KOÓS-KOVÁCS ISTVÁN

A FÖLD HIBÁS, ARANYOM, NEM ÉN

Rossz helyre vert karód vagyok én,
lombot lebbentő szél is elsodorhat.
Magam is, lásd, csak ímmel-ámmal állok,
és te oly erőtlen, másraszoruló vagy.

A föld hibás, Aranyom, nem én.
Valaki meglazította, s azóta
minden jószándék elesik rajta,
inog, hogy száz láb is belezavarodna.

Varázsszőnyeg ez, kihagyó röptű, bomlott,
táncoltató gazdája is örökké részeg
s mámorában így öli el fekete gondját.

De fogd csak vállam, karolj, szoríts,
tartlak én a végső földindulásig;
sírba kell hullni úgyis, vagy föl, föl az égbe.

BOZÓTBAN

Itt rothadok, mint gazba hullott gyümölcs,
fölém borul bojtorján, csalán, bogáncs,
van úgy, hogy napokig nem látok napot,
ha süt is, átállépnek pajzán fényei.

Hangyák, bogarak hozzák künről a hírt:
jöttmentek, senkik lebzselnek torkig jóban,
latroké a világ. Halnak a jók, és
szép hulláikat dögmadarak lepik el.

Olykor mennykőként dörren bennem a kín:
hörög a mélyben, véres torkában ököl
forog, kiben örömmel aprózza el
magát a jövőendő ideszaladt istene.

Nincs menekvés. Ősi átok ez a bozót.
Pusztulok, mint annyi jó konok legény.
Ha nem él túl apám, sírkövem se lesz.
Házamra is rátelepednek a dögmadarak.

BESZÉD EGY TENGERIKAGYLÓHOZ

Hallgass már kagyló, felejtsd el a tengert,
hisz miért emlékezzék bolondul az ének,
ha vége, vége a régi hullámverésnek?

Vad vihar tanított egykor dalra,
benned üvöltött száz meg száz megvadult harag:
harsogásodért sírni most miért halljanak?

Öld hát szívedbe háborgó álmod.
Hallgass. Most új viharok, új hatalmak járnak:
fakadó dalod elől harapd be a szádat.

SZERELEM

Egyetlen szürke szó vihetné meg a hírt neked: szeretlek.
Talán megértenéd, mi van benne s mögötte, hiszen akár a föld
virágot, folyót, hegyet, egy egész mindenséget jelent,
megmondaná
ez a szó is, hogy mostanában megbűvölők szememnek a hideg,
csillagos éjszakák, s hogy nélküled hajtófát sem érne az élet.
Áradva szólok hát veled, úgy beszélek, miként a szerelmesek.
Egyszer futólag említettem: több vagy te minden javaknál, hírnél,
s ha eltűnnél, bennem a világ s az Isten halna meg. Mondtam
azt is, hogy kerek hat éve most látom először áldottnak, jónak
ezt a keserves, híres világot, s hogy az érdem ezért a tied.

Olyan vagy te, akit csak költő és Isten áldhat le a földre,
s látod, ott esett a baj, hogy most mégis úgy akarlak, mint
egyik madár a másikat, folyó a patakot s hímport a virág.
A rajongás s a csoda szobraként őriztelek volna magamban,
de most effajta szavak rajzanak körül: pénz, megélhetés, hivatal,
villanyszámla, két-három szoba és tűzifa. Szép szavakkal keresem
a kenyérrelvót, látástól vakulásig törődöm szerkesztőségi
robotban, s hogy leszek-e valaki, fut-e kenyérre, mostan még titok.
Inkább kell a sport, hóbort, mint a vers s a könyvbe zárt
emberek,
s az is eszembe jut, hogy mainapság rosszul megy az erdők
madarainak,
s pucéron marad minden mezei liliom. Mit akarhatnék hát veled,
akinek otthon szépen kitervezték a hat-hét szobát, és hogy
jövendőbelid oldalán nem fognak elseje táján vízdíjas, fűszeres
és mézárszékes gondok bántani? Nem én vagyok, a világ a
különös,
s ezért kerüllek én, mint hazátlan kutya, már két hete. Látod:
én hegynek születtem, hogy fák gyökereit fogjam erős viharban
s dermedt őzeket bújtassak tenyerem alá vad villám elől
és akaratom máglyatüze most mégis gyufában lobban el.
Úgy akartalak volna nézni téged, mint erő vetését feljáró gazda,
verni szíved zengő harangját, hogy hízelgő szavára, mint a
fáradt ennivágyók a déli ebédhez, menjünk már haza. Két
kigyúlt
napraforgó szemed napja akartam volna lenni, hogy rád
locsoljam
tüzes, nyári hevem. Jó, puha kenyered akartam volna lenni, hogy
naponként törj belőlem egy-egy kövér, jóízű falatot, s most
mégis
idebenn, idebenn, ahol nagyon akartalak, csupa csendesség, csupa
árnyék.
Ma még ez a szürke szó vigye meg neked a hírt: szeretlek,
holnap már úgyis temető a szívem, s te vagy benne a csend.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

VERSSOROK

FOHÁSZKODÁS

Vers, vers ne hagyj el. Csak most maradj még.
Maradj, maradj itt. Voltál te nékem
kamasz-dicsőség, szívdobogtató,
vad kokain, mitől megbandzsult
részeg pupillám. De légy ma minden,
élet helyett élet, mert már a téli
holdfény inog a háztetőkön,
szél dudorász az utcacsatornán
s úgy összeszűkül a világ köröttem,
úgy fintorognak rám a viszolygó
tárgyak, mint hajdan csecsemőkoromban,
amikor a sötétbe hagytak,
rémek között s kimentek a szobából.

FÉSZEK

Télen a fákon látszik a fészek,
mit észre se venni, hogyha visongnak
lármás fiókák nyáron a lombban.
Madártalan és lombtalan fa,
most látom én is az egykori fészket,
hogy messze repültek s pusztá az otthon.

KORATAVASZI DÉLUTÁN

Délután négykor lángol a város
sárga verőben. Gólyahírt kapni.
De legszebb virág az utcai villany,
mi téli szokással még kigyulladt
s versengve a nappal, üvegkocsányán
kibontja a szirmát s lobog csodásan.

NÉNIKE NEVENAPJA

A szürke köznapiok rendje után
mily ünnep ez a névtelennek.
Barátnői csodálják, hogy még megvan,
majd vajmi nehéz itten maradni.
Ő kávésfindzsák és torták közül
kidugja rég-elkallódott fejét
s egyszer egy évben érzi, hogy él.

KIRAKATOK

Millió ízzel csiklandtok ti engem,
élet bolondos, kis színházai,
csicsergő boltok. Ha járok az utcán,
dézsmállak titeket, mert csak játszva élek.
Hobot eszem, számócát, kaviárt,
üveg mögül, labdázok, csöngettyűzők,
irodalmat falok címszalagokról,
mégmérgezem magam a patikáknál
s egy reklámágyon sírva támadok föl.
Hő nyári délben gyakran meg is fürdöm
kirakat-kádakban, gömb-szappanyokkal,
csorgatva a zuhanyt, locsolva lankadt
tarkóm egy óriás, lila szivaccsal.

KÉRDÉSEK MUNKA KÖZBEN

Hányadik cigaretta az, amit szívok?
Merre füstölög el életem vonatja?
Hová robogok én a vak éjszakában?
Mily békés vetést gyújt lángra a szikrámm?

ILONA

Lenge lány,
aki szó,
holdvilág
mosolya,

ezt mondja
a neved
Ilona,
Ilona.

Lelkemben
hallgatag
dalolom,
lallala,
dajkálom
a neved
lallázva
Ilona.

Minthogyha
a fülem
szellőket
hallana,
sellőket,
lelkeket
lengeni,
Ilona.

Müezzin
zümmög így
„La illah
il Allah”,
mint ahogy
zengem én,
Ilona,
Ilona.

Arra, hol
feltün és
eltün a
fény hona,
fény felé,
éj felé,
Ilona,
Ilona.

Balgatag
álmaim
elzilált
limloma,
távoli,
szellemi
lant-zene,
Ilona.

Ó az *l*
kelleme,
Ó az *i*
dallama,
mint ódon
ballada,
úgy sóhajt,
Ilona.

Csupa *l*,
csupa *i*,
csupa *ó*,
csupa *a*.
Csupa tej,
csupa kéj,
csupa jaj,
Ilona.

És nekem
szín is ez
halovány
kék-lila,
halovány
anilin,
ibolya.
Ilona.

Vigasság,
fájdalom,
nem mulik
el soha

s balzsam
mennyei
lanolin.
Ilona.

Elmúló
életem
hajnala,
alkonya,
halkuló
nem muló
hallali.
Ilona.

Lankatag
angyalok
aléló
sikolya,
Ilona,
Ilona,
Ilona,
Ilona.

KOVÁCS KATONA JENŐ

RAJZOLÁS KÖZBEN

Csak az arcod vonásait akarom,
sima, szép – – vagy esetlen, ráncos
hieroglifjeit – – Idegen.

Itt közöttünk hétöles füves grupp,
és világok vannak tán közöttünk,
köztem és közted – – Idegen.

A fákat nézed, zöldek, levelesek
és megmozdulnak, hogyha szél hajtja őket.
Gondolataik – – elvetélt álmaik s reményeik:
a levelek a földre hullanak.

S te recsegő széken elbámulsz a fellegek
vagy óriás, zúgó gépmadarai felé a levegőégnek
– – s én könnyörtelenül akarom az arcod ráncait.
Az alakod, ahogy keresztbe tett lábaiddal
el-eldobod hátrafelé magad – – és ismét
visszabillensz.

A papírt és ceruzát talán látod a kezemben,
de nem tudod, hogy mit akarok vele. – –
Úgy vagyunk mi ketten, mint te vagy a fákkal.
Pedig én nem is álmaidra s reményeidre
áhítozom – – csak az arcod vonásaira.

Mikor rájuk néznek álmos, délutáni álmat
kívánó szemeid, ismeretlen helyekről
szél indul – – ledobja talán éppen azt,
amit látni akartál. – – Én csak a ráncait

akarom látni ismeretlen arcodnak.
-- Amire talán Moszkva arca nézett egyszer,
vagy Varsóé -- vagy Berliné.
(Amiket sohasem láttam s talán nem is látok soha.)

-- S látod, tőlem hozzádíg milyen
mérhetetlen az út. -- És -- jaj -- a fák
még ezerszer messzebb vannak.

LÉTAY LAJOS

MEGSIMÍTOM HOLT SZEMED

Mezítlábás kisgyermekek
vesznek körül: hazataláltam,
s most megsimítom holt szemed
egy szál arany kakukkvirággal.

Ne hidd, hogy elfeledtelek,
nálunk, igaz, futó világ van,
s Te messze vagy már, – szinte szent,
oly könnyű lettél a halálban.

Furcsa, hogy most, két év után,
ittthon vagyok s Te nem beszélhetsz,
s csak neved motyogja a szám
s már hiába várom, hogy kérdezz.

Lassanként mind elárvalunk,
udvarotokon nő a dudva, –
(hogy lélegzik még a falunk,
csak egy-két rángó lomb hazudja.)

Megállottam a temetőn:
hogy elfutott minden, mi szép volt!
gyerekkor, kislány-szeretőm, –
a templomudvar csupa vérfolt.

Mint akit durva csendőrök
puskatussal félholtra vertek,
néha felijednek s törött
bordájukhoz kapnak a kertek.

Ki járt itt? Bújócskánk meleg
helyét nem találom sehol sem,
s jaj, hiába köszöngetek,
már nem ismer a nap s a hold sem.

KISVERSEK

ERŐ

Földbe szúrtam egy gyufaszálat
babrálgató, fáradt kezemmel.
Elámulva nézte egy hangya:
„milyen erős lehet az ember!”

KÁRTYÁSOK

Benézek a kávéház ablakán:
ingujjban ülnek (kábít a meleg).
Otthon éppígy ingujjra vetkezett
s kaszál hatvanhárom éves apám.

RIKKANCSOK NYÁRON

Rossz hírektől pufókká híznak
minden délelőtt tizenegyre;
aztán, mint a bacilusok,
belerobbannak a melegbe.

EDIT

Éjjel felébredek,
hogy rád gondolhassak,
reggelre szemedtől
tisztul meg az ablak.

Jobb vagy az álomnál,
a csöndnél, a tejnél,
ha bárányom lenne,
kertedbe terelném.

Hallod? érted sírnak
a törtszájú tárgyak, –
borulj rám, itass meg,
szólj hozzám: anyám vagy!

VERS A BIZONYTALANSÁGRÓL

Álom lehet, hogy jó beszédem érted
s felelsz is rá, honnan jó a szavad?
Hitvány kor ez: csak gyilkol és tagad;
úgy élünk benne, mint az elítéltek.

Már semmi se bizonyos. Szép hajad
most versbe írom (bár sohase kérted),
holnap tán a halál fűzi be fércnek,
vagy hurok lesz s a torkomra akad.

Mibe higgyek hát, ami biztos lenne?
a múlt elfonnyadt, a laza jelenre
egyedül Te vagy a bizonyíték

és ez a vers – két legföltettebb gondom, –
jaj, bár ne lennék jós, mikor kimondom:
Te elfordulsz, ő fellobban s kiég!

LÓRINCZ LÁSZLÓ

ISPILÁNG

Gyerekek voltunk, vagy az se –
tizenöt tavasz
után
bimbókban feszülő vágyunk
olyan, mint rügyek
a fán.

Csillag a felhőtlen égen
lehet szép mennyei
folt,
mienk a földön, a réten
gyönyörűbb, – emberi
volt.

S bár testünk fojtott tüzére
nem leltünk hűs
csobogót, –
a parton, hol pázsit a szőnyeg
úgy enyhít a nappali
csók.

Valaha, százezer éve
szökellt belénk ez
a láng
s a kábuló fiatal lélek
mindég olyan
falánk,

hogy sohase nézi, a holnap
lámsak mit is
ígér,
örül a mának s a vágytól
mindjobban buzog
a vér.

De egyszer a lángok hevében
szerelmed csendbe
kiég
s szivedből szanaszét szállnak
a hamvadó arany
pihék.

Agyad míg menti a múltad
kőszáló
fényugarát,
settegő alkony tiporja
pirókló
körvonalát.

Megállsz majd-minden kavicsnál
s csipkézett szirmokat
tépsz,
de ahogy telnek az évek,
lassan a múltadra
lépsz.

Feletted gyűlnek a felhők,
sárgul a kertben
a gaz,
megfagy az eső az égben
s körötte minden
havas.

Léna, szememben az arcod
olyan, mint ködben a
rét –
fátylukba vonnak az évek
s ki tudja, látlak-e
még.

ÖT PERC AZ UDVARON

Léceskertünknek vékonyka ágán
forog a tök.
Valaki bántja. Talán a szél volt.
Huncut kezére reáütök.

Csirkék szaladnak. Idei költés.
Egyiknek csőrén picike gyík.
Emberek közt csak félévet élt még,
s másokkal, lám, már nem osztózik.

Csontjára lesve burkus lapulgat.
Nem jön elő.
Azt várja, hátha hús nő a csontra,
hús és velő.

Szedetlen gazként ugorka fonnyad,
táplálták, tömték s duzzadtra nőtt.
Meghizlalt szultán hárem tövében,
kitől orvosa tiltja a nőt.

Murkot és tormát vertek a földbe.
Angyalok titka!
Ásóra dülve nagyanyó görnyed,
gyengén lazítja.

Fáskamra ajtó lógósra tárva,
csattog a fejsze s bogba sikolt,
fejét egy pulyka magasra kapja
s ijedten nézi: vajon ki volt.

Nagyocska gyermek bámul az égre.
Ez én vagyok.
Szemében álom s ibolya kékje
fázik s vacog.

LŐRINCZI LÁSZLÓ

VIHAR UTÁN

Ünnep a vihar a hegyen. A fák kitáncolják magukat.

A patak már visszafelé folyik. A völgy már jóllakott.
Már részegek a pizstrángok és versenyt isznak a páfrányok
A dühödtt kedvű gólyahírrel a hízott patak partján.
A hegy is már kifáradt. A mocskos, zavaros verejték
Vad patakokban csorog öreg testéről, s az őszi fű
Mint színtelen haj tapad kopaszodó fejére.
Szép sima homlokán megmerevült tajték a márvány.

Az égen félénken felragyog az első szivárvány.

KEGYELEM

Kedvesem, sokat szenvedtünk együtt.
De felettünk eddig tél volt, csúf, kegyetlen tél,
mely megöl minden bimbót, és lehervasztotta arcodról is
álmaim örök rózsáit.
Mert virágokkal álmodom most csak és rólad. Csúf
kamasz-álmaim
már eltűntek, és már csak szerelemről álmodom.
Virágot viszek feléd, és te mosolyogsz felém.
Látod, milyen egyszerű és mégis milyen szép a boldogság.
Télen, amikor fagyos szél szorította össze torkomat,
hogy minden becéző szó benne rekedt és nem tudott
kiszakadni belőle csak egy-két lázas sóhajtás,
vártam az éjféli álmot, amikor varázsütésre megjelenesz,
és hófehér fogaid rózsaszirmait felém szórod.
Vártalak minden éjjel biztos találkára. Mindig jöttél,
és ajkam nem maradt sohasem csókolatlan.
Te voltál számomra a szerelem először életemben
és az is maradtál, leány.

Télen te voltál számomra a meleg; a meghúzódás kéjét
te adtad meg nekem. Kebled forró remegése
Édesanyám simító szavára emlékeztetett.

*

Megálmodtam szerelmedet, és ez volt bűnöm.

*

A tél volt számomra a szerelem éjszakája.
A tavasz legyen a kegyelem hajnala.
S légy te bíróm.
S ha majd eljön a tavasz, ragyogjon fel rajtad
örök-idvezítő ítéleted: mosolyod.
A kegyelem.

RAVATAL

A szeme kék volt. Az arca fehér.
Ma a szája hervadt rózsa, melyből kisuhantak
már a titokzatos illatok.
De az utolsó illat-mosoly ott maradt ajkán.
Eddig menyasszony-nászt sugároztak szemei,
ma már anyai vigaszt küld a két fekete folt.
A haja barna. Illatos korona.
De elefántesont-keblei nem csábítanak
a szüziesség gyönyörével. Már asszony.
Örök asszonya már a halálnak...

De ha majd a feltámadásnak
napjai eljönnek, ő teszi elsőként
tisztá kezét homlokomra.
És szüziesség csókja lesz megváltásom,
mert értem ő már szenvedett: hangtalan,
de lázas éjszakákon. S ajkát majd
felém nyújtja üdvözlő csókra, amikor
könnyűvé vált lelkem – mely minden
szennyet eldobott – belibben a mennyország
felhő-kapuján. Ő vezet majd engem szeme
ragyogó két cseppjéhez, és halkán megbiztat:
Igyál!

VALAMIT VÁROK

Végtelen sorozata a bűnnek
minden lépésem, tettem.
Olyan üres a lelkem,
mintha mindent kivettem

volna már magamból, ami
jó, nemes és megnyugtató.
Nem kell a szép, csak
a durva valóság, a kézzelfogható

jelen; belefáradtam a biztos
mosolyokba, büszke és öntelt
mozdulatokba, mert a lelkem
biztos alapot még sehol sem lelt.

Úgy várom, hogy valamire
már reáfektessem életem,
mint a sas, mely fáradt
már a hosszú, végtelen

repüléstől és sziklára vágyik,
melyen kedvére elpihen.
Fáradt vagyok és végtelen
szomorúság ködlik szemeimben.

Kitárom felfelé a karom.
Mégfeszül minden idegem,
és várok valami biztató jelt.
De csak csillagok néznek le hidegen.

VALLOMÁSOK KÖNYVE

Vívódtam magammal és lassan megírom
a vallomások könyvét. Őszintén és lázadón,
ahogy csak a Bibliát tudták írni azok,
akiknek lelkükről kellett bizonytságot tenniök.
Minden szavam, minden töredezett
mondatom egy-egy vallomás, amelyből
kicsendül fiatalságom minden sóhaja,
minden semmibe tűnt reménye.
Hidegen és keményen nem lehet erről
írni: lobbanás és gyilkos ostromozás
kell ide, hogy égjen, ami még éghet,
és fájjon, ami még meg nem halt a lelkemben.

MAKKAI LÁSZLÓ

FEKETE ALKONYAT

Lassan sötétül a világ,
ez a nagy színpad.
A lámpák sorra kialusznak.
A zsinórpadról
kísérteti hada kél útra
Halálmadárnak s denevérenek.
Kivénhedt, rosszul festett
öreg színész sír
a kopott díszletek alatt:
az emberiség nagy haldoklója,
a Nyugat.
Amit eddig csak játszott,
most érzi
és éli a nagy tragédiát.
Rövidlátó világítómester,
a Végzet
holdkórosan jár nincs-színű palástban
s a lámpákat oltogatja csendben.
Néha nevet.
Szomorúan? Gúnyosan?
Nincs színe e kacagásnak.
Kiolítja a zöld reménységet,
a kék szeretetet,
a narancsszín örömet
s a halványlila bánatot.
Kihal a hatalom és pénzvágy:
a büszke arany
s utolsót villámlik az ezüst:
Isten.
Hamuszín köntösét
veszi már a kulisszák mögött
a jövő.

Ijedtre tágult emberszemekben
megmered a ma:
az égre szürke-fehér-fekete
szivárvány kúszik fel szomorún.
Vad ütemeket ver a szívekben a v
Ő még piros, piros, piros!
Az egyedüli szín az alkonyatban.

Nagy haldokló támolyog:
a Nyugat.
Szürkévé foly össze fehér
és fekete.
Befogjuk szemeinket:
fekete alkonyatban
nagy, szürke koporsót emel a sors.

Szint, szint, szint!
Még csak egyszer fessük
hulló vérünkkel
régpirosra
ezt a rettentő alkonyt!

Ó, gazul kitervelt végzet,
meredt kacajú szatírája az időnek!
Hiszen a vér csak a szívben piros!
Kiömlik: megfagy
s feketén alvad rá
a koporsóra.

MAKSAY ALBERT

VIRRASZTÁS

Hideg éjjel volt, hóport dobált a szél,
Szememre nem telepedett álom,
Sötétség feküdt a szobámon,
Nem volt más közelemben,
Csak a télfehér, éjfélete magány.
A szívem furcsán zakatolt,
Vonaglott, ugrált nyugtalanul,
Ketrecbe lakatolt
Madár vergődik így talán.

Sűrű fekete hallgatás
Tett hangfogót a világhegedüre,
Gyászposztó fojtotta le
A lármadobok döngő ütemét,
Nesztelen röptű kis tündérleányok
Puha hóágyat vetettek a csendnek
S az éjszakát takarták testére paplanul.

Hallgattam lüktető szívem ketyegését,
Hallgattam álomtalanul.
Éjfél: indulnak a kísértetek.
Egy óra: alvók, álmodjatok szépet.
Négy óra: Amerikában most van színházidő.
Hajnalodik: kakasszó repeszi szét a nyugalmat.

A virrasztásom véget ért, nagyon fájt a szívem:
Nehéz sírások szimfóniája utáni pauza volt ez a csend
Ábel hörgése,
Gyermekét vesztett Ráchel sikoltása,
Jézus sóhajtása a kereszten,
Süllyedő Titanic hullámba fült utolsó szirénahangja
Mind, mind benne feküdtek:
Keserves jajszavak ravatala volt ez a csend.

Mikor belépett ablakomon a reggel,
Könnyek áztatták arcomat,
Keserű volt az ízük, mint a keserű tengervízé.

FAPÍAC

Nagyságos úr, vegye meg ezt a kicsi fát,
Jó száraz, úgy fog égni, mint az olaj,
Ígérjen érte, lelkem, kell a pénz!
– Az uram meghalt, nagyon rám jár a baj.

Az idén soká fog tartani a tél.
Gyertyaszentelőkor visszafeküdt a medve.
– Bizony, élhetett volna még szegény uram,
Szép szál ember volt, örökké jó volt a kedve.

Ne alkudjék, higgye meg, jól jár, ha megveszi,
Rakott kályhánál szépek a téli esték.
– Fát dönteni mentek az erdőre,
Sötétedéskor négyen hozták a testét.

Legyen háromszázötven a szekér,
Alig lesz elég adóra.
– Amíg a hegyről a faluig értek,
Vörös vonalat írt vére a hóba.

LÉGY HÍV MINDHALÁLIG

Hegyeken felleg ül, völgyekben köd dagad...
Emberek, hol az út? Merre van napkelet?
Merre van napnyugat?
– Elbújt a szemhatár, nem látom, hol az út.
Dörömböl a szívem, homályos a szemem,
A fáklyám kialudt.

Megeredt az eső, szélvihar hegedül.
Nem látlak, emberek, hangotok keresem,
Irtózom egyedül.

– Áll a szó, nem halad, válaszáért nem megy el,
Út szélén meglapul, fák között fennakad,
Orkánzaj nyeli el.

Kerget, hajt a magány, serkent az akarat,
Diadalhirdetők várnak rám valahol,
Valahol süt a nap!
– Pihenni nem merek: völgyeken, hegytetőn,
Felhőn át, ködön át, gondon át, könnyön át
Vergődöm sietőn.

Ruhámon a bozót rongyokat szaggatott,
Célt vesztett utamon utánam jövőknek
Jeleket aggatok.
– Lehet, hogy lerogyom, félúton ér a vég;
Nagy volt a zivatar, temérdek volt a köd,
Erőm sem volt elég.

De ha a nap elől szétfutó fellegek
Fölött győz majd a fény, megérezem biztosan
– S vidáman felkelek
Sugarat gyűjteni, napba tekinteni,
Ázottan-tépetten utánam jövőknek
Örömet inteni.

MARCONNAY TIBOR

A FECSKÉK ELREPÜLNEK

A kert lombját alig festette még át
piros-pettyesre a közelgető tél.
Mocsarakban brekegnek még a békák,
s a kis, alföldi városban a főtér

árasztja trágyahordók s szántóföldek
érdes szagát. Néhány sötét fejecske
bukkan eresz mögül. Durván zörögnek
a szekerek. S keringve száll a fecske.

Édes, arany verőfény! Dúsan árad.
Föllendülnek az éles, hosszú szárnyak
s már a fiókák tolla is acélkék.

Csivogva szállnak. S lányok megbámulják,
amint szelik az ég halvány azúrnját,
hogy vágyuk déli tengerét elérjék.

MÉLIUSZ JÓZSEF

SZERELEM

I

Oly jó
ketten lenni az ég alatt
este
és hagyni zuhanni magunkra
az éjt
és beleborulni a homályba,
oly jó
tudni, hogy szépen szenvedtünk,
tudni,
hogyan honnan jön a fáradtságunk,
honnan
az, hogy álmos pihenésre kell térnünk,

oly jó
ketten lenni az ég alatt
este
és hagyni zuhanni magunkra
az éjt
és beleborulni a homályba.

II

Emlékezz, hogy könnyed
könnyemen mily sokszor
torpant meg megtaláltan,

emlékezz csak, hogy gyöngy permetezett szemünkéből
szivárvány egymáshoz hányszor-hányszor hidalt,
hogyan mint fonódott szívünkbe
a szeretés piros-fényes szalagja...

most ne sírj,
az ajkad szélire csurrant könnyed
mosolyba csókolom...
ne sírj már...

III

Menj,
mondom majd néked egy napon,
menj,
mert már belenéztem a látást a szemedbe,
virágos illatot hívó májust
szórtam bele ébredésedbe,
a szívedbe belehittem a hitet,
menj,
tovább már nem kellek én neked,
menj,
fuss, szaladj bele az égnek azúrába,
légy suhanón ívelő csillag, légy tüzes kő,
ne tudj reám többé emlékezni,
de magadban legyen ott a hit és a látás,
a tőlem kapott ébredtség,
vidd el ébredésedben az álmom,
menj,
tovább már nem kellek én neked,
menj!...

NEM HALTÁL MEG!

Az Ifjú Erdély koszorúja Kuncz Aladárnak

Egyszerű szó legyen koszorúnk!

Igaz és nagy fa voltál,
igazak között is legigazabb.
Erdélyi estén
földfekete sorsba
hiába görnyedtél,
utolsó betűdig,
végső leheletig
derengésig nyúltál,

gőg torzító nedve,
mint más nagylombú fákat,
téged nem feszített,
de kidőltöd előtt
erős izmos daccal
egyszer még
égig verted lombod!

Terebélyes árnyékodban
mi is kibimbóztunk,
megtermő harmatod
új erdélyi tavaszban
ránk is bőven hullott,
első mozdulatunk
baráti napszíved
sugarában fűrdött.

A mi időnk jöttét
néző szemeddel
megláttad idején,
első cselekvésre,
bátor indulásra
TE indítottál,
növő vad lombjaink
bölcsséggel nyested,
jó kertészünk voltál!

Merev hült kezedből
hajnali zászlódat
ujjaink közé bontjuk,
derengés fényébe
örökre kitűzzük
s a magyar erdőben
Isten ölég
visszhangozza hangunk:

KUNCZ ALADÁR,
nem haltál meg!
mi fiaid vagyunk,
fiatalok vagyunk!

ECCE HOMO

Fonnyadjon kalász!
Pusztuljon virág!

Aki él, én vagyok.
Aki meghal, én vagyok.

Zengjen hegy!
Üvöltsön tenger!

Mert él az ember
és meghal!

AMERRE JÁROK

a kökénybokrok fehér ornátusban őrzik az utakat,
a széles rétek hajnali életet lehelnek reám,
és vágyam a párás földnek dús illatával
illan és indul ezernyi jóság felé,

szemem ámultan áll meg a dombok oldalán,
hol a magvetők széles mozgása
élesen rajzolódik az égnek hajlásába,
és a járomba dülő, feszülő fekete bivalyok
sötét, kék árnyékai elomlón borulnak
a zsíros barázdákba,

estefelé fáradtan nyúlok el valamely dombtetőn,
a temetőszélen vagy a virágozó körtefák alatt,
fogaim között új hajtású kesernyés fűszálat morzsolgatok,
és a völgyeket lesem,
hol a dombok istenei a csendet
mint szent csodát titkolják és rejtik.

VASÁRNAP

Éjjeli szellőktől hült mezők sóhaja remeg meg a légben,
mámoros és gyászos forrósággal liheg a város és izzad,
pereméről kíváncsian borul nézésem a zöldbe,
s mint szűz legény az első puha asszonyölbe
kilendül testem az ébredező gyepre,

s haj!
ingó lábakkal részegen a párától,
részegen a földtől,
gázolok a harmatban,
gázolok a vasárnapi hajnalban,

fellobbantja vérarcát a nap,
lángévő fák között,
tűztükrű víz mentén hömpölyög az utam,
s amint füttyszóra
táncos víg ritmusra menetel a lábam
friss kedvemben bimbót bont a vers

talpam alatt gurul az út,
az árnyék fogy és nő a hőség,
messze mögöttem dús kéményerdő mered az égre,
s mint égen a nap,

soha meg nem áll ott már a gép,
s görög a sok kerék
s tengelyek erdeje siketítön zörög,
vas és beton száz méterre nyúl a fellegekbe
s éhséget
párolgó vért
halált kaszál ott a pénz,
s mint hajnali utcákban a járni fáradt kétéleány,
kimerülten vánszorog ott az agyakban a gondolat...

énekek forrását a lelkem bezárja,
hajnali bomlását a kedvem szinte bánja
és zuhan a nap
csillagtenger kigyullad
lohol az idő
a körmök holdjai friss halottak ujjhegyein is vándorolnak,
és e napnak múlásával kigyúl ezer vágy,

város felé lép újra a lábam,
fejem mögött ravatali gyertyalángként pislog egy-két csillag,
homlokossal szemben újra zöldtűzű gázlámpák csillognak
és gúnyosan himbálódzik felettem a ferdeképű hold,
és a város peremén
mint gyászos fejfa állok meg s kalaplevéve nézek vissza
éji feketébe borult vasárnapomra.

MAGYAR JÚLIUS

Dús búzamezők közt izmosodik lelkem.
Bronzkarok ritmusán széles zuhanással
hullnak a rendek.
Íves mozgásukban jövőbe lendülünk.

Nagy barna csíkokban acéltraktor kúszik.
A kormány kerekét a mező katonái
érczekkel tartják.

Virágos árkokban nyári barna bőrrel
gyolcsinges gyermekek vígan hancúroznak
s minden pillanattal a munka felé nőnek.

Falvak kövesednek a mezők szélére
s holtra teljesülten járnak bennük vének.
Ők már nem szántanak, ők már nem aratnak.

Ájultan mint orkán előtt, nyújtózik a föld
messzi horizontok viharfelhői elé,
ahol az új idő,
mint Dózsa Györgyök ökle, csapásba görcsösül!

KIMÚLÓ PARASZTEMBERKÉNT

Kimúló parasztemberként,
pompásan nyugodt egyszerűséggel meghalni,
kiejteni a testből a lelket,

kihullani a testből,
mint olajfa magja zuhan ki a virágból,

mellem utolsó hullámozását
parasztasszony karja csillapítsa,
parasztasszony csókja csukja le szemem,

vérző szemhéjaimmal akkor
örökre lefödöm a várost!

NÉMETH ANDOR

ELÉGIA

Ezerkilencszáztizennégy, tizenkilenc
Noirmoutier Yeu szigetek
Utána Feldkiroh Bécs Berlin és Budapest
Az első rét szaga, a kis babérfák a csikók
A zúgó utcák
Ahol hullámek kapkodnak utánam
S most elbástyázottan borong bennem a tenger
Látom: nem meleg tűzhely a társadalom
Kivetettségekben hozzád fordulok vissza sziget
Időben derengő emlék meghatottságom
    úszó Elysiuma
A letaposott fű, a pázsit ott simulékonyabb
A nők karjai csuszamosak és hidegek
Férfiak izzó aranyfövényben izmok
És Bisztrán Demeter
Alacsony ember, kopott prémkabátban szűcs
Cigány rejt kalap alá nyulat úgy mint ő a mindenség titkát
Egyszerű szavak örményfonákja mögött
Egy hajdani huszár egyszerűsége ficánkolt egyszerűsége mögött
A tavaszi alkonyatban a kőre ült és énekelt
Mindenki elcsendesedett ha énekelt
Régi székely dalokat énekelt
A hajadonról aki térdig szappanozza lábát a patakban
Vagy kirázta magából a mágiát mint bolhát az ingből és mosni
    ment
Hét óra felé takarodót fújtak a francia katonák
A lőrésen behulltak a fényszórósugarak óramutatói
És aluszékonyan vízalattozott álmainkhoz a parti harangszó
Százhuszonheten voltunk ott magyarok
A tenger haragos habjai mostak össze minket
Ó Bisztrán Demeter hullámok ugatnak hó esik szél fúj a
    magányos szobában

Ó szép hajadon mosd a lábod a habos patakban
Huszonhat éves vagyok kinő a szakállam
Tenger emel és háború dörög alattam

PÁRBESZÉD

A szív kis igényét, a lélek bánatát, hagyd a szerelmi kint
Hiszen nincs rá se kenőcs se tapaszt!
Ki arccal a fálnak fordulva fekszel, ki a sötétbe nyögsz, kelj fel
kamasz,
Jöjj s szégyelld magad! Nézz s ámulj: odakint

Millió ember él, mind tesz-vesz, jön-megy és szót cserél,
Millió ember van, s figyeld meg: te vagy, te vagy az az egy,
Akinek egy kis kép, egy jelentéktelen esemény – mással megy
az utcán, mással ér a kapu elé –
Akinek néhány hétköznapi búcsúszó a szívére megy!

De te elfordulsz és mégy visszafelé az úton, amely – a kapu
becsukódott utánuk – üres lett
S könyököddel az asztalon révedsz azon az értelmetlen tabun
Mely – örök nevetség! – épp téged, milliók közül egyet, tilt
el örökre tőle – s a bűn
Ami ez igénytelen és másra közömbös tényből a szívedre
szüremlett!

S ha most azt mondom: elég volt, állj fel, készülj, csomagolj,
van vasút, repülőgép,
S vannak nagy városok – a múlt egy-egy kagylója mind – utazz
el délnek,
A klasszikus múlt egy-egy kagylója mind, tartsd a füledhez
zúgásuk ha nem is érted
Mennyi csodás műemlék, mennyi élőkép!

Millió ember élt előtted és él ma
A világ végtelen és szép! No végre könnyek!
„S ha mégoly pálmás is a messze Riviéra
Az én nagy bánatom egy lattal sem lesz könnyebb

Azt nem mulasztja el az idegenlégió
Sem távol néger törzsek tantamja és üstje
Nedves rossz lánggal ég életem: millió
Világot eltakar napjaim fojtó füstje.”

IN MEMORIAM

Ünnepelje más a csitítás roppant tudományát, mely
narkotikumokból épít a kínlódás fölé enyhe lugast
Méhzümmögést s teleszirmú virágok bágyadt bólogatását hintve
a pusztítás irtózatoss munkája fölé
Idegen álmokat, enyhe mérgek zsongító fogását s kandi
képzeteit:
Én a belülről sugalló világosságot ünnepelem, amely a romboló
erők első rezzenésére felel
S látja a teendőt!
A barátot, aki barátok közt ül szivarozva, hirtelen nyugtalanság
fogja el,
Elsápad, hazasiet s miközben nagy fájdalomról panaszkodik,
lámpát gyújt s mindent gondosan számbavesz,
Ami jelentős életében volt – és minden jelentős; bánat és öröm;
az élet bármely pillanatban megszakadhat s ugyanakkor
csodálatosan kerek.
Csak a kívülmaradó érzi a szakadást erőszakosnak, hogyan is
érthetné meg, hogy a különös hosszú ujjak füstté lettek
s nem érintik többé a másik lélegző, meleg tenyerét?
Mert egy dolog csak, nem több, ami miatt az ember, rendeltetése
szerint, a világra születik.
Egy s az a legjobb, s minden más kevésbé jó, az amit álomban
adtak:
Hogy két ember összetalálkozzék egy bizonyos napon,
Hogy egy nő megtalálja egy férfit és annak párja legyen,
Hogy valaki elrántson valakit a villamos elől,
S talán a nagy feladat, amiről a párok dalolnak a gyermek
bölcsője felett,
Amit az ember tapogatva keresgél, s hogy meglelte-e s mikor:
halálában tudja meg.

Íme az alkotó, aki a rombolás küszöbén megidézi ami életének
tartalmául adatott:
A félelmetesen dörgő tengert a bárkával, amelyen száz-egynéhány
ember szorong,
A száz egynéhány embert, mindegyiket külön-külön, személy
szerint,
Hogy mindegyik látható legyen a kegyetlenül vastag falak közt,
amint tesz-vesz, fúr-farag, henyél, vagy szórakozik,
A nyúlós napokat, az átvirrasztott éjszakákat és a kegyetlen,
szeles hajnalokat.
Művész, aki kálváriádat megjártad, roppant csendesen fekszel a
klinikán, kimerült vagy,
Édes a mérgek illata: újra a szigeten vagy,
Harmadszor dörög a tenger, a süstörgő tajték átcsap betegágyad
fölött,
A virágok méze lecsorog ajkaidról,
Angyal előtt szakállas, szuronyos katona áll,
Int s már csendesen szeded cókómódot,
Indulsz újra, végleg, a négy lécz közé, a repedező mennyezet alá,
amelyről por szivárog le, ha fejed felett dobognak.

OLOSZ LAJOS

ARANYESŐ

Napsütött test arcra borulva
a part puha fűvényén fekszik.
Talán leány.
Sötét ruhája visszaacsúsza.
Forrón ragyog a finomrajzú hát
és a lábak karcsú butéliját
homokhullámok temetik.
Közelben senki.
Ő és a Nap égő kettesben
a némán suhanó víz
elhagyott ölén
és zuhog a nap,
lángbokrai térdre rognak,
keresztül-kasul ölelik.
Fekete haja kék fényben izzik,
sugár sercen ujjá szirmán
és ereibe szétgyűjtogatva ömlik
a napisten győztes ereje,
és titkos álmait, vad csodáit
halhatatlan életre temeti
és a remegő sötét bőrön át
világolnak a jövőndő csodák.

FÉLIG ÉLT ÉLET

Nagy-nagy vágyam,
életkoporsóm, tüzes ágyam,
bocsáss meg nekem,
hogy egészen sohasem akartalak.

A földből csapott ki érted
ezernyi lobogó láng,
mindig parancsoltál velem,
mégsem fogadtam meg
soha a szavadat.
Éreztem titkod,
gyönyörödet és tüzedet,
végigkísértél életem ciprusos útján,
megcsaltalak mégis mindenekkel,
elhagytalak, mint egy együgyű
balga leányt.
A cipruság már vállamra hajlik:
most fogsz elhagyni Te is engem.
Adj még nekem egy utolsó tavaszestét,
hadd öntsem ámitott szívedbe
a legigazabb, esztelen
és elkésett szerelmet.

BARLANGHOMÁLY

Maholnap már semmit sem mondok
A barlang homálya egyre mélyebb.
Reákönyöklök kőpadomra,
nem lázadok és nem remélek.
Jaj, amikor még tavaszi álom
kicsalt a völgybe és egyre űzött,
milyen gyönyörű furcsa hajsza volt:
a szívembe vérvörös virágot tűzött.
Barlangomba, akkor, ha megtértem,
parazsat szítottam karcsú lángra,
és vidáman ámultam, trachit-szobámat
virágokkal hogy bedobálta.
Éjszaka a szájához ültem:
besziporkázott minden csillag,
a réteken nyújtózott a május
és nem hagyott aludni a tavaszillat.
Most már sötétkék itt benn a mennyezet
és lassankint a falak egész feketék,
és hasztalan vonszolnám magam a szabadba,
mert benn a szívemben fekete az ég.

VÁR FOKÁN

Tán hősiesség, talán botorság:
állom mégis az élet ostromát.
Mellvédem nincs, a kőfal porba hullt,
kékegű napom kísértetes estbe alkonyult.
Dacos kedvem: sok mély az arcomon,
ifjú erőm megtörött meddő harcokon,
hiteim sivatagba űzött sebzett remeté,
akik számára már nem nyílik meg az ég,
és hitek nélkül lángoló harc a vár fokán
üszökké marja szíveinket oly korán.
Kopja zúg, kelevéz suhan és nyíl sziszeg,
keblünkbe merülő acél jéghideg,
és a sebből kitépett nyilak érchegyén
boszorkányméreg ijeszt halálos feketén.
Mi volna átölelni az első janicsárt
és együtt zuhanni a mélységbe vele?
Szelíden ölelném, mint bánatos testvért,
kinek szíve ugyanazzal az átokkal tele.
De nincs menekvés, a várat védni kell,
érette harcolni, vérezni és élni kell.
A mélységből felrivall egy új roham
és sisak-rostélyom tompán lezuhan.

ÉGERFÁK ALATT

Saját sorsom bogait kötözve
vissza-visszatérek egy-egy őshöz.
A ma és holnap komor titkai
a múltak mikéntjét kérdezik.
Megidézem két kékszemű nagyapámat:
a házsongárdi és az ágyai temető üzen.
Két föld alá tünt medrű folyó kék vize
a szakadékon át egy percre visszaint.
A jurátus már nem volt forróvérű,
támadó szívét zsoltárok hűtötték
és közbajokból, ha kivette a részét,

s menekült a havasra vadat üzni,
mikor meghalt kedvenc gyermeke,
egyedül temette kertjébe egy diófa alá.
Sokat merengett, hallgatag volt, bezárt,
mélyrenéző és rövidéletű,
a meg nem fejtett bút már magával hozta
és átadta nekünk, mint sötét családi címert.
A másik nagyapámban több volt a szláv derű.
könyelmű jó szíve szerteömlött,
mint virágos réten ezüst áradás
és egész élete parttalan volt,
lobbanó, változó, aranyfantáziás.
A két folyóvíz valahol összeért,
és elindult útjára egy külön hullám.
Vízparti fekete égerfák alatt
elábrándozom különös útján.

NÉMA KÜRT

A fehértajtékú és fehérfalú kürt,
melynek harsanása:
láz és férfimámor,
elragadtatás és diadal,
némán fekszik a tölgyasztalon,
gyertya nélküli ravatalon,
és lecsügged a kar,
amelyik felemelje.
A mell talán még a régi volna,
a szív szent bátorsága is a régi,
de a szájban sötét epe fut össze,
ha felvonulnak a múlt emléki.
A szem, ha fájón befelé fordul,
megcsillan boldog, csalóka lázba,
de ha a Jövővel mered szembe,
megüvegesedik tetszhalálba.
Fehér gyolcsban, könnyű saruban,
őszülő fejjel, merev arccal
ül a kürtös szörnyű magányban
télen-nyáron, ősszel-tavasszal.

Szíve dobogóján ős akarások
és krisztustalan romlások tusája zajlik.
Ajaka egyre fanyarabb lesz,
karja mindég mélyebbre hajlik.
Sötét éjjel, mikor se csillag, sem isten,
egyszer a kürtje utolsót rivall,
és a szív dobogójáról a mélybe hull
a győzelem nélküli viadal.

ENYHE NAPON

Mikor a vállunk törten lehanyatlik
és a lelkünk, mint morfiumot,
áhitja a halált,
és új rohamra menni már nem tudunk,
esedezünk akkor egy friss új ideált.
Új istenek ma már nem születnek,
az idők méhe meddő és sötét,
elvesztett eszmények anyjaként
szaggassuk meg fájdalmunk köntösét.
Mint a hadból megtért halvány sebesült
enyhe napon szárítja fejsebét,
és kábasága nehéz fátylait
az idő halkán és gyöngéden hajtja szét,
úgy heverek a diófa alatt.
A tavasznak annyi pompás színe van.
Egy arany hímrigó nagyokat kiált,
és e harsanó öröm idegeimnek mégis zajtalan.
Nincs programom. Lehet, hogy holnap
a Világ, mint sebzett mammut, holtan elterül.
Addig a lényem kioltott öntudattal
az élet örök ütemével egyesül.

PRIMAVERA

Omlatag barna föld felett
könnyűrajzú, fehér tavaszi felhők.
Mögöttük messze mozdulatlan
azúrkék selyem paraván.

Kiterjesztett karú két óriási nyír
minap teremtett millió lila ággal
ölelkezni akar ma mindenkkel
és beleolvad az aranykeretbe
leheletfinom halvány intarziákkal.
A zombékos fű közt scyllák kéklenek,
a somon mámoros méhek rajzanak,
bronzsisakos amazon rügyekben
májusi balladák alszanak,
a levegőben kurta gazdátlan kacaj,
a vizeken fojtott, halk üzenetések,
most már lázasan jönni fognak
titkos, garázda sötétségek,
és reggel, ha a kuszált sugarakat
félresimítom a tavasz homlokán
és szeme közé nézek,
őszi lelkeimmel fel fogok derülni
piruló és boldog zavarán.

BEOMLÓ TÁRNÁBAN

Mélyen a föld alatt.
Forró tárna.
Bányalámpa.
Sárga arcok.
Beesett szemek.
Vad figyelés.
Morajok, neszek.
Bujkáló bányalég.
Rebbenő, kék láng.
Valami rázza a földet.
Rengenek a tartó oszlopok.
Sikolt a vészjel.
Esztelen hajrá.
Szakadt csillében vad tömeg.
Fekete füst.
Lehanyatló test kék szemében
kis gyermekek angyali képe.

Halvány derengés tiszta napról,
asszonyról, fiúkról,
kiknek ne ez legyen a sorsa.
Mélységés álom.
Megálló szív.
Semmi. –
Jaj csak lehetne felébredni,
omlott tárnában továbbmenni,
keresni egy nyílást az égre,
lidércből, halálból kiszabadulni végre,
a mélységből lassan földre jutni,
levegőt érezve elébe futni,
véresen, piszkosan, rongyosan visszatérni,
arara borulni, a legelső rögöt megcsókolni
és szabadon, emberül újra élni.

ORMOS IVÁN

ESTI TÁRS

Ős magas fenyők szuronyai közt
léptünk csendesen, két esti árnyék, az újhold sarlója alatt,
társam: fekete kezű, fekete arcú, életőszebe hajló szénégető,
mesélni kezdett a tűzről,
a szomorú, piros nyelvű tűzről, amely kenyérré válik
amely vad sziklák tövében az ő kezéből
csap fel rejtelmesen a kék egeknek.

A Hadak útján már az éjféln felvonult
s különös testvérem (arcát, szemét a lengő
erdőködben nem láttam) még mindig mesélt,
s nekem oly jólesett szavának csengő hömpölyve,
mint a szél, mely elsuhanva megcirógat
és mint az örök nap heve, mely a csúcsokon-fölötről
hig aranyával messzi rügy-ágakat beötvöz.

– Isten megáldja. Jó éjszakát – váltunk el forrás
üteménél,
s kezem kezéből fájó-forrón kihullt.

Még szívemben égtek szavai. Soká utánanézttem tétován,
de csak egy árnyat láttam, mely fényes szememtől
egyre messzebb tűnt
és végtelen erdővé, gyönggyé, csillogó harmattá olvadt.

ÍGY VÁROK...

Ormos Iván már nem feszíti ki a mellét,
nem szorítja ökölbe kezét,
és nem vár többé senkit sem a pályaudvaron.
Ormos Iván az utcákon gazdátlanul csavargó
kutyákat szereti.

Mert a nagy roppanáskor
benne is megszakadt valami,
kiölték szeméből a fényt
s emberré szomorkodásáig azt is elvesztette,
amit a világra hozott.

Csak jár-kél a napok temetőjében.
Kenyeret eszik és vizet iszik.

MUNKANÉLKÜLI TAVASZA

Tavasza van,
a lepkék már kibújtak gubóikból
s vidáman kergetőznek a háztetők felett.

Kérlek, ne emlékezz régi tavaszi reggelekre,
mikor új célokkal nyújtózkodtál,
öklöd a nap volt, talpad a föld,
s mint szomjas szerető várt rád
a gyár, az ugar, vagy a hivatal.

Most rablók járnak a földön és az égen,
ellopták tőled a részeg csillagokat,
a májusi bokrokat,
a tollat, a pultot, az üllőt és az ekeszarvát,
vak és süket vagy,
a tegnap romjai közt bukácsolsz,
és szegény vagy,
falat kenyér, korty víz, pislogó gyertya napjai
kávéházban bliccelsz,
népgyűléseken vagy utcasarkon ácsorogsz,
nélküled forog a világ.

De várj csak! Nem vagy egyedül.
Sorsod milliók sorsával dübörög.
Köpd ki magadból a keserűséget!
Az éjszakák lassan hajnalokba szövődnek,
a víz nem áll meg a folyókban.

NEM KELL A MUNKA

Keresztesi János 45 éves ácssegéd.
Szuronnal és kézigránáttal rohant 1915-ben,
tetvesen didergett Szibériában,
most a csillagokból csurgó tavaszi éjszakában könyörög:

„Uram, egy falat kenyeret...
Ötszáz kilométert gyalogoltam
munkakeresőben Marosvásárhelytől Temesvárig,
a Maros mentén pusztulnak a gyárak,
éhes vagyok, két nap óta nem ettem már semmit.”

Odadobottan ül a park-padon,
ő a vörös folt a kéklő vibrálásban,
összeszorított ököl a rügyek alatt,
torkában szárazság, beleiben parancs,
s a világ már nem több, mint tíz deka szalonna.

Szavai véres késhegyek:
család... átlőtt tüdő... ezért barangoltam
kilenc országon át...? nem kell a munka...
mi lesz még holnap...? bár dögölne meg
minden...

Keresztesi János felkel és eltámolyog az embertelenségbe.
Autók suhannak a szagos lombok alatt,
Krisztus nem tud lejönni a keresztről.
S holnap megint úgy virrad meg mindenre,
ahogy van.

ALMÁK A SZEKRÉNYEN

Anyám az ősszel almákat hozott a szőlőből.
A szekrényre rakta, megsimogatott s azt mondta:
„szép telelő almák, neked hoztam, fiam,
tudom, szereted őket”.
Az almák átteleltek.
Pirosan mosolyogtak a didergő csillagokra.

Ő itthagzott engem. Elvitték morfiumcseppek,
hörgő éjszakák,
néma föld lett azóta anyám.
S én nem bírok többé bemenni abba a szobába,
szívembe markol az a szelíd almaillat.
Az almák most is ott vannak a szekrényen.
– Ó, sohasem fogom megenni őket.
Szép, piros teelő almák.
Anyám hozta nekem a szőlőből.

HOLDTÁVOLSÁGBÓL

Föld, föld,
be szép lehetsz
holdtávolságból:
szelíd, fényes gömb,
mit semmi sem tart,
s ragyogva úszik
a mérhetetlen űrben.

Föld, föld,
így holdtávolságból
fekete foltjaid: hegyek,
s halovány rajzok
világrészek, tengerek.
S nem látni meg
a piramisokat,
Akropolisz romjait,
Broadway felhőkarcolóit,
és nem látni
országhatárokat
sem azt, hogy Afrikában
feketék élnek,
másutt sárgák, fehérek,
hogy régi medrét
áttörte a Volga
s mikor Erdélyben ősz van.

Nem verődik odáig
nyomor-ablakok,
transzparenszek,
égő harcterek
parányi tüze,
mindez ily messziből
oly semmiség;
törpít és enyhít
a messzeség,
csak az ragyog,
mi fény, mi isteni,
s elvész a gyatra,
emberi...

Tündöklő, békés gömb:
vajon nem ez
igazi arcod,
fájó földem?
És úgy lebegsz
az érthetetlen úr
csillagképekkel írt
ősi írásművében,
mint magát az örök
titkot rejtő mondat
végén a pont,
mely után nincs több
gondolat.

VERSEK ANYÁMHOZ, VAGY MÉG MESSZEBB

Bevezető rész egy ciklusból

1

Csontjaid felett
most újra tavasz bomlik,
emlék-arcod véltem lebegni
szőlőnkben
a virágzó barackfák
rózsaszín ködén át.

Virágzó barackfák köde:
éjszaka tejút köde,
tejút köde: csillagok köre,
csillagok köre: idők pusztulása,
idők pusztulása: isten önnön mása,
isten önnön mása: könnyesepp ragyogása –
ó, ha így bomlik, ájul,
hova jut el a gondolat?
Mindegy anyám,
a tested itt pihen a föld alatt
s lassan álomná, nedvvé válik.
A tested...
de ami nem-test
voltál, az vajon hol van most és mi történt veled?
Árnyként borul rám a múlt
s ez a fájó „valahol”,
és nem tudom, rád gondolok-e még
anyám,
avagy már messzebb...

2

Nehézléptű emberek jöttek szobádba
azon a délelőttön
s durva kezükkel koporsóba emeltek.
Csak álltam ott és néztem:
milyen közömbös munka nekik ez,
csontos munkásemberek, akiknek mindegy:
halottat visznek, zsákot cipelnek,
ásnak, aratnak vagy fát döngetnek
viharzó erdőben.
Csak álltam ott, és nem volt jogom
szólni: nem!
– Ó, ki az életben annyiszor buktam el
emberi jogok meddő harcán,
most is tépetten integettem
ősi bánatoknak,
mint rongyos zászló feladott vár fokán
időnek s végtelennek.

Akkor értek ide a fecskék.
Két négyzetméter föld...
ennyi, csupán ennyi lett
megérdemelt jutalmad,
végső földi jussod.
Két négyzetméter föld:
lám, ezért volt minden...
Anyám, kitől gyermekkoromban
annyi szép mesét, hús legendát
tanultam,
vajon a nagy úton, mikor elmentél,
találkoztál a fecskékkel!?

4

Kinéztem az ablakon:
napos házak, emberek,
húsvéti fák vettek körül,
s én mindebből semmit sem láttam.
Kihulltam a mindennapi keretből,
iszonyú úr tátongott bennem
legfelül:
sötét, csillagtalan éjszaka –
s míg odakint minden lágy azúrba
szármalt,
én törékeny lámpással kezemben,
melyben lelkem lángja égett,
elindultam e komor éjszakában,
hogy nyomra leljek,
mely legyen emberi vagy isteni,
rögbevésett vagy éteri,
de hozzád ismét elvezet.

Szegény, szegény ember,
be fáradtan s elgyötörten
tértem vissza
a másik világot kereső útról.
Borzadtam s fáztam ott:
vállamra roskadt a roppant,

fekete dimenzió,
s hontalan szél suttogta
halk-titokzatosan,
hogy járt már egyszer erre
egy furcsa földi vándor,
...nem értettem jól nevét:
úgy hiszem Dante Alighieri...

Bizony,
nem hoztam én el egyebet
e csillagtalan éjből,
mint egy könnycseppet,
mely orcámra fagyott
s mint egy reménytelen szót:
elveszett!

Sokáig néztem ki az ablakon
és lassan látni kezdtem,
ami köröttem van, az minden
csak idő,
s hogy milyen kék s megnyugtató
messze, fenn az ég.

5

Ó, azok az ittmaradt tárgyak!
Egy pár cipő, szemüveg, ócska redikül
s egy régi, halvány fénykép:
karodban tartasz egy apró gyermeket.
Látom ajkadon a büszke, mámoros
mosolyt: fiam van! adja ég,
hogy nagy úr, boldog s gazdag legyen...
Nézem, nézem ezt az emlék-gyermeket,
és eltűnődöm:
hová tűnhetett, merre tévedt el
szegény?
Tudom, lemászott egyszer anyja karjáról,
megtanult járni
és elindult e szomorú földön,
hogy ember legyen.

...Harminc éve már, és semmi hír róla.
Régi-régi csillagú és magányos
éjeken a messzibe kiáltozom nevét:
„...Halló Iván!!!... Hol vagy?...”
Csend van. Senki sem jelentkezik.

PANTEON

Ciklusrészlet

S most halld anyám e földi híreket,
amikről már nem értesültél,
Európa alkonyának tépett köntösét
magamra öltő krónikás,
hadd mondjam el ezer és ötszáz nap
történetét.

Puszták regélő csöndjén át,
arany nyomát hagyva az utókorra,
szökött valahová a Tisza-parti
óriás. Mi úgy sirattuk: Móra.
Árvább lett egy kihunyt, drága fénnyel
a gondolat-vetítő magyar televény,
becsületrenddel, szájában sebbel aludt el
Kosztolányi.
Fázott a lelkünk, mikor elment szegény.

A pogány isten ott a magas ég ívén
egyszer mégiscsak megkönyörült
koldusarcú Juhász Gyuláján.
Lám, túllenni inségen, Annán: sikerült!

Régi tájakon, hol őszi hold alatt
emlék virít s lélek lazul,
robogott el a vörös postakocsi
s benne hült szívvel Krúdy Gyula úr.

Balatonszárszónál a vonatfütyty
élesen hasított. Ó – mi volt a hiba?
Urak földjét vérezte be
mosónő anyának József Attila fia.

Merengünk már Nagy Endrén is,
és küszködöm bevalljam-é:
hazug igék lobbantak semmivé
körmondat fókuszán. S mi elhittük:
csak kabaré!...

Transzilván hantokról borul
emlékezésem két máglyalelkű, holt baráttra,
Balázs Ferencre, ki a nagyvilágból hazatérve
– tudta: nem sok lehet már hátra –
munkába kezdett. Népéhez tapadt,
Mészkö fölé csillagot gyújtott,
s mikor pusztító lázban minden összeomlott,
önnön művévé foszlott: lett biblia a rög alatt.

...S Dsida Jenőre, ki hősi akarással
szívének riadt s zilált ütemét legyőzve
búcsúzni megállt a vers-tükör előtt,
hogy emlékek s üzenő éj fényeinél vetkőzve
lelje meg, ki ember volt s ki fájt: magát,
s byroni stancák örökzenéjű vizén
sodródva parttól egyre messzebb
énekelte el korára visszahullt hattyúdálát.

ÚT AZ ISTENSZÉKE FELÉ

Verses útirajz-részlet

Sárgul már a bánási nyár,
ámbraerdők a júliusi esték
s múltat sebez égő illatuk.
Tavalyelőtt, ilyen estén
a Dómtéren sétáltál
s az ismerősöknek
csöndesen újságotad:
„– A fiam Marosvécsre megy,
ilyenkor összejönnek ott
Erdélyből az írók,
s vitatják baját, kutatják
jövőjét e vajúdó időknék.

Hadd menjen ő is, ha már
a sorsát zordan tündökölve
űzi vers és gondolat,
én azt nagyon nem értem,
de ő hittel vallja:
szép a titkokat szeretni
s anyagként szenvedni
az ég alatt.”

S egy csillagra néztél fel,
mikor korán lefeküdni
bementél a kapun.

*

Vár ez évben is a vécsi Helikon,
vonatom Dózsa városából indul,
hol Mária-oltár áll a tüzes trón helyén,
s hol egyre kevesebben tudják:
ki volt Pelbárt, Kinizsi,
Losonczy és Prinz Savoyai...
A sváb Orczy-Merczyfalva
s bolgár Vinga után
(magányos tornyaitokkal merre integettek
szegény magyar telepes-falvak?)
mankón sántít szívem felé az est,
mint vesztőhelyre akkor Damjanich,
s már mormolom is áhítattal
a többi tizenkettő nevét.
Fáradt varjúcsapat most éppen
arrafelé húz.
Halk zökkenés. – „Arad” – kiáltja az ürbe
a kalauz.

S odébb, Radna kék szorosán túl
őskori vértzetben ül hegytrónusán
a sík felett magasan Erdély,
fején csillagkorona,
kezében gránit törvénykönyv
s lábánál ezüst ösvény: a Maros...

– Lám – tűnődöm el,
nemzedékek jönnek-mennek,
korok, eszmék váltják egymást,
s itt, e hegyek világa
mit sem változott:
maradi az ős mítoszból
ideszakadt táj.

Csak nemzedékek jönnek-mennek...

S míg ózon sűrűn át
keletnek tör a dübörgő acéltest,
a völgy felett, opálos éjben
középkorra mered vissza
romja a solymosi várnak
s az őseimet juttatja eszembe.
Itt éltek ők darócban,
e keresztényi határörvidéken
múlt szerinti harcos Vojkok,
s monda járja róluk: korcs, ködös
Hunyadi ivadékok.
Apámat adták ők, kik bajlódtak
fegyverrel, jószággal, ekével,
a fejedelem úrral harcba mentek,
s mikor vérük szétfolyt e komor
földben, lelkük az ég ablakán át
Istenhez repült vissza.

És Aranyosszék felől
erre kormányozta tutaját
anyám hunarcú őse: Borsos István,
ki később vargamester lett
és Turi lánnyal ment oltár elé
Magyarpécskán.
A származás örök kertjéből
idesodort bóbíta és anyán át
messziből jött láncszem-ember,
ó – tudhatom én miért van
s hová vezet ez út,
melyen elhaltak fáradt Vojkok-Borsosok,

s most én hagyom lábam nyomát
a Föld sarán...

Még gondolnék egyet-mást
magam s a lét titkairól,
de hirtelen, mintha mennydörögne,
elfut alattam a branyicskai híd,
s alig később Kőműves Kelemen
zord falain világít a bolygó
hold lámpájának fénye.

ÖRVÖS LAJOS

A PÁLYAŐR

A nyílt pályán áll két fa közt az őrház,
két égő pont az éjben ablaka,
lakója nem jár messze városokba,
s itt ő az ördög és a pap maga.

A tél nem szór szemére színes álmot
s a tavasz nem az ébredés-szaka,
a vonatokkal felbukkanó arcok
kísértenek csak néha éjszaka.

Külön világ ez. Íze nincs a szónak,
a kósza fény s a csend többet beszél,
súlyos az ég, s a nyílt pályán a sínek
fölött örökké muzsikál a szél.

S mikor a mozdony dübörög az éjben
s a két piros szem mint tüzes virág
rohan feléje, csattognak a sínek,
e bolond ritmus: ez a nagyvilág.

A vonat fut, s a pályaőr marad csak,
ajkán gubbaszt az el nem mondott szó,
s napjában tízszer, százszor – mint a kedve –
lehanyatlík a piros lobogó.

PAKOCS KÁROLY

RHEIMSI CSATATÉR

Viharok meneteltenek itten: páncél-lovagok, gépkatonák.
Vasparipáik patája nyomát siratja száz falu, város.
Romok, üszkők, megszenesedett csonka fátörzsek
meredeznek az égre Halál-király győzelmi jeléül.

És a romok közt kísértetesen feketéllik az ágyú:
negyvenkettes, harmincfeles, huszonnyolcas fekete torkok
ajakukkal a földre tapadva, mint lőtt-szívű vadkan.
Jóllaktak házzal, templommal, jajjal, emberi vérrel.

Körös körül fekete gúlák: agy nélkül való puskacsövek,
a Haláltánc némult fuvolái; srapel-lövedékek,
beszakadt vaskoponyák; drótsövény, gránáthüvelyek:
megannyi acélborda, acélláb, acélkar, vas-állati csontok.

És az acélok holttetemén vigyorogva rágódik a rozsdá.

Ej, ha az a tengernyi verejték, mit a kohók pokolába
önnön erejéből beleizzadt millió kemény-karú munkás,
az izzó népek gyűlöletére hullt volna esőnek:
harc tüzek helyett a béke pásztortüze égne a pusztán.

Ej, ha a népek a bányák aranyát, mely beleolvadt
a hajókba, ágyúcsövekbe, szuronyokba, puszkagolyókba,
békés tavaszon bevetették volna búzamagnak a földbe,
volna e karikás szem, pincelakás, rongyruha, pestis?

Viharok meneteltenek itten: fekete lovagok fekete paripákon,
és nyomukat könnyel telesírja a föld.

SZURONY-SÁNC

(Tranchée de bayonettes – szuronysánc – a verduni egyik erőd tetején német gránátoktól elevenen földbe temett katonák. Sokat kiástak közülök. A többiek – úgy ahogy a harcok után maradtak – háborús emlék gyanánt ma is ott állanak kezükben fegyverrel, melyből csak a rozsdás szurony látszik: földben álló csontvázak. Följük kőárkádót épített a francia kormány.)

Itt erdő lombozott egykor. Cserfák, kemény-gerincű tölgyek dacoltak a viharral, játszottak a nyárral, a téllel. Vadkanok, őzek, sasok, fajdkakasok, rókák tanyája volt ez, s őrszem gyanánt állt e hegyek tetejére a csend.

De berontott egyszer e vadonba erdei vadnak az ember s kiverte a vadkant, az őzet, a rókát, sast, fakopáncsot, és önfogait növelte meg vadkanagyarnak s önkezeit vércsekaromnak. És riadót bömbölt bele a csendbe.

És a sátán vihart kacagott, többől kicsavarta az erdőt, és a fatörzsek helyébe is embert babonázott: egymásra vicssorgó tigriseket, visító vérszagú vércsét. És millió-pár szem villant gyűlöletet millió harci sisakból.

És a millióból való egy-ember önnön agyarával tépte húsát és önmaga karmaival csapolta magából itálnak a vért: míg csontvázra nem ölte magát s részegre nem itatta habzó piros emberi vérrel a földet.

A föld a holt ember maradéksontját magához ölelte. Most imígy állanak: csontváz-kezeikben a fegyver; belőlük semmi se látszik, se fejük, se gerincük: csak a szurony. Örök intésnek maradott szörnyű szurony-erdő.

Ti, verduni csont-katonák, kik őrt álltok a bércen, rozsdás szuronyotokkal fenyegettek ki a földnek a békét: hogy csontjaitokból fölnevekedjék újra az erdő, s álljon helyetekre a hegyek tetejére őrszemnek a Csend!

RAICS ISTVÁN

A HÍRMONDÓ

Szeressétek, fák és virágok,
jámbor füvek, hajlongjatok;
setét haján szórjátok széjjel
fényetek, csillagok s napok.

Tornyok, adjatok enyhe árnyat
lábatoknál ha megpihen;
tikkadó testét s örök szomját
csillapítsd, zápor, csendesen.

Szemlesütve, nagyon halk lépttel
úgy jár ő immár köztetek,
mint aki távoli világból
hozott titkos üzenetet.

REMÉNYI JÓZSEF

AMERIKAI KÉP

Nézlek, erdélyi magyar, vasöntödék árnyában is földtúró s
álmhajszoló.
Hallgatlak.
Azt mondod: „Válogat benne, mint a kondás a botjában.” Majd:
merengő a szemed.
Nádpálca előkelőséggel mutatkozik be a hazai úr, akinek élete
gazdátlanul lóg az amerikai fogason,
s mikor azt kérdezem, hogy szereti-e a munkát, olyat köp, amiért
volt bérese elszégyellné magát.
Tegnap egy néger huszárszázad lovagolt a főúton. Lóháton vitték
a nagydobot.
Néger költőkre emlékeztem, akik már megtanulták, hogy
szappannal nem lehet lemosni a fehérek előítéletét.
Csecsemő gügyög a szomszédban, hangjában dagad az erőtlen
akarát, anyja viszont nem tudja megérteni, hogy a didergő
madár miért akar élni.
Ellentmondás, zürzavar, pernye-érték, rosszmájú halandók
kicsinyes nyelvöltögetése,
mindez élet, elmerülő lélek, mindez fekete éjszaka a hajnalt
utáló göggel.
Mért vagyok nyugtalan? Mert milliók gyomrában korog a semmi,
s a semmi mégsem ordít,
vagy ha ordítana is, a milliók teli gyomra nem értené meg
nyugtalanságomat?
Hagyományhoz fordult Homérosz meséért, s Homéroszhoz fordult
Aiszkhülosz;
be jó volna az eltűnt békében mindazt megtalálni, ami a zajgó
hősökben is törött!
Rabok vagyunk, borús karok fénytelen lét testén, szárnyaszegett
vágycak,
hitünk bölcsőjéből kiesett a szépség, s lusták vagyunk
felemelni és felnevelni.

Sósízű a tenger. Harmatcsöppben mosolyog a szelíd jóság könnye,
gyöngye.
Valaki ma rám nézett, amerikaiban ember, emberben lélek, hála
néked Végzet!
Ne mondja senki, hogy az emberi bokorban nincsen virág, csak
tüske.
Ne mondja senki, hogy a zarándokéletben, a szenvedés ösvényén
nincs oltár.
Nem úgy van! Még sincs úgy! A szemetet is megcirógatja a
napsugár.
Valaki ma rám nézett, amerikaiban ember, emberben lélek, hála,
hála, hála néked Végzet!

AMOR FATI

Ezúttal alázatos vagyok. Köszönöm a szenvedést.
A szenvedést hálálom meg, a keselyűt, amikor perceim holttestét
kíméletlenül rágta.
Köszönöm a bánatot, a furcsa baglyot, amiért akkor is huhogott,
amikor a sír csak ásott földnek látszott.
Köszönöm a csalódást, a megvert dalos madarat, a hangtalan;
némaságában is ragyog a múlt emlékének dala.
Köszönöm a hűtlenséget, a szemtelen verebet, a vakmerőség
műkedvelőjét,
pacsirtából gúnyt űző fitorát.
Köszönöm a látszat tisztaságát, a külső összhangot, a tartalom
nélkülit.
Óh, sirályok életem tengerén! Fehérek voltak, de hangotok
rikácsolt,
rikácsolt hangotok!
Hálával dicsérem a meg nem értést, a földre szállt ördögi madarat,
az angyali szárnyakkal repülő, fölényt fitogtató ostoba szavakat.
Köszönöm a sunyi mosolyokat, irigy dadogásokat,
a lelkemen mászkáló hernyókat, amelyekből sosem lettek
pillangók.
Hálával magasztalom, dicsőítő szavakkal a komiszok érdeklődését, a
kígyósziszegést, a bűn méreghalmazát.
A kígyó nem mérgezett meg, a kígyó csak önmagának ártott!

Köszönöm a lusták lekicsinylését, a lajhárok gögjét, a dolyfösök
érzékenységét, a kitömött madár üres szépségét.

Köszönöm a féltékenyek rossz illatát, görény-mámorát,
a patkány-emberek idegenkedését, az idegenek közönyét.

Mindent köszönök, ami rossz és bántó.

Hála azért, ami keményen szántó,
mert Sors, gyötrődés forrása, örömet is adtál!

Adagio-adagokban, de örömet is adtál!

Cimbalmot, amelyen zengett a verőm,

verve a bánatot s az életerőt

sokszor-sokszor nem elégedett meg egy hangszerral,

hanem zenekarrá fejlődött, az éneklő madarak seregében is

figyelmet keltett,

s a jóság karmesteri pálcájával sikerült elhallgattatnom a lármás
hallgatóságot.

REMÉNYIK SÁNDOR

MINT AKI ELFELEJTETT EMBERÜL

Én valamikor tudtam nyelveket,
És szóltam általuk az emberekhez,
És ők is szóltak hozzám nyelveken.
A szó szárnyán csengett az értelem:
Harangszó szélzengésben – messziről.

Most zúg a szél, – de hang s harangtalan.
És lassan elfelejtek franciául,
És lassan elfelejtek németül,
És lassan elfelejtek magyarul,
És lassan elfelejtek emberül.

Ó nem haragszom én az emberekre,
Minden hálám övék.
Csak – örömük és szenvedéseik,
Küzdelmek és győzedelmek
Világából hulltam ki: holt atom.

Még néha próbálom az anyanyelvem,
Nagyon szeretnék megérteni mást,
S vágyom, hogy megértsenek engemet,
De belebotlom szárnyas vágyaimba –
És félre-szólok, mint a lázbeteg.

Az ember-nyelvet aki elfeledte,
Meg nem tanulja újra soha már.
Meghalt, ki elfelejtett emberül.
De én haló-poromban álmodom,
Hogy van még nyelv az emberén kívül.

Világnyelv, melyen nincsen félreértés,
Világnyelv, mely szó nélkül magyarul,
Világnyelv, mely végtelen szájalommal
Engedi beszélni a csillagokkal
Az élet rég kirostált szemetét.

Ha ezt a nyelvet bírnám megtanulni,
S minden bűbajos tájszólásait:
Hűlő szívemnek minden dobbanása
A Mindenséggel volna párbeszéd.
És szólnék, ahogy eddig soha még.

FEKETE GYÉMÁNT

Egy arc derűje lelkembe ivódott:
Őserdő fáiba a napsugár.
Tegnap volt, vagy százezer éve már:
Én nem tudom.
Én azt tudom csak, hogy lement a nap,
Egemről egy mosoly leáldozott.
Kihűlt és megkövült a rengeteg. –
De mit most tárnamélyről felhozok:
A fekete gyémántban napmeleg:
Az a mosolygás lappangva remeg.

Nektek adom – hogy melegedjeteK.

KEDVES KERTÉSZ...

Kit átültetted a nagy lapályra:
– Kedves kertész – vigyázz a virágra!

Ha gyökerestől ültetted is át:
Kényes virág az átplántált virág.

És hátha mégis, mélyen föld alatt
Sok-sok hajszálerecske itt-szakadt?...

Légy egyszemélyben mindene neki:
A délibábban – Erdély színei.

Akácillatban – fenyőfuvalom,
Mely átszánt egy szép, szabad homlokon.

A múltja is légy, ne csak jelene,
A temetőbe is menj el vele...

Állj Őrhegy gyanánt a lelke felett –
Ott rajtad kívül nem lát más hegyet.

AZ ÖRÖK LIFTEN

A föld öle s a csillagok között
Tornyosul sok-sok világ-emelet,
Közöttük az örök lift egyre jár
És halkán bűg a Mindenség-motor.

A klinikán, hol tavalyelőtt nyáron
Gyógyultam, – nem volt emelet, csak három,
De köztük is az örök lift haladt...
Két emelet közt egyszer elakadt.
Fagyasztó csend lett, a bűgás elállt,
Mintha a Minden szívverése állna,
S a szörnyű csendben messze valaki
Irgalomért és életért kiáltna...

A liften egy orvosnő volt velem,
Derék, szorgalmas és vidám leány,
Menyasszony éppen. – Először-utolszor
Akkor néztem meg arcát igazán.
Látva fagyasztó, dermedt döbbenésem,
Ajkán kinyílt egy mókás, bölcs mosoly:
Most – mondta –, várunk kissé, meglehet,
(Hogy fülelt a sok világ-emelet!)
De aztán – s megint az a bölcs mosoly –
Fent, vagy lent, – kikötünk valahol.

Igaza volt. Őt levitte a lift
Mélyre, mélyre a föld szintje alá,
Vagy magasra a csillagok fölé.
Engem a földön hagyott, ott, ahol...
De biztatgat egy távoli mosoly:
Fent, vagy lent, – kikötünk valahol.

„LÉLEKTŐL LÉLEKIG”

Tóth Árpád posztumusz kötetéhez

E percben tettem le a könyvedet.
Ismertetni, méltatni kellene...
Te mosolyogsz egy távol csillagon,
S azt mondd: pajtás, ne bajlódj velem.
Te azt mondd, hogy mindeneket látsz,
Hogy láttad befelé folyt könnyemet,
Azt mondd, neked nem kell méltatás,
Csak síron túl egy kicsi szeretet.

Ó messzelakó, köszönöm e szót.
Ha láttál, láttad bennem magadat,
Láthattad, lelkem hogyan itta fel
Kristálycsillámú hagyatékodat.
Láthattad, hogy kavart fel halk szavad,
Hogy int felém a szomorú tető,
Ragyog reám elérhetetlenül
Tört alakod, a szépen szenvedő.

Láthattad: kálváriád utait
Hogy jártam értőn ma este veled,
Bámultam beteg gazdagságodat,
S szégyelltem beteg szegénységemet.
Egy-egy igédre úgy ismertem rá,
Mint amely bennem régen vándorol,
Gyötrelmesen keresi önmagát,
De testté nem válhatva, szétfoszol.

Ám benned testté lőn, ki nem vagy test már,
Míg én még hurcolom a bús igát,
És járom, szikkadt szívvel egyre járom
Vers-stációim meg nem írt sorát.
A méltatásod, látod, elmarad,
De bölcs mosolyod hozzám érkezik,
Kik egymást nem ismertük itt alatt:
Suttogjuk ma: „Lélektől lélekgig.”

SZERETNÉK SZERETNI

Szeretnék szeretni.
Mert nem szeretek mélyen, igazán,
Halálos, nagy ragaszkodással
Senkit talán.
Szomorú ez, mert annyian szeretnek
Jobban, mint őket én,
S több könnyük volna engemet siratni,
Mint nekem, ha őket elveszíteném.
Szétszóródtam, – ők nagyon sokan vannak,
Én egyedül vagyok.
Ölelni őket száz kar kellene,
És én a semmiségbe karolok.
Hiányzik valami:
Szívem központ-teremtő ereje.
Nekem nem középpontom senki se.
Vándorolok egy szívtől másikig,
S vissza megint,
S mondom magamban: szeretnék szeretni, –
De rév nem int.

Én azt hiszem, hogy volt egy örök Arc,
S az mint a köd elfoszlott százfele,
Én azt hiszem, hogy volt egy Szerelem,
Elporlott, s tele lett a föld vele.
Én azt hiszem, hogy volt egy Meteor,
Nekem hullt le, – de csillagtörmelék,
Sok arcon meg-megcsillan egy jele,
De nem az egész, – s én megyek odébb.

Én azt hiszem, hogy volt valaki *Egy*,
S az Egyből itt a földön lett a sok,
Sok-sok szívből tevődik össze *Egy*,
Szívtől szívig azért barangolok.

ZUHANÓK VIGASZTALÁSA

1. SIKOLTÁS

Jaj, fenn, a fényes tiszta csúcson
A balkezű sors meglökött, –
Alattam a hegy röge porlik
S a mélybe hullva dübörög.
És hullok én is, – percek, évek
Porlanak lábaim alatt?
Már nem tudom, – talán az élet
Csak egy ily hulló pillanat.
A csúcs felé, a csúcs felé
Kitérom árva két karom, –
A mélybe le, a mélybe le
Ragad a baljós hatalom.
Csak mielőbb, csak mielőbb
Lennék már egészen alatt,
S pihentetné a szikla-ágy
Mindörökre a nyugtalant.

2. SZÓZAT A MÉLYBŐL

Én vagyok itt – nem a halál, –
Csak egy vadrózsa-ág,
Akármily gyöngé vagyok is,
Megfogom a ruhád.
Kezed talán felvérezem,
Hegesztem a szíved,
Sziget vagyok, vad sziklák közt
Szelíd tündérsziget.
Én vagyok itt, – semmi vagyok,
Kis, névtelen öröm,
Mely örvények közt hirtelen,
Váratlan rád köszön.

Én vagyok itt, – semmi vagyok,
Kóbor, parányi fény,
De éjbe zuhanók alatt
Mindig virrasztok én.
Én vagyok itt, – semmi vagyok,
Egy illat, lehelet,
Keresztezem a rohanó rögöt
S a zúgó végzetet.
Én vagyok itt, – semmi vagyok,
Alaktalan alak,
De ha egy kicsit Te is akarod:
Megállítalak, és megtartalak.

KATONAKÖPENYEG

Jékely Mártának

Ütött-kopott, ködszürke gallér:
Zsákmányolt hadiköpenyeg,
Alatta édes béke-ritmus:
Tízéves kisleány piheg.

A köpenyt néha fülig húzza,
Alatta kuncogva kacag,
S tovább morzsolja egérfoggal
A napraforgó-magokat.

Hűs szél leng át a kis verandán,
Üvegfalán is áthatol,
A köpeny első két gazdája
Sóhajtott mostan valahol.

Az olasz, aki elvesztette,
Mikor a fübe harapott,
S a magyar, aki hazahozta:
A nagybácsi, a rég halott.

Egyszerre sóhajtottak ketten
Nagyot, mélyet és boldogot,
Fehér kézzel megsimogatták
A barna kislány-karokat.

Termetükre hiába illet
A zordon kényszer-köpenyeg:
Meg volt írva, alatta egykor
Az Idill édesen piheg.

A köpeny, melyért ők hiába
Hullattak sárba drága vért:
A bujdosó, bús hadiposztó
Egyetlen, ős-céljához ért.

SZILÁNKOK

Jószándékok: nyüzsgő koboldok,
Fürge tündérek sürgő serege,
Jertek, nektek még jó a szemetek,
Fussatok, gyűjtsetek, szedegessetek, – –
A rét, az őszi rét
Csupa üvegszilánkkal van tele.
Én összetörtem,
Minden kicsi-kis szilánk én vagyok,
De nem tükrözök, ha a nap ragyog,
De nem tükrözök, ha a hold ragyog,
Csak úgy élek, szenvedek, szeretek,
Mint ezek a széthullt, egységtelen,
Vakon csillámló üvegcserepek.
Én összetörtem régen, nagyon régen,
Látni én talán sohasem is láttam,
Csak álmodtam önmagamat egészen...
Most úgy szeretnék néha egész lenni,
Egyet szeretni, egy irányba menni,
Jószándékok, fürge koboldok,
Hátha sikerül engem összeszedni...
Oly átkozott vagyok, oly átkozott,
Úgy tükröznék mélyen, nyugalmasan
Egy sírt, egy virágot, egy csillagot... – –

Nem, – nem lehet.
Én összetörtem régen, nagyon régen,
Így kell maradnom itt az őszi réten.
Egy-egy csillámot vetnek jobbra-balra
Nyugtalanul a széthullt cserepek...
Társaim csak a félénk jószándékok:
Kikerics-ruhás tündérseregek.

EMLÉKTELENŰL

Havaz... sűrűn havaz.
Nesztelenül megyek.
S milyen puhán megyek...
Megtanulok puhán s nesztelenül menni.

Messze fehér mező...
Megfordulok néha,
Visszanézek néha,
Pár nyomot még látok... azután a semmi.

Havaz... sűrűn havaz.
Kinek a nyomai,
Szomorú nyomai
Ezek a kereső, ingadozó léptek?

Én jöttem-e erre,
Vagy valaki más jött,
Idegenül más jött,
S megy a messzeségnek?
Sűrű havazásban
Eltűnnek a léptek,
Ingadozó léptek, –
Alig-alig látok a tegnapon túlig.

Hiszen ez a rendje,
Hogy múlték az élet,
S nem is fáj, hogy múlték, –
Csak az fáj, hogy olyan nyomtalanul múlték.

HA ÉN...

Ha én feküdnék most a hant alatt,
Anyám, Te drága,
Neked fekete volna minden pillanat.

Hogyan képzeljem el Alakodat
Karácsony este síromra hajolva,
Rendezgetve a fenyőgallyakat?...

Szíved ha rögtön meg nem szakadt volna,
A mosolygást, a mosolygást
Bizonyosan elfelejtetted volna.

Én itt maradtam,
S azóta számtalanszor mosolyogtam,
Mintha nem Te feküdnél hant alatt.
Anyám, Anyám,
Bocsásd meg az én rossz életemet
És minden beteg mosolygásomat.

TÉNYEK

Tények: szigorú, vas-szürke titánok,
Sose mertem a szemetekbe nézni.
Száras, hideg, kemény a szemetek,
Az enyém fátylas, rebbenő, beteg.
Behunytam hát szemem előttem.
Behunyt szemmel is láttam egy világot.
Most feltéptek behunyt szememet,
Tények, szigorú, vas-szürke titánok.
Itt most a bölcs fölénye kellene:
Ha nem illetek eszmerendszerembe,
Nem reám rosszabb, rosszabb tireátok.
Bölcs nem vagyok, s nincs eszmerendszerem,
Nincs égen-földön semmi egyebem,
Csak illanó, füstölgő álmaim,
És tágra rettent, fölpattant szemem.
Jól van, – jöjjön a farkaszemet-nézés,
A nagy szem-párbaj szemkiszakadásig,

Sztoikus, végső csata veletek:
Vagy kibuggyan a könny a szemetekből,
Vagy kioltjátok végképp szememet.

NAPOCSKA

Istent, Jézust nem sokat emlegetted.
Ha imádkoztál is: titokban tetted.
A holdtól féltél: megzavarta álmod.
Hidegen hagytak hűs csillagvilágok.
Az égen csak a „napocskát” szeretted.
Nem a Napot vad, izzó nyári hévvel,
Csak a napocskát ibolyalevéllal,
Csak a napocskát őszi sugárással,
Szobán át támolygó téli verőfényvel.
Anyám...
Fehérfürtös, napfényszomjas virág,
Úgy fordultál Te is a nap felé,
Mint sok-sok kedvenc pelargóniád.
Lelkedben elzengetlenül buzogtak
S számlálatlanul szent nap-himnuszok, – –
Én most e téli nap-elégiával
Áldott, eltűnt kezedre borulok.
A reggeliző asztalunkon most is
Úgy bujdosik a tűnő téli fény,
Az abrosz ráncaiba úgy fogódzik,
Úgy csillan meg a csészék peremén,
Mint akkor...
Ó, hogy a tompa tárgyak megmaradnak,
A repedt pohár, csorba csésze is –
Visszaverői örök sugaraknak –
Csak Te mentél el fecske-érkezéssel,
Alig kisarjadt ibolyalevéllal. – –
De az az *akkor* sokkal azelőtt volt.
A reggeli-asztalnál ketten ültünk
Talán már februári reggelen,
És jött a napfény, az áldott „napocska”
Csillant abroszon, csészén, üvegen.

Te szóltál szokatlanul-komolyan:
„A túlvilág? Nem, azt nem hiszem,
Nem úgy...
De olvastam egy álmodó tudós
Elméletét, – az úgy tetszik nekem...
Azt mondja, hogy a szeretet erő,
Ha kihül, visszasugárzik a napba, –
És szeretteink lelke érkezik
Sugárhajón
Mindennap reggeliző asztalunkra.
Látod, ez így nagyon tetszik nekem.”
Elhallgattunk azután mind a ketten. – –
A reggeliző asztalunkon most is
Úgy bujdosik a tűnő téli fény,
Az abrosz ráncaiba úgy fogószik.
Úgy csillan meg a csészek peremén,
Mint akkor...
Ó, Anyám, hogyha igazad lett volna,
Ha Te volnál e bujdosó napocska,
Az abrosz ráncaiba Te fogóznál,
Te csillannál a csészek peremén,
Kikötött sugárhajó, drága fény!
S a tompa tárgyak, akik megmaradtak,
A repedt pohár, csorba csésze is –:
Tükre lennének örök sugaradnak... – –

ZAVART HANGOK AZ ÉNEK MESTERÉHEZ

Ódát nem tudok én most, elégiát sem, ditirambot sem
Zegeni Hozzád.
Egyszerű, tiszta, lebegő kicsi dalt se tudok,
Mely szállna szívemből, szállna, mint békés tűzhelyi füst szál
Kéken az őszi azúrba.
Lelkem levegője tisztátalan s zavart,
Úsznak benne mikrobák milliói,
Szűnyograj, szörnyű, úszik, miriád, napot-sötétítő.
Meggvakítottak, megfertőztek önös bajaim engem,
Nem látom boltozatját jaj, arany-egednek, Arany.

Csak egy-két emlék, egy-két sejtelem csak
Rezzenne réveteg,
Ködlene, indulna, tapogatózna félszegen feléd,
Hogy ne maradnék végleg adósod, ki költő voltam egy kicsit
mégis.
Körül a földet ingatják ordító vak viharok,
Míg sírod ormán zajtalan suhanással siklik az idő,
Testi halálod óta félszázad fordul ím komoran,
Az ötvenedik év suhan át –
E kísértetesen gyönyörű pillanatban
Fogadd el ezt a fáradt hangzavart,
Beléd fogózó disszonanciát.

*

A múzeumi szép szobor előtt
A lábam sokszor, sokszor lett gyökér.
Elnéztelek, ahogy magasban ülsz
Mélán Toldid és Piroskád felett.
Gondoltam: ülhetnél másképp is itt:
Mint egy isten a teremtményeit,
Nézhetnéd őket úgy.
Kemény göggel, királyi diadallal.
Hiszen Te gyúrtad őket
Ilosvaiból, sárból, semmiből,
S létre lehelted halk „legyen”-szavaddal.
Mégsem úgy ülsz, mint diadalmas isten,
Művén örvendező.
Emberin ülsz, komolyan, szomorún,
Hiszen lábadnál a két érc-alak
Két gyermeked, kikbe szíved szakadt,
Véred növelte őket ily szép-szálnak,
Ha már egymásnak nem adhattad őket,
Atdad a magyar halhatatlanságnak.
Te nem úgy ülsz ott, mint az Alkotó,
De ők tisztelnek teremtőjükképpen.
Ha soká nézem, Miklós vaskezében
Megrezzen a gerezdes buzogány –
S a láng Piroska fölvetett szemében
Feléd lobogja rajongva: Atyám!

*

Atyjuk vagy, – s mégis milyen roppant úr vagy,
Teremtő, eleve-rendelő, kemény,
Még ott, szoborként, a Te lábaidnál,
Még ott, a dicsőültség küszöbén,
Még ott sem egyek Toldi és Piroska.
Te szótted sorsuk szép, szomorú szálát,
Nem változtat az örökkévalóság
Ezen az egyszer megszótt fonalon.
Ülnek – köztük a Rendelésnek szobra –
Egyik jobb, a másik bal oldalon.

*

Mi voltál voltaképpen? „Fájvirág”.
Falakkal vetted körül magadat.
Bástyát emeltél, futóárkot ástál,
Toronyra tűztél harci lobogót,
A monda s a történet köveit
Illesztetted egymásba mesterin,
Vár épült, az epika büszke vára,
Felvonóhídján lovagok robogtak,
Zajlottak a magyar előidők, –
S ki a várat barátként ostromolta
S beverte végül gyújtó szeretettel:
Túl bástyán, tornyon, felvonóhídon,
Túl az epika roppant kövein,
Belül, a vár legbelső udvarán
A vár lelkét, tündérét lelte meg,
A lengő lírát, egy szál „fájvirág”!

*

Ki nem dobtad el végső lenge lepled,
Lelked mezítlén prédára nem adtad,
Sőt sebeidre vontad a vasinget
S könnyeidre sisakrostélyodat:
Ritka költő-erény, mélységes mély férfi-szemérem,
Irigyellek, áldalak, magasztallak.

„ÉS ELVÉREZNI EGY FONÁK IGÉN...”

„A parfümjét érezni a szavaknak,
És elvérezni egy fonák igén” –
– Be mélyre szántottál Juhász Gyula,
S szavad ma másodszer szántott belém.

Az ember azt sem tudja, mi történik,
Villám vág az öntudat gyökeréig,
S mint ahogy a beforrt seb felszakad,
Úgy bukkan elő egy emlék-barázda
A jó húszesztendős ugar alatt.

Éppen ma, s ki tudja, éppen ma miért
Forgatom hát szívemben szavadat,
Jó húszesztendős régi szavadat,
S látom buggyanni szívedből a vért.

Egy verssel vívok – tán egy kettőspont
Egy írásjelben rejlő hatalommal:
Hova helyezzem: oda, vagy ide?
Tán tőle dobban a versem szíve.

Mert harc a költészet s csak ritka béke,
A költő igéje: Jézus igéje:
Nem békét, hegyvert hoztam e világra
A szavaink a lélek fegyvertára.

És ez az, ami összeköt Veled.
S fogom húszéves messzeségen át
Sohasem-fogott költő-kezedet.

Pedig szonettet én aligha írtam,
Nem követtem a ballagó Tiszát,
S nem a tündöklő tiszai iszapban
A lenge Anna arany lábnyomát.

Nem festettem a rónát alkonyatkor,
S a füzeset holdezüsttel szöve át.
Zegzugos szirtekké tördelte Erdély
Bennem bánatod magyar ritmusát.

A te tápéi Krisztusod helyett
Isteneimmé nőttek a hegyek,
És súllyal tették vállamra kezük
Külön sorsú itthoni emberek.

Parfümjét nem éreztem a szavaknak,
De vérig bántott egy fonák ige,
És vívtam én is az igaziért,
Amitől dobban a versem szíve.

És ez az, ami összeköt Veled,
S fogom húszéves messzeségen át
Sohasem-fogott költő-kezedet.

1934. okt. 5.

NAGYBÁTYÁM

Hogy széthullt, s eltűnt
Minden holmija –
Csak az ablakban
Áll néhány pipa,
Pár meggyfászár,
Megfeketedett
Dióbarna kupak –
Úgy, ahogy odatette,
Mielőtt befejezte
Ezt a földi utat.

Derült nyugalmat szívott a pipából –
Most is hallom, ahogy fújtat s szipákol,
Kutatja, hogy szelel,
Szurkálót használ nagy szakértelemmel,
Bajlódik tempósan vele,
Míg lassan, lassan meggondolkozik
S engedelmesen füstöt ereget
A bölcsességnek ez a kútfeje.

Nagybátyám –
Ő volt a famíliában
Egyedüli született optimista.
Akármi jött, csak legyintett kezével
Rendületlenül: „Semmi baj” – kismiska.
Ő volt, ki újságotla Tizenötben,
Hogy ötmillió muszka került kézre
Elevenen, egyszerre, egy csapatban –
S a háborúnak vége.
Ha nem hitte is – hirdette s nevetett.
A sodrából kihozni nehezen
És ritkán lehetett.
Beszélni nem sokat beszélt,
Gyümölcsfákkal többet, mint emberekkel,
Botjával, kutyájával és a hegygel –
De engem nagyon, nagyon szeretett.

Mikor este az óra elütötte
Tompán a tizenegyet,
Felkelt, s kiment: „Még egy pipa dohányt...
Azután én is aludni megyek.”

A pipák állnak az ablaksarokban,
Példásan, csatarendben.
S hozzájuk nem nyúl semmiféle kéz.
Csak néha képzel füstös glóriát
Fájdalmasan
Köréjük az emlékezés.

1934. okt. 25.

ELMENT MEGINT

Elment régen.
S én menni, menni hagytam.
Elengedtem kezét
Búsán és boldogan.
Hadd járja életét
Szolgáló, szerető,
Elhívott asszonykép

Más férfi oldalán.
Nekem csak ragyogjon,
Számomra maradjon
Trónon királyleány.
S apródja maradjak,
Igrice maradjak
Trónjának küszöbén –
Költője, látója,
Zengője, mondója
Én.

Királylánynak akartam –
Aki néha feláll,
Lejön lassan a trónja lépcsőjén,
Fejemre teszi nyugtató kezét:
Szép volt, poétám, ma az esti ég,
S szép a szívedből szakadt költemény.
S míg mondja ezt,
Szemében ritka könny és ritka fény.
És könny és fény enyém.
Enyém a visszhang ajándék-szava.
Ennyit akartam én.
Királylánynak akartam,
Ki néha rám tekint
S akinek *én* szolgállok
Magam módja szerint.

Királylánynak akartam – –
És sok-sok év után
Tenger gondja közül
Tenger gondom közé
Egy hétre elszegődött
Mint „szolgálóleány”.
Bánatom s betegségem
Terhét vállára vette,
Őreg szülémet szépen,
Kézenfogva vezette.
Meleg szívvel suhant
Hideg szobákon át:
Szította itt egy hétig
A düledező tűzhely

Haldokló parazsát.
Feslett kabátomon
Titkon öltögetett,
Amit kerülni vágytam:
A szürkeségben társam,
Hamupipőkém lett.
Sorsunk rémeivel
Némán viaskodott,
Erőn felül –
Halkan beszélt,
Mosolygott, mint az angyalok –
És szenvedett belül.
A gondok tengerével
Csak a türelme nőtt – –
S én mégis csak kerestem,
Nyugtalanul kerestem
Magamat s Őt.

Aztán letelt a hét,
Az együtt-szürke hét.
A szívünk Hamupipőke-hete.
Kigördült árva udvarunkból,
S kigördülőben már
Csupa csillagot szórt a szekere.
Aranypor kavargott nyomán.
Elment megint.
Most messze van.
S megint királyleány.

(1934. december 26. Karácsony másodnapján)

Ó, VÁLTÓÓR!

Járosi Andornak

1

Váltóór vagy és állasz valahol.
Vonat vagyok s vágatok valahol.
Az éjszakában vágatok feléd.
Ez a vágány, ez a vágány enyém,

Beilleszkedtem, benne vagyok,
Nincs is más vágány a földkereken.
Biztos vagyok, a sebességem nő.
Lámpák – őrház – elágazó sinek –
De ez a vágány mégis az enyém!
Mit bánom, ha áll is itt más vonat,
Vagy éppen szembejő!
Te váltóőr! Tudod-e mit jelent
Ebből a szédületes rohanásból,
Ebből a vak, gyönyörű bizonyosságból
Más vágányra zökkenni át?
Átfordítani *sok* szín-lehetőségbe
Ezt a sokára, végre, végre
Valami felől meggyőződött masinát?

2

Meggyőződött? Ugyan –
Hol és mikor?
A forma és a szépség mámora
Fűti csupán e bolond masinát –
És ezért igazán
Nem érdemes
Összeütközést idézni elő.

3

Látod, váltóőr, a Te kedvedért
És kedvéért a békességnek
Összetörtem pár gondolatot, képet,
Mert szeretlek és igaz váltóőrnek
ismerlek Téged.
Képrombolója voltam önmagamnak,
Megcsonkítója önmagamnak.
De így van jól.
Mert meg vagyon írva:
Ha a te szemed megbotránkoztat téged
Vagy mást,
Tépd ki a te szemedet és vesd el magadtól.
És ha a te kezéd megbotránkoztat téged
Vagy mást,

Vágd le azt és vedd el magadtól.
Én kiléptem a szememet és elvettem magamtól.
És levágtam a kezem és elvettem magamtól.
Mert minden formába öntött gondolatom
És képem és színem és ötletem és rohanásom
Íme látó szemeim és tapintó kezeim nékem.
De Te váltóőr, kedves váltóőröm bizonyly jól cselekedtél,
Amikor szelíden megintettél engemet,
Hogy a Békesség mennyország
Nagyobb, mint a szem és a kéz, a látás és tapintás
És nagyobb, mint a forma és az ötlet és a gondolat és a kép,
És nagyobb a féligazságnál és az egész igazságnál is,
Mert maga az Igazság.
De vajon így látja ezt a szembejövő vonat vezetője is?

1936. febr. 14

ELŐDEIM EMBERSÉGÉBŐL

Keményen éltek ők,
Kereskedvén a vassal,
Dolgoztak verejtékkel,
Éjt egybetéve nappal,
Raktak garast garasra,
Szereztek házat, telket,
Maguknak nyugodalmat,
Nekem független lelket
Az én elődeim.

Kenyerem mindig megvolt,
És nem egyszer kalácsom,
És kevés küszködésem
És soha adósságom.
Mikor a léghajósnak
Nincs homokzsákja semmi:
Könnyű magasra szállni
És poétának lenni.
Görnyesztő gond híján.

Én mindent készen kaptam
Áldott elődi kézből,
Éppen csak a szivárvány
Hiányzott még az égről.
Vén vasoszlopokra
Szivárványként feszültem,
Egemet ők tartották
Mohosan és derülten:
Nincs semmi érdemem.

Ó, ritka költő-sors ez!
Látom: körös-körül
Az író-becsületre
Mily sok súly nehezül.
Érdek-csapdák között
Hogy kell haladnia,
Jó, amikor nem kell
Lelkét eladnia
Darab száraz-kenyéréért.

Ó, ritka költő-sors ez!
Intem is magamat:
Míg van vastartalékom:
Becsüld meg sorsodat!
Magam emberségéből
Én senki-semmi lennék,
Vasnak és verejtéknek
Dicséret és dicsőség.
És hálaadás. Ámen.

1936. febr. 13.

ÖNMAGAMBA FALAZVA

Mi ez? Hol vagyok én?
Hogy kerültem ide
Megint?
Falak, falak:
Égig érő falak
Vesznek körül
Elrendelés szerint.

Kéz nem nyúl rajtuk át.
Hang nem hat rajtuk át.
Egy csillag sem üzen.
Tán vétkeimből nőttek e falak –
Köztük vakon vergődöm,
Némán és süketen.

Tűrnék Uram, tudod,
Békességgel más, nagy fájdalmakat –
Csak ezeket elvennéd,
Csak ezeket elvennéd:
E vastagodó kripta-falakat.
Adnál erőt elveszteni magam –
Vagy szabadulni: erőt a karomba.
Voltam szabad,
Most újra rab –
Élhetek-e tovább
Így, befalazva önmagamba?

Voltam szabad –
Az egészség mámorát kortyogattam,
Szürcsölgettem a munka gyönyörét,
A szeretet ős-ózonát.
S falak, falak...
Valakinek, aki szeret,
Aki tiszta, aki szabad,
És aki lát:
Add kezébe a jerikói trombitát.

1936. május 5.

NEM, NEM SZÜLETTEM HÓDÍTÓNAK

Molter Károlynak

Voltaképpen barbár hódítás volt.
Vagy szelíd erőszak legjobb esetben.
Vagy még inkább: meddő tusakodás,
Amit a természetnek elkövettem –

Hogy embert, füt, fát, folyót, felleget,
Hajnalt, alkonyt versbe kényszerítettem.
Prokrasztész-ágy e szomorú nász ágya:
Nem fér el benne, s fölkél józanul,
Hajadonfővel, a legyűrt világ.
Egy harsány, éles, büszke rigófűttyben
Hallom hajnaltájt lekottázhatatlan
Dallamát.

Nem, nem születtem hódítónak.
S ahogy őszülnek mindinkább az évek:
Én, ki a dalra tettem sorsomat,
Érzem: az Élet nagyobb, mint az Ének.

Lehetnék most keserű is nagyon.
Sorsomat föl mégsem panaszolom,
Hogy az Életbe vissza nincsen út
S hogy az Ének is hűtlen és hazug.
Nem, nem az Élet, és nem is az Ének,
Én, én vagyok egyedül a hibás –
És az, hogy lassan őszülnek az évek.

S ha ráeszmélek: minden hódítás csúf,
És minden násznak egy kis szennye van –
S csak amihez én ujjal se nyúltam:
Az hófehér s az színarany.
Oly szép minden önnön körén belül,
Míg az én mohó, sötét, salakos,
Békétlen lelkemmel nem egyesül.
Oly szép az erdő önmagában,
Hajnalában és alkonyában,
Oly szép az erdő tündér-egyedül –
Amíg a versemben nem kényszerül.

Nem, nem születtem hódítónak.
És ahogy lassan őszülnek az évek,
Úrrá lesz rajtam valami szomorkás,
Mégis derült és sugaras lemondás.
A hozzám hajló Hangulatnak is
Mind gyakrabban mondom: Béke veled.
Menj ahhoz, ki hitvesévé tehet.

S ahogy mindinkább öszülnek az évek,
Mondom az egész gyönyörű világnak:
Énekem büvköréből elbocsátlak.
Mondom: te Rózsa, szírom-milliódból
Nekem már szelencényi rózsabalzsam,
Szűrt égi illat sem kell, rózsapára –
Szent Margitom ravatalára.

Ember, fű, fa, felleg, folyó –
Hajnalok, alkonyok,
Kiket le nem bírhatott énekem:
Maradjatok hát hódítatlanok!
És te világ szűz légy és győzhetetlen – –
Ne érintsenek még az álmaim sem.

1936. július 10.

TEMPÓSAN

Kacsó Sándornak

Tempósan, békén hegynek ballagok,
Még majdnem hajnal van, csillog a harmat –
Rezgőfűvön rezeg –
De milyen mámortalan hajnalok –
S mégis szépek ezek.

Nem üzök immár királyi vadat,
Ajzott íjjal tűnő romantikát.
A szemem nemcsak merőn néz – de lát.

Látom a lomb közt a bűvő gyümölcsöt.
Megállapítom: gyér s zamattalan,
Mióta jó Apám a sírba van.
Tisztán tudom: a barack elfagyott,
Az alma, szilva hull – dió se lesz –
S körte csak, amit pár fán dús teherrel
Az aszály meghagyott.
Meglátok minden csemetét külön.

Én egyetlen fát sem ültettem itt.
Most legalább – későn – megbecsülöm.
S ha versre gyúlna olykor lelkem láza:
A perzselt füre hull tekintetem:
A szénának az idén lesz-e ára?

Mámortalan, szép kék hajnalokon
Én így lépegetek
Apám, Nagybátyám, Nagyapám nyomába.

1936. július 10.

VÉTKEZTEM A SZEMEMMEL

Szántó Györgynek

Vétkeztem a szememmel,
Vétkeztem én bizonytal,
Hogy vele ver a végzet,
Vaksággal nem –
De örök izgalommal.
Hogy ami természetes,
Áldottan könnyű másnak:
Számomra gyötrelme van
Majd minden pillantásnak.
Hogy a színek s a formák
Élőn rám nem tapadnak,
S maradok imádója
Ködös körvonalaknak.
Hogy könyv-toronyban élek,
S az még mind tornyosul –
S néha váddal tekint rám
Mind: olvasatlanul.
S csak akkor veszem kézbe,
Ha száll a szürkület,
S gyermeknek mondja anyja:
Ne rontsd már a szemed.
Nekem fény-tompa alkony
Kell: zöld s enyhén piros –

Vagy ernyős lámpafény –
Hogy úgy simuljon fakón elibém,
Vers-várón a rém-fehér papiros.

Vétkeztem a szememmel,
Vétkeztem én bizonynal,
Hogy vele ver a végzet
Végzetes fény-iszomnyal.

1936. július 11.

HOLTOMIGLAN

Én egyszer jártam már ezen a tájon.
Különös volt és kísérteties.
Minden ugyanaz volt és mégis más volt –
És ember, ember nem volt kivülem.
De ember voltam vajon én magam?
Dél volt, delelőn állt egy furcsa nap,
De az árnyék, mely feketén feküdt,
Jövő sorsom riadt árnyéka volt
Csupán – nem az enyém.
Én testetlenül – kép voltam csupán,
S minden körül: az Oltárkő-orom,
A tó, merev szurony-szálfaival,
Melyet Gyilkosnak hívnak egykoron,
S tovább a szirt-szoros nőttön növekvő,
Mennyet ostromló rohamosztaga:
Egy eljövendő nagy világteremtés
Ködös tervrajza volt csak – semmi más.
Éreztem: a szikla tapinthatatlan,
A tó vizének nincsen hófoka,
Az ősfenyők is illattalanok,
S ha kést döfnek most hirtelen szívembe,
A döfés nyomán nem buggyanna vér,
Le nem zuhannék, lengve úgy maradnék,
Örvénylő képsereggel körülöttem.

Egyszerre csak mellettem állt egy lány.
Tündér volt, táj-szellem volt, Múza volt?
Én voltam nő-alakban, szebb alakban?
Jobb alakban, tisztább lehetőségben?
Jöttét nem jelentette semmi más,
Csak hogy a fenyők illatozni kezdtek.
Micsoda szűzi, lét-előtti illat!
A lány rám nézett. Felittam az arcát,
És elmerültem szemében egészen.
Egy bizonyos: az, hogy nem Éva volt,
S nem Ádámként álltam mellette én.
S körül a táj, a kísérteties,
Teremtést megelőző kép-világ
Mindenre inkább emlékeztetett,
Csupán az Édenkertre nem.
Egyet tudtam: ez a leány valóság.
A sziklák, ha majd testet öltenek
S hegyek lesznek, nem lesznek ily valók.
A tó, száraz szurony-szálfaival,
Kőkeretes, mély medence-szemével
Nem lehet ilyen gyilkos-szép soha.
Ez a lány lesz az egyetlen valóság,
Mert íme, körül minden testet ölt,
Formába nő, múlik, elváltozik, –
Ő halhatatlan sugallat marad.

Rám tekintett tündöklő-komolyan:
„Tudod-e, hogy menyasszonyod vagyok?
Tudod-e, hogy az Oltárkő-orom
Minden templom-oltárnál magasabb?
Tudod-e, hogy e kísértet-vidék
Most a mi esküvőnknek színhelye?
Tudod-e, hogy e lét-előtti csend
A mi felharsanó nászénekünk?
S tanúnk a meg nem teremtett világ?
A megteremtett világba te elmégy,
És jó eléd sok kedves nőalak,
Szeretni fogsz, de senkit sem egészen.
Mert minden drága arcon csak egy csillám
Csillan meg abból, amit rajtam látsz most.
Néha azt hiszed, a szíved szakad,

Ha el kell engedned egy-egy kezet,
S nem fog a szíved megszakadni mégsem,
Csak fájni fog utánuk – és utánam.
Mert mindenikben kicsit én leszek.
S nem lesz neked soha menyasszonyod.
Mert én vagyok a te menyasszonyod.”

Hát Te – kérdeztem vértelen ajakkal –,
Te legalább mindig szeretni fogsz?
Ha beteg leszek, ülsz-e ágyam szélén?
Ha megrokkanak, szelíden vezetsz-e?
Végórámat könnyebbé varázsolni
Szent szépség-morfiummal fogod-e?
Nem mertem ránézni, mikor felelt:
„Ez furcsa, egyoldalú esküvő,
Őrök hűséget *Te* fogadsz nekem,
Engem nem köt hozzád se föld, se ég.
Meglátogatlak, mikor akarom.
Megléplek, mikor nem is álmodod,
S halommal hullatom a kincseket
Öledbe egyetlenegy öleléssel.
Vigasztalásul adhatod tovább
Aztán, mit bánom én, kinek!
Mikor eltűntem, oly szegény leszel,
Hogy nábob lesz a te lelkedhez képest
Ama bizonyos templom-egere.
Így fel nem magasztalhat földi asszony.
Így megalázni sem tud földi asszony.
S most esküdj, ím, az Oltárkö fölöttünk – –
A vén világ-sekrestyés felgyújtotta
Rajta a csillagok árnyképeit.”

Kezem kihűlt a különös leány
Kezében – aztán megforrósodott.
A hangom is megszínesedett, nőtt:
Tanúskodjatok hát sziklatetők:
Igen – szeretem ezt a nőt!
Aztán mint súlyos, borzasztó követ
Esküm a szurony-szálfás, gyilkos tóba dobtam:
„*Holtomiglan*” – –

1936. december 21.

CSAK EGYMÁSHOZ

Ha most, mikor oly érthetetlenül nehéz a szívem:
Valaki jönne és karonfogna szépen, szelíden –

Nem is karon, csak kézenfogna, mint árva gyermeket a másik,
És sétálnánk napnyugtától a legelső csillagsugárig!

Valaki, akinek most nem volna gondja semmi másra,
Csak arra, hogy én szomjazom csendes-szavú vigasztalásra –

Aki jönne mellettem fölelhajtva egy órácskát hallgatagon,
S a hallgatása azt mondaná: panaszkodjék, én hallgatom.

Újjat nem mondanék, tán inkább ezerszer elmondottakat,
De új volna így, ily zavartalan-ketten az esti ég alatt – –

Egy óráig, amíg a csillag felragyog és reánk sugároz:
Nem volna köze semmi máshoz, nem volna közöm semmi
máshoz.

ŐRÜLTEN S ÉRZÉKETLENÜL

Mily örülten, mily érzéketlenül
Vágtat ez a vonat!!
Ház, fa, kerítés csak úgy csapódik el,
Ahogy sodor, ragad.
Itt, az akadálytalan pusztaságon
Irama egyre szédületesebb.
Szívemnek is be jó volt azelőtt,
Be jó volt ez az enyhe szédület.
Az éjszakában sűrűsödnek egyre
A fényligetek friss bozótjai,
S tudom, fehérlő lámparengetegben
Fog végül e vonat megállani.
Be jó volt régen, be jó ezelőtt,
Be jó ez az enyhe kis szédület:
Tudtam, közeledik a roppant város,
De minden perccel Ő is közelebb.

Csillagsápasztó lámparengetegben
Beteg szemem eltévedt volna rég,
Ha változatlan, útjelző sugárként
Meg nem találtam volna az övét.

Mily örülten, mily érzéketlenül
Vágtat ez a vonat!
Ház, fa, kerítés – csak úgy süvítnek el,
Ahogy sodor, ragad.
A lámpaerdő messze felfehérlik,
De nem környékez édes szédület,
Nem mosolygása, könnye, szeme fénye:
Csak a sírja jön egyre közelebb!

ÁLMODSZ-E RÓLA?

(Sorok az özvegy férfihez)

Álmodsz-e róla, mondd?
Eljár-e hozzád olyan suhanó,
Nesztelen léptekkel, mint életében?
Érzed-e édességét közelének?
Barna haját, fájdalmas-nagy vadgesztenye-szemét,
Lélek-kitágította pupilláját,
Lezárt ajkát, a keskenyvonallát,
Mely hallgatni, jaj, régen megtanult,
Jaj, szinte oly jól, mint a koporsóban:
Haját, szemét, arcát, ajkát, alakját
Álmodban látod-e?
S azt a néhány apró, keserű ráncot,
Miket az elfojtott betegség
S övéért örök aggodalom
Olyan korán szántogatott
Vonásainak finom földjébe mélyen, mélyen?
Hát ritka mosolygását látod-e?
S még ritkább nevetését,
Mely, ha kibuggyant, mindig könny buggyant vele,
Mintha mondaná: Nevetés közben is fáj a szív?
Álmodsz-e róla, mondd?

Álmodnod kellene.
Hiszen vele élted az életed.
Feleséged volt, életed fele.
S szeretted.
Szeretted százszor erősebben nálam.
Mert bírtad, merted életedhez kötni
Életét, ahogy férfi módra kell.
S boldog voltál és boldog volt veled – –
Vagy – én szerettem jobban mégis, én,
Aki nem mertem karjaimba vonni,
Mert tudtam: nem lehetek semmije,
Álmok szőnyegét teregethetem csak
Szegény, megfáradt lábai elé?

Álmodj róla!
Álmodnod kellene!
Éltél hiszen annyit a közelében!
Lényének ezer apró részletét
Ismerted, mely nekem rejtve maradt.
Tudtál ezer nem-sejtett édességet.
S lelke rejtett, pókhálós zugait,
Hol mégis őszi napfény bujdosott,
S a pókfónálon csillogott a harmat,
S ezüstrezgéssel reszketett a dér;
Te tudhattad talán csak – egymagad.
Mit ismertem én? Pár nagy vonalat.
Vajon e pár vonal volt lényege?
Nekem freskó volt – neked mozaik.
Álmaidban még összerakhatod.
Álmodj hát, rettentőn kifosztott ember!
Gazdagok lehetnek az álmaid!
Az álmaidban még gazdag lehetsz!
Láttad annyi drága hétköznapon,
S jóban-rosszban oly bensőségesen
Osztozkodtál vele...
Osztoztam én is, ó igaz,
De csak kivételes, nagy ünnepen.
Nem bírtam, nem mertem és nem akartam
A két karomba zárni.
Féltettem összhangját a szíveinknek,
Féltettem őt az élet vad kezétől,

S féltettem kényes, önző magamat.
Elengedtem hát, hogy megőrizhessem
Mint pók a fonalat –:
Helyette – róla szőtt álmaimat.

Álmodsz-e róla, mondd?
Én, amíg bús fölénnyel
És képzelt diadallal
Csak hagytam peregni az életet –
Álmodtam róla szakadatlanul
Tündéri szépeket.
S kiálmodtam magam.
És most nincsenek többé álmaim.
Se nappal nincsenek, se éjjelente.

Mit nem adnék pedig,
Ha láthatnám egyetlenegyszer bár!
Érezném édességét közelének!
Barna haját, vadgesztenye-szemét,
Mellyel most játsznak őszi angyalok –
Lélek-kitágította pupilláját,
Egy-egy barázdát arca drága földjén,
Egy mosolyát, ha láthatnám! – Egy könnyét
Ha érezném forrón kezemre hullni!
Aggódnánk együtt és nevetnénk együtt,
S fájna szívünk nevetés közben is!

Álmodtam róla egész életemben,
Kiálmodtam lelkemet, magamat.
S álmaimban most meg nem látogat
Soha, soha!

Álmodsz-e róla, mondd?
Mert ha álmodsz, hiába veszteséged:
Kettőnk közül Te vagy a boldogabb!

HÁROM PAD

Szédülve és félelmes-betegen,
Káprázó szemmel és tétova lábbal
Vonszoltam magam késő esti órán
A holt-emlékü sétatéren által.
Hol vannak, kikkel hajdan jártam itt?
S boldog magányom zengő titkait
Az éji lomb most vissza mért nem zúgja?

S ahogy így testben, lélekben letörve
Vonszoltam a sétányon magamat:
Elöttem elkáprázott három pad.

Ahogy így vonsozoltam magam után,
Mellettem három pad egymás után
Eltűnt és elmaradt.

Egyiken szerelmes pár üldögélt,
Ölelték egymást, őket a sötét.
Az életéből ez a jelenet
Kimaradt, s hiszem, hogy igazat mondok,
Ha azt mondom: nem ez bánt engemet.

A másik padon egyedül egy férfi.
Felbámul, szeme az egeket méri.
Magában van és mégis vele minden,
Mereng a neki jutott drága-kincsen,
Övé minden csillag és minden asszony,
S a varázsige, hogy mosolyt fakasszon,
Vagy könnyítő könnyet – ahogy akarja.
Békessége van nagy gyötrelmek árán,
De végül semmi, semmi sem zavarja.
A teremtésben mégsem ő a vesztes,
Mert minden dolgok lelkébe szerelmes.
Felbámul és némán hálákat ad,
S szállnak kezére égi madarak.
Ez lehettem volna, s félig se voltam,
E férfi: az én vágyam, félig-holtan.

A harmadik pad a sorban üres volt.
Azon nem pihent sem eleven, sem holt.
Gondoltam: ha ráülnék pillanatra:
Az a pad akkor is üres maradna.

KORA TAVASSZAL S KÉSŐ ESTE

Kora tavasz volt, s késő este lett,
Mikor megtudtam: elmegy végképp.
Azt hittem: a szívem bénul meg,
S hamuvá szürkül minden szépség.

Pedig jó volt e nyers nyilallás.
A Fájdalomnak, amely rám hajolt:
Suhgó tündérruha libbenése
S szívre szívható tavasszaga volt.

Az én tavaszaim úgy elsuhantak –
Ily tiszta fájás ritkán zaklatott,
És régen voltak repülésre készen
A szárnyaim ily véresen-nagyok.

De versbe mégsem lendült szenvedésem,
Bizony témánál több volt: véres élet –
S tán jó, hogy akkor ki nem hullt a könnyem –
Ibolyaszín lánggal csak bennem égett.

Az én tavaszaim úgy elsuhantak –
Sok testi gyötrelem között, sután –
Oly jó volt ez az *élesen* is édes,
Metsző kín – annyi tompa bú után.

Oly *lelki* volt ez áldott meghasonlás,
S olyan *távoli* szerelem-rokon!
Hogy oldalhajtás a szerelem fáján:
Csak onnan sejtettem, hogy *fájdalom*.

És ha most lomha, tompa búval kérdem:
Mi az amire napról napra vágyom?
Csak ennyi: az a belém nyilallt fájás
Újra oly tiszta, éles kínnal fájjon!!

ÉRIK

Érik az anyatestben a gyermek,
Akit majd üző viharok vernek.
Aki tengert sír, és kurtát nevet,
És vihart arat, mert szelet vetett.

Ha lány lesz – talán férfi hagyja el.
Ha fiú – talán frontra menetel.
S jegyese lesz a vérnek, a vérnek!
Anyatestekben magzatok érnek.

Érik a fákon szűz hajnali csöndben,
Érik az alma, a körte, dió.
Érni hajnalban, alkonyi csöndben,
Ezüst esőben, aranyos hőben,
Érni a fákon *minden* időben,
Érni, s gyümölcsé lenni be jó!

Érik a lelkem koronás fáin,
Érik a vers és zamatosul.
Érik hajnalban, alkonyi csöndben,
Ezüst esőben, aranyos hőben – –
S majdan a *megért*, győztes időben
Lelkek ölébe csengve lehull.

1937. június–július

BÁTORSÁG

A virtus és a bátorság be más,
S a bátorság is sokfajta lehet.
Lehet fennhézázó kardcsörtetés,
S lehet ennyi: *betöltöm helyemet*.

Nem tudom elképzelni magamat:
Szuronyrohamra hogy rohannék én – –
Lapulnék, biztos, gyáva kutya mód,
S lehet: hátulról lőnének belém.

De elképzelek ily példaadást:
Vershez keresek zengő szavakat,
S nem mozdulok, míg be nem végezem,
Bárha tudom: a bomba odacsap.

LÖVÉS

Valahol messze dördült egy lövés.
Egyetlenegy.
Riadt az erdő rá, s riadtam én
S riadtan százszorozta meg a Hegy.
Talán egy őz meleg-barna szeme
Valahol megtörött.
A vére megadással bugyborékol:
Előrement Testvéreim: – *jövők*.

Isten!
Mióta itt vagyok e csendben:
Ez a legelső bántó robbanás.
A millió rettentő dördülés
Messze a földön, mindennap:
Az más:
Nekem még mindig *puszta gondolat*.
De *ez*, ez egy *lövés* volt, rettentő-igaz.
Olyan valódi, mintha szívemet
Útötte volna át.
S szívembe süvítette volna: Hát
Tudd meg, hogy naponta emberszemek
Sok-ezreinek fénye törik meg.
Meleg-barna, tiszta-kék, szelíd-szürke
Szemek, emberszemek!
Ó szemek, – itt, e boldog, tiszta csendben
Messziről törődtem csak veletek.
Ó szemek, rémült, megtörő
Emberszemek, jaj bocsássatok meg!

Egy lövés riasztott ma engem Rátok,
Egyetlenegy!
Milyen lehet, ha millió lövés
Pergőtüzét visszhangozza a Hegy?!

Egy őz ártatlan szeme megtörött.
De bugyborékol mindenütt a Vér:
Előrement Testvéreim: *jövők*.

Hohe Rinne, Szebeni-havasok, 1939. IX. 19.

SEMMI MÁSHOZ

Kétség – s remény. Hitegető zavar:
„Ott lenn a völgy sötét ködöt kavár.”

Mögöttünk zúg a Sors, vagy megelőz?
Húsz év... s megint be döbbenetes ősz

Egy talpalatnyi szirt-fok ha enyém
Lenne most fent a Pilis tetején –

Enyed felett – – és a világ felett –
S a költőtárs fogná a kezemet.

Szívünkön nem hiába futna át
A „bujdosó verőfény”. Kis tanyát

Egy pillanatra most is lelne bennünk,
Amikor összefonódnék a lelkünk.

Aranyos szélű fellegeknek csókja
Aranyozná homlokunk csoda-módra.
Huhoghatna bagoly és rádió:
Csak azt tudnánk: itt állni s élni jó.

Ehhez a röghöz, ehhez a sziklához
Van közünk. Égen-földön semmi másához

Nagyvárad, 1938. október 23.

RÉGI TÖRTÉNET

Régi történet és van hitele:
Az ember, aki ó-kútba esett,
Sokáig nézte kitartón, merőn
Feje felett a csillagos eget.
Azaz, hogy pontosabban mondjam:
Azt az egyetlen örök csillagot,
Mely szemébe s a kútba belefért,
És éppen feje felett ragyogott.
Mert szűk kis égbolt maradt csak neki,
A kútba esettnek, szegény fejének,
De e darabka elég volt neki.
Mintha lassan csillagsugárból
Fontak volna fent mentőkőtelek:
Sodorták-fonták népek és idők,
Míg ő tartotta magát víz felett.
S egyszer csak lassan kiemelkedett.
S most azt mondja: elértem a tetőt,
És azt véli, hogy csillagot fogott –
Pedig ő csak nézte a csillagot – –
A csillag fogta őt.

Nagyvárad, 1938

SÁFÁRY LÁSZLÓ

SZERELMES LÁNY

Szerelmes lány rohan az éjszakában.
Édes, édes virágom!
Keresi eltűnt kedvesét.
Széles mezők,
szűk sikátorok,
merre vittétek lépteit?!
Igazság,
szívünk piros reménye,
hová hullt fiatal harcosod?!
Jaj, talán rács mögött gondol a rügyező fákra!
Jaj, talán golyó ütötte égő homlokát!
Segítsetek,
széles mezők, szűk sikátorok!
Szerelmes lány siratja eltűnt kedvesét az éjszakában.
Édes, édes virágom!
Bomlott hajában sírnak a csillagok.

ŐSZI ESŐK

Felhőbe fűrték már fejüket az északi hegyek,
és elszéledtek barátaim a sárguló cserjék között.
A folyóparttól is messze vagyok,
kedvesem hangját és a csillogó nyarat nem találom.
Sapkádat húzd a szemedre, fiú!
Egyedül találtak az őszi esők.

SINKA ISTVÁN

BÉKE

A lángoló
mezsgyék tüskin járok, és
nézem a
kalászkok fényjelét,
a boglyák barna hátát
s hajlongó véretem, a
rőt hajú parasztot, ki,
mint kincskereső
örök, nagy varázsló
a naptól aranyba font
barázdák csillogó
porszemében lépked.
Arca bronzult síkján ott
vibrál
a régi szélmalomok lágy kelepelése,
tűzszívű asszonyának
fénnyé olvadt csókja,
mely
napjaiba tiszta, égi békét dalol.
Nézem... nézem ezt a
nagy varázslót.
A porból
roppant kincset
emel most a napba:
az arany testű első, sárga búzakévé,
mibe már
ott bizsereg a
lányok csípőjének
dallamos ringása
és az
erjedő kovászok
vérré szentelt íze,
szívek dobogása és

áldott, új hajnalok
napverő hozsannája...
Nézem... nézem ezt a
szent varázslót,
ezt a bronzkarú főpapot.
S amint
tőle
elfordulok, látom:
marokba szórt kérései már áldottan pihennek.

SZABÉDI LÁSZLÓ

KELEN PÉTER

Kelen Péter huszonnyolc éves
volt és magántisztviselő.
Orcája piros, válla széles,
megjelenése megnyerő.
Inkább hallgató, mint beszédes.
Szorgalmas, jó munkaerő:
    korán bemege a hivatalba,
    jól kiüli magát. Gőzhangya.

„Barátom, szaporítani
kellene magát” – mondta gyakran
hivataltársa, Glück Jani.
Ilyenkor Péterünk zavartan
legyintett: „Mondjon valami
újabbat, vén javíthatatlan.”
    Glück kitart, mint a gépzene:
    szaporítani kellene.

Mert Kelen mindenféleképpen
a Tökéletesség maga:
még kártya nem volt a kezében;
undorítja a bor szaga;
cigaretára életében
egyszer gyújtott; azóta ha
    dohányost lát, beszédre csábul
    – nagy szó! – a nikotin kárarul.

Takarékos. Könyvet vezet
minden baniról, minden lejről;
sokból sokat, de keveset
megspórol a legkevesebből;

számára legfőbb élvezet
lemondani egy élvezetről,
mert pénzt takarít meg vele.
Szaporítani kellene.

Elmebeli állapotáról
a már említett Glück Jani
„Valami mindig lesz magából
– gyakran el szokta mondani, –
valami mindig lesz magából,
de sohasem lesz valaki.”
Elég okos, hogy ez ne sértse,
mert nem elég okos, hogy értse.

Az Olvasó bocsássa meg,
hogy ízlésünk ilyen sekélyes.
Mí egy szürke történetet
adunk elé, melyben regényes
eseményesorok nincsenek.
Mesénk hőse is közönséges
kis hivatalnok. Tíz betű
jellemzi jól: középszerű.

Szeretjük, ami nagy. De jobban
azt, amit ritka. Márpedig
napjainkban minden bokorban
egy-egy zseni fenekedik;
száján világmegváltó program
kellőzik (nem kelletik!).
Manap a középosztály ritka.
Választásunknak ez a titka.

Száz erdélyi ifjú közül
Kelen Péter az az egyetlen,
kit jóvátehetetlenül
szerveznek kilencvenkilencen.
Őt intik egyre: „tömörülj!”
és az a „megszervezhetetlen
magyar tömeg” is ő, akit
a szervezők tömege szid.

Mert ő, valóban, a közélet
területén nem ácsorog.
Kerüli a heves beszédet,
mely vitás pont körül forog.
„Tervgazdaság” vagy „fajelmélet”
számára idegen dolog.
Sohasem sikerül meggyőznöd
ezt a magánakvaló önzőt.

Az ő élete zárt falak
mögött zajlik le. Nincs barátja,
ki előtt néha hallgatag
lelkének titkait kitárja.
Unalmas, mint a sivatag,
kínzón hat vidám társaságra;
kérlelhetetlenül komor,
mint egy bronzbaöntött szobor.

De Vitecséknél minden héten
egyszer, vasárnap, megjelen.
Ilyenkor csodálatosképpen
beszédessé válik Kelen.
Amit egy hétig bensejében
őrzött, azt, mintha hirtelen
megunta volna, szerteszórja.
Van ottan három hallgatója.

Az első: Vitecs Bertalan,
szorgalmatos, derék pékmester;
még dolgozott alaposan,
míg csak meggazdagodott egyszer.
Illendő tekintélye van,
mit megpótol hatalmas testtel.
De pótolhatja bármivel,
Vitecsnéét nem éri fel.

Ő a második hallgatója
Kelen Péter vasárnapi
ömlengésének. Hébe-hóba
tudniillik, amikor neki

nincs saját mondanivalója.
Ha van, akkor hallgat Peti,
mintha figyelne. Valójában
némán gyönyörködik Zsuzsában.

Vitecs Zsuzsa a harmadik
hallgatója Kelen Péternek.
Természeténél fogva víg
leányka, akit úgy nevelnek,
mint egy kisasszonyt. Karjait
keresztbe fonja, úgy figyelget
nagy komolyan, míg végül is
felnevet. Nevetése friss.

Egy kissé kiszámíthatatlan,
de nem kiállhatatlan ő,
legfeljebb néha állhatatlan,
mint minden ilyen csitri nő,
és mindig ellenállhatatlan,
ha duzzogó, ha nevető.
Már kitalálni nem nehéz lesz,
Péterünk mért jár Vitecsékhez.

Szereti a leányt. Mikor
még gyermek volt az, már szerette,
s azóta, mint a régi bor,
érvén, erősödött szerelme.
Nem is titok már; érti jól
mindenki, mért derül a kedve,
ha Zsuzsa közelébe lép.
(Léphetne kissé közelébb!)

Zsuzsa serényen bátorítja
a szerelmes szívű Kelent;
néha rózsás kertjükbe hívja
megvárni, míg a nap lement.
Sétáikon múlt sétáikra
emlékeznek. Mindent jelent
Kelen számára egynéhány szó,
mit nem is sajnál a leányzó.

Még nem jutottak el pedig
a kifejezett vallomásig.
Valószínűleg mindegyik
azt várja, hogy kezdje a másik.
Péter csak nem merészkedik,
pedig oly egyszerűnek látszik:
Ah, úgy fáj a szívem, Zsuzsa,
kérem, nem lenne orvosa?

Zsuzsa már évek óta készül
amaz igenre, de Peti
mindig elmegy eredmény nélkül.
Vitecsné Zsuzsát sürgeti:
„Mikor kér ez meg feleségül?”
„Úgy látszik, nem sürgős neki
– legyint Zsuzsa, – s én utóvégre
mégsem ülhetek az ölébe.”

Vitecsné dohog, háborog,
forr belül, mint a fiatal bor;
nem tetszik neki a dolog,
„Hát mit gondol ezt a kalandor,
hogy majd várakoztatni fog,
amíg megun s továbbmegy akkor?
Megállj, fickó! legközelebb
komolyan beszélek veled!”

Legközelebb... Bennünket főként
– kimondjuk – az a cél vezet,
hogy híven elmondjuk, mi történt
Vitecséknél legközelebb.
Senki sem kényszerített. Önként
vállaltuk ezt a szerepet.
Te is, Olvasó, önmagadra
vess majd, ha most nem hagyod abba.

A nap még fenekedve süt,
ereje azonban erőtlen,
az úttestekre mindenütt
halott levél halomlik rőten,

sírnak az őszi hegedűk,
ökörnyál leng a levegőben
és a leveses fazekak
levébe legyek hullanak.

Halál bélyegével repülnek
az elmúló napok tova;
elrepülnek, megsemmisülnek,
nem fordulnak vissza soha.
Kép jelenik meg Péterünknek:
lány integet. Ó az! Zsuzsa!
Felhőként foszlik éggé, kékké,
megfoghatatlan semmiséggé.

Rohanj, ahogy a kép rohan,
rohanó képek szeretője!
(Mert csak félig van, ami van
s csak *lehet*, ami nincs belőle;
s elvész, ami van, ha ugyan
nem *teszed*, ami nincs.) Előre!
Kicsípi magát hirtelen
s Vitecsékhez rohan Kelen.

Útközben azon töpreng váltig,
hogyan állít a házba be,
hogyan mondja el, mire vágyik,
hogyan mondják: már ideje!
Mért halogatta ily sokáig,
nem érti most már maga se,
hisz érzi, veszi bizonyosra:
szerelmét Zsuzsa viszonozza.

Mondjuk így is történhetik
(ugyanaz ezerféleképpen):
Belép: „Csókolom a kezit,
nagyságos asszony.” „Vártuk éppen
kedves fiam.” Zsuzsa benyit:
„Péter!” s elpirul örömeiben.
Péter – csak egy péter neve,
de többet mond a hang heve.

A néven nevezett nevére
névvel felelne, így: „Zsuzsa!
– s hangjában hæv felel a hévre –
találja ki, mi az oka,
hogy felöltöztem feketébe?”
„Jaj, nem találom ki soha!”
„Hm – szól ó majd, kicsit habozván, –
nem jönne feleségül hozzám?”

Ráint a lány, hogy ő igen,
s Vitecsné áldást rebeg rájuk,
miközben ünnepélyesen
hosszú csókban forr össze szájuk.
Mіндеzt, persze, csupán Kelen
képzelte így. Mi nem találjuk
helyesnek ezt a csupa-szív
megoldást. Nagyon is naiv.

Az »író« cím oly írótt illet,
kinek hőse boldogtalan,
meglestük ezt a törvényt hírhedt
regényírók munkáiban.
A komoly irodalmi szintet
megóvjuk tehát gondosan,
s Péter életét irodalmi
szempontok fogják felkavarni.

Ahogy az ajtón benyitott,
már érezte, valami baj van.
Élénk zenebona van ott.
Előrelép, köszön is, halkán.
Csak a pék felel: „Jó napot.”
Zsuzsa s Vitecsné a zsvájban
észre sem veszik, hogy bejött.
Valaki megelőzte őt.

Valaki, egy vékonyka, cingár
legény, harsányan magyaráz,
füstöt okád, karokat himbál,
röhög, hogy dúl össze a ház,

feláll, leül utána mingyár
újra feláll és hadonász,
ugrál, fecseg, s ilyeneket mond:
„Ez, kérem, irodalmi szempont.”

Péter nem látta még sosem
Vitecséknél ezt az emberkét,
mert Vitecséknél rendszeren
ritka esemény volt a vendég.
Brans-belit nem hívtak, hiszen
az „iparost” ők megvetették,
az „úri” családok pedig
bennük a „péket” kerülik.

Ha úri vendégük jön, ritkán,
van a családban nagy öröm!
Túltesznek (mint a jó tanítvány)
az előkelő körökön.
Kivált Vitecsné elhajítván
a sulykot, szörnyen tűzbe jön,
s finomkodva töri a nyelvet:
hímtehenet mond ökör helyett.

Jelenleg azonban az új
fiú viszi a szót rogyásig.
Zsuzsa s Vitecsné pazarul
mulatnak rajta (Vitecs ásít).
„Jujj, be szellemes, Patik úr!
– hangoztatja Vitecsné váltig –
Zsuzsám rajong a szellemes
emberekért. Na ne ne vess.”

Péter ezalatt, elvonulva
a pékkel, meghányja-veti
a helyzetet újra meg újra.
A lány – úgy érzi – *kell* neki.
Bertalan a magáét fűjja:
„Abesszínia *kell* neki!”
Az magát, ez az olaszt érti,
s megéri egymást a két férfi.

Vitecsné most észbe kap: „Ó!...
Kelen úr, az uram barátja, –
Patik Aladár úr, *író!*”
Nejét a pék megkorrigálja:
„Erdélyi fiatal író.”
„Mindegy – szól Vitecsné megbántva
s Patik felé fordul, – igaz?”
Vitecs morog: „Nem mindegy az.”

Eleven író, szemtől szembe
nem látott Péterünk soha:
csak könyvek címlapján kiszedve
olvasta: írta Jósika,
vagy: Jókai, s a többi rendre,
kiket tanít az iskola,
s kikről pontosan tudta egykor,
hogyan meghaltak ekkor meg ekkor.

Most – hogy megvalljuk igazán –
csodálattal tekint Patikra,
mint akinek a homlokán
tündöklök az isteni szikra.
Még magára is büszke tán,
hogyan beszélhet Patikkal, mintha
visszaragyogna rá is a
másikra költött glória.

(Így gyakran, önző hiúságunk
másban magának hízeleg.
Előbb azt mondjuk: *jó barátunk*,
majd barátunkat *zseninek*
magasztaljuk – félig reánk jut
a neki járó tisztelet! –
s magunk se gyanítjuk, hogy főként
magunknak gyűjtöttük a tömjént.)

Patik rávereget Kelen
vállára, s már kész a barátság.
„Apám, maga tetszik nekem
– s előragad egy aktatáskát, –

mit, maga... szervusz, öregem,
legyünk jóba, a kutyafáját!
Tüstént dedikálom neked
a legújabb regényemet!”

S aktatáskája potrohából
a könyvet húzogatja már,
belevési a ceruzát jól:
Kelen Péternek, Aladár.
„Olcsón számítom igazán – szól, –
hatvan lej, önköltségi ár.
Ráfizetek. Hiába, bennem
nincs egy csöppnyi üzleti szellem.”

Vitecsné boldogan sikít:
„Jujj, be közvetlen, drága ember!”
Kelen aggódik egy kicsit:
nem sérti meg kilencven lejjel
a közvetlen, drága zsenit?
Hanem az figyelmet se szentel
a pénznek. Hja, ha valaki
író, nem lehet anyagi!

S ezzel arra a napra véget
ért a Péternek szánt szerep.
Átengedik neki a péket
s az abesszin hadszínteret,
hogy azt apróra beszéljék meg.
Patik Zsuzsával enyeleg,
s Vitecsné biztatja újólag:
„Zsuzsám imádja az írókat!”

Ha Péter néha közbeszól,
Zsuzsa elnéz, mint aki ráunt,
s háttal fordul, hogy értse jól:
no, itt a hátam, diskuráljunk.
A pék se lát, se hall, papol:
„Kérem, az olasz jó barátunk...”
Péter ide-oda figyel
és nincs tisztában semmivel.

Közben a délután öregszik,
uzsonnára terít Zsuzsa.
Neszét veszi Péter, igyekszik
búcsúzni, hogy ő megy haza;
azonnal marasztalni kezdik
Patikot, hogy ugyan hova
készül (pedig dehogyis készül),
maradjon. Marad is, szó nélkül.

Péter azonban elköszön,
bár *asztán* marasztalják őt is,
mikor kilép a küszöbön,
hogy ugyan, csak nem készülődik,
maradjon. De ő: „Köszönöm,
dolgom van” – így mentegetődzik,
leplezve bánatmát, nehogy
megbántsa őket valahogy.

„Öregem – szól utána könnyed
szóval a maradó titán, –
legalább ne hagyd itt a könyved,
ha már megvetted.” A vidám
hangra vidám hangot erőltet:
„Ez felül áll minden vitán.
enyém, viszem.” (A könyv azonban
el fog merülni a Szamosban.)

Elmegy. Barangol a hamar
megfeketedő szürkületben.
Lába alatt száraz avar
zizzen az októberi csendben.
Szél iramodik s port kavar.
A szeme védekezve rebben
s rebeg még, – elkésett pedig:
pilláira már könny szökik.

Latolja szomorún a dolgot.
Vajon mivel vétett nekik,
hogy mindenki oly hideg volt ott?
Méri szavait, tetteit:

rosszul semmit nem tett, nem mondott;
nyilván csak rosszul léteznek,
s nem az, mit tán visszára tett ő,
sem szava – maga volt nem tetsző.

Hazamegy. S újra visszatér
a szokott útra, Vitecséig,
mint gazdátlan maradt szekér,
mit lova búsan hazatérít.
Megfordul. Orcája fehér,
s míg fordul, majdnem elalél itt.
Lelkében rettentő tusa
folyik. Zsuzsa! Zsuzsa! Zsuzsa!

Így bolyong este nyolcig, három
órán keresztül, céltalan.
Váratlanul valaki vállon
üti most, barátságosan.
Hátranéz, s Patik Aladáron
akad meg a szeme. „Fiam!
– üvölt vígan a zseniális
ifjú – hát találkozunk máris?!”

Azonnal Kelenbe karol,
s vonszolja, cipeli magával:
„Gyerünk valahová, ahol
jó italt mérnek, muzsikával!”
Péter hasztalanul farol,
hogyan megy, mégis megy – ez rávall:
Patikkal szemben, hogyha az
lobogó láng, ő lágú viasz.

„Mondhatom, ügyesen faképnél
hagytad a bé familiát!
Nem is csodálom, hogy a péknét
nem bírod, hanem Zsuzsikát...
Apám, az aztán a fehérnép!
Igyunk rá – kurjongat, – vivát!”
Péter iszik „egészségére”,
bár így valami nincs ínyére.

„Dögöljek meg, ha valaha
pipáltam ilyen nagy arányú
heccet: ez a vén satrafá
szerelmes belém, mint az ágyú!
Ejnye, ejnye, öreg kofa.
Ha nem vigyázok, még alám bú...
Hanem a lány, az már igen!
Igyunk rá!” Nem iszik Kelen.

„Jöttem, láttam, győztem, akárcsak
Napóleon – iszik Ali. –
Elsóztam két regényt... (bocsánat!
te voltál az egyik páli),
bebabáltam... s még invitáltak,
hogy ugyan legyek gyakori
vendégük. Micsoda felhajtás.
Igyunk a hólyagokra, pajtás!

„S a leány! Mindennel felér
az a leány, csak annyit mondok!
Micsoda finom hófehér
váll, micsoda ruganyos combok,
micsoda mell! Pezseg a vér
az emberben, ha csak rágondol.
S hogy csókol! Pajtás, szédülök...”
– dadogja, mint egy szélütött.

S újra iszik. Kelen is szédül,
mint egy omladozó torony,
de majd felugrik, s esze nélkül
vágja a hengegőt pofon.
Az sírva pohara mellé dül:
„Rokon, ne bánts, kedves rokon...”
Sajnálja is már az egészet,
látva, hogy új barátja részeg.

Hallgatja még egy darabig,
hogy: „A dicsó naturalizmust
magasztalom! – sírja Patik. –
Én kellek vezetőnek, hisz most

a Polgár – úgymond – álmodik
édes szüzekről, mint a friss must,
míg a Való forr, mint a bor,
s minden ideált elsodor.”

Nem érti a zavart beszédet,
fizet, s eltávozik Kelen.
Egyfelé indul, másfelé megy.
Sötét utcákon, tereken
kóvályog, mint gazdát cserélt eb,
mely új helyén még idegen.
„Elveszett.” Összeszorul ökle.
„Örökre – suttog, – mindörökre.”

Falevelet sodor a szél, –
orcájára tapad ökörményál, –
ég alján a hold útra kél, –
megindulnak a dolgok. Ő áll.
Őszi hegedűhúr zenél;
minden elmúlik. Fehérlő váll,
másnak megcsillanó csoda!
„Soha nekem – suttog, – soha.”

Agyában gond torlódik gondra;
egyik a másikba akad
s marad bevégezetlen, csonka,
mint egy eltépett filmszalag.
Gyötrődve halmozza halomra
Zsuzsa ellen a vádakát,
s ahogy gyűl oka gyűlöletre,
úgy nő megtámadott szerelme.

Mint aki roppant vízbe hull
s kábultan süllyed le fenékig
– nem eleven test: durva súly, –
de lenn, élettelenül félig,
rúg, feszül öntudatlanul,
míg felnyomul a víz színéig,
így Péter, nem is tudva tán,
kopog Vitecsék ajtaján.

„Szabad.” Benyit. „Tudtam, hogy eljön!
Vártuk. De mért és hova ment?”
– fogadja Vitecsné enyelgőn
a bámuló, zavart Kelent.
Sötéten rajzó barna felhőn
rést üt a nap és feldereng.
„Megyek, beküldöm Zsuzsikát. Félt,
hogy nem jön vissza s... sír magáért.”

Szíven üti – s nem fáj – a szó;
olyan az egész, mint egy álom,
pedig – karjába csíp – való;
(bár én kitalálnak találok).
Minden jó, ha a vége jó;
de, Olvasó, van addig három
strófa, míg véget ér e kis
mese (s vele türelmed is).

Zsuzsa pirulva jön be, ajkán
csilingel a Péter neve,
azé, aki csak ül, lehajtván
fejét, és néz a semmibe.
„Péter, valami baja van tán?
– kérdi puhán, mint a pihe. –
Mi bántja, szóljon, én is tudjam.”
Péter panasza most kibuggyan.

„Az én szándékom tiszta volt...
én nem ismertem soha lányt még ...
a tűz, melyet maga csiholt
lelkemben, oltártűz gyanánt ég...”
„Igen, szándéka tiszta volt
– szól a leány, – de nem volt szándék.
Csókot nem akart – súgja halk
szemrehányással; – mit akart?”

„Feleségül akartam venni”
– nyögi Péter. „Itt a kezem,
én kész vagyok magához menni
– biztatja Zsuzsa kedvesen. –

És most, mi baja van még?” „Semmi!
Boldog vagyok” – rebeg Kelen.
Vitecsné ajtót nyit reájok:
„Gyermekeim, áldásom rátok!”

A SZŰZ

Kerti padon mellettem ült a szűz,
számon, pillangóként, mosoly pihent,
huszonegy éves voltam, és a szűz
kezéhez nyúltam, amely ott pihent
pillangóként, nyugtalanul, a szűz
ölében, ki a kerti padon ült.

Kezéhez nyúltam, másfelé tekintve,
vak kézzel nyúltam kis kezéhez, így
lázadó szemem megbékítve szinte,
hogy a kezemre ne legyen irigy,
e vak kezemre, mely utat veszítve
lám, meg-megáll. Ne állj meg, kéz, eridj!

S egybekulcsoltuk ikerkezeinket.
Ó, reszkető, vak s vad ikerkezek,
mik egyékapcsoljátok testeinket,
mint egy fogaskerekű szerkezet,
ne vigyetek a kísértetbe minket,
ó, reszkető, vak s vad ikerkezek!

Kezéhez nyúltam; jéghideg szél indult,
a nap sötét lett, elhervadt a kert,
a számról egy pillangó útnak indult
s mégis maradt, csak a két szárnya vert
vadul, hiába; szép hímpora mind hullt
s nyálamba rossz, keserű ízt kevert.

És láttam őt. Mint egy iszonyú kéjlány
jelent meg, mint egy ledér nő, akit
otromba férfi ölel kanapéján,
buja kezekkel magához szorít,
a vad küzdelmet vállán kezdi, némán...
láttam kedvesem buja csókjait!

Vállán indul a kéz s remegő ujja
kúszik a ruhák labirintusán
utat keresve és újra meg újra
kedvre kap a hosszúra nyúlt tusán
s nem nyugszik, míg a védett mellig bújva
nem pihen annak vérbő, friss husán.

Térdén láttam az otromba kezét
matatni, de a térdet cserbenhagyja,
hogy új tért nyerjen a térdek felett,
melyek most meglazultak pillanatra,
s feljebb küldték a kedves követet,
hogy elvigye a buja hírt...

Kerti padon mellettem ült a szűz,
kezéhez nyúltam, másfelé tekintve,
s egybekulcsoltuk ikerkezeinket,
kezéhez nyúltam, jéghideg szél indult,
a nap sötét lett, elhervadt a kert,
s a számról egy pillangó útnak indult.

PERCEK

Van perc, oly könnyű, mint a név,
mit egy sírkövön olvasol;
míg mondd is, csak szádon él;
kit megnevez, már nincs sehol.

S van perc, mély, mint a felirat
ugyanazon a sírkövön,
amelyben évekig sír az
elárvult, gyászravált öröm.

Van perc, amelybe belefér
minden perc, mely utána jó,
perc, amely több, mint egy ledér
perc – amely maga az idő.

FUTÓ NAP

Ó nap, futó nap!
Búcsút intek
a hőnek, hónap,
éveimnek,

télnek, tavasznak,
nyárnak, ősznek,
mik váltakoznak
s elenyésznek

és míg a pályát
róják, sebten
detronizálják
ifjú testem.

Jaj, hogy rohan, fut
sok esztendőm!
jaj, bronzharangjuk
kong ijesztőn!

Halotti ének
zeng, vad orkán
a szálló évek
méla torkán.

Holtat kísérek
s haldokolnak;
ők a kíséret
s ők a holtak.

Új koporsónak
régi deszkát
maguk berónak:
requiescat.

Gyászdaluk lankad,
nem sikongat,
csak a harangnak
bronza kongat,

csak a Volt bronza
peng... hörög már...
Miért zokogsz? a
csend örök már.

HALÁL-HÁZASÍTÓ

(Újholdkor kell énekelni. Huszonnyolc legény énekli,
a huszonkilencedik a kikiáltó.)

I

Új hold! Új király!
Házasodik a halál!
Kit akar elvenni?

Vegye el az égi holtat,
vegye el a régi holdat,
vegye el a fénytelen,
csillagtalan éjszakát,
vegye el a reménytelen
szegény ember bánatát,
ha kit akar venni!

II

Új hold! Új király!
Házasodik a halál!
Hova megy lánynézni?

Menjen feneketlen kútba,
merüljön nyakig a búba,
menjen, ahol nincs is út,
menjen mennyen, poklon át,
– alá is út, fel is út –
hol kiverik a fogát,
menjen leánynézni!

III

Új hold! Új király!
Házasodik a halál!
Ki lesz a menyasszony?

Legyen, ami nem kell másnak,
legyen a fekete bánat,
az örömben az öröm,
legyen a baj, betegség,
kárvallás és káröröm,
szegénység és irigység
legyen a menyasszony!

IV

Új hold! Új király!
Házasodik a halál!
Jaj, kit ejt teherbe?

Jaj, egy meddő emberöltőt,
ejtse teherbe a költőt,
azt, ki életet ígér
s feláldozza önmagát
a jobb jövő kedviér; –
jaj, magát, csak magát
ne ejtse teherbe!

TILALOM

Szeretlek; de mit érsz egy szörnyeteg szerelmével, ki tilt, hol követelni volna joga? mit érsz egy nagybeteg, magányra kárhozott lélek szerelmi vallomásával? Baj számodra is félénk szerelmem rettentő igénye, mely valótlan lát a valóban is, melynek a lehetetlen léte kéne.

Kívánom, hogy szeress, de a gyanú hajszálfokával mérem fel szerelmed, hogy szem, fül, elme, mind legyen tanú: nem kívánságom szülte e szerelmet. Ha mosolyomra visszamosolyogsz, én eltorzítom ajkamat mogorván, s vádolva leslek: most zokogni fogsz, holott én azt akarom: mosolyogj rám.

Egy ronda koldus, kinek kosz s fekély rútitja testét, ajkával, mely habzik, eléri, míg előtted sír s remél, hogy szánod őt, hogy két szemed patakszik; egy rabló, melyet leginkább szeretsz, leparancsolja füledről a gyöngyöt, kést villant, és övé a karperec, mely addig hófehér csuklódon csüngött.

Kérés vagy parancs, ezerféleképp használva, színre szerelmet csikarhat; én rabló s koldus nem vagyok, se szép, se rút szóval megnyerni nem akarlak. A szó, mely kedvem tölti (mert a vágy szó által teljesül), a tiszta szándék útjába áll, s általa lesz silány jobbágyszolgálat a szabad ajándék.

Ha hívlak: jöjj, már elkéstél. Nem így, nem hívásra jön-e a színes önérdék? Vágyó szemrebbenésemnek ne higgy; ha láttad már s még követed: nem érted.

Ha teremtőként szólhatnék: legyen,
mi más volnék, mint örült, kinek álma
valóság? de bármily való legyen,
számára csak saját hagymázás álma.

Szerelmed nélkül meghalok, ezért
szeress; de ne azért, mert én kívánom!
szeress, de ne szeress a kedvemért,
ne légy valóból gonosz, balga álom;
úgy légy enyém, hogy maradj magadé,
víjj vágyammal, őt teljesítve, harcot,
ne válj ölelésemben semmivé,
melynek csak én kölcsönzők emberarcot.

Téged szeretlek: te magad szeress!
Ha észrevenném egy mozdulatodban,
hogy hunyt szememben szándékot keressz
s kiolvasnád, mit rejtve rejtek ottan
és titkomat valóra váltanád,
hogy kedvemet töltsd, – nyomorult kezemmel
elűznélek, mint egy veszett kutyát.
Mit érsz, mit érsz ezzel a szerelemmel?

TELIHOLD

Saját magánál kétszer volt nagyobb,
saját vérénél hétszer pirosabb
a napkeleten naplenyugtakor
éj s dél között támadó telihold.
Ókertben, telihold iránt tekergő
ösvényen mentem, esteli tekergő,
a vérben ázó telihold felé;
sajnálni mertem, mert hisz biztosan bús,
ha úgy kanyargat ím maga felé,
hogy lábam versláb, utam kusza jambus
s a némaságom zengő vers leszén,
és jaj, mitévő lesz a szép eszem?

(Ne járjatok a holddal! mámoros
útján hány irtatlan tájra lökött!
olyan udvarban voltam udvaros,
kertje káprázat, a kapuja köd;
voltam öregebb az öregapámnál
és gyermekebb, mint ki ma született,
s kerestem szót, melyet az Aldunánál
vesztett el, ki már meg sem született.
Ne járjatok a teliholddal! újhold
idején gondosan aludjatok!
okuljatok példámon, ha már úgy volt
megírva, hogy én belépusztulok.)

A régi kertben volt egy kerti pad,
tekintetem, vesztetemre, ráesett,
fáradt voltam, húzott a kerti pad,
hogy megpihenjek rajt egy keveset;
a padtól három lépésre lehettem,
mikor túl rajta ugyanannyira
megjelent tizenötéves szerelmem,
a hasonlíthatatlan Elvira.
Egyszerre érkeztünk a kerti padhoz,
és összemosolyogtunk, mint mikor
először érkeztünk a kerti padhoz;
jaj, visszajött a boldog ifjúkor!
Ha elvesztettél, kedves, megkerültem,
jaj, megkerült az elveszett idő!
Csak mosolyogtam és a padra ültem,
csak mosolygott s a padra ült a nő.
Csak mosolyogtunk, és a kerti pad
széttört alkotó darabjaira,
mi a földre zuhantunk, én riadt
kezekkel megragadtam Elvira
kezét, karját, a vállát, a fejét,
pompás teste a kezeim között
bomlott száz apró részecskére szét
hullámként, mely sziklába ütközött.
Sokáig néztem még ott a padot,
vagy, pontosabban szólva, a nyomát,
mint aki elrontotta a padot
s egyúttal elrontotta Elvirát.

SZALATNAI REZSŐ

JÓSÁG

Az anyám
minden virradatkor gondol reám s egy fehércsőrű madárral
májusi füvet küld az égből.
Még az örökségből maradt utána egy kenyérdagasztáskor használt
kék kötény:
ebbe gyűjtöttem az ő füveit,
s a májusi eső szaga találkozott itt a kovász örök illatával,
mint gyermekéveim a világ éveivel.
Megteltem tehát szeretettel ösztövért magányomban s vállamon
forgattam ősi
szenvetések zúzmarás glóbuszát, bár nem vagyok apostol e
sorsrabizott vidéken,
ki jólfészült szentek közt állva: nappal csillagot, este pedig napot
ígér éhes
falvaknak. Anyám figyel engem messzi két szemével, s én csak
nyugtalan fiú
vagyok: táskámban, a hónom alatt, hordom most az ő füveit.
Így járok az utcákon meg a tereken, délben, reggel és este,
és így szórom füvemem a házak elé, tömeglakások barna udvarán
csavargó gyerekekkel kórust énekelve:
égi réten kaszálták néktek e zöld szalagokat
emlékezésképpen,
s a föld fogai közé rakta őket s úgy beszél majd hozzátok
ezentúl
ég gyermekei: emberek.

(Pozsony)

SZÁNTÓ GYÖRGY

LEGENDA

Körökben ülték őt körül,
Mint szcénát amphiteátrumban a padsorok,
Koncentrikus körökben.
Cserjék, fák, dombok és hegyek
Koncentrikus körökbe rendeződtek.
És az égbolt is, mint végső nagy gyűrű.
És karjai is ölelésre tárvák,
Mint legbelső és legkisebb körív,
Mégis ebben volt minden.
Mert így beszélt a tarka madarakhoz:
Az ő lelke is ilyen volt, mikor kitergette,
Pávának aranya, bronz, selyemzöldje és mélységes bársonykékje,
Emberi szemem túli feketelilája mind, mind benne voltak.
Az ő lelke is ilyen volt: flamingó ívnyakának nagy kérdőjele.
Az ő lelke is ilyen volt, hattyúszárnyaknak vakító hava,
De kis félelmetes fekete folt volt benne is a szűzi fehérségben,
Mint hattyúnak fején örök ellentmondásban.
Ilyen volt az ő lelke is, mint vörösbegyen hajnal pirkadása,
Ilyen volt az ő lelke is, pacsirta szürkesége, dalban nyilatkozása.
Az ő lelke is ilyen volt: kőszáli sasnak szent magánossága,
Szelid fecskének szilaj cikázása,
Türelmes harkály egyhangú kopogása
Sötét erdők mélyén.
Az ő lelke is ilyen volt, lomha marabu meditációja,
Színes papagáj és fekete holló,
Színesfekete titkok hordozója.
Az ő lelke is ilyen volt: minden vándordarvak éke,
Tereket vagdosva, felhőket szeldelve úszott a semmiségbe.

Madarak körei közelebb nyomultak,
Cserjék és patakok közelebb tolultak
És a fák kardala felzúgott a szélben.
Nyírfák fehérsége, fenyők sötétsége, dombok hullámzása,
          hegyek messzesége
Bólogatott bele alkony visszfényébe,
Azután mindenek búsan belevesztek Assisi Szent Ferenc
Kitárt két karjának szent ölelésébe.

SZEMLÉR FERENC

AUTÓÚT

Olyan ez az éjjeli út autón (hetven
lóerős dübörgő masina), mint valami
borzongató mese! Fenn a hold nevet
vigyorogva, az úton hátraszaladnak a fák,
ijedt kísértetként nyulak rohannak át előttünk.
Mi pedig lóbázva integetünk két roppant
lámpásunkkal a kitérő szekereknek
s hörrentve sietünk át lomha
csordák között. A fálvak felriadnak
hujjongató kiáltásainkra, de mi csak
rohanunk, rohanunk.
Ő mégis jó, hogy van valaki mellettem
itt az autóban. Fogom a kezét, hogy meg ne ijedjek
a látóhatáron fenyegető erdőcsapatoktól,
hogy meg ne ijedjek önmagamtól, akit
szédít ez a vad rohanás s e vad
szédületben ezer emlék raja.
Így megfogom a kezét és ő maga
a realitás, kemény, meleg valóság,
fogom a kezét, s mégis olyan ez az éjjeli út autón,
mint valami borzongató mese!

MOZDONYVEZETŐ

Ő, gépész, ki komor s dús vonatokat indítsz
utakra, miket az emberi kéz jelölt ki,
ki keményen s csillogó szemmel állsz
a mozdonyok padlatán, kezed a könyöklőn,
nézd, ím hozzád s rólad e dal,
fogadd szívedbe, e bátor s botor
kor hőse, te, kinek kezében ezrek
élete fekszik a hosszú vágányok s titkos

alagutak sötét útjain át,
fogadd s érezzed szeretetemet!
Mert féreg az ember, rút kinövés
a föld felületén, betegség,
s mégis csoda, amit alkot, a rettenetes
gépek s roppant épületek csodásak,
s te, aki vezeted e komor gépeket
útjaikon, te e riasztó korban
egyedüli biztos, te vagy a legcsodásabb.
Íme, én meghajtom előtted lelkem
zászlóját, és dalomban felzeng
egy félénk, reszkető élet reménye
az erőben.

KORTÁRS

Akit az élet sodra már
vállára vett, az réveteg
szemét ne vesse semmire,
mert perc alatt él éveket,
kábultan jár, mint részegek,
a világ dolgai előtt,
nem lát napot, se csillagot,
se fényt, se karcsútestű nőt.

Kezében véső, kapa, toll,
az arcán nő a hosszú ránc,
mint báli termet taposó
arcát torzítja hosszú tánc,
a szépség, mit te megkívánsz,
a vágy, melynek mágnesét
érezed, fülében holt zene,
értetlen távoli beszéd.

Hidakat épít, autót
vezet, nagyszárnyú gépre száll,
a lelkén vaskéreg feszül,
az állán négynapos szakáll,

mert elszakadt az ősi szál,
mi mindent egy csomóba köt,
a földön árva angyal ő,
kit Isten keze ellökött.

Mint fa, mit gyári gép metél,
nem érzi léte gyökerét,
úgy szárad, mint a fű, amely
alól eltűnt a nyári rét,
nem látja: egyre közelébb
a delta, mely felé komor
hullámaival élete
szánalmas roncsokat sodor.

Ó, KÖLTŐ, ÉNEKELJ!

Kábult és vértelen fejek nézik az utcák szögletén,
hogy merre nyújtsa ki kezét és merre forduljon a láb,
hogy kitől kérjen legelébb és mihez fogjon hamarább,
hogy jusson neki is kenyér, és megmaradjon a remény.
Ó, költő! kit a szép szavak csábítanak, látod-e ezt?
ezt énekeld, ne azt, hogy jó becézni drága szeretőd,
ne azt, hogy titkos a világ és végtelen az esti ég,
ne azt, hogy reszket a szíved, ha réteken új zsenge nőtt,
ne azt, hogy jó a tiszta kéj, ne azt, hogy jó a testi fék.
Ó, költő! énekelj, kiálts, hogy tejet! húst! és kenyeret!
neked is, másnak, annak is, kinek a torka csupa seb,
kinek a teste csupa folt, kinek az arca csupa ránc,
kit földre láncol a nyomor, e láthatatlan buta lánc,
ki nem remél, mert mije volt, abból mindennap újra veszt,
ó, költő! kit a szép szavak bódítanak, látod te ezt?...
Zajos és hirtelen idők jönnek felénk, a sarkokon
morgó és éhező tömeg rázza felénk vad ökleit,
pártok, országok, nemzetek, földrészek egymást öklelik,
s mind szörnyűbb hangok csuklanak elő a görcsös torkokon.
Ó, költő, énekelj! kiálts! Légy hangszóró, légy megafon,
zengd ki az élők panaszát megszázosozva magadon,
hogy félve felfigyeljenek, hogy megremegjen fül s a fej,
Munkát! tejet! húst! kenyeret!... költő, ó költő, énekelj!...

MINT POR

A tarkoponyájú mezőkön a szél szétbontja a porlegyezőt.
És reszket a szélben a fák gallya, mint langy vízben a lágy
evezők
nyúlt, hosszú csapása, s az összetolult gallyak közt tompa az ég
és mord ködöket gomolyít feketén, mint kályhatetón a fazék.
Ballagsz egyedül a tar telepen, ereidben zajlik a vér,
meghalt az idő, s körülötted a mély, torz semmibe tágul a tér,
s mint vak gladiátor a durva körönd közepén nem látja a kört,
most már te se látod a körbefutó tájat, s nem látod a tört
halk alkonyi fényt, csak önmagadat, kinek útja a semmibe vesz,
mert nincs hova mérjed lépteidet, s nyomukon nem hallik a nesz
csak mély, monoton zúgás, mit a szél berregtet, mint a motor,
mint gyors repülő, mi a végtelen ég tágult mezejébe kotor.
Már hallani, látni, akarni nehéz, lét s nemlét közt kicsi köz
van csak, te is érzed: mind kevesebb szál van, mi a földre kötöz,
már lengeni, hullani, szállani kell, itthagyni a ferde talajt,
mint köd, mit az ég szül lengetegen, mint por, mit a szél
tovahajt.

BRASSÓI DÉLUTÁN

Jólesik a délután és jólesik a csend,
jólesik, hogy ballaghatok csendben idelent
föld ösvényén, lábam alá senki se tekint,
senki lettem, apró kicsi emberke megint,
kire rá se pillantanak nagy törvényurak,
pálcás, magas emberek, kik okos arcukat
könyveken és leveleken legeltetik, én
bátran megyek el közöttük, mostan elibém
csupa picí füvek állnak, csupa picí ág,
miken madár mutogatja újszülött fiát,
meg se lát és meg se néz és rám se csiripel,
azt hiszi: csak kicsi gyík, mi simán sífítel
át a porban... én is érzem, mint kaméleon
búvok el a fű között, a dombon, oldalon,
változtatom színemet, hogy kánya szeme sem
lát, de ember se, ki erre járna szemesen
s óvakodva nézegetné, merre haladok

s hova bújtam el, hogy nem lát. Régi fapadok
támlájára dőlök hosszan, és a Fekete
Templom tornyát nézve kérdelem: vajon szeret-e?
ahogy tizenhárom éve kérdezgettem itt,
kicsi gimnazista, kit a szerelem hevít,
bimbós tiszta szerelem, szép drágakő, olyan,
mit a komoly nagyok nem is vesznek komolyan.
Aztán hazaindulok, mert elmerült a nap,
„Laudetur...” köszönök, ha szembejő a pap,
paptanárom, kinek arca komoly s aki nem
sejtheti, hogy szerelemtől dobog a szíve,
hiszen ő is öregember, pálcás, komoly úr,
én meg kicsi fiú, kinek arca komolyul
nézegeti a világot, mely csak felület,
de nem lényeg neki még, mert édes szemüveg
van szemén, és tizenhárom hűvös év után
érti csak meg: jó e csend és jó e délután.

ELHAGYOTT SZERETŐ

Ládd, nem akartál kijönni velem ma a zöld üveg-ég alá,
nem akartad megnézni velem a lámpák gyöngyszínű fényét,
most itt ülök a börtönszerű szobában, este, sötét van,
s üres fekete falak vesznek körül kopáran és mereven.

Gyöngyszínű volt ma este szemem, s a lelkem puha labda,
játszva dobáltam önmagamot, a két nagy tenyér dobált: a múlt
s a jövő,
de most már megmerevedtem, ott kinn kialudtak a lángok,
s a zöld üveg-ég kupolája bizonytalansággal összetörött.

Apró cserepeken ülök, a vidámság éles cserepein,
s mint az ártatlan Jób, vakarom testem sok-sok fekélyét,
kegyetlen az Úr, nem akar könyörölni, s a néma világon
az ostoba emberek buta röhögése iramlík.

Ülök, mint árva csavargó, kire rendőr leskel a sarkon,
koszos rongyaimon átfúj a szél, s én reszketek, félve
nyúlkálok be a lappadtszájú zsebek rohadt mélyeibe,
ahol nincs már ennivaló, de dohány s gyufa akad tán.

Pipára gyújtok s bámulom, mily könnyű a füst, fel az égnek
kavarog és száll, csavarodik pompás csavaros arabeszkje,
mily könnyű a füst, s én itt maradok a földön, a börtön
tartja az árva csavargót, aki szállna, de csak pipája füstje lebeg

Lásd, nem akartál kijönni velem ma a zöld üveg-ég alá,
holnap már késő lehet, a napok úgy kevesülnek!
összetörik a fény, a gyöngyházzsínű lámpák zuhannak,
s az ifjak hófehér ruháját kikezdi a romboló rozsda.

Isten veled hát, ma este aludj jól legalább te,
zöld ég alatt, az éjjeli lámpa gyöngyházzsínű tejében,
én meg pipám füstjét figyelem, száll, száll fel az égnek,
míg én a földön ülök, Jób, kit szemétre vetettek.

MINT VAD

Hiába minden! A gép
erősebb nálam és nálad,
a mindennapi kenyér
keresztként húzza a vállat.

Mind szűkebb és szűkebb a tér,
hol a lelked bátran mozoghat,
s mint vad, kit golyók szele ért,
futok a sűrű bozótnak.

Csak bozót tövise sért,
csak a mord fák ága ha karcol,
de ki a bozótban él,
tudja, hogy mi ellen harcol.

Testét szikkasztja a szél,
de rajta urak szeme nem ver,
lelkét borzasztja az éj,
de nem veri láncba az ember.

GYÍMESI ESŐ

Most a hulló eső mindent egyszínre mos,
a fenyők karcsú törzse bő létől izmos,
a csángó térde sárral s latyakkal van teli,
rogyó marháját durva szavakkal tiszteli.

A hegyen, mint a vatta, szétfoszló köd kereng
és sűrű füst, amerre a mozdony nyögve ment;
nehezen mássza végig a csúszós síneket
s még jobban feketíti a szürke színeket.

Ideges most a kedves, hogy ennyi feketét
lát s hogy amerre indul, mindenütt sárba lép,
az ágyban forgolódik, s ha felkel, nem kacag,
az orrát húzogatja a nedves hullaszag.

Én is sötéten állok, olyan vigasztalan
a föld s az ég, az ember ezektől nyugtalan,
mint csapzott állat nézek a szobában körül,
vigasztalom a kedvest, de arca nem derül.

A naptól nő az élet, a zúgó és szabad,
de három hónap óta nem tudjuk, hol a nap
s mint csángó, aki reszket s vetését lesve fél,
mi is reszketve várjuk, mit hoz nekünk a tél.

TÉLI TÁJ

A fákon szűk páncél a hó,
halott a hegy. Ki ott
a fák között jár, maga is
páncélos és halott.

A torka néha szóra nyit,
de inkább hallgat. Ő,
de mély és kéj a hallgatás,
ha nincs kimondható

ige. A szívben vak hideg,
a fülben cseng a lét...
milyen vihar szagatja szét
a lélek éjjelét?!

Vihar se jön és nap se jön,
csak egyre sűrűdő
ködök, melyekben tétován
megtorpan az idő.

Ez már talán a végtelen,
a már nem változó,
mit megsejdíthet csak az agy
s nem mondhat ki a szó.

A végtelenség hús hava
hull fára, földre... Ölts
fehér ruhát, mint gyermekek,
és halj meg, mint a bölcs!

CASSANDRA

Harangot húzni kellene:
vigyázzatok, mert jön a vész,
az ismeretlen borzalom,
mit fel nem ér a satnya ész,
mit fáj a szájnak mondani,
úgy fáj, hogy elhallgatni kész.

A lélek már vérben topog,
de önmagának vére ez,
kínjában lágyan elalél,
sebétől újra ébredsz
és elalél és felriad,
rabként, kit ébreszt könnyű nesz.

És éjszakánként felriad,
a torka száraz, mint a szik,
halként az éjbe tátogat

s csak sűrű véres nyált iszik,
fülében vérét gyors dobok
rohamra vágatón viszik.

Az utcán zörrenő vasak
hangját hallgatja, börtönök
mélyére zárult a világ,
bilincset rázza és hörög,
ha hallgatod e szörnyű zajt,
megérted: szörnyű, mert örök.

Harangot húzz, vagy legalább
csengőt csengess a vész iránt!...
Figyelj világ! megfojt a lánc,
magával mély gödörbe ránt,
és pusztul, mint az őszi fű,
világ és ember egyaránt.

Fel-felsikolt, és mintha száz
torok felelne, válaszok
hevétől izzik, boldogan
készül felelni a torok,
sután hallgatja önmagát,
hogyan önmagának mit dadog.

URAK KÖZÖTT

Urak közt élek s minden ember
azt hiszi, én is úr vagyok,
köszöntenek, s nem látja egy sem,
nadrágom alja mint ragyog.

Az ingem háta végig rongyos,
de ezt vigyázva titkolom,
elvesztem sok úr-barátom,
ha tudnák, s fájna ez nagyon.

Mert mostanig belőlük éltem,
munkát adtak és kenyeret,
s tetszett nekem, hogy úr lehettem,
kit semmi baj sem fenyeget.

De mostan sok-sok úr-barátom
pénzére ült, s én éhesen
bolyongok át a durva aszfalt
köröndjein és úgy lesem:

ki volna, aki megsegítsen,
de nincs oly úr, ki könnyen ad,
s aki nem-úr, így szól gyanakvón:
„úr vagy! akaszd fel magadat!”

Még titkolom, hogy semmi sincs már
bennem, mi egyszer úr lehet
valamikor még, aki szerzi
és nem kéri a kenyeret.

De azt is érzem: nemsokára
büszkén, bátran és szabadon
hagyom el ezt a torz világot,
hol úr fölött úr a vagyon.

S akkor nem lesz mit titkolóznom,
nadrágom rongy, ingem szemét,
s a sok nem-úr majd úgy fogad, mint
megtért, tékozló gyermekét.

HOMORÓD FELÉ

Az úton mentünk Homoród felé,
két kis gyerek,
sötét volt már, az erdő suhogott,
s a mély berek
árnyában, mint a fenevad szeme,
egy-egy bogár
villogó fénye ingott, iszonyú
sötét sugár.

Pista nagyobb volt nálam, nevetett
s ijesztgetett:
„nézd”, mondta, „ott a fák mögött, amott
a rengeteg
mélyében sok-sok szörnyű fenevad
láncokban áll,
ne szólj! a hangra mind kiszabadul,
s ez a halál!...”

Lábujjhegyen lépdelt a poros
országúton,
gyermekszívem pattanva dobogott,
olyan nagyon
féltem, a testem rázta a hideg
mély vacogás
s nem láttam: Pistát rázza röhögő
rossz kacagás.

Bármerre néztem, minden fa alatt
kísértetes
nagy állatok vad körvonala állt,
– engem keres
szemük – gondoltam, s már alig-alig
bírtam a szót
elfojtani, s oly messze-messze volt
még Homoród.

Oly gyakran érzem most e remegő
iszonyodást,
körül az erdő, és én baktatok
lappangva, mást
már meg se látva s szólni nem merek,
a fák alatt
kitörni készen állnak iszonyú
fenevadak.

GYERMEKEK A TEMETŐBEN

Sárgarigó, tengelic,
madarak a fákon,
kicsi gyermek, magamat

újra otthon látom,
ott a Papkert magasán,
udvarhelyi dombon,
hol a napfény megtörik
az arany porondon.

Sárgarigó füttyörész,
azt hallgatjuk Dónáth
Palival, ki rábeszélte:
„ezt a latinórát,
gyere, tekeregjük el
odakinn a dombon!”
mentünk, s egynek esze se
járt a napi gondon.

Ballagtunk az elvadult,
girbegurba réten,
kicsit féltem, az igaz,
de hisz ez volt éppen
mindenben az izgató:
szökve jöni, szökve!
s tudtuk, ezért maradunk
barátok örökre.

Közel volt a temető,
oda is betértünk
– délelőtt van, nem jöhet
ide senki értünk –
ketten voltunk, csak az ő
kajlaszarvú ökre
legelészett alacsony
facölöpre kötve.

Bejártuk a temetőt,
rég felírások
szövegébe a szívünk
pótolta a vásott
betűket: „Kovács Mari
élt... (vajon hány?) évet”,
s nem tudtuk, hogy micsoda
kincs a kicsi élet.

Elfogyott a temető,
megálltam meredten,
éreztem, hogy a szívem
alig-alig rebben,
itt egy síron a nevem,
olvasom is: „Szemlér...
... Magda, Bandi” van-e még
félelmesebb ennél!?

Pedig tudtam, hogy a két
kicsi testvér sírja
itt van s mégis gyermeki
remegéssel, sírva
kapaszkodtam a Pali
maszatos kezébe,
s éreztem, hogy fekete
lett a világ képe.

Leültünk a kicsi sír
közelébe, szótlan
gondolkoztunk: a szökés
lány öröme hol van?...
s bánni kezdtünk valamit
búnak ereszkedve,
nem tudtuk mit, de ami
elveszett örökre.

LASSÚ MOSOLY

Rossz vagy Panni!... Nem érdekel az, hogy nappal apád most
zord irodák fala közt próbálja a pénzzel a párbajt...
éjszaka meg órák során aggódva figyel rád:
jaj, kicsinálsz?... „Vajon vizes újból az ágyneműd alja,
hogy zokogásod íme felveri gyöngé anyádat
s felver engemet is, aki fájó fejjel a holnap
sok zavarán tűnődöm, elég-e még kicsi pénzem?
számlájával ugyan ki akarja a Panni világát
összetiporni?... Ily bús gondok közt jön a hajnal.
Függönyömmön felcsillan a nap, eme régi aranypénz,

kincsekkel telik el a világ, és mintha te tudnád,
hogy mi e kincs: elhallgatsz, s arcodon álmos,
lassú mosoly terjeng. E mosollyal öltözöm én is,
gyáva szívem bátor bizalomban fürdik, a számat
halk füttyszó csücsöríti, a napra nevetve tekintek,
s szégyenkezve bevallom: mégis élni kívánok.

KÓBORKUTYA

Szép szó: testvériség, gyilkos testvériség!
fejmem az ember botja miattad veri szét.
Sorsom a szolgaság, az örök szolgaság,
vagy a csavargó sorsa, szolgánál is alább.
Most értem meg a bölcs, az égi szózatot:
testvérek! – egymás közt ők. De én kutya vagyok.
A beteg komondort, az elvénhedt ebet
kegyelmes gazda gyilkos golyója öli meg,
de nekem még golyó sem jut, csak szörnyű bot,
minek kemény csapása alatt a csont ropog,
s az összetört tetem vonaglik, egyre nyög,
de érez, halni nem tud, bár teste megtörött.
A kert sarkán hever, rá már ki sem ügyel,
de mégis belerugdos, ki mellette megy el.
S a lélek, ami még mindig élni kíván,
nem is kesereg immár a világ igazán,
belátja, más az úr, belátja, más az eb,
köztük testvériségről igaz szó nem lehet.
Az egyiknek kezén, másnak hátán a bot,
a gazdáé az élet, a kutya csak morog,
vagy felvonít, ha fáj a lélek, mit csikar
vak ösztöne, hogy éljen, s meghalni nem akar.

MINDIG MAGAMBAN

Nyomorult vagyok és nagyon szegény
és egyedül és egyedül,
tüskés, bozótos, irdatlan sövény
veszi magányomat körül.

Nincs szó, mi máshoz vihetne közel,
mindig magamban maradok,
mint ki szívében rejtett bűnt visel,
mint cellájukban a rabok.

Bűnös vagyok, mivel szegény vagyok,
S nem lát meg, aki gazdagabb,
pedig a szemem lángnál ragyogóbb,
s számban csupa gyöngéd szavak.

Magányosan bolygók egy végtelen
ketrecben, mint a vad, amit
elhagyott őre és most éktelen
kínjában tombol és vonít.

SZÁMADÁS

Harmincadik évem bámulom gyötörten,
harminc hosszú évig lomokat söpörtem,
se eszem, se házam, se hírem, se kertem,
ami másnak játék, én még azt se értem.

Könyveket olvastam, ezret-e vagy százat,
ért már annyi öröm, és ért sok gyalázat,
tanultam belőlük?... ma is leigázhat
akármilyen rossz szó, akármilyen alázat.

Óvakodom szólni: „igen-igen, nem-nem!”
inkább otthon ülök, hogyha el kell mennem,
bárki szeretett még, megcsalódott bennem,
gyáva ez, asszony ez! – hirdetheti fennen.

Harcra gyöngé voltam, a békére gyáva,
hiúságom mellett elbújhat a páva,
szerelmet fogadtam nyelve és zihálva,
s ha beléfeküdtem, kihült bárki ágya.

Ha népem szerettem, önmagam szerettem,
önző voltam nagynak, szépnek papolt tettben,
ha veszélyben voltunk százan vagy csak ketten,
mindig magam óvtam, magamat féltettem.

Lelkem olyan csípős, mint az érett hagyma,
még akkor se étel, ha más mind kifogyna,
ember lehet éhes, belé nem harapna,
szemétre kell dobni, tán már holnap, vagy ma.

Én vagyok a bűnös, ha senki sem pártol,
piszkos vagyok, füledt, mint a rég bezárt ól,
elmerülök, nincs mi megmentsen a sártól,
aki csak ennyit ér, felfordulhat bárhol!

ALKONYI PÁRBESZÉD

Bocsásd meg e percnyi kitérést,
e lanyha elandalodást,
a másé ügyse lehetne
s úgy jó, hogy még te se lásd.

Csak épp hogy a nap kivirágzott,
s aztán a hegyen elesett,
én láttam az este kaszáját,
mind lengőbb, mind sebesebb.

S egyszerre az éj ijedelme...
– nem szólok, már sok, amit
mondtam, de csak elmagyarázni
vágytam, ami nyugtalanít.

Jó, jó, butaság!... A gyerekek,
mondod, a cipője szakad,
holnapra, ígérem, igyekszem
megvenni a napsugarat.

Hisz szent fogadással ígértem,
hogy bölcs leszek, pénzt keresek,
holnap teszem is, de ma este
úgy fáj, hogy a nap elesett.

És nézd, már vérszínű árnyék
terjeng el a fákon. Ölő
pallossal a kézben az angyal
most vágta a völgyön elő.

Én félek!... nem, nem igaz, már
elmúlt... csak a száj ideges,
nem félem az angyali kardot,
pedig éji halálra keres.

Nem bánom az éjt, a közelgőt!
nem bánom egész magamat!
Csak még emez este bocsáss meg,
ó, nézd, nézd, nyugszik a nap!

CSEND

Egy árva hangot sem lehet
kimondanom, akármilyen bánt.
Zord némaságban pihenek
kemény, poros, vad föld gyanánt.

Lassan száraz csend fog körül,
a tárgyak hideg közönyén
saját közönyöm tükrözi
a hűvös, földöntúli fény.

Már-már elfogynak a szavak,
s a tárgyak nyelve még titok,
a mezsgyén, a két nyelv között
mélyen, meredten hallgatok.

Eszelős kényszer szűkíti
ajkam bezáruló közét,
s mint a csukott száj ürege
hajlik át fölöttem az ég.

Felesleges a szó. E száj
csendjének mély értelme van,
ki tudhat válaszolni ott,
hol nem bírok saját magam?

A ritka fényben lomha port
hullat alá a néma tér,
s kemény közöny páncélja zár
be mindent, ahol földet ér.

TÉL ÉS NYÁR

Szerettem a telet,
mint a gyermek szeret,
kabát nélkül, fázás nélkül
túrtem a hideget.

Mezőket havasan,
fákat a havason,
sídeszkákkal ifjú vállam
fárasztottam agyon.

Most, ha bukik a nap,
fáradtan hajlanak
felém az este karjai,
s a fogyó sugarat

úgy visszatartanám,
mint ahogy hajdanán
tartottam volna a havat
a földön és a fán.

VADAK ELLEN

Mondottam régen:
vigyázzatok,
jelek az égen,
köd-farkasok!

Fogukon fények
villámlanak,
elhal a lélek
fényük alatt.

Most itt a földön
már nem jelek,
vadak üvöltőn
türemlenek.

Akár a felhő
vihar előtt,
torkukon hörgő
morgás dörög.

Ti most házakba
befussatok,
ajtót ajtóra
bezárjatok.

Baltát vagy fegyvert
felvegyetek,
tán megmentitek
lelketeket.

AZ ELTÖRT TÁNYÉERRA

Ne haragudj rá (olyan nyomorult!)
hogy kezéből egy tányérod kihullt,
s míg bambán szedegeti cserepét,
ne szidd, ne akard szóval zúzni szét

Ez az, ilyen, ládd-e, a szolgaság,
az ember benne elveszti magát,
s míg szolgál bután esttől estelig,
kezén a világ cseréppé törik.

Rom, por, cserép közt él szegény cseléd,
nem is érti, hogy az eltört tiéd,
hisz benne már régóta széttörött,
mi neked élő, édes és örök.

Ne haragudj hát! vedd mint egy csodát,
hogy ösztöne még más utat talált,
megmentette törekeny életed,
és helyetted a tányért ölte meg.

KIRÓL BESZÉLJEK?

Kiról beszéljek? ... Önmagamról
keveset tudok mondani –
gyermekkoromban láttam egyszer
az angyalt felém szállani,
karácsonyeste volt, a fákat
megmerevítette a fagy,
az ágak közt táncolt az angyal,
édes jézusom, el ne hagyj!...

Kiról beszéljek?... Az apámnak
gyöngéd selymes bajusza volt,
a bajuszpedrő szaga érzett
rajta, mikor fölénk hajolt,
a szeme mint a déli égbolt
(megmerevíti majd a rák),
s mint jeges eső hullt a könnye,
mikor temettük Bandikát.

Kiról beszéljek?... Az anyámról
minden titkot elmondhatok,
tőle kaptam az első csókot
s első verést is, jó nagyot,

mindent megadott, mit a költők
anyái adtak mindenütt,
eh, vajon mit nem adnak most is,
hogyan boldog legyek s egyszerűbb!

Kiról beszéljek?... Mit mondhatnék?...
Körülöttem fagynak a fák,
ágaik közt nem táncol angyal,
s nem érzem apám bajuszát –
az anyám meglátogat néha
s a temetőbe hív, hogy ott
beszélni vagy zokogni kezdjek,
de én csak hallgatok.

VISSZA SE NÉZEK!

Vegyetek óvó karjaitok közé
lagymatag erdők, hűvös-szelű rétek,
borzadok immár önmagamtól
a növekvő város éjjelében.

Erre-amarra meredeznek ingó
kőfalaikkal emberevő házak,
már csak kifutni vágyom innét,
szégyenkezve, de már csak kifutni!

Drága kemény föld, tarlók tövis-ágya
nyugtassa testem, vagy inkább gyötörje,
legyek soványabb, ösztövérebb,
talpam, kezem sebesedjék vérig.

De lássalak meg fény-lyukacsos égbolt,
szagoljalak már föld-szint lebegő füst,
tapintsam sikló vizek hátát,
miként egykor ifjú éveimben.

Vissza se nézek, csupán ha iszonyal –
vérveres égre felárnyékolt város
vedd átkaimat, dőlj halomba,
önnön tüzed égessen halálra.

Hallom már füttyét siető szeleknek,
veszem motyómat, amott megy egy ember,
csillogva függ kaszája vállán,
megkérdem, merre visz az útja?

HANYATT A MEZŐN

Lassan belátta: így vagy úgy,
de meg kell halnia,
idegen arccal nézte már
hazája s otthona,
tudta: ki helyet nem talál,
egy útja van csak, a halál.

Már-már örült, hogy menni kell
s gyorsan számot vetett,
mit hagy itt szépet, nagyszerűt,
bánni érdemeset –
Maga is elcsodálkozott,
hogyan semmi ilyest nem kapott.

Mint ki tehertől szabadul,
körülnézett s felállt,
nem látta többé szörnyűnek
az elképzelt halált,
oly könnyű lesz átlépnie
a semmiből a semmibe.

Nyugodtan dőlt hanyatt el a
gyomos, füves mezőn,
egy fecske röpke köreit
nézte révedezően
s bár önmaga sem tudta még:
érezte, hogy a fecske szép.

KILENC SZÁZ NAPJA

Ha voltam kétségbeesett,
utánam nyúlt a szeretet.
Most a szeretet eldobott,
és olyan egyedül vagyok.

Ha itten volna az anyám,
neki talán elmondanám,
de már anyám is elhagyott,
és olyan egyedül vagyok.

Így hát apámnak mondom el,
de az apám már nem felel.
Kilencszáz napja, hogy halott,
és olyan egyedül vagyok.

RÓLAD BESZÉLEK

Rólad beszélek, kedvesem!
szívemnek kincse, új remény!
Míg röpke rímeit lesem,
neked készül e költemény.
Meghallod-e,
amint üde
hangon még egyszer felnevet
az ifjúság?...
az ifjúság,
mely immár búcsút integet.

Már vén valék, akár a tölgy,
akár a fűz, akár a bükk.
Folyóm görgette sűrű völgy,
halmok kapták fel szűk fejük.
Utamba most
te állsz ... a rost
új, nedves hajtást bont a fán,
s az ifjúság,
az ifjúság
dübörg, akár az óceán.

Kivert magából a világ,
odúkban laktam éhesen,
szíved tápláló madarát
utánam küldted, édesem!
Tört testemen,
nézd, megjelen
ismét a bőr, a hús, a vér...
az ifjúság,
az ifjúság
robbantó lángja visszatér.

Rám nézel, s tünde napmeleg
olvaszt meg immár. Jég alatt
szorongó eleven vizek
kívánják kedves arcodat.
A föld, az ég
eseng feléd,
hogy minden reggel megjelenj,
s az ifjúság,
az ifjúság
fényét ragyogja fenn a menny.

Megállj, ne mozdulj, szűz napom
Egem ne hagyj el már soha!
Kívánom és parancsolom,
mint egykor ama Józsuá.
Az éj sebes
lábára vess
aranyos hurkot, tégy csodát!
Ragyogj felém
örök remény!
ó, Ifjúság! ó, Ifjúság!

UDVARHELY

Hanyatt feküdt a fűzfaág
a langy vizen. A gyom
mélán ringatta önmagát
a mállatag agyagfalon.

Forrott a nap, precskelt a szellő,
meglúdbórzott a Nagyküküllő –
ez volt gyermekkorom.

Sűrűn, lustán, akár a méz,
folyt a fűvön a fény,
és megcsillant a sárgaréz
kereszt egy torony tetején.
Szürkén, szikáran állt a vashíd,
arca nem enyhült meg napestig,
s ezt úgy csodáltam én.

A parton törökbúza nőtt,
a szigeten bozót.
Ölyv szállt a Szarkakő fölött,
s a bokron gébics motozott.
Csak percek teltek és nem évek,
s tudtam, ha egyszer visszatérek,
semmi sem változott.

Az átlátszatlan víz alatt
titkok ág-boga nőtt,
beléakadt a gondolat
s fenékre vonta az időt.
A víz fölött – akár a szívben
a könnyű gond – szálltak szelíden
a kék szitakötők.

IDEGENBEN

Ez a világ csupa rács,
csupa kulcs, csupa zár;
pállott szalmaropogás,
őr és bakancstopogás
s ablakrésnyi szemhatár.

Hogy élek én, Istenem!
süketen, mint a rab,
bolha ugrál testemen,
s belém vág a keskenyen
kimért, szálkás deszkapad.

Az anyámról nem tudok,
elfelejt, nem segít.
Az apám már rég halott,
s nem ügyel rám – angyalok
gondjai nem engedik.

Esteledik, vénülök –
elakad a szavam...
A hanyatló táj fölött
könnyű szárnyon egy kölyök
fecske száll el zajtalan.

ESTE

Szegény testem! szegény testem
nincsen aki lefektessen,
nincsen aki simogasson,
nincsen aki elaltasson.
Mint a virág, mit a vastag
keréknyomok letapostak,
húlt tagokkal, kókadottan
ülsz az ágyon egymagadban.
Keresgélisz a híg sötétben,
s nem nyúl senki, hogy elérjen,
bőröd ködök csiklandozzák,
s csak a paplan simul hozzád.
Mint a hulla, kit magára
hagytak első éjszakára,
önmagadat is utálván
fekszel mereven a párnán.
Emlékezik minden sejtéd,
s mégis félsz, hogy elfelejted
szemét, száját, karját, mellét,
s édes lesz az egyedüllét.

Így ha fáj is, hogyha ég is,
reménykedsz, hogy hátha!... mégis!...
jaj, de mi lesz, hogyha egyszer
mint a fűtorzs megöregszel!
Mikor nem fáj immár semmi,
mikor nem kell immár semmi,
csak az ágyba lepihenni,
csak a földbe lepihenni.

ÁLOMBELI TÁJ

Megcsobban a víz, mert a lanyha
fűzág belenyúl hosszú kézzel.
Szíved most fordul nyugtalanra
s az évek mentén visszanézel.
Volt partokon a törökbúza
haját hegyek hűs szele húzza.

Vonat fut a kukoricásban,
füstje a sárga vízre fekszik,
foszlányait a parti sásban
dajkáló zöld lapik feresztik.
Füst leng szíveden. Kénszagától
torkod szorul, s reszket a távol.

Álom a táj, s te mégis érzed
vizét, partját, füstjét, varázsát.
Ébrednél, de nehéz igézet
láncai lelked leigázzák
s heversz híg marton, köd-fövényen,
nem-teljesült sötét reményen.

Felhő száll – de másnak! – az égen,
zúg a Maros, de nem te hallod.
Itt ülsz a halál közelében
s oszlik már minden bizodalmod.
Egy hal szökik fel. Teste tükre
megsillan. S eltűnik örökre.

TÉLI NAPOZÁS

Barnák vagyunk, a nap elégetett,
barnák vagyunk, mint hindu istenek.
Csodálatos gömbölyű melleden
    úgy ragyog a fény, mint az ékszer,
reszkető, félénk ujjal illetem
    s nem tudom illetni elégszer.

Mint pusztai tűz, fut a havon át
a déli hő s rád szórja aranyát.
Ilyennek látta a középkori
    hivő a fényestestű szentet,
így látlak én téged, ki angyali
    arcoddal egemet jelented.

Ha nem volnál, én nem hinném a jót,
ha nem nézel rám, én is vak vagyok,
és megfagyaszt az alattomos szél,
    mely átsuhan a hegyi réten.
Simulj hozzám, hisz még meleg a dél,
    s meleg vagy te is, én reményem!

Ne hűlj ki soha és maradj velem!
Melengess, biztass, szűzi szerelem!
E jég-világban hogyha reszketek
    s pusztulni ránt az ősi ösztön,
kínáld felém ragyogó testedet
    most is, máskor is, mindörökkön!

LÉGITÁMADÁS UTÁN

Még élek! Lassan szívom be a port,
a füstöt és a mész szálló szagát.
A nap elé fátyolt borzol a zord
romlás, az égő olaj. Odaát
a roppant, rengő köd alatt a volt
gyárok csontváza görbül mind alább.

Halálos csend. Kifulladtan liheg
a kínzott föld. Hangyáit siketen
dobja elő a megmaradt üreg.
Fáradtan nézem, amint idegen
arccal botolnak el a szórt kövek
között, ezernyi zúzott cserepen.

Egy tölcser szélén állok. Valaki
vigyázott rám. Pár méter csak s az agy,
mely kábán nézi kedves tárgyai
romlását, már csak szétfreccsent anyag.
Nem érzek semmit, csak az állati
könnyülést, hogy fenn ég van és szabad

Az állomás felé négy fáklya ég
s az égre szórja gyászát azokért,
kiket elnyelt a dicstelen sötét,
mely engem s téged még ma el nem ért
Élek, élek!... mindez milyen derék,
ezt az érzést nem adnám semmiért!

A hajlatban öt térdre dőlt faház.
Roncsolt bordáik között sziszegő
nyelvvvel turkál a repedt csövű gáz
és keresi a holtakat. Merő
nehéz arccal egy bús ember vigyáz
arrafelé. Az ott most temető.

De itt! itt! élünk. Ez a földdarab
anyánk volt és nem mostohánk. Szelíd
nyugvással dülök el ölén hanyatt
s kéjes fáradtság bágyaszt. Holnapig
talán megvéd a sors. A madarak
már kezdik újból. Hangjuk csupa hit.

SZENTIMREI JENŐ

VALLOMÁS

Nemcsak téged
szeretlek, akitől jutalmul s bűnhődésül kaptam ezt az életet.
Bár tisztán látom, mit köszönhetek neked.
A mindennapos újraébredést,
a reggelek szivárványos, mindent előntő örömét,
madarak harsány kardalát az erdőn,
sugarak záporát, ha jó a nyár s alkonyatok
zengő harangszavát.
A néma éjet és a sárga holdat, mely felé
virágok illathimnuszba lebeg föl. Jó simogatásodat
és aranybarna szemedet, mely ma is
bízó szeretettel nyugszik meg rajtam.
Neked köszönöm egész magamat:
a férfitisztaság felé sóvárgó szívet s a szirtet is megostromló
akaratot, melynek nyugalma nincs, míg másnak
élni kell e földön kínos-nyugtalan.
A csókjaidat köszönöm s érettem elfolyt véredet.
Tudom:
egyedül te meg tudsz bocsátani nekem azért, ha
nemcsak téged szeretlek.

Nemcsak a várost szeretem, bár mindig mindenünnen
emlékeim oda ragadnak vissza.
A régi kerthez, az alkonyattal hazacammogó bivalycsordához,
a főutcához, mely poros vadgesztenyefákkal szegett,
a templomhoz, mely karcsú és mégis zömök
tornyával bennem biztosabban és tovább él,
mint töredezett bástyák gyűrűjében ott, ahol van.
Álmaimban ma is még olyan sokszor
botorkálok fel a vén temetőn,
fel egészen a Szarukán Józéfa sírjáig, ki hogy valaha élt,
csak sírkövérről tudtam akkor is.

És feljebb, feljebb, az Órhegytetőre,
a szőlők mellett, a felső mogyorófákhoz.
Ott nyílt meg a csodálatos Marosvölgy szemeimnek először,
ott omlottak belém távolok, titkok,
máshonnan jövő s másüvé,
végtelenbe siető életek.
Onnan hívtam el újabb tetőkre s ott tudtam meg:
én nemcsak ezt a várost szeretem.

És nemcsak a többi városokat és falvakat,
Kolozsvár ódon házait és ifjú sziveit,
Brassót a Cenk süvegére nyomott erdőbokrétával,
Segesvárt, ezt a kastély ablakából
völgybe alátekingető királylányt.
Nemcsak Vásárhelyt s benne a széles korzót,
melyen három legszebb évemet átsétáltam.
Nemcsak Hunyadot a havas alatt, templom köré bútt
csibeházaival,
Vincet s a rámosolygó borbereki partot,
nemcsak a városokat és falvakat,
nemcsak a nyájas Marosvölgyet s a Küküllők
kopár-agyagos dombszegélyeit,
fenyődárdákkal őrzött Olthercegnőt,
keservesen sóhajtozó Rikát,
hermelinvállú Szebent, Fogarast,
nemcsak ezt az áldott s vert, nyomorú kicsi földet,
már nemcsak Erdélyt szeretem.

Még azt se mondhatom, hogy egyedül téged szeretlek,
kiben magam jó csendjét megtaláltam. Kinek szemeiből
szándékaim jószágként,
hitem tisztaságként és a világ
nyugodt, nagy széles öleléssel sugárizik vissza rám.
Kiben, mint Siegfried sárkányvérben, sebhettlenné fürödtem
és szárnyakat találtam, melyek fölrepítnek
szegény magam fölé.
Gyermekeinkben magadat megkétszerezted, hogy édes
hús forrás három is várjon, reám, ha holtra szomjazom.
És mégse mondhatom igaz szívemből, hogy egyedül
téged szeretlek.

Miként te önmagadat megsokszoroztad, én is
mennybolttá bontom ki magam minden teremtett,
volt, születendő,
várt s véletlen világ fölé.
Te minket mosolyodba zársz és könnyeidből forró fürdőt
készítesz,
én sem akarok nálad hátrább maradni szeretetben.
Én is mosolygok, mint a nap a szélben didergő szénafüvekre,
a hitvány szerbtövisre s a konok
kőfalakat beragyogó futórózsákra.
Fájdalmam zápor módra lezúdítom:
termékenyítsen termő réteket.
Szomorúságharmatot hullatok
szomjú levelekre s néha
megáradok,
miként megáradnak folyók, hogy gyöngye kalyibákat,
hitvány viskókat elsöpörjenek, hogy hullámaimmal
tengert tápláljak s rossz talajt javítsak.
Én is magamnál
többé akarom tenni magamat, hogy
többkarjaimmal több mívet míveljek,
többet emeljek föl a föld porából
s többet öleljek.

DÉL VAN

Elhúzott tőlem az élet,
elhúztam én is az élettől, barátoktól, sorsoktól, emberektől.
A nagy közösséget kerestem, és nagyon egyedül maradtam.
Egyedül, ahogy elindultam.
Immár teljes a kör. Kicsaptam medremből egykor, fiatal folyó,
eláradtam köveken, füveken, virágokon, de lassan
sikerült íme visszahúzódnom. Jön az öregség, tudom.
Nem én kerestem, ő talált rám, ő vágja előttem s vágatja velem
a nyugodt medret, melybe minden oldalról most már
patakok szakadoznak, folyók ömölnek, hogy mind bővebben
s mind teljesebben töltsük ki együtt a kereteket.
Nem kínoz már a kétség: kit ölelnek e keretek s mire ölelnek?

Nyugodt, egyenletes sodrással, céltudás nélkül is
megyek a cél felé,
célom felé, célod felé, mindnyájunk célja felé.
Nem kell már fölemelnem magamat. Engedhetem hullani,
hullani szabad eséssel, hullani puhán, feloldottan, fenntartás
nélkül.

Akartam lenni mindenki rész, s rész lett mindenki bennem.
együtt vagyunk e nagy magánosságban kielemezhetetlenül,
eggyé sodródva, eggyé fonódva, eggyé ölelkezve örök nászban,
életem, életünk együtt zeng. Nincs titkom, nincs titkunk.
Nincs rendeltetésem, nincs rendeltetésünk,
Haladunk, hullunk, ömlünk hömpölyögve a végtelenség tengere
felé.

Nem szégyellem már magamat mondani, mert mindnyájunkat
mondom.

Én annyit jelent már: mi. Te is annyit jelentesz: mi.

Mit jelentünk vajon?

Nem titok ez sem, nem ösmeretlen ez sem, feldobott hab csak
a kérdés,

s mi rá létezésünkkel felelünk.

Énekeinkkel felelünk.

Munkánkkal, botlásainkkal, letöréseinkkel, felmagasodásainkkal
felelünk, mondunk, hitet vallunk, beleadjuk magunkat
a teljességbe, a mederbe.

A szerteságuldozásból bölcs nyugalom lett. Az akaratból tett,
a csodából élet, az életből csoda, rejtély és megfejtés egyben.
Minden világos már. Jaj rettenetesen, komoran világos,
de boldogítón világos néha. Himnusz és gyászének, elégia és
ditiramb,
a feltisztult fény ünnepe mind, nem az éjé s nem a szürkületi
homályé.

A nap zeniten áll.

Dél van. Egyedül állok a téres mezőben.

Olyan szép ez, hogy egyszerre kell miatta sírni és elbűvölten
mosolyogni.

Olyan szép, mint a halál.

SZOMBATI-SZABÓ ISTVÁN

ZERGEVADÁSZ

Csoda-zergéket űztem harmincnyc hegyen átal.
Harmincnyc napot-ivó csúcs hallotta hörgő lihegése.
Harmincnyc úttalan erdön keresztül sirt fel
Vadászó vágyam alatt elmúlt nyarak avarja;
De csoda-zergéim mind-mind eliramodtak előlem,
Szívem teli tegzéből
Hasztalan nyilaztam arany vágy-nyilakat gyors iramukra:
Eltűntek sóvár tekintetem elől
Sohanemlátott új erdők titkos rengetegében.

Ó, hány csoda-zergém futott el iszonyodva
Vágyaim boldog, aranyos nyila elől
S szökött fel titok-hegyek holdfényes csúcsaira
fis menekült fekete halálszakadékok mélye felé.

S most bús, fáradt vadászként indulnom kell már hazafelé.
Nem űzöm immár többé erdők futó csodáit.
Már nincs tovább miért szemem csodákra nyitni.
Csoda-zergéim már szememből kirepültek
S nem várok fent az ormon hajnali pírra lesve,
Hogy lássam: a holnapok hegyén túl még mi van?...
Fáradt vadász vagyok már, törődött, völgybe-vágyó,
Kiből hegyekre fel új út már nem sugárzik,
Már oltott mécssem fénye sem lobban új lobokra
S már alkonyat barnája cirógat álmodóra.

Csoda-zergéim eltűntek, szanaszét eliramlottak,
Vágyaim arany nyila nem találta el őket.
Vadászok kandi szeme többé nem látja őket.
Szívem arany tegze üres lett,
Nyilaim elrepültek álmoknál sebesebben,
S nem tudom: találtak-e célba valahol titokzatok rengetegében.

Nyakamban csüggedten csüng a néma vadászskürt
ajkamtól olyan távol, mint tőlem a szerencse:
Vidám, friss hallalira már megfűjni se tudnám.
Üres vadásztarisznyám veri csak lépteimen
A balszerencse fáradt, halk, szomorú ütemét.

Szegény, szegény, szomorú, fáradt vadász vagyok én
harmincyolc zergeváró, zsákmánytalan les után
Most esti bánat-kuvik huhog barnán felettem:

Kuvik!

Harmincyolc hegytetődön már tábort vert az este.

Kuvik!

Harmincyolc várardon a hidak felvonottan.

Kuvik!

Harmincyolc bástyád ormán elfonnyadott a zászló.

Kuvik!

Harmincyolc ablakod mögött a fények már kihunytak.

Kuvik!

Vágyadnak valamennyi tornyában alkonyatra

Kondulnak a harangok a hívogató völgyben.

Kuvik-kuvik-kuvik.

Üres a vágy-tegez s üres a vadásztarsoly,
És a csoda-zergék nélkül immár üres az erdő,
S ez út a völgy felé mily terhetlen, s de bús
A bús vadásznak, kinek friss-szimatú ebe is,
A tarka-fürge vizsla valahol elveszett a csoda-zergék
rengetegében.

TAVASZI VERS

Tavaszi eső után, ó hogyha látni tudnád,
Hogy örvendeznek ilyenkor a fák!
Ó hogyha hallani tudnád hancúros kacagásukat!
Ó hogyha látni tudnád, ahogy egy helyben lejtegetnek,
A könnyű, lenge menüettek,
Amiket fejbólogatva tapssal kísérnek az öreg fák:
Örömdben megölelgetnéd sorra
Forró, nagy, boldog szerelemmel
Az összes fiatal tavaszi fákat.

Ó hogyha érteni tudnád, milyen csodálatosan
Muzsikálnak ilyenkor a tavaszi szélhegedők,
S milyen szédületes, forgattyús táncban
Kavarog a láthatatlan zenészek muzsikájára
A hóvirág meg a tavaszi réti-kökörcsin!
Ó hogyha hallani tudnád,
Mily vágytól-csorranó szűzi hívogatással
Csalogatják magukhoz a mohó, bohó kerti virágok
A csapodár lepke-legények udvaroló hadát!
Ó hogyha érzeni tudnád,
Milyen áhítatos, sóvárgó szerelemmel
Néznek ilyenkor fel a kék égre a tavaszi szántáson
A barna rögök:
Megtelnél ezzel a csodálatos, különös szerelemmel
S leborulnál
És kacagva csókot cuppantanál a barna göröngyre.

Ó hogyha látnád,
Mikor elcsorran az anyásodó fák édes tejének cseppje
A duzzadó rügyek hegyéről:
Milyen mohó kortyokkal isszák,
Szürcsölik kéjelegve ez édes isteni nektárt
A kiéhezett cingár tavaszi napsugarak:
Szívedet a kezédbe fognád
S mint az ujjongó labdás-gyerekek,
Áradt kedvvel dobálnád ég felé
És boldog eszelősségben részegre innád magadat
Tavaszi széllel,
Tavaszi esővel,
Tavaszi szaggal,
Tavaszi napsütéssel!
És határtalan tavasz-örömmel süketé ujjonganád a világot:

Tavasz van, hé!
Jertek, örüljünk!
Usgyé, futkossunk!
Játsszunk, nevessünk, szeressünk, csókolóddzunk!
Csókolgassunk kacagva fűt, fát, rögöt, virágot,
Tavaszi rügyet, göndör báránykát, pelyhes madárfiókát, kis
csibét,

Minden kis tarka bocit, virgonc csikócskát
És pendelyes kis mezítláb-gyerekeket,
Mindent s mindenkit, aki örömünk és csókunk útjába akad,
Mert tavasz van!
Újra tavasz van!
Még egyszer megint, utoljára talán, itt a tavasz!

TOLDALAGHY PÁL

HATTYÚK

A messzi fenyvest már lilára
festette lomha éj keze,
és ömlik lassan, mint a pára
a fenyőszag, a hús zene.

Körül az ég sötétkék-tinta
tengere csapkod nyugtalan,
s a vén holdnak, a csalafinta
faunnak tavaszi láza van.

És leng a felhők ferde kontya
és peng a pengettyű-patak:
az enyhe, csillogó habokba
tüzes sugarak ugranak –
és bámulnak, mint kandi gyermek
a kis halak a víz alatt,
felejtik a nagy veszedelmet,
a nagybendőjű, nagy halat...

A messzi fenyvest már lilára
festette lomha éj keze
és legyezőjét nyitja tágra
s hűsíti arcát most vele,
bár lassacskán a hó is bágyad
s a pisze szellő, a szelíd
leány kifut s kíváncsi fáknak
meséli bús szerelmeit.

S ámulva jár az ágak nyelve,
ámulva zeng a zöld levél.
Susognak, majd a fáknak lelke
lengve álom-szigethez ér,
és állnak ágat összezárva,
és úgy tetszik a nesz zokog,
zokog, mint az éj hattyúnyája,
ha égi nádasuk lobog,

ég, sistereg és pernye-füsttel
itatja fehér tollukat,
s zokogni kezd a szép, ezüst fej,
és lankad a sok hosszú nyak.

SZERETŐK VERSE

Megfújta halk fuvoláját
a hajnali szél, s kiszaladtak
a fellegek könnyű ruhában
lengetve dús hajuk gazdag
fürtjeit, mint csoda zászlót
a lányarcú győztes elébe.
Dúlt fenyvesek zöld szuronyán
táncolt a nap puha fénye.

Hajnal volt, s kék vizeken
hintázott lágyan a bárka,
s úgy ébredtünk boldogan és
vígan, miként a bogárka,
kit pázsitok erdeje éltet,
a kis füvek zöld milliója.
Ringott a bárka, s kiszállt
fészkeből a vad vízi-gólya.

Hajnal volt, s égi csapokból
ömlött a fény sugarakban.
Hallottuk jól, hogy a fák
esti bilincse lepattan.
Megrázták frissen a lombot,
hol nagy fejük este pihent meg.
Fecsegték, s a messzi hegyek
kandi szelekkel izentek.

Vidám volt minden. A nyáj
bámészan jött a mezőkre.
De van, kinek nincs kenyere,
se barátja és nincs szeretője.

Ki társtalan jár az úton,
mint örült, kit végzete kerget –
Őt láttuk, Anna, szegényt
s feledtünk hajnalt s szerelmet!...

SZÁMADÁS AZ ŐSZ ELŐTT

I

Vezess leányom, Ildikó,
nyugatnak vagy keletnek,
te, testtelen és névtelen,
kit még ma így nevezlek.
Mögöttem meghasadt az ég.
Esőznek régi évek,
s még hírmondója sincs az új
sorsfordulás szelének.

Elhulltak ősök és nyarak.
Sok téli hó megolvadt.
Szívembe mártogatta tán
a vén idő a tollat,
hogy életem megírja – s most
úgy tetszik, eltűnődik.
Mint szőlősgazda szőlejen,
úgy vár a lassú őszi.

Felnőtt öcsém és húgom is.
Tegnap még ráhőköltem,
hogy immár búcsúzóban van
húsz év emléke tőlem –
Fütyök, dalok: az ifjúság;
felhőkből nőtt barátok.
Vezess leányom, Ildikó,
mert sóbálvannyá válok,

ha visszanezék pusztuló
gyermekkorom hegyére,
jókedvek és táncos nyarak
megtépett szőlejére.

Valami felhő, holmi köd
tusázik még felette.
Egy éjszaka kell, hogy sötét
uszálya épp belepje.

Nagy számadás ez. Lassan úgy
ragyognak fel a táblák,
emlékeim kő lapjai,
mint estidőn a lámpát
tükrözni vágyó kőfalak
feloldhatatlan síkja.
Kigyújtja újra bűvösen
vad angyal-harcait ma

a vén, cserkésző ifjúság,
hogy újra végigéljem
huszonkét év súlyával és
huszonkét évre vénen.
Bár testem friss és ifjú még.
Csak lelkem lakodalmát
mérgezték meg a gondok – e
szívfájdító vadalmák.

II

Szép vőlegény, derék fiú,
hová lett régi kedved.
Homlokod, fürtös koponyád
bukott füzértelen lett.
Lépésed lassú, cammogó.
Panaszod hervadó gally
lombja közt loppal bujdosó
bogár-nesz s kora sóhaj.
Fényét veszette csillogó
és gyűrűs mellű vérted.
Nincs szőlőd és nincs lágy cipőd.
Cselédeid henyélnek.
Tán téli zugban ordasok
hevernek így rakáson,
míg vándorok torkába kap
a fagy, a gyilkos álom.

Jaj, jó leányom, Ildikó,
vedd két kezem kezédbe.
Nem kell már nékem könnyű tánc,
lilázó végű penge.
Nem kell harc, füttyös vigalom,
vadászok harsonája,
csak sima út és vezető
egy lassú ballagásra,

mit szelíd, esti vacsorák
nyugalma megvilágít,
s egy láthatatlan mécsvilág
táplálja éjszakáit.
Vezess leányom engemet
a sűrűn egyenest át,
mint hercegnők és hercegek
világtalan bolondját.

TOMPA LÁSZLÓ

ERDÉLYI TÉLBEN

N. Tessitori Nórának, egy sötét kor
bús gyermekeit szépségek fényével
vigasztalónak.

Mily szörnyű súllyal nyomja a tél a földet...
Terhét a fák is görnyedve nyögik.
A házak szinte megrokkannak alatta.
De azért csak állnak és várják a tavaszt.
Míg havat pallva a Budvár körül
Sors szele sír... A sietve leszálló
Szürkületben titokzatos árnyak
Sunnyaszkodnak bokortól bokorig – –
Most minden csetje, domb rajzó mese-méhkas!

Küzdelmes sorsú véreim ilyenkor
Kunyhóikba húzódva éjjeleken át
Hallgatják, hogy egy-egy csúf toportyán
Egy kiugró bércre kiülve dudál.
Hallom s hallgatom én is, tudva: ezalatt
Valahol tehetetlenkedő orvosok közt
Tátog levegőért a megszületni nem tudó
Gondolat, míg eszméletlen milliók
Ész nélkül futnak itatni szomjukat.
Fény csurog rájuk nagy házcsodákról,
S mormoló vörös malmok szédületében
Húzza Jonny és táncol Josephine.

Karomban is meg-megbizserdül a vágy:
Nekivágni az élet sodróbb áramának:
Lüktessen együtt életem is
A nagyvárosok lüktető életével –
(Él társam is ott – pár mai – legkülönb.)
De mindjárt érzem: valami visszatart.
Mi? Nem tudom. Ám úgy látszik: erős!

Azt mondom néha: talán a gondok... család...
De lehet más is – – Elég, hogy maradok,
A csillagokat kérdeve: jön-e már tavasz?
Míg havat pallva a Budvár körül
Sors szele sír... kiugró bérceken
Toportyán dudál – s véreimmal a tél
Felbonthatatlanul egybeölel – –

ILONA TAVASZI TÁNCA

Az egész éjjel ma csupa-egy tavaszszag!
Hullámai az erdőszél felől
Át-áthömpölyögnek a tisztás fölött is,
Melynek szögében a borvízkút bugyog.
A vízről könnyű gőz lebeg titokzatosan
A hold felé, mely puffatag arccal áll – –
A forrás fejénél, nyirkos, fekete kövön,
Valaki ül, hajlottan, háttal a holdnak –
Tenyerébe rejtett arca láthatatlan –
De azért mi tudjuk:
Ő a bujdosásban levő fekete királyfi –
Siratja eddigi tavasztalan életét,
S az élő vízzel könnyei egybefolyznak.

De most egyszerre: ő is fülelni kezd:
A sűrűségben halk zenepengés –
Mint közelgő szava pengő citerának –
S a tisztásra – mint áprilisi kis szél –
Kipenderül – elegyes népsége élén –
Egy világszép nő – tündér sem lehet szebb!
De az is ő – maga: Ilona ő, aki most ím
Itt megjelent – eljárnai tavaszi táncát.
És járja is, ugyan csodaszépen, igézetesen –
Egy tündéralom: ő maga, hajladozása,
Míg szép bubi-fürtei szállnak a szélben...

A bús bujdosó feje fölemelkedik –
Egy jávorfácskából való furulyácskát
Hall messzebről, s bizalmasan ismer azokra,
Kik kereken a tánc köré telepedtek.

Ott: Erős János egy fatövön; tarisznyája
A hamuba sült pogácsákkal előtte –
Vállán Hüvelyk Matyi, – nincs egy percnyi nyugalma!
Errébb: Mihók s a többi... egész meseország!
Mind nézik a táncot és lelkük repes,
Amíg egy új jövevény meg nem zavarja őket.
Mert most a sűrűségből nehézkes csörtetéssel,
Mord brummogással medve koma cammog elő –
Az egész telet alvással tétlenkedte át,
Legfennebb ha néha megnyalogatta a talpát,
Mellyel korábban párszor tövisbe lépett.

De most a heje-huja őt is idecsalta –
A körön kívül megáll, nézelődik –
Eszébe ötlik egykori táncstudománya,
S egyszerre – lopvást a tündérre figyelve –
Utánzó mozdulatokkal himbálózni kezd.
No de kelt is a furcsa tánca feltűnést!
Körül mindenki a mást bökdösve mulatozik.
Mihók rossz süvegét hahotázva hajigálja fel,
S a vígság zajlik s terjed, amerre látsz – –
Még ő: a halvány Júlia szép leány is mosolyog –
... A tündértáncból így lesz medvetánc.

MINEK MA VERS?

Jó sógornőmnek: Molnár Károlynénak

Minek ma vers? Oh, minek és kinek?
S ha van is: kinek, ki zendíti meg?

Ki tud ma tenni hanggal oly csodát,
Hogy minden egyéb hangot hasson át?

Hogy minden zaj s jaj, amivel tele
Az élet, zengjen egybe, mint zene.

De az harsogjon, törvény is legyen!
Ahogy Ő szólt a Sinai-hegyen.

Oh, korunk, ennek nem kora! – szegény
Világunk egy szilánkká tört edény.

Egy sokszorozott, újabb zűrzavar –
Nincs, aki tudná: gőze mit takar?

S mily iszonyat! Csúf tehetetlenek
A lelkünkön torz kéjjel fekszenek.

Erőszak a rend. Az okos: bolond!
S a sértett Ember pusztában bolyong.

Még sokat kellhet ott bolyongnia,
Míg új fiút szül új Szűz-Mária!

Talán majd akkor minden rendbe jön –
Ma kinlódunk kell némán és külön.

S fellökődvén is: a kínok s dühök
Hangja torkunkból véresen hörög – –

LÓFÜRÖSZTÉS

(Részlet egy tervezett nagyobb versciklusból)

Vasalt paták csattognak a kavicsos parton...
Két székely lovas jó két pár lóval a vízre – –
Rögtön le harisnyát, inget, – s már benne csobognak.
A víz hamar az állatok szügyéig ér föl,
Sodorná is őket, de szorulnak a térdek,
S működnek a sarkak, fordulást követelve –
A lovak nyúlt nyakkal engednek a parancsnak.
Így fordulnak, megúszva, föl és le néhányszor,
Míg egyik legény rikkant, s hetykén veti hátra:
Szorítsad, Imre! S ez rá: ne hagyj magad, Áron!
S kacagnak nyersen a játszadozáshoz –

Majd ezt megunva, kiállnak a partmenti sekélybe,
Szikkadni a napra, mely roppant fényt, hevet süt!
Aranypor a sok csepp, megrázkódván az állat!
Így lovukon, szinte helyükre kövülve időznek,
Két szijas székel, bajviselt, bús konokarcú –
Fölöttük madár híz, árnyvető fellegek úsznak –
A dél még izzóbb, – ők állnak rezzenetlen
Szoborként. Egykor így álltak (ők, vagy apáik)
A Prutnál is, – így a gránátszaggatta Doberdó
Szikláin, – akár Pennsylvania gyilkos levegőjű
Bányáiban, s álltak, ahol csak állniok kellett,
Keserű daccal, sorsuknak szembeszegülve.

S én nem tudom a sorsot, mit tartogat még ezutánra,
E végzetes ég alatt lesz-e még öröm?
De tudok annyit, hogy ha öröm helyett
Tüzes mennykövek szakadnak is itt le,
– Míg gyászosan évek százai húznak el –
Ők örömtelenül is, ha bajba tébolyodottan:
Itt fognak állni örökké, – Hogy Imre szorítja,
Áron pedig... Áron nem hagyja magát!

MEGHITT SZAVAK EGY ELKÖLTÖZÖTTHÖZ

Lenge felhőkkel szembe a hold
Telten, kigyúlva lohol –
Ki úgy szeretted az éjt, anyám,
Most látod-e *ezt* valahol?

Mert *vagy* valahol – annak, ki volt,
Nem-lenni nem is lehet.
Nincsen hova tűnj – térben a Nincs
Nem találhat teret.

Még soha ezt nem *tudtam* így,
Mint most, és ennyire
Élőnek nem éreztelek,
Halállal olyan tele.

Élet s halál: két-egy titok,
Léttelenek külön –
Az éjben titkos áramok
Kerengnek – kör-körön.

Az éjben titkos áramok
Futkosnak – mind üzenet!
Oh, te is üzensz nekem, tudom,
És nyújtod jó kezedet.

Csak nyújtsad is, – nézd lelkemet:
Riadtan tántorog – –
Mostanság annyi borzalom ölt:
Kétségek, undorok!

Zúgó fejem csitulni megint
Egy jó ötlet keres –
És erre kié jobb, mint akinek
Saját szíve is sebes?!

Megszenvedtünk! Te miattam, – én
Mindig csak más miatt.
Ideje is, hogy végre veled
Legyen a te rossz fiad.

Veled, te borús, te jó, te – Anya!
Egyetlen-igaz-szerető!
Soha nem kérő, csak mindig adó,
Szívéből etető!

Oh, most is etess, hiszen akkora
Nagy ínségben vagyok!
Híres dacom omladék, erőm
Egészen elhagyott.

S bízni sem tudok, tudva, hogy
Torz lehet és hamis
A szentségnek hitt legnagyobb
Asszonyi áldozat is.

Fogj kézen hát, és el se bocsáss,
Maradj meg gyámolomul,
Lelkemről úgyis mind, ami súly,
Tán nemsokára lehull.

Jó lesz a magasba, gáttalanul,
Majd együtt siklani –
Ha nem béklyóznak végre a föld
Sötét hatalmai.

Itt hagyni e dúlt bolygót, melyen
Már semmi sem segít –
Itt: sárba haló szép fényeit,
Békétlen embereit.

Suhanni, cikázni fölfele,
– Mint képzelet: oly szaporán –
Hintázni szédítő-sebesen
Csillagok fényfonalán.

Így jutni világba, mely csupa csend
És béke – mély fehér...
S ahonnan a fénynek is talán
Kell száz év, míg ide ér!

ŐSZI HAJTÁSBAN

Az erdőaljból visszhangos csaholás zeng –
A sárgásodó homályban láthatatlan
Kutyák hajtanak, dühösen nyargalászva,
Míg te lenn pállott, fakult mezőben állasz,
És föl ijedsz: jaj, beh hamar, beh hamar jött
E változás, ez a nyárból-ősz, amikor már
Már semmi sehol, csak e kongó széles üresség.
Elhúztak messze a nyár tollasai is,
Akárcsak éveid, – annyi önáltatásod,
Lásd, ide vezérelt, hogy ily egyedül vagy!

S míg arra gondolsz, riadozva, ha mostan
Azok rád törnek, látnod kell: nincsen egy zug,
Rejteni téged, ahol még kevéssel előbb is
Titokbarlang nyílt, s vágylugas mindenütt,
Ahová csak néztél, – sötétlobogású
Máglyád sem ég már, hogy sújthatnál, ha jönnek,
Sújthatnál csóvát véres és vad szemünkbe!

Nos, rejtőznél hát a kedvesed hajába!
De jaj, beléd fáj: az egy igazi kedves,
– Ki neked az volt, csakugyan – ősz hajával,
Bús anyaszívével két éve síri alvó...
Föl kell hát végre fognod: nem tudsz menekülni,
Az ősz kutyái, végzetes, vak dühükkel,
Mind szűkebb körbe zárnak, konokul közeledve,
(Míg sebzett szíved sok vérnyoma is elárul)
Végül is nem tehetsz mást: míg messze kis harang
Szemedbe vissza kis ijedt gyík tekinget,
Te pár szál aszott virággal ujjaid közt,
– Menekülni se vágyva – csak megadod magad!

MINDEN FÉNY HUNYTÁN...

Most, most mutasd meg, mikor éjjeledik már,
Mekkora hős vagy: nem ijeszt a sötétség!
Csak nézel elébe rezzenéstelenül,
Várván, mikor fog egészen átölelni.
Mert könnyű ám addig játszani hősként
Sötétbe-bújósdit, míg egeden fény:
A fiatalság fénye lobog még
És hinni tudod, hogy valaki eljön
Érted is – – rád lel – – egymásra nevettek –
S a napra kilépve, úgy mentek tovább,
Mentek, kéz-kézben, alkonyodásig –
Söt azontúl is – teretlen tereken – –
Így könnyű zengeni is: ne félj, ne félj!

De bezzeg más, ha tudod: valóban az éjjel
Von árnyaival percenként sűrűsödő
Őrséget köréd, s nem vághatod át már –
Látod: hiába vártad, hogy bár legalább egy
Megcsúfolatlan öröm jusson ki neked is,
Melyet te dalolva holtodig ünnepejl...
Így elmaradván ő: elmaradt ünneped is –
S te most, örökre szivedbe fagyott dalaiddal,
Csak mész tova egy sötétedő mezőn,
Melyen utad elvesz, s magányod súlyosodik – –
... Légy ilyenkor hős, aki csakugyan az,
S minden fény hunytán sem ismer tétovát –
Menj római módon végzeted, halálod
Elé, egy-kettő, előre, előre tovább!

EGY VOLT VADÁSSZAL...

Kovács Lászlónak

Egy volt-vadással beszéltem az este –
Rég nem vadászik –: eladta fegyvereit, kutyáit.
„Nyerskoszton” él, s az oktalanul kiontott
Vértől már borzadt, álmában is elejtett
Vadakat látott, – szemük csupa vád volt.
Hát abbahagyta...

Barátom után én
Beszéltem el, hogy én magam is mily
Furcsákat érzek, már éppen émelyít
A sok baj és jaj – a másé is, az enyém is –
Ez általános és idült zűrzavar,
Mely a föld mosolyát iszappal ölte el,
A sok erőszak, mely erdei vadnál
Úzottebb vaddá alázta az embert,
Egy rejteket sem hagyván meg, ahol bár
Perc nyugta legyen, sőt könyveim közt is
Megborzaszt sokszor, hogy csodált nagyjaim
Halottan enyésznek; enyésző sejtsomó
Dosztojevszkij szent szíve, Goethe agya – –
Ilyenkor izzó, vad indulat űz fel,

Ki, ki, levegőre, rohanni mezőn át,
S kiáltani: nem, nem! Nem kell az enyészet,
A gyász, a halál már! Az kell, hogy az embert
Engedjék élni, örülni – ezért lett,
S nem gyűlölködve szorongani folyvást!

Folyt pedig e jámbor, meghitt beszélgetés
Ezerkilencszázharmincnégy őszén,
Míg teljes üzemben volt szerete a földön
Minden hadiszergyár, s a Riviérán
A titokzatos Bazil Zaharoff
– Mint vérre leső, nagy dzsungeli dúvad –
Szimatolva hunyorgott az őszi napon.

SZIDDHÁRTHA ÚJBÓL ELTŰNIK

Reményik Sándornak

Itt mély a víz már, s csobbanástalanul húz
El partjai közt, – nagy volt az útja eddig!
Tükréből rám egy emlékfelleges arc néz,
Mellette bús fűz titokzatos árnya.
A folyamról föllibegő köd lopva körülfoly
Mindent a berekben, melyből a hang is eltűnt –
Jó most ez a csend, a zavartalanság áldott,
Hűsítő csendje, – oly régóta esengem!
Közben a lelkem is ősz lett, olyan ősz, mint
A fákról lecsüngő köd szakálla, s fáradt...
Az aranytollú csodamadár sem
Csalogat többé ligetről ligetre.

Csak lótoszt enném, eszméletlen felejtést,
Már ne gyötörjön: ki voltam s ki lettem –
Hogy tündökölt, milyen folttalan-fehéren
Szép ifjú hitem, – királyfiपालástom...
Csak egy virág volt nálam, hogy útra keltem –
S én bíztam: örül majd és jobb, szelídebb lesz
Mind, akinek csak megmutatom egyszer.
De hol van ez már tőlem, s én hol vagyok ettől?
Lerongyosodva, vér- és sárlepetten?

Csak így sikerült otthagynom a gyilkos
Ölelésű vásárt, erőszakos, örült
Derviseivel, az árusok s pecérek
Szünet nélküli, nyers rikácsolását,
Hogy fülem, szemem egyszer ismét pihenni tudjon.
Óh, mindenestől is pihenni volna jobb, mint
Rút görcsben együtt rángani milliókkal,
Fekélyesek közt fekéllyel elkenődni,
Csak látva, hogy önt el mindenkit a kórság,
S nem tudni a bajnak szerét sem, okát sem.

Leprás a föld, – a csillagok is bizonytal
Irtózva nézik iszonyú rothadását,
Mit senki tanáccsal vagy tettel meg nem állít.
(Minden kísérlet: csak méhdöngés viharban!)
Már tisztulását nem várhatom én sem!
Reményt feladva, halálos iszonyatommal,
Itt már csak arra a pillanatra várok,
Mikor egy leszek újra, kiszakadt rész, az egészszel,
A volt meg a nemvolt is egybemorajlik,
És tudtom nélkül forog a változás – –
Míg valami jobbat forog ki végre. (Talán
Hétszer hét század is eltelik addig.)
Majd arra ismét eljövök még, de akkor,
Akkor villám vagy ostor lesz a kezemben!

EGY LEVÉLBELI KÉRDÉSRE

György Dénesnek

Hogy lettem költő? kérded. Vajon az vagyok-e?
Költő – – különben e fennkölt szót nem is szeretem.
De ha végre (mondjuk) volnék is ilyesmi:
Úgy az voltam én már, mikor legelőször
Falusi kertünk tavaszodása közben,
Vagy lesve egy vén vár esti óraütését –
Csodálkoztam rá kisgyermeki szemmel
A bontakozó világ csodáira, és ezt
Meg-megpróbáltam eldudorászni dadogva.

S az leszek: költő, majd akkor is, ha a gondok
Szirtjein elvérezve, már csak az elmúlásra
Várok, hang nélkül, mint aki néma.
(Ami, érzem is, immár közei-bizonyosság!)
Holtomba is úgy bukom –: titokzatosan!
Tán csillagok esnek, vagy tán csak eső sír,
Egyedül ő siratva? Nem, nem tudom én sem.
De tudom, lesz majd, aki itt – ahol én most
Gyakran bolyongok nyugtalanul – megérez
Valami szomjú sajgást, mellyel tele ég s föld.
Te is kivált, ha egy teljesező tavasszal
Jönnél ide: holdas éjjel a mély berekből
Ereznél ömleni sűrű illatözönt,
Nagy virágokról, melyeken vér a harmat,
Míg hallasz dalt is, mely zengő áradással
Tobzódva dalol ki elmondatlanokat.

VALLOMÁS SÖTÉT TITOKRÓL

A lelkeim áldott a lelkek között,
Új reményt hordoz, feszülő csírá.
Ezt, gondolom, ki tudja hordani,
S akkor csodát lát ismét a világ!
Csodát, eleven, amilyen még soha nem volt –
Az arca naparc, a tekintete mennybolt,
Egy külön világ teljesen, s ha meglesz:
Az enyém, az én szellemgyermekem lesz!

De míg oldozom, hogy mit is jelent ez:
Koppan a lépcső, s a világ felől
Valaki ismét nyugalmamra tör.
Előbb csak a szomszéd szobából jelez
Bajt idegen szó s más efféle nesz.
Nevemet hallom egyszer-kétszer, aztán,
A gond nyomul be hozzám!
Vén, sunyi némbor, – előbb tettetett
Alázattal keresi kedvemet.
Megtisztel, mintha csak ez volna célja.

De leül (mert, ha nem: még elalél)na)
S tovább ültében duruzsol, – hiába
Töltetve gyorsan elfolyó időmet,
Míg fogytát érzem teremtő erőmnek,
S csak őt figyelem, szinte leigázva.

Eközben, lesve nyűgöző, meredt
S gonosz szemét, rá dühvel ismerek.
Oh, e szemnek már volt hatalma rajtam,
Sokszor vett arra, amit nem akartam.
Sokszor botlatott, buktatott,
Alázatlépcsőn sokszor járatott,
Sok kelletlen cókókot rám rakott –
Hogy a kinban, míg rogytig azt cipeltem:
A kellőbb terhét elvetélte a lelkem.
Most is miért jött? – jeges iszonyat
Önt el, hogy látom: felém tapogat.
De ő csak megfog, s irgalmatlanul
Lelkembe szúr.

És bennem ismét meghalt valami,
Hányadszor, – meg sem tudnám mondani.
Hányadik szép, megfogant kín, öröm –
Tán jobb is lenne mindannyit feledve,
Csak keringélni kimért körömon – –
Ezt gondolom, de mikor estelente
Szobám (mint most is) vak lett már belül:
Vergődöm, verten, tehetetlenül,
Majd föl-le járok, föl-le, föl-le egyre –
Kinézek: nincs-e künn számomra hír?
De az ég is csak vaksi-szürke, vedlett,
Még négy falam közt, mely főjt, mint a sír,
Az örökre halott meg-sem-születettek
Kisérteti, vádló tömegkara sír – –

TAVASZI ÉNEK

Egy-egy nap ugyan még télutói, friss –
De azért bizony már itt van április.

Ez a változékony, kedves, víg betyár,
Aki szerte rügyet s reményt keltve jár.

De jó is, hogy itt van s könnyít könnyedén
A tél számos terhén, gondok nehezén.

Jár-kel, s amit fényben ki-ki tőle kap:
Annyival mindenki több lesz, gazdagabb.

Tavasszal hát ne is mondja senki se,
Aki kék eget lát, hogy nincs semmije.

S azt se mondja senki, meghalt az öröm,
Mikor nap csillámlik víztükroön, fűvön –

Bodor selyemfelhők úsznak magasan,
Szirtről ér bukik le fehér-habosan –

Illat, ének, álom lebeg ég felé –
S mindez a mienk mind, – minden emberé.

Enyém is, ki pedig sokszor hiszem azt,
Hogy már semmim sincs, – az öröm is riaszt.

De most, látva, rám is nap süt kedvesen:
Minden kicsi jelben a tavaszt lesem.

S úgy is élednék, mint itt, a friss csodák
Között vízre hajló, szagos barkaág.

AZ ARANYKEHELY

Sokféle gyötirelem, kín kalapált keményen,
Edzett, hajlítgatott, míg (edződvén s hajolván)
Végül is végleges és teljes lett a formám,
S lettem aranykehely, kín s gond szülötteképpen.

Most így pompáskodom, kis zugom unt ködében,
Várva egy-egy pazar percet, hogy csiga-formán,
öblöm csak zengeni kezdjen, s megtelve lomhán,
Csillantsa meg borát, mély tüzekkel, sötéten.

Mert most már tudom én, hogy ami bennem olykor
Fölbuzog: mélytüzű aszú, s nem zsenge újbor –
fis mégis, valami meg-megborzongat éjjel.

S lennék: nem díszpohár, hanem bazári, durva
Üveg, csak párszor úgy telhetném színig újra
Az ifjúság habos, szüreti friss levével.

TÉREN

Mindegy akárhol. Itt-e, ott-e. Tér: tér
Bécsben, New Yorkban, Omszkban, Kairóban.
Sok nyüzsgő vágy, terv, magát csalva: célt ér – –
Gépkocsik – – zsúfolt villamos – – De hol van,
Hol e riasztó zajban, vak zavarban
Egy békés zug, ha csak egy talpatatnyi?
És hol egy jó arc, emberé, ki meg tud
E bozótban is embernek maradni?
Ím lábbal szembe s láb nyomába láb
Nyomul sietve, szüntelen cserében –
De nincs egy hang, mely fölzúgjon keményen:
Megálljatok! Így nem lehet tovább!

Csak meneteltek sivár szédületben,
Mint ostorral vert igás állatok –
Riadtság üz, míg minden telhetetlen
Vágyatok folyvást „javakért” vacog.
Nem szent nektek egyéb,

Csak az anyag s a gép –
Nagy, kicsi ennek ütemére lép.
S ebből közönként csak egy mozicsillag,
Horogütés-zseni,
Rugó-nagyság tud kizökkenteni.
Van is, kit egy „meccs” szélhűdésig izgat.
Igaz: nem sok, – ma ennyi szám nem is szám
(Sőt nincs is szám, mely számot adna tisztán.)
Fő az, hogy meg ne álljon a roham –
S öklözhesétek egymást vak tömegben,
Melynek boldogja is boldogtalan.

Csak folyvást, folyvást... nehogy e kegyetlen,
Torz bővületből ráeszméljete,
Hogy amíg így az „életért” loholtok:
Magát játsszátok el, az életet!
Felejtitek mind, hogy e rengeteg
Füstös tetőn túl vannak havas ormok –
Fehéren fénylők – s vannak zsenge zöld
Lankák meg erdők, virágos mezők.
S nyarak is vannak, áldott, gazdag őszök,
Viharok és a megtért kikelet
Illataival nyargaló szelek –
S van holdfény is, mely lombon át pereg –
Egy rég hallott hang – emléken megőrzött,
Mely néha most is halkán ránk köszön...
Igen – ez van mind, és még van tömérdek
Egyéb is, ami nem marós önérdék,
Nem egymás vesztén gyulladt káröröm!

De hasztalan e háborgás külön –
Ím ti csak mind az egymás rossz nyomán
Kerengtek göggel, ingerült közönnyel,
Rúzs-lárvás arccal, véres szörnykörömmel,
Szánalmas vígan, mohón, ostobán.
S immár így is tart ez a kerge farsang,
Míg egyszer ég és föld egymásra harsan –
Egy páratlanul hatalmas vihar
– Hogy a romon friss fű nőhessen újra –
Rommá zúz mindent, széltében lezúgva.

Majd akkor ez a vásár is kihal.
Elpusztultok nyom nélkül, korcs-korostól,
S velem, ki most (mint hibbant félapostol)
Síralmunkat e kergület-fokon
Rekedten vijjogom!

VERS

Vajon ez-az hogy is van itt,
Mit akar és akar-e folyvást:
Csak sejtem, – tudni nem tudok mást,
Én akartam rég valamit.

Igaz, hogy akkor reggel és
Derű volt minden, csupa harmat –
(Vagy csak *tetszett* a fiatalnak,
Akin magán se volt törés!?)

A fényes vizek gyors halat,
S nem epét, mérget rejtegettek.
S nem a halál nyúlt fel mögötted
A vízrehajló lomb alatt.

Ma már ez hol mind? Merre van
A megváltásra kész csodás kor?
Mi lett a sok nagy akarásból?
Ma csak epedek, szomjasan.

Közben valami kiesett
Az életből, – most seb s üresség!
S denevérek szelik az estét,
Mely mind sötétebb, vézesebb.

A dolgom, jaj, egy romba dőlt,
Rossz telken ottrekedt ebé, mely
Féltében olykor szertekémlel,
S az üszkők közt fel-felüvölt – –

HIGGADT TAVASZI ÉNEK

A házokról a hó lejött, s az utcán
Hangos diákok víg fruskákat űznek.
Röppent felém már egy cserebogár is.
Ez a tavasz – – gondoltam el. De tegnap
Egy film nekünk Jean Harlow-t idézte,
Az egy-két éve millióktól édes
Könnyekkel gyászolt ifjú szökeséget.
S oly különös volt: ahogy ott csapongott,
Egyszer csak merő meztelennek látom,
Még meztelennél is meztelenebbnek –
Egy váz kalimpált előttem, amíg én
Elgondoltam, hogy foszló teste messze
Sírjában most hogy rezzen a tavaszra?

S ez a tavasz! Gondoltam újra, (mindezt
Így elgondolva), – mert az is valóban!
Tavasz, hogy ilyen gondol most az ember,
Mint ahogy tavasz a rügyattanás is,
Vagy a csillagok cinkos pislogása,
S hogy öngyilkosság is több megesik most!
Tavasz, tavasz! Én egykor a tavaszt
Csak egyarcúnak láttam –: nevetőnek,
Ki gyertyákat gyújt ágak millióin,
Malmokat indít, vágyakat felold –
Vágyakat, melyek rontsanak mohón,
Mindent akarva neki a világnak – –
Mily gyermetegül téves felfogás volt!
Sorsomnak hála: már ki is hevertem –
Ma már tudom, hogy mohóság: botorság!
S a tavasz nem csak cécó, napsütés.

Most éjjelente, míg a künn zshivajgó
Szelet figyelem, nemcsak végtelen
Sík rónát látok, hanem temetőt is,
Amelynek nyirka szintén benne leng
Az ablakomnál elhúzó rohamban,

Ahogy benne a tavalyi avar
Az öt felszívó örök újulásban,
És ami mind, mind alázatra int.
De arra is, hogy ne is csüggedezzem –
Egy örök körtánc apró tagja, mely bár
Néha színt vált, de ki nem hull a láncból.
S mely így: majd felhő, majd szél, fény, virágpor – –
Cserebogár, Jean Harlow, reves csont – –
Vagy gondcsinálta bölcs (mint most), aki
Egységnek fog fel részletet, egészet,
És egy neki már enyészet, tenyészet.

SASOK VIHARBAN

A délnyugati városszél fölött
Hatalmasat dörög.
Szél száguld, porral, táguló körökben,
Villámlást újabb villámlás követ –
Emberarc, ég, föld kénsárgára döbben,
Mindenki futva keres födelet.

Én is ugyancsak kilépek, de közben,
Míg mind sűrűbben gyúlogat a menny ki,
Meglátok boltján két sast fönnebegni.
Látszik: csak játék a vihar nekik,
Egymást kerülgetik –
Félelmet, határt nem ismerve szállnak.
Be jó is két ily szép, szabad madárnak:
Kedvük megárad,
S versenyt az égig egyszerre nyilallnak,
S ha kell: villámtól is egyszerre hálnak!
S így (öket nézve) ezen meg azon
Még elgondolkozom;
És gondolkoznám tovább is, ha nem
Eredne meg a zápor hirtelen.
De már mindenütt kopognak a cseppek –
A levegő is, érzem, hűvösebb lett.

Az is eszembe jut: már újra ősz jön,
Hát nem tanácsos tovább künn időznöm
S ezzel – a földi józanság maga –
Elsietek haza.

ANYÁM KINÉZ AZ ABLAKON

Anyám reggelenként
Ablakán kinéz:
Fiam, künn hideg van,
Ügyelj, ha kimész.

Máskor szól: no lám, hogy
Begyűjtott a nyár –
Nehogy fölhevülj és
Melegen igyál!

Mindig így figyel rám,
Törődik velem –
Most ne legyek lassú,
Most ne hirtelen.

S teszi ezt, mióta
Megszülettem én.
És folytatja most is,
Hogy már rég nem él.

Mert a lelkemben ő
Velem van ma is.
Anyagondja rajtam
Varázsing, paizs.

Ezért rám akármí
Rossz is agyarog,
Nem verhet le, érzem,
Mevéd egy halott!

IMMÁR ÚGY VAN...

Immár úgy van, hogy amerre
Nézek: pernye, köd egyszerre
Szétfut, mintegy szélseperve.

Ami ezer mást eláztat,
Szemem azon játszva áthat –
Nem hódolok babonáknak.

Ha irigyem, ha barátom
Hízeltető karral átfon,
Egy pillantás belelátnom.

Akik holnap istenüknek
Vallják, amit ma csepültek:
Azok is jobb, ha kerülnek.

Inkább, mintsem soraikba –
Álljak magam, mint egy ritka
Magaslati, pusztai szikla.

Így jót, rosszat híven mérek,
Egy-egy szavam érc s ítélet,
Míg az élet egyre mélyebb.

Érzem, közel is az esdett
Perc, hogy végleg bölcs lehessenek –
... Csak ne volna szívem egy seb!

UDIOGENÉSZ LÁMPÁJÁVAL

Mondják, hogy dél van – órám is öt perc
Híja csupán, s a tornyok felriadnak,
A deket zúgva, – csak azt nem tudom, hogy
Mi okozhatja (megvakult az ablak,
Vagy a vakság tán éppen engemet ver?)
Hogy úgy nem jár most az utcánkon ember?!

Vagy lehet, füst, köd sűrít künn sötétet,
– Önzés, gőg füstje, rosszaság ködárja –
Ez árad át most gát nélkül a földön,
Magát minden kis ízünkig bevájva,
Ebben fuldoklik, elborítva szennyel,
Már-már magát sem ismerve az ember.

Igen, ez, ez, vagy lehet: ez sem, – én már
Nem is tudom, a hibát hol keressem?
A tanításban, amely egykor úgy szólt,
Hogy embert ember testvérként szeressen?
Értse meg egymást, bölcsen, türelemmel –
Csak így lesz méltó nevéhez, hogy: ember?!

S mennyit büvöltek több ily szóval is még –
Jellem – – tudás – – ám ezekről ki szól ma?
Ha el is leng künn egy-egy emberárnyék:
Öntelt sivárság sötétlik le róla,
S a tudat, hogy csak fent fog, fent köröm nyer
Küzdelmet bárhol – – Ez-e hát az ember?!

S valami meglök, hogy menjek ki, s utcák
Során, miközben a dél szava kondul,
Lámpával, égő szívemmel, bolyongjak,
Végigfürkészsze mindenkit, bolondul,
S dadogjam egyre, dühös szerelemmel:
Embert keresek, – hol vagy, ember – Ember?!

ÉVNEK ŐSZÉN, KEDVNEK ŐSZÉN

Krenner Miklósnak

Egy fényfukar év már ismét őszi zordult –
Sétáimon mind több s több szélsodorta
Lomblevél érint, – így vetődik olykor
El hozzám egy-egy másfajta levél is,
Azon kérdések: hogy vagy, mi okozza,
Hogy ennyire hallgatsz? – Válaszom ím ez:

Hogy hogy vagyok? Oh, köszönöm, megvagyok, bár
Csak hallgatok inkább, – ámde ez így lesz
Már többet, mint nem, sőt az is lehet,
Hogy szólni is felejték. Szóltam eleddig!
S szóltomban olykor egy-két szirt, fa, virág is
Megszólalt, szólt ez a szükszavú, bús táj –
De titkaikat csak magamnak lesem el már,
Meg sem kísértve kibeszélni. Miért is?

Ős voltam én itt – amikor nekivágtam:
Ekém előtt a rög még sziklakemény volt!
S ha azt a jövő puhábbnak érzi, talán majd
Megérzi, hogy véremtől is puhult.
De már elég az a torz robot, mit egy pár
Végez itt szörnyen magára hagyatva
S lelkét kiteve, míg a többi nézi,
S míg maga is inkább mókákon derülne!

Rám mind fojtóbban már a céltalanság
S az undor hideg kígyói fonódnak –
Hát hadd folytassa más, aki még nem
Unja marékkal meregetni a tengert,
S hiszi: egyedül is elhordhat hegyet!

RÉGI VERS EGY TÉLI SÉTÁRÓL

Messzire belátható,
Sík mezőség, csupa hó!
Rajta semmi szenny, sötétség,
– Mintha volna szűz menyasszony,
Illetetlen, hús fehérség
Fátylaiban nászra vitt –
Hangja sincsen, semmi kétség:
Minden fehér, s alszik itt.

Lépteim, hogy meg ne sértsék
Ezt a csendet, ezt a szentet,
Szinte csak suhannak, és még
Nesz se zörren a havon.

... Nézem egyre, hallgatom:
Tiszta, néma szűzfehérség –
De jaj, rekedt károgasra
Már e szűzi csend riad –
Vedlett varjúraj miatt,
Melynek lomha szárnyalása
Mind csak egy körön kering,
S ott a berki friss csapásra,
Látom, le is csapna mind.
Ámde most, hogy észrevettek:
Szétrebbenek egyre-másra,
S míg kíváncsiság siettet,
Rejtelem varázsa von:
Lassú lépteim futásra
Váltva már, s a lábaim
Elszánt, nehéz dobbanása
Döng a felporzó havon.

Most megállok! Itt van ím,
Már a cél és épp előttem,
A havon egy lábnyi körben
Égnek – oh, beh torz dolog! –
Haragos piros nyomok,
Vérnyomok!

Állok néma döbbenetben,
Míg szemem csak jár, figyel –
De sem közel, körülöttem,
Sem tovább a messze ködben
Semmi válasz, – semmi jel
Nem árul egy annyit el,
Hogy vajon falánk mohó vágy,
Gyilkoló, vak szenvedély,
Vagy csak játékos szeszély
Volt-e, ami itt a hó lágy
Felszínéről így beszél?!
Semmi válasz... Ám e táj
Szűz varázsa megtöröten
Omlik szét, hogy szinte fáj.

És bár köd is lepje már,
Szél sodorjon új havat
Még reá, de jaj, ha ködben,
Rejtve, titkom, elfödötte,
Az a folt csak ott marad!
S mindenütt az ég alatt,
Közel s távol ezer döbbsent
Hang is rázúg: szent-való!
Az a folt csak ott marad –
Ott marad, s így szerte körben
Már e hó sem az a hó,
S nem is lesz már (mi különben
Csak nemrég volt) az a csöndben
Szennytelenül szunnyadó,
Néma, szűzi tiszta hó – –

LÉLEKHÁBORGÁSRA – CSILLAPÍTÓNAK

Ne háborogj, lelkem, végromlást se jósolj!
Nem vesz el a világ, ha bomlik is olykor.

Jön idő, hogy ismét kedvesebb lesz élni –
Megláthatja tisztán, aki majd megéri.

Most, igaz, forr, s szennyét köpködi a mélység –
A nap is a gaznak segíti növést.

Most, igaz, kapzsiság, önzés toroz nagyban –
Hogy még csöpp mérséklet, szégyen sincsen abban.

Most egy-egy szabadnak mutatkozó vályú
Felé marakodva fut száz falánk szájú.

Egy-egy korcs, a sors egy silány felkapottja,
Emberséged jogát is megtagadhatja.

Sőt meg kellett érned: ilyenek szavalnak
Emberségről neked, – hüledezel: hol vagy?

De nyughass! Farsangjuk úgysem tart sokáig!
Kezükben a gyöngy is hitvány sárrá mállik.

Ahogy a tudatlan, módba csöppent gazda
Sem tud gyarapodni – földjét csak apasztja.

Mert nem elég ám csak vállalni akármit –
A kontárság végül mégis kiviláglik.

Ők is (nem ismerve a lovaglás titkát)
Lecsúsznak a lóról, előbb, mint gyanítnák.

Így sok áldicsőség szégyenülést ér még –
Mert végül is kell hogy súlyt kapjon a mérték?

Érték kiderüljön, salak lemerüljön –
Jó, rossz egyaránt a helyére kerüljön.

Akkor neked is még jut hely a világon –
Minden lépésedet nem terheli pár gond.

Versed is, mely épp most, korbácskodó kedvvel,
Maiakon csattant, holnapokba zeng el – –

ALKONYATI ELTŰNŐDÉS

Hevertemben sűrű
Esthomály lep, átfon –
Már szemem se küzd, hogy
Benne valót lásson.

Beleréved szobám
Egyik szögletébe –
Életreggelemnek
Rég múlt idejébe.

Beh sokat is ígért
Az a régi reggel!
Mindent, ami csak egy
Szép, nagy élethez kell.

Csodás, nagy szerelmet,
Amely nem lebéklyóz,
Hanem föl-föllendít
Sok szép, magas célhoz.

Módot: lehessek jó,
Emberségre bátor,
Ki gazságot üldöz,
Igazságot pártol.

Tudjak fajomért is
Dicsőt cselekedni –
Ami nevem hírét
A jövőbe zengi.

Utazhassam is, ha
Csábít Róma, Bangkok,
Avagy Kamerunban
Keresnék kalandot.

Álmokban tehát így
Dúskálhattam váltig.
Jó lett volna, ha csak
Fele is beválik!

De jaj, napom előtt
– Alig múlt a reggel –
Tartós ború: gond és
Baj terjeszkedett el.

Vihar is jött, utak
Ezrét elsüllyesztve –
Azóta is tör, zúz,
Hol közel, hol messze.

Tüze estémen is
Át- meg átvillámlik.
Talán vége sem lesz
Világ pusztultáig.

Mit is kezdhettek még,
Időn, módon is túl?
Ilyen este útnak
Már senki sem indul.

Jobb is, ha így – látva,
Rám itt nem virrad nap
Elgondolom: világ,
Maradj hát magadnak!

S nagy hirtelen, háttal
Álomnak, valónak,
Magamra huzintom
Haláltakarómat – –

(1943)

VARRÓ DEZSŐ

SZENTÉLY

Dánér Lajosnak

Ahol az első csókot adtad,
arra ne menj,
mert fájnak a hegyek.

Merre először megölelted,
kerüld,
kitépik szíved a fák.

Ahol megláttad,
hunyd le szemed,
örök könnyfátyol lepi el,

BOSZORKÁNY

Kezei?
kis csillagkacsók.
Válla?
szellőben sóhajt az este, ha megvillan.
Ajka?
kis vágyak piros ívelése.
Kis orra?
hisz érte illan a rózsairat.
Szemei?
vad férfiálmok kútja.
Jaj.
odahullt a tekintetem!

RAVATAL

Ajka fehér,
fény sem remeg
barna életszántotta testén.
Két karja renyhén
örök nemtörődömség gesztusával
tapad kebléhez,

igazi halott!

Arcát szeplőlegyek belepték,
és amikor kiterítették,
sírtak!

(Kolozsvár)

CIRCUMDERUNT ME...

Négy méterrel leszek lennebb,
holt lesz a Hold, a Föld merev.
Hegyek helyén üveghegyek,
szemem helyén üvegszemek.
Megállanak a patakok,
elém a csend letérdepel.
Őrjöngő éter átkarol
és mosolyogva válaszol.
És letapossa szívedet
és átlépi a szívemet.
És lekacagja titkodat
és megfejti a titkomat.

ÁPRILIS

Aranyszekereden
ne jöjj ide,
halálom vagy,
mert még tél vagyok.

Virágaim
szíromtalan sírnak,
ne jöjj ide,
fényedben meghalok.

Aranyfátylad
ne kússzon a fákra,
szívem hószírom,
nem bírja ki.

Fáj ha zöldel
ezüstös fővel
a picusfa,
a kicsi kétlaki.

Dongó vággyal
méh ne jöjjön értem,
kis fullánk is
halálos sebet ejt.

S a huncut árny,
a rügyek árnya is
játékosan
megejt.

Nagy sodrással
szörnyű part felé visz,
felvérez
a patak kedvű sánc.

S babonásan
bölcsőmhöz kötöz,
a naptányérú bűvös
gyermeklánc.

SZÜNET

Pihenj te is,
láttad a holdat,
vízen pihen.

Aludj te is,
lassan a méhek is leszálltak,
pihenj.

Hallgattad, a
füzek dala
megállt.

S a gém
lágymezőkkel
leszállt.

NOCTURNO

Aludj, aludj, a víz ezüst,
az éjnek tükre van,
az ég, az ég, olyan magos,
ha béke, béke van.

Már szőke hársfa illatú
királyleány a csend.
A nyirkos holdat fésüli
az éj, az éj, ma szent.

POR ÉS VIRÁG

Egyszer kilépsz magadból s itt hagyod
a széket, ahol leültél: itt hagyod.
Beissza a rózsafa asztal
illatod.

Ha át is kelsz a nagy vízen,
az ág hegyén
csak szél pihen.
Tücsök cimbalmozik.

Nálad is csak ősz lesz,
éppúgy mint a fán.
Fiatal ágyadig
bedereng az árny.

Fiatal testeden
eltompul a fény.
Fiatal szemedben
kialszik a fény.

Fiatal derekad
rátapad a székhöz.
Zárjelbe fut a szád,
ismeretlen vén lesz.

Öledig fut a ránc
leányos melleden.
Benned is megszólal:
– Most én következem –

Megteszi lépését
az első indulás,
itt föld lesz az ásó
és föld lesz, aki ás.

Gyík ha szalad,
reszket a rózsató,
nem a szemed,
itt meleg a kő.

Nem bánt idegen ízzel
a szokatlan.
Ha zápor mos,
ha felkarcsontod koppan.

Testvér leszel a vízzel
és, mint az éjszaka,
eggyé leszel a földdel;
s testvéred lesz a fa.

Kihajt a kékség a szemedből,
kék lenvirág,
kihajt a jóság szívedből,
por és virág.

Itt vársz te ezer évre,
táncoljon térdig benned
a halál tánca, por
táncoljon térdig benned!

Napfényben ibolyák közt,
föld lesz a föld.
Vigyorgó koponyák közt,
föld lesz a föld.

Csontok jég hüvelyében,
föld lesz a föld.
Ilonák lányos ölében,
föld lesz a föld.

Sziszegve kúszik alakodra,
föld lesz a föld,
és megőriz, mint lánykorodban
anyád, a föld.

Megszoktat csenddel, anyatejjel
hallgat a szád,
mosolyogsz és a mosolyodban
por és virág.

RIGÓDAL KEDVESEMHEZ

Titok, mindig titok
az öle, a szeme.
Megölhet kezéből
egy rózsza levele.

Titok, mindig titok,
ott is, hol leplezett,
akkor is, mikor sír,
és titok, ha szeret.

Haját és derekát
csupa fényből fonták.
Jókedvű angyalok
az égnek áldozták.

Mellére gondolok,
a száját keresem.
Mindig csak ő kacag
és ő a szerelem.

Ő tehet királlyá
egy csókkal, amit ad.
Érte leszek örült,
ha vágya elapad.

Pokolba vethet és
előnt a pénzmaszag
eperízú száján,
ha kitör a harag.

Csak tőle rettegek,
ha kedvét nem leli,
jég-tulipánokat
nyílnak keblei.

Játékos állat ő,
mint az árny, mint a lány.
Fülemile-ének
a batul almafán.

És vele alszom el;
amikor ébredek,
úgy ébredek, mint a
játékkal a gyerek.

Fülébe dúdolom
síró rigó-dalom,
mint az éj, feketén
és sírva dalolom.

Fekete rigónak
sima gyep az ágya,
mint az éj, fekete,
s szerelem a gyásza.

[Erdélyi Magyar Adatbank]

MÚFORDÍTÁSOK

[Erdélyi Magyar Adatbank]

[Vákát oldal]

VASILE ALECSANDRI

EMLÉKKÖNYVBE

A Cserna zúg, morog, szálfákat döntöget,
dühében föltúrná a sziklatömböket,
néhol nagyot zuhan, máshol meg elterül –
a szirt ott áll tovább rendíthetetlenül.

Az életünk se más, az is folyton rohan,
bőszén vagy jámboran, búsan vagy boldogan,
kavargó sodrában sok minden elmerül –
az emlék megmarad felejthetetlenül.

(Mehádia, 1842)

Fordította Bardócz Árpád

BÚCSÚ MOLDVÁTÓL

Óh, be fáj itt hagyni téged,
szép hazám, te drága föld:
ezt a lombos hegyvidéket,
melynek minden ága zöld!
Életem belőled árad,
itt ringattál kebleden –
más ország is van, de nálad
nem hiszem, hogy szebb legyen!

Kéken csillog fent az égbolt,
oh, de már mi haszna van?
minden fáj most, ami szép volt,
minden oly vigasztalan.
Fáj, hogy el kell mennem innen –
gyász tölti be lelkemet:
hull a könnyem, s bennem minden
kedves élményt eltemet!!

Nem tudom, ha már a bánat
innen egyszer messze vitt,
látom-e még ezt a tájat,
vagy mindent elvesztek itt?
Mert nincs párja e vidéknek:
vize gazdag, hala sok,
s ormaikkal égig érnek
nyugaton a havasok.

Erdeinknek mély a csendje,
ám ha fúj az enyhe szél,
dallá válik s ringva-csengve
édes-bús nyelven beszél.
Mért kell innen messze mennem,
hol másak az emberek? –
itt mindenki szeret engem,
s én mindenkit szeretek.

Búcsúznom kell! itt az óra!
rétek, fák, vizek, hegyek,
holnap reggel virradóra
fájó szívvel elmegyek.
Oh, uram! gyászom ne vedd el,
hadd, ha rám vész árja ront –
csak azt kérem: két kezeddél
áldd meg ezt a drága hont!

(1848)

Fordította Bardócz Árpád

VÁGY

Zöld a vidék, hull a barka,
aranyfény száll a gallyakra;
víg a falu, hí, marasztal –
be sok öröm van tavasszal!

Csöndes este, halk madárdal,
erdő, tele gyöngyvirággal,
kerek telihold az égen,
hogy a rét is fényben égjen.

Víg a pásztor, szól a sípja,
fáj a szívem, vágy hasítja;
csörög a víz, fut a hídhöz,
a vágy nem, hagy, újra kínoz.

Add, uram, hogy szárnyra kapjak,
s elrepüljek, mint a darvak –
fent száguldjak az egekben,
a fecskénél sebesebben;

elrepüljek messze-messze,
tengerek ködébe veszve,
át a földön, a világon,
mert ez nem az én világom;

átsuhanjak fényen, éjen,
hogy a vágy utol ne érjen
s túl vizen, hegyen, lapályon,
soha rám már ne találjon!

(Iași, 1852)

Fordította Bardócz Árpád

GRIGORE ROMALO SÍRJÁNÁL

Megint borúsabb az ég felettünk,
kihunytt egy láng a felhők között –
gyászol a szívünk: akit szerettünk,
tőlünk örökre elköltözött!

Hős honfitársunk! sorsod betellett:
idegen földön ért a halál –
porhüvelyednek sírhelye mellett
vándorcsapatunk céltalan áll.

Aludj békében e partszegélyen,
legyen az álmod lenge selyem,
hullám ne bántson, vihar ne tépjen –
könnyünk se hulljon e szent helyen.

Szállj innen messze, te tiszta lélek,
az élet nagyon bús ideleenn –
elmondom otthon, ha visszatérek,
mit szenvedtél itt, mint idegen!

Titokzatos szél suhog ma rajtunk,
ki tudja, sorsunk mit rejteget?
Szomorú búcsút suttog az ajkunk,
mikor elhagyjuk sírhelyedet.

(Konstantinápoly, 1849. május 31.)

Fordította Bardócz Árpád

MADÁRKA

Mit búsulsz madárkám,
egymagadban, árván,
itt a fák alatt?
Nézd, eltűnt az éjjel –
friss fény bontja széjjel
már az ágakat.

Száll a szürke pára –
kőre, fűre, fára
napfény hint derűt;
zeng a víg madárhad –
itt vigaszt találhat
szíved mindenütt.

Nézd, már kék az ég is –
mondd, mi bántja mégis
csüggedt lelkedet?
Szép dalos madárkám,
mért gubbasztasz árván
itt e hely felett?

– Tegnap, messze innet,
fent egy sas keringett
s mindjárt észrevett;

reszketett a szívem –
tudtam: elveszítem
csöpp kis fészkeket.

Este szél járt erre
s fészkeket leverve,
árván itt hagyott;
volt négy kis fiókám –
most egy sem csipog rám:
mind a négy – halott.

Fordította Bardócz Árpád

TENGEREN

Hogy felkeressed Istent,
hó szárnyad égbe libbent
s azóta, édes, itt lent
csak könny az életem.
A nap világa kéken
hiába vár az égen,
oly messze már az éden,
hogy el nem érhetem.

Fényt szórtál szét a földön,
hogy minden tündököljön –
rám hulltál: nyílt a börtön,
s lelkem magasba szállt.
Most túl a láthatáron
távol vagy, drága párom,
s én itt búsongva várom
a zord, fagyos halált.

Aranylik fent az égbolt,
boldog, hogy újra szép volt –
de jaj, számomra rég holt
világban áll a nap.
Én, csöndes, árva lélek,
vak éjszakában élek,
s fejem felett az évek
felhői szállanak.

Gyönyör hiába vár rám,
útját hiába járnám,
könnytől gyűrött a párnám,
mikor fölébredek.
Sokszor felsír a múltam,
érezem, mély sírba hulltam,
s lelkemben elborultam
árnyak sötétlenek.

Tenger! rohanj vadul rám,
prédára vár a hullám,
Fojts meg s dőzsölj a hullán –
jertek már, vad habok!
Ne kérdjétek, ki voltam,
hazám kék partja hol van,
csak dobjatok ki holtan,
hol békén alhatok!

(Fekete-tenger, 1857. május)

Fordította Bardócz Árpád

MÁRCIUS 8.

Boldog vagy végre, lelkem! Repülj hát szárnyra kapva!
Repülj büszkén magasba a vak homály alól!
Ha tetszik, szállj az égbe! Ha tetszik, szállj a napba!
Hirdesd, hogy itt egy ember fészket talált, ahol
a boldogság dalol!

Lángok gyúlnak ki bennem, merész vágyak, nagy álmok!
Tüzes nyelvek lobognak lázas szívem felett!
Rózsás hajnal ragyog rám: mindent szépnek találok –
mert van már, kit szeressek és van, ki engemet
forrón s híven szeret!

*

Néhány szótól szívünkön örömhullám csap át
s egyszerre elfelejtjük a múlt sok bánatát.
Vad vágy hevít ilyenkor, hogy büszkén égre törjünk
s felhők felett keringjünk, akár a bérci sas;

szerelmünk elbűvölve istent formál belőlünk:
ezért vagyunk merészek, lelkünk ezért ittas!
Fehér csillag mutatja, hogy éjjel hol lebegtünk,
s e jel nappal se huny ki, mikor ködön fut át –
bármerre menjünk, mindig ott tündököl felettünk:
hódolva látja bennünk az ég és föld urát!

Emlékeink közt vannak mélyen lelkünkbe rejtett
élmények, melyeket már szívünk el nem felejthet.
Jeges szelek sodrában év év után szalad:
fejünkre szürke dér hull, hült ajkunk kékre dermed,
de szívünk féltve őrzi a régi, szép szerelmet
az elfáradt tagokban, a sok csúf ránc alatt.
Én is kigyúlt lélekkel, újból friss lángra kapva,
fogok gondolni mindig e boldog, drága napra.
Emlék marad szívemben, hogy érted égtem itt –
Hogy tudnám azt feledni, ki engem égbe vitt!

*

Álmos esti zsongás áradt szerteszéjjel:
félíg alkonyat volt, félíg csendes éjjel.

Édes, hosszú csókot váltott két világ –
két szerelmes: ég s föld, – csillag és virág;

reszkető aranyfény szállt a lomb alá, hol
köddé foszlott szét a rózsák illatától;

minden kis fűszálban forró vágy fakadt,
suttogott a szél is már a fák alatt.

Elpihent egy felhő s messze fent helyébe
megjelent a holdnak halvány, szende képe;

fény öntötte végig lent a völgyeket,
s lelkünk ott ringott a zöld mezők felett.

Könnyedén lebegtünk, mint a selymes árnyak,
melyek estidőben napkeletre szállnak;

éreztek felettünk már a csendes űrt –
lelkünk részegülten még feljebb repült

és a csillagok közt mind messzebbre jutva,
rásuhantunk fent a tündöklő Tejútra.

Kábulat fogott el és megállított.
Ritka pillanat volt, régen áhított.

Megszólaltál: bűgva szállt felém a hangod,
s én némán hallgattam ezt a mély harangot:

– „Forró éjszakában állok itt veled;
minden fényt sugároz, – fényt és ihletet.

Vágyunk rejtett magja most szökik csírába,
most nyílik ki csendben lelkünk szűz virága.

Költőnek születted! Éj van! Dalra hát!
Szólaltasd meg lantod legszebb dallamát!”

– „Lelkemből minden hang rózsákat hajít rád,
ismerd meg belőlük szívem drága titkát:

Ábrándos éveinkben tündérszép nő az álunk –
vágyunk felé sugárzik, szívünk felé repes;
bízunk abban, hogy mását egyszer meg kell találunk,
mert élni itt a földön csak érte érdemes.

Az én eszményem, édes, tebenned vált valóra:
a végzet küldött hozzám, hogy együtt élj velem –
Úgy érzem, összeforraszt e bűvös, lázas óra
és szívemet szívedtől már el nem téphetem.

Tudtam, hogy ezt a rég várt, boldog napot megérem,
az első percben tudtam, mikor megláttalak:
szemed szemembe villant, – emlékszel rá, Helénem? –
s titokban csókot váltott két szomjas lángajak.

Milyen csodálatos volt! Kék ég felé lebegtem
s így ujjongtam magamban: Most már örvendj! Ez Ő!
Bodros kis bárányfelhők húzódtak el felettem,
s lent hirtelen kizöldült erdő, liget, mező.

Rózsák hulltak lábamhoz, de már meg sem lepődtem:
a természet szívemmel együtt örvendezett –
Aztán meghalt anyámnak árnyéka állt előttem,
s fejem felett éreztem két áldó, szent kezet.

Azóta téged látlak minden csöpp kis virágban,
napfényben, víztükörben, bólongó lomb megett –
Köröttem fényben úszó, arany tündérvilág van
s most – válladhoz simulva ezt suttogom neked:

Ha énnekem jutott a végtelen szerencse,
hogy álmodó szívednek szerelmet adjak át,
arcod rózsás derűje s mosolygásod jelentse
jövendő életemnek kigyulladt hajnalát!

Ítélezzél felettem! Szerelmemnél szívemnek
nincs gazdagabb forrása, de szebb érzése sem!
Nézd, ujjaink szelíden már egymáson pihennek –
Hajolj hozzám s úgy súgjad: »Szeretlek, édesem!«”

Blánzi, 1845.

Fordította Bardócz Árpád

AL-GHAZALI

NÉGYSOROS

Ha az évszakok révületbe esnek,
ily estéken a világ isteni;
a szél sóhaja édes, mint a versek,
s zenélnek az ég villanásai.

Fordította Horváth Imre

TUDOR ARGHEZI

POHÁRFELIRAT

Kristály, mély árnyak bársonyán, kerek:
szívem derűje, mint a fényes égé.
Azúr-vízből vajúdtak tengerek,
fény-jégcsapok alatt meresztve jéggé
s mint harmat-ékkövet, örökre szűzként,
újjászületni vélsz szüntelenül,
míg rezget aljam új s új pisle tűzfényt,
bármily sekélyke, szűk vagyok belül.

De mit tudod, hány csurgó, enyhe forrás
vizének voltam én már medre itt,
s azt sem tudod, hány forró, tiszta, formás
száj szívta szám csillámló nedveit.
Itt szállnak hullt levélként, halk csapat,
míg hűsömet hörpintni megkísérted,
s új cseppjeimtől nedves ajkadat
ajkak csókolják, sok lengő kísértet.

Fordította Dsida Jenő

BŐSÉG

Tűzhelyétől az ég felé viszi
barázdáját, magányosan örökre.
Ki megtorpanni látja, azt hiszi,
bronzból van ő, s kőből faragva ökre.

Málé, köles, zab, árpa, búza, rozs:
egy mag se vész el, mind csírázni fog.
Az ekevas, míg fordul, a piros
napba mered és mint a láng, lobog.

A bús acél legmélyig marja, rágja
az ádáz hittel munkált dús rögöt,
míg nem a hold repedt korsószilánkja
gömbölyűn kél a halk mezők mögött.

A jegenyéből, mely rádől a mennyre,
úgy gombolyog az éj sötétje zordul,
mint nagy guzsalyról és a rőtes, enyhe
síkságon át a végtelenbe csordul.

Csend van, miként az idő kezdetén.
Nem nézel hátra. Isten ballag ott,
s te látod árnyát, melyet feketén
és hosszan a barmok közé dobott.

Fordította Dsida Jenő

NÉZEM

Nézem a földet, nézem az eget.
Magamat kérdem: ki lehetek?
Megy s jön a kósza gondolat
a szél előtt, az ég alatt
mint egy kövér madár.
Honnét jó? Hova száll?

Idegen néven szólogat sok hang.
E hangok zaja utánam rikkant?
Akit keresnek én vagyok?
Úgy gondolom, a szél csalódhatott.

S bár nekem eddig ki sem adott,
kicsit mindennek adósa vagyok,
a száraz fatönknek is, az álló tónak is,
vert állatoknak, köveknek, a virágoknak is,
s az embereknek, kik hordják a keresztet.
Lelkes s lelketlen lények, hát én mivel fizessek?

Másé a vérem és szinte félek
kimondani az „én”-t s az „enyém”-et.
Micsoda jagon
fúhatnám bőre mellkasom
s nyújthatnám szét a szemhatár alatt
a hátamat?

Vagyok-e én egyáltalán?
ha válaszolna tán,
milyen tanút kérhetnék feleletre?
A földre nézek egyre, az égre nézek egyre,
méhkasba, vízredőbe
s a mély-mély levegőbe.

Fordította Szemlér Ferenc

ESTE

Pici pók hat körtefát
egy fonállal körbefon.
Alig látod, mégis él
benne vágy és fájdalom.

Munkájából jó haza,
lábát nem téveszti el,
otthon várja háza, hol
a csatorna szétível.

Meg se lát és meg se érez,
testem észre sem veszi.
Mért vagyok én óriási?
És a pók mért oly pici?

Fordította Szemlér Ferenc

ESŐ

Nem hallottam tán éve sem...
Most meglesem.
Izzad az éjszaka az ablakon pereg le,
Esik az ágak közt a sok üregbe.

Valami hasonlat kellene,
és keresem a morajok, zajok,
hegedűhang, gitár, nádsípzene
közt ezt a vak, zavaros dallamot.

Az éjt a mélyben más éjek befonták,
s egy éjből másba átszőtt éjszaka
szűri e zápor aprócska homokját,
mint egy szita.

Mint fáklya sápad el, és fénye verdeső,
a gondolat, mert lángjába kapott a kései eső.
Az ablakot egy bükkfa vonja gyászba,
úgy csügg az éj le róla, mint a zászló vászna.

Nem szablya ez, mi ha fenik sziszeg,
nem kardzaj, ha a pajzsot üti meg.
Nem a szív zöreje, nem
a torony és az óra, miben
az idő jár perelve.

Ez tán a minden levert seregek lelke.

Fordította Szemplér Ferenc

G. BACOVIA

MÉLABÚ

Mily zúgás, mily panasz az őszben...
A rengeteg vad szava mordul.
Visszhangzik a kürt a bozótban
s az ének szomorúbbra fordul.

Figyelj ide, kedves, a lelked
ne bántsa, ne törje ma semmi,
figyeld csak a földet, a mélyből
hív minket már lepihenni.

Fordította Szemlér Ferenc

ION BARBU

KRYPTO KIRÁLY S LAPP ENIGÉL

Dalnok, te bús! ki hűvösebb
vagy mint e menyegzői bor,
mit szalag, pénz, aranyszövet
közt bölcs ipánk adott. Komor

s túlságosan makacs regős,
egy régi dalnak nekiállj hát,
dalold lapp Enigélt s az ősz
Kryptót, a gombák vén királyát!

– Főfő vőfély!
bár étkeid még számban égnek,
dalát mégis elmondom én
Krypto királynak s Enigélnek.

– Mondd, vén dalos,
egy éve most tűz volt a dalban,
de ma, hogy némul e zajos
nászünnep, énekelj te halkan.

*

Patakmederbe, hús talajba
bújván, hol ember annyi lépett,
uralkodott a gombafajta
fölött Krypto, a rejtett lélek

a harmattrónon! – De a gombák
gyakran pletykázva emlegettek
egy bűvös-bájos medvegombát
az ifjúság forrása mellett.

S rossz hóvirágok, ibolyák
előbújtak nyelvelni rája
s mert rajta nem nyitott virág:
„bolond, herélt”, járt mindök szája

– De ím Kryptóval egyidőben
a sűrű jég hónapban él
a bőrös lappleány, ki éppen
e névre hallgat: Enigél.

A telőlőről legelőre
újévre megy ezernyi rénje,
délnek megyen a hús legen,
s a nyers vidéken megpihen,
hol Krypto a rét vőlegénye.

Az árnyék három szőnyegén
elszunnyadott, a zöld beszötte,
s keblénél felkelt egy kiélt
király s vele egy vén herélt,
s beföttet tett le lám előtte.

– Enigél, Enigél,
híved e beföttet hozta,
csokros epret, mit szerethet
szád, hogy rejtst a tarsolyodba.

– Jó király, vén király,
köszönöm Kegyelmednek,
én megyek, majd szedek
csokros epret arra lennebb.

– Enigél, Enigél,
fut az éj és jön a reggel,
hogya mész szedni kész,
arra kérlek, vélem kezd el.

– Jó király, letéplek... ám
égen játékos sugár kél,
zsenge vagy te és sovány,
félek, elpusztulsz korán,
hadd el, várj, amíg megértél.

– Szeretném, Enigél,
hogy megérjek, ámde sok
gyilkos álom feketéll
s eltakarja a napot,
mi nagy s folyton foltja kél,
hadd, feledd el Enigél,
csöndes árnyak álma jobb.

– Vajda Krypto, vajda Krypto,
szavadat, mint szörnyű kések
éleit szívembe vésed!...
Minden árnyék oly riasztó.

Mert bár a tél szült engemet
s édes bátyám a jegesmedve,
a sűrű mély árnyak megett
a bölcs napot imádom egyre.

Jéglámpáknál a hó alatt
a sarki táj egy álom rabja,
nehéz aranytál, zöld szalag
kőríti, álmunk ezt kutatja.

A bölcs napot imádom én,
mert szívem forrás s rejtekén
uram, a hófehér kerék
a szív-forrásba rejtve rég.

E kört a nap s a fény növesztik,
az árnyban csak a hús növekszik,
s a hús csak álom, ellapul.
– De nő, ha rá szél hűse hull...

Finomkodón s szépen beszél
a lappok lánya, Enigél,
de az idő lám nem pihent,
s a nap miként egy gyűrű fent:
az égre felröppenve kél.

– Sírj túlon túl bölcs Enigél,
Krypto, a gombanép királya,
a gyors fényt jónak hogy találja?
s már otthagyt téged, Enigél,
s hulló levél
lágy, hűvös árnyát megtalálja.

De a nap égő tűzköre
mélyen Kryptóba tükröze,
tán tízszer is, szégyentelen,
kopasz tarkóján megpihen.

S édes leve megkeserült,
elrejtett lelke összesült,
s tíz villogó pöcsét felé
vörös olaj s halálos lé
lövellt a torz mélyből elé.

Hiszen a nedves erdei
gomba a fényt nem kedveli,
mert benne nem forrás a lélek,
mint vén ravaszság emberének,
s egy gyöngye lénynek, bárha kár,
a gondolat méregpohár.

– Mint a bolond Krypto királynak,
kinek lelkébe lángok vájnak,
mert kóborolni kelle széjjel
egy más fejedelmibb személyel:
társul vevé a vad Babért,
világot járt be aranyért...
majd útra állt s nincs rajt gúnya
s galóca lett menyasszonya,
majd később királyasszonya.

Fordította Szemlér Ferenc

BAUDELAIRE

FELIRAT

Ó nyájas, szelíd olvasó,
te józan, gyermeklelkű jámbor,
vesd el e könyvet, melyben mámor
s mélabú fia mind a szó.

Ha szóra nem ő oktatott,
Sátán, az alattomos dékán,
hajítsd el! meg sem értenéd tán,
vagy azt hinnéd, bolond vagyok.

De ha szemed örvénybe nézhet
úgy, hogy nem rontja meg igézet,
olvass engem, hogy megszeress;

kíváncsi s búra kárhozott
lélek, aki Édent keressz,
szánj meg!... Ha nem, légy átkozott!

Fordította Szabédi László

A RONTÁS

Nem tágít oldalam mellől a nyugtalan
Gonosz; itt lebeg ő: testetlen levegő,
beszívom, s úgy tetszik, tudómben tüzet szít,
s bűnös, örökös vágy tudómre telepszik.

Ölti majd műértő nagy szerelmemért ő
meztelen női test mezét, igézetest,
s (álnokul ál-oknak) ürügyet vet oknak,
így nyeri meg ajkam hitvány italoknak.

Hol szemmel nem ér el Isten, így vezérel
– lihegőn, roskatag – kietlen sivatag
ölébe, hol lelkem' unottság várja csak,

és megzavarodott szemeimbe dob ott
nyütt rongyot, szétmetélt nyílt sebet s a setét
Rontásnak iszonyú véres gépezetét!

Fordította Szabédi László

BEATRICE

Hamuszínű, meszes, lombtalan vidéken
panaszkodtam a természetnek éppen,
s fentem – hogy megsúrja szívemet, a pőrét
vaktában bolyongva, gondolatom törét.
Ekkor, álló délben, vad viharral vemhes
gyászfekete felhő szállott a fejemhez,
benne izig romlott nagy sereg démon volt,
kíváncsi, kegyetlen törpékhez hasonlók.
Kezdték tekingetni reám hidegen ők
s mint csuda-bolondon szoktak arramenők,
vihogtak rajtam és sűgva bújtak össze,
kézzel, szemmel jelet váltogatva közbe'.

„Nosza nézegessük e torzkép játékát,
Hamlet szerepében a Hamlet árnyékát;
szeme kimeredt, a haja szélbe bomlott.
Hát nem száanalom-e, látni e bolondot,
ezt a szünidőző komédiást, aki
– mert művészül tudja szerepét játszani –
sast, tücsköt, patakot, virágot nem átall
részvétre készíteni fájdalom dalával,
sőt, régi rovasok rovóit, magunkat
is közzé üvöltött szavalással untat.”

Megtehettem volna, – hisz hegy-magas gőgöm
úr a rikácsoló démontelt felhőkön! –
hogy királyi fejem elfordítom onnan,
ha nem láttam volna az aljas csoportban
– bűne nem ingatta meg a nap tányérját! –
bűvös tekintetű szívem-királynéját,
ki velük kacagott nyomorúságomban
s meg-megcirógatta őket itten-ottan.

Fordította Szabédi László

JOHANNES R. BECHER

AZ EMBER, AKI A SORBAN MEGY

1

Az ember hazatér.
Becsukja az ajtót.
Magában akar lenni
Néhány pillanatig,
Mielőtt az asszonnyal beszél.

Az udvaron abbamarad
A gyermekek hancúrozása.
Köszönés nélkül jött haza
Apa.

Berlinben
Londonban
Varsóban
Chicagóban

Hazatér az ember

Az ablaknál álldogál az ember,
Az ember tudja:

Sokan vannak munka nélkül.

Az égből nem jó,
A földön nincs –

Nincs munka.

Londonban
Berlinben
Varsóban
Chicagóban

Nincs munka.

(A kezek állnak tétlenül,
Pihenhetnének ugyanígy,
Várhatnának megpuhulva ugyanígy
Valamely víz fenekén is...)

Vékonyra kopik a kabát,
A kenyér kevesebb lesz.
Az asszony otthon ül
Az ember otthon ül
Munka nélkül.

Berlinben
Londonban
Varsóban
Chicagóban

Otthon ül az ember
Munka nélkül.

2

Menetben megy az ember.
A menet fölött ez áll:

„Éhség!”

Zászlók,
Transzparenszek:

„Éhség!”
„Éhség!”
(Láttátok a múltkor,
Miképpen vittek
Félre néhányat,

Feltűnés nélkül
Vitték el őket.
Rosszul lettek,
Összeestek.
Ott feküdtek
Nagy gyöngeségben –
Akkora volt már bennük az éhség,
Nem is érezték már, hogy éhesek,
Testük egészen nyirkos volt,
Az éhségtől verítékes –
Éhen halunk...)

Berlinben
Londonban
Varsóban
Chicagóban

Menetben megy az ember.
A menet fölött ez áll:

„Éhség!”

Zászlók,
Transzparenszek:

„Éhség!”
„Éhség!”

Megy a menetben az ember,
Ne hagyd el a sort!
...ha nem volnának gyermekeim...
Maradj a sorban!

Berlinben
Londonban
Varsóban
Chicagóban

Sorban megy az ember.

Az ember a sorban megy.
Az ember a sorban megy.

Menetben megy az ember,
A menet fölött ez áll:

„Sztrájk!”

Zászlók,
Transzparenszek:

„Sztrájk!”
„Sztrájk”!

(Láttátok a múltkor,
Mint repült levegőbe
A tárna
S a szétszaggatott testeket
Mint hozták ki belőle
Darabokban, cafatokban –
És rögtön utána
Húszszázalékos bérleszállítás,
Kevesebb munkaidő,
Elbocsátás –
Honnan merítsük
Hát az erőt –
Azt gondolják, az izmokat
Nem kell olajozni,
S ami jó a gépnek,
Az embernek fölösleges –)

Berlinben
Londonban
Varsóban
Chicagóban

„Sztrájk!”

Megy az ember a sorban.
A sorból ki ne lépj!
Le a sztrájktrőökkel!
Maradj a sorban!

Berlinben
Londonban
Varsóban
Chicagóban

Az ember a sorban megy.

4

Az ember a sorban ment.
A rendőrök lőttek.

Az ember elesett,
Az ember, aki a sorban ment.

Rendőrök
Lőtték át a mellét
És elesett.

Berlinben
Londonban
Varsóban
Chicagóban

Elesett az ember,
Az ember, aki a sorban ment.

Fordította Méliusz József

MIHAI BENIUC

AZÚR

Alkony tűnő fénye lobban.
Egy el nem küldött kis levélke
fekszik asztalra dobottan
égszínkék borítékba téve.

Vaskos kötetek körötte,
garmadával a sok magos tan,
könyvek, feketébe kötve,
hevernek egymáson halomban,

mind körötte tornyosul
s a boríték olyan ezek közt,
mint égszínű folt – azúr,
mit mindjárt elnyelnek a felhők.

Fordította Kiss Jenő

ÚGY IS JÓL VAN!

Ha senki el nem ösmer engem,
ha szembeköpnék, káromolnak,
úgy is jól van!
lebegő dalt mért énekeltem,
hol békák gyűlölete fortyant?

Ha kövel dobnak meg s tövissel
fonják a homlokomat átal,
úgy is jól van!
mért vertem hamvak tüzeit fel
s a hegyen miért prédikáltam?

Ha pedig keresztre szegeznek
és lándzsa töri föl a mellem,
úgy is jól van!
Miért akartam jót ezeknek?
A bárgyú népet mért szerettem?

Fordította Kiss Jenő

RICHARD BILLINGER

ŐSZI ESTE

Fáradt vándor
kérdéz útja után.
Kiszúrt kuvik
rí a csűr kapuján.

Behúzta a
felhők aranylapátját.
Alszol-e már
húgocskám? Hát te, bátyám?

Fordította Jékely Zoltán

SZÁRNYAS-HANGYÁK

Valami surrog ablakom alatt,
Felkerekedtek tán a fák?
Ezüstösen zümmögnek a
titokzatos látogatók.
Kiválasztottak háza az enyém!
Szobáimnak nehéz illata van,
s ablakaim a Nap oltárai!

Fordította Jékely Zoltán

LUCIAN BLAGA

METAFIZIKAI SZOMORÚSÁG

Nagy vizek titkára nyíló kikötőkben
Halászsokkal énekeltem, magas árnyékok a partokon,
Idegen csodával megrakott
Hajókat álmodtam.
Festett páncélba öltözött munkások mellett
Acélhidakat emeltem
Fehér habok fölött, tiszta madár röpte fölött,
Mély erdők fölött, –
S akármilyen híd is ívelt,
Mintha egy legendaföldön haladtunk volna vele.
Sokáig késtem sziklák között
Vén szentek mellett, mint a táltosok,
És vártam, hogy megnyílják
A menekülés ablaka,
Hatalmas terein át az alkonyatnak.
Mindenkivel és mindenekkel
Vergődtem utakon és partokon,
Gépek és templomok között.
Feneketlen források mellett
Kinnyitottam a megismerés szemeit.
Munkásokkal rongyokban fohászkodtam,
Bárányok mellett csobánokkal álmodtam,
Szentekkel szakadékokban időztem.
Most leborulok a világosságban
És sírok késő maradékaiban
A bolygónak, melyen járunk.
Minden teremtményekkel egyetemben
Felemeltem sebeimet a szélbe
És vártam: jaj, nem teljeseedik be egyetlen csoda sem.
Nem teljeseedik, nem teljeseedik!

És mégis, egyszerű szavak, mint a mieink
Teremtették a világot, az elemeket, napot és tüzet.
Lábakkal, mint a mieink:
A vizek felett járt Jézus.

Fordította Kádár Imre

TAGADÁSOK

Tagadóan ingó ágakkal a fák
Kérget öveznek egy belső sóhaj körül.
Minden ösvényein a napnak
Őszi mosollyal önmagukat
Reáfeszítik az égerfák keresztjeire
Magas Krisztusok.

Pacsirták hullanak súlyosan a magasból,
Mint az istenség harsány könnyei az ugar fölött.
Utakra kelve
A messzi, kerek egész
Jeleit fürkészem:
Mindenütt szomorúság van. Tagadás van. Vég van.

Sárga csókjaival a halál
Érett lányomaim betakarja,
S egyetlen dal sem ösztönöz engem,
Hogy még egyszer újra legyek.
Lépek egyet s az éjfél felé sűgom:
Testvér, légy te, ha akarsz.
Még egyet lépek s a dél felé sűgom:
Testvér, légy te, ha akarsz.
Az én véreből már senki sem hivatott el
Újból kezdeni a kezdeteket, –
Nem, senki sem hivatott el.

Nehéz léptekkel, mint a sors
Jönnek s mennek az idő útjain
Fehér leányok, fekete leányok:
Égi hívások, hogy újra legyünk,

Legyünk még egyszer és ezerszer,
Hogy legyünk, hogy legyünk!
De én az éneklő víz mellett járok
S tenyérbe rejtett arccal – védekezem:
Én nem! Ámen.

Fordította Kádár Imre

EKSZTÁZIS ÉJE

Vén csillagok alatt,
Zöld csillagok alatt,
A kapukon retesz,
Forrásokon lakat.

Szegezzük a keresztre
Gondolatunk s kezünk,
Lecsorgó csillagok
Megmossák tetemünk.

Fordította Kádár Imre

SZÁZAD

Föld alatti gépek mozognak. A tornyok felett láthatatlanul
a földrészek elektromos beszéde.
A háztetőkről antennák tapogatnak
máshírű és másnyelvű távolságokat.
Az utcákon egymásba kéklenek a jelzések.
Színházakban a fény kiabál, s édig magasztalódik az egyén
szabadossága.
Romlást hirdetnek, s a szavak vérbe fúlnak.
Osztozkodnak most valahol a legyőzött ingén.
Arkangyalok, akik a várost büntetni jöttek,
perzselt szárnyakkal tévelyegnek a bárók között.
A fehér táncosnő vérükben gázol, s megállott
nevetve lábujjahegyén, mint egy felfordított üvegen.

De fenn, ezer méter magasban, kelet felé
a csillagok meséket súgnak a fenyvesek között,
s az éj közepén a vadkanok orra
megnyitja a forrásokat.

Fordította Szemlér Ferenc

WILLIAM BLAKE

A TAVASZHOZ

Ó, harmatos hajakkal ki a reggel
ragyogó ablakából intsz le, fordítsd
angyal-szemed nyugati szigetünkre,
mely szárnyas dallal várja jöttödet.

Domb mondja dombnak, és a hallgatag
völgyek hallgatják; vágyódó szemünk
fénylő sátradra tekint fel, siess,
szent lábaid hadd járják égövünket.

Lépj dombjainkra, illatos palástod
hadd csókolják a szelek; ó, lehelj ránk
este, reggel, s hintsd csókjaid szerelmes
földünkre, mely érted lón bús, beteg.

Borítsd be végig finom ujjaiddal
és hintsd keblére csókjaid, s arany
ékeddel koronázd bágyadt fejét,
mely néked fodrozó szép fürtjeit.

Fordította Somlyó György

A NYÁRHOZ

Ó, ki telten vonulsz át völgyeinken,
Nyár, zabolázd meg büszke méneid,
áradjon forró tűz orrlyukaikból!
Gyakran veréd fel arany sátrad itt
s aludtál tölgyeink alatt, s mi néztük
rózsás tagjaid s virágzó hajad.

Sűrű árnyak alatt hangod gyakorta
hallott, hogy tüzes kocsiján a dél
elvágtatott az ég mélyén; pihenj meg
forrásainknál s mohos völgyeinkben,
kristályfolyók partján dobd el selyem
palástod, és vesd magad a habokba:
a völgyek kevély pompádban szeretnek.

Híresek ezüst-lantú bárdjaink,
ifjaink bátrabbak, mint déli hattyúk,
s lányaink szőkébbek víg táncaikban:
Van ének itt és százféle gyönyör,
s édes visszhang, s víz, tiszta, mint az ég,
s a tikkadt főkön babérkoszorú.

Fordította Somlyó György

AZ ŐSZHÖZ

Ó, gyümölcsterhes és szőlők levétől
vérfoltos Ősz, ne menj még, ülj le árnyas
tetóm alá, itt jó ha megpihensz,
s hangold vidám sípomhoz hangod; ó, hadd
libbenjenek az év leányai:
virágok és gyümölcs dalát dalold.

„A kis bimbó a napra tárja kelyhét
és szerelem fut remegő érében,
száz virág ring a reggel homlokán és
dúsan virul az este fényes arcán,
mígnem a fürtös nyár víg dalra gyűjt,
s fejére tollas felhő hint virágot.

„Gyümölcsösök illatán úsznak a légi
szellemelek, s a szárnyas Gyönyör a kertben
kóborol, vagy a fákra ül s dalol.”
Így énekelt, ülven az édes Ősz,
majd megrázkódva felkelt és a dombok
felett eltűnt, itthagya drága terhét.

Fordította Somlyó György

A TÉLHEZ

Ó, Tél, zárd el gyémánt kapuidat.
Észak ura vagy; ottan ástad odvas,
sötét lakod. Tetőidet ne rázd meg
s ne rontsd szét oszlopaid vas-kocsiddal.

Nem hallgat rám, s a tátott szájú mélység
felett elvágat, mind kirántva éles
viharait; felnézni sem merek,
mert ő az úr széles világ felett.

S nézd! most a rettentő szörny, csontjain
prémme, a felnyögő sziklákra hág;
és mindent elhervaszt, lerongyolódik
kezén a föld, s megfagy a gyenge élet.

A szirteken trónol, – mindhasztalan kiáltoz
a tengerész, szegény! kire vihar tör.
Mígnem mosolyra húz az ég, a bögő
szörnyet hegymélyi odvába vezetvén.

Fordította Somlyó György

AZ ESTI CSILLAGHOZ

Ó, szókehajú angyala az estnek,
most, míg a nap megül a hegyeken, gyűjtsd
lángra szerelmi fáklyád, és sugárhoz
koronáddal mosolyogj ágyainkra.
Mosolyogj szerelmeinkre, s míg az ég
kék függönyét elhúzó, hintsd ezüst
harmattal a virágokat, ha hosszú
álomra hunyják édes szemüket.
A tóban ringasd el a szeleket,
ints csendet parázsló szemekkel és
ezüsttel mosd el a homályt; hamar, jaj,

hamar itthagysz; aztán a farkas ordít,
s az oroszlán villan a barna fák közt,
nyájaink gyapja szentelt harmatodtól
csillog: ó, nézd s vedd oltalmadba őket.

Fordította Somlyó György

A REGGELHEZ

Ó, tündöklő fehérpalástú Szűz,
törd fel a menny arany kapuit, és jöjj,
költsd fel az alvó hajnalt, hogy a fény
hadd szálljon szét Kelet kamráiból,
s a nappalnak hozd mézes harmatod.
Ó, ragyogó Reggel, köszöntsd a szép
napot, s mint lesre induló vadász,
lopózz sarus lábaddal dombjainkra.

Fordította Somlyó György

WILLIAM BOURDILLON

AZ ÉJNEK EZER SZEME VAN

Az éjnek ezer szeme van,
a nappalnak csak egy:
mégis a világ fénye hal ki,
mikor a nap lemegy.

Ezer szemmel csillog az ész,
a szív pedig csak eggyel:
– mégis az élet fénye hal ki
a tűnő szerelemmel.

Fordította Antalfy Gyula

WILLIAM STANLEY BRAITHWAITE

RAPSZÓDIA

Hálás vagyok naponta, mert dalolni késztet
Idő, sorsforgás, sok hullott remény,
Hanyatló napszárny, végső világitélet,
Amely ott lóg a holnap peremén.

Hálás vagyok, mert szívem kapuja tárva,
Csodák özönlenek belé mindenfelől:
Jönnek az álmok árból, zajból – mint árva
Juhok a zápor s mennydörgés előtt.

Fordította Maksay Albert

GEORG BRITTING

DÉL

Bozót s fa ma már mind zöld s arany,
eltűnt az árnyak feketéje.
A kék égbolton gőzölve rohan
a Nap estéli nyughelyére.

Száguld a fény a málokon,
zeng füvek ezüst-kórusa.
Alulról búsan rázokog
erdők mogorva basszusa.

Fordította Jékely Zoltán

A KORCSMAKERT ELŐTT

Egy mandolin cincog, zörög
s cikornyázik sután
a zöld virág-palánk mögött,
s elhallgat azután.

Most már csak a patak dala
szól. A tetőről téglá koppan.
Utolsó vendég pohara
még elhalón asztalra koccan.

A korcsma rőt kandúrja éber
szökéssel árnyékomba kap,
mit én, fehér ruhás éji alak
feketén dobtam lábai elébe.

Fordította Jékely Zoltán

G. CARDUCCI

RÓMA ALAPÍTÁSÁNAK ÉVFORDULÓJÁN

Bíbor virágokkal megkoszorúzva,
így lát április trónolni a dombon,
ahogy Romulus barázdájából sötét
nézéssel méred végig a vadon síkot:

annyi század dúlása után április
ragyog be téged, a legnagyobbat, magasztost,
s a napsugár, Itália, köszönt
téged, nemzetünknek virága: Róma.

S ha nem is lépdel fel többé a Capitolium
lépcsőin a főpap után a hallgató szűz,
s a Via Sacrán nem gördül el a triumphus
kocsija négy hófehér paripával,

a Forumodnak fenséges magánya
legyőz minden zajt, minden dicsőséget;
s minden, ami csak művelt a világon,
nagy és felséges, az római még.

Üdvözlégy, istennő, Róma! Aki nem ismer,
hideg sötétség övezi annak agyát,
s barbárságok irdatlan erdeje
fakad megrögzött és bűnös szívében.

Üdvözlégy, istennő, Róma! Leomlok
a Forum romjaira, s édes könnyeimmel
mosom s imádom szétszórt nyomdokaidat
hazám, istennőm, szent szülőm.

Érted vagyok a polgára Itáliának,
érted vagyok költő, népeknek anyja,
aki szellemeddel élteted a világot,
s Itáliára ráégetted glóriád.

A dicsőség, hogy te a szabad népeket
egy névbe fogtad össze mind: Itália,
íme, visszatér hozzád, karjaidba hull,
s ámulva beleréved sasszemedbe.

S te a végzet-terhes dombról kinyújtod
a néma Forum felé márványkarodat
felszabadító lányodnak, s reámutatsz
az oszlopokra s diadalívekre:

a diadalívekre, melyek új triumphust
sóvárognak, de többé nem királyokét,
Caesarokét, s rabszolgákét, kik megkötött
kézzel álltak elefántcsont-szekereken;

de a te győzelmedet Itália népe,
a sötét korszakon, a barbár korszakon,
s a szörnyek felett, akiktől derűs,
igazságod teszi szabaddá majd a népeket.

Ó Itália, ó Róma, a győzelem
napja süt a Forumra le derűsen akkor,
s a dicsőség énekei szállnak örökké
a földön, óceánon, azúr végtelenben.

Fordította Mihály László

CATULLUS

MEGHÍVÓ

Be jól ebédelsz holnap, ó Fabullus,
nálam, ha kegyben állsz az isteneknél.
Ám az ebédet hoznod kell magaddal:
pompás ebédet, bort és víg kacajt is,
de főként, jól jegyezd meg, szép leánykát.
Mondom, ha mindezt elhozod, barátom,
jól étkezel majd, mert bizony Catullus
erszényét már a pókok is beszótták.
Viszont igaz baráti szívre lelsz itt,
sőt izgatóbb, kecsegtetőbb dologra:
egy illatszert adok, melyet Cupido
s Venus ajándékozta kedvesemnek,
s melyet szagolván, arra kérem Istent,
Fabullus: változzál egészen orrá.

Fordította Dsida Jenő

LESBIA RIGÓJÁHOZ

Ó, ki kedvesemé vagy, kis madárka,
ó, kit játszva ölel magához ő, kit
gyakran ingerel és kinek kisujját
nyújtja, hogy dühösen csipogva csipkedd! –
amikor gyönyörű egyetlenemnek
kedve támad ekképen szórakozni,
– tán hogy bánatait felejtse kissé
s gyötrő lángja belül szunnyadjon addig –:
bár tudnék veled én is elmulatni
s üzhethném el a bűt nehéz szívemről.

Fordította Dsida Jenő

A RIGÓ HALÁLÁRA

Sírván sírjátok égi istenarcok
s érző lényei mind e nagy világnak!
Mert meghalt a rigó, az én szerelmes
lánykám kincse, az én kincsem rigója,
kit jobban szeretett saját szeménél.
Cukros volt, aranyos: kis gondozóját
úgy ismerte, akár leány az anyját,
ott szökdelt fel-alá egész nap édes
asszonykája ölén s az ő fülébe
cserregett, csipogott, füttyült napestig.
Mord, sötét utakon barangol immár,
honnan nincs e világra visszatérés.
Átkozott a neved, homályos Orcus,
minden szépre falánkul tátogó száj,
mely szép kismadarunkat így befaltad!
Ó, gaztett, csúnyaság! Szegény madárka!
Látod, most kicsi kedvesem miattad
sírja-ríja szemét ilyen pirosra...

Fordította Dsida Jenő

GEOFFREY CHAUCER

A JÓTANÁCS BALLADÁJA

Kerüld a zajt, csak lelked töltse hit
S bármily kevéssel bírj, legyen elég:
Szédülsz, ha hágsz, fertőznek kincseid,
A siker elront, s gyűlöl majd a nép.
Többet ne kérj, mint sorsod tár eléd,
Hogy másnak használj: légy magad tökély,
S az ős Igazság megtart majd, ne félj!

Ne egyengesd azt, ami ferde itt,
S ne lesd a forgó véletlen kegyét;
A béke csöpp dolgokban rejtezik,
S ki karddal harcol, érzi kard hegyét.
Agyag a tested, kő a fal, ne tépd!
Hogy mást alázz, kevésbé légy kevésé,
S az ős Igazság megtart majd, ne félj!

Akármi jusson néked, légy szelíd,
Ha földért küzdesz, elporlaszt az Ég,
Hisz nem honod e föld, vad völgyeit,
Vándor, feledd, mint állat ketrecét!
Hazád a menny, láng-útján arra lép
A lélek, ott vár isteni segély
S az ős Igazság megtart majd, ne félj!

AJÁNLÁS

Kis földi féreg! vesd el vétkeid,
Törd szét világod bamba börtönét
S ki semmiből a napvilágra hitt,
Annak köszönd, hogy enged élni még.
Kérd tőle bátran: legyen a tiéd
S mindenkié a jóllét s égi kéj,
S az ős Igazság megtart majd, ne félj!

Fordította Szemlér Ferenc

G. K. CHESTERTON

HIMNUSZ

Ó, föld és oltár Istene,
hajolj le, halld meg panaszunk –
vezéreink oly tétovák,
mi meg csak bolygunk s meghalunk
az arany már-már eltemet,
a gyűlölet nő egyre még –
ne mennydörgésed távozzék
felőlünk, csak a büszkeség.

Amire a parancs tanít,
mit hazudik nyelv és a toll,
csalóka szó, mire a nép
szinte kéjelegve bomol,
olcsó zsibvásár, amelyen
elkél kardunk s becületünk,
e bódító kárhozattól
ments meg bennünket, Istenünk.

S egyetlen kötelékbe köss
herceget, szolgát és papot,
köss össze minden életet,
büntess, de add bocsánatod,
törjön fel az ujjongatás,
hitünk legyen mindig nemes –
szabad s erős legyen a nép,
amely kardodra érdemes.

Fordította Raics István

MIHAIL CODREANU

A GOLGOTA KÖVETE

S egy este Jézus a szobámba lépett:
hanyatlott már a nap rejtelmesen.
Nem volt velünk a házban senki sem...
Künn szőke tavasz ülte a vidéket.

Ő csengő hangon kezdte a beszédet –
Az emberek jók, sebbel ékesen
bár Golgotára vitték éhesen,
hogy jelét adja nagy szeretetének.

S azt mondta, békén gondoljunk Júdásra,
bár azért adta csókját árulásra,
hogy pénzét harminc ezüsttel növelje.

S a küszöbről, már távozóban, úgy
mondta: A kincs, mit rejt a szív s az elme,
ennyi – szeress, hogy megbocsátni tudj.

Fordította József Attila

HILDA CONKLING

AZ ÖREG HÍD

Az öreg hídnak ráncos az arca.
Meghajlik a háta,
hogy átmenjünk rajta.
Nyög és sír,
de mi nem halljuk.
Bánat ül az arcán,
mert érzi az átmenők
gondjainak nagy súlyát.
A fák behullajtják levelük a vízbe,
a kék ég hozzá lehajol.
Hullott-levelek, mint apró hajócskák úsznak
kéklő arcán,
ami az ég.
De nem mindig szomorú az öreg híd:
Mosolyog, ha látja az alatta tovasikló hajókat
s a gyermekeket,
kik játszadoznak a folyó két partján.

Fordította Antalfy Gyula

JOSEPH S. COTTER

TE MIT MONDASZ?

Testvér, jöjj!
Járuljunk Istenünk elé.
Ha majd előtte állunk,
Én ezt mondom:
„Uram, én nem gyűlölök,
Engem gyűlölnék.
Én nem bántok senkit,
Engem bánthanak.
Én senki földjét nem kívánom el,
Az én földemet kívánják.
Én nem csúfolok senkit,
De az én fajtámat kicsúfolják.”
Hát te mit mondasz majd, testvér?

Fordította Maksay Albert

STEPHEN CRANE

LÁTTAM EGY EMBERT

Láttam egy embert, a szemhatárt akarta elérni;
Rohant utána körbe-körbe.
Én ezt furesának találtam;
Megszólítottam az embert:
„Hiábavaló – mondtam neki –
Nem lehet...”

„Hazudsz” – kiáltotta
És szaladt tovább.

Fordította Maksay Albert

A SZÍV

A pusztaságban
láttam egy állati, vad teremtet.
Lenn kuporgott a földön.
Kezében tartotta a szívét
és ette.
Megszólítottam: „Hogy ízlik, pajtás?”
– Keserű, keserű – mondta –
de szeretem,
mert keserű
s mert az én szívem.

Fordította Antalfy Gyula

ADELAIDE CRAPSEY

NOVEMBERI ÉJ

Hallgass...
Olyan sejtelmes, bágyadt hangok kelnek,
mint kóborló szellemek léptei:
az őszi, dércsípett levelek elválnak az ágtól
és hullnak...

Fordította Antalfy Gyula

COUNTÉE CULLEN

FELIRAT EGY ISMERT LADY SÍRKÖVÉRE

E hölgy azt képzei a másvilágról,
Hogy az ő fajának ott is későn lehet kelni,
S csak szegény fekete kerubok ugranak hétkor az ágyból
A mennyei dalkarban énekelni.

Fordította Maksay Albert

JOHN DONNE

ÉBREDÉS

Hitemre! mit csináltunk te meg én
Frigyünk előtt? Tán mint szopósgyerek
Csemcsegtünk álmok langy tején?
Vagy hortyogtunk, mint hétalvók? Lehet;
De mind e múlt öröm már tünde kép;
S a régi vágy vagy bírás, bármi szép
Volt is, csak álma annak, ami a tiéd.

Nos, jó reggelt, megébredt lelkeink,
Bár egymást nézni félünk még; hiszen
Száz jelt keres a vágy és szétekint,
S egy csöppnyi hely neki már végtelen.
Új partokon hadd járjon a merész;
Új földek képét fesse fürge kéz;
Nekünk egy a világ; kétarcú, de egész.

Szemem az arcod tükrözi s szemed
Arcom; s a két arc hű szívet mutat;
A földkerekség ennél merre szebb,
Hol nincs vad Éjszak s nincs hulló Nyugat?
A részre-bomló pusztulhat; de mi
Egyetlen vágyban égünk, és ami
Így egy, nem halhat el s nem fog szétomlani.

Fordította Szemplér Ferenc

DSÁMI

JÉGESŐ

Ékkövek kincsgarmadáját önti el a kert színén a jégeső.
Ciprusok s jázminok csúcsán fényt lövellve tündököl a jégeső.
Tán az angyalok kezében elszakadt a rózsafűzér, hogy a földre
Égmagasból drága olvasószemekként rápereg a jégeső?
Édes-meghitt egybeforrttság tapadása volt a rózsza és a gally közt,
S most szétrebbenteni őket követ ejtett közibük a jégeső.
Csacska papagáj rivalgás elborítja a rét egész terjedelmét,
Mert egy égi papagáj tán tojásként hullatta le a jégesőt.
Zengeni a rózsza báját messzire eredhetett az Iris nyelve
S féltésből golyót hajított nyelvére a jégeső.
Mint szerelmes enyelegve kavicsszemmel célozza meg szeretettjét,
Az imádott kerti rózsát így teszi most célkoronggá jégeső.
Mint a fémolvasztó tégely, tulipán nyit oly piroslón s percről
percre
Lépve-loppal közelegve szór ezüstöt kehelyébe jégeső.
Ha majd egyszer egy rivális s Dsámi között versenynek kerül a
sorja
S a tehetség szikrafényét megítélni lesz a verstárgy: Jégeső,
Csurranó felhők méhéből leperegve két esőcsepp hull le akkor.
Egyik lészen tiszta gyöngyszem hasonlója, és a másik – jégeső.

Fordította Antalffy Endre

GÜNTHER EICH

A VONAT ABLAKÁBÓL

Az őszi szántást egy deres bozót
egy pillanat és eltakarta már.
Kerék bömbölt, a sínpár kattogott,
s acélpengésbe fült a varjú kár.

A piszkos ablakon kerek lehelet,
az ujjam tétován felé mered:
az elmúlásnak rajta mit üzenjek?
Talán a nevedet? – nem érdemes...

Most mart következik és barna lép.
Az árnyék, ami gödreit megülte
egy pillanat s a múltba elvegyülve
sínek zengésével vonul tovább.

Nő már az éj, dohognak a sínek,
csak önmagával vált szót most a bánat:
hová? hová? Mogorva szürkület
öreg nevekre és orcákra árad.

Fordította Jékely Zoltán

PAUL ELUARD

VELED

Az utca mint egy korsó
elbűvölt fénnel telve
könnyed szavakkal olcsó
és oktalan kacajjal
a föld szép gyümölcsével

Itt szalma minden ember
nem szállnak kék madárkák
örök-gondterhes szemmel
egy sápadt és sovány lány
jelen meg olykor-olykor

Kis régi-régi lányka
valóra váltja álmom
a vágyaimnak enged
a gyermekkort idézi
az utca aranyárján

Fordította Jánosházy György

NÉLKÜLED

A mezők napja nyugszik
az erdők napja szunnyad
az élő ég eltűnik
s az est nehezedik le

Egy mozdulatlan útjuk
van csak a madaraknak
néhány mezítlen ág közt
hol majd az éjnek végén
eljő a végnek éje
éjek kegyetlen éje

a fagyosra vált földben
a szőlőtő megdermed
az éj melyre soha
nem virrad többé nappal
egy bús gonosz csoda
elhozza mindeneknek
az egyforma halált

Ha vége lesz az éjnek
mert nincsenek remények
s mit sem kockáztatok már

Fordította Jánosházy György

MIHAIL EMINESCU

A CSILLAG

Hosszú az út: innét az égig,
S a csillagig, amíg felér!
Évtizedek suhannak végig,
Amíg a fénye ideér!

Tán a tüze ki is aludt már,
– Kéken rejti a messzeség, –
S mire a fénye ide lefut,
Ki tudja, ott fent, ég-e még?...

Kihűlt a fény, s még égen ég: – vakon.
Még itt se voltunk: ragyogott.
Most látjuk őt, s lám, az ablakon
Benéz, holott már megfagyott.

Akár a vágy, amit az éjjel
Eltüntetett, s elnyelt a tér!
De tűnt szerelmek régi fénye
Mégis örökre elkísér!

Fordította Fekete Tivadar

SZONETT

Künt őszi szélben hull a lomb remegve
s nehéz cseppek verődnek ablakodhoz
s te nyűtt levélkéket böngészve gondolsz
egyetlen órán teljes életedre.

Sok édes semmit tékozolva hordoz
a multad: ajtód nem nyílt, bárki verte,
de jobb is így a tűznél, szenderegve
mélázni, míg künt nyirkos szél sikoltoz.

Így nézek én is gondjaimra itt benn.
Szívemhez ó-mesék tündére járul, –
körül köd ül, gomolyog mind telibben.

Suhogás zizzen egy ruhárul,
padlómon lenge lábak lépte libben
s szememre két lágy, hús kezecke zárul.

Fordította Dsida Jenő

CSAK EGY VÁGYAM MARADT

Csak egy vágyam maradt:
Halálomat érjem
lágy, esti fény alatt
a parti fővényen.
Álmom szelíd legyen:
Erdő közel és ég,
derűs csoda-kékség
nagy, távol tengeren.
Nem kell zene, bágyadt
gyászpompa, ravatal, –
fonnátok fiatal
galyból puha ágyat.

fis sírhelyem után
majd senki ne sírna,
a hervadt ősz csupán
s zörgő füve, szirma.
Míg forrásvíz csobog,
egyhangú-mogorván
s a fenyvesek ormán
fehér holdfény lobog:
hűs estei ködben
konogna egy kolomp
s szent hulló hársfalomb
suhogna fölöttem.

Nem lennék már sebes,
világba zavart vad:
Az emlék fölkeres,
beföd, betakargat,
Komor fenyőkön át
a hajnali csillag
csillog s ideballag,
mint meghitt jóbarát.
Jajongnak az éjben
zordon hullám-dalok:
És én elporladok
magányom ölében.

Fordította Dsida Jenő

GLOSSZA

Az idő megy, s megjön ismét,
ami van, mind régi s mind új;
jó s rossz között nincs különbség,
látszatok után ne indulj;
semmit ne remélj s ne bánj meg,
hullámsors a hullám sorsa;
hogyha hív, ha biztat, állj meg,
hidegen nézz jóra, rosszra.

A dolgok zajló özönként
hömpölyögnek és keringnek,
ki hallgatná ezt meg önként
s tartaná eszébe mindet?
Lelj magadra s húzódj félre
onnan, hol zajong a többség,
míg hűhójuktól kísérve
az idő megy s megjön ismét.

Meg se billenjen nyelvével
a hideg ész mérleg-rúdja
a változó perc felé, mely
boldogság álarcát hordja;

s önholtából most születve
máris pusztulásnak indul;
tudva mindezt, vésd eszedbe:
ami van, mind régi s mind új.

A világot aszerint nézd,
mint a színpadot a néző:
felismered az egy színészt,
ámbar négy személyt idéz ő.
Ha siránkoz, ha veszekszik,
légy érdektelen közönség;
játékából, lásd, kitetszik:
jó s rossz között nincs különbség.

Múlt s jövő: egyetlen íven
a két oldal, akármelyik;
annak, ki megfejt híven,
a Végben a Kezdet rejlik.
Minden, ami volt s leendő
a jelenvalóban itt dül,
látszat-múlt, látszat-jövendő, –
látszatok után ne indulj.

Hiszen ugyanaz a nóta
folyik a világon mindig,
hiszen évezredek óta
a világ mind búsul, s mind víg;
más az arc, a darab nem más,
más a száj, a dal csupán egy,
ne csaljon meg a rákent máz,
semmit ne remélj s ne bánj meg.

Semmit ne remélj; örökké
gazoké a siker titka,
vaksik válnak vezetőddé,
bár benned ég égi szikra.
De ne bánd; a hiú koncon
marják egymást majd orozva,
Viszályok társul ne vonzzon:
hullámozás a hullám sorsa.

Csillogó hálókat vet ki
rád a világ, hogy egy elnyűtt
színészt cseréljen veled ki:
örvényt jár cselével együtt.
Óvakodva vonulj oldalt,
csillog az ár, te ne lásd meg,
ne halld meg a csábító dalt,
hogyha hív, ha biztat, állj meg.

Hogyha beléd kötnek, nézd el,
hogyha lehurrognak, hallgass;
mit akarsz a bölcs beszéddel,
tudva, mértékük mily aljas?
Ne törődjél, szája hogy jár,
hadd, ha őt a világ vonzza;
te, hogy el ne tántorodjál,
hidegen nézz jóra, rosszra.

Hidegen nézz jóra, rosszra,
hogyha hív, ha biztat, állj meg;
hullámozás a hullám sorsa,
semmit ne remélj s ne bánj meg.
Látszatok után ne indulj,
jó s rossz között nincs különbség;
ami van, mind régi s mind új:
az idő megy, s megjön ismét.

Fordította Szabédi László

ELENA FARAGO

EGY EMBER MENT AZ ÚTON

Egy ember ment az úton este,
ment, dalolt csendben az úton.
Dalolt, talán hogy így elvesse
nagy útja gondját – nem tudom.
Dalolt, talán mert szép az este,
vagy mert anélkül rosszul esne,
hogy egymagában van úton.

A kapuban csak álltam ottan,
ő ment, amerre útja tért.
És egyszer csak fölsóhajtottam,
nem tudnám megmondani, mért.
Elment, s elfogott engem ottan
– a kaput elhagyni nem tudtam –
a vágy az egész életért.

Talán úgy lesz, hogy minden ember
áll egy este a kapuban,
s a vándorról, ki arra ment el,
nem tudja, bús-e csakugyan –
s tán sóhajt egyet minden ember,
s míg elborong, azon mereng el,
hogy az ő útja oda van.

Fordította József Attila

GOETHE

ÖNÁMÍTÁS

Szomszédnőm ablakfüggönyén
Hullámzó mozgalom.
Ő lesi biztosan, hogy én,
Mikor mutatkozom?

Hogy féltékenységem dühe,
Mely reggel óta öl,
Mint ahogy kell is lennie,
Forrong-e még belől?

Ejh, dühömtől a kis gonosz,
Sajnos, aligha fél.
Hisz függönyén, lám, nem motoz
Más, csak az esti szél.

Fordította Tompa László

LELKEK DALA A VIZEK FELETT

Az emberlélek
Vízhez hasonlít:
Az égből jön le,
Felszáll az égbe,
Majd ismét vissza
A földre tér le,
– Örök csere.

Magas szikláról
Zuhog alá
A szűz sugár,
Aztán szétporlik
Páragomollyá

A kölapon
És ködfátyolban
Zarándokol
Halkan suhanva
Alá a mélybe.

Kőszál mered
Szembe az árral,
Mely fokról fokra
Zúgó haraggal
Omlik alább.

A patakágyban
Puhán kúszik a völgybe,
A sima tótükrében
Csillagok fénye
Díszíti arcát.

Szellő a víznek
Csélesap szerelme,
Mélyig kavarja
Habzó hullámát.

Emberi lélek:
Olyan vagy, mint a víz,
Emberi sors:
Olyan vagy, mint a szél.

Fordította Maksay Albert

MARIENBADI ELÉGIA

Viszontlátásra – jóra, rosszra jöttem? –
Mit rejt e nap bimbója, míg kipattan?
Éden és pokol nyitva áll előttem,
Hogy reng a szívem, milyen nyughatatlan! –
De, ím, nyílik a menny kapuja már,
Ki mindened, a lány karjába zár.

Az éden örömébe úgy fogadtak,
Mint ki az örökszépet érdemelted:
Itt volt a célja leglelkebb magadnak,
Kívánság, vágy, remények mind beteltek,
S ez egyetlen szépet látva-csodálva
Felszikkadt szemeid vágykönyves árja.

Hogy lebegtette a nap röpke szárnyát,
A perceket mintha hajtotta volna!
Elrezzenté tőlem a holnap árnyát
A kedves ígéret-bő esti csókja.
Az órák szép nővérekül keringtek,
Hasonlók bár, de más volt arca mindnek.

A végső csók kegyetlen-édes íze
Szétrongyolt minden volt dicső szerelmet;
Eltántorogtam, a küszöbtől úzve,
Mint kit egy kerub lángpallosa kerget;
A komor útra kedvetlen meredtem,
Az éden gyönyöréből kirekedtem.

S magába zártan, mintha soha tárva
E szív nem lett vón és rá üdvös órák
Versenyt az égnek minden csillagával
A kedves mellett fényük sohse szórnák:
Rosszkezd, bánat, önvád s gond súlya fülfedt
Atmoszférával mind ránehezülnek.

Hát a világ nem vonz már? Sziklabércet
Szent árnyékok többé nem koronáznak?
Búza nem sárgul? Zöld lomb, tarka rétek
Nem díszítnek már folyómenti tájat?
S a végtelen Nagy földöntúli boltja
Formák, színek dús csodáit nem ontja?

Mily könnyű díszben, omló fénybe szötnen,
Elhagyva komoly felhők seregét,
Leng karcsún, hozzá hasonlón, fölöttem,
A kék éterben egy szeráfi kép.
Így láttam őt is, játszi táncba' lejtve,
Ki kedveseknek a legkedvesebbje.

De miért játszol így képzeleteddel,
Hogy rátalálj ily foszló köd-alakban?
Magadba nézz! ott szebben lelheted fel,
Ott él s jár-kelel ő sok-sok változatban.
Az egy megtöbbül ott ezerszeresre,
Hogy szíved őt jobban s mindként szeresse.

Mint várt s fogadott a kapu előtt lent
S onnan lépcsőfokonként boldogítva,
A végső csók után élémbe szökött,
Hogy a legvégsőt nyomja ajkaimra:
Tisztán él minden mozdulása bennem,
Lángirásként ragyogva hű szívemben.

Szívemben, mely mint ormos vár, keményen
Őrzi magát neki és őt magában,
Érte szeretné, hogy tovább is éljen,
S boldog, ha gyönyörködhetik szavában
És szabadabb, mint így, sehol se volna
S azért ver csak, hogy háláját lerója.

Szerelem tüze már s vizsontszerelmek
Ingere bennem kialudt, kivásott,
És most, egyszerre, víg reményre keltek
Tervek, friss tettek, elhatározások.
Szerelmesből hogy lesz egész, új ember,
Bevált rajtam ez áldott szerelemmel.

S ő tette ezt! – Miként feküdt valómra
Unott terhe kínos lidércnyomásnak:
Üres szívem, hogy szenvedett szorongva
Ijesztésétől sok rémlátomásnak.
S ismert küszöbről most remény dereng fel,
S ő jön felém mint üde nyári reggel.

Az Úr békéjéhez – s ez, semmi kétség,
Több mint minden kincse a tudománynak –
Hasonlíthatjuk azt az enyhe békét,
Amely belénk a szerelemből árad;
Ekkor nyugodt a szív s mi sem zavarja,
Mert csak a mindent, mert csak őt akarja.

Egy tiszta vágy lángol mélyén szívünknek,
Egy ismeretlen Tisztábbhoz, Nagyobbhoz
Emelni föl hálás tekintetünket,
Hogy így férközzünk az örök Titokhoz:
Jók vágyunk lenni! Ily égi igézet
Fog el mindig, mikor reája nézek.

Ha rám tekint, mintha nap heve tűzne,
Ha lehel, mintha tavasz szele lebben,
Szétolvad, vár bár jéggé merevülve
Az önzés téli mély völgyüregekben:
Jöttére, önhaszonnak s akaratnak
Zordságai mind messzire riadnak.

S mintha szólna: „Órától óraiglan
Szoktunk az élet birtokába jutni,
A tegnapról tudásunk már alig van,
S a holnapot még – meg van tiltva tudni;
S ha olykor féltem, mit hozhat az este,
Örömöm még látta a naplemente.

Azért tégy, mint én, nézz vígan szemébe
A pillanatnak, huzavona nélkül!
Gyorsan, bátran, jószívvel lépj elébe,
Ha munkádért, ha mások örömeül.
És bárhol vagy, légy mindig mint a gyermek,
Így győzhetlen léssz s minden mindeneknek.

Gondoltam, néked könnyű: lényed Isten
A pillanat kegyével tünteté ki,
S aki ott lehet bájos közeledben,
Magát a végzet kedvencének érzi;
Bal jel nekem, hogy itt kell hagyni téged
S tanulnom most ily mély s nagy bölcsességet.

Már távol is vagyok! E pillanatnak
Mi jár ki tőlem? Erre hogy feleljek?
A perc a széphez némi jót is adhat,
De ez nekem most csak terhet jelenthet.
Lebírhatlan vágnak vagyok úzóttje,
Csak egy segít: szemem tengernyi könnye.

Buzogjatok hát s folytatok szünetlen,
De tüze sohse hunyjon a parázsnak!
Égő fájdalmak dúlnak már szívemben,
Hol halál s élet iszonyún csatáznak.
Gyógyfű hűtné testem kínját talán még,
De lelkemben nincs akarat, se szándék,

És fogalom se, nélküle hogy éljen?
A képe fölmerül ezer alakba';
Majd maradoz, majd eltűnik egészen,
Hol ködben, hol sugárosan ragyogva;
S lehetne-é legkisebb enyhülésem
Ez ár s apályban, menésben, jövésben?

*

Maradjak most magam, hű útitársak,
Hegy-völgyön, erdőn, lápon, sík helyen;
Ti menjete! a föld útjai tártak,
Tág a világ, az ég nagy s végtelen;
Fürkésszétek az életnek a titkát,
Dadogó szóval találgatva nyitját.

Én elvesztettem magamat s a Mindent,
S kit nemrég kedveltek az istenek,
Próbámul adtak most Pandora-kincset:
Nagy jókat s még nagyobb veszélyeket;
Belehajtottak csókos szenvedélybe
S most elszakítanak s bedobnak a mélybe.

Fordította Földessy Gyula

MEGNYUGVÁS

A szenvedélynek szenvedés az ára!
Sokat vesztett sajtó szív, ki csitít le?
A sok szép perc szétfoslott, mint a pára,
Részed hiába volt az üdvök üdve!
Se kedv, se cél, zavart, kuszált a lélek;
A nagyszerű világ mily semmivé lett!

De zene leng elő angyali szárnyon,
Milljó meg milljó hangot egybeszóve,
Hogy át- meg áthasson, lelkedbe szálljon
És azt örök szépséggel teletöltse:
Szent vágytól égve, borultán szemednek
Érzed, hogy hang s könny Istentől erednek.

S így megenyhült szívedbe belerezdül:
Él még ő és ver és verni kívánna,
Hogy e nagy jókért magát mindenestül
Tiszta hálából önként felajánlja.
Így hat együtt – bár soha ki ne halna! –
Zene és szerelem két-egy hatalma.

Fordította Földessy Gyula

AJÁNLÁS A „FAUST”-HOZ

Felém közelgtek újra lengő árnyak,
Kik rég zavart szemembe tüntetek.
Mégkísérlem, ha most megfoghatnálak?
Érzi lelkem még azt az ihletet?
Nos, jöjjetek! Engedek hát az árnak,
Amint átléptek párát, felleget;
Keblem megborzong fiatalos hévtől,
Felvonulásotok varázs-szelétől.

Veletek jó sok vidám napnak képe,
És néhány kedves arc is fölmerül.
És mint a múlt félig-zengett regéje,
Első leány s barát elém kerül.
A bánat új lesz s ismétlődik véle
Panasz a kusza útú életrül,
S a jókról szól, kik régi szép időben
Sorstól megcsalva tűntek el előttem.

Nem ők hallgatnak a többi dalokra,
Kiknek az elsőket verseltem én;
Baráti társaságom szerteszórva,
Az első visszhang, jaj, elzengett rég.

A bú ismeretlen tömeghez szól ma,
Fájna az is, ha tapssal illetnék,
S mi még örvendezne lelkem dalában,
Ha van is még, bolyong a nagyvilágban.

S szokatlan vágy ragad most el magával
Ama békés szellem-ország felé,
Botolva száll a dal csendes danával,
Mintha eolhárfa-hang zengené,
Megborzongok, könny könnyet hoz magával,
A szív szeliddé lesz s érzelmessé;
Amim ma van, a messziségbe látom,
S mi eltűnt már, az most a valóságom.

Fordította Kovács László

AJÁNLÁS

Összegyűjtött költeményei előtt

A reggel érkezett; elűzte lépte
A csendes álmot, mely körülfogott;
Felébredtem, s hajlékomból kilépve
Friss hangulat a hegyre fölhozott;
Öröm volt látni, hogy minden lépésre
Új virág állt, s harmatot hordozott:
Az ifjú nap bűvölve szállt az égre,
Minden üdült, hogy felüdítsen véle.

S amint haladtam, úgy vonult a rétről
Uszályosan egy felhő fölfelé,
Csúszott s kígyózott énfelém a mélyből,
És szárnyat bontva nőtt szemem elé.
Megfosztva így a szép tekintetétől
A tájékat ködös lég lepte bé:
Felhő-folyam körített nemsokára,
Magam mintegy a szürkületbe zárva.

De most a nap mintha áttörte volna,
A fellegen világosság hat át.
Lesuhant most csendben meggomolyogva,
Majd csúcs s erdő közt osztotta magát.
A napot már-már üdvözöltem volna!
Köd múltán majd kettőzi sugarát!
S a légi harc még jó sokáig tartott,
Fény ömlött rám, s egyszerre megvakított.

A szív rejtelmes ösztönétől hajtva
Nyitottam volna már pilláimat,
De nem mertem, csak egy gyors pillanatra,
Mert minden égett tűz és fény alatt.
S ott lengett ekkor felhőn erre tartva
Szemem előtt egy istennő-alak:
Szebb arcot én nem láttam életembe,
Reám nézett s megállott vélem szembe.

Nem ismersz meg? – szólott olyan ajakkal,
Melyről csupán hűség s üdv áradott:
Nem ismersz rám, ki már néhány ajakkal
Öntöttem életedre balzsamot?
Nézz hát, kinek törekvő akarattal
Lelked örök hűséget fogadott.
Nem én láttam, hogy hön folyó könnyárban
Már mint gyerek vágyakoztál utánam?

Igaz! – kiáltottam, s a földre hulltam
Most boldogan – régen érezlek én:
Te nyugtattál, ifjan, mikor vadultam
Viharzott át rajtam a szenvedély;
S homlokomon forró napokba hulltan
Mennyei szárnyakkal te hűsítél;
Legfőbb jókat te adtál a világon,
S boldogságom csak általad kívánom!

Neved nem mondom ki. Bár oly sok szájon
Áll gyakran, s mind magáénak nevez,
Hiszik, te állsz célként a szemsugáron,
S fényed bánt mégis majd minden szemet.

Míg tévedtem, volt hozzá társaságom,
S hogy látlak most, majd nem magányt ad ez:
Magamban kell élvezni boldogságom,
Kedves fényed elrejtendem s bezárnom.

Nevetve szólt: Mily bölcs s okos volt, látod,
Hogy így magadnak megmutattalak!
Vak csalódástól nem volt biztonságod,
Alig győzted a gyermek-vágyakat,
S elégnek hitted felsőbb-rangúságod,
Hogy ember-dolgokból kivond magad!
Miben vagy több, ha összeméred mással!
Nézd meg magad, s köss békét a világgal!

Bocsáss meg, szóltam, én csak jót akartam!
Hasztalan volna nyitva hát szemem?
Véremben csak derűs jóakarát van,
Javaid értékét jól ismerem.
Másoknak nő a nemes jó magamban,
Mélyem mért hát többé elrejtendem!?
Mért vágnám úgy az utat felkutatni,
Ha nem testvéreknek kell megmutatni?

S amint szólottam, a fenséges szellem
Résztevő szemmel nézett le reám;
Magamat olvashattam most e szemben:
Hogy mit tettem jól és mi volt hibám.
Nevetett most, és már gyógyult is lettem,
Szellemem szállott új öröm után;
Mély bizalommal indultam feléje
Most már, s közelről nézhettem szemébe.

Kezét ekkor kinyújtotta a pára
S a felhő lenge foszlánya felé,
S nem bomlott szét, amint fogott utána,
Vonhatta azt, nem felhő volt többé.
Szemem ismét leszállhatott a tájra,
Az ég dicsőn s fényben terült fölé.
Csak néztem, amint tart patyolat fátyolt:
Ezer ráncot vetett, s testére ráfolyt.

Ismerlek, látom minden gyöngeséged,
S a jót, mi benned él vagy rejtve ég!
– Így szólt, örökre hallom e beszédet, –
Vedd hát, mit néked készítettem rég!
Boldog lesz véle, semmi bajt nem érhet,
Ki e kincshez békült lélekkel ér:
Hajnal-párából szöve s nap fényéből,
Költészet fátyla igazság kezéből.

Ha majd tikkaszt a dél melege téged
S a társakat: dobd föl a légbé ezt!
Rá mindjárt esti szél súg hűvösséget,
Fűszer s virág illata terjedez,
Lecsendesül búsongó lét-érzésed,
A holtnak könnyű felleg-ágya lesz;
Elring az élet-hullám békességgel,
A nap kies lesz, s fényes lesz az éjjel.

Nos, társak, ha az ember életére
Útközben új és új teher esik,
Vagy a pálya új áldásokhoz érve,
Virágot nyújt s gyümölcscsel ékesít,
Menjünk együtt a holnapok elébe!
Az élet s vándorút így jól telik.
És majd, ha kell, körénk ülven le gyászban,
Kedvünk nőjön tovább az unokákban.

Fordította Kovács László

OCTAVIAN GOGA

MORS MAGNA

Te, csillagtalan éjkirálynő,
immáron percről percre várlak,
érezem, amint gondolkodom,
hogy itt suhog felettem szárnyad.

Tudom, hogy jössz, s akkor legyőzve
kimúlnak a viharos álmok,
mint elfelejtett füstölőben
kihuny a pislogó zsarátnok.

Szavaimra a ritka nyárfák
nem hallgatnak azon az éjen,
s tudom, a földdel lesz egyenlő
az én tömérdek szenvedélyem.

De a megtört lélek sebéből
kiszakad néhány költeményem,
s marad a vers mint súlyos vércsepp,
amely kihullt egy csatatéren.

Fordította Kádár Imre

MI...

Nálunk sok fenyves díszeleg,
sok selymes rónaság van,
nálunk olyan sok lepke van
és oly sok gyász a házban.
Dalt lesni a fülemilék
messzi hazákból jönnek,
mert nálunk van dal és virág
és vannak könnyek, könnyek...

Nálunk a nap is vörösebb,
mióta jókor reggel
havasunk bércei fölött
már nem miértünk kel fel...
Nálunk a zúgó rengeteg
csak gyászunkat siratja,
gyászt hömpölyögtet a Maros
s a hármás Körös hadja.

Nálunk az asszony sírva fon,
könnyben fürdik az orsó,
apa fiát ölelve sír,
nálunk a könny oly olesó.
A táncot bús egünk alatt
úgy járnak lassan, szépen,
mert sírnak a mi dalaink
a táncosok szemében.

Nálunk a lepke sem csapong
a napfényben szökellve,
mert könnyeinktől harmatos
a nyíló rózsza kelyhe.
Az erdők testvérek velünk,
és testvérünk a vén Olt,
a fák elsírják, hogy szegény
Oltnak forrása könny volt.

Sóvár álmok szülöttei,
felénk emésztő vágy int,
e bús sóvárgás ölte meg
szülőink s dédapáink...
Ős szenvedély miatt sírunk
régmúlt időktől máig,
egy bús álom, szép délibáb
omló könnyünkben ázik.

Fordította Kádár Imre

IVAN GOLL

TAVASZ

Pacsirtadaltól ráng a reggel ajka.
Mellén nárciszvirágokat fitogtat
A feltámadt domb égi érmekül.

A vágásban
Nótát csilingel egy fehér vizecske,
S a nap után kap egy sötét bokor.

Csak én, csak én
Alázkodom térdemre hullva,
Sötét szívem
Nem ölt magára aranyredős ruhát.

Fordította Maksay Albert

PAUL HEYSE

VELENCE

Trónvesztes a tenger menyasszonya,
Ki dőlyfét egykor a habokba dobta,
Zord kérőjének aranygályás pompa
Közt el nem jegyzik többé már soha.

Csak tavaszéjjel, ha dagály sora
Van újra, jön, hogy meghódol legott a
Nyers elemnek a dicső, ki naponta
Gőggel néz annak hullámaira.

A Piazzettaig tajtékos ár hág,
A dagály már az utcákra hatol ki,
Gondoladal a Márk-térhez közel.

A tenger dühvel ölelné aráját,
De csak a lábát képes átkarolni,
S reggel felé szégyenben kullog el.

Fordította Tompa László

LANGSTON HUGHES

NÉGER VAGYOK

Néger vagyok.
Fekete vagyok, mint az éjszaka
és mint az erdők mélye Afrikában.

Én voltam a rabszolga.
Cézár parancsolt, lépcsőt mostam
és fényesítettem Washington csizmáit.

Én voltam a munkás.
Kezem alól piramisok törtek az ég felé
s maltert kevertem a Woolworth-palotához.

Én voltam az énekes.
Messzire, Afrikától Georgiáig
hurcoltam el fájdalمام énekét
s a ragtime-ot én adtam a világnak.

Én voltam az áldozat.
Kongóban a belgák vagdosták le kezeimet,
most meg Texasban lincselnek agyon.

Néger vagyok.
Fekete vagyok, mint az éjszaka
s mint az őserdők mélye Afrikában.

Fordította Szombati-Szabó István

SZOMORÚSÁG

Sírunk mi itt a felhőkarcolók alatt is,
mint ahogy sírtak őseink
Afrikában a pálmák alatt.

Mert elhagytak vagyunk.
Éjszaka van.
S olyan nehéz nekünk...

Fordította Szombati-Szabó István

A NÉGER FOLYAMOKRÓL BESZÉL

Én megismertem a folyamokat,
a világvén folyamokat, amelyek öregebbek,
mint az emberi erekben az embervér csörgedezése...
S a lelkem mély lett, mint a folyamok.

Fürödtem az Eufráteszben, mikor még fiatal volt a világ.
Kunyhómat a Kongó partjára építettem, s álomba ő duruzsolt.
Bámultam a Nílust s magasba, messze-fölé tornyosuló
piramisokat raktam.
Hallgattam a Mississippi felzengő énekét, mielőtt Lincoln New
Orleansba jött
S láttam iszapbefödte keblüket napszálltakor aranyban
felragyogni...

A folyamokat jól ismerem én,
a vén, sötét folyamokat.

A lelkem azért olyan mély, mint a folyamok.

Fordította Szombati-Szabó István

ÉN IS AMERIKA VAGYOK

Én vagyok a sötétebb testvér.
Ha társaság jön:
a konyhába küldenek ki enni.
De én csak nevetek.
Eszem.
S erős leszek.

Holnap:
már az asztalnál ülök én is,
ha társaság jön,
s nem meri senki
azt mondani:
Menj ki, s a konyhában egyél!

Különben...
Fogják még látni: milyen szép vagyok
s szégyellni fogják magukat.

Én is Amerika vagyok!

Fordította Szombati-Szabó István:

VERS

Oly csudaszép az éjszaka.
Az én népemnek arca ő.

Oly csudaszépek a csillagok.
Az én népem szemei ők.

Oly csudaszépen ragyogó a nap.
Az én népemnek lelke ő.

Fordította Szombati-Szabó István

AFRIKAI TÁNC

Pereg a tamtam
berreg a tamtam
pereg
berreg,
pezseg a vér.
Tánc!

Éj-fátyolozta lányka
kereng körben
a fénykörben:
füstfelhőcske a tűz körül.

És a tamtam zübörög
és a tamtam dübörög
zübörög-dübörög
zübörög-dübörög.
Buzog a vér!

Fordította Szombati-Szabó István

EMIL ISAC

ALVÓ ABLAKOK

Milyen mély a csend. A félreeső tó színére egy-egy akáclevél libeg le néha. A csillagok aranypettyekkel szórta tele a csillámló vizet; az akácok: mesteri ujjak fekete szöttesei – s az országút mint fehér füstöt szórja fel porát. A szél átsuhan a fűszálakon, fésüli lágyan a fűvenyt. Milyen mély a csend!

S a házak ablakai mind-mind elfeketültek. Alszanak az elcsigázott emberek, s tündérálmokat ölelnek magukhoz párnáikkal.

És én megyek az utcán, árnyékkal, mely tréfásan nyomomba szegődött. Az ablakok feketén pislognak, holdfényverésben; elfeledte őket a földi fény.

Elfeketült ablakok.

És egyszerre a falu mélyéről egy utas indul. Ezüst a vándorbotja, hab a szakálla, homlokán málnakoszorú - nyomában csiripelnek a madarak, megcsobbannak a vizek, kibontják szirmaikat a virágok, zümmögnek a méhek –, és a vándor megkopogtat ujjával minden ablakot.

És kinyílnak az ablakok, mosolygó arcok bukkannak ki az üvegek mögül, felfénylenek az utcák, csaholnak az ebek, szárnyaikkal verdesnek a kakasok.

Jer, vándor, kopogtasd meg lelkem ablakát is. Rezzentsd fel a reggel szavával ájult álmomat.

De a vándor a hegyesúcson áll már, napsugárba fogózva az egekbe lép. – Nyomában itt remeg a málnaillat s a szél, mely az erdőt nyugtalanítja.

Fordította Dsida Jenő

KALÁKA

Hét leányok fonnak, fonnak, hét leányok sírdogálnak.
Vén hegedős húrba zöndít; ablak alatt szél üvölt.
Hét leányok fonnak, fonnak, fejlük a szál a guzsalyról
és a lelkük a guzsaly. S mind sötétebb lesz a szála s
könnyük: pergő gyöngysorok.
Vén hegedős dalra zendít; ablak alatt szél üvölt.
– Volt egyszer hét ifjú legény, szívük tiszta, szemük
fénylő, hajuk, mint a holló tolla, foguk, mint a gyöngy-
füzér.
Kezüik alatt szállt az eke, pacsirtákkal versenyeztek, s
barázdájuk, mit szántottak, egy világot vett körül.
Volt egyszer hét ifjú legény, és hét hullá lett belőlük,
senki őket nem ölelte, csókacsórral csókolóztak, s varjak
ültek a szívükre.
A hét guzsaly zümmög, zömmög, hét leányok sírdogál-
nak.
S a vén hegedős elhajtja zengő szerszámát, eltemeti
arcát, s markába röhög hahotázva.
Hét lélekről bomlik a szál, hét leányok fonnak, fonnak,
egész éjjel fonnak, fonnak.
S halványan leli őket a hajnal, mert sohasem lesz ké-
szen a fonál.

Fordította Dsida Jenő

HA MEGHALOK...

Ne bánd fiam, ha meghalok,
értem sírnod se kell,
hisz én vagyok te, s te vagy én,
nem hagylak soha el.

Világra hangom szólított,
léted létembe fog.
Könnyem keresztelt, s búm nyomát
hordozza homlokod.

Szemed a szemem, s szíveden
a vérem ömlik át.
– Ha meghalok, a bánatom
benned zokog tovább.

Fordította Szemlér Ferenc

ELHAGYOTT ANYA

Ellopta a karácsony gyermeked,
azóta várod, hátha visszajön.
Az asztalon játékok közt matatsz,
s gyertyákat gyűjtasz a sötét fenyőn.

De gyermeked már vissza sose jó,
az égben játszik könnyű angyalok
között – a gőzös elmerengve áll...
Ki bűnös abban, hogy elhallgatott?

Karácsony éjén szörnyű bú emészt,
és ébren ébreszt fel a hajnali
sugár – a gőzös holtra váltan áll
az asztalon. Zaját nem hallani.

Fordította Szemlér Ferenc

DAL

Nap... virágok... bő tavasz.
Jó emez, és meghal az.

Te vigadsz, más sír szegény,
Szent, szent a tavaszi fény.

Éhen hal sok ösztövé, r,
Más a méz miatt kövér.

Van, ki a mosolyt imádja,
Van, ki szenved s hallgat szája.

Fordította Szemlér Ferenc

FRANCIS JAMMES

ELÉGIA ALBERT SAMAINHEZ

Kedves Samain, Hozzád episztolát
először küldök a halálba át.
Talán már holnap felkeres vele
örök falucskád egy vén baktere.
Biztass: ne sírjak. Hadd higgyem Neked:
„Ne félj, nem is vagyok nagyon beteg.”
Az ajtóm nyisd ki. Lépj be, vár a ház.
Csodálva kérdezd: „Mondd, miért a gyász
Jöjj. Orthez-ben vagy. Boldog állapot.
Amott a székre tedd a kalapot.
Szomjas vagy? Van borom meg kútvizem.
Ayám lejön és megpillant: Samain...”
s kutyám kezedre hajlik csendesen.

Szólok. Komoly mosollyal hallgatod.
Az idő: nincs. Beszélhetek, hagyod.
Est jön. Megyünk. A nap sápadtra fest,
őszhöz hasonlít mindenik napest.
A patak úgy cseng, mint üvegharang,
rekedten bűg a nyárfán egy galamb.
Beszélek még. Az arcodon mosoly.
Az esthomály az úttal összefoly.
Bús utcakő fogad szegényesen,
barnult kunyhóra, melynek füstje kék,
nyúlt árnyat vetnek még az estikék.

Nem változik holtoddal semmi sem.
Az árnyékot, melynek barátja voltál,
amelyben éltél, szenvedtél, daloltál.
mi hagyjuk el, számodra megmaradt.

Magányod glóriádat szülte meg,
amelytől bennünk est-imák fakadnak,
ha Isten jár a búza közt, s ugatnak
lugas-lombok mögül az őredek.

Én sírni nem tudok haláloedért.
Fejedre mások fonnak majd babért,
én úgyis félnék, hogy megsértelek.
Hadd lássák a tizenhatévesek,
kik elkísérnek, hol vár rád a csend:
szabad homlokkal halni mit jelent.

Haláloedat minek sirassam? Élsz.
Minden dalodban újra visszatérsz.
Mint illatos szél is sok év után
megsuhog még a régi orgonán:
zenéd a gyermekekhez úgy jön el,
akiket már a mi eszménk nevel.

Sírodra – ősi pásztor-sírhalom,
hol sír a nyáj a bús hegyoldalon –
hiába kérdem, mit vigyek Neked.
A sót a nyájak elpusztítanak,
s a bort –: kik fosztogatták életed.

Rád gondolok. Mint most, úgy szállt a nap,
mikor öreg szobámban láttalak.
Rád gondolok. Faludra, völgy felett.
Versailles-ra is, hol sétáltam veled,
s peregetek szánkon méla verssorok.
Barátodra s anyádra gondolok.
A nyájra is, mely kéktó-parton állt
s bús bégetéssel várta a halált.
Rád gondolok. A tiszta kékre fenn.
Tűzfényre, vízre is, mely végtelen.
Harmatra is, mely szőlőtön ragyog.
Rád gondolok. Magamra. Istenre gondolok.

Fordította Áprily Lajos

JANUS PANNONIUS

AZ ÁLOMHOZ

Akár Kődország messze, vad határán,
akár nyugatra van nyugvó tanyád,
akár Lemnos nektár-borától kábán
ölelgeted a legszebb Gráciát,
akár az istenek közt iddogálva,
a vén Zeüsznél ülsz felhők felett;
(mert alvilági rút szörnyek sorába,
szelid istenség, senki sem tehet!):
Jöjj, istenek, jöjj, emberek királya,
jöjj, Álom és üdítsd fel testemet!

Hetedszer pirkadt már reám a hajnal
s lát engem, durva ágyon szenvedőt;
álmatlanság, versengve korral, bajjal
emészt el és fogyaszt idő előtt.
Már csontra száradt bőrré lett a testem,
arcom helyén ijesztő lárva van. –
Két markomat halántékomra tettem
s az álmot így hívom – de hasztalan.
Szemem előtt csak rút szörnyek cikáznak,
orruk hosszú, ábrázatuk pokol:
Oresteshez tán s Alkmaeonhoz jártak
s Romulushoz, ki Rémusért lakol.

Kegyetlen Ég: A parton hál a fóka,
s vakondok alszik hosszú télen át,
az embert ám, ki szikrád hordozója,
a barmoknál kevésbé gondozád!
Harminc év álma – mert a Hold kívánta
elszállt a szép Endymion felett...
Jöjj, istenek, jöjj, emberek királya,
jöjj, Álom és üdítsd fel testemet!

Nem leltem semmi, semmi írt e bajra,
bár megtettem, mit ember csak tehet;
nem használ itt a sebfű, rózsa magja,
próbáltam konkolyt és beléndeket.
Kapor s aloé füstje ártalmatlan,
ágyékom megkenése mitsem ér,
nincs mákony, mely erőt vehetne rajtam,
sem mandragóra égetett gyökér.
Mérgét reám bár Fárosz férge öntse,
mely Kleopátrának halált hozott;
meg nem segíthet Kirké bájkenőcse,
s nem váltanak meg szép Szirén-dalok.
Nem ér utol az éber Árgus álma,
kit Merkurnak vesszője illetett...
Jöjj, istenek, jöjj, emberek királya,
jöjj, Álom és üdítsd fel testemet!

A búfelejtő Léthe partja mellett
szült kékruhájú, csillagkeblű Éj;
terített rád acélos színű leplet,
fejedre hold, lábadnak szárnya kél.
Melléd kísérni méltó népet osztott,
köztük a Nyugvás, cammogó barát,
Felejtés, mely elűz ezernyi gondot,
ott a Henyélés, ott a Lustaság.
De legfőképp melléd adá a Csendet,
mely minden lármát félve elkerül.
Hű szolgálid mindenfelé követnek,
bármerre jársz a széles föld körül.
Jöjj, istenek, jöjj, emberek királya,
jöjj, Álom és üdítsd fel testemet!

Az Alkony titkos barlangod kitarja,
de visszaüz a fényes Napkelet.
Rémít a fény, de hív a drága óbor
s az ébenfából metszett nyoszolyák.
Te, föld felett sötétben szálló, kóbor,
utadra hull álomvarázsú mák.
S ahol lehull, elülnek falvak, várak,
a tenger habja, és a mély berek,

te gátat vetsz, ha bús szelek csatáznak,
a száguldó Nap ménje megmered.
Erőd a hulló esőt visszahúzza,
cikázó villám útja megszakad,
érezte jöttöd a kígyós Medúza
s aranygyapjút vigyázó szörnyű vad.
A Hajnalt is, mikor Zeüsz kívánta,
elaltattad, hogy fel nem kelhetett...
Jöjj, istenek, jöjj, emberek királya,
jöjj, Álom és üdítsd fel testemet!

Nem kérem, hogy lenyűgözz ellenséget,
hadd ölhessem le orvul táborát
s Junó módjára sem játszom ki véled
az ég dörgő urának szándokát:
Argosz helyett midőn így Khószba tévedt
Agamemnón, a megcsalt férj, szegény,
s míg Trója-vert görög vitézi népet
megszánta Junó Ida szent hegyén.
Nem bánt e kérés bárki istenséget,
a mennyek Atyja sincsen ellenem,
kéresem nem lesz ártalmadra néked,
sőt jó lesz néked és jó lesz nekem,
Halál-húgodnak hulljon rám az árnya,
ha meg nem enyhülsz most szemem felett...
Jöjj, istenek, jöjj, emberek királya,
jöjj, Álom és üdítsd fel testemet!

Hálám jeléül zöld mező ölében,
hogy mindig dús ajándokát arasd,
oltárt rakok, áldozni rajta készen
lúd gyenge máját és taréj kakast.
Két mérővel fölébe mézet mérek
s tejjel vegyült bornak kell folynia; –
Atyánk, kitől megújul test s a lélek,
bús életünknek egyetlen java!
Jó és bal álmod mind jövőnk mutatja,
szárnyán a lelkünk égi útra kél. –
Hadd nőjjön hát országodnak hatalma,
a nap rövidre, hosszúvá az éj.

Szerelmedet mindig epedve várja
egy kis Najád, kinél szebb nem lehet...
Jöjj, istenek, jöjj, emberek királya,
jöjj, Álom és üdítsd fel testemet!

Fordította Geréb László

APOLLÓHOZ, GYÓGYULÁSÉRT

Ha Parnasszus tövében is tanyázol,
ha Rhodoszon vagy, zord falak megett,
ha Jónián szent templomokban, távol,
s Árkádián a lantot pengeted,
ha Délosz – mely a tenger hátán vándor, –
a dörgő Zeusznak háza rejteget:

Düsfürtű isten, szállj hozzám csapongva,
jöjj, Phoebus és hozz gyógyulást nekem!
Hisz téged áldlak kiskoromtól fogva
s oltárodát híven tömjénezem.

Szülőasszonynak pártfogója Junó,
Ceres kegyes a földműves iránt,
Pán gyapjas nyáját, pásztort gyámolító
s Persephoné a titkos tudományt.
Venus védelmez búsongó szerelmezt,
s a szárnyas gyermek, kiseded *Cupidó*,
szüzet segíteni szűz Diána nem rest,
Mars hőst, Merkur kézművest pártoló.
Szövő-fonókat Pallas ujja őrzi,
midőn a fényes égből ránk lenéz...
Így minden isten buzgó tisztelői
tudják, hogy az melléjük állni kész. –

Jöjj hát, Apolló, hogy ne hulljon könnyem
és hasztalan ne szálljon sóhajom;
oltárodnál hogy méltón megköszönjem,
ékes szarvú bikával áldozom.

Fordította Geréb László

BÚCSÚ VÁRADTÓL

A végtelen mezőket hó takarja
s a zöld berekre is, hol lomb virított
most téli, zúzmarás lepel borul rá.
A Körös szép, de jobb ha indulunk tán,
a vén Dunánál vár már jó Urunk;
fel hát az útra, társaim, siessünk!
Folyón, mocsáron át gyerünk előre,
a mély tavak fölött is jég feszül már,
s hol imbolygó ladikján félt a gazda,
most bátran jár-ke, hetvenkedve vágat
s rugdossa tán a holt hullámokat;
fel hát az útra, társaim, siessünk!
A szél se hajtja úgy a fűrge csónakot
(csapkodhat hozzá még a gyors lapát is),
ha bíboros vizén a lusta tónak,
zefír szaladgál s fölborzolja bőrét,
mint kis szánkóm, ha jó lovak röpítik;
fel hát az útra, társaim, siessünk!
Búcsúunk töletek, ti lanyhán buggyanó
források is; nem terjeng kénzágú köd
fölöttetek. Be jó is volt szemünkre
a timsós víz, mely csöndesen patakszik
s még orrunkat se bántja tiszta gőze;
fel hát az útra, társaim, siessünk!
Isten veled, te régi-régi könyvtár,
hol annyi híres író ismertem meg,
itt székel Főbusz is, mert régi helyét
elhagyta rég, s a Múzsák sem sietnek
Kasztíliába, hűs erdőbe vissza,
fel hát az útra, társaim, siessünk!
Búcsúzom töletek, királyi szobrok,
a tűz sem foghatott ki rajtatok s a
nehéz romok sem roppantottak össze,
mikor vad lángok perzselték a várat
s a füstfelhőtől elborult az égbolt;
fel hát az útra, társaim, siessünk!
S te is, lovas király, rőt vértetben,
ki roppant bárdot markolsz harcrakészen,

kinek márványövezte síri szobrát
kiverte egykor gyöngyöző verejték,
Szent László, oltalmazz s te légy vezérünk;
fel hát az útra, társaim, siessünk!

Fordította Berczeli A. Károly

A KATONÁSKODÓ BALÁZSHOZ

Míg színes lobogók, sátrak közt táborozol most
és remegő füledet tépdesi trombitaszó,
én azalatt itthon betegen sínylődöm a láztól
s a tunya Léthétől félek: előnti utam...
Hosszura nyúlt nagy háborunak mi a célja s a haszna,
hogya a sors azalatt itt feni ránk a fogát?
Mért is nem mentem nyilasan veled el a törökre,
most nem telne örök félés közt a napom.
Itt a csapás engem, ha vak is, könnyebben elérhet,
szálló nyílak elől szökdöshetsz odakint.
Itt a szegény beteget bizonyosan előrli a kórság,
ott túlélhet a hős bármi veszett viadalt.
Lázzal vítt irtó harcokban semmi reményem,
míg titeket sokszor boldogít a nyugalom:
hetykén, gondtalanul mulatoztok az éj közepéig,
rajtaütést, rohamot jól elhárít a sánc;
nagy kupa lesz a sisak, paizs hátán perdül a kocka.
jó tűznél borosan lantosotok danolász.
Lassan az álom elér, s ha a csillagfény halaványul
rablott ételeket fal s felüdül a sereg.
Egy kicsi fosztogatás, portyázás: ennyi a hónap,
jól táplált a csapat, nem kell a kis havi zsold...
Addig a kornyadozót a vidámság messze kerüli,
s óbor sem veri el iszonyu szájaízét:
torzult ajkakkal kóstolja örökkön izetlen,
gyermekes ételeit, nyögdéccsel, panaszol;
rossz levegőjü, napot nem látott, árva szobában
vágja a tiszta eget, s lelke szabadba csapong.

Hánytorog ágyában, kinlódva dobálja a testét
– ha testnek nevezem ezt a haláltetemet –
Megborzad s takarót kér. Izzad s újra lerúgja;
enyhet adó álmot vár, de sosem lepi meg.
Kérdjem hát, közülünk melyiknek sanyarúbb ma a sorsa?
Vígaszom az, hogy a sors összehoz újra veled.
Akkor gyógyultan friss mustot adok neked inni,
s hosszú fehér kője! hirdeti azt a napot!

Fordította Jékely Zoltán

GUARINÓHOZ

A kiváló ferrarai tanítómesterhez írt dicsőítő költeményből

Messzi vidékről, hol Pannónia földje virul s a
mély Duna habjai elnyelik éppen a Dráva vizét, mely
lassan hőmpölyög átal a zsíros földeken, engem
hozzád küldött balga gyerekként gondviselésem.
Téged elismer a város, a polgárság is örül, hogy
ott tisztelhet, ahol jársz-kelsz, hogy büszke lehet rád,
s híred a távoli Dón népét ugyanúgy csalogatja,
mint ki a Cydnusnál vagy az Elbe körül lakik. Egykor
Delphibe csődült így a mihaszna tömeg, hol Apolló
jósolt, s furcsa jelekkel a dolgok okára utalt, őt
kérdézték meg kínos ügyekben, akik valahonnan
jöttek a föld kerekéről: „A harcnak vége mi lesz, vagy
meddig tart a betegség? Vannak-e bölcsek a földön?
Hol van az ember, akit boldognak tarthat a többi?
S hogy mikor ér véget valahára e földi nyomorgás?”
S ő a sötét odúból, bár éji köd alszik a mélyben
látta a rejtelmek gyökerét s föltárta a lelket.
Jobban tudta a Párkálnál is az emberi sorsot,
s egymaga több titkot kutatott ki, akár az egész föld.
Így fut a nép hozzád, s boldog, ha igéiden épül,
nyers szívüket hozzák, s te kiműveled őket örömmel,
ajkaidon bő árja fakad fel a tiszta tudásnak,
s el nem apad, míg át nem itat mindenkit a szellem.

Ámde mit érnek a cifra szavak, ha hiányzik az erkölcs
súlya belőlük, a jóság több a mihaszna tudásnál.
Mily szomorú, hogy akik tudnak valamit, csak a szellem
által akarnak előrehaladni, s amíg eszük éles,
lelkük tompa az Isten iránt s feketék a mocsoktól.
Téged a legtisztább szeretet visz az Isten elé, kit
tisztelsz és leborulva magasztalsz, bár te is oly jó
vagy, hogy az Isten után mindjárt te következel úgyis.
Mert te vagy az, ki az embereket szeretettel a jóra
oktatom, és nem tűröd az állati vágyak igáját
s addig igyekszel hatni szívükre, amíg igazán is
emberi érzés szállja meg őket. Még a halált is
száműzöd, mert égisz emel lelked s a dicsőség.
Indulatok nem dúlták fel soha bölcs nyugodalmad,
s nem marakodtál, bárhogyan irigyelt is a népség.
Más kárán a világhír sem kellett neked, ámbár
sok nyomorultat a rágalom éltet Itália földjén.
Szájadon enyhe mosoly villog, ha beszélsz, de az arcod
akkor is őrszi nyugalmát s homlokod is, noha ráncos,
nem haragos, mert nyájas a szellem, amely beragyogja.

Fordította Berczeli A. Károly

SZERGEJ JESZENYIN

EGY CSAVARGÓ VALLOMÁSA

Mint egy örült, kuszált hajjal barangolok,
Fejem úgy ing vállamon, mint petróllámpa
Lobog-lobog az őszi éjszakában.
Üvöltő vihar záporaként hullanak fejemre
A rágalmak kövei. Csak hulljanak!
Még erősebben szorítom fejemre a hajfűrtöket!

Jólesik most emlékezni egy mohásparti halastóra,
Az égerfa rekedt hangjaira,
És hogy valahol él apám és anyám,
Kik nem törődnek verseimmel,
Mégis szeretnek, mint földjeiket, saját testüket,
Mint a tavaszi vetést serkentő esőt,
Hej! villáikkal agyonszúrnának, csak
Merészeljetek hozzám nyúlni!

Szegény, szegény parasztok,
Bizony elcsúfultatok,
Féltek Istentől és féltek a mocsaraktól is;
Ó, ha meg tudnátok érteni, hogy fiatok ma
Oroszország legnagyobb poétája!
Szívetek zúzmara szállta meg,
Mikor mezítláb őszi mocsarakban járkált.
És most! Magas kalappal, lakkos cipőben sétál!
De benne forr egy csavargó paraszttörzs dühe,
A mészárszékek cégerei előtt
Minden tehénnek kalapot emel.
És ha találkozik a piacon egy kocsissal,
Az otthoni trágyadomb szagára emlékezik
És szeretné hordozni a lovak farkát,
Mint egy menyasszonyi uszályt.

Szeretem földemet,
Szeretem mérhetetlenül, még akkor is, ha szomorú,
Mint a rozsdás fűzfák.
Szeretem a disznók maszatos pofáját,
A brekegő békák esti muzsikáját.
Ó! szívem alatt hordom gyerekéveim.
Boldogan gondolok az áprilisi esték hűsére.
Nini! jávorfánk leguggolt melegedni
A pirosuló hajnal paraszához.
Hollófészkeiért de sokszor megmásztam!
Csúcsa zöldell-e még? És a törzs kérge most is oly kemény
És te kedves kutyám, megvakultál öregségedre,
Zsémbeledve vonszolod farkad az udvaron végig,
Hát nem jut eszedbe a küszöb meg az istálló...?
Ó! mennyi kedves pajkos emlék!
Egyszer anyámtól kenyérhaját csentem,
És a küszöbön felváltva haraptunk belé... Emlékszel?
Én nem változtam, szívem is a régi,
Szememben búzavirágok kéklenek.
Kiterítem verseim aranygyékényét,
Szeretnék elmondani nektek még néhány kedves dolgot.
De jó éjt mindnyájatoknak, jó éjt!
Az alkonyat mezőin utolsót suhannak a kaszák.
Ma kedvem volna az ablakon át a holdra kiköpni.
Csudálatos kék az ég!
Ilyen kékségben örömet halnék meg...

Elcsigázott, öreg pegazusom,
Nem bírsz velem tartani...
Hej! komoly mesterként jöttem ide,
Megénekelni és dicsőíteni a patkányokat.

Fejem kábult, mint az őszi szőlőhegy,
Habzó hajam borába merül...
Ó! Sárga vitorla szeretnék lenni
A mérhetetlen óceánon.

Fordította Vass László

VACHEL LINDSAY

EGY ARANYHAJÚ LÁNYNAK, LOUISIANA EGY VÁROSÁBAN

Te vagy a hajnalhasadás,
Ha csillag kel fel reggel a nap helyett;
Te vagy a kelő hold,
Ha a hold helyére csillag száll az égre;
Te vagy a tavasz,
Ha arcon terem a virág, nem almafa-ágon;
Te vagy az én szerelmem,
Ha szíved is oly gyöngéd és szelíd,
Mint szép fiatal szemed.

Fordította Maksay Albert

LI TAI-PO

HOLDFÉNY

Ágyam mellé tekintek néha,
s a hold fénye ott oly fakó;
nem tudom, ez a hold játéka,
vagy a padlóra hullt a hó.

Felemelem homlokom s nézem,
mint dobnak fényt a távolok.
Lehajtom a homlokom mélyen
s messzi hazámra gondolok.

Horváth Imre fordítása

AMY LOWELL

SZÉL ÉS EZÜST

Pompás fémmel az őszi hold
a csendes égen kúszott...
s a halastó bodrozta hátát,
és csillant sok-sok sárkány-pikkely,
hogy felette elúszott.

Fordította Antalfy Gyula

SOLITAIRE

Mikor az éj leszáll az utcatorokra
s lekandikál a görbe háztetők közt:
s lelkem elhagy; s kíváncsin messzi száll:
játszani megy mesés, kék, kínai kertbe,
finomművű vázákat lóbál pogány pagodákban
törött, elomlott oszlopok közt.
És táncba kezd, fején bíbor és sárga virágkoszorúkkal,
a lába csillámlik, ahogy ellibeg a nedves gyep fölött.
...Milyen pajkos is lesz egyszerre a lelkem,
mikor minden jólélek elfújta már a gyertyát
s a város néma...

Fordította Antalfy Gyula

ÉJSZAKAI FELHŐK

A hold fehér kancái végigrohannak az égen,
Aranypatájuk végigdobog a Menny üvegboltozatán.
A hold fehér kancái hátsó lábukra állnak,
Úgy szolgálnak a magas Menny zöld porcelán kapui előtt.

Repüljétek, kancák!
Feszítsétek meg az erőtöket,
Rúgjátok szét a csillagok tejporát,
Különben rátok ugrik a tigris nap és semmivé tesz,
Skarlát nyelvének egyetlen nyalintásával.

Fordította Maksay Albert

CONRAD FERDINAND MEYER

TAVASZI ÚT

A nap mind forróbban tüzel,
Tó duzzad, jég töredezik.
Egy bárka vizet szánt közel,
Szívem is vitorlát feszít.

Szívet bús vágy bolyongtat, űz,
Ha ifjúsága füstbe ment,
Mihelyt a tavasz napja tűz,
Tó vize gyűrűződvé reng.

Eljátszott szebb kor fájva hív,
Beléd örök honvágyat olt –
Hogy már csak azt esdi a szív,
Csak azt a tavaszt, azt a kort.

Így lehet hajad csupa hó,
Szívednek – bár hűl is tüze –
Amikor megkéklik a tó,
Tavaszt kell keresnie.

Fordította Tompa László

ION MINULESCU

AZ ÖNMAGUKAT ÁRULÓK ROMÁNCA

Felhőbe bújt, mint sírba, a nap,
ó felhő, sötét mint a sír,
mint csalfák sírja, kikért ha halnak
egyetlen szerető se sír.

Az ablakon a szél zokogja
őszies híreit,
amíg
rézhúrokon
gitárok
hangja
bontja ki szárnyait.

És hosszú sorban,
akarattalan,
művészek, szeretők – a sok
nagy, félreértett, mindnyájan Krisztusok –
siratják múltjuk s dudorásszák
az önmagukat árulók románcát.

Fordította Szemplér Ferenc

MAX MOHR

AZ ÚJ NOÉ SZONETTJEIBŐL

Most vágsz neki. Már a hullámoké vagy,
kormányod végtelenre állítod.
Nyüszítnek s bögnék a szelíd s a félvad
bárkába zárt, választott állatok:

csacskán a papagáj, bambán a birka,
a macska bőszen s tikkadtan a sertés,
csak a tarka halak közt marad csend, és
az asszony titkos bánatát kisírja

a vitorlánál. – Hagyd! a gyermekek
már zugokat s új cél fákat kaptak
bújósdinak és száguldó apacsnak,

árboctól árbocig süvitenek.
A távolság a partot elragadja,
nem kell iránytű. Dobjd az áradatba.

Fordította Jékely Zoltán

ADA NEGRI

HAVAZÁS

Utcákra és terekre
szálldos a könnyű, halk hó,
szítál és leng kavargó
pelyhe.

A végtelent söpörve
táncol, újra meg újra,
végül fáradtan hull a
földre.

Az álmosarcú nagy sík
fölött halotti formán,
tetők, kémények ormán,
alszik.

A csend világa áll ma.
Kinyújtózik a földön
felejtő, nemtörődöm
álma.

De a mély nyugalomból
a szív, emlékre kelve,
egy hamvadtszerelemre
gondol.

Fordította Dsida Jenő

ION PILLAT

ŐSZI ELÉGIA

Régi aranyból vertek a lombok,
holt hamuszínben a hajnali tarlók.
Nyisd meg az ajtót –
ősz hívogat már.

Már meg is öltem a messzire szálló
esti szalonkát lenn a berekben,
szél szava rebben –
ősz hívogat már.

Rég betemettük a dombon a szőlőt,
száll a madárraj: néma kísértet.
Újra kísérget
egykori vágyam.

Merre vagy, merre, elfeledett ház?
Régi napok, ti ma merre repültök?
merre repültök,
egykori fecskék!

Fordította Szemplér Ferenc

UTOLSÓ VACSORA

Gondolsz-e még a házra, szilfák között a dombon,
mely mint tojás a fészken oly csillogó fehér?
Tűnődsz-e még a selymes égbolton s lágy kolompon,
mit csorda ráz, a rétről ha este visszatér?

Emlékszel pitvarunkra, mit befutott a szőlő,
utolsó vacsoránkra, egymás mellett te s én,
az udvaron keresztül míg nyögve jött a küllő,
apró fehér virág ült az asztal szőttesén?...

Emlékszel: vacsoránknál társunk a szerelem volt,
– a tücsök langy tenorját pöngte a messzeség –
hogy mélyen, mint szerelmünk, csillant az éji égbolt
s csóknál hogy édesebb volt a suttogó beszéd? ...

A lomb között az első csillag sugara nőtt meg,
az árnyban ringva szállott a szentjánosbogár ...
Gondolsz-e még a házra a szilfák közt, s előtted
felring-e még az árnyam, a vágyad s egy sugár? ...

Fordította Szemplér Ferenc

ESTEFELÉ

Nyisd fel szemed! Az este elindult már az ablak
külső felén. A ház s fa mind-mind gyökértelen
és szárnyra kapva úszik az égnek végtelen
vizében. Ám ne félj, mert holnap mind visszatér.

Csak ízleld ezt a percet, míg Isten csillagoknak
villantja fel a fények mindét, s reszketegen
ring fel a vágy, mit társként magához vonz a tér.

Mit eddig láttál, most ím szétfoszlik hirtelen,
ha mit kezded tapintott, most mind széjjelszakadnak.
A lét színváltozását sejtí az értelem.
Csukd le szemed! A mély éj áldását kérd magadnak
s valóban látni fog majd a hunyt pillájú szem.

Fordította Szemplér Ferenc

GYERMEKKOROM

Így tél felé a kamra ablakán
kiszáll a langyos almaszag,
a múlt ősz ezzel hoz vigaszt talán,
ha kinn a hóvihar szakad.
S gyümölcsöket és ómeséket
magában őrző lomha lélek
az emlékek honába téved.

S az örködésben fásult lelkeken
átröppen most a gyermeteg
vágy és remény, és gyógyírral beken,
mint újra pezsdült permeteg.

S felébredsz most, mint egykoron
álmodból, úgy mint akkoron
valál, ó rég gyermekkorom!

Fordította Szemplér Ferenc

HÚSVÉT

Éjen átal a
borostyán kinyílott,
éj múltával a
kék ég fénye csillog.

Zeng a fecskénép
csiripelő hangja,
jönnek az ekék,
mint megannyi hangya.

Vattás csibe kelt
kotleónak alóla,
fészket remekelt
szomszédban a gólya.

A berekben a
szalonka lefészkel,
cigány jött meg a
kocsmába, zenész kell.

Ereszek mögül
sárkányok kiszállnak,
rucahad örül
sárga papucsának.

Réten a kutyák
futnak bohón, szökve,
gyors becskebukát
vet a szél s a szöcske.

Kék vize kiált
csöpp és nagy pataknak,
fehérre sikált
falvak ránk kacagnak.

Cigány hímporos
primulát kínál ránk.
Húsvétra piros
tojást adj és bárányt!

Fordította Szemplér Ferenc

SEXTUS PROPERTIUS

CYNTHIA FALURA KÉSZÜL

Bár nincsen kedvemre, hogy elhagyd, Cynthia, Rómát,
szívemből akarom, hogy falun élj egyedül.
Tiszta vidékén nincs romlott ifjú, aki csábít,
bókkal hízeleg és végezetül meg is ejt.
Lárma, civódás ott sohasem riad ablakod alján,
hívogatók szava nem rontja meg álmaidat.
Elhagyatottan nézed az elhagyatott hegyek ormát
és a szegény pór nép földjeit, állatait.
Színház, cirkuszi játék ott soha vágyra nem izgat,
bűnösen eltöltött templomi éjszaka sem.
Mást sem látsz, csak amint ballagnak igásan a barmok
és a nyesett lugasok rőt venyigéje pereg.
Néha üres kis kápolnába lopod be a tömjént,
s kecskét áldozol a fellobogó tüzeken.
Szent körtáncokat is lejthetsz bátran ruha nélkül,
ott nem jár idegen, városi férfi soha.
Én pedig özre vadászva, Diana kegyét keresem majd,
őérette fogom elhanyagolni Venust.
Vadjaim agancsát a fenyőkre rakom fogadalmul,
s fütttyel biztatom a ürge vadászebeket;
ám a hatalmas oroszlánnak békét hagyok és a
bősz, agyaras vadkant messzire elkerülöm:
bátorsággal nem vágyom dicsekedni, elég, ha
apró nyúlra lesek és madarat nyilazok
ott, hol a kedves víz, a Clitumnus, surran a fák közt
s mossa a jámbor ökör tiszta, fehér derekát.
Mégis – ahányszor a vágyad kísértésbe visz, édes,
várj: hajnalcsillag keltekor ott leszek én.
Hallgatag erdők nem bővölnek el annyira engem,
sem sziklák moha közt csörgedező patakok,
hogy nevedet ne susognám, Cynthia, Cynthia, folyton:
Kárt ne tegyen valaki benned, amíg oda vagy!

Fordította Dsida Jenő

AZ ELVESZTETT NAPLÓ

Hát bizony a kedves, okos kicsi naplót,
s annyi csodás jegyzet nyomtalanul odalett.
Éveken át forgatta kezünk, míg ócska, kopott lett,
s bárha pecsétje se volt, hitt neki szörnyen a szív.
Nélkülem is gyakran kicsikarta a lányka szerelmét,
nélkülem is szólt már válogatott szavakat.
Drága, nehéz aranyék nem verte ki egyszerű sarkát,
durva viaszok volt csak s kéreg a két födele.
Mégse hagyott cserben soha eddig s általa értek
mindig a leggyakoribb, legragyogóbb sikerek.
Jól emlékszem, utóbb ilyenek voltak beleírva:
„Lusta, haragszom rád! Vártalak este soká
s nem jöttél. Valahol csinosabb asszonyra akadtál?
Vagy rólam költött csúf híreket valaki?”
És ilyenek: „Gyere el ma, együtt mulatunk, heverészünk:
Amor ez éjjel akár hajnalig is befogad.”
S végig, amit kisüt egy kicsi lány, okosan, leleménnyel,
hogyha találkat tűz és enyeleg hamisan...
Jaj nekem, ó, – tán már valamely uzsorás buta számsort
írt bele s őzri sivár üzleti könyvei közt!
Pénzt, aranyat fizetek, ha ki visszakeríti e könyvet!
Mít neki pár kusza sor pénz ragyogása helyett?
Fuss, kölyök, ezt hirdesd ki öles felirással a póznán
s írd oda jól, hogy urad lakhelye: Esquilinus!

Fordította Dsida Jenő

BÚCSÚ CYNTHIÁTÓL

Asszony, rászéd a szépségedbe vetett bizodalmaid,
én cselekedtem, hogy ekkora benned a gőg.
Vak szerelem dicsért dalaiban, Cynthia, eddig:
orcám szégyene ég mindama verseimért.
Hirdettem, hogy a tested ezer buja báj keveréke,
a szerelem mindent kétszeresen mutatott.
Szóltam a bőrödön átlehelő, üde hajnali pírről,
mely csupa kendőzés volt, ügyes álvirulás.

Mit szívből semmi baráti tanács ki nem ölt és
thessali jósnő vén ujja ki nem kuruzsolt:
– aegi hullámok zivatarvert vándora, vallom
önként és szabadon, – már kivetem magam is.
Meggabonázva, Venus tüzes üstje fölött aszalódtam,
hordtam láncokat is hátracsavart kezemen.
Íme, virágkoszorúta hajóm már horgonyokon ring,
sok csunya zátony közt mégis öbölbe futott.
Tépázó vihar ájulatóból éledek újra
s összecukódnak mély, tűzbe borult sebeim.
Ó, hideg ész, ha te isten vagy, már csak neked élek,
Jupiter úgyse figyel semmi imámra: süket.
Énrajtam kacagott a világ valahány fecsegője
s víg lakomáikon én voltam a friss csemege.
Szolgád tudtam lenni, kezes rabod, asszony, öt évig, –
nagy hűségem után fogsz te jajongani még.
Könny sem ígéz már, ismerem ezt a fogást, kitanultam,
csalni akarsz, ha zokogsz, Cynthia, csalni akarsz.
Én is sírnék most, de galád szavad elveri búmat,
hogy viszonyunkat még holta után se kiméld.
Ég veled, ajtó, melyre sosem sújtott le az öklöm,
és te küszöb, mely sírsz már szomorú szavamon.
Téged a titkolt évek súlya gyötörjön el, asszony,
s rútan lepje be szép arcod a sok kusza ránc!
Majd, ha iszonyal nézed a ráncokat ócska tükörben
s tépni szeretnéd gyér, őszbevegyült hajadat
s túrnöd kell, hogy a gőg kiteszít és sértve lefitymál,
bánni fogod keserűn mostani tetteidet!
Ezt jósolja neked haragos versemmel a végzet.
Térj már észre: a kor elviszi bájaidat.

Fordította Dsida Jenő

CYNTHIA FESTI MAGÁT?

Mondd, igaz-é, hogy a festett, ostoba brittet utánzod
és aranyos folyadék villog a hajzatodon?
A természet minden igaz formát maga szab meg:
római archoz a rőt belga haj undokul áll.

Mert valahol láttál egy nőt, aki kékre meszelt volt,
vajon máris a kék szín a helyes csakugyan?
Hantja alatt is gyötrődjék az a lány, ki először
mázolt fürtjeire balga, hazug színeket!
Énnekem oly kicsi kell, hogy szépnek lássalak, édes:
annyi csupán, hogy légy gyakran a látogatóm.
Lámcsak, nincs bátyád, se fiad, nincs senkid a földön:
bátyád és fiad is hadd legyek egymagam én!
Este saját ágyad legyen őrződ és menedéked,
léha, pazar dísszel homlokodon, ne mulass!
Jaj, ne akard, hogy hinnem kelljen a rút fecsegőknek:
szárazon és vizen át szárnyal a hír sebesen!

Fordította Dsida Jenő

RAINER MARIA RILKE

A VAK LEÁNY

IDEGEN:

Nem fáj neked erről beszélni?

A VAK LEÁNY:

Nem.

Oly távoli. Az másvalaki volt.

Ki akkor nézett, látott s hangosan

élt s most halott.

IDEGEN:

Nehéz halála volt?

A VAK LEÁNY:

Ha nem gyanítod, borzalom a vég,

erős légy, még ha idegen hal is.

IDEGEN:

Idegen volt neked?

A VAK LEÁNY:

Inkább: azzá lett később. A halál
idegenné tesz anyát s gyermeket.

Első napokban mégis szörnyű volt.

Egész testem sebes volt. A világ,

mi a dolgokban érik és virágzik,

gyökerestől tépődött ki belőlem

szívemmel együtt (hittem én), s miként

a feltúrt föld hevertem szétnyitottan

s ittam a könnyek hűvös záporát,

mi véghetetlen s halkan áramolt

halott szememből, mint üres egekből

zuhan a felhő, hogyha meghal Isten.

Hallásom megnőtt s mindennek kinyílt.

Olyant hallottam, mi nem hallható:

az időt, amint dőlt fejem fölött,

a csendet, mi a halk üvegben zsongott,

s éreztem, mint egy nagy fehér virág

lélegzete suhant közel kezemhez.

S mindegyre észbe kaptam: éj, meg: éj
s szemembe tűnt egy könnyű tiszta csik,
mi szinte úgy nőtt, mint a fény,
úgy hittem, hajnal közelít,
mi egykor ült kezem fején.
Anyám felébresztettem, és az álom
bús arcomról levált nehézkesen,
anyámra ordítottam: „Jer hát!
Gyűjts fényt nekem!”
Neszelttem. Állt a hosszú-hosszú csend,
s éreztem, párnám súlyos, mint a kő,
s egyszerre: mintha látnék, égető
sírás csapott anyám száján elő,
soha, soha ne halljak több ilyent.
Fényt! Fényt! Az égbolt összeroppant,
zokogtam álmomban. A roppant
teret vedd arcomról s szívemről.
Fel kell emeled, feljebb, feljebb,
a csillagokig kell emeled;
nem élhetek, ha rajtam súly az égbolt.
De hozzád szólok-e, anyám?
Ó, vagy kihez? Ki áll mögém?
Ki áll a függönyök mögött? – A tél?
Anyám: vihar? Anyám: az éj? Felelj!
Vagy tán: a nap? ... Nap!
Nélkülem! Ó, hogy lehet nap nélkülem? Tehát:
már kinek sem hiányzom?
Utánam ki se kérdez?
Hát elfeledtek minket teljesen?
Minket?... Hiszen te ottan állsz,
és megvan mindened, ugye?
Arcod körül a dolgok sürgenek,
hogy jól érezd magad.
Szemed pihenhet s bármilyen
fáradt volt azelőtt,
ismét felnyithatod.
... Az én szemem halott.
Virágaim elvesztik színüket,
tükreimben vakká fagy az üveg,
könyveimben a sorok nyomorékká válnak,
madaraim utcákban ide-oda szállnak,

idegen ablakokon zúzzák magukat össze,
nincs semmi, ami engem még magához kötözne.
Mindenki elhagyott.
Sziget vagyok.

IDEGEN:

S a tengeren át jöttem én.

A VAK LEÁNY:

Hogy? ... A szigethez jöttél te? ... Felém?

IDEGEN:

Még csónakban vagyok,
Halkan hozzád kötöttem véle ki.
Leng, imbolyog,
zászlóját földnek lengeti.

A VAK LEÁNY:

Sziget vagyok s magányos.
Gazdag vagyok. –
Régen, mikor a régi utak
idegeimben még futottak
használtan sok járás-kelés
miatt, ez volt a szenvedés.
Szívemből minden elfutott,
előbb nem tudtam, merre,
de később mindent megtaláltam ott,
minden érzést, s az, mi vagyok,
ott állott egy csomóban, tolongott, sírt
a befalazott szem előtt, mi mit sem érzett.
Minden elcsábult érzélem.
Nem is tudom, így álltak vajon éveken,
de emlékszem hetekre, mint
érkeztek meg megtörve mind
és mindenkinek idegen.
Aztán szememhez eltömült az út.
S az utat már nem is tudom.
Most bennem bátran s szabadon
jár körbe minden, és a test sötét
házában, mint a gyógyuló,
lépdél sok érzés, s léptét élvezi.
Emlékeket
egy-kettő gyűjtöget,
de ami új, mind
kitekint.

Mert hol testem határát éri,
ott áll saját üvegfalam.
A homlokom lát és kezem segít
olvasni más kéz költeményeit.
A lábam szól a kőhöz, melyre lép,
és hangom a madárhang viszi szét,
ki a falak közül!
Most nélkülözöm mit se kell,
a színek mind a hang s zöreje
nyelvén beszélnek. S végtelen
csodásan csengnek
hangalakban.
Mit akarhat egy könyv velem?
A fában lapozgat a szél,
és én tudom, hogy mit beszél,
s néha utána suttogom.
S ki a szemet virágként tépi: a halál
az én szememre nem talál...
IDEGEN (halkan):
Tudom.

Fordította Szemplér Ferenc

DUINÓI ELÉGIÁK

A NEGYEDIK ELÉGIA

Ó élet fája, mikor jő a tél?
Nem vagyunk egyek s vándormadárként
értesültek. Túlhaladva, későn,
így tolakszunk sebtében szelekre
s behullunk a részvételen tóba.
Virágzás, sorvadás tudatunkban egy.
S valahol még oroszlánok járnak,
s míg pompáznak, nem tudnak ájulásról.

Ám nekünk, véljük bár egészen egyet,
éreznünk kell már fejlődését. Viszály
nálunk a közel. Nem járnak szeretők
széleken folyvást, egyik a másikban,
ők, kik távozt, vadat, hazát reméltek?

Im itt egy pillanatnak rajza végett
vesződve készült ellentét alapja,
csakhogy lássuk; mert világosak vélünk.
Nem ismerjük az érzéklés körrajzát,
csak azt, ami kívülről alakítja.
Ki nem ült félve szíve függönyénél?
Ez felcsapódott: búcsújelentés volt.

Érthető könnyen. Az ismerős kert itt,
halk billenés: csak ekkor jött a táncos.
Nem az. Elég. Bár mimelí, hogy könnyű,
álruhát hord és polgár lesz belőle
s a konyháján át tér be a lakásba.
Nem akarom e félig telt lárvákat,
inkább a bábút. Az telt. El akarom
viselni az irhát és a drótot és
a bámész arcot. Itt. Előtte vagyok.
Ha ki is hunynak a lámpák, ha szólnak
is hozzám: Nincs tovább –, ha a színpadról
üresség jő is sűrűke légvonattal,
ha csöndes elődeim közül senki
se ül velem itt többé, egy asszony se,
s a fiú se barna, kancsal szemmel:
Maradok mégis. Van mindég mit nézni.

Nincs igazam? Te, ki élted értem
oly keserűn izleled, Apám, enyém
kóstolva, kényszerem első, zavaros
levét, amint nőttem, kóstolva szüntelen,
s oly idegen jövő utóizével
bajlódva, kémléléd bús fölnezésem, –
Apám, te, ki mióta holt vagy, gyakran
reményeim mélyén bennem aggódol,
s közönyről, mi csak a holtaké, tenger
közönyről mondasz le csöpp sorsomért,
nincs igazam? És nincs igazam, ti, kik
szerettetek engem szeretetem kis
kezdetéért, mitől eltértem mindég,
mivel arcotokon a tér előlem,
mert szerettem őt, világtérbe tért át,
hol nem voltatok ti már... Ha kedvem

a bábszínpad előtt várokonom, nem,
oly merőn odanéznem, hogy nézése
ellensúlyaként játékosul oda
már angyal kell, ki a bábokat rántja.
Angyal és bábu: ez végre a játék.
Ekkor jó csak össze, amit mi folyvást
kettéosztunk, míg itt vagyunk. Csak így
lesz évszakjainkból teljes pályánk
körforgása. Fönn, fölöttünk játszik
ekkor az angyal. Lásd, a haldoklók
ne sejtjenék meg, mennyire ürügy
mindaz, amit itt művelünk. Semmi
se önmaga. Ó gyermekkor órái,
midőn a figurák mögött több rejlett
puszta multnál s előttünk nem volt jövő.
Nőttünk persze s olykor siettünk, hadd
legyünk nagyok, azok kedvéért is,
kiknek miük se volt már mint a nagylét.
S egyedüljártunkban hogy boldogított
a maradandó mégis és itt álltunk
a térközben, világ s játékszer között,
olyan helyen, amely kezdetétől
a tiszta folyamatért teremtődött.

Ki mutat gyermeket úgy, ahogy áll?
Ki helyezi csillagokba s ki adja
a messziség mércéjét kezébe?
Ki készíti a gyermekhalált szürke
kenyérből, mely keményszik, – vagy benn hagyja
a kerek szájban, mint egy szép alma
csutkáját? Gyilkosokba belátni
könnyű. Ez azonban: a halált,
az egész halált, még az élet *előtt*,
ily szendén hordani s rossznak se lenni,
leírhatatlan.

AZ ÖTÖDIK ELÉGIA

Koenig Hertha asszonynak

De *kicsodák* is ők, mondd, a vándorlók, e kissé
még magunknál is menekvőbbek, kiket már oly korán sürgetőn
facsar egy kinek – vajh kinek a kedvéért
soha meg nem elégedő akarat? Ez azonban facsarja,
hajlítja, hurkolja s rengeti őket,
dobálja s elkapja vissza. Szinte olajos,
síkosabb légből jönnek alá
elnyútt s örökös felugrásuktól
vékonyodó szőnyegükre, e Mindenségben
elveszett szőnyegre.
Flastromként terül ez, mintha a föld
kültelki ege fájt volna ott.

S alig ott,
egyenest, itt és mutatva: ez az Ittállás
nagy kezdőbetűje..., máris tréfára
gurítja őket, a legerősebb férfiakat, a folyton
érkező fogás, mint Erős Ágost asztalnál
a cinezett tálat.

Ó és e közép
körül, a nézés rózsája:
virul s szirmait hullatja.
E dobbantó, a termő körül, e saját
virágzó porától hintett, megint a kedvtelenség
színlelt gyümölcsévé termékenyített,
magáról mit se tudó – vékony felületével ragyogva
mosolyt könnyedén színlelő kedvtelenség körül.

Íme, a fonnyadt, ráncos támasztó,
az öreg, ki már csak dobol,
roppant bőrébe zsugorodva, mintha ez egykor
két férfit takart volna s az egyik már rég
a sírkertben feküdne, s ő túlélte volna a másikat,
süketen s néha kissé
zavartan, az özvegyi bőrben.

Hát még az ifjú, a férfi, mintha egy tarkó
s egy apáca fia volna: izmokkal s jámborsággal
feszülően telt és ruganyos.

Ó ti,
kiket játékszerűl kapott egy szenvedés,
midőn még kicsi volt, egyszer, hosszas
lábadozásai során...

Te, fiú, aki felpattanva,
ahogy ezt csak gyümölcsök értik, éretlenül
naponta százszor lehullasz a közösen épített
mozgás fájáról (mely víznél is sebesebben, röpké
percek alatt él át tavaszt, nyarat és őszt) –
lehullasz, s reáköppansz a sirra:
olykor, felényi szünetben, édes arcukat
kivánna keletkezni rajtad ritkán gyengéd
anyád felé, ott túlhan; de testeden, mely azt
felszínesen elhasználja, elvész a tétován
alig megkísérelt ábrázat... S már újra
ugrásra tapsol tenyerével az ember, s mielőtt
világosabbá válna valaha is előtted a fájdalom
a folyton ügető szív közelében, talpad égése
előzi ezt meg, eredetét, néhány sebesen
szemedbe kergetett testi könnyel.
És mégis, vaktában,
a mosoly...

Angyal! ó vedd, tépd le a kisvirágú gyógyfüvet.
Teremts egy vázát, őrizd abban! Allítsd ama, nekünk még
meg nem nyílt örömök közé: kedves urnában
hirdessed őt virágos, lendületes felirattal:
„Subrisio Saltat”.

Majd te, kedves kislány,
te, kin a legcsábosabb örömök
némán átugrottak. Talán
bojtjaid boldogak helyetted –,
vagy fiatal, feszes
melleden a zöld fémesselyem
módfelett becézettnek érzi magát s nincs semminek se híján.
Te,
az egyensúlyukban megbillent összes szekerekre
állandóan másképpen,
hónok alatt nyilvánosan, kirakott
piaci gyümölcse a közönynek.

Hol van, ó merre a hely – én a szívemben hordom –,
ahol még korántsem *tudtak*, sem egymásról
le nem estek, mint egymást hágó, össze
nem illő állatok;
hol nehezek még a súlyok;
hol az őket hiába
pergető botokon a tányérok még
esetlenek...
S hirtelen e fáradságos Scholban, hirtelen
e kimondhatatlan hely, ahol a tiszta kevesebb
felfoghatatlanul átváltozik – átugrik
ama üres földre.
Ahol a sokrovatú számadás
szám nélkül zárul.

Terek, ó párizsi tér, végtelen színtér,
hol Madame Lamort, a masamód,
a föld nyugtalan útjait, a végtelen szallagokat
hurkolja és csavarja, s belőlük új
csokrokat eszel ki, bodrot, virágot, kokárdát, mügyümölcsöt –
mindent
hamisan festve – a sors olcsó
télkalapjaira.

Angyal: volna egy hely, amit mi nem ismerünk, és ottan,
kimondhatatlan szőnyegen megmutatnák a szeretők,
kik addig, hogy tudnák, itt sose viszik,
szívük lendületének merész, magas figuráit,
gyönyörtornyaikat, ott, hol talaj
sose volt, már rég csak egymásra
támaszkodó létráikat, remegőn – és *tudnák*,
a környező nézők, a számtalan néma holt előtt:
Vajon ezek boldogságuk utolsó, mindég zsugorgatott,
mindég elrejtett, örökérvényű pénzeit, miket mi
nem ismerünk, odavetnék-e akkor
a kielégült szőnyegen végre igazán mosolygó
pár elé?

Fordította Endre Károly

ALEX ROGERS

MIÉRT VÉTKEZETT ÁDÁM?

Arról vitáztak minap nálunk a vének: hogy is van megírva
A Bibliában Ádám dolga és a bűneset?
Az asszonyok persze Ádámra kenték: „Ki volt annak a szeme
nyílva!”
A férfiak meg bólogattak: „Hát az bizony lehet.”
Én Ádám pártjára keltem s megvédtem, közbeszólva:
„Igaz, bűnös volt Ádám, de nem tehetett róla.

Ádámnak sohsem volt anyja, ki ölbe véve óvja,
Féltse a rossztól, intse a jóra
S legyen védője, pártfogója.
Én biztosan tudom, hogy nem kellett neki az az alma,
De Ádámnak, szegénynek, sohsem volt édesanyja.

Nem ismert játékos, édes, bohó gyermekséget,
Nem volt kis purdé, hogy kóstolt volna anyamellet.
Az életbe mindjárt mint felnőtt nagy ember lépett:
Honnan tudhatta, mi helyes, – kivált egy rossz feleség mellett?
Igen, ha lett volna anyja, akkor nem fogta volna meg a csábítás
tőre,
Fülébe súgta volna: »Fiam, ne fogadd el tőle,
Vigyázz, baj lesz belőle!«

De hát Ádámnak sohsem volt anyja, ki ölbe véve óvja,
Féltse a rossztól, intse a jóra
S legyen védője, pártfogója.
Én biztosan tudom, hogy nem kellett neki az az alma,
De Ádámnak, szegénynek, sohsem volt édesanyja.”

Fordította Maksay Albert

CARL SANDBURG

CHICAGO

Világ disznóölője,
Szerszámkészítője, gabonarakтарыsa,
Vasúthálózatok és nemzeti teherforgalom játékosa,
Viharos, rekedt hangú, patvarkodó,
Széles vállú város:
Azt mondják, bűnös vagy, és én el is hiszem, mert láttam
festett arcú asszonyaidat, akik a gázlámpák alatt
elcsábítják a farmerek fiait.
Azt mondják, züllött vagy, és én ráfelelem: igaz, én is
tudom, hogy a bandita gyilkol és tovább megy
újabb gyilkolásra.
Azt mondják, komisz vagy, s az én válaszom: Nők és
gyermek arcán parázna éhség jeleit láttam.
Mikor aztán így megfelelttem, visszafordulok azokhoz,
akik torzképet vágnak az én városomnak és én is
torzképet vágok nekik, így szólva:
Jertek, mutassatok nekem még egy ilyen várost, mely
emelt fővel, büszkén dalolja, hogy él és bárdolatlan
és erős és ravasz!
Delejes szitkokat szór a munkahalmaz tusája közben,
nagy és merész izomtuskó, élénk ellentéte az
elpuhult kisvárosoknak;
Szilaj, mint eb, mely nyelvét lógatva támadásra készül, ravasz,
mint az ősvadon ellen uszított vadember,
Fedetlen fejű,
Romboló,
Tervező,
Építő, zúzó, újraépítő.
A füst alatt, porfedte szájjal, nevet, a foga kifehérlük,
A végzet rettenetes terhe alatt nevet, mint egy fiatal férfi,
Úgy nevet, mint egy tapasztalatlan ökölvívó, aki még nem
veszítette el a mérkőzést,

Kérkedik és neveti, hogy a csuklója alatt a nép érverése lüktet
és bordái alatt a nép szíve dobog.

Nevet.

Nevet az ifjúság viharos, rekedt hangú, patvarkodó kacajával,
félmeztelenül, izzadva, büszkén arra, hogy ő
a világ disznóölője, szerszámkészítője, gabonaraktárosa,
a vasúthálózatok és a nemzeti teherforgalom játékos.

Fordította Maksay Albert

FŰ

Halmozd magas rakásra a tetemeket

Austerlitznél és Waterloonál.

Lapátold be őket. Én csak hadd végezzem a magam feladatát.

Én a fű vagyok; mindent befedek.

Halmozd őket magas rakásra Gettysburgnál is,

Halmozd őket magas rakásra Ypernnél, Verdunnél is.

Lapátold be őket; én csak hadd végezzem a magam feladatát.

Két év, tíz év – s az utasok megkérdezik a kalauztól:

„Milyen állomás ez?

Hol vagyunk?”

Én a fű vagyok.

Én csak hadd végezzem a magam feladatát.

Fordította Maksay Albert

A KÖD

Puha, kis macska-lábakon jár

a köd,

fehér selyemfátyollal mindent

beföd,

leül a várossal s a kikötővel

szemben,

aztán továbbmegy lopva, halkan,

csendben.

Fordította Antalfy Gyula

SCHILLER

TELL VILMOS

Ha nyers erők egymással ellenkeznek,
S vak dühben éled a harc parazsa,
Mikor elvész az őrjöngő feleknek
Harcában a törvényesség szava;
Szégyen nem állja útját a véteknek,
S szent dolgot ér a kény vad ostora,
És meglazul a pánt, mely államot tart:
– Nem adhat ily élmény barátságos dalt.

De ha a nép, mely jámboran legeltet,
Elégedett, s a másét nem kívánja,
Letépi láncát, mint méltatlan terhet,
S haragban is emberségét vigyázza,
Szerényen vesz szerencsét, győzedelmet:
– Ez a dicső, s méltó költők dalára.
Ily kép az, mit örömmel nyújtok át most;
Ismerd, hisz úgyis minden nagy sajtód.

Fordította Kovács László

PROLÓGUS

**Elhangzott Weimarban, a „Wallenstein” elő-
adása előtt 1798 októberében, mikor a játék-
színt újra megnyitották.**

A víg s komoly álarc játéka, mely
itt finom fülnek s szemnek és fogékony
lelkeknek sokszor volt élvezet,
most e teremben újra egybegyűjt.
Bár játékszínünk méltó új díszével
közénk hívná a legméltóbbakat.

Versenyre int a minta s magasabb
törvényt állít az ítélok elé.
Legyen hát az új színpad s ez a kör
az igaz tehetség tanúja. Hol
próbálgathatná inkább izmait,
s hol újíthatná meg hírét, ha nem
e válogatott közönség előtt,
amely érzékeny minden szép iránt,
s a könnyen mozduló érzésen át
legillanóbb jelenségében is
megragadja könnyen a szellemet?
Mert a színész csodás művészete
a lélek mellett gyorsan elhalad,
míg a szobormű s a költő dala
évezredek múltán is él tovább.
Itt a művésszel meghal a varázs,
s ahogy a fülben elcsendül a hang,
elszáll a perc gyors alkotása is,
hírét megálló mű nem őrzi meg.
Nehéz művészet ez, s a jutalom
mégis mulandó, gyorsan ködbe vesz,
az utókor nem koszorúzza meg.
Ezért a mába kell fogódznia,
kitölteni a percet teljesen,
korának lelkét meghódítani
és magának a legjobbak szívében
állítani élő szobrot. Így szerez
az elmúlásért kárpótlást, csak így,
mert aki kora legjobbjainak
eleget tett, minden időknél élt.
Az új korszak, melyet ma Thália
művészetével itt megindítunk,
a költőt is felbátorítja, hogy
– letérve régi útjáról – a szűk
polgárellet köréből magasabb
s tágabb szintésre csalja lelketek:
méltó szintér a nagyszerű napokhoz.
melyekben élünk és viaskodunk.
Mert csak a nagy tárgy tudja felkavarni
az emberiség nagy mélységeit.

A szűk körben szűkül a lélek is,
de nő az ember, hogyha célja nő.
És ma, a komoly század-alkonyon,
mikor költészetté lett a való,
s látjuk, magasra tűzött célokért
hogyan tusáznak óriás erők,
és az ember sorsáért áll a harc:
uralomért és szabadságjogért –
ma tán a művészetnek is szabad,
sőt kell magasabban szárnyalnia,
ha nem akarja kockáztatni, hogy
rápirítson az élet színpada.

A régi ércerős forma, melyet
harminc keserves év gyümölcsként
százötven esztendővel ezelőtt
Európának egy boldogan köszöntött
béke adott – ma porlik s szertehull.
Hadd vonultassa el előttetek
a zordon kort a költő-képzelet,
hogy a jelenbe vígan s a jövőbe
reménységes szemmel tekintsetek.
Most abba a nagy háborúba visz
a költő. Rablás, pusztulás, nyomor
uralkodik tizenhat éve már,
a világ erjedő, vak zűrzavar,
békét nem int egyetlen fénysugár.
Zúgó csatatér a birodalom,
a városok puszták, rom Magdeburg,
ipar, művészet a földön hever.
A polgár senki, a katona úr,
a hetykeség gúnyt űz büntetlenül,
és hosszú háborúban elvadult
hordák tanyáznak perzselt földeken.
Ebből a sötét háttérből kilép
elénk egy vakmerő vállalkozás
s egy vakmerő, elszánt egyéniség.
Ismeritek őt jól – merész hadak
megteremtőjét s bálványát, riadt,
rémmüldöző országok ostorát,
a császár hívét s rémét. Fortuna
kalandos sorsra rendelt gyermekét,

aki a kor kedvéből feljutott
a rang során a legfelső fokig,
de feljebb törve telhetetlenül,
a féktelen vágy áldozatja lett.
Pártos gyűlölség s kedvezés kuszálja
a históriában vonásait.
De most közelebb hozza szemhez is
és szívhez is a művészet keze.
Mert ez megköt s határol s visszavisz
a természethez minden véglegest.
Látja az ember küzdő életét
s a bűn terhének súlyosabb felét
balsorsos csillagokra játssza át.
Nem őmaga jelenik meg ma itt
ezen a színpadon. De táborában,
melyet parancsa mozgat, szelleme
éltet, árnyékalakja felmagaslik –
míg majd a félénk Múzsza őt magát,
az élot meri megidézni; mert
hatalma csábította el szívét,
bűnét a tábor csak megérteti.
És ha Múzsám, a tánc és dal szabad
istennője ősi német jogát,
a rímek csengő játékát, szerény
szóval tölem újra kívánja most –
ne bánjátok, – sőt hálálkodjatok,
hogy a valóság zord vonásait
a művészet fényébe költi át,
s a csalódást, amit előidéz,
nyíltan s önkényt maga foszlatja szét,
és szemfényvesztve nem csempészi be
a valóság helyett a látszatot.
Komoly az élet, derűs a művészet.

Fordította Áprily Lajos

THEODORE HENRY SHACKELFORD

A NAGY HARANG SIONBAN

RECITATÍV

Jertek körém, reám figyeljete,
Bing, bong, bang,
Mindenkinek örömhírt hirdetek,
Bing, bong, bang.

KÓRUS

Ó, Sionban szól a nagy harang,
Sionban szól a nagy harang,
Sionban szól a nagy harang,
Bing, bong, bang.

RECITATÍV

Bántottak, vertek és kínoztak engem,
Bing, bong, bang,
De én Jézushoz énekeltem,
Bing, bong, bang.

A bátyám éppen most üzent,
Bing, bong, bang,
Hogy ő szabad már: biztos helyre ment,
Bing, bong, bang.

Apám már vén, rokkant a gyenge térd,
Bing, bong, bang,
Bátyám épségben Ohióba ért,
Bing, bong, bang.

Egy héten át szelíd leszek nagyon,
Bing, bong, bang,
Én is szököm jövő vasárnapon,
Bing, bong, bang.

KÓRUS

Ó, Sionban szól a nagy harang,
Sionban szól a nagy harang,
Sionban szól a nagy harang,
Bing, bong, bang.

Fordította Maksay Albert

P. B. SHELLEY

A NÁPOLYI STANZÁK

Derült az ég, a nap meleg,
Csillannak táncos, gyors habok,
Kék sziget s havas bérc felett
Áttetsző déli hó lobog:
A nedves föld langy illatot
Lenget a zárt zsengek során;
Ezer hangon egy kéjt susog
A szél, madár és óceán;
A város hangja lágy, mint maga a magány.

Nézem a hínár rozsdazöld
Fürtjét a Mély szűz mezején;
A csillagporrá szétömölt
Hullámok fényét a fővény
Hosszán, hol magam ülök én;
A villámló dagályú tenger
Körüldübörg, s kimért neszén
Keresztül édes dallam zeng fel,
Van-e szív, ki most együtt zeng az én szívemmel

Jaj! nincs reményem, nincs erőm,
Csönd nincs belül s kinn béke nincs,
S mi bölcs fölény sajátja lón,
A büszkén hordott lelki kincs:
Bennem az ész nyugalma sincs –
Se kéj, se vér, se hír, se jóllét,
Mást átölel mindez, tekintsd:
Vidáman él, övé a jólét,
Nekem nem ilyen sorsot osztott ki a jó ég.

De most még búm is csendesebb,
Akár a víz, akár a lég;
Ledőlök, mint fáradt gyerek,
Csitul a súlyos-gondú lét,
Bár rajtam régi terhe még,
Míg meglep álom és halál,
S arcom kihűl az enyhe ég
Szelében, hol a tengerár
Holt homlokom verő egyhangú gyásza száll.

Sírhatnak, hogy hideg leszek,
Mint én, ha elmúlt ez a nap,
Mi koravén és elveszett
Szívemnek csak kint osztogat –
Sírhatnak, mert bár nem sokat
Szerettek, veszttem fájni fog;
Noha nem úgy, mint ha a nap
Fehér dicsfényben lebukott
S tűnt képe mégis boldog lelkünkben ragyog.

Fordította Szemplér Ferenc

APOLLÓ HIMNUSZA

A csillagokkal átszótt végtelen
Holdfényes ég rám vetvén lepleit,
Az éber Órák őrzik szenderem,
Pillámát nyüzsgő álmoktól fődik
S ha szól Anyjuk, a szürke Virradat,
Álmok s hold tüntén felriasztanak.

Felállok és a kék égbolt iránt
Bércen s vízen keresztül lépdelek,
Palástom már fődí az óceánt. –
Felhőket izzít lábnyomom; meleg
Valóm barlangokat derít; s a lég
Feltárja csókornak a Föld ölet.

A fény a fegyverem, ezzel ölök
Gonoszt, kit óv az éj, de sért a nap;
Futnak a kárt tévők vagy tervelők
S a tiszta vágyba, nyílt szívekbe csak
Dicső fényemből ömlik új erő,
Amíg az Éj hatalma visszajő.

Virág, felhő, szivárvány lengeteg
Színeiket tőlem nyerik; a hold
S a fennlakó örök csillagsereg
Köré hatalmam mint palást omolt;
Földön s egen világló bármi fény
Csak egy erőt ural s az az enyém.

Délben az ég csúcsán állok; s legott
Vonakvó lábbal szállok le a mély
Atlanti sík kódébe; felzokog
S búsong a felhő, hogy már jön az éj.
De mosolyomnál, mit Nyugat lege
Feléje int, vigasztalóbb van-e?

A szem vagyok, mellyel a Végtelen
Nézi s dicsőnek ismeri magát.
Az én mívem a látnok értelem,
Égi vagy földi tűz, a muzsikák
S versek zengése; – dics és hatalom
Jogos részemként díszítik dalom.

Fordította Szemlér Ferenc

SIDNEY PHILIP

JÖJJ, ÁLOM!

Jöjj, álom! Álom, békénk rejteke,
Bűnk balzsama, mitől csitul az ész,
Szegények kincse, rabság enyhe te,
Kicsit s nagyot ki egy mérlegre téssz.
A dárdás kétség kínoz, fedje be
Pajzsod a lelke, jöjj már és igézz
A testvérharcra békét, s mély sebe
Gyógyultán szolgád bő váltságra kész.

Találj te bennem vánkost s nyughelyet,
Zajra siket és fényre vak szobát,
Virágfüzért egy fáradt fő felett.
S ha mindezt látod s mégse lengi át
Áldásod elmém, lásd meg benne szép
Stellámnak élő, lángoló jegyét.

Fordította Szemplér Ferenc

JULIUSZ SLOWACKI

DAL A NÍLUS PARTJÁN

Nincs itt rezgő nyárfalomb,
csak kék ég és sárga domb!
Amott meg egy furcsa gúla,
s rajta árnyék, meglapulva.

Engem, haj, sok bánat ért,
megfizettem már a bért.
Most a Nílus partja mentén
nézek szét a tájra renyhén.

Valami vak cél vezet,
valaki megmérgezett:
félíg alva, félíg ébren
bolygok mindig más vidéken...

Szemközt, lent a víz megett,
csöpp falucska integet;
galambjai fent keringnek –
hó a szárnya mindegyiknek.

Pálmaliget is van ott!
Oldd el azt a csónakot!
Kunyhó, kis kert, eldugott pad –
szívem ott tán megnyugodhat.

ARAB:
Ne kívánozz úgy oda,
ott sem vár rád új csoda:
azt a kunyhót gyász lakhatja,
még ha van is száz galambja.

Nézd, az ajtaja nyitott,
talán hullá fekszik ott,
s árván rí egy kicsi gyermek,
akire már nem ügyelnek.

Az este is csak ilyen:
a galambraj elpihen,
a holtat meg lepedőben
elássák a temetőben.

KÖLTŐ:
Lökd csak el a csónakot!
Nem bánt engem a halott!
Ha nincs fia vagy utódja,
jó lesz nekem a kunyhója.

Ott békén maradhatok,
sírhatok, jajgathatok.
Ó, ha rám egyszer leszállna
a galambok csendes álma!

ARAB:
Idegent nem tűr e hely!
Ijedten repülne fel
a madárhad, s holtra válna
hajnalaink rózsalángja.

Rázkódna a föld bele,
három szikla dőlne le:
egy a sírra, egy a dúcra –
a harmadik neked jutna.

KÖLTŐ:
Hogyha így van, elmegyek,
új bajok nem kellenek!
Mint a fecskék, messze, messze
szálllok, más otthon keresve.

Eddig is küszködtem én
s bolyongtam a földtekén.
Sorsom ez!

ARAB:
Neked nyugalmat
Csak Ramzesz ős sírja adhat.

KÖLTŐ:
Be jó volna! Legalább
egyetlenegy éjszakát
tölthetnék ott, alva, loppal,
álombeli galambokkal.

Hol az a sír, az a rom,
ahol megnyugodhatom?
Messze van?

ARAB:
Nem! Nézz csak arra
De most épp fátyol takarja.
Várnod kell, míg föllebeg.

Szólt, s eltűnt a köd megett.

Fordította Bardócz Árpád

EDMUND SPENSER

SZERELMESÉNEK KINCSEIRŐL

Szorgos Kufárok, kik vagyont kemény
Munkátok árán nyertek és a két
India miattatok szegény,
Hiába mért vonz tünde messzeség?
Mert ím! világunk minden kincse szép
Szerelmem drága lényében lakik:
Rubin ha kell, lágy ajak tűzben ég;
Zafir ha kell, szemében az vakít;
Ha gyöngy: fogát tekintsd, mily tiszta, ép
Elefántcsont kell, homlokára nézz;
Aranyra vágysz, vedd fürtje erdejét;
És színezüst a gyöngéd, karcsú kéz.
De mit nem láthat minden földi lény:
Legszebb a lelke, tiszta, szűz erény.

Fordította Szemlér Ferenc

ERNST STADLER

KORATAVASZ

Kiléptem házamból a márciusi késő éjszakában.
Az utcát tavaszillat és zöld, vetéscsírázató eső seperte.
Szél indult. A házsorok lejtős közéből messze kivitt a lábam
A csupasz gátig: a szívemet egy furcsa érzés új ütemre verte.

Minden szellősóhajban egy-egy ifjú élet feszített friss erőket.
A véremben titkos hatalmak örvényhullámokat kezdtek vetni.
Nyújtózkodott a felszántott mező. A szemhatárra már
ráégetődtek
A kéklő hajnalórák, melyek a messzeségbe fognak elvezetni.

A zsilip roppant. Felém mindenfelől kalandok csábító árja szállt.
A zsenge széltől fodrozott folyó fölé ösvényt vert a hajnal
derengése
S én útnak indultam a fény iránt. A csillagokban sorsom várva
állt.
Szívemben vágy feküdt, mint felgöngyölt zászlók lobogása,
készen a kitörésre.

Fordította Maksay Albert

ZAHARIA STANCU

HA ELJÖNNÉL...

Ha eljönnél, a házon koszorúba
libbennének a galambok, s a nap
ösvények mellett a földre szorulva
megcsókolná selyem papucsodat.

A méhes elszalajtana egy méhet,
hogy kis köcsögben mézet hozzon át
s a fél lábukon álló almafák
susogásukkal kínálnának téged.

S kérném kezéd, mely ékesítve csattal,
mondanám, gyere, sétáljunk a rétnek,
hol a kaszások vígan fűtörésznek
s a szemükben derül a fűrge nappal.

Bolyonganánk a nedvező mezőben,
hogy lásd, amint nyit virulni a reggel
és hallgatnád, a friss és nyers füvekkel
hogy zümmög, dong az élet ébredőben.

A búzából a nap sárgállva nőne
s apró vizek ezüstlenének messze,
te tiszta tájat gyűjtenél szemedbe
s tested mint érben, a fényben fürödne.

Egy dűlőnél megtörne derekad,
megdézsmálnád a túskebokor szedrét
s egy vadkőkényről fonatodba szednéd,
mint táncos dísz, a gyengébb ágakat.

Elmorzsolnál egy kalászt, hogy lásd, telt-e,
érett-e már, nem festi-e üszög
s egy szöcske meg egy fekete tücsök
egymás hegyében törne kebeledbe.

Ökrökre bukkannánk a domb alatt
s ferdecspőjű, csupasz bivalyokra
s az izzó dél fehér csóvákat dobna
a hátukra, mint puha sálakat.

Megfordulna az út, hogy visszajöjjön
a mezei ház mellé s mi engednők,
hogy pirult, fáradt testünk, melyben megnőtt
a vágy, a sűrű árnyékban ledőljön.

S ha szürkületet kondít sok kolomp,
nehéz lélekkel, melyben mély alázat,
az Istent látnók lebegni az ágak
között hasított madárszárnyakon.

Fordította József Attila

ERNST TOLLER

FECSKÉK KÖNYVE

(Részletek)

Niederschönenfeld, várbörtön

Cellámban,
1922-ben
két fecske fészkel.

1

Egy bajtársunk kiszenvedett.
Éjjel. Egyedül.
Rácsok álltak őrt a halott felett.

Már jó az ősz.

Bent izzik, ég a fájdalom.

Síri magány.

5

Omandaba tavától, Szenegál partjairól
jöttetek, kicsi fecskék,
Afrika szentelt tájairól.
Mi hajt titeket zordon Germánia zordon áprilisába?

Görög szigetekre szálltatok pihenni.
Nem zengtek-e nektek vidám gyerekek vidám üdvözetet?
Miért nem építettek templomot Archipelágos
tisztos fürtjei közt?

Mi sorsra jöttetek ide?

A mi tavaszunk
nem Hölderlin tavasza többé,
Németország tavasza, akár tele:
bús és fagyos és elhaló,
melengető
szeretet nélkül való.

Olyanok vagytok, fecském, mint a költők,
akik sajogva is szeretik az embert,
soha ki nem alvó lángadozással,
akik mélyebben testvériesültek a csillagszikkákkal,
szelekkel, sziklával, mint bármilyen emberi fajta.
Olyanok vagytok, fecském, mint a költők.

6

Szabadság madarai, hol készítek helyet számotokra?
Fogoly vagyok és akaratom nem az én akaratom.
Ha a szabadság énekét zengem, jelenti az ör:
a fogoly forradalmi dalt énekelt.
A paragrafusok nem túrik ezt.
Hatalmas urak a paragrafusok, kiket nyakukba ültettek
az emberek, mivel megtébolyodtak. Vesszőket hordanak
kezükben. Az emberek azt mondják, az igazság vesszeit.
E ház vesszei: magánzárka, ágyelvonás, étmegvonás,
udvareltiltás, íráseltiltás, beszédtilalom,
énektilalom, olvasási tilalom, fényttilalom,
kényszerzubbony.

Ti mit sem tudtok, fecském, az igazságról és az igazság-
talanságról. Azért a paragrafusokról s a vesszőkről
sincs tudomásotok...

Mint hozhatnék nektek egy deszkadarabkát?
A házat, melyet az emberek énekem otthonul adtak,
szuronyok őrzik s drótakadály övezi. Éjnapon át
visszhangzik az udvar az őrség lépteitől.
A vesszőhordozók pedig azt mondják: egy deszkaszilánk
is veszélyes lehet.

Ki segít, barát?!

Fecskék, legyetek társaim!

16

Tudod-e, mint repül a fecske?

Láttam,
amint hadifoglyok bandukoltak
rombalótt falvak gyászajú völgyein át.
A bámész sokaság közepett
egy asszony
görnyedezett.
Görcsös két keze fölszakadt,
ívelve szállt a fekete égbolt étherébe.
Szállt, szállt!
Lebegett!
Tombolt!
És szeráfi ujjongás hangja sikoltott:
André!!!

Ez nem a fecske szárnyalása volt.

Láttam
tömlőcben megláncolt embereket
szenderegni...
álmodozni...
Ó, csillagfényes arcok!
Vasravert emberek
álma!
Te boldog, diadalmas álom!!!

Ez nem a fecske szárnyalása volt.

A fecske röpte – mint nevezzem a nevezhetetlent
A fecske röpte – mint írjam le a leírhatatlant?
Volt egy Isten,
haragja:
a fecske nyílsuhanása,

mosolya:
a fecske mélységesen bölcs játszadozása,
szerelme:
a fecske mámoros önátadása.

Európa az ő aeroplánjait dicsóiti.
De én, a 44-es szám,
szívem minden elhaló akkordjával
a fecske szárnyalását dicsóítem.

20

Ember, mily koldusak ünnepeid!
Elvetemült idők sívító jazztáncai!
Életaggondalmatok
autókat indít, hogy fussatok önmagatoktól,
a villanyos mohóság
lámpionjaival
vakítja el a lelket
s a lélek azt hiszi:
Elrejtett.

De nem rejtett el.
Mind e zsvíj, nyüzsgés, rikoltozás, örömplakát és hejehuja
nem nyomja el
a három titokzatos
patkány
halk, rágcsáló nesztét:
Üresség, Félelem, Elhagyatottság.

Már látlak azonban,
újarcú Fiatalság.
Tetted: nemzés.
Csönded: fogantatás.
Ünneped: szülés.
Áldozol
hős lobogók halálközeles csatáin,
menetelsz
az álmodó tavasz sarjadó mezőin,
ujjongsz
a megoldott test megkötött táncütemében,

sejtesz
a csillagos éjszaka bűvös némulatában.

Már látlak,
újarcú Fiatalság!

21

Ti bátor fecskék, én testvéreim!
Az udvaron állok.
A reggeli légben, göggel feszítve roppant szárnyait,
vitorlázik a karvaly.
Hallom a játszó fecskék hasító sipítását.
Minden oldalról hívások felelnek.
Özönlenek a fecske-csapatok.
Ki adott jelt a támadásra?
Nyilaló dühvel zúdulnak a királyi madárra,
ki karmaiban verébfiókát fojtogat.
Ti bátor fecskék, én testvéreim!
Mily egyenlőtlen küzdelem!
A megtámadott tunyán, alig gyorsult szárnyveréssel védekezik,
ügyet se vet a parányi üldözőkre.
Szegény veréb!
A fecskék újra meg újra támadják a rablót!
Szorítják tüzes szenvedéllyel.
Szárnycsapásai már dühösebbek s egyre bizonytalanabbak...
Legyőzték az erőset a gyengék!
A karvaly mérges kiáltással nyitja ki gyilkos
karmait, enged a szövetkezett erőknél,
reszkette repes tova az elalélt veréb.
A fecskék boldog repüléssel ünneplik a közösség diadalát.

22

Ó, állatok, mikor köttök kötést
végre az emberek ellen?
Egy ember, én
hívlak fel titeket!
Ti csalogányok, kiket izzó tűkkel vakított meg az ember,

ti ürök, kiket hajókazamatákban fojtott meg az ember,
ti jószágos szamarak, kiket ostorütéssel tört meg az ember,
ti struccmadarak, kiket érző szivetektől, lihegő melletektől fosztott
meg az ember,
ti lovak, kiket dögletes aknamélyben robotoltat az ember,
ti medvék, kiket izzó sodronyokon táncoltat az ember,
ti oroszlánok, kiket ércorbácsokkal szelidítget az ember,
ti mind, ti mind
halljátok szavamat!
Ébredjetek!
Bosszút akarunk állni az ember
számtalan áldozatáért:
Az ingyencségből holtrakinzott állatokért,
a divatszeszélyből megnyúzott állatokért,
a részeg arénákon céltalanul feláldozott állatokért,
a harctereken szívtelenül szétmarcangolt állatokért...
Én állok az élre,
én, az emberiség renegátja,
én vislek az egy közös ellenség,
az Ember ellen.

Sivatag vadjai: zúgjakot riadót!
Dzsungelek vadjai: bőgjetek rohamot!

Nincs különbség, nincs kegyelem,
fehér és fekete, sárga és barna,
mind piszka a földnek! Anyagyilkos! Csillagrabló!

24

Fecskefiókák, itt van a reggel, a reggel!
Éji mesétek elcsicseregte anyátok,
most ennivalót keres kicsi csőrötökbe.
Fecskefiókák, itt van a reggel, a reggel!

Fecskefiókák, itt van a reggel, a reggel!
A nap bekopogtat, hogy titeket köszöntson,
kukk, nyissátok ki barna szemeteket!
Fecskefiókák, itt van a reggel, a reggel!

Fecskefiókák, itt van a reggel, a reggel!
Felcseperedtek nemsokára s szállani fogtok
a kis négerpurdékhoz, a tengeren át –
Fecskefiókák, itt van a reggel, a reggel!

30

Nékem, a rabnak is
suhognak a sárga kalászkok.
A nyár csodakék ege itt e halott
udvar fölött is átborul.
Lélegzem az édes öröm delében.

Föld! Szeretóm!

37

Már sírnak az őszi szelek
a sváb mezőkön
s hontalan levelek
kavarognak a légben.
A Duna mély, moszatos mocsarából
ködök gomolyognak,
gőzölik
a végtelen halotti sirámok
kopott köpenyét.
Téli útra
készülődnek a fecskék.

Téli csöndre
készülődik a szívem.

38

Hallom a fecskedal utolsó biztatását:
Mirriád ház között is megleljük tavasszal
ezt a szürke börtönt.
Mirriád cella között is megleljük tavasszal
a te szürke cellád.

Hát elhagytatok, rabságom társai.
Hogy fölmelegítette a cellát csillámló dalotok,
    kis testetek pihegése, suhanástok zúgó ellipszise...
Nyaram kozmikus társai, Ti
legédesebbjeim,
ti legközelebbiek,
ti legtávolabbiak,
alázatos hálával gondolok
ajándékos szerelmeitekre.

Állatoknak hívnak az emberek titeket
s valami főnnhéjazó reszket a hangjukban,
    mikor kimondják: állatok.

Ó, mekkora dőreség!
Én már megtanultam, hogy áhítatos legyek
    megnevezhetetlen Állatvoltagek előtt.

Fordította Dsida Jenő

GEORG TRAKL

RÓZSAFÜZÉR-DALOK

HÚGOMHOZ

Lábad nyomán az ősz s az este,
kék vad a fák közt rejtve zsong,
elhagyatott tavon este.

Halk madarak röpte zsong.
Sűrű bú árnyazza szemed ívét.
Vézna mosolyod egyre zsong.

Isten vonta szemöldököd ívét.
Csillagok keresik éjjel, balsors gyermeke,
homlokod ívét.

A HALÁL KÖZELE

Ó az este: gyermekidők sötétlő falvain elbolyong
A rétek alatt a tó
dagad a bú dögvészes sóhajától.

Ó az erdő: halkan lezárja barna szemét,
a remete csontszikár kezéből
pompás napok bíbora, íme, elhull.

Ó a halál közele. Imádkozzunk.
Langy váncosokon ma éjjel eloszlik
a bús szeretők tömjéntől sárgult, karcsú teste.

ÁMEN

Korhadtt szobákon átkúszo enyészet.
Árnyak a sárga tapétán. Tükrök mély sötétjén
kezünk elefántcsont bánata boltosul.

Elhalt ujjak közt barna gyöngy pereg,
s a csendben
angyal veti fel kéklő, mákonyos szemét.

Az este is kék.
Elhunyasunk órája ez, Azrael árnya,
mely elfeketíti a barna kertet.

Fordította Dsida Jenő

ÉJSZAKA

Szemem kékje kialudt ezen az éjszakán.
Szívem parázsló aranya is. Ó milyen csöndesen égett a fény!
Kék köpenyed körülfogta a süllyedőt.
Piros szád megpecsételte barátod éjbehunyását.

Fordította Dsida Jenő

SZONJA

Estre váró, régi tar kert,
Szonja kéklő, tiszta csendje.
Vadmadárraj száll, viharvert.
Lombtalan fa őszi csendje.

Szonja hószín életére
napraforgó szirma lankad.
Bíbor sebnek hull a vére,
mord szobákban egyre lankad,

ahol halkán kék harang szól,
Szonja lépte, lanyha csendje.
Vad halódik, elbarangol.
Lombtalan fa őszi csendje.

Vén nap fényét rávetíti
Szonja ősz szemöldökére.
Orcáját hó nedvesíti
s hull vadon szemöldökére.

Fordította Dsida Jenő

KARL KRAUS

Igazság fehér főpapja, Te!
Kristályhang, melyben Isten jéglehelete lappang.
Haragos mágus,
kinek lángoló köpenye alatt a harcosok kék páncélja csörren.

Fordította Dsida Jenő

JEAN S. UNTERMAYER

AZ ÁR

A hátam fordítottam az éjnek.
A tenger mormolt, ostromolt az ár-mardosta parton,
s a hullámok
mint nyugtalan kölyökkutyák
vad örömmel ugráltak ki a parti homokra.
Kiugráltak, de ismét visszazuhantak
könyörtelen, vad rántástól,
szűkülve, a sötétbe.

Ekkor megláttam, hogy ki tartja pórázon őket,
és megláttam, miképpen vannak kipányvázva
hosszú, vibráló fény-zsineggel,
amit a hold tart,
amint hűvös, mosolytalan arccal
sétálgat a széles égi mezőkön.

Fordította Antalfy Gyula

PAUL VALÉRY

INTERIEUR

A rabnő, nagy szemén szelíd bilincsek örve,
Virágom öntözi s leszáll itt sok tükörbe,
Rejtelmes ágyamon vetéli ujjait,
E zárt falak között egy nő van újra itt,
Ki álmaid között bolyong oly enyhe kéjjel,
Hogy elvont ihletem hevét se tépi széjjel,
Mint egy pohár, melyet napfényen át mutatnak,
S mint nincs anyag, mely árt a tiszta gondolatnak.

Fordította Franyó Zoltán

A LÉPTED...

A lépted – mind e csönd szülötte –
Oly szentül lejtve, lassudan,
Hol ágyam virraszt, dérütötte
És néma vendégként suhan.

Te szűz jelenség, égi árnyék,
Kis lépteid mily édesek!
Oh Istenek!... mit kapni vágnék,
Meztláb mind felém rezeg!

Ha ajkad gyűjti már előre,
Mi őt lecsillapítsa itt,
Ki gondolat-lakomnak öre:
A csókod táplálékait,

E halk csodát nehogy siettesd,
Ha lét, ha nemlét méze hív,
Mert téged várt e vágylepett test,
S csak lépteidnek élt e szív.

Fordította Franyó Zoltán

VERGILIUS

DIDÓ HALÁLA

Most a szerencsétlen Didó, sorsán elijedve
Halni kíván: az egek boltját sem látja örömmel.
Hogy mielőbb befejezze művét s megváljon a fénytől,
Tömjénillatozó oltárán – mondani szörnyű! –
Kezd a szent folyadék, mikor épp áldoz, feketedni,
Ronda sötét vérré változni a szertelocsolt bor.
Senkivel e látványt, még nénjével se közölte.
Volt palotájában szentelve a néhai férjnek
Egy márvány szentély, nagy tiszteletének a tárgya,
Hószínü gyapjúval díszítve, meg ünnepi lombbal.
Innen, amint a sötét éj árnya borul a vidékre,
Szók hallatszottak, hívó férjének a hangja
És a tetőn gyakran gyászos huhogása bagolynak,
Mely egyedül panaszos hangon vontatja siralmát;
És ezeken kívül is sok jámbor jósnak ijesztő
Jóslata is rémíti szívét. Álmában is őrzöng:
Aeneas maga üzi vadul; és mintha magában
Járna örökké, úgy rémlik, kísérete nélkül
Róva kopár utakat, hogy a tyrusi népre találjon:
Mint a dühödt Pentheus furiáknak látja csoportját,
Két napfényt az egen s Thébát is kétszer a földön:
Vagy mikor a színen át Agamemnon sarja, Orestes
Anyja sötét kígyói- s szövétnekitől menekülne
S ott ülnek küszöbén büne bosszúló furiái.
Így amikor düh-fogant lelkén a bánat erőt vett
S halni akart idejét s módját elrendezi sorban
És így szói szomorú testvéréhez közeledve,
– Tervét leplezi arca, reményt tükröztet a homlok –
„Jó testvérem, örülj, mert már megleltem az utat.
Mely vagy visszavezsse vagy a szívemet szabadítsa.
Oceanus szélén, a lenyugvó nap közelében
Messze van a mór föld, ahol Atlas nagy hatalommal

Vállalival fordít sarkán a csillagos égnek:
Onnan ajánlta magát massylus törzsbeli papnő,
Hesperidák házóre, a sárkányt aki etette
Álomadó mákot mézes folyadékba keverve,
És az arany termést a szent fán éberen őrzi.
Azt ígéri, varázslatival szívet old, csak akarja,
Míg másokba viszont gyötrelmes kínokat ültet;
Csillagokat fordít vagy megköti a folyam árját;
Éjszaka lelket idéz, és hallod a földet alattad
Nyögni s a bérecekről látod, hogy száll le a gyertyán.
Istenek a tanúim, drágám, magad és szeretett föld:
Én a varázslat fegyvereit nem szívesen öltöm.
Titkon a beházban rakj a szabad égnek alatta
Máglyát; s fegyvereit, miket ő a szobájába hagyott volt,
A gonosz, és minden mezeit meg a násznyoszolyát is,
Amelyen elvesztem, rakd rá. El kell pusztítnom az ádáz
Férfinak emlékét, ahogy a papnő javasolta.”
Így szól s elnémul, halaványság szállja meg arcát.
Nem hiszi Anna halálürügyének a húga szokatlan
Áldozatát: ilyen örültség dehogyis jut eszébe.
Férje halálánál nem véli súlyosbnak a dolgot:
Megteszi hát a parancsot.
Ott állott immár a hatalmas máglya fenyőből
S tölgyből az udvarház közepén, szabad égnek alatta:
Cipruslombokkal díszíti körül a királynő.
Ott maradt kardját és testi mezét meg a képét
Ráteszi a nyoszolyára, nagyon jól tudva jövőjét.
Oltárok körülötte; zilált fürtökkel a papnő
Száz istent háromszor idéz, Erebus a Chaossal,
A hármas Hecatét meg a háromképű Dianát.
Hint forrásvizet is, mint hogyha avernusi volna,
S dúsnedvű füveket keres össze, amelyeket ércel
Vágtak a holdfénynél méregtől barna tejükkel;
És kell neki csikóhomlok csimbókja, mit anyja
Szája elől lemetéltek.
Ő maga árpadarát hint tiszta kezekkel az oltár-
Tűzbe, sarutlan féllábbal, meze rajt övezetlen;
Hívja halála előtt az eget meg a sorsa tudóit,
A menny csillagait s amaz istent, aki talán még
Bünteti a hűtlen szeretőt méltó bosszújával.

Éj volt és csöndes nyugalomba merültek a földön
A fáradt testek, vad tengerek árja s az erdők,
Csillagok, amikor épp a felén gördülnek az útnak,
Hallgat a messze-mező, meg a barmok, a tarka madárkák,
S szerte tavak tükrét lakozók meg a túskebozótok
Árnyas leple alatt nyugodtak a hallgatag éjnek.
S fáradozásaikat gondtól szabadulva feledték.
Csak a szerencsétlen pun nőnek nincs nyugodalma,
Álmodni nem enged a gondja szívére, szemére
Szállani, kétszereződik a kín, őrvongva föléd
A szerelem s a vad indulatok bősztengere hányja.
Így – beleéli magát s ezt hánytorgatja szívében:
„Mit tegyek? Én, kigunyolt, ide hívjam-e tán az előbbi
Kérőket s esdjek nomadoktól nászt, kiket én már
Annyiszor elküldtem, mint nem méltókat e kézre?!
Trója hajói után menjek hát s *légyek* utolsó
Rabszolgájuk? Hisz örülnek a régi segélynek
És jótetteimért ma is él szívükben a hála!
Úgyde ki engedné, ha akarnám, s büszke hajóján
Ki ad a gyűlöltnek helyet? Oh nyomorult, te maig sem
ismered-e hitlen népségét Laomedonnak?
És aztán? Egyedül fussak tova víg csapatukkal?
Avvagy a tyrusi népet, enyéim egész seregét is
Feltoljam, s akiket csak most hoztam ki Sidonból,
Újra vizekre vigyem, hogy bontsanak újra vitorlát?
Halj inkább, ahogy érdemled, kard oltsa *ki* búdat!
Könnyeimen megesett szíveddel e kínba te döntél
Oh Annám, legelőbb és vetsz oda rosszakarómnak!
Nem lehetett nász nélkül büntelen életet élnem,
Mint a vadállatnak s ily gyötrelmet sohse látnom:
Magszegttem hitemet, poraid megcsalva, Sychacus!”
Ily keserű panaszok fakadoztak bús kebeléből.
Aeneas elszántan az útra nyugodtan aludt már
Fenn a hajó ormán, amikor rendben vala minden.
S álmában feltűnt, azon arccal térve meg újra,
Épp az az istenalak s intelmei hangzanak újra,
Mercuriusnak mássa, szakasztott, hangra, színére,
Szóke hajára s a rajt előmlő ifjúi bájra:
„Istennő fia, tudsz-e ilyen helyzetben aludni?
Mely környez s fenyeget, nem látod a nagy veszedelmet?
Mily kedvezve fuvall Zephyrus, nem hallod-e, balga?

Az cseleket forral s iszonyú bosszút kebelében,
Halni akar s a dühnek rémes hullámai hányják.
Míg menekülni lehet, nem fogsz menekülni azonnal?
Majd meglátod, amint kavarog szálfáktul a tenger,
Lángban fürdik a part, iszonyún villognak az üszkök,
Hogyha e földön időzve talál Aurora sugára.
Rajta, ne késs! Tudod, ingatag a nő s változik egyre.”
Így szólott s bevegült a sötét éjféli homályba.
Ekkoron Aeneas, megijesztve a váratlan tüneménytől,
Felszökik ágyából s ébresztve siettetni társit:
„Rajta, fiúk, most talpra hamar s evezőt a kezekbe!
Vásznat bontni legott! Isten jött a magas égből,
Sürgeti újra, siessünk és tartó kötelünket
Vágjuk el a parttól. Követünk, szent Isten, akárki
Vagy s ujjongva megint megtesszük, amit te parancsolsz.
Jöszte, segíts kegyesen rajtunk és hozz fel az égre
Jó csillagzatokat!” – Szólt és kiragadva hüvelyből
Villámló kardját, kötelét átszelte vasával.
Felbuzdul valamennyi, ragadva, rohanva sűrögnek;
Elmarad a part már; ellepve hajókkal a tengert
Verdesik a habokat, szelik a vizeket nekidőlve.
Már első sugarát elhinti a Hajnal a földön,
Hagyva Tithonusnak sáfrányszínű szép nyoszolyáját.
Várfokról Didó hogy a fényt pitymallani látta,
És egyaránt duzzadt vásznakkal a rajt tovaszállni,
Partokat és kikötőt evezős népségtől üressen:
Szép kebelét verdesve vadúl és szöke hajának
Tépve a fürtjeit: „Ah, Jupiter – szólt – útnak ered hát
E jövevény csakugyan s kigunyolja királyi hatalmam?
Nem ragad-e fegyvert az egész nép? Nem megy utána?
Nem szállnak tengerre hajóim? Rajta, előre!
Üszköt elő, fegyvert! Evezőket a fürge kezekbe!
Mit mondok vagy hol vagyok? Örültség a beszédem!
Ah te, szegény Didó, csak most lázít fel e gaztett?
Tetted volna, midőn jogarad nyújtád! Ez a hűség?
És honi istenit im ez az ember hordja magával?
Élemedett atyját ily férfiú menti ki vállán?
Mért nem téptem szét testét s nem szórtam a vízbe?
Társait, Ascaniust mérthogy nem vágta le kardom
S mért nem tálaltam fel az apjának lakomául?
Kétes a harci szerencse? Sebj! Küszöbén a halálnak

Félhetek-é bárkit? Teleszórtam volna tüzekkel
Gályahadát, a hajók fedelét; az atyát a fiúval
Magvastól előlöm s lángjukba vetem bele testem!
Nap, ki a föld műveit vizsgálod lángszemeiddel,
Oh Juno, e kinos gondok tolmácsa, tudója;
Hekate, éjjeli hármas úton kit üvölt a lakosság,
Bosszúló Furiák s ti, Elissa halála tanúi,
Halljátok ti meg ezt, szemetek fordítva kinomra
És hallgassátok meg imánk! Kikötőbe ha el kell
Érnie és szárazra kijutni az elvetemültnek;
Így végezte az Ég s ez a cél van eléje kitűzve:
Akkor is egy bátor nép fegyvere üzze világgá,
Iulusa karjaiból kiragadva segélyt könyöröggjön,
Lássa barátainak méltatlan tönkrejutását
S bár rákényszerül is megalázó békekötésre,
Része ne legyen az édes létben, a várt uralomban:
Vesszen időnap előtt, temetetlen a parti fűvényen.
Ezt esdem, véremmel e szót öntöm ki utolszor.
És ti, oh tyrusiak, üldözzétek gyűlölettel
Ezt a leendő fajt, adjátok ajándokaúl ezt
Hamvamnak. Ne legyen szeretet, se frigy evvel a né
Támadj fel, te nem ismert bosszúló, poraimból!
Trójai gyarmatosok népét vasad és tüzed irtsa,
Most, a jövőbe', mihelyt az idő alkalmat ad erre.
Part partnak legyen ellene, hullámoknak a hullám,
Fegyver a fegyvernek: harcoljanak ők s unokáik!"
Szól és nyugtalanul hányódik lelke, a gyűlölt
Élettől hogy' tudna minél hamarább szabadulni.
Barce anyót hívhatja, Sychaeusa régi dadáját,
Mert az övét sir hantja földözte az ősi hazában:
„Hívd ide, drága dadám, nékem testvéremet, Annát.
Mondd neki, tiszta folyóvízzel hogy mossa le testét,
Hozza el a juhokat, miket áldozatul kijelöltek.
Így jöjjön! Magad is köss szent köteléket a földre.
Kezdett áldozatom szándékozom itt befejezni
Styx fejedelmének, lelkem szabadítani a kintől,
És a trójainak képét rábízni a lángra.”
Így szólott. Siet az buzgón, öreges tipegéssel.
A remegő Didót szörnyű szándéka vadítja:
Vérbe borult szemmel, foltokkal reszketeg arcán,
Melyre fakó színt vont a közelgő, gyászos enyészet,

A belső udvarba rohan, felszáll eszevesztve
A meredő máglyára, kirántja a trójai kardot,
Melyet ajándokul kért el – nem e célra bizonynal.
Ottan a trójai mezt a jól ismert nyoszolyával
Látja, kevés ideig még méléz s omlik a könnye,
Majdan az ágyra borul s végső szava hangozik ajkán:
„Drága maradványok, míg e sors engedte s az Isten,
Kínoknak kötelékibül oldva, vegyétek a lelkem!
Éltem, s amit adott sorsom, befutottam a pályát:
Árnyam alászáll most a földi homályba dicsően.
Várost építék, híreset, falaimmal öveztem,
M megbüntettem a rossz testvért, uramért bosszút álltam,
Boldog, hajh nagyon is boldog, csak partvonalunkra
Sohase szállott volna hajóhada Dardaniának!”
Szólt s ágyára borult. „Hát meghalok, így bosszulatlan,
Csak haljunk meg azért! Így, így megyek én le a mélybe.
Lángom a tengerről hadd lássa szemével a zordon
Trójai, és e halál gyászjóslata is vele szálljon!”
Szólott és szava közben a vastól összeomolni
Látják őt a cselédi, a vértől habzani száját
S vérbe fűrödni kezét. A tetőkig felhat a lárma,
Tombol a hír is az utcán s megrendíti a várost.
Jajtól, sírástól és asszonyi bús zokogástól
Hangzanak a házak, panaszuktól zeng a nagy aether,
Mintha csak ellenség özönétől hullana porba
Karthagó vagy a régi Tyrus, s tűz lángja dühöngve
Dúlna tetőin az isteni, emberi épületeknek.
Hallja e zajt, rohan a testvér is, holtra ijedve,
Verdesi a keblét és tépi körömmel az arcát,
Úgy töri át tömegük s a halót szólítja nevével:
„Ez volt az, húgom? Engem vettél célba cseleddel?
Ezt szerzette nekem máglyádnak lángja s az oltár?
Árván hol kezdjem panaszom? Nénéd a halálban
Meveted-é társul? Nem hívsz osztózni e sorsban?
Egy perc és egy kard ragadott vón véled a sírba.
Sőt ez a kéz emelé s honi isteneinket ez ajkak
Hívták szívtelenül siri ágyadtól, hogy elessem!
Elvittél engem te magaddal, a népet, atyákat
S sidoni városokat! Hamar, engedjétek a sebről
Mosnom a vért, s ha talán még lengne fölötte lehellet,
Ajkam fogja fel azt!” – Így szólva, fölért a máglyatetőre,

Haldokló hűgát lágyan keblére ölelte
S vére sötét foltját meze leplével letörölte.
Elnehezült pilláit emelné az, de megint csak
Visszacsukódnak, a seb sípol keblének alatta.
Háromszor próbált, könyökét támasztva, felülni,
Háromszor lerogyott ágyára; kereste a napfényt
Révedező szemmel s meglelve, sohajt egy utolsót.
Hosszu vivódását s kínait megszánta hatalmas
Juno és elküldte Olympusról hamar Irist,
Vergődő lelkét hogy a test kötelékiből oldja.
Mert nem a sors akará, nem is elkövetett bűn a vesztét,
Nem, de szegény időnap előtt hat háborodottan:
Még nem vágta le szőke haját Proserpina néki
És nem ítélte fejét oda még a styxi világnak.
Sáfrány szárnyaival leröpült hát harmatos Iris,
Szemben a nappal száll sokezerszinű tarka mezében
És fejtől oda áll: „Plutónak szentelem én ezt,
Elviszem, – így a parancs – s testedtül a lelkedet oldom.”
Szólt és jobbjá lemetszi haját. Most nyomban eloslott
Testéből a meleg s levegőbe repült el a lélek.

Fordította Csengery János

WALTHER VON DER VOGELWEIDE

ELÉGIA

Én Istenem, sok évem vajon hová loholt?
Éltem, vagy életem csak álom csalása volt?
Amit valóra vettem, mind csak csalóka fény?
Ó, jaj nekem, hogy úgy van: csupán aludtam én.
Most aztán felriadtam, és azt sem ismerem,
mi régen ismerős volt, akár a tenyerem.
A táj s a nép, kit ismert a futkosó gyerek,
ma: idegen vidékek, idegen emberek.
Sok fürge kis barátom ma lomha-lábú vén.
Szántó a rét, fa nincsen a rengeteg helyén.
Még jó, hogy megmaradtak a régi patakok,
azt hinném máskülönben, hogy magam sem vagyok.
Alig köszön, ki egykor derülten üdvözölt,
ilyen borús nekem még sohasem volt a föld.
Oly gyorsan elfutottak a régi víg napok,
akár a tengerárban az illanó habok,
el, mindörökre, jaj!

Ó, jaj, hogy minden ifjút a gond keresztje nyom!
Kik egykor lelkesültek vidulva, szabadon,
ma súlyos gond epesztí. Jaj, úgy bánt engemet,
akárhová tekintek, ma senki sem nevet.
Táncos, dalos napoknak örökre vége van,
nem élt még jó keresztyén ilyen siralmasan.
Bús szalag vonja gyászba a női homlokot,
ékes lovag ruhája parasztosan kopott.
Rómából szép hazánkba jöttek kemény szavak,
van ok, hogy mind a lelkek itt búslakodjanak.
Úgy fáj – ó, messze-szállott, sok drágaszép napom! –
a kacagást sírásba kell már torzítanom.
Madár ma bút az erdőn mi gyászunktól tanul,
csoda, ha vén szívemre a bánat fátyla hull?

De zsémbemnek mi haszna? Feddő szavam mit ért?
A földi jók vadásza elveszti túl a bért.
El, mindörökre, jaj!

Ó, jaj, hogy megzavarta kedvünk egy csalfa kéz!
Végségünk búra fordult, epére vált a méz.
Csal a világ: mutatja szép, tarka köntösét,
de titkos belsejében, mint a halál, sötét.
Vigaszt keress, ha bűne szívedre lelhetett,
kis bánás nagy bűnöktől megmenti lelkedet.
Lovag, a célra gondolj, az üdvösségre csak,
a vaspáncél tiétek s a villogó sisak,
a szent kard jó paizzsal, mely vésszel szembenéz.
Bár én, szegény, lehetnék keresztes jó vitéz!
Ott én is megkeresném vitézi zsoldomat,
nem földet és aranypénzt, mit úrgögg osztogat:
koronát, égi fényűt, hordozna majd fejem,
mit zsoldos is kiküzdhet a dárdás harcterem.
Ó, hogyha már mehetnék a cél felé hajón!
Dalolnám, hogy „dicsőség!” – sosem sírná a szóm:
Jaj, mindörökre jaj!

Fordította Áprily Lajos

WILLIAM BUTLER YEATS

AZ INNISFREE-I TÓ

Most felkelek és elmegyek, Innisfree-be megyek
És hullott ágból meg agyagból kicsike házat építék;
Egypár fészek babot vetek s a méheimnek kast tesztek,
Méhzümmögéses völgy ölen magam leszek.

És békés lesz a kicsi ház, a völgyben békesség tanyáz,
Reggel korán tücsök danáz és hogyha délre jár,
Sugárban áll a szemhatár s még alkonyatkor is parázs,
S ha este száll, szárnyára kel a kis viaszmadár.

Most felkelek és elmegyek, itt se éjem már, se napom,
Akárhol járok, mindenütt a tó zúgását hallgatom.
Az innisfree-i tó vize hol partra csap, hol mélybe csobban
S a szívem rája visszadobban.

Fordította Maksay Albert

LEVELEK HULLÁSA

Már ősz bujkál a lombok közt, amiket úgy szeretünk
S egérkét rejtő zabkévék között:
Sárgák az erdő lombjai felettünk,
Az ázott vadszederbokor sárgába öltözött.

Szerelem múlásának órája szállt ránk,
A lelkünk megkopott, a kedvünk elszaladt:
Búcsúzzunk, mielőtt a szenvedések arcát látnánk...
Egy csók – s egy könnycsepp hunyt pillád alatt.

Fordította Maksay Albert

JAPÁN KÖLTŐK

AKISUKE: HOLD

Hold, most kibuksz
A felhők torkán.
Aztán söpör
Az őszi orkán!

BASHO: OLAJ

Ma éjjel a lámpámba, jaj,
Nem volt olaj.
De ablakomba akkor behajolt
A hold.

BUSON: PRÓZA

Fülemüle!
Itt két pofára hamzsol egy család,
Hogy szétáll a füle.

CSUKAYUKI: HÓ

Halkan havaz
S hajunk legyezi a tavasz.
Mi e csoda? Mi ez a hó?
Nem föntről, az égből való.
Ez a tavasz szagos hava.
Virágozik a cseresznyefa.

DOIN: SZERZETES

Csak gyászolok. – Minek a szó. –
Élek még? – Sírba volna jó. –
Gondolkodom? – Irtóztató. –

NIKO HOROGUCSI: ÁLMODÓ

Vén lélek lakja ifjú testem.
Mit sem teszek, kétségbe estem.
Csak álmodom, tünődve, resten.

KIBINO: EMLÉK

Most már kopasz, tarlott az ág.
A halovány, beteg tavasznak
Virágai mind-mind elasznak.
De szilvafaím illatát,
Bár szirmait a szél lefújja,
Még őrzi a ruhámnak ujja.
És lelkemen mint álom illan át.

KOMAHI: ÁLOM

Álmomban megjelent a kedves,
Azóta szeretem az álmot.
Szép, tarka pille, mely az álnok,
Bús éjbe tündökölve repdes.

MICSUNE: BÁNAT

Futsz a hegyekbe, a föld zavarát
Kerülve. Ámde ha a bánat
Majd a hegyekbe is elmegy utánad,
Hová vonulsz, szegény barát?

MISISUNA: VIRRASZTÁS

Átsírom az éjt, jön a hajnal
S a gyöttelelem egyre epeszt.
Jaj, vége mikor szakad ennek:
Érezted-e ezt?

OZI: DALOCSKA

Hull a virág, s köd, sűrű, tompa pára
Ereszkedik Ivare szent tavára,
Gágogva zúgnak el a vadludak.
Szívemre árnyak, ólmos álmok ülnek,
Ha majd jövőre újra itt repülnek,
Nem hallom én már többé hangjukat.

SARUMARU: IHARFA

Hogy bög a hatalmas
Hegységben a szarvas.
Hullatja vörös levelét az iharfa:
Mért zajdul a bánatom őszi viharja?

YAHA: PRÓZA

Fülemüle!
„Tessék kalácsot, friss kalácsot”
Kíáltja egy hülye.

ISMERETLEN KÖLTŐ: KEDVESEM

Mikor a fürdőből kikel,
Arcán a láz cikázik el.
Olyan, mint a piros juhar,
Mire az ősz tüzet fuvall.

ISMERETLEN KÖLTŐ: VÁLÁS

Hiába szakítja
Zátony meg a szikla
Útját a vizeknek.
Elválnak a gondba,
De végül ujjongva
Egymásba zizegnek...

Fordította Kosztolányi Dezső

ROMÁN NÉPBALLADÁK

A SÓLYOM ÉS AZ EPERVIRÁG

Fenyőcsúcson, messze fent
egy szép sólyom megpihent,
belenézett épp a napba,
karcsú szárnyát megmozgatta.
Mélyen lent a fa tövében
epervirág fakadt szépen,
ő a napfényt elkerülte,
hűvös árnyék rejtegette.
– Havas hegyek szép virága,
sólymoknak volnék királya,
hús, árnyékból jöjj ki, kérlek,
fordítsd orcád a napfénynek.
Illatodat ideérezem,
elszédültem már egészen,
jöjj, szárnyamra ültetlek én,
átalviszlek a nap tűzén,
benne szíved felolvadjon,
szerelemre befogadjon.
– Szépbeszédű sólyommadár,
teelőtted nincsen határ.
Égig szállsz te napsugáron,
én meg árnyékban virágzóm.
Fúvó szélhez vagy te kötve,
megfogódzom én a rögben.
Menj utadra szelek szárnyán,
vissza se nézz, ne gondolj rám,
tág tere van a világnak,
jut virágnak, jut madárnak.

A PÁSZTOR

– Zöld levelű lóhere,
pásztorlegény, hallod-e,
hát a halál hol vert le?
– Fenn a havas tetején,
fuvó szelek mezején,
sötét fenyves közepén.
– Mely halállal haltál meg?
– Zengő villám talált meg.
– Voltak, akik sirattak?
– Daloltak a madarak,
szépen el is sirattak.
– Volt-e, aki mosdatott?
– Zuhogtak a záporok,
záporeső mosdatott.
– Került-e ott szemfedél?
– Rám terült a holdas éj,
holdsugárból szemfödél.
– Gyűjtött gyertyát valaki?
– Az ég fényes csillagi.
– Hát sírásó akadt-e?
– Három fenyű zuhant le,
sírásónak több kell-e?
– Hová tetted furulyád?
– Van egy magas fenyűág,
reátűztem, s most a szél
sípolt rajta és beszél,
odagyűlnek juhaim,
hallgatják a dalaim.

AZ ELRABOLT LEÁNY

Ki siet, siet,
virágos mezőn,
nappal s delelőn,
napsütésben, ködben,
siet, szinte röppen?
Ki siet, siet,
kérdő a rétet,
ejtve sűrű könnyet?

Falunkbéli legény,
magas és kemény,
s elveszett a párja.
Ahogy keresi,
egyre kérdezi:
„Hetedhét határ,
megkérdesz már,
felelj, bárányfelhő:
vajon erre ment ő,
az én szeretóm?”
Hetedhét határ
S bárányfelhő vár,
tanakodnak ketten,
így felelnek egyben:
„Erre ment talán.
Nem ismerjük ám,
nagyon sok a lány.”
Erre a legény,
magas és kemény:
„Hetedhét határ
s bárányfelhő, várj,
őt kérdezem tőled,
az én szeretőmet,
jöhet ezer lány,
megismerszik, lám
karcsú, mint a nádszál,
szebbet sose láttál,
hajlós venyige.
A szemöldöke,
szinte tollal vonták.
Szeme úgy ragyog,
mint a csillagok,
két érett szeder,
mit szél sose ver,
hűvös éj érlelte,
nap nem érintette,
a föld rejtegette.
És a két orcája
virágok virága,
feslő rózsa szirma,
bíbor tej ha nyílna.

Ha reád nevet,
lángol a szemed,
mint a nyári nap.
Most hát kérdezem,
az én kedvesem
nem láttatok-é?”
Lassan felelé
báránnyfelhő s határ:
„Hát, ha így van már
bizony láttuk őt,
meg is ismerők,
erre ment át éppen
vérehulló réten,
tüskebokron át
vígan tovaszállt,
három legény véle,
hús forrás vizére
idegen legények
nevetve menének,
derekát ölelték,
száját megcsókolták,
gyűrűjét cserélték.”

A NAP ÉS A VIRÁG

Harmat patakánál
járkál egyre, járkál
bimbónny leányka,
ruháit lehányta,
megy a vízen át,
hajnali virág,
virágok tündére.
Szép üvegkelyhébe
gyúl a harmat, gyúl,
jár, jár egyedül,
véli, ki se látja.
De bizony meglátja
Szent kedves Napúr,
tüstént lángra gyúl,

úgy megtetszik néki,
elküld leánykérni
két csillagot égrül,
kérjék feleségül.
El is mentek érte,
elibük ment s kérte:
„Két szép csillagok,
jól mulassatok,
pihenjetek nálam,
tietek a házam.”
De ők felelik:
„Arra nem telik,
mert időnk kevés.
Más a küldetés,
nem víg pihenés.
A szent, nagy Nap kéret
feleségül Téged.”
Hallja s feleli:
„Mondjátok neki,
napfétj nekem nem kell,
mert elindul reggel,
nappal földjét járja,
éjjel tenger várja.”
A két kérő csillag
hazafele ballag,
elmondják a Napnak.
Hallgatja a Nap,
rázza a harag:
„Akármily kemény,
utolérem én,
békén nem hagyom,
elvarázsolom.
Virággá változzon,
nap felé forogjon,
reggel ébredésem
várja csókra készen,
ha búcsúzó esté,
fejét leeressze,
s letűnni ha lát,
zárja be magát.”

AZ ÁTOK

Hegyek hátán, ahol a,
egy leány s egy katona,
a katona kurjongat,
pejlovacsát noszogat,
a leányka sóhajtoz,
így beszél a lovashoz:
– Végy fel, kedves, a nyeregbe,
lábam már nem bírja messze,
göröngyös az út nagyon,
gyalog tovább nem bírom!
– Elvinnélek, szép leány,
de nem bír a paripám,
vékonylábú kis pejgó,
karsú ló, az út sem jó,
alig bírja testemet,
fegyveremet s vétkemet.
– Nem is vagy te keresztény!
Szüleimtől elvettél,
rossz erdőbe vezettél!
Adja az Úr, a mennybéli,
ki a bűnöst utoléri,
hogymenj, kedves, addig menjél,
török rabigába essél,
lábadon bilincs zörögjön,
két kezeden lánc csörögjön!
Elérjen az én vágyam ott,
hol az utat már nem bírod,
ott verjen meg az én jajom,
ahol utad nehéz nagyon.
Pejlovad is megbotoljon,
hegytetőről sáncba dobjon,
jobb kezed kificamodjon,
bal kezedet összetörjed,
foggal fogd a kantárszárat,
szüléd sírjon teutánad,
kilenc ízben házasodjál,
kilenc fiút hogy csináljál,
házasodjál aztán újra,
egy leánykát csinálj búra,

menjenek el füttyörészve,
mikor látnak nyöszörögve,
bűzös vizet hozzon lányod,
mikor lázas szájad tátod,
hordja egyre, igyad egyre
s gondolj az én könnyeimre.

A PAKURÁR

– Hej, pakurár, Gyorgye, hova?
Mért sietsz oly nagyon tova?
Tán juhaid keresgéled,
fele-nyájad szerteszéledt?
Mért hagyta el furulyádat,
mért nem fújod a nótádat?
– Pajtás, nekem mindegy nagyon,
hogy a nyájam merre legyen,
lesietek a falunkba,
mert a rózsám esküszik ma.
– Hát ha esküvőre sietsz,
mért nem örülsz, mért nem nevensz?
Arcod borús, mint az éjjel,
födve sötét szenvedéllyel.
– Hogyne volnék ma szomorú?
Rózsám fején a koszorú.
Borús, sötét hogyne legyek,
a faluba halni megyek.

A PÁSZTOR ÉS A LEÁNY

– Ma vagy holnap megyek, kedves,
hű maradok szerelmedhez.
– Ma vagy holnap elmégy, párom,
hát a szívem mit csináljon?
Elmégy te a juhaiddal,
maradok csak szavaiddal,
pásztorok közt hálsz te éjjel,
maradok én ellenséggel.

Uramisten, neved zengem,
madárrá változtass engem,
szállnék rózsám karámjáig,
megnézném, mit vacsorázik,
megnézném, mit reggelizik,
este kivel s hogy fekszik.
Uramisten, tégy már csodát,
kis virággá változtass át,
fenn virulnék havas mezőn,
arra jönne a szeretőm,
a kalapján majoránna,
szeles volna a pojána,
majoránját szél letépné,
kalapjárul messze vinné,
engem akkor észrevenne,
lehajolnia, felemelne.

A FENYŐ

– Mért ingatod, fenyő, törzsed?
– Ingok, hajlok, hogy letörjek.
Három fejszés Bánya körül
három bárdot most köszörül,
tanakodnak, beszélgetnek,
hallom, reám fenekednek.
Határozzák, hogy kivágnak,
megfaragnak gerendának,
Nagybányára visznek holnap,
tömlőházba beácsolnak,
szegénylegény börtönének,
árva szüle keservének,
jobbágyoknak jajra, könnyre,
naguraknak kényre, kegyre.

Fordította Kádár Imre

BÁRÉI CSUJOGATÁSOK

CSÚFONDÁROS

Te leány, ha olyan szép vagy,
olyan igen mérges mért vagy?
Az ételed meg nem eszem,
a szeretőd el nem veszem.
Ha elvettem egyszer-kétszer,
mért nem kötözted kötéllel
a vetett ágyad lábához,
hogy a faluban ne járjon,
a festett lócád lábához,
hogy az utcán ne sétáljon.
Mert én olyan leány vagyok,
legényt az utcán nem hagyok,
behívom a szeretődet,
ha odakint látom őtet,
s szalonnával meg túróval,
kínálgatom néha csókkal.

FENYEGETŐZÉS

Felment rózsám a tetőre,
hív, legyek a szeretője.
Rozmaringból szólok neki,
az voltam két esztendeig;
akkor is csak azért voltam,
mert fiatal s buta voltam.
Már ezután leszek hamis,
ha csak egy ujjam nyújtom is,
mindjárt ölel őt is, hat is.
Nem áll az *asztal* egy lábon,
nem csak te vagy a világon;

négy lábon áll az asztal is,
van legény rajtad kívül is.
Egyet majd száz s ezer közül
választok ki szeretőmül;
olyan legyen, rózsám, mint te,
kiállásra, tekintetre,
édes csókra, ölelésre,
a kalapja hordására,
a szeme pillantására.

ÁTOK

Adna az Úristen, kedves,
hat ökröt a szekeredhez,
oly hat ökröt, mint a páva,
orvosoknak vacsorára,
két-lovas kocsiszekeret,
min a kórházba vigyenek,
zsebedbe harmincezeret,
orvosságra nem eleget.
Mikor legkönnyebben volnál,
hat orvos álljon ágyadnál,
kettő fejtől, lábtól kettő,
tapogasson másik kettő,
s mégse legyen elegendő.
Tudd meg, ha majd erre jutol,
valaki átka ért utol;
nem az édesanyád átka,
elhagyott szeretőd átka.

LEVÉL

Majoránna a várfalon,
levelet írtam, angyalom,
küldeném is, de nincs kivel,
postás nem jó, nem viszi el.
Zöld levél a bokron terem,
vedd el, kakukk, a levelem,

vedd el, vidd el hamarjába,
tedd a babám ablakába
a katona kaszárnyába'.
Mikor felkél, észreveszi,
a levelet kézbe veszi;
ha megfogja, ha olvassa,
tudom, könnyeit hullassa,
ahogy magam is hullattam,
míg a levelet megírtam.

SIKERÜLT VILÁG

Zöld a levél, száraz az ág,
jól sikerült ez a világ:
van patakvíz feredésre,
szép leány is ölelésre.

EMLÉKEZTETŐ

Jut eszedbe, mit ígértél,
mikor este hozzánk jöttél,
két karoddal ölelgettél,
a szemembe felejtkeztél?
Gyenge számat csókolgattad,
mindegyre azt hajtogattad,
akkor unsz meg, hamarébb nem
ha csillag nem lesz az égen,
akkor hagysz el te engemet,
mikor a csillag az eget.
Csillagos a firmamentom,
mégis elhagytál, galambom;
hogy meguntál, mit vetsz oknak
nincs híja a csillagoknak.
Faluszerte ki nem mondom,
megunt már az én galambom,
nem hirdetem künn a mezőn,
elhagyott az én szeretőm.

ANYABÉKÍTŐ

A szeretőm, mit csináljak,
nincs kedvére az anyámnak,
miatta esett az ágynak.
Kelj fél anyám, ne feküdj már,
akit szerettem, nem kell már;
mintsem édes anyám nélkül,
megleszek szeretőm nélkül.
Más szeretőt, tudom, lelek,
más anyát nem, amíg élek;
más szeretőt nem is egyet,
más anyát nem soha többet.

SIRALMAS

Hadd el anyám, ne sirass,
értem könnyet ne hullass.
Hullatok én, ha elmentem,
majd a messzi idegenben,
ahol más sem ismer engem,
fa levele, a rét füve, –
az elkísér mindenüve.

VETEKEDÉS

Zöld leveles nadragulya,
szép koszorút vett a rusnya
s a nyakába üveggyöngyöt,
hogy elcsalja szeretőmöt.
Már vagy veszi, vagy nem veszi,
szeretőm őt el nem veszi,
a szeretőm engem vesz el,
mert neki a takaros kell.
Szemre szép vagyok, ha néz,
csókra édes, mint a méz.

LEGÉNYFELEJTŐ

Hát te legény, mit gondoltál,
hogy amért te reám untál,
patakvizet fogok inni,
utánad fogok hervadni?
Iszom vizet a javából,
az asztról, a pohárból;
annyit sem törődöm véled,
mint a körmöm feketéje.
Vizet iszom, nem ecetet,
téged elfelejtettelek,
nem egy hétre, de kettőre,
nem kettőre, mindörökre.
Kaptam legényt csinosabbat,
nem alacsony, nem is vastag,
szálegyenes, jó állású,
nem mint magad, málészájú.
Nem a szőlő szája hibás,
ha így szól a csujogatas.

A SZÉP LEÁNY

Zöld bokor a domb oldalán,
szépnek szült az édes anyám;
olyannak szült, hogy tesseem,
aki meglát, szeressen.
A szemem úgy szeressék,
mint az urak a kávé,
a számat meg úgy szeressék,
mint az urak a pecsenyét.

AGGODALOM

Zöld leveles a citromfa,
lám, az anyám jól megmondta,
sötétkék tollat ne hordjak,
mert katonának soroznak.

Nem hallgattam meg anyámat,
besoroztak katonának.
Zöld leveles a citromfa,
szívesen volnék katona,
ha a babám kicsi volna;
de nagyocska, csókra való,
legényekért élő-haló.

A TAVALYI SZERETŐRŐL

Zöldel a rozs a mezőn;
a tavalyi szeretőm
üzenetet küldött ismét,
töltsem nála ezt az estét.
De én nem akarok menni,
az időmet vesztegetni.

PRÓBATEVÉS

Majoránna nőtt a csűrben,
mért jársz, rózsám, körülöttem?
Ne járj körülöttem, rózsám,
semmi közöd sincsen hozzám.
Próbát tettem, egyebet se,
tudnál-e szeretni, vagy se?
Úgy szeretnél, mint a szíved',
de én nem gondolok véled;
úgy szeretnél, mint a lelked',
de én nem törődöm véled.

OK

Kedves nekem a kedvesem,
akármikor ölelhetem,
nem titokban, mint a másét,
vigyázva, hogy meg ne lássék,
nehogy a hírét vihessék.

A CSÚF LEÁNY

Mi haszna rak, te leány, rád
annyi cifra rongyot anyád?
Táncba jössz, táncra nem visznek,
mérgesen mész haza innét;
feneked a kemencéhez,
vágod fejed a tökéhez,
hogy nem férhetsz a legényhez.

BÁNATOS

Eredj tőlem, csapodár,
az a rút lány várva vár,
a lepény s rum kész van már.
Eredj, csalfa, eredj el,
hű szeretőt sohse lelj.
Én voltam az a szerető,
kit neked szánt a Teremtő;
én voltam az, kit maga
szánt neked a Szűzanya.

ÓVÁS

Az igen jó táncú leány
ajtó mögé seper csupán,
fedí a gatz a kötője,
ne lássa a szeretője,
a seprűt csak megmutatja,
hogy meglegyen a látszatja.

HARAGTÖRŐ

Harag, harag, harag, harag,
a haragod csak addig tart,
ameddig egy agyagdarab,
melyet futó eső tör szét;

te is rózsám, visszatérsz még
a bársonyos keszkenőhöz
meg a megunt szeretődhez,
a négysarkú keszkenőhöz,
elfelejtett szeretődhez.

ÁTOK

Eredj, rózsám, eredj csak,
mindég eszedbe jussak,
este mikor vetkezel,
mikor vacsorát eszel,
ejtsd kanalad a tányérra,
gyere hozzám vissza sírva.
Tudd meg, ha majd erre jutol,
valaki átka ért utol;
nem az édesanyád átka,
elhagyott szeretőd átka.

NEM-BÁNOM-VERS

Majoránna a kert alatt,
mért vagy, rózsám, oly hallgató?
vajon ki hozhatta szóba,
ne ülj mellém a fonóba?
Akárki mellé is ülsz te,
a világ nem omlik össze.
Kalapodban a madártoll
el fog vakulni a vágtyól,
az én hajamban a virág
virulni fog, míg a világ.

Fordította Szabédi László

SKÓT NÉPBALLADÁK

A HALÁSZNÉ BALLADÁJA

Usher-Wellben egy özvegy élt,
három fia neki,
s egy szép napon három fiát
tengerre küldte ki.

S alig telt el egy kurta hét,
egy kurta hét alig,
már jött a hír: nagy volt a szél
s eltűnt a jó ladik.

„A szél ne szűnjön – mondta ő,
s víz ne hordjon halat,
míg nem kapom meg vér szerint
drága fiaimat.”

És történt Márton napjakor,
– sötét volt már az éj –
csak megjön a három legény
s kalapjuk nyírfahéj!

– Ilyen fát nálunk nem terem
sem tópart, sem mező!
Bizony mondom, ilyen fa csak
a túlvilágba nő!

„Lányok, friss vizet hozzatok
és gyújtsatok tüzet.
Ma ünnep van! Három fiam
lám, hazaérkezett!”

S csudás ágyat vetett nekik,
mely réges-rég kihült,
kabátját is rájuk tévé
s aztán melléjük ült.

S hogy a kendermagos kakas
s a veres is kiált,
sóhajt a legnagyobb fia:
„öcsém, indulni hát!”

Alig egyszer szólt a kakas
s tapsolta szárnyait,
szólt már a legkisebb fia:
„A házat hagyjuk itt!

A ház már hajnaltól piros,
s a tenger messze döng,
ha nem kelünk, bizony mondom,
szörnyen megbűnhődünk.”

„Csak csendben, csendben, szólt a nagy,
minek most a beszéd?
Ha jó anyácskánk felriad,
elveszti az esztét!”

„Isten veled, anyánk, anyánk,
s szervusz, te juhakol.
S az Isten áldjon szép leány,
ki épp tüzet rakol!”

Átdolgozta Jékely Zoltán

AZ ÖRDÖG SZERETŐ

„Ó, hol valál, eltűnt szeretőm,
hét évig, ilyen soká?”
„Most itt vagyok, hogy elvegyelek,
esküt tettél reá.”

„Ó, szót se többet az esküről,
mert bajt szít az, nagyot,
ó, szót se többet az esküről,
mert már asszony vagyok.

Hajóács az én jó uram,
hajóács ő maga;
s ezer fontért se tűrhetem,
szívembe ha látna ma.”

Ránézett jobbról, balról is
és könnybe borult szeme:
„Ha nem érted, hát ír partra én
nem léptem volna sose.

Királyleányt vehettem volna el,
túl, túl a tengeren,
királyleányt vehetem volna el,
ide érted vert a szívem.”

„Hogy el nem vetted a királyleányt,
azért magadra vess:
vetted vón el, hisz tudtad, én
hogy nem vagyok oly nemes!”

„Ó, csalfa az asszony esküje,
de csalfa teste be szép!
Nem léptem volna az ír partokra sosem.
szívem nem lett volna tiéd.”

„Ha elhagynám most drága uram
s két szép kisedemet,
hová vihetnél, messzi, hová,
ha elmennék veled?”

„Hét gályám ring a tengeren,
parton vár nyolcadik,
rajta huszonnégy jó tengerész
s flótázik mindenik.”

Megcsókolá két kisedét
gyengéd-szerelmesen:
„Ég áldjon, én kedveseim,
nem láttok már sosem.”

Hajóra szállt, de tengerész
egy sincs ott, egy ha van;
de a vitorla mind jó tafota
s az árboc vert arany.

Egy mérföldet se tettek ők,
kettőt, hármat alig,
hát szörnyű lett a férfi arca,
s szeméből rém vakit.

S vert aranyból az árboc ott
a vészben meg se hajolt,
s a vitorláknak, a jó tafotáknak
a szél hiába fűjt.

Egy mérföldet se tettek ők,
kettőt, hármat alig,
hát meglátta a lópatát,
s keserűn sírva rítt.

„Ó, hadd el a sírást! – szólt a fiú,
Ne ríjj nekem megin,
szép liljomokat mutatok én
Itália partjain.”

„Ó, mik azok a lágy dombok amott,
nap tűz oda édesen?”
„Ó, azok a mennyek dombjai – szólt,
hová nem jutsz sosem.”

S ó, mi az a zord hegylánc amott,
hó és jég ül tetején?”
„Ó, a pokol ormai ott azok,
oda tartunk, te meg én!”

S hogy körbe járta a férfit ott,
az mind magasabbra nőtt,
hogymár a szép hajó árbocai
sem érhatték fel őt.

Térde a hajó orrát zúzta szét,
s farát roppant keze,
és ledönté az egész szép hajót
a tenger mélyire.

Fordította Somlyó György

A RONGYOS-BONGYOS CIGÁNYOK

Három cigány állt a várkapunál,
daluk oly lágy s oly szárnyaló,
az úrnő oly soká, soká elhallgatá,
s a szíve olvadozott, akár a hó.

Oly édes volt s oly éles volt daluk,
hogy a könnye majd kiesordul,
ledobta szép, selyem kesztyűjét,
s ami csak volt ékszere jó.

Ledobta cipőjét, a legjava
kordovánból kivarrva, ó.
S így futva mezítláb róttá az utcát,
ki a szélbe, a viharba, ó.

„Ó, nyergeld meg tejfehér paripámat,
s kantározd fel a pónit is, ó!
Hogy megkeressem drága szerelmem,
ki elment a rongyos-bongyos cigányokkal,

Fenn vágatott, lenn vágatott,
tisztáson, sűrűn át vitte a ló;
végül egy tág mezőre került,
s ott elébe tűnt az asszonya, ó.

„Mi tette, hogy elhagyod otthonodat,
volt kincseid mind sutba dobó?
Mi tette, hogy elhagyod jó uradat? –
S elmégy a rongyos-bongyos cigányokkal, ó!”

„Ó, mit bánom én a házam és otthonomat,
mit bánom a kincseket, ó?
Mit bánom jó uramat én? –
Megyek a rongyos-bongyos cigányokkal, ó!”

„Múlt éjjel még a patyolat-ágyban aludtál,
s lágy párnákon feküdt fejed, ó.
De ma éjjel a nyirkos puszta mezőben alszol,
együtt a rongyos-bongyos cigányokkal, ó!”

„Mit bánom a patyolat-ágyat én,
s hogy lágy párnákon feküdt fejem, ó?
Mert ma éjjel a nyirkos, puszta mezőben alszom
együtt a rongyos-bongyos cigányokkal, ó!”

Fordította Somlyó György

DELI GEORGE CAMPBELL

Lent mélyen a völgyben
s halmok magasán
deli George Campbell
nyargalt a lován.
Kantára s a nyerge,
hogy nézni öröm: –
jött jó lova vissza,
de ő sose jön.

Kijő öreg anyja,
sikoltva jaját,
s jó délceg arája,
megtépve haját.

Bő csizma a térdén,
úgy szállt odafönn: –
jött jó lova vissza,
de ő sose jön.

„Gazdátlan a rétem,
búzám beszédetlen,
csűröm borítatlan,
fiam születetlen.”
Nyargalt, kantárba, nyeregbe
könnyűn, libegőn: –
megjött a nyereg, de
ő már sose jön.

Fordította Somlyó György

A NYUGTALAN SÍR

„A szél zokog ma, szerelmesem,
s hull lassúdad ön-eső;
Nem volt nekem szeretőm, csak egy,
s fagyos sírban van ő.

Megteszek mindent kedvesemért,
mit ifjú csak tehet:
egy évig s egy napig fogok én
sírnival a sírja felett.”

Elmúlt az év s az egy nap is,
megszólalt akkor a holt:
„Ki vagy, ki sírsz sírom felett,
hogyan álmodom megrabol?”

„Én vagyok az, szerelmesem,
ki megrablom az álmodat;
fagyos ajkad egy csókját kérem én,
ezt kérem esdve csak.”

„Fagyos ajkam egy csókjáért könyörögsz, –
de szúr a leheletem:
fagyos ajkamat ha megcsókolod,
nem élsz soká te sem.

A zöldellő ligetbe lenn,
hol sétáltunk sokat,
a legszebb virág ott lekonyult,
s csak rossz kórója maradt.

S a szár is leszáradt, kedvesem,
szívünk is így múlik el:
légy hát nyugodt, szerelmesem,
míg az Úr nem szólit el.”

Fordította Somlyó György

[Erdélyi Magyar Adatbank]

**AZ ERDÉLYI HELIKON
KÖLTÉSZETI ANYAGÁNAK REPERTÓRIUMA
(1928–1944)**

**ÖSSZEÁLLÍTOTTA
KELEMEN ILONA, RÉTHY ANDOR ÉS VÁCZY LEONA**

[Vákát oldal]

ALECSANDRI, VASILE

- Pohod na Sybir* Ford. Fekete Tivadar. 1930: 9., 783–784.
Emlékkönyvbe. Ford. Bardócz Árpád. 1934: 9., 711.
Pulykák (Mese). Ford. Bardócz Árpád. 1934: 9., 711–712.
Búcsú Moldvától. Ford. Bardócz Árpád. 1934: 9., 712–713.
Vágy. Ford. Bardócz Árpád. 1934: 9., 713–714.
Grigore Romalo sírjánál. Ford. Bardócz Árpád. 1934: 9., 714.
Madárka. Ford. Bardócz Árpád. 1935: 3., 175.
Egy éjszaka falun. Ford. Bardócz Árpád. 1935: 10., 772–773.
Tengeren. Ford. Bardócz Árpád. 1935: 10., 774.
Március 8. Ford. Bardócz Árpád. 1936: 9., 714–716.

AKISUKE

- Hold*. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 2., 143.

AL-GHAZALI

- Négysoros*. Ford. Horváth Imre. 1943: 8., 444.

ANGELUS SILESIVS

- A szellem pásztordalai*. Ford. Kádár Imre. 1929: 5., 338–342.

ANTALFFY ENDRE

– Fordítása:

Dsámi

Jégeső

ANTALFY GYULA

– Fordításai:

Bourdillon, William

Az éjnek ezer szeme van

Conkling, Hilda

Az öreg híd

Crane, Stephen
A szív
Crapsey, Adelaide
Novemberi éj
Lowell, Amy
Solitaire
Szél és ezüst
Sandburg, Carl
A köd
Untermeyer, Jean S.
Az ár

ÁPRILY LAJOS

Így akarja a sors (Makkai Sándornénak). 1929: 6., 436.
Ismét viharban. 1929: 6., 436–437.
Az aranymosó balladája. 1930: 4., 261.
Corona. 1932: 2., 77.
Beszélgetés a földdel. Ravasz Lászlónak. „Dacia dat tumulum”. a Szenczi Molnár Albert halálára írt emlékversből. 1938: 2., 95.
Tetőn. Kós Károlynak, 1940: 8., 538.
A láthatatlan írás. 1940: 8., 585–586.
Pisztrángok kara. 1940: 8., 601–602.
Vallomás. 1940: 8., 605.

– Fordításai:

Ibsen, Henrik
Ase halála. Részlet
Jammes, Francis
Elégia Albert Samainhez
Schiller, Friedrich
Prológus
Wallenstein tábora
Shakespeare, W.
Julius Caesar: Részlet
Vogelweide, Walther von der
Elégia

ARGHEZI, TUDOR

- Pohárfelirat.* Ford. Dsida Jenő. 1933: 9., 659–660.
Bőség. Ford. Dsida Jenő. 1933: 9., 660.
Nézem. Ford. I. Szemplér Ferenc. 1937: 1., 62–63.
Eső. Ford. I. Szemplér Ferenc. 1937: 1., 63.
Este. Ford. I. Szemplér Ferenc. 1937: 1., 63.

ARATÓ ANDRÁS

- Anyám s az ibolya.* 1937: 5., 370.
A bánat. 1939: 8., 574.
A patak. 1939: 8., 574.
A tű. 1939: 8., 574.
Az álom. 1939: 8., 574.
Orgyilkosok között. 1959: 8., 574.
Tenger. 1939: 8., 574.

BACOVIA, G.

- Mélabú.* Ford. I. Szemplér Ferenc. 1933: 9., 659.

BALÁZS FERENC

- I. *Inland Sea.* Japán, 1927. dec. 7.; II–III. *Santiniketan.* 1928. március 29.;
IV. *Amritsar.* 1928. május 23.; V. *Amritsar.* 1928. május 23.; VI. *Am-
ritsar.* 1928. május 23.; VII. *Úr romjai.* 1928. június 29. 1932: 1., 36–38.
Kis rongydarabok a verseim. 1935: 3., 168.
Verseket kellene írnom. 1935: 3., 168.
Álom ízével szájamban. 1935: 6., 429.
Így állok én az életemmel. 1935: 6., 429.
Az asszony. 1935: 6., 430.
Vérömlés. 1935: 6., 430.
Egymagamra maradtam. 1935: 7., 510.
Erdőhát megindul. 1935: 7., 522.
Szekeresek. 1935: 7., 530.
Nippon tündéri lánya. 1936: 10., 742–743.
Búcsúszó és köszöntés. 1936: 10., 744.
Teherhordani jók. 1937: 3., 161.
Mégsem szeretném... 1937: 3., 162.
Egy halott kutya felett. 1937: 3., 162–163.

BÁNYAI KORNÉL

Hazatérés. 1931: 10., 753.

Dombtetőn. 1931: 10., 753–754.

Apám és az erdő. 1931: 10., 754.

BÁNYAI LÁSZLÓ, B.

Szegény szamaritánusok. 1930: 5., 421.

A kinemmondott szó... 1931: 1., 32.

Be messze van... 1931: 1., 32.

Fölébredtél rá... 1931: 1., 32.

BARBU, ION

Krypto király s lapp Enigél (Ballada). Ford. I. Szemplér Ferenc.
46–49.

BÁRD OSZKÁR

Ez zárt világ. 1928: 7., 499.

Virágnyelv. 1928: 7., 500.

Schubert. 1928: 8., 597.

A fenyők mellett. 1929: 2., 124.

Szent makacsság. 1929: 4., 280.

Christophor. 1929: 4., 280–281.

Valaki. 1929: 6., 428.

Bosszú. 1931: 2., 104.

A „Fekete kolostor” margójára. Kuncz Aladár emlékének nagy
1931: 7., 535.

Menne az ember. 1932: 8., 537.

Tisztelet. 1932: 8, 562.

Kell lennie. 1932: 10., 687.

Az igazság napfogyatkozása. 1932: 10., 688.

Lidérces titok. 1932: 10., 688.

A Rajna kincse (Rheingold). 1933: 3., 188–193.

Nyár. 1936: 7., 495.

Évforduló. 1936: 7., 534.

L'art pour l'art. 1936: 10., 782.

A költő. 1937: 1., 47.

Jubileum. 1937: 4., 302.

Tavaszi lecke. 1937: 4., 303.

Gauguinhez. 1937: 6., 433.

Negyvennégy év. 1937: 6., 434.
Turin. 1888. XII.? 1937: 10., 744.
Testamentum. 1939: 1., 64–66.
Orvos a falun. 1938: 4., 287–288.
Amit egy rusnya macskától tanultam. 1940: 4., 224–226.
Hódolat. Br. Jósika Sámuelné emlékének. 1941: 3., 190.
A néma zongora. 1941: 3., 191–192.
– Fordítása:
Talpá, Ion
Az ikon előtt

BARDÓCZ ÁRPAD

Más csillagon. 1943: 2., 92.
– Fordításai:

Alecsandri, Vasile

Búcsú Moldvától
Egy éjszaka falun
Emlékkönyvbe
Grigore Romalo sírjánál
Madárka
Március 8.
Pulykák
Tengeren
Vágy

Krasicki Ignác meséiből

A vak meg a sánta
A dervis és a tanítványa
Az öreg kutya és az öreg szolgáló
A csikó és az öreg ló
A vadász kutyája
A jégdarab és a kristály
Az oroszlán és az állatok

Slowacki, Juljusz

Dal a Nílus partján

BARTALIS JÁNOS

Egy téli nap. 1928: 1., 21.
Kivirágzik. 1928: 1., 21.
Isteni bölcsesség. 1928: 4., 271.

- Ó, halál.* 1928: 4., 271.
Méhek között. 1929: 6., 405–406.
A mező és én. 1929: 6., 406.
Kihagyott percekben... 1929: 8., 590.
Most mindenem odaadom. 1929: 10., 805.
Nehéz föld-ölelésben... 1929: 10., 806.
Esti üdeség. 1929: 10., 806.
Míg meghallja fájó messzeség. 1930: 2., 138.
Mező! Ne hagyd el vándorod. 1930: 6., 496.
Utolsó erővel – utolsó derűvel. 1930: 6., 496–497.
Virágos rög – küzdő ugar. 1930: 6., 497.
Madárfészek. 1931: 3., 250.
Tél van. 1931: 3., 250.
Én az örök atyához eljutok. 1931: 5., 390.
Látom. 1931: 6., 447.
Új élet köszöntése tavaszjöttén. 1932: 4., 217–219.
Isten elébe letenni. 1933: 4., 252.
Kós Károlyhoz. 1933: 10., 709–710.
Az írivaló. 1935: 3., 159–160.
A Pilisek alól... 1937: 1., 34.
Egy-akolban. 1938: 4., 278.
Fáradt perc. 1938: 4., 278.
Emlékezés. 1938: 9., 671.
Erdély hegyei intenek. 1938: 9., 671.
A végső siratni való. 1938: 9., 672.
Ki vezet?... 1939: 6., 387.
Csak azt a csodát... 1939: 6., 388.
Emlékkönyvbe (Dalok Tomiból). 1939: 9., 614–620.
Az erdélyi országúton. 1940: 8., 553.
Az írivaló. 1940: 8., 587–588.
Isten kezében. 1941: 8., 491–492.
Kettéhasadt Erdély... 1941: 10., 647.
Isten orgonája. 1941: 11., 703–704.
Reményik Sándor ravatalánál 1941: 12., 756–758.
Kolozsvárhoz... 1942: 1., 10–11.
Majd ha tavasz jön... 1942: 4., 208–209.
Április. 1942: 6., 403.
Láng, el ne aludj! 1942: 6., 403–404.
Csillagok közt elvegyülünk. 1942: 12., 758.
Boldog emléket hagyva... 1942: 12., 759.
Nagy temetés. 1942: 12., 760.

BARTELS, ADOLF

A birodalom dala

Nibelungország

Goethe

Vigasz

Ford. Szabó István. 1943: 7., 405–407.

BASHO

Olaj. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 2., 143.

BAUDELAIRE

A rontás. Ford. Szabédi László. 1937: 3., 225.

Felirat. Ford. Szabédi László. 1937: 3., 225.

Beatrice. Ford. Szabédi László. 1937: 3., 226.

BECHER, JOHANNES R.

Az ember, aki a sorban megy. Ford. Méliusz N. József. 1932: 1., 57–58.

BÉLTEKY LÁSZLÓ

Farsangi bús magyar szonett. 1930. 1., 18.

Soha! 1933: 5., 316.

BENIUC, MIHAI

Azúr. Ford. Kiss Jenő. 1938: 10., 763.

Úgy is jól van! Ford. Kiss Jenő. 1938: 10., 763.

BERCZELI A. KAROLY

Szegény apám. 1934: 6., 440.

Fénybogár. 1941: 9., 596.

– Fordításai:

Janus Pannonius

Guarinóhoz

Búcsú Váradtól

BERDA JÓZSEF

Barátom arca üzen. 1930: 9., 734.

Verebek. 1930: 9., 734.

A gyermek élni fog. 1931: 1., 26.
Utolsó szó. 1932: 10., 714.
Anyám. 1933: 8., 584.
Piaci éjszaka. 1936: 3., 200.
Siófok. 1935: 4., 285.

BERDE MÁRIA, R.

Búcsúztató. 1928: 4., 249–251.
Erdélyi ballada. 1929: 9., 668–670.

BETHLEN IVÁN

Húszéves fiú a műtőasztalon. 1933: 5., 336.
Nyár, vízparton. 1933: 5., 349.
Nyolc ember egy filkében. 1933: 5., 357.
Szombat este. 1933: 5., 357.
Áldott állapot. 1933: 8., 579.
Szerelmes vers a moziban. 1933: 9., 628.

BILLINGER, RICHARD

Őszi este. Ford. Jékely Zoltán. 1935: 5., 337.
Szárnyas-hangyák. Ford. Jékely Zoltán. 1935: 5., 337.

BÍRÓNÉ VÁRÓ ÉVA

Álmatlan éjszaka. 1940: 6., 402.

BISZTRAY GYULA

Misztérium. 1932: 6., 396–397.
De Profundis. 1932: 6., 398.
Búcsú egy idegen várostól. 1934: 5., 352.
Magyar varrónő Párisban. 1934: 5., 353.
Szajnaparti halászok. 1934: 5., 353.

BLAGA, LUCIAN

Metafizikai szomorúság. Ford. Kádár Imre. 1930: 1., 42–43.
Tagadások. Ford. Kádár Imre. 1930: 1., 43.
Eksztázis éje. Ford. Kádár Imre. 1930: 1., 56.
Század. Ford. I. Szemplér Ferenc. 1933: 9., 658.

BLAKE, WILLIAM

A tavaszhoz. Ford. Somlyó György. 1941: 5., 336–338.
A nyárhoz. Ford. Somlyó György. 1941: 5., 336–338.

Az őszhöz. Ford. Somlyó György. 1941: 5., 336–338.
A télhez. Ford. Somlyó György. 1941: 5., 336–338.
Az esti csillaghoz. Ford. Somlyó György. 1941: 5., 336–338.
A reggelhez. Ford. Somlyó György. 1941: 5., 336–338.

BOCATIUS JÁNOS

Ifjú nemes lakodalmára. Ford. Geréb László. 1940: 4., 200.

BOURDILLON, WILLIAM

Az éjnek ezer szeme van. Ford. Antalfy Gyula. 1932: 8., 573.

BOTÁR BÉLA

Vers szemeimről. 1943: 7., 420.
Árnyékomhoz. 1943: 7., 421.

BÖZÖDI JAKAB GYÖRGY

Tegnapelőtt történt. 1934: 2., 121.
Almabor. 1934: 2., 121–122.
Bűnbeesés. 1934: 2., 122.
Kóborló éneke. 1934: 6., 439.
Piros levelet kerget a szél. 1934: 9., 668.
Temetés. 1935: 5., 359.
Szentgyörgynap. 1935: 5., 359–360.
A testvérnek, akit szerettünk. 1936: 5., 360.
Két arc
    Mózsai bátyám. 1936: 6., 456.
    Lópásztorunk. 1936: 6., 457.
Hajnali szánút. 1937: 2., 124.
A szegény ló. 1951: 2., 125.
Céltalanul. 1937: 2., 126.
Erdőmérés. 1937: 6., 423.
Anikó nélkül. 1937: 6., 424–425.

BRAITHWAITE, WILLIAM STANLEY

Rapszódia. Ford. Maksay Albert. 1932: 10., 729.

BRECHT, BERTHOLD

Mahagonny. Részlet. Ford. Janovics András. 1932: 6., 428–429.

BRITTING, GEORG

Dél. Ford. Jékely Zoltán. 1935: 5., 337.
A korcsmakert előtt. 1935: 5., 338.

BROOKE, RUPERT

A domb. Ford. Szemlér Ferenc. 1940. 7., 482.

BUSON

Próza. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930. 2., 143.

CARDUCCI, G.

Róma alapításának évfordulóján. Ford. Mihály László. 1941: 4., 273–274.

CATULLUS

Meghívó. Ford. Dsida Jenő. 1931: 1., 44.

Lesbia rigójához. Ford. Dsida Jenő. 1931: 1., 56.

A rigó halálára. Ford. Dsida Jenő. 1931: 1., 56.

CHAUCER, GEOFFREY

A jótanács balladája. Ford. Szemlér Ferenc. 1941: 2., 115.

CHESTERTON, G. K.

Himnusz. Ford. Raics István. 1942: 4., 226.

CODREANU, MIHAIL

A Golgota követe. Ford. József Attila. 1934: 7., 539.

CONKLING, HILDA

Az öreg híd. Ford. Antalfy Gyula. 1932: 8., 572.

COTTER, JOSEPH S.

Te mit mondasz? Ford. Maksay Albert. 1932: 10., 730.

CRAINIC, NICHIFOR

Elmúlás. Ford. József Attila. 1934: 7., 537.

Nyugalom. Ford. I. Szemlér Ferenc. 1936: 3., 202.

Vasárnap. Ford. I. Szemlér Ferenc. 1936: 3., 202.

Bianca-lak. Ford. I. Szemlér Ferenc. 1936: 3., 203.

Szavad. Ford. I. Szemlér Ferenc. 1936: 3., 203.

A túlsó part. Ford. I. Szemlér Ferenc. 1936: 3., 204.

CRANE, STEPHEN

Láttam egy embert. Ford. Maksay Albert. 1932: 2., 135.

Fűszálak. Ford. Maksay Albert. 1936: 4., 276.

A szív. Ford. Antalfy Gyula. 1932: 8., 573.

CRAPSEY, ADELAIDE

Novemberi éj. Ford. Antalfy Gyula. 1932: 8., 573.

CSENGERY JÁNOS

– Fordítása:

Vergilius, Publius Maro

Didó halála

CSERES TIBOR

Zöldruhás lány, reggel. 1943: 11., 628.

Ébredés – lassan. 1944: 5., 270.

Szégyen nélkül. 1944: 8., 446.

Platon olvasásakor. 1944: 8., 447.

CSORDÁS NAGY DEZSŐ

Újtára hullt szírom havaz. 1941: 1., 44.

Költőnek szülessék! 1941: 1., 44.

Megpróbáltam megvetni lábam. 1944: 2., 97.

Tépnélek mint a szélvész. 1944: 6., 341.

Így dőlt az istenadta el! 1944: 6., 342.

CSUKA ZOLTÁN

Az ősök földjén. 1937: 8., 612–613.

A fehéregyházi síkon. 1937: 8., 613–614.

Szamosújvári istentisztelet. 1937: 8., 614.

Magdók és Magdalénák. 1937: 8., 615.

Szent Anna-tó. 1941: 10., 648.

Az örökkévaló pillanat. 1941: 10., 648.

CSUKAYUKI

Hó. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 6., 458.

CULLEN, COUNTÉE

Felirat egy ismert lady sírkövére. Ford. Maksay Albert. 1932: 10., 730.

DÁNÉR LAJOS

Idő. 1930: 5., 407.

Látogató. 1931: 1., 71.

DANTE

Beatrice halála. Részlet Dante „Vita nuova”-jának új fordításából. Ford. Jékely Zoltán. 1943: 9., 505–510.

DARVAS SZILÁRD

Kiáltsd tovább a hangot. 1941: 11., 713.

DAY, JEFFERY

A hajnal szárnyain. Ford. Szemplér Ferenc. 1940: 7., 483.

DÉRY TIBOR

Hajnaltájt. 1931: 8., 602.

DERZSI SÁNDOR

Uram! 1940: 3., 164.

Ének a nagymamáról. 1940. 5., 313.

Kertben. 1940. 5., 313–314.

Csúnya lány. 1940: 5., 314.

Kísérlet. 1940: 5., 314.

Tudod-e? 1940: 5., 314.

Loránd. 1940: 7., 475.

Katona. 1940: 7., 475.

Hiszek. 1940: 7., 475–476.

Szenvedések mámorában. 1940: 7., 476.

Anyám szíve. 1940: 7., 476.

Kóbor kutya 1941: 4., 253.

Üzenet. 1941: 4., 262.

Mesetöredék. 1941: 4., 262.

DIETLOF REICHE, HELMUT

Egy fiatal orvosnőhöz. Ford. Szabó István. 1943: 1., 47.

A bíró. Ford. Szabó István. 1943: 1., 47–48.

A marathoni futó. Ford. Szabó István. 1943: 1., 48.

DOBLHOFF, LILY

Van-e ki megment?... Ford. Tabéry Géza. 1931: 3., 290

DOIN

Szerzetes. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 2., 143.

DONNE, JOHN

Ébredés. Ford. Szemplér Ferenc. 1941: 2., 117.

DSÁMI

Jégeső. Ford. Antalffy Endre. 1928: 1., 47.

DSIDA JENŐ

- Álom a síneken.* 1928: 3., 202.
Ide hallgass. 1928: 3., 202.
Volt. 1928: 3., 202.
Jegenyék. 1928: 7., 525.
Vajjon hol jár? 1928: 7., 525.
Krisztus. 1928: 7., 527.
Falun. 1929: 1., 22.
Helyet kerestek. 1929: 5., 355.
Kórházi emlék. 1929: 5., 355.
Messzire jöttem. 1929: 6., 452.
Kóbor énekek. 1929: 7., 520–521.
Mese, mese, mátká. 1930: 3., 219.
Meddő napok. 1930: 5., 401.
Vándor-kesergő. 1930: 7., 587.
Aranyország, szerelem. 1930: 7., 598.
Hajnali séta. 1930: 7., 598.
Hegyenlakók. 1930: 7., 598.
Július. 1930: 7., 598.
Halvány rajz. 1930: 8., 676.
Sötétség. 1930: 10., 811.
Esti elmélkedés. 1930: 10., 835.
Ismeretlen ember. 1931: 3., 230.
Távolban élő kedvesemnek. 1931: 3., 231.
Virrasztás a Dzsungelben. 1931: 4., 270.
Kettétört óda a szerelemhez. Anno 1931, hősök napja. 1931: 6., 453–455
Elalszom, mint az őzek. 1931: 6., 455.
Szobor és drágakő. Vers Kuncz Aladárhoz. 1931: 7., 515–516.
Immáron ötvenhárom napja. Vers Kuncz Aladárhoz. 1931: 7., 516–517
Szerenád Ilonkának. 1931: 8., 617–619.
Elysium. 1931: 9., 693.
Panasz gyengülő gyökerekről. 1931: 9., 693.
Rettenetes virágének. 1932: 4., 234.
A költő feltámadása. 1932: 7., 458.
Az uccaseprő. 1932: 7., 458.
Esős éjszaka. 1932: 7., 458.
Jegenyék. 1932: 7., 459.
Öreg postás a város végén. 1932: 7., 459.
Túl, jégmezőkön. Halott leányka emlékének. 1932: 7., 459.
Kóborló délután kedves kutyámmal. Lírai riport öt fejezetben. 1932: 8.
528–534.

- Szerelmes ajándék.* 1932: 9., 629.
Éhes a kutyám. 1933: 1., 40.
Angyalok citeráján:
    Chanson az őrangyalhoz. 1933: 2., 91.
    Sainte Thérèse de Lisieux. 1933: 2., 92.
    Ad Deum, qui laetificat iuventutem meam. 1933: 2., 93.
    Vidám kínálgatás keresztényi lakomán. 1933: 2., 94.
    Jámbor beszéd magamról. 1933: 2., 94.
    Kánai menyegző. 1933: 2., 95.
Miért borultak le az angyalok Viola előtt. 1933: 7., 481–490.
Február, esti hat óra. 1934: 3., 172.
Harminc év közelében. 1934: 5., 336–338.
Hulló hajszálak elégiája. 1934: 5., 339–341.
Vallomás. 1934. 6., 411.
Légyott. 1934: 6., 426.
Nap és hold. 1936: 5., 310–311.
A tó tavaszi éneke. 1936: 5., 312.
Hálóing nélkül. 1936: 5., 313.
Út a kálváriára. 1936: 5., 314.
Már hiába nézed. 1937: 8., 591.
Elárul, mert világít. 1938: 4., 240–241.
Tükör előtt. I. rész. Részletek egy lírai regényből.
    Előre való beszéd. 1938: 5., 313–317.
    Tarka-barka strófák. 1938: 5., 317–321.
    A pántos kapukon túl. 1938: 5., 321–324.
Tükör előtt. II. rész. Részletek egy lírai regényből.
    Az első csók. 1938: 6., 426–430.
    Prérivadások. 1938: 6., 430–434.
    Tükör előtt. 1938: 6., 434–438.
Hátrahagyott verseiből:
    Örök útitársak. Mellykémnek forró szeretettel. 1938: 7., 488
    Tíz parancsolat. Töredék. 1938: 7., 489–492.
Tükör előtt. Részlet a költő hasonló című elbeszélő költeményéből.
    8., 572–576.
Vers a sétatérről. Anyák napján írtam. 1943: 3., 135–136.
- Fordításai:
    Arghezi, Tudor
    Bőség
    Pohárfelirat

- Catullus*
A rigó halálára
Lesbia rigójához
Meghívó
- Eminescu, Mihai
Csak egy vágyam maradt
Glossza
Szonett
- Goethe, Johann Wolfgang
Részletek a „Faust”-ból
- Isac, Emil
Alvó ablakok (Költemény prózában)
Kaláka (Költemény prózában)
- Negri, Ada
Havazás
- Propertius, Sextus
Az elveszett napló
Búcsú Cynthiától
Cynthia falura készül
Cynthia festi magát?
- Toller, Ernst
Fecskék könyve (Das Schwalbenbuch)
- Trakl, Georg
Éjszaka
Szonja
Karl Kraus
Rózsafüzérdalok:
Húgomhoz
A halál közeleg
Ámen

DUDÁS KÁLMÁN

- Versek.* 1934: 9., 706.
Egy vérbeli költőre. 1941: 1., 20.
A fősvényre. 1941: 1., 20.
Erős örvényben... 1941: 1., 20.
Anyám. 1942: 12., 789.
Tápé alatt. Molter Károlynak. 1942: 12., 789.
Fiam álma felett. 1942: 12., 789–790.
Szelíd intelem. 1943: 12., 716–717.

ECHNATON FÁRAÓ

Himnusz a Napistenhez. Részlet a szerzőnek Mózes című művéből.
Ford. Kádár Imre. 1937: 4., 263–266.

EICH, GÜNTHER

A vonat ablakából. Ford. Jékely Zoltán. 1935: 5., 338.

ÉLUARD, PAUL

Veled. Ford. Jánosházy György. 1943: 8., 471.
Nélküled. Ford. Jánosházy György. 1943: 8., 471.

EMINESCU, MIHAI

Csak egy vágyam maradt. Ford. Dsida Jenő. 1929: 9., 722.
Szonett. Ford. Dsida Jenő. 1929: 9., 722.
Glossza. Ford. Dsida Jenő. 1929: 9., 723–724.
A csillag. Ford. Fekete Tivadar. 1930: 9., 784.
Glossza. Ford. Szabédi László. 1940: 1., 20–22.

ENDRE KAROLY

– Fordításai:

Rilke, Rainer Maria

Duinói elégiák. Az első elégia
Második és harmadik elégia
Negyedik elégia. Széljegyzet
Ötödik elégia. Széljegyzet
A hatodik elégia
A hetedik elégia
A nyolcadik elégia

FARAGO, ELENA

Egy ember ment az úton. Ford. József Attila. 1934: 7., 539.

FEKETE FERENC

Költözés. 1936: 2., 118.
Lélekelemzés. 1936: 2., 118.
Solweig. 1936: 10., 770.
Kis szeptemberi levél. 1936: 10., 781.
Medvetánc. 1937: 6., 458–459.
Csak fa. 1937: 6., 459.
Virágzó cseresznyefa előtt. 1937: 6., 459.
Régi képek. 1938: 1., 54.

Fehér kép. 1938: 3., 207–208.

Lámpabél. 1938: 3., 208.

FEKETE LAJOS

Hogy valaha is emberrel szóltam. 1928: 6., 456.

A kapuban kutyám várt. 1929: 1., 36.

Itt messzi, lenn a Duna mellett. 1930: 3., 209.

Szent irtózáttal köszöntlek város. 1930: 5., 396.

Megyek a bálba! 1932: 7., 485.

Novemberi költőzködés. 1933: 3., 167.

Oh, barackmag! 1933: 3., 168.

Delelő nap. 1934: 1., 24–25.

Rosenfeld Kive. 1934: 1., 24.

Bújkáló tavasz. 1934: 1., 25.

Ne szomorkodj venyige. 1934: 1., 26.

Vers, halott anyámról. 1934: 6., 399.

Váltás. 1934: 8., 613.

Ajtók között. 1935: 10., 734.

Futás a mezőn. 1935: 10., 735.

Őszi séta egy traktor nyomán. 1935: 10., 735.

Menetelő katonák. 1936: 3., 208.

Kutyák. 1936: 4., 275.

Röggel birkózni. 1937: 9., 699.

Gyümölcséréséskor. 1937: 9., 700.

Régi 1938: 1., 54.

FEKETE TIVADAR

– Fordításai:

Alecsandri, Vasile

Pohod na Sybir

Eminescu, Mihai

A csillag

FÉNYI ISTVÁN

A magam balladája. 1943: 7., 398–399.

Vers a szegények földjéről. 1943: 7., 400–401.

Magamnak mondom. 1943: 7., 401.

FINTA ZOLTÁN

Őszi sürgöny. 1935: 2., 109–110.

Szonatina. 1935: 5., 334.

Árny üzen a fénynek. 1936: 4., 268.

Márciusi capricio. 1936: 4., 291–292.
Méregpohár. 1936: 8., 567–568.
Valaki, ismeretlen. 1936: 8., 568–570.
Ikercsillag. 1936: 10., 753–754.
Nesszosz ingében. 1936: 10., 755–756.
Fekete hunyor. 1937: 4., 291–292.
Kísértet. 1937: 10., 751–752.
Két csók között. 1937: 10., 752–753.
Ketten az őszben. 1938: 2., 120.
Erdősongás. 1939: 9., 644.

FLÓRIAN TIBOR

Ájult bogárka élesztése. 1932: 10., 716.
Évszakok. 1932: 10., 716.
Libbenő hinta ölén. 1932: 10., 716.
Megindul a csend a bodzafák mögül. 1932: 10., 716.

FODOR VIOLA

Viharban. 1940. 2., 97.

FÖLDESSY GYULA

– Fordításai:
Goethe, Johann Wolfgang
Marienbadi elégia
Megnyugvás

FRANC-NOHAIN

A szaladó vonat és a tehén. Ford. Szabó István. 1939: 8., 582.

FRANYÓ ZOLTÁN

– Fordításai:
Valéry, Paul
A lépted
Intérieur

FÜLÖP JÓZSEF

Harmincöt évem számadása. 1939: 8., 581.
Nincs, ki irtaná... 1939: 8., 581.

FÜLÖP KAROLY

Az elvarázsolt kastélyban. 1928: 6., 431.
Haza négy év után. 1932: 7., 489.

GAGYI LÁSZLÓ

Hiába verekedtek. 1935: 6., 448.

Biztatás. 1936: 6., 438.

GERÉB KÁROLY

– Fordítása:

Bocadius János

Ifjú nemes lakodalmára

GERÉB LÁSZLÓ

– Fordításai:

Janus Pannonius

Apollóhoz, gyógyulásért

Az álomhoz

GOETHE, JOHANN WOLFGANG

Önámítás. Ford. Tompa László. 1932: 5., 302.

Részletek a „Faust”-ból. Ford. Dsida Jenő. 1932: 5., 303–310.

Borús nap

Éjszaka

Börtön

Lelkek dala a vizek felett. Ford. Maksay Albert. 1932: 5., 313.

Marienbadi elégia. Ford. Földessy Gyula. 1933: 4., 273–277.

Megnyugvás. Ford. Földessy Gyula. 1933: 4., 277.

Ajánlás a „Faust”-hoz. Ford. Kovács László. 1939: 5., 354.

Ajánlás. Goethe verse összegyűjtött költeményei előtt. Ford. Kovács László. 1939: 6., 411–413.

Előjáték a színpadon. Goethe „Faust”-jából. Ford. Kovács László. 1943: 7., 378–383.

Faust húsvétja. Ford. Jékely Zoltán. 1944: 3., 150–158.

GOGA, OCTAVIAN

Mors magna. Ford. Kádár Imre. 1938: 6., 386.

Petőfinek. Ford. Kádár Imre. 1938: 6., 387.

Mi... Ford. Kádár Imre. 1938: 6., 388.

GOLL, IWAN

Tavaszi. Ford. Maksay Albert. 1936: 4., 276.

GULYÁS PÁL

Misztikus ünnepi asztal. 1929: 5., 575.

Méz. 1929: 5., 375–376.

GUNDA BÉLA

Az Alföldön. 1931: 8., 587.

Reggeli öröm. 1931: 8., 587.

Éjszaka. 1931: 8., 588.

Este. 1931: 8., 588.

Éva. 1931: 8., 589.

Tanya. 1931: 8., 589.

A pusztai ember. 1931: 8., 590.

1931. 1931: 8., 590.

Csavargók. 1932: 3., 172.

Csavargásaimból. Szántó Györgynek. 1932: 3., 173–174.

Elbuksz Európa! 1933: 1, 41.

Itt állok. 1933. 1., 42.

Egy költőhöz. 1933: 8., 542.

GYIMESI JÓZSEF

Baka üzenet. 1943: 3., 165.

Számonkérés. 1943: 3., 166.

HABÁN MIHÁLY

Jaj. 1929: 5., 374.

Szél cimborám! 1932: 3., 165.

Új bordal. 1932: 3., 165.

HEGYI ENDRE

Fenyőtoboz. 1936: 8., 643.

Napóra. 1936: 8., 644.

Múló indulat. 1937: 2., 110.

Pusztai lovas. 1937: 10., 774.

Asztal és ágy közt. 1938: 3., 207.

Darvak. 1938: 8., 584.

Boszorkánytánc. 1938: 8., 614.

Ajánlás. 1939: 2., 127.

És nem marad nyomodban kő kövön. 1939: 2., 127.

Májusi kék ég. 1939: 6., 427–428.

Nyakkendő. 1939: 8., 573.
Egy XVI. századbeli ezüstpénzre. 1940: 2., 90.
Retro-genezis. 1940: 6., 392.
Versek Anikóról. 1941: 2., 127–128.
Anikó
Nem illik hozzád
Diadal
A fehér teremben

HEYSE, PAUL

Velence. Ford. Tompa László. 1933: 6., 403.

HOBÁN JENŐ

Hadd, nézzem. 1942: 11., 705–706.
Messze ment barát után. 1944: 7., 424.

HORVÁTH IMRE

Botom. 1939: 1., 66.
Halottak. 1939: 1., 66.
Intés. 1939: 1., 66.
Nincs tisztesség a földön. 1939: 1., 66.
Derengés. 1940: 3., 157.
Halott barátom. 1940: 3., 157.
Színek a palettán. Zöld. Rózsaszín. Sárga. Szürke. 1940: 3., 157.
Egy varjúhoz. 1940: 6., 391.
A boldogság. 1940: 6., 391.
Tavalyi levél a fán. 1940: 6., 391.
Egy virágos almafa alatt. 1940: 6., 391.
Alku az álommal. 1940: 6., 391.
A nap. 1940: 6., 391.
Elszállott madarak. 1942: 1., 11.
Októberi táj. 1942: 1., 30.
Tengerszem. 1942: 1., 30.
Az idő könyvében. 1942: 1., 30.
Biztatás. 1942: 1., 30.
Babona. 1942: 1., 30.
Hulló csillag. 1942: 1., 30.
Ki tüntetett ki. 1942: 1., 30.
Konflislovak. 1942: 3., 165.

Csóka a havon. 1942: 3., 165.
Feladat. 1942: 3., 165.
Tavaszi ág. 1942: 3., 165.
Pletyka. 1942: 6., 413.
Első villám. 1942: 6., 413.
Csillagok. 1942: 6., 413.
Örök könyv. 1942: 6., 413.
Szabadság. 1942: 9., 592.
Nagyúri látogatás. 1942: 9., 592.
A boldogság. 1942: 9., 592.
Mélykút. 1942: 9., 592.
Látomás. 1942: 10., 644.
Naplemente. 1942: 11., 738.
Torony. 1943: 5., 288–289.
Halálfélelem. 1943: 5., 288–289.
Béke. 1943: 5., 288–289.
Vendégmadár. 1943: 5., 288–289.
Halak. 1943: 5., 288–289.
Utca. 1943: 5., 288–289.
Őszi szabadulás. 1943: 5., 288–289.
Mit választanál. 1943: 5., 288–289.
Halaszd holnapra. 1943: 8., 439.
Majomság. 1943: 8., 439.
Mámor. 1943: 8., 439.
Más fán dalol. 1943: 8., 439.
Sóhaj. 1943: 8., 444.
Törvény. 1943: 8., 444.
Láz. 1944: 3., 165.
Kínai lány. 1944: 3., 165.
Mindhalálig. 1944: 3., 165.
Fekete. 1944: 4., 231.
Üres keret. 1944: 4., 231.
Fehér bot. 1944: 4., 231.
Gyűrű. 1944: 6., 362.
Novemberi kertek. 1944: 7., 425.
Fák és madarak. 1944: 7., 425.
Vigasztaló. 1944: 7., 425.
Ifjú nyár. 1944: 7., 425.
Esőcsepp. 1944: 7., 425.
Aradi elégia 1944: 9., 503–504.

– Fordításai
Al-Ghazali
    Négysoros
Li Tai-Po
    Holdfény

HORVÁTH ISTVÁN

Édesanyám. 1943: 8., 459–460.
Otthon rabok, itt bujdosók. 1943: 8., 460–461.
Síró betűk. 1943: 11., 617.
Nanyó mesél. 1943: 11., 618–620.
Ma a várost megutáltam. 1943: 11., 620.
Vetéskor. 1943: 12., 685–686.
Csorog az eszterha. 1944: 4., 201.
Melyik vagyok én? 1944: 4., 202–203.
Halványodott az éjszaka. 1944: 8., 469–470.
Fusson aki futhat!... 1944: 9., 492.

HORVÁTH JENŐ

Most már hullhat a hó. 1934: 1., 32.
A megtalált magány. 1934: 1., 43.

IBSEN, HENRIK

Ase halála. Részlet egy új Peer Gynt-fordításból. Ford. Áprily Lajos. 1940
1., 23–37.

ILLYÉS GYULA

Novemberi utazás. 1932: 2., 93.
A lelkiismeretes ember. 1932: 2., 94.
Szerelem. 1932: 2., 95.
Lakodalmások. 1932: 4., 251.
Téli kép. 1932: 4., 251.
Még egy téli kép. 1932: 4., 252.
Oly szegények voltunk... 1934: 1., 10.
Nem szabadulhatsz. 1934: 1., 10–11.
Őszi nap. 1934: 1., 12.
Szerelem. 1934: 1., 12.
Szelíden, bölcsen. 1934: 1., 12.

ISAC, EMIL

Alvó ablakok (Költemény prózában). Ford. Dsida Jenő. 1928: 5., 349.
Kaláka (Költemény prózában). Ford. Dsida Jenő. 1928: 5., 349.
Ha meghalok... Ford. I. Szemplér Ferenc, 1937: 3., 207.
Elhagyott anya. Ford. I. Szemplér Ferenc. 1937: 3., 207.
Dal. Ford. I. Szemplér Ferenc. 1937: 3., 207.

JAMMES, FRANCIS

Elégia Albert Samainhez. Ford. Áprily Lajos. 1928: 2., 110–111.

JÁNOSHÁZY GYÖRGY

Koncerten. 1943: 4., 213.
Tudom, hogy meghalok. 1943: 4., 214–215.
A Szamos partján. 1943: 4., 216.
Te csak maradj... 1943: 6., 339.
Ének a boldogságról. 1943: 6., 350.
Nocturne. 1943: 7., 388.
Canticum canticorum. 1943: 7., 389.
Máglya. 1943: 7., 390.
Ének az Esthajnalcsillagról. Zs. Gy.-nek. 1943: 9., 493.
Árnyak előtt. 1943: 9., 494.
Száguldó szekéren. 1943: 12., 698.
Metamorfózis. 1943: 12., 715.
Vajúdás. 1943: 12., 716.
Szilveszter. 1944: 1., 1–6.
Kertek alatt. 1944: 5., 299.
Primavera Sacra. 1944: 5., 300.
Tavaszi nesz. 1944: 5., 300.
Menekülés. 1944: 8., 458.

– Fordításai:

Éluard, Paul

Veled

Nélküled

JANOVICS ANDRÁS

– Fordítása:

Brecht, Berthold

Mahagonny. Részlet.

JANUS PANNONIUS

- A katonáskodó Balázshoz.* Ford. Jékely Zoltán. 1934: 4., 283–284.
Az álomhoz. Ford. Geréb László. 1940: 4., 197–199.
Apollóhoz, gyógyulásért. Ford. Geréb László. 1940: 4., 199–200.
Guarinóhoz. Ford. Berczeli A. Károly. 1934: 4., 281–282.
Búcsú Váradtól. Ford. Berczeli A. Károly. 1934: 4., 282–283.

JÉKELY ZOLTÁN

- Ballada a kóbor kutyákról.* Villon emlékének. 1932: 5., 329.
Két kalotaszegi vers
A vén Both. 1934: 7., 496.
Valkói temetés. 1934: 7., 496.
Tündéri fürdés
Gyermekkoromban is kerestelek. 1934: 9., 660.
Reménytelen remény. 1934: 9., 660.
Végre megtaláltalak. 1934: 9., 660.
Eltűnik egy világ. 1934: 9., 705.
Eljön a nap. 1935: 9., 646.
Telihold. 1935: 9., 646.
Filmkirálynő képe alá. 1935: 9., 647.
Moziban, hatévesen. 1935: 9., 647.
Búcsú szürkületben. 1936: 3., 169.
Úti ének. 1936: 3., 170.
Téli éjszakák. 1936: 7., 508–510.
Apátlan éjszakák. 1937: 1., 48–50.
Kaland. 1937: 1., 50–51.
Itt lakott... 1937: 6., 417.
A pince ajtajában. 1937: 6., 418.
A tornácról (Nosza penderítsd a lantot...). 1941: 2., 96–97.
Bach: Egy rész a „Brandenburgiból”. 1941: 2., 97.
Aki Szent György napján született. 1941: 6., 373–374.
Geneviève. 1941: 6., 374.
A templom. I–VI. 1941: 8., 504–506.
A Maroshoz. 1941: 10., 632–633.
Viszontlátás
Esti szél. 1942: 2., 75–77. *Egyedül.* 1942: 2., 75–77. *Parajd.* 1942: 2., 75–77. *Ó, ébredő...* 1942: 2., 75–77. *Jairus leánya.* 1942: 2., 75–77. *Lehullt a levél.* 1942: 2., 75–77.
Bátorítás. 1942: 2., 77–78.

Téli konfirmáció. 1942: 6., 392.

Seol ellen. 1942: 6., 393–394.

Átok. 1942: 9., 567.

A kapuban. Jelenet egy verses drámából. 1943: 5., 277–280.

Angalit és a remeték. Részlet az ilyen című drámából. 1944: 5., 263–269.

– Fordításai:

Billinger, Richard

Őszi este

Szárnyas-hangyák

Britting, Georg

A korcsmakert előtt

Dél

Dante

Beatrice halála

Eich, Günther

A vonat ablakából

Goethe, Johann Wolfgang

Faust húsvétja

Janus Pannonius

A katonáskodó Balázshoz

Johst, Hans

Az anya

Mohr, Max

Az új Noé szonettjeiből. II.

Schwarz, Hans

Brattschweigi országúton

Skót ballada-átdolgozás

A halászné balladája.

JESZENYIN, SZERGEJ

Egy csavargó vallomása. Ford. Vass László. 1934: 6., 447–448.

JOHST, HANS

Az anya. Ford. Jékely Zoltán. 1935: 5., 337.

JÓZSEF ATTILA

Arról, hogy belőlem, aki szarvas voltam, farkas lesz. 1930: 8., 658.

Esik. 1930: 8., 658–659.

– Fordításai:

Codreanu, Mihail

A Golgota követe

Crainic, Nichifor

Elmulás

Farago, Elena

Egy ember ment az úton

Stancu, Zaharia

Ha eljőnnél

KACSO SÁNDOR

Tavaszi. 1943: 5., 255.

Őszi vetés. 1943: 5., 256.

1941. 1943: 6., 309–310.

Cséplés. 1943: 8., 429.

Kívül a kerítésen. 1943: 8., 430–431.

Enyedi tél. 1943: 8., 431–432.

Imádság. 1943: 8., 432.

Ne félj, fiam. 1944: 4., 211–212.

Csoda. 1944: 4., 212–213.

Bükkfalevél, tölgyfalevél ... 1944: 4., 213.

Novemberi vízió. 1944: 4., 214.

Beletörődés. 1944: 7., 384.

Nyár. 1944: 7., 385.

Áprilisi zimankóban. 1944: 7., 385–386.

Kemény. 1944: 7., 386.

Kisvárosi ábránd. 1944: 9., 482–483.

KÁDÁR IMRE

Új Iliász felé. Kemény Jánosné bárónénak és a vécsi Helikonnak. 1928
3., 169.

„A holtak temessék halottaikat”. 1929: 2., 109.

Gyermek elé. 1929: 2., 109–110.

Hegycsúcson, a vihar fölött. 1933: 2., 117.

Vallomás a szerelemről. 1933: 2., 123.

A nagy staféta. 1935: 4., 240–241.

A jazz-karmester. 1935: 4., 241–242.

Vároterem. 1936: 8., 580.

Kolumbus búcsúja. 1936: 9., 678.

A Nébó hegyén. 1937: 2., 88.

A téli Pojána. 1937: 2., 96.

Új Iliász felé. Kemény Jánosné bárónénak és a vécsi Helikonnak 1940:
8., 566.

– Fordításai:

Angelus Silesius

A szellem pásztoralai

Blaga, Lucian

Eksztázis éje

Metafizikai szomorúság

Tagadások

Echnaton fáraó

Himnusz a Napistenhez

Goga, Octavian

Mi...

Mors magna

Petőfinek

Román népballadák

A sólyom és az epervirág

A pásztor

Az elrabolt leány

A nap és a virág

Az átok

A pakurár

A fenyő

A pásztor és a leány

Manole mester

KERESZTURY DEZSŐ

Nehéz, fájó dal. 1932: 6., 387.

Sugár. 1932: 6., 387.

KERR, WATSON

Ősi kép. Ford. Maksay Albert. 1941: 3., 200.

KIBÉDI SÁNDOR

Én. 1931: 2., 155.

KIBINO

Emlék. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930. 6., 458.

KISS JENŐ

- Nyári köd.* 1932: 7., 495.
Esti merengés. 1932: 7., 496.
Modern intérieur. 1932: 7., 496.
Október 6-iki séta. 1932: 9., 638.
Éhes madárka. 1932: 9., 648.
Carmen. 1932: 10., 698.
Borozó. 1933: 3., 198–199.
Tél. 1933: 3., 199.
Tavaszi trio: Délelőtt fűrészelek. Jóságod partjain. Nocturne. 1933: 4., 261–262.
Ravasz vadász. 1933: 6., 444.
Borjú szemében. 1933: 6., 445.
Én láttam. 1933: 6., 445.
Hajnali legény. 1933: 6., 445.
Egyszerű szeretet verse. 1933: 7., 457–458.
Apám arcképe előtt. 1933: 7., 458.
Amor Mortis. 1933: 9., 621.
Esődal. 1933: 9., 622.
Csak egy sóhaj (Templomi szonett). 1933: 9., 622.
Prémvadász. 1934: 2., 113.
Szavak indulás előtt. 1934: 2., 142.
Bús mozdonyvezető éneke. 1934: 3., 190.
Mint kirándulásról kreol leány. 1934: 3., 190.
Diófa. 1934: 3., 191.
Kereszthordozók. 1934: 3., 191.
Mámordohány. 1934: 5., 363.
Vackorfa. 1934: 10., 754–755.
Ébresztő. 1934: 10., 755.
Ha a kutya gazdát cserél. 1934: 10. 756–757.
Hallunk keleti illatkeverékről. 1934: 10., 757.
Csontos vén paraszt volt. 1935: 1., 38–39.
F. 1935: 2., 98.
Favágó. 1935: 3., 192–193.
Disznópásztor. 1935: 3., 193–194.
Jöjj tavasz. 1935: 3., 194.
Kard és hüvely. Nusinak. 1935: 4., 262.
Hajnal, emlék. 1935: 4., 275.
Ne aggódj! 1935: 4., 275.
Kertben. 1935: 6., 408–409.

- Nyírfa.* 1935: 6., 410.
Napkelte. 1935: 6., 437.
Aratnak már otthon. 1935: 7., 476–177.
Külvárosban. 1935: 7., 478–479.
Éjjel hazafelé. 1935: 7., 479.
A labda... 1935: 7., 480.
Buzdítás szólásra. 1935: 7., 480.
Csak kérni ne... 1935: 9., 655–656.
Két útmester. 1935: 9., 656–658.
Mint kormos üvegen. 1935: 9., 658.
Tönkből sarjadt vesszők. 1936: 1., 16.
Önmagunkba visszatérve. 1936: 2., 92–93.
Bántóimhoz. 1936: 2., 135.
Ritka madár. 1936: 4., 251.
Kéményekből bort iszik. 1936: 4., 252.
Anna-litánia. 1936: 6., 418–419.
Sebzett kan. 1936: 6., 422.
Az a kicsi malom... 1936: 6., 422.
Színvallás gyávák mellett. 1936: 9., 683–684.
Folyó és tó. 1936: 9., 684–685.
Kiss János. 1936: 9., 685.
Heverészás. 1937: 4., 282.
Az első vacsora. 1937: 7., 489–492.
Szégyen. 1937: 7., 492–493.
Téli almák. 1937: 9., 643.
Anna. 1937: 9., 644.
Két erő. 1938: 2., 132–133.
Háromkirályok. 1938: 3., 167–168.
Lila után sárga. 1938: 5., 341–342.
Jeruzsálemi. 1938: 5., 342.
Zsoltár. 1938: 8., 563.
Sorok egy törvénytáblán (Részlet egy készülő hosszabb költeményből. 1938: 8., 564–565.
A vershez. 1938: 8., 565–566.
Alkony. 1938: 8., 566.
Fákról. 1938: 8., 566.
Nekem is! 1938: 9., 692–693.
Éjszaka, telihold. 1938: 10., 755.
Tolvajból csendőr. 1938: 10., 756.
Első hó. 1939: 1., 63.
Talán. 1939: 1., 63.

- Bátorság.* 1939: 6., 439.
Szépség. 1939: 6., 439.
Hazafélé: Autóbusznál. Beszállás. Ugyanaz bővebben. Indulás. Szamosfalva, repülőtér. Teljes iram. Túl Apahidán. Tovább. 1939: 7., 483–489.
Idegenben. 1939: 9., 643.
Pörújítás. 1939: 9., 643.
Finom hitel. 1940: 4., 212.
Minaret. 1940: 4., 212.
Sámson. 1940: 4., 212.
Japáni zászló. 1940: 4., 213.
Semmi. 1940: 4., 213.
Sír és sírhely. 1940: 4., 213.
Ha a kutya gazdát cserél. Séra Istvánnak. 1940: 8., 561–562.
Vackorfa. 1940: 8., 563–564.
Nekem is! 1940: 8., 603–604.
A hazatérés naplójából. 1940: 9–10., 649–653.
A vereskakas meséje. 1941: 1., 47.
A dadogó Démoszthenész. 1941: 1., 48.
Húsvét után. 1941: 7., 439–440.
Induló. 1941: 7., 459.
Péter-mozdulat. 1941: 7., 459.
Hónapok Ádámja. 1941: 9., 579.
Erdélyi magyar. 1942: 8., 528.
Északi sark. 1942: 9., 584.

– Fordításai:

Beniuc, Mihai

Azúr

Úgy is jól van!

KOLBENHEYER, E. G.

Ajánlás. Ford. Várkonyi Zoltán. 1935: 5., 336.

KOMAHI

Álom. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 6., 458.

KOMLÓS ALADÁR

Az ember és a domb. 1930: 8., 688.

Szenvedések gyönyörű rétjei. 1930: 8., 688.

Tanulság. 1930: 8., 688.

Szép kerek alma. 1931: 9., 699.

– Fordításai

Trakl, Georg

A remete ősze

De profundis

Egy régi törzskönyvbe

Esti dal

Így sügtam a délutánba

KOÓS-KOVÁCS ISTVÁN

A föld hibás, Aranyom, nem én! 1933: 9., 635.

Bozótban. 1933: 9., 636.

Ő csak néz majd és csodálkozik. 1933: 9., 636.

Beszéd egy tengeri kagylóhoz. 1934: 7., 522.

Szerelem. 1935: 8., 595.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Fészek. 1928: 3., 188.

Fohászkodás. 1928: 3., 188.

Koratavaszi délután. 1928: 3., 188.

Nénike nevenapja. 1928: 3., 188.

Kérdések munka közben. 1928: 3., 189.

Kirakatok. 1928: 3., 189.

Ilona. 1932: 4., 235.

– Fordításai:

Akisuke

Hold

Csukayuki

Hó

Basho

Olaj

Buson

Próza

Doin

Szerzetes

Kibino

Emlék

Komahi

Álom

Misisuna

Virrasztás

Micsune

Bánat

Niko Horogucsi

Álmodó

Ozi

Dalocska

Sarumaru

Iharfa

Yaha

Próza

Zillich, Heinrich

Esthajnali csillag

Ház az őszben

KOVÁCS ISTVÁN

Sodomában. 1932: 3., 197.

Bálban. 1932: 3., 198.

Menekülés. 1932: 3., 198.

Börtönöm falára. 1933: 1., 50.

Jégverés. 1933: 1., 51.

Szántás. 1933: 1., 51.

Tüdőbajos lány. 1933: 1., 51.

Bújócska. 1933: 1., 55.

Tengerihántás. 1933: 1., 55.

Esti kínlódás hónaposszobában. 1933: 5., 364.

KOVÁCS K. JENŐ

Rajzolás közben. 1932: 3., 189.

KOVÁCS LÁSZLÓ

– Fordításai:

Goethe, J. W.

Ajánlás a „Faust”-hoz

Ajánlás

Előjáték a színpadon. Goethe Faust-jából

Schiller, Friedrich

Tell Vilmos

KRASICKI IGNÁC

Meséiből:

A vak meg a szánta
A dervis és a tanítványa
Az öreg kutya és az öreg szolgál
A csikó és az öreg ló
A vadász kutyája
A jégdarab és a kristály
Az oroszlán és az állatok
Ford. Bardócz Árpád. 1940: 4., 239–240.

LAER JÓZSEF

Mindennapi történet. 1931: 10., 770.
Séta egy tavaszi délután. 1931: 10., 771.
Vadkacsák a Dunán. 1931: 10., 771.
Verset majd így írok. 1932: 6., 392.
Új Krisztus. 1932: 6., 416.

LAMB, CHARLES

Nénémnek. Ford. Kosztolányi Dezső. 1934: 1., 23.

LÁNG MARGIT

Az éj üvegruhája. 1933: 3., 205.
Melankólia. 1933: 3., 210.

LANGSTON, HUGHES

Néger vagyok. Ford. Szombati-Szabó István. 1932: 9., 618.
Szomorúság. Ford. Szombati-Szabó István. 1932: 9., 618.
A néger folyamokról beszél. Ford. Szombati-Szabó István. 1932: 9., 619.
Én is Amerika vagyok. Ford. Szombati-Szabó István. 1932: 9., 619.
Afrikai tánc. Ford. Szombati-Szabó István. 1932: 9., 620.
Vers. Ford. Szombati-Szabó István. 1932: 9., 620.

LEIFHELM, HANS

A sziget. Ford. Várkonyi Zoltán. 1935: 5., 336.

LÉTAY LAJOS

Tán csillagok leszünk. 1943: 6., 332.
Megsimítom holt szemed. 1943: 6., 333.

Hajnali emlék. 1943: 6., 334.
Erő. 1944: 1., 12.
Kártyások. 1944: 1., 12.
Rikkancsok nyáron. 1944: 1., 12.
Elkaphat a legelső szél. 1944: 1., 31–32.
Edit. 1944: 2., 68.
Vers a bizonytalanságról. 1944: 2., 68.
Ne mosolyogj aprócska gondomon. 1944: 3., 175.

LINDSAY, VACHEL

Egy aranyhajú lánynak, Louisiana egy városában. Ford. Maksay Albert. 1932: 2., 135.

LI TAI-PO

Holdfény. Ford. Horváth Imre. 1943: 5., 289.

LŐRINCZ LÁSZLÓ

Lakoma. 1943: 4., 224.
Öröklét. 1943: 4., 224.
Naplemente. 1943: 6., 317.
Miniatűrök: Az örült. A tanár. A koldus. A néma. A múmia. A szerelmes.
A tusakodó. Én. 1943: 6., 323–324.
Semmi sem történt. 1943: 6., 324.
Ispiláng. 1943: 8., 445–446.
Tavasztól tavaszig: Március, Április, Május, Június–július. Augusztus. Szeptember. Október. November. December. Január. Február. 1943: 11., 638–640.
Utolsó kapaszkodásom. 1943: 12., 707–708.
A múltba nézünk. Dobolyi Lászlónak. 1943: 12., 708–709.
Halálon innen, halálon túl. 1944: 2., 98.
Epigramma. 1944: 2., 98.
Pogány dal. 1944: 2., 114.
Öt perc az udvaron. 1944: 4., 204.
Mikor utoljára otthon jártam. 1944: 6., 317–318.
A kert tövében. 1944: 6., 317–319.

LŐRINCZI LÁSZLÓ

Vágy. 1937: 2., 123.
Vihar után. 1937: 4., 309.

Tavaszi séta. 1937: 6., 443–444.
Kegyelem. 1937: 6., 444.
Sipos Domokoshoz. 1937: 9., 676.
Ravatal. 1937: 9., 685.
Lankadt dallam. 1937: 10., 774.
Valamit várok. 1938: 4., 286.
Vallomások könyve. 1938: 5., 364.

LOWELL, AMY

Éjszakai felhők. Ford. Maksay Albert. 1932: 2., 133.
Szél és ezüst. Ford. Antalfy Gyula. 1932: 8., 573.
Solitaire. Ford. Antalfy Gyula. 1932: 8., 578.

LUTHER, MARTIN

Erős vár. Ford. Szabédi László. 1940: 1., 1.; Ua. 1940: 8., 606.

MAGYAR ANDRÁS

Bányászsors. 1937: 2., 138.
Ökörnyál a városban. 1937: 10., 773.
Rímek: Magaslatról. Visszásság. Felülemelkedve. 1937: 10., 773.

MAGYARI MIKLÓS

Fűz. 1943: 9., 504.
Gyöngesség. 1943: 9., 504.
Tó. 1943: 9., 535.

MAJTÉNYI GYÖRGY

Szélvihar a nádásban. 1929: 1., 35–36.

MAKKAI LÁSZLÓ

Fekete alkonyat. 1932: 4., 259.

MAKSAY ALBERT

Szobrászműhely. Reményik Sándornak. 1932: 7., 465–466.
Őszi séta a Bükkben. 1932: 7., 466.
Alkonyodik – hűvösödik az este. 1933: 4., 281.
Virrasztás. 1933: 4., 282.

Fapiac. 1933: 4., 292.

Légy hív mindhalálig. 1934: 2., 90.

Kilátás. 1937: 3., 185.

Gyalulatlan keresztfára... 1937: 3., 186.

– Fordításai:

Braithwaite, William Stanley

Rapszódia

Cotter, Joseph S.

Te mit mondasz?

Crane, Stephen

Fűszálak

Láttam egy embert

Cullen, Countée

Felirat egy ismert lady sírkövére

Goethe, J. W.

Lelkek dala a vizek felett

Goll, Iwan

Tavasz

Kerr, Watson

Ósi kép

Lindsay, Vachel

Egy aranyhajú lánynak, Louisiana egy városában

Lowell, Amy

Éjszakai felhők

Rogers, Alex

Miért vétkezett Ádám?

Sandburg, Carl

Chicago

Fű

Sarett, Lew

Isten az üllő mellett

Shackelford, Theodore Henry

A nagy harang Sionban

Stadler, Ernst

Koratavasz

Stephens, James

Buille Tamás látomása

Yeats, William Butler
Az Innisfree-i tó
Levelek hullása

MARCONNAY TIBOR

A fecskék elrepülnek. 1928: 5., 340.

MÉCS LÁSZLÓ

Holló a toronyórán. 1928: 1., 32.
Tudom, hogy fognak hívni téged! 1928: 1., 33.
Sírfelirat. 1928: 2., 116.
Fanatikusok. 1929: 1., 17.
De profundis. 1929: 1., 18.
Legenda. 1929: 9., 701–702.
Modern ballada. 1929: 9., 701.
Nyárspolgár 1929-ben. 1929: 9., 702.
Bűnbeesés előtt. 1930: 6., 443.
Esti imádság. 1930: 6., 443–445.
Elégia. 1930: 9., 758.
A jó csavargó. 1931: 2., 113–114.
Vakoknak való vers. 1931: 2., 114.
A hold véres arca emberivé érett. 1932: 8., 546–547.
Nagy dolog a szerelem. 1932: 8., 548.
Vigyázat, törékeny! 1933: 2., 104.
Kényszerleszállás. 1933: 2., 105.
A május mágiája. 1933: 6., 417.
Liliput határán írt elégia. 1933: 6., 418.
A vándor néha-néha visszatér. 1934: 4., 235.
Én láttam önt a kirakatban. 1934: 4., 236–237.
Rekord! 1934: 4., 237.
A hittanórán benevet a nap... 1934: 4., 238.
Az ember így repül! 1934: 4., 239.
Tavaszi primula. 1934: 4., 240.
Tantalus. I. Krisztus előtt. II. Krisztus után. 1934: 8., 569–570
A meddő rózsafa imája. 1934: 8., 571.
Jártam az ellenség földjén ... 1934: 8., 571–572.
Atyánk mellett aludni! Öcsémnek. 1934: 8., 572–573.
A griffmadár. 1934: 8., 573–574.
Két orra-lógató aszkéta. 1935: 3., 182–183.
Circumdederunt me... 1936: 6., 427.

Rózsája nyílik az ablak előtt. 1936: 6., 428.
Valami nagyon tetszett nekem. 1937: 5., 337–338.
Valaki imádkozik értem. 1937: 5., 338–339.
Egy kis halott a házban. 1937: 9., 665–666.
Tanítókisasszony. 1937: 9., 666–667.
Vasárnap délután. 1940: 6., 383.
Tücsök a nyárban. 1940: 6., 384.

MÉLIUSZ N. JÓZSEF

Szerelem. 1930: 2., 127–128.
Nem haltál meg. Az Ifjú Erdély koszorúja Kuncz Aladárnak. 1931: 7., 549–550.
Amerre járok. 1931: 10., 801.
Ecce homo. 1931: 10., 801.
Vasárnap. 1932: 2., 109–110.
Kimúló parasztemberként. 1932: 2., 110.
Magyar július. 1932: 2., 110.
Tavaszi szökés. 1943: 7., 402–404.

– Fordítása:

Becher, Johannes R.

Az ember, aki a sorban megy

MEYER, CONRAD FERDINAND

Tavaszi út. Ford. Tompa László. 1944: 3., 139.

MICSUNE

Bánat. Ford. Kosztolányi Dezső 1930: 6., 458.

MIHÁLY LÁSZLÓ

Vasárnap délután. 1935: 8., 593.
Új Kőműves Kelemen. 1935: 8., 594.

–Fordítása:

Carducci, G.

Róma alapításának évfordulóján

MIHÁLY SÁNDOR

Vad reggel. 1943: 8., 469.

MINULESCU, ION

Az önmagukat árulók románca. Ford. Szemplér Ferenc. 1933: 9., 658.

Nyári tengerrészlet. Ford. Szabó István. 1936: 8., 638.

Jönnek a hajók. Ford. Szabó István. 1936: 8., 639.

MISISUNA

Virrasztás. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 2., 143.

MOHR, MAX

Az új Noé szonettjeiből. II. Ford. Jékely Zoltán. 1935: 5., 239.

NAGY EMMA

Állok mint a bibliai Sion. 1928: 3., 216.

NEGRI, ADA

Havazás. Ford. Dsida Jenő. 1929: 4., 267.

NÉMETH ANDOR

Elégia. 1930: 5., 379.

Párbeszéd. 1930: 7., 570.

In memoriam. 1931: 7., 542.

NIKO HOROGUCSI

Álmodó. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 2., 143.

OLOSZ LAJOS

Aranyeső. 1928: 2., 91.

Félig élt élet. 1928: 2., 91.

Barlanghomály. 1928: 2., 92.

Vár fokán. 1928: 8., 597.

Égerfák alatt. 1929: 1., 35.

Néma kürt. 1930: 2., 106.

Enyhe napon. 1930: 6., 466.

Halálelőtti vágy. 1930: 10., 822.

Novemberi vasárnap. 1930: 10., 822.

Primavera. 1931: 4., 260.

Beomló tárnában. 1931: 8., 650.

ORMOS IVÁN

Esti társ. 1928: 5., 338.

Malom. 1928: 5., 338.

Késői rokon. 1929: 6., 419.

Így várok... 1932: 7., 490.

Munkánélküli tavasza. 1932: 7., 490–491.

Nem kell a munka. 1932: 7., 491.

Egy nap 1934-ben. 1934: 8., 586–588.

Kenyérmező. 1934: 8., 588.

Hol van Julius Cézár? 1935: 4., 276.

Almák a szekrényben. 1935: 7., 532.

Holdtávolságból. 1937: 2., 109–110.

Versék anyámhoz, vagy még messzebb. Bevezető rész egy ciklusból. 1937: 4., 245–247.

Panteon. Cirkuszrészlet. 1938: 7., 482–483.

Út az Istenszéke felé. Verses útirajz-részlet. 1939: 4., 274–276.

ÖRVÖS LAJOS

A pályáőr. 1942: 8., 534.

Este. 1943: 11., 654.

OWEN, WILFRED

Himnusz az elítélt fiataltsághoz. Ford. Szemplér Ferenc. 1940: 7., 482.

OZI

Dalocska. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 6., 458.

PAKOCS KÁROLY

Rheimsi csatatér. 1929: 3., 166.

Melyik a negyvenezerből? (Verduni csatatéri kápolna, ossuaire). 1929: 3., 166–167.

Szurony-sánc. 1929: 3., 167–168.

Születni kell valakinek! 1929: 3., 168–169.

Vers-válogatás. 1929: 7., 500.

Megadom magamat neked, Isten. 1929: 7., 500–501.

PAPP JÓZSEF

- Kisvárosi reggel.* 1941: 2., 134.
Vasárnap délután. 1941: 2., 134.
Temetőben. 1941: 2., 134.
Hahó! 1941: 6., 384.
Naplemente. 1941: 6., 394.
Virágcsokor. 1941: 6., 394.
Béke. 1942: 2., 86.
Hegybeszéd. 1942: 2., 86.
Koldustanyán. 1942: 2., 87.
Naplemente. 1943: 2., 76.
Áldott légy. Erzsikének. 1943: 4., 203–204.
Utolsó vacsora. 1943: 4., 204.

PILLAT, ION

- Amfora.* Ford. I. Szemlér Ferenc. 1935: 8., 615.
Utolsó vacsora. Ford. I. Szemlér Ferenc. 1935: 8., 615.
Estefelé. Ford. I. Szemlér Ferenc. 1935: 8., 616.
Gyermekkorom. Ford. I. Szemlér Ferenc. 1935: 8., 616.
Húsvét. Ford. I. Szemlér Ferenc. 1935: 8., 616.
Őszi elégia. Ford. I. Szemlér Ferenc. 1935: 9., 659.

PROPERTIUS, SEXTUS

- Cynthia falura készül.* Ford. Dsida Jenő. 1930: 1., 73.
Az elveszelt napló. Ford. Dsida Jenő. 1930: 1., 73–74.
Búcsú Cynthiától. Ford. Dsida Jenő. 1930: 1., 74.
Cynthia festi magát? Ford. Dsida Jenő. 1930: 1., 80.

RAICS ISTVÁN

- A hírmondó.* 1942: 4., 226.

– Fordítása:
Chesterton, G. K.
Himnusz

REMÉNYI JÓZSEF

- New-Englandi farmer.* 1933: 5., 377.
Vers. 1933: 5., 377.
Amerikai kép. 1935: 4., 288.

Halál, köszöntelek! 1935: 4., 286–287.
Amor Fati. 1935: 4., 289.
Tragikus remény. 1939: 3., 198.
Régi magyar költők. Kovács Lászlónak. 1939: 7., 506.
Menekvés. Molter Károlynak. 1940: 3., 172.
Reggel 1941-ben. 1941: 8., 533.
És szerencsés, ki semmit sem kér. Tompa Lászlónak. 1942: 2., 113.

REMÉNYIK SÁNDOR

Mint aki elfelejtett emberül. 1928: 1., 11.
Fekete gyémánt. 1928: 1., 12.
Kedves kertész. 1928: 1., 12.
Fiatal vizsla. 1928: 6., 418.
Mellékörejek. 1928: 6., 418.
Az örök liften. 1928: 8., 575.
Teelő. 1928: 8., 575–576.
„Lélektől lélekig” (Tóth Árpád posztumusz kötetéhez). 1929: 5., 321.
Szeretnék szeretni. 1929: 5., 322.
Másvilági vándor a kezemen. 1929: 8., 568.
Címzett ismeretlen. 1929: 8., 568–569.
Kívülről. 1929: 8., 569–570.
Az alorcás magyar. Makkai Sándornak Bethlen Gábor háromszázadik évfordulójára. 1929: 10., 759.
Törött hajók. 1930: 3., 203.
Zuhanók vigasztalása: 1. Sikoltás. 2. Szózat a mélyből. 1930: 3., 204–205
Kiadom a részed. 1930: 3., 205.
Jofka. 1930: 9., 724.
Katonaköpenyeg. Jékely Mártának. 1930: 9., 724.
Gyávhős. 1930: 9., 764.
Szilánkok. 1930: 9., 764–765.
„Amiként mi is megbocsátunk...” 1930: 9., 765.
Andrée naplója. 1931: 3., 187.
Emléktelenül. 1931: 3., 187–188.
Egy serpenyő parázs. 1931: 3., 188–189.
Ha én... 1931: 3., 189.
New-Yorki levéltöredék. 1931: 3., 189–190.
Csigadomb. 1931: 6., 422–423.
Kicsi menyasszonyok. 1931: 6., 423.
Sorsunkra hagyva. Kuncz Aladár emlékének. 1931: 7., 499.
Kenyér helyett. 1931: 9., 678–679.

- A lehetetlenség kapujában.* 1931: 10., 750.
Tények. 1932: 1., 9.
„Elefántcsont torony” 1931-ben. 1932: 1., 10.
Rádióba mondom. 1932: 1., 10–11.
Napocska. 1932: 3., 155–156.
Kerestük ketten a harmadikat. „Halottak nincsenek.” Maeterlinck. 1932
3., 156.
Őrültkékre örült tavaszok. Jékely Zoltánnak. 1932: 5., 320.
Zavart hangok az ének mesteréhez. 1932: 9., 595–596.
Új Corday Sarolta. 1933: 4., 242–244.
Hát ők? 1934: 9., 649–650.
„És elvérezni egy fonák ígén...” 1934: 9., 650–651.
Keresztleletlenül. 1934: 9., 651–652.
Meg van írva. 1934: 9., 652.
Nagybátyám. 1934: 10., 749–750.
Ismét a kapuban. 1935: 5., 307.
Elment megint. 1935: 10., 713–714.
A ti unokáitok. 1936: 3., 157–159.
Ő, váltóőr. Járosi Andornak. 1936: 3., 160–161.
Elődeim emberségéből. 1936: 3., 161.
A szonett ellen. Csatóry Adél szociális testvérnek, aki egy szonett lefor-
ditásának kérésével bennem a vihart felkavarta. 1936: 3., 162–163.
Önmagamba falazva. 1936: 6., 385.
Nem lesz kit ütnöd. 1936: 6., 386.
„Örök menedék??” 1936: 6., 386.
Nem, nem születtem hódítónak. Molter Károlynak. 1936: 7., 483–484.
Tempósan. Kacsó Sándornak. 1936: 7., 484–485.
Vétkeztem a szememmel. Szántó Györgynek. 1936: 7., 485.
Holtomiglan. 1937: 1., 2–4.
Mit akartam? 1937: 7., 471.
Szakadás. 1937: 7., 471.
Szörnyűség. 1937: 7., 472.
Nő-gyűlölő? 1937: 7., 473.
Őrültkén és érzéketlenül. 1937: 7., 474.
Álmodsz-e róla? Sorok egy özvegy férfihez. 1937: 7., 474–476.
Három pad. 1937: 7., 477.
Kora tavasszal s késő este. 1937: 7., 478.
Érik. 1937: 7., 478–479.
Bátorság. 1937: 8., 564.
Hontalan versek. 1938: 9., 649–654.
Lövés. 1939: 8., 544.

- A Betlehemes.* Jékely Mártának. 1940: 1., 2.
Mindenki a magáét. Gy. Szabó Bélának. 1940: 1., 2.
Nem a teljes pohár. Járosi Andornak. 1940: 5., 269–271.
Arany napokból bíbor berkenye. Áprily Lajosnak. 1940: 7., 444–446.
Míg állt a vár... 1940: 8., 525.
Mohács után. 1940: 8., 542.
Atlantisz harangoz. 1940: 8., 551.
Az egyetlen tett. Olosz Lajosnak. 1940: 8., 551.
Magyar miniatúr. 1940: 8., 580.
Jaj, nagyot kértél. 1940: 8., 581.
„Miért hallgatott el Végvári?” (Levélben kérdezték.) 1940: 8., 593.
Türelem. 1940: 8., 594.
Ahogy lehet. 1940: 8., 595–596.
Magunkba le. 1940: 9–10., 626–627.
Tépelődés a Sinai hegyen. 1941: 1., 4.
Petrovics íté. 1941: 1., 5–6.
Rögök hálaadása. 1941: 1., 6.
Semmi máshoz. 1941: 1., 7.
Megértük. 1941: 1., 7–8.
A torz-szülött. 1941: 1., 9–10.
Kettétört mondat. 1941: 1., 10–11.
A munkácsi temető éneke. 1941: 1., 11–12.
Megszállottan s szétdaraboltan. 1941: 1., 12–13.
Válás félelme. 1941: 1., 13.
Régi történet. 1941: 1., 13–14.
Üzenet Sopronba. Vida Margitnak. 1941: 3., 166.
Meghasonlott szívvel. 1. *Sirató.* A budaörsi ütközet emlékére. 2. *Hasonlatosság.* 3. *A pártütők.* I–II. 4. *A kormányzó.* 5. *A feltépett sínek,* I–II. 6. *Az igazság két sarka.* 7. *A döblingi tébolyda árnyai.* 8. *Pro Patria.* 9. *Trónfosztás.* I–II. 10. *Fölfelé.* 1941: 4., 240–246.
Reggel 1941-ben. 1941: 8., 533.
Nem sietünk. K. I.-nek felelem. 1941: 12., 783.
Hátrahagyott verseiből:
Felséges nép. 1943: 1., 8.
Tusakodás hősi halottakkal. 1943: 1., 9–11.
És így őrzője a várnak. 1943: 1., 11.
Mi a magyar? 1943: 1., 12.

– Fordítása:

Schwab, Edmund

Éjféli párbeszéd

RILKE, RAINER MARIA

- A vak leány.* Ford. I. Szemlér Ferenc. 1933: 7., 570–572.
Duinói elégiák. Az első elégia. Ford. Endre Károly. 1939: 7., 473–475.
Második és harmadik elégia. Ford. Endre Károly. 1939: 8., 555–558.
Negyedik elégia. Ford. Endre Károly. 1939: 9., 631–634.
Az ötödik elégia. Koenig Herta asszonynak. Ford. Endre Károly. 1939
10., 722–726.
A hatodik elégia. Ford. Endre Károly. 1940: 1., 34–35.
A hetedik elégia. Ford. Endre Károly. 1940: 3., 165–167.
A nyolcadik elégia. Kaszner Rezsőnek. Ford. Endre Károly. 1940: 5.
335–336.

ROGERS, ALEX

- Miért vétkezett Ádám?* Ford. Maksay Albert. 1932: 10., 730.

SAFÁRY LÁSZLÓ

- Őszi esők.* 1932: 6., 424.
Szerelmes lány. 1932: 6., 424.

SANDBURG, CARL

- Chicago.* Ford. Maksay Albert. 1932: 2., 133–134.
Fű. Ford. Maksay Albert. 1932: 2., 134–135.
A köd. Ford. Antalfy Gyula. 1932: 8., 573.

SARETT, LEW

- Isten az üllő mellett.* Ford. Maksay Albert. 1941: 3., 199.

SARUMARU

- Iharfa.* Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 2., 143.

SASSOON, SIEGFRIED

- Betegszabadság.* Ford. Szemlér Ferenc. 1940: 7., 484.

SCHILLER, FRIEDRICH

- Tell Vilmos.* Ford. Kovács László. 1939: 5., 355.
Prológus. Elhangzott Weimarban, a „Wallenstein” előadása előtt 1798

októberében, mikor a játékszínt újra megnyitották. Ford. Áprily Lajos. 1942: 2., 103–103.

Wallenstein tábora. Részlet Schiller Wallenstein-trilógiájának új fordításából. Ford. Áprily Lajos. 1942: 5., 276–288.

SCHWAB, EDMUND

Éjjéli párbeszéd. Ford. Reményik Sándor. 1929: 6., 411–412.

SCHWARZ, HANNS

Braunschweigi országúton. Ford. Jékely Zoltán. 1935: 5., 339.

SHACKELFORD, TEODORE HENRY

A nagy harang Sionban. Ford. Maksay Albert. 1932: 10., 731.

SHAKESPEARE, W.

Julius Caesar. Részlet Shakespeare drámájának új magyar fordításából. Ford. Áprily Lajos. 1943: 1., 21–36.

SHELLEY, P. B.

A nápolyi Stanzák. Ford. Szemlér Ferenc. 1939: 9., 651–652.

Apolló himnusza. Ford. Szemlér Ferenc. 1939: 9., 652–653.

SIDNEY, PHILIP

Jöjj, álom! Ford. Szemlér Ferenc. 1941: 2., 116.

SÍK SÁNDOR

Emberek. 1931: 5., 360.

Állj meg fölemelt kéz. 1940: 5., 286–287.

Kakukmadár. 1940: 5., 288.

SINKA ISTVÁN

Béke. 1932: 7., 485.

Ahol a költő élet. 1932: 9., 600.

SLOWACKI, JULJUSZ

Dal a Nilus partján. Ford. Bardócz Árpád. 1939: 3., 216–218.

SOMLYÓ GYÖRGY

– Fordításai:

Blake, William

A tavaszhoz

A nyárhoz

Az őszhöz

A télhez

Az esti csillaghoz

A reggelhez

Skót népballadák

Az ördög szerető

A rongyos-bongyos cigányok

Deli George Campbell

A nyugtalan sír

SPENSER, EDMUND

Szerelmesének kincseiről. Ford. Szemplér Ferenc. 1941: 2., 116.

STADLER, ERNST

Koratavasz. Ford. Maksay Albert. 1936: 4., 276.

STANCU, ZAHARIA

Ha eljönél... Ford. József Attila. 1934: 7., 537–558.

STEPHENS, JAMES

Buille Tamás látomása. Ford. Maksay Albert. 1941: 3., 200.

SZABÉDI LASZLÓ

Kelen Péter. I. 1935: 6., 566–570.

Kelen Péter. II. 1935: 9., 679–688.

Délia (Drámai költemény). 1936: 8., 591–618.

A szűz. 1937: 5., 371–372.

Percek. 1937: 5., 372.

Futó nap. 1937: 5., 373.

Nihil humani me alienum puto. 1940: 5., 278–279.

Az egészség akartam. 1940: 6., 372–374.

Üdvözlégy, szabadság. 1940: 9–10., 695–696.

Halál-házasító. 1941: 1., 52–53.

Tilalom. 1941: 1., 53–54.

Telihold. 1942: 7., 450–451.

– Fordításai:

Baudelaire, Charles

A rontás

Beatrice

Felirat

Eminescu, Mihai

Glossza

Luther, Martin

Erős vár

Bárói csujogatások

SZABÓ ISTVÁN

A liftes lány. 1936: 6., 462.

Kenyér és virág. 1936: 7., 529.

– Fordításai:

Bartels, Adolf

A birodalom dala

Goethe

Vigasz

Dietlof Reiche, Helmut

A bíró

A marathoni futó

Egy fiatal orvosnőhöz

Franc-Nohain

A szaladó vonat és a tehén

Minulescu, Ion

Jönnek a hajók

Nyári tengerrészlet

SZALATNAI REZSŐ

Jóság. 1931: 9., 685.

SZÁNTÓ GYÖRGY

Legenda. 1929: 3., 208.

Caesar halála. 1930: 3., 182–185.

SZEMLÉR FERENC

- Autóút.* 1929: 4., 294.
Hangszóró. 1929: 4., 294.
Mozdonyvezető. 1929: 6., 412.
Panta rhei. 1929: 6., 442.
Hajnali eső. 1929: 8., 607.
Három hang megszólal. 1930: 1., 18.
Vajon mi készül? 1931: 1., 2.
Barcasági alkony. 1931: 8., 637.
Európa: I. „*Epigramm*”. II. „*1931*”. III. „*Európa pusztul*”. IV. „*Utolsó bizakodás*”. V. „*Mégegyszer, Európa!*” 1931: 10., 759–761.
Kortárs. 1932: 6., 374.
Utolsó szavak. 1932: 6., 374.
Mint por. 1933: 1., 24.
Ó költőm énekelj! 1933: 1., 24.
Aratás. 1933: 6., 429.
Primitív. 1933: 6., 429.
Köd. 1933: 7., 496.
Brassói délután. 1933: 7., 517.
Esti séta. 1933: 7., 518.
Elhagyott szerető. 1934: 2., 103.
Gyimesi eső. 1934: 2., 104.
Mint vad. 1934: 2., 104.
Mag. 1934: 2., 105.
Új hangok. 1934: 2., 105.
Csendes éjszaka. 1934: 5., 331.
Téli táj. 1934: 5., 331.
Cassandra. 1934: 5., 333.
Földrengés. 1934: 5., 333.
Urak között. 1934: 7., 481.
Homoród felé. 1934: 7., 482.
Zongoraszó. 1935: 2., 122.
Gyermekkor
Udvarhelyi szél. 1935: 4., 250.
Menekülés. 1935: 4., 251.
„San Francisco pusztulása”. 1935: 4., 252.
Gyermekek a temetőben. 1935: 4., 253.
Panni: Panni születése. Lassú mosoly. Eredendő bűn. Sírás. 1935: 7., 493–494.
Erdő. 1935: 10., 719.

- Kóborkutya.* 1935: 10., 720.
Mindig magamban. 1935: 10., 720.
Ott hol már sárga a Maros. 1935: 10., 720.
Október. 1935: 10., 721.
Nánika. 1936: 2., 105–107.
Számadás. 1936: 5., 330.
Harminc madár. 1936: 5., 331.
Lóverseny. 1936: 7., 547.
Nyári napforduló. 1936: 8., 622.
Homályos este. 1936: 8., 623.
Órök szarvas. 1936: 8., 623–624.
Parton. 1936: 8., 624–625.
Alkonyi párbeszéd. 1936: 8., 625.
Búvópatak. 1936: 10., 763–764.
Mint a virág. 1936: 10., 764.
Vasárnap. 1937: 2., 97.
Csend. 1937: 2., 98.
Az egyszeri ember. 1937: 5., 356–357.
Karácsonyi jelenés. 1937: 7., 511–512.
Tengerfenék. 1939: 1., 39.
Ó, hogy utállak. 1939: 3., 163.
Tél és nyár. 1939: 3., 163.
Fegyverszünet. 1939: 3., 164–165.
Vadak ellen. 1939: 3., 165.
Rettegés. 1939: 5., 322.
Egy folyóirat születése. 1939: 5., 322–32
Az eltört tányérra. 1939: 5., 323.
Zsákmány és vadász. 1939: 5., 324.
Kiről beszéljek? 1939: 7., 496.
Hegyeken jártam. 1939: 7., 497.
Vissza se nézek! 1939: 7., 497.
Hanyatt a mezőn. 1939: 10., 710.
In haruspicem. 1939: 10., 710–711.
Felhők. 1939: 10., 711.
Be és ki. 1940: 3., 141.
Mint a madár. 1940: 3., 141.
Éjszaka. 1940: 5., 311.
Hidegen szóljon... 1940: 5., 311–312.
Intés. 1940: 5., 312.
Búvópatak. 1940: 8., 579–580.
Megfizetek majd. 1941: 3., 182.

Esti mosogatás. 1941: 3., 183.
Biztass csak... 1941: 5., 310.
Álom. 1941: 5., 330.
Csoda. 1941: 5., 330.
Eltévedt jószág. 1941: 7., 448.
Lángoló napok. 1941: 7., 449.
Kilencszáz napja. 1941: 7., 449.
Május: 1. Napfény. 2. Borulat. 1941: 7., 450.
Rólad beszélek. 1942: 3., 141–142.
Udvarhely. 1942: 3., 142.
Idegenben. 1942: 3., 143.
Kezedbe adtam. 1942: 3., 143.
Az öngyilkos. 1942: 8., 505.
Vacsora (Illyés Gyula nótájára). 1942: 8., 505.
Éhes az éj. 1942: 8., 505–506.
Este. 1942: 9., 591.
Álombeli táj. 1943: 3., 146.
Ablakodból. 1943: 3., 158.
Nagyboldogasszony. 1943: 5., 265.
Téli napozás. 1943: 5., 266.
Reggeli ájtatosság. 1943: 5., 276.
Karácsonyfák. 1943: 6., 335–339.
Panni emlékkönyvébe. 1944: 5., 260.
December 6-án. 1944: 5., 260.
Karácsonyra. 1944: 5., 261.
Új évi rigmusok. 1944: 5., 262.
Légitámadás után. 1944: 6., 419.

– Fordításai:

Arghezi, Tudor

Eső

Este

Nézem

Bacovia, George

Mélabú

Barbu, Ion

Krypto király s lapp Enigél

Blaga, Lucian

Század

Brocke, Rupert

A domb

- Chaucer, Geoffrey
A jótanács balladája
- Crainic, Nichifor
A túlsó part
Bianca-lak
Nyugalom
Szavad
Vasárnap
- Day, Jeffery
A hajnal szárnyain
- Donne, John
Ébredés
- Isac, Emil
Dal
Elhagyott anya
Ha meghalok...
- Minulescu, Ion
Az önmagukat árulók románca
- Owen, Wilfred
Himnusz az elítélt fiatalsághoz
- Pillat, Ion
Amfora
Estefelé
Gyermekkorom
Húsvét
Őszi elégia
Utolsó vacsora
- Rilke, Rainer Maria
A vak leány
- Sassoon, Siegfried
Betegszabadság
- Shelley, P. B.
A nápolyi Stanzák
Apolló himnusza
- Sidney, Philip
Jöjj, álom!
- Spenser, Edmund
Szerelmesének kincseiről

SZENTELEKY KORNÉL

Fülemet rányomom a földre. 1930. 7., 581–582.

SZENTIMREI JENŐ

Vallomás. 1928: 8., 567–568.

Törvény. 1929: 3., 191–192.

Alig vagy köztünk. 1930: 1., 35–36.

Dél van. 1933: 6., 388.

SZIRÁKI DÉNES SÁNDOR

Az éber Isten. 1931: 1., 60–61.

SZOMBATI-SZABÓ ISTVÁN

Zergevadász. 1928: 3., 180–181.

Tavaszi vers. 1931: 5., 367–368.

– Fordításai:

Langston, Hughes

A néger folyamokról beszél

Afrikai tánc

Én is Amerika vagyok

Néger vagyok

Szomorúság

Vers

TABÉRY GÉZA

– Fordítása:

Doblhoff, Lily

Van-e ki megment?...

TALPA, ION

Az ikon előtt. Ford. Bárd Oszkár. 1939: 3., 218.

TAMÁS SÁRI

Van-e még kereszt? 1931: 1., 44.

TOLDALAGHY PÁL

Hattyúk. 1934: 7., 502.

Szeretők verse. 1935: 6., 454.

Egy régi tél. 1936: 4., 266–267.
Versenyfutás hajnali misére. 1936: 4., 267–268.
Számadás az ősz előtt. 1936: 9., 709–710.
Ile de Marguerite. 1938: 7., 510.
A kápolna kövén. 1938: 7., 510–511.
Éjszaka. 1938: 7., 511.

TOLLER, ERNST

Fecskék könyve (Das Schwalbenbuch). Ford. Dsida Jenő. 1934: 9., 676–695.

TOMPA LÁSZLÓ

Bíró előtt. 1928. 7., 492–493.
Erdélyi télben. Tessitori Nórának. 1929: 2., 95.
Árva kukoricaszál... 1929: 10., 798.
Nyári kaland. 1929: 10., 798–799-
Ilona tavaszi tánca. 1930: 6., 486–489.
Dús csillagom. 1930: 10., 799–800.
Két vers. Jó sógornőmnek, Molnár Károlynénak. Minek ma vers? 1932: 1., 23. A mű. 1932: 1., 24.
Lófűrösztés. Részlet egy tervezett nagyobb vers-ciklusból. 1932: 10., 669.
A másik szobából. 1932: 10., 670.
Meghitt szavak egy elköltözöthöz. 1933: 6., 402–403.
Őszi üdvözlét. Kós Károlynak. 1933: 10., 676.
Befagyott révben. 1934: 3., 167.
Éjszak felé. 1934: 4., 245–246.
Őszi hajtásban. 1934: 7., 474.
Minden fény hunytán... 1934: 10., 733.
Egy volt vadásszal... Kovács Lászlónak. 1935: 2., 88.
Céltalanul. 1935: 2., 89.
Sziddhártha újból eltűnik. Reményik Sándornak. 1935: 7., 469–470.
Egy levélbeli kérdésre. György Dénesnek. 1935: 7., 470.
Rádióvers. 1935: 9., 638.
Rejtőző szavak nyomában. M. Hegyi Ilonának. 1936: 9., 659–660.
Halott énekesnő hangja hanglemezen. Halmágyi Samuékknak, barátsággal. 1936: 9., 660.
Vallomás sötét titokról. 1937: 1., 25–26.
Tavaszi ének. 1937: 5., 333.
Az aranykehely. 1938: 1., 13.

Téren. 1938: 3., 155–156.

Vers. 1938: 4., 252.

Higgadt tavaszi ének. 1938: 6., 401–402.

Kicsi kutya tarka-nóta. Debreczeni Karcsinak... amikor nagyobb lesz...
1938: 6., 402.

A beteg Dsida Jenőhöz. 1958: 7., 481.

Sasok viharban. 1938: 10., 739.

Mind menetelünk. 1939: 1., 10.

Anyám kinéz az ablakon. 1939: 1., 11.

Immár úgy van... 1939: 2., 98.

Diogenész lámpájával. 1939: 4., 237.

Évnek őszén, kedvnek őszén. Krenner Miklósnak. 1939: 10., 689.

Régi vers egy téli sétáról. 1939: 10., 690–691.

Magányos jenyő. 1940: 8., 552.

Vallomás. László Árpádnak, a zongora poéta-lelkű mesterének, aki a messze nagyvilágból is megtért ide, mert Erdély végzetes vonzásának ő sem tudott ellenállani. 1940: 8., 565.

Lófürösztés. 1940: 8., 571.

Lélekháborgásra – csillapítónak. 1941: 11., 689–690.

Déryné köszöntője. 1942: 5., 350–352.

Fohászokodás hadakozásnak idején. 1943: 12., 677.

Alkonyati eltűnődés. 1944: 3., 131–132.

– Fordításai:

Goethe, J. W.

Önámítás

Heyse, Paul

Velence

Meyer, Conrad Ferdinand

Tavaszi út

TRAKL, GEORG

A remete ősze. Ford. Komlós Aladár. 1928: 8., 605.

Így suttogtam a délutánba. Ford. Komlós Aladár. 1928: 8., 605.

De profundis. Ford. Komlós Aladár. 1928: 8., 606–607.

Esti dal. Ford. Komlós Aladár. 1928: 8., 607.

Rózsafüzérdalok: Húgomhoz. A halál közele. Ámen. Ford. Dsida Jenő,
1933: 5., 211.

Éjszaka. Ford. Dsida Jenő. 1933: 3., 212.

Karl Kraus. Ford. Dsida Jenő. 1933: 3., 212.

Szonja. Ford. Dsida Jenő. 1933: 3., 211–212.

UNTERMAYER, JEAN S.

Az ár. Ford. Antalfy Gyula. 1932: 8., 566.

VALÉRY, PAUL

A lépted. Ford. Franyó Zoltán. 1929: 7., 539.

Intérieur. Ford. Franyó Zoltán. 1929: 7., 486.

VÁRKONYI ZOLTÁN

– Fordításai:

Kolbenheyer, E. G.

Ajánlás

Leifhelm, Hans

A sziget

VÁRÓ ÉVA

Lásd: Biróné Váró Éva

VARRÓ DEZSŐ

Virágvasárnap. Áprily Lajosnak, a legnagyobb tanáromnak. 1930: 4., 308.

Boszorkány. 1931: 1., 18.

Ravatal. 1931: 1., 18.

Szentély. Dánér Lajosnak. 1931: 1., 18.

Fejem lecsuklik. 1931: 6., 468.

Ma násza van az almafáknak. 1931: 6., 468.

Májusi kívánság. 1931: 6., 468.

Minden arany. 1931: 6., 469.

Bimbóhullás. 1931: 6., 469.

Könnyező hold. 1931: 10., 783.

Pávaszem születése. 1931: 10., 783.

Csigaház. 1931: 10., 784.

Jenőke. Dr. Lőrinczy Ferinek. 1931: 10., 784.

Circumdedderunt me... 1932: 2., 100.

Tetem. 1932: 2., 100.

Április. 1932: 6., 407.

Minden szentély lett. 1932: 6., 407.

Ecce homo. 1936: 1., 30.

Szünet. 1936: 1., 30.

Consumatum est. 1936: 1., 49.

Nocturno. 1936: 5., 354.
Huszonhat évem ablakából. 1936: 5., 361.
Por és virág. 1938: 2., 104.
Rigódal kedvesemhez. 1938: 2., 105.
Tavaszi felhők, holló szárnyak. Kovács Lászlónak. 1939:
940, Január. 1940: 1, 22.

VASS LÁSZLÓ

– Fordításai:
Jeszenyin, Szergej
Egy csavargó vallomása
Weldon, Johnson
A világ teremtése

VERGILIUS

Didó halála. Ford. Csengery János. 1931: 3., 239–244.

VINCZE ANDRÁS

Hasztalan szózat. 1944: 5., 278.
Ebed látta az őszt. 1944: 5., 278–279.
Téli dal. 1944: 5., 279.
Tavaszi szerelmes ének. 1944: 5., 280.
Az iszonyatos. 1944: 5., 280.

VOGELWEIDE

Elégia. Ford. Áprily Lajos. 1930: 4., 262–263.

WELDON, JOHNSON

A világ teremtése. Ford. Vass László. 1944: 3., 198–200.

YAHA

Próza. Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 2., 143.

YEATS, WILLIAM BUTLER

Az Innisfree-i tó. Ford. Maksay Albert. 1930: 9., 789.
Levelek hullása. Ford. Maksay Albert. 1930: 9., 789.

ZILLICH, HEINRICH

Esthajnali csillag. Ford. Kosztolányi Dezső. 1931: 5., 341–342.

Ház az őszben. Ford. Kosztolányi Dezső. 1931: 5., 342.

NÉPBALLADÁK, ISMERETLEN KÖLTŐK ALKOTÁSAI

BÁRÉI CSUJOGATÁSOK

Csúfondáros

Fenyegetőzés

Átok

Levél

Sikerült világ

Emlékeztető

Anyabékító

Síralmas

Vetekedés

Legényfelejtő

A szép leány

Aggodalom

A tavalyi szeretőről

Próbatevés

Ok

A csúf leány

Bánatos

Haragtörő

Óvás

Átok

Nem-bánom-vers

Ford. Szabédi László. 1941: 6., 404–410.

Csáki bíró lánya. Gyűjtötte Körösfőn Delly-Szabó Géza. 1935: 1., 9–10.

Kedvesem (Ismeretlen japán költő). Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 6., 458.

Válás (Ismeretlen japán költő). Ford. Kosztolányi Dezső. 1930: 6., 458.

ROMÁN NÉPBALLADÁK

A sólyom és az epervirág. Ford. Kádár Imre. 1929: 2., 110.

A pásztor. Ford. Kádár Imre. 1929: 2., 256.

Az elrabolt leány. Ford. Kádár Imre. 1929: 4., 256–258.

A nap és a virág. Ford. Kádár Imre. 1929: 4., 258–259.

Az átok. Ford. Kádár Imre. 1929: 4., 259–260.

A pakurár. Ford. Kádár Imre. 1929: 4., 260.

A fenyő. Ford. Kádár Imre. 1929: 4., 261.

A pásztor és a leány. Ford. Kádár Imre. 1929: 4., 261.

Manole mester. Ford. Kádár Imre. 1930: 3., 224–226.

A halászné balladája. Skót ballada-átdolgozás: Jékely Zoltán. 1935: 9., 648.

SKÓT NÉPBALLADÁK

Az ördög szerető

A rongyos-bongyos cigányok

Deli George Campbell

A nyugtalan sír

Ford. Somlyó György. 1941: 7., 468–472.

A KÖTETBEN SZEREPLŐ KÖLTŐKRŐL

[Vákát oldal]

Kötetünkben a verseket és műfordításokat az Erdélyi Helikonban megjelent formájukban közöljük.

Alább következő jegyzeteinkben az Erdélyi Helikonnak kötetünkben versekkel, műfordításokkal szereplő munkatársairól adunk rövid ismertetéseket. Néhány nélkülözhetetlen életrajzi és bibliográfiai adat közlése mellett arra is törekedtünk, hogy a folyóirathoz való kapcsolatukról szóljunk, s ennek megfelelően az egyes jegyzetek terjedelmét is inkább a költők és műfordítók itteni szerepléséhez méreteztük.

Adataink néhány esetben – a több irányú kutatás eredménytelensége miatt – hézagosak maradtak. Néhány hazai vagy az Erdélyi Helikon hasábjain műfordításokkal jelentkező külföldi költőről keveset vagy éppen semmit sem sikerült megtudnunk. Részben ezért lemondunk a Kosztolányi tolmácsolásában megszólaltatott japán költők bemutatásáról is.

ALECSANDRI, VASILE (Bacău, 1821–1890, Párizs). Román költő, elbeszélő és drámaíró, a román színműirodalom megteremtője. Tevékeny részt vett az 1848-as moldvai forradalmi mozgalmakban, amelyeknek leverése után évekig tartózkodott külföldön. Lelkes híve volt a román fejedelemségek egyesülésének; hazafias költészete a nemzeti állam megteremtésének eszmekörével kapcsolatos. A népköltészet ihletése romantikus líráján és kispikáján egyaránt érezhető. 1852–53-ban megjelent gyűjteménye a román népköltészet első nemzetközi hímvére jutott kiadása. Magyarul megjelent fontosabb munkái: *Elbeszélések* (1922), *Emlék* (versek, 1935), *Kőmlycseppek* (versek, 1938), *Válogatott versek* (1958), *Színművek* (1961), *Séta a hegyekben* (válogatott prózai írások, 1965).

AL-GHAZALI (1058–1112), teljes neve Abn Hamid Muhammad Al-Ghazali; arab költő és misztikus filozófus.

ANTALFFY ENDRE (Ratosnya, 1877–1958, Marosvásárhely), irodalomtörténész, költő, nyelvész, műfordító. Tanári oklevelének megszerzése után a kairói mohamedán főiskolán tanult, majd Konstantinápolyban török nyelvészeti tanulmányokat folytatott. Tanár Budapesten, majd Marosvásárhelyen. Versei, cikkei, fordításai erdélyi lapokban jelentek meg. Lefordította a Koránt, az Ezeregyéjszaka meséit, Omar Khajjám verseit, Dzsámi epigrammáit. A román fejedelemségek történetére vonatkozó török forrásokból is sokat tett ismertté, úgyhogy a romániai orientalisztika számottevő képviselői között említik.

ANTALFY GYULA (1912–?). Életrajzi adataiból csak születése évét tudjuk. Az 1937-ben megjelent *Új Szó* című kötet (Négyszáz fiatal magyar író kislexikona. Bp. 1937) szerint hírlapíró volt, a Szabadság című lap munkatársa. Az Erdélyi Helikonban modern angol és amerikai költők verseinek fordításával jelentkezett.

ÁPRILY (családi nevén Jékely) LAJOS (Brassó, 1887–1967, Visegrád), költő, műfordító. 1909-ben egy évig a nagyenyedi tanítóképzőben, majd ugyanott a kollégiumban tanított 1926-ig. 1924-től Kuncz Aladár mellett a kolozsvári Ellenzék vasárnapi mellékletének szerkesztője. 1926 őszén családjával együtt Kolozsvárra költözött, ahol az Ellenzék irodalmi szerkesztőjeként, majd 1928-tól az Erdélyi Helikon szerkesztőjeként a romániai magyar irodalom egyik szervezője és vezető személyisége. 1929-ben azonban lemondott az Erdélyi Helikon szerkesztéséről; a nem alkataira szabott feladattól menekülve és családi körülményeitől kényszerítve Magyarországra költözött. Távozása sokakban visszatetszést keltett, mert Áprily „nemcsak erdélyi költő volt, de ő volt az erdélyi költő”. Az Erdélyi Helikkal és a romániai magyar irodalommal később is szoros kapcsolatot tartott fenn. Távozása után Budapesten vállalt tanári, majd 1930-tól ezzel párhuzamosan szerkesztői állást. 1944-ben vonult nyugdíjba, és Visegrád mellett telepedett le. Költészetének újszerűségét a hagyományok rögzítése és ismételt összefoglalása adja. Témái: közvetlen környezete, a család, az erdélyi táj, a természet változó jelenségei. De versei nemcsak a tájak és évszakváltozások szépségét és hangulatát őrzik, hanem a nagy történelmi események emlékeit is. Verskötetei: *Falusi elégia* (1921), *Esti párbeszéd* (1923), *Versek* (1925), *Rasmussen hajóján* (1926), *Idahegyi pásztorok* (1929), *Az aranymosó balladája* (1934), *A láthatatlan írás* (1939), *Ábel füstje* (1957), *Jelentés a völgyből* (1965), *A kor falára* (1967), *Akarsz-e fényt?* (1969). Költészetét méltóan egészíti ki műfordítói tevékenysége. A verseit jellemző műveltséggel, hajlékonysággal alakítja magyar versekké a világirodalom klasszikus és modern alkotásait. Legismertebb fordításai: Puskin *Anyeginje*, Ibsen *Per Gyntje*, Schiller *Wallensteinje* és Shakespeare *Julius Caesarja*. Jelentősek prózafordításai is (Turgenyev, Lermontov, Nyekraszov, Gogol). A román irodalomból Eminescu, St. O. Iosif, Coşbuc, Arghezi, Macedonski, Blaga és Pillat verseit tolmácsolta. Ezek összegyűjtve *Tavaszi tüzek* címmel jelentek meg (1969).

ARATÓ ANDRÁS (Nagyvárad, 1919–1945, Nagyvárad), költő és újságíró. Haladó szellemű lapok munkatársa volt. Verseit a Korunk is közölte. A negyvenes évek elején a Magyar Nemzetnek, a második vilá-

háború idején a fasizmussal szembenálló haladó értelmiség lapjának volt munkatársa, a fasizmus nyílt uralomra jutása idején azonban bujkálnia kellett. Az üldöztetés és Budapest ostroma idején az ínség miatt tudóbaja elhatalmasodott, és 1945-ben Nagyváradon meghalt. Egyszerű, friss, sajátos költészete korai halála miatt nem tudott kibontakozni. Egy verseskötete jelent meg *Töredelmes vallomás* (1938) címmel. Irodalmi hagyatéka föltáratlan.

ARGHEZI, TUDOR (Bukarest, 1880–1967, Bukarest), családi neve Ion N. Theodorescu. A román irodalom egyik legjelentősebb képviselője a XX. század világirodalmában. Bukarestben megtelepedett olténiai parasztcsaládból származott. Első kötete 1927-ben (47 éves korában) jelent meg *Cuvinte potrivite* (Illő igék) címmel. Utána sűrűn láttak napvilágot versei és publicisztikai kötetei, regényei. A második világháború idején a bukaresti német nagykövet ellen írt pamfletjéért – *Baroane* (Bárány) – letartóztatták és internálták. A felszabadulást követően időleges háttérbe szorítás után az 50-es évek közepétől a közéletben is jelentős szerepet játszik. Arghezi egész életművét az újító szellem, a nemzeti jelleg, az érzelmek gazdagsága és szépsége jellemzi. Magyarul megjelent fontosabb kötetei: 1907 – *Tájak és emberek* (1956), *Telehold* (válogatott versek, 1958), *Testamentom* (válogatott versek, 1961), *Ötperces mese* (prózai írások, 1965), *Versek* (a szerző válogatásában, 1964), *A virágáruslány* (regény, 1968), *Boldogasszony temető* (regény, 1969).

BACOVIA (eredeti nevén Vasiliu) GEORGE (Bacău, 1881–1957, Bukarest), román költő. Szülővárosától vette írói nevét is. Pályája kezdetén tisztviselő volt Bacăuban, majd tanár Bukarestben. Sajátos, eredeti tehetséggel megáldott egyéniség, aki verseit különös hang- és színtársítással alkotta. Válogatott verseiből egy kötetre valót Kiss Jenő fordított magyarra (*Lila alkonyat*, 1961).

BALÁZS FERENC (Kolozsvár, 1901–1937, Torda), író. Ösztöndíjjal Oxfordban, majd Észak-Amerikában tanult. Hazatérése előtt Ázsiában tett hosszabb utazást. Ezután Székelykeresztúron tanár, majd unitárius pap Mészkon. Úti élményeit *Bejárom a kerek világot 1923–28* (1929) című önéletrajzi munkájában írja le. Mészkon utópisztikus reformtervek megvalósításán s egy termelő-fogyasztó szövetkezet megteremtésén fáradozott. Mészközi éveiről számol be önéletrajzi írásának folytatásában, *A rög alatt 1928–35* (1936) című könyvében. Élményeiből sarjadt a *Zöld árvíz* című regény is (1936). A Tizenegyek csoportjának sokat ígérő teoretikusa. Költészete prózájánál kevésbé jelentős.

BÁNYAI LÁSZLÓ (Gyulafehérvár, 1907). Költőként indult, első verseit még családi nevén (Baumgarten László) közölte, majd fiatalon újságíró lett. Utána került egyetemre: Budapesten, Grenoble-ban, Párizsban tanult. Néhány évig tanár volt Csíkszeredán. Verseket, novellákat, cikkeket írt. Az 1930-as évektől harcos baloldali esszéíró és publicista; a Korunk munkatársa. A felszabadulás után fontos állami és tudományos tisztségeket töltött be. Jelenkori történelmi tárgyú és a romániai baloldali tömegmozgalmakkal foglalkozó tanulmányai, könyvei mellett kritikát, irodalmi publicisztikát, sőt verseket is írt. Kötetei: *La Suisse Oriental* (1930), *Együtt élünk, együtt építünk* (publicisztika, 1957), *Tavaszi szél* (versek, 1958), *Hosszú mezsgye*. Esszék, jegyzetek, 1928–1968 (1970). E kötet negyven év tanulmányaiból, cikkeiből, jegyzeteiből ad válogatást, és így híven tükrözi az író eszmei fejlődésének egyes szakaszait, aki a neokatolicizmus és eklekticizmus állomásain át jutott el a marxista szemléletig, a harcos antifaszizmusig, a szocialista humanizmusig.

BARBU, ION (1895–1962), családi nevén Dan Barbilian; román költő, műfordító, egyetemi tanár, az axiomatikus algebra európai híru művelője. Megjelent verskötetének címe – *Joc secund* (Tükörjáték, 1930) – verselésének jellegét is mutatja. Gyűjteményes kötete ugyancsak *Joc secund* címmel jelent meg (1966). Verseiből Salamon Ernő és Szemlér Ferenc fordított.

BÁRD (családi nevén Wettenstein) OSZKÁR (Naszód, 1892–1942, Galgó), költő, drámaíró. Az első világháború előtt a kolozsvári Haladás című folyóiratot szerkesztette, majd orvosként Galgón élt. A Helikon 1928-tól 1941-ig rendszeresen közölte verseit, de munkatársa volt a Pásztortűznek is és tagja volt a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaságnak. A fasizmus előretörése a Korunk táborához közelítette; itt szintén több verse jelent meg. Kora termékeny színműírója volt; a kolozsvári színház 1920-ban mutatta be első drámáját *Halál és még több* címmel. Színpadi művei általában sikert arattak. Megjelent művei: *Bálványok, bilincsek* (versek, 1913), *Csoda* (színmű, 1920), *Sylvio lovag* (dráma, 1921), *Mi lesz velünk?* (versek, 1924), *Taposómalom* (színmű, 1925), *Liszt* (színpadi regény, 1932), *Teleki László* (dráma, 1937). Lucian Blaga *Zamolxesz* című misztériumdrámáját az ő fordításában mutatta be a kolozsvári magyar színház.

BARDÓCZ ÁRPÁD (Nagyilonda, 1888–1945, Bp.), költő, műfordító. Jogot végzett, Temesváron városi tisztviselő volt, majd Vácra (MNK) költözött. Munkásságának maradandóbb része műfordítói tevékenysége. Kötetei:

Japán versek (1920), *Fényáradás* (versek, 1935), *Német költők* (1936). Az Erdélyi Helikonban 9 Vasile Alecsandri-vers fordításával és csupán egy eredeti versével szerepel.

BARTALIS JÁNOS (Apáca, 1893), költő. Kolozsváron tanítói, majd Budapesten tanári oklevelet szerzett. Az első világháború alatt katonáskodott, utána Alsókosályon gazdálkodott. A harmincas években Magyarországon, Ráckeven és Pilisvörösváron tanított, majd Kolozsvárra költözött, és az Egyetemi Könyvtárnál dolgozott nyugdíjazásáig. Első versei a Nyugatban jelentek meg (Kosztolányi Dezső volt az első méltatója), majd a két világháború között az Erdélyi Helikon, a Pásztortűz és különböző napilapok munkatársa volt. Versei sajátosan bukolikusak, a XX. századi modern költészet és a népdalok jegyeit egyaránt magukon viselik. Szabad versei a kétkézi munka, a paraszti életforma örömét, a táj szépségét, a szerelem érzését és a dolgozókkal való közösségvállalást szólaltatják meg. Kötetei: *Hajh, rózsafa* (1926), *Nap madara* (1930), *Föld a párnám* (1931), *Világ téerein gázolok* (1937), *A mezők áldása* (összes versei, 1943), *Válogatott versek* (1955), *Új mezők és új dalok felé* (1959), *Idő, ne fuss!* (1965), *Nyugtalanságok* (1969), *Versek I-II* (összegyűjtött versei, 1963, 1968).

BAUDELAIRE, CHARLES (1821–1867). A modern francia költészet elindítója. Verseiben korának érzelmi, erkölcsi és metafizikai válságát fejezi ki, a romantikus líra külsőségekkel terhelt pátosza után az emberi lélek mélységeit tárja fel vallomásos erővel. Költészetéhez és nevéhez a XX. század lírájának minden nagy forradalma hozzákapsolódott, a modern ember világképének gyötrelmes erejű kifejezése éppúgy, mint a formák fegyelmezett és szinte matematikai pontosságú kicsiszolása. Verseit 1886-tól kezdve Reviczky Gyula, Endrődi Sándor, Ady, Franyó Zoltán fordította. Közismert verseskönyve, a *Les Fleurs du Mal* (1857) magyar nyelven 1923-ban *A romlás virágai* címmel, Babits Mihály, Szabó Lőrinc és Tóth Árpád fordításában jelent meg. A Helikon Szabédi László fordításában közli három versét.

BECHER, JOHANNES R. (1891–1958), német költő. Már 1918-ban csatlakozott a Spartacus-mozgalomhoz, s Németország kommunista pártjának megalakulásakor annak tagja lett. Háborúellenes magatartásáért többször perbe fogták, 1933-ban pedig, a fasiszmus uralomra jutásakor megfosztották német állampolgárságától. Ausztriában, Svájcban, Csehszlovákiában, majd 1935-től a Szovjetunióban élt. 1945-ben az elsők között tért haza Berlinbe, ahol tevékenyen kivette részét a német szocialista irodalmi és

kulturális élet felvirágoztatásából. Költészete az expresszionizmus jegyében indul, de poémáiban már a harmincas évek forrongásainak visszhangja morajlik. Műveinek romániai tolmácsolója Méliusz József, aki a Korunkban három, az Erdélyi Helikonban egy verse fordítását közölte, 1962-ben pedig legnagyobb szabású poémáját, a *Der grosse Plant* fordította magyarra. A kötet Becher vallomásaiból adott szemelvényekben nyújt képet az életmű egészéről.

BÉLTEKY LÁSZLÓ (Székelyhíd, 1909), költő, szerkesztő. A kolozsvári Kereskedelmi Akadémia hallgatója volt. Újságírói pályáját az Ellenzéknél kezdte, 1932-től az Erdélyi Lapok belső munkatársa, 1934-től az Erdélyi Néplap, 1942-től az Estilap felelős szerkesztője Nagyváradon, majd 1943-tól a Magyar Nemzet belső munkatársa Budapesten. Első versét az Erdélyi Helikon közölte, szerepelt az *Új arcvonal* (Kolozsvár, 1932) s a *Tíz tűz* (Nagyvárad, 1932) című antológiákban. 1941-ben a Szigligeti Társaság adta ki *Jelszó nélkül* címmel verseskötetét, mely az ősz, a céltalan érmelléki bolyongások, a börtön s a növekvő értelemellenesség leverő hangulatából egy népi-paraszti világ felé keres kiutat. A felszabadulás után Budapesten folytatta újságírói tevékenységét; a Magyar Rádió 1957–58-ban több rádiókomédiáját mutatta be.

BENIUC, MIHAI (Borossebes, 1907), román költő, író, műfordító, publicista. A harmincas években a Pagini Literare erdélyi román népies írókörében jelentkezett határozott szocialista körvonalazódású versekkel. A felszabadulás után jelentős szerepet vállalt az irodalmi élet szervezésében és vezetésében. Költészete az erdélyi népi költői hagyományokat fejleszti tovább. Ady Endre és József Attila költészetének jó ismerője, és József Attila avatott fordítója. Magyar nyelven megjelent fontosabb kötetei: *Válogatott versek* (1953), *Villámok és csillagok* (válogatott versek, 1959), *A vén Vezív szíve* (válogatott versek, 1964), *Egy közember története* (regény, 1965).

BERCZELI A(NSELM) KÁROLY (Szeged, 1904), író, műfordító. A szegedi egyetem elvégzése után különböző újságok munkatársa volt, majd a szegedi egyetemen, a Nemzeti Múzeum könyvtárában, a minisztériumban dolgozott. Jelenleg a budapesti Akadémiai Kiadó szerkesztője. Elsősorban lírikus, de írt prózát, drámát is. Verseskötetei: *Mise* (1926), *Ádám bukása* (1931), *Július* (1938), *Hőskor* (válogatott versek, 1942). Műfordításai: *Magyar költő magyarul* (Janus Pannonius, 1934), *Új olasz költők* (1941), Calderon: *Huncut kísértet* (1958).

BERDA JÓZSEF (1902–1966), költő. Autodidakta, fiatalkorában lakatos, kifizető, könyvügynök stb. Első verseihez (*Körmények útja és egyéb írások*. Antológia, 1925) Krúdy Gyula írt előszót. 1944-ben Baumgarten-díjat kapott. A modern magyar költészet egyéni úton járó alakja; Gaál Gábor 1938-ban ínyenckedő eretneknek nevezi. Az evésről, ivásról és a természet gyönyöreiről ódai hangon írt verseket. Epikureizmusának azonban ugyanakkor társadalmi gyökerei vannak: a kor hazug szólamai ellen lázadt. Ez a magyarázata annak, hogy verseit 1933 és 1939 között a Korunk is rendszeresen közölte. A társadalmi mozgalmakba közvetlenül nem kapcsolódott be, de a baloldali költőknek, például József Attilának mindvégig hűséges barátja és fegyvertársa volt. A felszabadulás után megjelent kötetében – *Égő évek fölé* (1949), *Élj és énekelj!* (válogatott versek, 1954), *Ostor és olajág* (1957), *Igy igaz* (1961), *Égni, elégni* (1964) – határozottabban csendülnek fel a közéleti problémák.

R. BERDE MÁRIA (Kackó, 1889–1949, Kolozsvár), író, költő. Nagyenyeden, Marosvásárhelyen és Nagyváradon volt tanár. 1920–1921-ben szerkesztette a Zord Idő című folyóiratot, s a 20-as és 30-as években nagy szerepe volt a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság újraélesztésében. Első műveivel már az első világháború előtt jelentkezett, majd a két világháború között a romániai magyar irodalmi és szellemi élet számottevő alakja lett. Tevékeny tagja a marosvécsi Helikon íróközösségnek, de azon belül a korabeli valóság problémái felé fordulást sürgeti („vallani és vállalni”). Később a közösség ellenzékébe kerül, s az Erdélyi Magyar Írói Rend egyik megalapítója. A felszabadulás után haláláig a Dolgozó Nő főszerkesztője. Életművéből prózája a legmaradandóbb. Regényeiben a 20-as évek romániai valóságával s a kisebbségi magyarság problémáival néz szembe, ugyanakkor erkölcsi kérdéseket is taglal: a férfi és a nő helyzetét, kapcsolatukat. Költészete és műfordítói tevékenysége szintén jelentős. Verskötetei: *Versek* (1912), *Seherezáde himnusza* (versek, 1928), *Versek – Műfordítások* (gyűjteményes kötet, 1970).

BETHLEN IVÁN – BOLDIZSÁR IVÁN (Budapest, 1912) eredeti családi neve. Az Erdélyi Helikonban közölt versei után a jobboldali politikus Bethlenektől megkülönböztetésül ő maga változtatta meg nevét. Író, publicista. Munkásságát a falukutató mozgalomban kezdte, s ehhez kapcsolódik a dán parasztság életét bemutató kötete (*Gazdag parasztok*, 1939). 1945 előtt a Cserépfalvi kiadó szerkesztője, 1945 után több lap főszerkesztője volt, és a politikai életben játszott szerepet. Jelenleg a

magyar PEN Club elnöke és a The New Hungarian Quarterly főszerkesztője. Több kötet prózája jelent meg.

BILLINGER, RICHARD (1893–1965), osztrák író, költő. A 20-as években tűnt fel a kereszténységben gyökerező s az Alpok lakóinak misztikus pogány világából merítő tömör verseivel s a paraszti életet misztikus köntösben megelevenítő drámaival. Versei közül magyarul alig egynéhány jelent meg folyóiratokban, antológiákban; egy regénye (*Isten hűbérese*. 1937) szintén olvasható magyar fordításban.

BISZTRAY GYULA (Fogarás, 1903), irodalomtörténész. A budapesti Egyetemi Könyvtár, majd a kultuszminisztérium tisztviselője volt, 1943-tól egyetemi magántanár, 1945–1949 között a budapesti egyetemen a magyar irodalomtörténet tanára, 1950-től a Magyar Tudományos Akadémia munkatársa. Jókai, Petelei, Móricz és mások egyes műveit rendezte sajtó alá. 1956-tól Király Istvánnal együtt szerkeszti Mikszáth Kálmán műveinek kritikai kiadását. Fiatalon verseket is írt. Kötteményeit az Erdélyi Helikon 1932-ben és 1934-ben közli.

BLAGA, LUCIAN (Lámkerék, 1895–1961, Kolozsvár), román költő, író, filozófus. 1924-ben Kolozsváron a *Cultura* című négy nyelvű folyóiratot szerkesztette, majd rövid ideig Lugoson újságíróskodott. Alapító tagja volt a *Gîndirea* című folyóiratnak. 1926–1938 között követségi tisztviselő Prágában, Varsóban, Bernben, Bécsben, s közben a kolozsvári egyetem filozófiai tanszékén is tanított. 1938-ban külügyi államtitkár lett, majd Románia nagykövete Lisszabonban. 1939-ben kilépett a külügyi szolgálatból, és tanárként dolgozott. A felszabadulás után az Akadémia kolozsvári filozófiai intézetének tudományos kutatója volt. Költészete képeinek újdonsága, eredetisége révén költői iskolát teremtett. Az expresszionizmus képviselője, de költői művének népköltészeti gyökere nyilvánvaló. Munkásságának jelentős részét teszik ki színművei (*Zamolxe*, 1921, *Meşterul Manole*, 1927) és műfordításai (*Din lirica universală*, 1957). Műfordítói munkásságának jelentős teljesítménye *Faust*-fordítása. Versei antológiákban és korabeli folyóiratokban gyakran jelentek meg magyarul. Legjobb magyar fordítói: Áprily Lajos, Garai Gábor, Jékely Zoltán, Franyó Zoltán és Szemlér Ferenc. Válogatott verseinek fordítása *Mágikus virradat* címmel jelent meg (1967).

BLAKE, WILLIAM (1757–1827), angol költő, festő, grafikus. Londonban élt. Világnézetét az amerikai szabadságharc, a francia forradalom és ha

zája társadalmi és gazdasági megrázkódtatásai formálták. Költészetének egyik rétege közvetlenül fejezi ki e forradalmi eszményeket. Lényegében ugyanez az eszmei mondanivaló ölt testet – más formában – a szeretet mindenkifölöttvalóságát hirdető verseiben (*Az ártatlanság dalai*, 1789) s a Biblia és az ossziáni költemények stílusjegyeit magán viselő „prófétai könyveiben”. Versei magyarul Babits Mihály, Devecseri Gábor és mások fordításában kötetben is megjelentek (*Versek és prófécia*k, 1959).

BÖZÖDI (családi nevén Jakab) GYÖRGY (Bözöd, 1913), író, tanulmányíró, költő. Középiskoláinak elvégzése után nyomdász, majd újságíró, szerkesztő lett. Először a jogi, majd a bölcsészeti karra iratkozott be, s magyar irodalomból és történelemből doktori címet is szerzett. Később az Ellenzékhez került. A lap megbízásából riporterként kerékpáron járta végig a székely falvakat, s az általa összeállított kérdőív alapján mérte fel e vidék falvainak gazdasági és kulturális helyzetét. E számbavétel eredményeit összegezte *Székely bánja* című könyvében, melynek fontosabb fejezetei először a Korunkban jelentek meg. A kényelmetlen igazságokat kimondó szociográfiai mű kiadását az Erdélyi Szépművéses Céh elutasította, s kötetben végül 1938-ban, tizenhét fiatal író kiadásában, költségén és terjesztésében jelent meg. Prózáirói és tanulmányírói tevékenysége mellett a lírában is kereste tehetségének kibontakozását. Versei a népi és a modern szabad vers ötvözetei, gondolatilag a szerző plebejus demokratizmusát tükrözik. Jelenleg Marosvásárhelyen él, s akadémiai kutatóként dolgozik. Versei kötetbe gyűjtve nem jelentek meg.

BRAITHWAITE, WILLIAM STANLEY (1878–1962), amerikai néger költő, író. Fiatalkori kötetek (1904, 1908) után válogatott versei váltak irodalmi eseménnyé (1948). Inkább prózáiróként ismert. Novelláinak gyűjteményes kötete 1928-ban jelent meg. Egyetlen magyarul megszólaló versét az Erdélyi Helikonban Maksay Albert fordította.

BRITTING, GEORG (1891–1964), német költő, író. Az iskolapadból került az első világháború frontjaira. 1920-tól írói tevékenységéből élt Münchenben. Az expresszionisták táborából indult, később azonban költészetében inkább a hagyományos formai eszközök váltak uralkodóvá. A 20-as években írott prózájában kora emberének és társadalmának áttélesen ironikus kritikája, a későbbiekben az ember külső és belső fenyegettségének képe rajzolódik meg. Versei magyarul folyóiratokban és antológiákban jelentek meg.

CARDUCCI, GIOSUÈ (1835–1907), olasz költő. 1860-tól az olasz irodalom tanára a bolognai egyetemen. Első verskötete 1857-ben jelent meg, 1870–1890 között ő volt az olasz irodalom vezéregyénisége, s 1906-ban megkapta az irodalmi Nobel-díjat. Költészetére a Nyugat műfordító esszéíró nemzedéke irányította a magyar olvasók figyelmét. Verseit Babits, Kosztolányi, Képes Géza, Sárközi György és mások fordították magyarra, s azok több önálló kötetben (1910, 1922, 1961, 1965) is megjelentek. Költészetének teljes hangskáláját legmaradéktalanabban 1887-es kötete (*Rime Nuove*) szólaltatta meg. Megtalálható itt nemes emberi pátosza, a haladásba vetett hite éppen úgy, mint a gyöngéd nosztalgia, a parnasszista álmódosítás vagy a színekben, ragyogó képekben tobzódó impresszionizmus.

CATULLUS, CAIUS VALERIUS (Verona, i. e. 87 – i. e. 54 körül), római költő. Összesen 116 verse maradt ránk, de így is a világirodalom legnagyobbjainak sorába tartozik. Költészetét egyszerre jellemzi könnyed játékosság és tudós kiműveltség, szerelmi líráját pedig – a híres *Lesbiaciklust* – a féktelen gyűlölet és a lángoló szeretet végletei közötti vergődés. Alakja és költészete századunk művészeit is foglalkoztatja. Verseiből Kazinczytól és Csokonaitól kezdve Dsida Jenőig és Illyés Gyuláig sokan fordítottak. *Összes verseit* Devecseri Gábor fordította és adta ki 1938-ban és 1967-ben.

CHAUCER, GEOFFREY (1340?–1400). Az első nagy angol költő. Fő művei a *Troilus és Cressida* és a *Canterbury Tales* (Canterburyi mesék); ez utóbbi Boccacciótól kölcsönzött keretes formában írt verses elbeszéléseit tartalmazza. Művét különösen jelentőssé teszi, hogy benne igazolódott a középkor-angol nyelv költői felhasználhatósága, és az, hogy a nemzeti sajátosságokat egybe tudta olvasztani kora európai költészetének vívmányaival. Humora, valóságábrázolása, elbeszélő és megjelenítő ereje, kifogyhatatlan költői leleménye az angol realista irodalom útjait egyengette. A *Canterburyi mesék* magyarul több kiadásban is megjelent, de lírai költeményeiből alig egynéhány látott napvilágot folyóiratokban, antológiákban.

CHESTERTON, GILBERT KEITH (1874–1936), angol író, költő, kritikus. Középkor-imádata és liberalizmust, kapitalizmust, szocializmust egyformán tagadó konzervatív katolicizmusa ellenére rendkívül népszerű és jelentős hírnévnek örvendő író. Költőként indult, de a két világháború között közkedveltek voltak fantasztikus rejtelmekben bővelkedő vagy

detektívtörténetnek álcázott regényei s sziporkázó szellemességi esszéi. Magyarul főleg az utóbbiak jelentek meg, verseiből keveset fordítottak.

CODREANU, MIHAIL (1876–1957), román költő. Az egyetemen orvos-tanhallgatóként, majd jogászként és bölcsészként is próbálkozott, végül a zenekonzervatóriumot végezte el, s életét a színház-ügy előmozdításának szentelte. A Viața Românească köréhez tartozott. Szülővárosához, Iași-hoz, annak jellegzetes polgáraként élete végéig hű maradt. Költői hagyatékának többségét szonettjei alkotják. Ő fordította román nyelvre Rostand *Cyrano de Bergerac*-ját. Szonettjeiből magyarra József Attila mellett Fekete Tivadar, Franyó Zoltán, Kányádi Sándor és Deák Tamás is fordított.

CRANE, STEPHEN (1871–1900), amerikai író, költő, a determinista naturalizmus korai képviselője az amerikai irodalomban. A spanyol–amerikai háborúban szerzett tüdőbajban fiatalon hunyt el. Regényeiben a nagyvárosi nyomortanyák, éjjeli menedékhelyek világát fedezi fel. Az ember kicsinysége, tehetetlensége miatt kesernyés tanulságokkal záródó, epigrammatikus tömörségű szabad versei közül csak néhány jelent meg magyar fordításban.

CRAPSEY, ADELAIDE (1878–1914), amerikai költőnő. Egyetlen kötetnyi versét halála után adták ki, s kortársai akkor fedezték fel mint az imaginizmus néven ismert költői irányzat legjellemzőbb képviselőjét.

CSENGERY JÁNOS (Szatmár, 1856–1945, Budapest), klasszika-filológus, műfordító. A kolozsvári, majd a szegedi egyetem tanára. Lefordította Aiszkülosz, Euripidész, Szophoklész összes tragédiáit, kötetet adott ki Catullus verseiből, Tibullus és Propertius elégiáiból, Horatius költeményeiből, Martialis epigrammáiból stb. Vergilius *Aeneis*ének fordítását 1931-ben adta közre.

CSERES TIBOR (Gyergyóremete, 1915), író. Pályája kezdetén elsősorban népi hangvételű verseket írt, ezek egy része az Erdélyi Helikonban jelent meg 1943–1944-ben. Első kötetei – *Tájkép, elől guggolva én* (1937) és *Zöld levél árnyéka* (1942) – leíró jellegű képverseket tartalmaznak. Munkásságának jelentősebb része a felszabadulás utánra esik. Több regényében, elbeszélésében a magyar falu átalakulásának és újjászületésének problémáit taglalja. *Hideg napok* című regénye megjelenése után (1964) – amely *Zile geroase* címmel románul is megjelent (1967), s amelyből az

emberi felelősségre figyelmeztető nagy hatású film is született – sokáig az irodalmi érdeklődés és viták középpontjában volt.

CSUKA ZOLTÁN (Zichyfalva, 1901), költő, műfordító. Pályafutását szerkesztőként Pécsen kezdte, itt jelent meg első két verskötete is 1920-ban. Hosszabb ideig Jugoszláviában élt, és az ottani magyar nyelvű irodalom vezető alakja volt. Szerkesztette a Vajdasági Írást (Szenteleky Kornéllal), majd a Kalangyát, a szabadkai Képes Vasárnapot, Újvidéken az Út című aktivista folyóiratot s a Revü című színházi és irodalmi folyóiratot. 1933-ban költözött Magyarországra, és Budapesten a Láthatár felelős szerkesztője lett. Közben sűrűn adta ki kötetait. 1920 és 1931 között nyolc verseskötete látott napvilágot. Válogatott versei 1957-ben *Buzgó kiáltás* címmel jelentek meg Benedek Marcell bevezetőjével. A költői képekben gazdag versek alaphangját a közösségi jelleg adja. Munkásságát számos verses és prózai műfordítása egészíti ki, főleg délszláv és szlovák szerzőktől. 1962-ben megírta a délszláv népek irodalmának történetét.

CULLEN, COUNTE (1903–1946), amerikai néger költő. Egyetemi tanulmányait New Yorkban, a Harvard egyetemen és Párizsban végezte. Részt vett az Opportunity című néger folyóirat szerkesztésében. Elsősorban lírikus, a század második és harmadik évtizedében virágzó „néger reneszánsz” nevű irodalmi iskola jelentős képviselője. Lírai verseit az afrikai múlt idézése, tiszta hangvétel, klasszicizáló, néha erőteljesen vallásos képhasználat és igényesség jellemzi. Versei a harmincas években magyarul is népszerűek voltak, nemcsak az Erdélyi Helikonban, hanem a Korunkban is napvilágot láttak.

DÁNÉR LAJOS (Brassó, 1911–1964, Svájc), költő, szerkesztő. A középiskolát Brassóban és Nagyenyeden, teológiai és jogi tanulmányait Kolozsváron, Párizsban és Brüsszelben végezte. Munkatársa volt a Brassói Lapoknak, az Ellenzéknek, szerkesztette a Brassói Naplót, 1939-ben a Párizsi Hírlapot, a Barátság című társadalmi és irodalmi folyóiratot. 1931-ben részt vett az *Új arcvonal* című antológia szerkesztésében. 1945 után külföldön élt. *Átkunk* című első verseskötetének (1929) tanúsága szerint annak a nemzedéknek a kifejezője szeretett volna lenni, melynek gyermekkorát beárnyékolta az első világháború, s amely ennek élményvilágából szociális érdeklődést és korával szembeni szatirikus látásmódot hozott magával. Második kötetében (*Vakoktól rabokig*, 1940) a szociális tartalom hangsúlyozottabb, formai megoldásai kiegyensúlyozottabbak. *Az állatok dalolnak* című utolsó verskötetét (1943) a tobzódó fasiszta embertelenséget elítélő merész hangja miatt az ügyészség elkobozta.

DARVAS SZILÁRD (Budapest, 1909–1961, Budapest), költő, humorista.

A felszabadulás előtt nyomdász volt, de közben állandóan írt. Háborúellenes verseit elsősorban a *Korunk* közölte (1938–1940 között). A 30-as években több vidám színdarabot is kiadott. A felszabadulás után humorista lett, és a mindennapi élet ferdeségeit és kisebb-nagyobb hibáit pellengérezte ki. 1947-től a Ludas Matyi főszerkesztője volt. Gyűjteményes verseskötete: *Ne hagyjatok* (1962).

DÉRY TIBOR (Budapest, 1894), prózája és költészete egyaránt jelentős helyet biztosít neki a jelenkori magyar irodalomban. Baráti szálak fűzték Gaál Gáborhoz, s több prózai írása és költeménye jelent meg a *Korunkban*. Avantgardizmusáról ugyanitt folyt terjedelmes vita. Az Erdélyi Helikonban mindössze egy verse jelent meg, 1931-ben.

DERZSI SÁNDOR (Somogyom, 1919), költő. Középiskoláit Balázsfalván, Gyulafehérvárott és Brassóban végezte. 1939-ben beiratkozott a kolozsvári egyetemre. Első versei a *Jóbarátban* jelentek meg, majd a *Keleti Újság* és a *Pásztortűz* is közölt tőle. Különböző antológiákban szerepelt, 1941-ben *Szenvedések mámorában* címmel jelenik meg verseskötete. 1944–45-ben a kolozsvári Világosság munkatársa és rövid ideig a brassói Népi Egység szerkesztője. Alapító tagja volt a Romániai Magyar Írók Szövetségének. 1945 decemberében Budapestre költözött, és azóta ott él.

DONNE, JOHN (1573–1631), angol költő. Bár verses leveleket, elégiákat, vallásos verseket és prózát is írt, hírnevét annak az 55 szerelmes versnek köszönheti, melyeket a *Songs and Sonets* ciklus foglal egybe. E versek a petrarcai hagyományokat követő angol líra merész megújításával váltak nevezetessé. Költészetét s főleg annak egyik vonását: az eklektikus nyersanyag magas érzelmi és intellektuális hőfokú egybeötvözését T. S. Eliot 1921-ben megjelent tanulmánya (*The Metaphysical Poets*) vitte be a köztudatba. A harmincas években magyarul is népszerű volt; verseiből 1967-ben jelent meg válogatás (*Égi és földi szerelem*).

DSIDA JENŐ (Szatmár, 1907–1938, Kolozsvár), költő, műfordító. Benedek Elek ifjúsági lapja, a *Cimbora* már tizenhat éves korában rendszeresen közli verseit. Huszonkét évesen a *Pásztortűz* egyik szerkesztője, egy év múlva pedig az Erdélyi Helikon szerkesztésében vesz részt. Verseit elsősorban rendkívüli zeneiség, könnyed verselés, kamaszos jókedv és humanizmussal átitott optimista tartalom jellemzi. Életében két ver-

seskötete jelent meg: *Leselkedő magány* (1928) és *Nagycsütörtök* (1933). Harmadik kötete 1938-ban *Angyalok citeráján* címmel fél évvel a költő halála után látott napvilágot. Említésre méltó olaszországi utazásáról szóló, elsősorban irodalmi színezetű beszámolója: *Magyar karaván Itálián keresztül* (1933). Válogatott verseinek legteljesebb kiadását *Versek* címmel 1966-ban Szemlér Ferenc gondozta és látta el bevezető tanulmánnyal. E kötet tartalmazza verseinek és műfordításainak bibliográfiáját is. Műfordítói tevékenysége is jelentős. Román, német, latin, angol, francia, kínai és olasz költőkből készített fordításai *Összegyűjtött műfordítások* címmel 1969-ben, ugyancsak Szemlér Ferenc gondozásában jelentek meg.

DUDÁS KÁLMÁN (Kishegyes, 1912), költő, műfordító. Zágrábban tanult, egy ideig gyógyszerész volt. 1947-től Budapesten él. Verseit és műfordításait számos folyóirat, többek között az Erdélyi Helikon és a Pásztor-tűz is közölte. Elsősorban oroszról és szerb-horvát nyelvből fordított.

DZSÁMI (1414–1492), perzsa költő és író, teljes neve: Mauláná Núru'd-Din Abdu'r-Rahmán Dzsámi. A klasszikus perzsa költészet utolsó nagy alakja, valamennyi műfajban kimagaslót alkotott. Igen termékeny volt: 45 műve ismert, de egyesek szerint számuk elérte a 90-et is. Lírai verseiben, epikus költeményeiben és prózájában a nagy perzsa elődököt utánozta, de új ízt-színt is adott a régi formáknak. Részben arab nyelven írott versei nagy hatással voltak a szomszédos török és ind irodalomra. Magyarul 1872-ben Szász Károly, majd Szilády Áron (1886), legújabbban pedig Franyó Zoltán (1960) tolmácsolta. Antalffy Endrének 1920–21-ben a Zord Időben jelentek meg Dzsámi-fordításai.

EICH, GÜNTER (1907), német költő, a mai német líra egyik kiemelkedő képviselője. Pályája a harmincas évek kezdetén indult. 1946 óta Bajországon él, s a Gruppe 47 egyik jelentős alakja. Költészetében indulása idején az egyszerűség és a hagyományokra épülő modern törekvések ötvözödtek. A nemzete és az emberiség sorsáért érzett felelősségtudat hangjai a háború utáni műveiben, főleg rádiódramáiban (*A viterbói lányok*, 1953) szólalnak meg egyértelmű határozottsággal.

ÉLUARD, PAUL (1895–1952), francia költő. Az első világháború után került kapcsolatba Aragónnal, Bretonnal, Tzarával és P. Soupault-val, akikkel együtt indítja el a szürrealista mozgalmat, amelynek első kötetei tanúsága szerint is egyik jelentős képviselője. 1936-tól költészete egyre szorosabban kapcsolódik a kor politikai küzdelmeihez. Franciaország fa-

siszta lerohanása után a költészetében kezdettől megszólaló szociális elkötelezettséghez híven az ellenállási mozgalom egyik szellemi vezéralakja lett. Ő szerkesztette a *L'honneur des poètes* (A költők becsülete) című híres illegális versgyűjteményt. Ezt az elkötelezettséget tükrözi – a felesége halála miatt (1946) jelentkező súlyos lelki válság után – háborút követő költészete is, amelyben realizmus és szürrealizmus új szintézisét valósítja meg. Magyar nyelvű kötete először Somlyó György fordításában jelent meg (*Mindent elmondani*, 1954), majd 1960-ban *Paul Éluard versei* címmel Illyés Gyula, Rónay György és Somlyó György tolmácsolta.

EMINESCU, MIHAI (Botoșani, 1850–1889, Bukarest), román költő, a XIX. századi román líra világirodalmi rangú képviselője. Első versét 1866-ban Iosif Vulcan lapja, a nagyváradi Familia közölte. 1864-től különböző szintársulatoknál színész, sűgő, fordító és szövegmásoló. E társulatokkal bejárta az egész országot. A bécsi, majd a berlini egyetemen töltött egy-két év után Iași-ban könyvtárigazgató, majd tanfelügyelő. 1877-től a bukaresti Timpul című konzervatív lapnál dolgozott. Kimerítő, nélkülözésekkel teli élete felőrölte idegeit. 1883-ban tört ki első idegrohama. Rendszeres orvosi kezelésre nem volt lehetősége, dolgozni kényszerült, így nem gyógyulhatott meg, és korábbi alkotó ereje nem tért vissza. 1886-ban újabb idegösszeomlás sújtotta, és 1889-ben meghalt. Költészete, mely a negyvennyolcas elődök szabadságeszméin nevelkedett, rövid idő alatt bámulatos tökélyt és mélységet ért el. Kifejezésre jut benne nemzedékének nagyra hivatottsága és a társadalmi megkötöttségek miatti belső őrlődése, a romantika titáni szárnyalása és a népköltészet „tisza forrásából” merítő egyszerűség, bensőségesség. Szenvedély és tragikus lemondás közötti őrlődését bizonyítja az emberi lélek mélységeiig alászálló vagy kozmikus távlatokat nyitó szerelmi költészete is. Epikai és lírai elemeket ötvöző nagyobb lélegzetű töredékeiben a „századok legendájának” új, sajátos szemléletű változata körvonalazódik. Néhány verse magyar tolmácsolásban még életében megjelent. Később neves fordítók vállalkoztak arra, hogy magyarul megszólaltassák (Áprily Lajos, Dsida Jenő, Jékely Zoltán, Szabédi László, Franyó Zoltán, Szemlér Ferenc stb.). Köteményeinek szinte teljes magyar nyelvű kiadása 1966-ban jelent meg Kacsó Sándor bevezetőjével.

ENDRE KÁROLY (Temesvár, 1893), romániai magyar költő. Az első világháború idején az olasz fronton szerzett élményeiből születtek halálvívői, háborúellenes, az embertelenséget elítélő versei, melyek az élet-szeretetet eszméjét hirdetik. Első verseskötetét (*Az ember, aki járva jár*, 1922) Kosztolányi Dezső és Schöpflin Aladár igen meleg hangon köszöntötte. Temesvári magányába kényszerülve alkotott, és bár tagja volt

a Helikon írói körének, versei számára kiadót nem talált. A fasizmus előretörése idején jut el a Korunkhoz, melynek hasábjain több verse jelenik meg. Az Erdélyi Helikon csak Rilke-fordításait közli. Verseskötetei a felszabadulás után jelentek meg: *Az ember a csillagok alatt* (1947), *Válogatott versek* (1957), *Elégiák és rapszódia*k (1962), *Legszebb versek* (1964). Gyűjteményes kötete: *Versek* (1965).

FARAGO, ELENA (1878–1954), román költőnő. 1906–1937 között több verseskötete jelent meg. Versei a szimbolizmus jegyeit viselik. Több kötet gyermekverse is megjelent.

FEKETE FERENC (1915–1943), romániai magyar író, költő. Versei a Korunk, az Erdélyi Helikon, a Pásztortűz és a Brassói Lapok hasábjain jelentek meg. *Templomot építettek* című kisregényét 1936-ban román nyelven adja ki (*Se clădea un templu*), A fasizmus idején munkaszolgálatosként pusztult el.

FEKETE LAJOS (Újnémet, 1900), jugoszláviai magyar író; költő, újságíró. Egy ideig a Dél-Bácska című lap munkatársa. 1926–1940 között több verseskötete jelent meg. A negyvenes évek elején Budapestre került, és az Államtudományi Intézet előadója lett. Pályája kezdetén inkább szabad verseket ír, ezek azonban még kevéssé jelzik tehetségét. Későbbi érett hangú költeményeiben sikerül levetkőznie bőbeszédűségét, s ihletett hangon szól a természet szépségéről, a szerelemről és a családi élet melegéről. Válogatott versei *Delelő nap* címmel 1940-ben jelentek meg.

FÉNYI ISTVÁN (Kaplony, 1919). Középiskoláit Nagykárolyban végezte, utána a kolozsvári egyetemen szerzett tanári oklevelet. Az egyetem elvégzése után visszatért szülőföldjére, s jelenleg középiskolai tanár Nagykárolyban. Verseivel a Jóbarátban és a Pásztortűzben jelentkezett, az Erdélyi Helikon a 40-es években közölte költeményeit. Önálló kötettel csak később, 1966-ban lépett az olvasók elé (*Tavaszi szőlővessző*). Újabb az Utunk és az Igaz Szó közli verseit, s a Dacia Könyvkiadónál jelent meg *A világ benépesítése* című kötete (1972).

FLÓRIÁN TIBOR (Selmechánya, 1908), költő, műfordító. Középiskolai és jogi tanulmányait Kolozsváron végezte. 1931-ben, az *Új arcvonal* című antológiában jelentkezett először verseivel, majd a Helikonban, a Pásztortűzben és csehszlovákiai napilapokban közölt. Bölcséleti és vallási problémákat érint rövid, tömör verseiben. A román irodalomból E. Giurgucá-

tól, E. Isactól és O. Şireagutól fordított. Kötetei: *Felhők fölött* (1935), *Vázlatok* (1936).

FÖLDESSY GYULA (Nyíregyháza, 1874–1964, Budapest), irodalomtörténész. Ady köréhez tartozott, s ez hozzásegítette Ady verseinek korai megértéséhez és megértetéséhez. Számos Ady-kötetet rendezett sajtó alá. Goethe *Faustját* és több versét fordította.

FRANYÓ ZOLTÁN (Kismargitta, 1887), költő, műfordító, publicista. Az *Est*, *A Hét*, a *Nyugat*, a *Ma* című lapokban és folyóiratokban jelentek meg első írásai. Az első világháború után Bécsbe emigrált, s ott a keleti nyelvek tanszékének volt hallgatója, majd visszatért Aradra, s ott a *Géniusz* és az *Új-Géniusz* című folyóiratok kiadásával (1924–25) játszott szerepet a romániai magyar irodalom indulásának időszakában. Sokirányú életművéből műfordítói munkássága a legjelentősebb: több mint 4000 verset ültetett át magyarra ókori és modern nyelvekből; fordításainak reprezentatív kiadása: *Évezredek húrjain* (3 kötet, 1958–1960). Fontos szerepet játszott a magyar és román irodalom német nyelvű megismertetésében Ady, Eminescu és mások verseinek német fordításával. Az Erdélyi Helikon két Valéry-fordítását közölte.

FÜLÖP KÁROLY – Életrajzi adatait nem ismerjük. Áprily Lajos és Octavian Şireagu tanártársa volt Nagyenyeden a húszas években. Néhány versét közölte az Erdélyi Helikon.

GAGYI LÁSZLÓ (Fintaháza, 1910), romániai magyar író. Marosvásárhelyen él. Az *Új arcvonal* című antológiában (1931) jelentkezett először *A kés* című elbeszéléssel, s indulása idején versekkel is. Az egyszerű ember életét ábrázoló regényei és elbeszélései 1934-től kezdve jelentek meg. Legjelentősebbek: *A kiválasztottak* (1938), *Pillangó Zsuzsika* (1941), *A hadnagy esküje* (1955).

GERÉB LÁSZLÓ (Budapest, 1905–1963, Budapest), író, műfordító, irodalomtörténész. Történelmi regényei és bibliográfiai munkái mellett a legjelentősebb műfordítói munkássága, főleg a latin nyelvű magyar humanista irodalom magyarra ültetése: Janus Pannonius versei, Taurinus Dózsáról szóló eposza, a *Stauromachia*, Antonio Bonfíni történelmi műve, a *Rerum Ungaricarum Decades*; ugyancsak ő fordította magyarra Rákóczi Ferenc emlékiratait, Thuróczy János és Kálti Márk krónikáit.

GOETHE, JOHANN WOLFGANG (1749–1832). A német felvilágosodás korának s a világirodalomnak egyik legegységesebb szelleme, költő, drámaíró, regényíró, természettudós, bölcsele. Művét az Erdélyi Helikon először 1932-ben, halálának századik évfordulóján idézte, verseiből akkor Tompa László és Maksay Albert fordított; a *Faust* három részletét Dsida Jenő tolmácsolta.

GOGA, OCTAVIAN (1881–1938), román költő, műfordító, politikus. Első verseivel egyetemi éve alatt a Budapesten megjelenő Luceafărul című folyóirat hasábjain jelentkezett. Az első világháború előtt megjelent versei alapján „a román szenvedések énekesének” tekintette a kritika; nemcsak a parasztság életét: érzésvilágát, vágyait is hiteles költői erővel elevenítette meg. Az első világháború után a romániai politikai élet egyik vezető személyisége; előbb képviselő, majd jobboldali kormányokban miniszter, és kevéssel halála előtt miniszterelnök volt. Életének ebben a szakaszában már nagyon kevés szépirodalmi művet alkotott. Ekkor jelent meg azonban (1934) legjelentősebb műfordítói teljesítménye, *Az ember tragédiájának* 1903-ban megkezdett fordítása, amely – pályakezdő korszakának Petőfi- és Ady-tolmácsolásaival együtt – irodalmi tevékenységének fontos állomása, s a magyar kultúra alapos ismeretéről tanúskodik. Költményei magyar nyelven különböző folyóiratokban és antológiákban gyakran jelentek meg. Magyar nyelvű kötetei: *Manole mester* (színmű, 1934), *Költmények* (1938), *Messziről* (válogatott versek, 1968).

GOLL, IVAN (1891–1950), francia költő. Elzászban született, s első verseit német nyelven írta. 1912-ben részt vesz a berlini német expresszionista mozgalomban, utána Svájcba menekül, ahol csatlakozik Stefan Zweig, James Joyce, Louis Aragon pacifista köréhez. Költészetében újabb avantgardista hatások is jelentkeznek. A háború alatt megjelent verseskötetei már francia nyelven írott verseit tartalmazzák. 1936-ban írja legjelentősebb művét (*Chanson de Jean sans Terre*). A második világháború alatt Amerikában él, ezalatt nemcsak francia, hanem angol nyelven is ír verseket. Utolsó művei, főleg regényei, melyek hazatérése után újból Franciaországban íródnak, de nagyrészt csak halála után jelennek meg, kozmikus ihletésről s „a modern világ felbomlott rendje elleni tiltakozásáról” tanúskodnak.

GULYÁS PÁL (1899–1944), költő, irodalomtörténész. A debreceni Ady Társaság alapító tagja, majd ügyvezető elnöke. A népi írók csoportjához csatlakozott. Az ő szerkesztésében indult meg a csoport lapja, a Válasz. Költészetének mítoszi vonzódásával s erős valóságérzékű, merész szatírai-

val, művészi igényességével képvisel egyéni szint a két világháború közötti évtizedek magyar lírájában.

GUNDA BÉLA (Temesfüves, 1911), etnográfus. Pályája kezdetén verseket, kritikákat írt az Erdélyi Helikonban. Kapcsolatban állott Kuncz Aladárral, Áprily Lajossal, Tamási Áronnal, Gaál Gáborral, Szántó Györggyel, Illyés Gyulával, Kassák Lajossal és József Attilával. Írásai jelentek meg az Ifjú Erdélyben és a Napkeletben is. Egy novelláját az illegális Kortárs Gombás Béla álnéven közölte. Nemzetközi tekintélyű néprajzkutató. Szépirodalmi munkái kötetben nem jelentek meg.

HABÁN MIHÁLY (Budapest, 1907), költő. A szerelem és a kor problémáit tükröző, zsoltárszerű szabad verseit a 30-as években több folyóirat és napilap közölte. Egyetlen verseskötete 1934-ben jelent meg *Évszakok forgása* címmel.

HEGYI ENDRE (Nagymajtény, 1916), költő, műfordító. Magyar–román szakos tanári diplomájának megszerzése után 1947-ig Kolozsváron tanított. Jelenleg a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem tanszékvezető tanára. Verseit a Keleti Újság, az Erdélyi Helikon és a Pásztortűz közölte. Tagja volt a Termés írói körének, 1945-ben alapító tagja a Romániai Magyar írószövetségnek, ugyanakkor munkatársa az Utunknak, és szerkesztője a *Világosság* című kolozsvári napilap kultúrrovatának. Verseskötetei: *Napóra* (1938), *Címer* (1942). Költői munkásságát műfordításai egészítik ki; a román irodalomból Coșbuc-, Arghezi-, Macedonski-, Pillat-, Goga-, Bacovia- és Jebeleanu-verseket fordított. 1958-ban önálló kötetet jelentetett meg *Rubáiját* címmel Omar Khajjám négysorosaiából.

HEYSE, PAUL (1830–1914), német költő és elbeszélő. Hírnevét elsősorban olasz tárgyú novellái formatökélyének köszönhette, azonban már a 80-as években vesztett népszerűségéből, amikor nyíltan szembe fordult az impresszionizmussal és a naturalizmussal. Több verseskötete is jelent meg. 1910-ben Nobel-díjat kapott.

HOBÁN JENŐ (Hosszúfalu, 1912–1965, Kolozsvár). Középiskolai tanulmányait Brassóban, jogi tanulmányait a kolozsvári egyetemen végezte. 1933 és 1942 között a kolozsvári Ellenzék és az Estilap szerkesztőségében dolgozott. 1949-től haláláig a kolozsvári Állami Magyar Színháznál volt könyvtáros, irodalmi referens és irodalmi titkár. Verseit és rövid prózai írásait a Brassói Lapok, az Ellenzék, Estilap, Pásztortűz, Nagyvárad

Napló, Erdélyi Szemle, majd az Utunk, Igaz Szó, Előre közölte. Verseskötete 1934-ben jelent meg *Megsiratnak, de megbocsátnak* címmel. Sokat fordított a román drámairodalomból.

HORVÁTH IMRE (Margitta, 1906), romániai magyar költő. 1927-ben újságíróként indult Aradon, 1934-től elsősorban irodalommal foglalkozik. Legkedveltebb és az utóbbi időben egyre inkább kizárólagos műfaja a rövid, epigrammatikus tömörségű négysoros. Meghitt, bensőséges hangja a háború és a fasizmus hatására határozott tiltakozássá erősödik. Ez a tiltakozó magatartás juttatja el a munkásosztály forradalmi harcaival rokon-szenvező körökig és a Korunkig. Egy aradi Korunk-est alkalmával ismerkedik meg (1937-ben) Salamon Ernővel, Nagy Istvánnal és Méliusz Józseffel. A Korunk 1937-től, az Erdélyi Helikon 1939-től kezdve közli verseit. Verskötetei: *Örvény felett* (1934), *Hangtalan beszéd* (1936), *Adj kertem több virágot* (1939), *Elszánt kötelesség* (1939), *Zenei pillanat* (1940), *Vita nélkül* (válogatott versek, 1941), *Tavaszi ág* (1942), *Amit az idő parancsol* (1949), *Békét követel az élet* (1951), *Válogatott versek* (1954), *Köztetek élek* (1958), *Hősök hitével* (1960), *Őszi remény* (1964), *Versék* (költői pályáját átfogó válogatás, 1965), *Túl a számokon* (1968), *Janus-arcú órák* (1971).

HORVÁTH ISTVÁN (Magyarózd, 1909), romániai magyar költő, prózaíró. Közvetlenül a paraszti sorból indult, s csak 1940-ben került közelebb az irodalomhoz: altisztnek a kolozsvári Egyetemi Könyvtárba. Költői pályájának első, 1944 előtti szakaszát a paraszti élet nehéz valóságából fakadó népi életképek uralják. A felszabadulás után ő is a megújuló ország gazdájának érezheti magát. Kacsó Sándorral és Asztalos Istvánnal szerkeszti a Falvak Népét, majd az Utunk belső munkatársa. Költészete, prózája és publicisztikája ebben az időben a falu szocialista átalakulásának ügyét szolgálja. Újabb kötetekben a pályakezdése idején is érzékelhető intellektuális vonzalom teljeseedik ki, s ez az emberi hit, a teremtő emberi akarat komplexebb lírai lereagálásához vezet. Önkéntes kutatóként többször is visszatért Magyarózdra. Összegyűjtötte szülőfalujának tájszavait, helyneveit, népköltészetét. Ennek a gyűjtőmunkának a gyümölcse a *Magyarózdai toronyalja* című írói falurajza (1971). Verskötetei: *Az én vándorlásom* (1943), *Nehéz szántás* (1945), *Bomlik a rügy* (1950), *Árad a falu* (1950), *Válogatott versek* (1954), *Krizantémok* (1960), *Fenséges adósság* (1962), *Harmat a fűszálon* (1968). Verseinek gyűjteményes kiadása: *Tornyot raktam* (1972).

HUGHES, LANGSTON (1902), amerikai néger költő, író, századunk amerikai irodalmának egyik jelentős egyénisége. Kora ifjúságától a haladó, forradalmi eszmék híve. A spanyolországi polgárháborúban riporterként vett részt. Költészetében az elnyomott amerikai négerek életérzése szólal meg. Verseiből a Korunk is közölt Forgách Antal fordításában.

ILLYÉS GYULA (Rácegrespuszta, 1902), költő, a huszadik századi magyar irodalom kiemelkedő alakja. Az 1920-as évek elején Párizsban ismerkedik meg a legújabb francia (avantgarde) irodalmi és művészeti törekvésekkel, s ugyanakkor közlik első verseit a rövid életű magyar nyelvű emigráns lapok. 1926-ban tér haza, s Kassák Lajos Dokumentumának, majd a Nyugatnak a munkatársa. A harmincas évek elején cikkeivel és költeményeivel egyik elindítója a népi írók mozgalmanak. 1937-től a Nyugat társszerkesztője, majd Babits halála után szerkesztője. Az 1932-ben írt *Hősökről beszéltek...* című költeményét Gaál Gábor közli a Korunk 1932 decemberi és 1933 januári számában. Ez a költemény és József Attila *Invokációja* az első versek, amelyek a Korunkban megjelennek. A *Hősökről beszéltek...* című hőskölteményt kötetben is a Korunk adja ki 1933 februárjában a szerző nevének feltüntetése nélkül. Az Erdélyi Helikon hasábjain 1932–34-ben tizenegy verse jelenik meg. Költészete 1945 után szélességben és mélységben a legmaradéktalanabban fejezi ki a modern kor magyarjainak életérzését és problémavilágát. Verskötetei: *Nehéz föld* (1928), *Sarjűrendek* (1931), *Három öreg* (1932), *Hősökről beszéltek* (1933), *Szálló egek alatt* (1935), *Rend a romokon* (1937), *Összegyűjtött versei* (1940), *Összes verse* (1947), *Nyitott ajtó* (válogatott versfordítások, 1964), *Dőlt vitorla* (1965), *Poharaim* (1967), *Fekete-fehér* (1968). 1970-ben kezdődött el műveinek sorozat-kiadása.

ISAC, EMIL (Kolozsvár, 1886–1954, Kolozsvár), román költő, publicista. Költői pályájának kezdetén verseit hagyományos formában írta, később a szimbolizmus híve. Már a század elején rokonszenvezett a szocialista eszmékkel. A szocialisták köréhez való kapcsolódása költészetének elmélyülését hozta magával. Prózaverseiben a modern városi élet s az erdélyi táj rajza kora társadalmi problémáira utal. Mint publicista, a demokráciáért, a népek testvériségéért szállt síkra. Baráti kapcsolatok fűzték Adyhoz, Kosztolányihoz és több romániai magyar íróhoz. Verseit magyar fordításban gyakran jelentek meg folyóiratokban, antológiákban. Magyar nyelven megjelent verseskötete: *Őszi ének* (1962).

JAMMES, FRANCIS (1868–1938), francia szimbolista költő. Költészete az induláskor Baudelaire és Verlaine volt hatással, később azonban

szakít a szimbolizmussal, s költeményeinek alapjául a valóság konkrét jelenségeit: a növényeket, állatokat, az egyszerű emberek mindennapi életét, érzelmeit választja. Ehhez idomul versformája is, amelyet a keresettség hátróztat elutasítása, a költői képekből, a szavak és mondatfűzés szándékolt egyszerűségéből adódó szuggesztív költőiség jellemez. Költészetét a Nyugat fedezte fel a magyar olvasó számára; versei önálló kötetben 1938-ban és 1959-ben jelentek meg.

JÁNOSHÁZY GYÖRGY (Kolozsvár, 1922), műfordító, esszéíró, a marosvásárhelyi Igaz Szó főszerkesztőhelyettese. Pályájának kezdetén az Erdélyi Helikon több versét is közölte (1943–1944). Verseskötete: *Az örült nagyúr jármában* (1947). Műfordításainak java részét a *Fehér kövön fekete kő* (spanyol és portugál versek, 1965), *Százegy szonett* (1968) és *Körtánc fantomokkal* (Modern katalán költők, 1972) című kötetei tartalmazzák.

JANUS PANNONIUS (1434–1472), humanista költő, a latin nyelvű magyar világi líra első korszakos jelentőségű képviselője. Családi neve Csezmiczei János. Költészetében a reneszánsz világszemlélet a maga sokoldalúságában szólal meg: a kamaszévek erotikájától a zarándokcsúfoló valásellenességig, a világ szépségeit birtokba vevő életkedvtől az emberi szenvedések mélységeinek megjárásáig. Versei a XV. századtól kezdve jelentek meg; verseinek legteljesebb gyűjteményét Teleki Sámuel állította össze 1784-ben. Magyarra a XVIII. századtól kezdve fordították, modern műfordítások századunk 30-as éveiben kezdtek megjelenni verseiből, többek között Berczeli A. Károlytól. Összes verseinek legújabb, modern magyar fordításokat tartalmazó kiadása halála 500. évfordulójára, 1972-ben jelent meg.

JÉKELY ZOLTÁN (Nagyenyed, 1913), költő, Áprily Lajos fia. Versei a Nyugatban, az Erdélyi Helikonban (1932–1943 között), a Válaszban, a Szép Szóban jelentek meg. 1939-ben Baumgarten-díjat kapott. 1944–1946-ban a kolozsvári Világosság című napilap munkatársa. Intellektuális költői alkat, verseit elmélkedő, gondolati hajlama teszi színessé. Műveltsége és formakultúrája révén a legjobb műfordítók közé tartozik. Dante, Racine, Shakespeare művei mellett több román költő verseit tolmácsolta magyarul. Verseskötetei: *Éjszakák* (1936), *Új évezred felé* (1939), *Mérföldek, esztendőök* (1943), *Tilalmas kert* (válogatott és új versek, 1957). Több regénye is megjelent. Kisebbségi műfordításait *Keresztút* (1958) címmel adta közre.

JESZENYIN, SZERGEJ ALEKSZANDROVICS (1895–1925), orosz költő, a századelő orosz költészetének kiemelkedő egyénisége. Költészetét az induláskor népies egyszerűség, az orosz népdal és a vallásos énekek hatása, ugyanakkor meglepően modern asszociációrendszer jellemzi. A forradalmat örömmel fogadja, de rokonszenvében anarchista lázadás és parasztmisztika egyformán keveredik. A 20-as évek elején az ún. imaginista csoport tömörül körülötte. Később a forradalom hozta átalakulás higgadt tudomásulvétele és a gyötrődő kiábrándulás felváltva keríti hatalmába. Egy ilyen belső válság sodorja öngyilkosságba. Tájéköltészete, de elsősorban férfiasan gyengéd szerelmi költészete világirodalmi rangot biztosít számára. Költészete magyarul 1955 óta megjelenő önálló kötetekben hozzáférhető.

JÓZSEF ATTILA (1905–1937). Sokszálú kapcsolat fűzte a két világháború közötti romániai magyar irodalomhoz, nemcsak a Korunkhoz, hanem más folyóiratokhoz (Erdélyi Helikon, Pásztortűz) is. Éveken át rendszeresen levelezett Gaál Gáborral s Kuncz Aladárral. Az Erdélyi Helikon 1930-ban két versét közölte, ugyanitt jelent meg 1934-ben román műfordításainak egy része: M. Codreanu, N. Crainic, E. Farago és Z. Stancu egy-egy verse.

KACSÓ SÁNDOR (Mikháza, 1901), író, kritikus. Pályáját a kolozsvári Keleti Újságnál és az Újságnál kezdte, majd 1927-től a Brassói Lapok vezető publicistája, később pedig a lap betiltásáig főszerkesztője volt. 1940–1944 között a Brassóban megjelenő Erdélyi gazda című mezőgazdasági szaklapot szerkesztette. Felszabadulás utáni nemzetiségpolitikai, könyvkiadói és kritikai tevékenysége igen jelentős. Az Erdélyi Helikon 1943–1944-ben 16 versét közölte. Elbeszélései, regényei a 30-as évek romániai magyar irodalmának szókimondó realista értékei. Önéletrajzi visszaemlékezései első részét tartalmazó új kötete (*Virág alatt, iszap fölött*, 1971) a gyermekkor lírai varázsú megidézése s a férfiévek közéleti küzdelmeivel való felelős szembenézés. Versei önálló kötetben nem jelentek meg.

KÁDÁR IMRE (Komárom, 1894–1972, Budapest), költő, író, műfordító. 1919-ben költözött Kolozsvárra. Az Erdélyi Szépművészeti Céh egyik alapítója, 1933–1942 között a kolozsvári Magyar Színház igazgatója volt. Később a budapesti református teológián tanított. Az Erdélyi Helikon rendszeresen közölte verseit és műfordításait. Ugyancsak az Erdélyi Helikon adta ki 1932-ben *A havas balladái* címmel román népballadákból, dalokból és románcokból fordított gyűjteményét, valamint a Román drámaírók-sorozat öt kötetét (I. L. Caragiale: *Elveszett levél*, 1934, O. Goga:

Manole mester, 1934, V. Eftimiu: *Prométheusz*, 1934, I. Minulescu: *A szerelmes próbababa*, 1934 és Ion Marin Sadoveanu: *A métely*, 1934). E köteteket a romániai Magyar PEN-Club megbízása alapján ugyancsak 0 fordította.

KERESZTURY DEZSŐ (Zalaegerszeg, 1904), költő, irodalomtörténész, kritikus. A budapesti Eötvös Kollégium tanára (1936–1945), igazgatója (1945–1948), 1945-től egyetemi tanár, 1948-tól a Magyar Tudományos Akadémia tagja, az idősebb irodalomtörténész-nemzedék jelentős képviselője. Szépiróként az ún. második Nyugat-nemzedékhez tartozik. A Helikon két versét közölte. Önálló verskötetei is jelentek meg: *Dunántúli hexaméterek* (1956), *Lassul a szél* (1957).

KISS JENŐ (Mócs, 1912), romániai magyar költő és műfordító. A Nyugat, elsősorban az impresszionizmus iskoláján nevelődött. Indulásának költői természetét játékos formakultúra, felszabadult természetélmény jellemzi, ugyanakkor az Erdélyi Helikon költői közt ő az, akinek verseiben a legkeményebben szólal meg a 30-as évek végén a kismimizett szegények szenvedése és tiltakozása. A Helikonban 1932–1942 között több mint száz verse jelent meg; nemcsak rendszeres munkatársa, hanem egy ideig szerkesztője is a folyóiratnak. 1946-tól irodalomszervezőként is tevékenykedik; Gaál Gáborral szerkeszti az Utunkat, majd több éven át a lap versrovatának vezetője, később az Igaz Szó belső munkatársa. Önálló költői műve mellett igen jelentős műfordítói tevékenysége is. D. Th. Neculuța- (1955), G. Bacovia- (1961), Ion Bănuța- (1964), V. Porumbacu- (1967) fordításai önálló kötetekben jelentek meg. Különleges teljesítménye a román népköltészet epikus műfajait bemutató sorozata, amelyből eddig három kötet jelent meg: *A báránka* (népballadák, 1963), *Novákékról szól az ének* (hősi balladák, 1969) és *Szarvasokká vált fiúk* (kolindák, 1971). Verseskötetei: *Kormos üvegen* (1934), *Napforduló* (1942), *Szín és tűz* (1957), *Az élet szerelme* (1961), *Kísérnek a csillagok* (1964), *Nem egy életre születtem* (1966), *Sors* (1969), *Rovásírás* (1972).

KOMLÓS ALADÁR (Alsósztrégova, 1892), irodalomtörténész, író, költő. A Nyugat második nemzedékéhez tartozik. A két világháború között tanár és író. Irodalomtörténészként fő kutatási területe a XIX. század második fele. Kedvelt műfaja az esszé, de írt regényeket is. Önálló verskötetei: *Voltam poéta én is* (1921), *A néma őrült arca* (1921), *Himnusz a mosolyhoz* (1941).

KOÓS KOVÁCS ISTVÁN (Zilah, 1910–1937, Kolozsvár), költő, elbeszélő. Iskoláit a zilahi kollégiumban és Nagykállóban végezte. Zilahi diák korában kezdődött barátsága Kovács Katona Jenővel, aki osztálytársa, sőt padtársa volt. Első verseit hatodikos diák korában a kolozsvári Ifjú Erdély közölte. Az irodalmi élettel 1932-től került szoros kapcsolatba, amikor a kolozsvári egyetem magyar szakos hallgatója s rövid ideig a Friss Újság munkatársa lett. Ebben az időben fordult a novella felé: legjelentősebb elbeszélését (*A parasztművész*) a Keleti Újság közölte. Önálló kötete nincs, versei egy részét az Erdélyi Helikon Kovács István néven közölte. Has-tífuszban halt meg 27 éves korában.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ (Szabadka, 1885–1936, Budapest), a Nyugat első generációjának kiemelkedő költője, műfordítója. A Tanácsköztársaság idején tagja a Vörösmarty Akadémiának, az ellenforradalom idején azonban magatartása ellentmondásos, és későbbi szereplése sem mentes a buktatóktól. 1929-ben például élesen támadja Ady líráját, de József Attilát baráti szeretettel segíti és támogatja. Munkásságát két részre osztja a forradalom. Az első periódusban a versek és a rövid elbeszélések vannak túlsúlyban, a másodikban pedig a hosszabb prózai írások. Akárcsak költői, prózairói és műfordítói tevékenysége is jelentős, noha műfordításai – elveinek megfelelően – inkább átköltések, s költői egyéniségének jegyeit viselik magukon. Különösen érvényes ez közvetítő nyelvből (angol) készült japán versfordításaira, amelyek közül több az Erdélyi Helikon hasábjain is megjelent. E japán költők egy része a többszöri átírás okozta névtorzulás következtében nem is azonosítható. Fontosabb verskötetei: *Négy fal között* (1907), *A szegény kisgyermek panasza* (1910), *Őszi koncert* (1911), *Mágia* (1912), *Lánc, lánc, eszterlánc* (1914), *Mák* (1916), *Kenyér és bor* (1920), *A bús férfi panasza* (1921), *Meztelenül* (1928), *Szeptemberi áhítat* (posztumusz kötet, 1939). Műfordításaiból három kötet jelent meg: *Modern költők* (1913), *Kínai és japán versek* (1931) és *Idegen költők* (1947). Hátrahagyott műveit Illyés Gyula rendezte sajtó alá.

KOVÁCS KATONA JENŐ (Alsószopor, 1910–1944). Középszkoláit Nagykárolyban és a zilahi kollégiumban végezte. Első versei Ady hatását tükrözik. Brünnben és Párizsban tanul az egyetemen, de sem az orvosi, sem a mérnöki pályát nem tudja megkedvelni, és tanulmányait nem fejezi be. A Temesvári Hírlapban és az Ellenzékben több verse, az *Új arcvonal* című antológiában (1931) novellája jelent meg. Később kisregényekkel próbálkozott, de ezek kéziratban maradtak. 1937-től Gaál Gábor mellett a Korunk belső munkatársa, majd felelős szerkesztője. A

Korunk betiltása után egzisztenciája egyre bizonytalanabbá válik. Szerény tisztviselői állásából elmozdítják, katonai szolgálatra hívják be. 1944. október 9-én tűnt el, két nappal Kolozsvár felszabadulása előtt.

KOVÁCS LÁSZLÓ (Gerendkeresztúr, 1892–1966, Budapest), író, tanulmányíró, kritikus. Tanulmányait Kolozsváron végezte. A Pásztortűz, Ellenzék, Keleti Újság és más lapok munkatársa volt. 1926-tól az Erdély; Szépmíves Céh lektora, majd kiadói vezetője lett. 1932–1944 között ő szerkesztette az Erdélyi Helikont. Novelláskötete (*Történet a férfiről*, 1930) és tanulmánykötete (*Az irodalom útján*, 1941) jelent meg, verseit, műfordításait nem gyűjtötte kötetbe.

LÉTAY LAJOS (Aranyosrákos, 1920), romániai magyar költő. Pályája kezdetén középiskolai tanár, majd újságíró. Az Irodalmi Almanach szerkesztője (1949–51), majd a kolozsvári Állami Magyar Színház dramaturgia. 1958-tól az Utunk főszerkesztője, és ezzel párhuzamosan különböző közéleti megbízatásoknak tesz eleget. Lírikusként az Erdélyi Helikonban indul. 1943–1944-ben több versét közlik a lap hasábjain. Verseinek fő jellemzője a családi bensőségeség. Kötetei: *Új világ épül* (1952), *Gond és öröm* (1956), *Hajnali emlék* (1957), *A föld hatalma* (1963).

LINDSAY, VACHEL (1879–1931), amerikai költő. Az amerikai naturalista líra jellegzetes képviselője. Költészetét kitűnő ritmusérzék, a néger népköltészet formái ihletése és mély demokratizmus jellemzi. Önálló kötete magyarul *Kínai csalogány* címmel jelent meg (1962).

LI TAJ-PO (701–762), kínai költő. A klasszikus kínai költészet legismertebb képviselője Európában. Vándorköltőként járta a Jangce folyó vidékét, a császár udvarába fogadta, de később száműzték. Költészete nagy hatással volt utódaira.

LŐRINCZ LÁSZLÓ (Sepsiszentgyörgy, 1921), író, szerkesztő. Tanulmányait Kolozsváron végezte. 1940–1944 között az Erdélyi Helikon és az Erdélyi Szépmíves Céh szerkesztője volt. Jelenleg Magyarországon él. A Helikon 1943–44-ben több versét közölte.

LŐRINCZI LÁSZLÓ (1919), romániai magyar író, műfordító, kritikus. Jogi tanulmányait Kolozsváron végezte; ma az Új Élet szerkesztőjeként Bukarestben él. Az Erdélyi Helikon 1937–38-ban közölte verseit. Műfordítói tevékenysége igen jelentős. Sadoveanu és G. Călinescu regényeit fordította magyarra. Kötetei: *A szerető* (színjáték, 1957), *Arghezi–Brecht–*

Quasimodo (műfordítások, 1963), *Itáliai napok* (Olaszországi útijegyzetek, 1966).

LOWEL, AMY (1874–1925), amerikai költő. Már indulásakor szakított az amerikai líra XIX. századi hagyányaival, s költészetének további fejlődését az imaginisták körével való kapcsolata határozta meg. Ezra Pound kiválása után egy ideig ő volt a kör legtevékenyebb képviselője, s irodalmi elveit nemcsak verseivel, hanem kritikában is hirdette.

MAKKAI LÁSZLÓ (Kolozsvár, 1914), történész. Tudományos munkásságának szakterülete a középkori gazdaság-, társadalom- és technikatörténet. Jelentős munkái e területen: *Erdély története* (1944), *A magyar puritánok harca a feudalizmus ellen* (1952), *A magyar városfejlődés és városépítés történelének vázlata* (1962). Jelentkezése a szépirodalomban csak alkalomszerű volt. Az Erdélyi Helikon egy versét közölte, 1932-ben.

MAKSAY ALBERT (Sopron, 1897. június 7. – 1971. június 22., Kolozsvár), költő, műfordító, lelkész, majd teológiai tanár. A kolozsvári református kollégiumban végezte középiskoláit, majd a teológiai fakultás hallgatója; ezzel párhuzamosan az orvosi karon és a klasszika-filológián is hallgatott előadásokat. Ösztöndíjas teológusként 1923–1925 között az Egyesült Államokban, Chicagóban és Pittsburghben tartózkodott. Verseivel, műfordításaival az Erdélyi Szemlében, a Pásztortűzben, majd az Erdélyi Helikonban jelentkezett. Egyike volt a „tizenegyek”-nek, s a városi élet élményvilágáról adott hírt csiszolt, letisztult formájú verseiben. Műfordításait – túlnyomórészt angol és amerikai költőkből – ugyanaz a formagond jellemzi. 1928-tól a kolozsvári református teológiai fakultás tanára lesz, ettől kezdve teljesen a teológiai stúdiumok felé fordul. Önálló irodalmi művei: *A csend dalai* (versek, 1927), *Idegen partok* (amerikai útiképek, 1935).

MARCONNAY TIBOR (1896), költő, újságíró. Költészetének varázsa – amint maga meghatározza – „épp a hűvös forma és a lázas tartalom ellentétében rejlik”. Legkedveltebb műformája a szonett. Műfordítóként elsősorban a francia parnasszistákat kedvelte. Kötetei: *A diadal* (1920), *Kacagva tört ki a faun a pagonyból* (1927), *Világtűkör* (1936), *Csillogos ég* (1941), *Sugaras őszi nap* (1963).

MÉLIUSZ JÓZSEF (Temesvár, 1909), romániai magyar költő, író, publicista, műfordító. Első versei 1930–1932-ben az Erdélyi Helikonban je-

lentek meg. Korán kapcsolatba kerül a munkásmozgalommal, s 1932-től a Korunk munkatársi köréhez csatlakozik, 1934-től pedig Gaál Gábor mellett a szerkesztés munkájából is részt vállal. Újságíróként sokat utazott Közép- és Nyugat-Európában, ahol a Korunk külföldi munkatársai-val tartott fenn szoros kapcsolatot. Irodalomszervező tevékenysége 1944 után hasonlóképpen jelentős. Az 1946-ban induló Utunkon neve a Gaál Gáboré mellett szerepel; 1945–1948 között a Romániai Magyar Írószövetség főtktára; 1958–59-ben a bukaresti Irodalmi Könyvkiadó, nemzetiségi osztályának főszerkesztője; 1968–1972 között a Romániai Írók Szövetségének alelnöke. A felszabadulás előtt írt verseiben agitativ párosszal hirdeti a forradalom szükségességét, a kizsákmányoló rendszer tartáhatatlanságát. Fordítja a kortárs haladó és szocialista lírikusokat (Becher, Brecht, Gregory Horace). Publicisztikai és kritikusi tevékenysége szintén jelentős. Verseskötetei: *Ének 1437-ről*, Verses krónika (1945), *Együtt a világgal*, Versek, 1931–1956 (1957), *Ameddig ellátok* (1960), *Beszélgetés a rakparton* (1963), *Legszebb versei* (1964), *Aréna* (1967).

MEYER, CONRAD FERDINAND (Zürich, 1825–1898), svájci költő, író. Költészetében az északi puritánság és a déli szenzualizmus, az erkölcsi normák tiszteletben tartása és a teljes élet birtoklásának vágya közötti összhang megteremtését kereste. Gyakran epigrammatikus tömörségű verseit nagy nyelvi lelemény, valóságos dolgok képzeleti és jelképi újrateemtése jellemzi.

MIHÁLY LÁSZLÓ (Székelyudvarhely, 1902), költő, műfordító. Költészete a kor magyar lírájának katolikus-konzervatív vonulatához tartozik. 1945 óta Magyarországon él, és nem publikál. Korábbi verskötetetei: *Hóvirágok* (1923), *Költő, ne félj!* (1936). Publicisztikai kötete, színdarabjai, regényei is jelentek meg.

MINULESCU, ION (Bukarest, 1881–1944), román költő. Egyetemi tanulmányait Párizsban végezte, épp abban az időben, amikor a Szimbolizmus virágzásának teljében volt. A kései szimbolizmus legjobb román képviselője. Románcait, balladait – amelyekből sokat meg is zenésítettek – melodikusság, pompázó színek, őszinte érzelmesség és néha enyhe irónia jellemzi. Legtöbb versét Szemlér Ferenc tolmácsolta. *A szerelmes próbababa* (Manechinul sentimental) című színműve önálló kötetként 1934-ben Kádár Imre fordításában jelent meg.

NEGRI, ADA (1870–1945), olasz költő. Munkáscsaládból származott, s költeményein ennek a környezetnek a befolyása érződik. A század-

fordulón neve széles körben ismert. Köteményeinek mély humánuma emeli ki századunk első évtizedeinek szociális témákhoz vonzó költői soriból.

NÉMETH ANDOR (Celldömölk, 1891–1953, Budapest), író, kritikus. A Tanácsköztársaság idején a bécsi követség sajtóattaséja volt, majd tevékeny szerepet játszott a bécsi emigráció életében. 1936–1939-ben az Újság irodalmi rovatának vezetője s a Szép Szó egyik szerkesztője. Meleg barátság fűzte József Attilához; e barátság egyik terméke *József Attila* (1944) című könyve. 1938–1947 között Franciaországban élt. Élete utolsó szakaszában a megújuló magyar irodalmi élet egyik szervezője. Irodalmi munkássága igen sokrétű: önálló verskötete nincs, de két útikönyve, több életrajzi regénye, több kisregénye, színdarabja és nagyszámú prózafordítása jelent meg. Az Erdélyi Helikon 1930–31-ben közölte verseit.

OLOSZ LAJOS (Agya, 1891), költő. Jogi tanulmányait Somló Bódog tanítványaként Kolozsváron végezte. Köröskisjenőn folytatott ügyvédi gyakorlatot 1948-ig, nyugdíjba vonulásáig. Azóta is ott él. Verseinek jó része a húszas években jelent meg. Kötetei: *Gladiátorarc* (1924), *Égő csolnakon* (1928), *Barlanghomály* (1931). Költészetét többek között Illyés Gyula, Dsida Jenő és Szentimrei Jenő méltatta. A harmincas évek elején elhallgatott, és hamarosan el is feledték. A felszabadulás után kezdett ismét verseket írni. 1968-ban *Verseik* című kötetével lép az olvasóközönség elé, majd 1972-ben *Hattyúénekek* címmel jelennek meg versei.

ORMOS IVÁN (Borosjenő, 1902–1958, Budapest), költő, prózairó. Budapesti egyetemi tanulmányait megszakítva 1926-tól újságíró a Temesvári Hírlapnál és a 6 Órai Újságnál. 1939-ben ismét Magyarországra költözött, és a Friss Újságnál dolgozott. Az Erdélyi Helikonban 1928–1939 között rendszeresen jelentkezett verseivel. Írásaiból a Nyugat, a Napkelét, a Magyar Írás és a Génius is közölt. A 30-as évektől a prózára tért át. Verskötetei: *Ölelés dúlt földön* (1924), *Ökrökkel és csillagokkal* (1926).

ÖRVÖS LAJOS (Ungvár, 1923), költő, műfordító. Fiatalon került a Kelet Népéhez, Móricz Zsigmond lapjához. A felszabadulás után a Szabad Szó, az Irodalmi Újság munkatársa. 1959-től a budapesti Tankönyvkiadó szerkesztője. Verseskötetei: *Csillagok alatt* (1941), *Tücsök* (1944), *A szegénység dicsérete* (1947), *Furulya* (1954).

PAKOCS KÁROLY (Nagykároly, 1892–?), költő, elbeszélő. Teológiát végzett, majd Máramarosszigeten volt káplán, később Szatmáron paptanár és püspöki titkár. Termékeny, túlnyomórészt vallásos témákat megszólaltató költő. Verskötetei: *Nemcsak kenyérrel él az ember* (1919), *Forró szavak* (1924), *Lélekország* (1927), *A lélek indul* (1941), *A teremtés éneke* (1946).

PILLAT, ION (Bukarest, 1891–1945), román költő és műfordító. Párizsban töltötte egyetemi éveit, és ott szoros kapcsolatban állott az új, modernista törekvésekről ismert francia költőkkel. Indulása idején lírájában a jelképesség az uralkodó jellegű: egyfajta impresszionizmus, mely múltat és jelent, tájat és tárgyat egymásba derengő színekben villant fel. A század eleji román líra jelentős képviselője. Műfordítói tevékenysége is figyelemre méltó, a modern európai irodalom több jelentős költőjét tolmácsolta román nyelvre. Magyarul több verse jelent meg folyóiratokban és antológiákban, Szezlér Ferenc, Gáldi László és mások fordításában, valamint *Pogány álmok* című kötetében (1966).

PROPERTIUS, SEXTUS AURELIUS (i. e. 50 – i. e. 15), Maecenas köréhez tartozó latin költő. *Elégiák* címmel négy verseskötetet adott ki. Verseinek jó részében, szerelmi elégiáiban Cynthia – egy szép és művelt libertina – iránt érzett gyötrelmes szerelmét énekelte meg páratlan hangulati és érzelmi gazdagsággal.

RAICS ISTVÁN (Baja, 1912), műfordító, zenekritikus. Egyidőben végzett jogi és zenei tanulmányokat. Zongoraművész, zeneszerző, zenei fordító; sokat foglalkozott a népköltéssel. Fordított Verlaine-t, Chestertont, mari népdalokat, madrigálokat, orosz népdalokat és operákat. Önálló verskötete nem jelent meg.

REMÉNYI JÓZSEF (Pozsony, 1891–1956, Cleveland, USA). Első versei A Hétben jelentek meg. 1913-ban az USA-ba költözött, s ott fejtette ki irodalmi munkásságát. 1914-től egy ideig az osztrák–magyar konzulátuson dolgozott, majd újságíró, a clevelandi Szabadság szerkesztője. 1926-tól a clevelandi egyetem tanára. Munkatársa volt a bécsi Tűznek és a Korunknak is. A Helikon 1933–1942 között közölte verseit. Szépirói munkáinak témáit az amerikai magyarság életéből merítette, ezekben főleg gyökértelenségük problémája foglalkoztatta. Jelentős érdemei vannak a magyar irodalom angol nyelvű népszerűsítésében. Angol nyelven önálló könyveket írt Móricz Zsigmondról, Tamási Áronról, Kosztolányiról, Molnár Ferencről, József Attiláról; magyar nyelven tanul-

mánykötetet adott ki az amerikai írókról. Összegyűjtött verseinek címe: *Idegenben* (1934).

REMÉNYIK SÁNDOR (Kolozsvár, 1890–1941, Kolozsvár), költő, a két világháború közötti romániai magyar líra jelentős alakja. Apja neves építészmérnök volt, aki fiának nyugodt és független megélhetést biztosított, így jogi tanulmányait nem is fejezte be, s hivatalt egész életében nem vállalt. 1921-től a Pásztortűz főszerkesztője, s rendszeres, termékeny munkatársa az Erdélyi Helikonnak is. Versei kifejezési formájukat tekintve a Nyugat hagyományaihoz kapcsolódnak. Első kötetében (*Fagyöngyök*, 1918, *Csak így*, 1920) humanista arcúata félreérthetetlenül mutatkozik meg, ugyanakkor megszólaló (Végyvári álnéven írott) más verseiben azonban épp ezzel a humanizmussal fordul szembe nacionalista elfogultsággal (*Mindhalálig*, 1918, *Végyvári versek*, 1918–1920, 1921). A Végyvári-versek irredentizmusukkal nemcsak eszmeileg jelentenek súlyos eltérélyedést, hanem formai szempontból is messze elmaradnak többi versei mögött. Következő kötetei – *Vadvizek zúgása*, (1921), *A műhelyből* (1924), *Egy eszme indul* (1925), *Atlantisz harangoz* (1925) és különösen a *Két fény között* (1927) – már eszmei lehiggadásról, a költő humánus eszmevilágának felülkerekedéséről tanúskodnak. Ebben az időszakban a kiéleződő társadalmi kérdéseket is érzékeli. Költői termése később egyre gyérül, az alkotást a viaskodás váltja fel. Élete utolsó éveiben a *Korszerűtlen versekben* polgári humanizmusának talajáról fordul a fasizálódás korának nyílt nacionalizmusa, faji kizárólagossága ellen. Utolsó kötetei – *Magasfeszültség* (1940) és *Egészen* (posztumusz versek, 1942) – ennek a költői magatartásnak végső kifejezései.

RILKE, RAINER MARIA (1875–1926), osztrák költő. Prágában született, régi osztrák katonacsaládban. Felesége (Clara Westkof szobrásznő) révén kapcsolatba került Rodinnel s a modern művészettel. Ez a kapcsolat költészetére is nagy hatással van, bár az impresszionista hangulatiság már az indulás éveitől jellemző vonása. Későbbi nagy költeményeiben (*Duinói elégiák*, *Orpheusz-szonettek*) a gyermekkor gazdag és mély érzésvilágát szólaltatja meg, s a halál, a művészet és a szépség titkait boncolgatja nagy nyelvi és rímművészettel. Önálló kötetei magyar nyelven: *Válogatott versek* (1961), *Prózaí írások* (1961).

SÁFÁRY LÁSZLÓ (Munkács, 1910–1943), kárpát-ukrajnai magyar költő. A budapesti egyetemen szerzett magyar–latin szakos tanári diplomát.

A Sarlós-mozgalomhoz tartozott, és 1932-ben lépett be Az Út (Fábry Zoltán kultúrpolitikai és irodalmi folyóirata, 1931–1936) szerkesztőségébe. Ebben az időben tűnt fel egyéni hangú szabad verseivel, amelyekben a magyar és ukrán nép testvérisége, a tőkés elnyomás elleni harc vágya szólalt meg. 1935-ben tanári állást vállalt Munkácson. 1943-ban a fronton tűnt el. Verseskötetei: *Lendület* (1931), *Verhovina* (1935).

SANDBURG, CARL (1878), amerikai költő, a század amerikai lírájának kiemelkedő egyénisége. Hányatott élete közelítette érzelmileg és költészetében is az elnyomottak szenvedéseéhez. Minden kötöttséget lerázott magáról: hagyományt, versformát egyaránt, s az utca nyelvéből próbált új költői nyelvet teremteni.

SCHILLER, FRIEDRICH (1759–1805). Goethe mellett a német klasszicizmus legnagyobb költője, drámaírója és esztétikusa. Wallenstein-trilógiája első részét (*Wallensteins Lager*) 1798-ban, a weimari udvari színház megnyitásakor mutatták be. E műben tizenegy évi hallgatás után szólal meg ismét Schiller drámai múzsa, s testesül meg a legtisztább klasszikus drámai elv.

SHELLEY, PERCY BYSSHE (1792–1822), angol költő. Byron barátja és vetélytársa, a szabadság fanatikus rajongója, „lázado angyala”. Röpiratot írt *Az ateizmus szükségességéről*, s emiatt kitiltják az egyetemről, majd Angliát is el kell hagynia. Olaszországban élt, s ott is halt meg: a tengerbe fulladt. Költészete lázadás mindenfajta társadalmi és vallási megkötöttség ellen. Természetrajongásában a panteizmusig jut el (*Óda a nyugati szélhez*). Változatos, mesteri ritmusú költeményeit az ember teljes felszabadulásának optimizmusa hatja át. Lírájával mindenben rokon *A felszabadított Prométheusz* című drámai költeménye is. Versei magyarul Babits, Tóth Árpád, Kosztolányi, Szabó Lőrinc tolmácsolásában szólaltak meg.

SIDNEY, PHILIP (1554–1586), Erzsébet angol királynő udvarához tartozó lovag és költő. Legendás, körülrajongott hős, akinek állítólag halálát is egy lovagias gesztus okozta: a vizet, mellyel sebesülten megmenthette volna életét, egy közkatonának adta. Az olaszos, petrarcai hagyományt ő vitte be az angol költészetbe. Különösen szonettjei jelentősek. Úttörő a klasszikus versemérték angol nyelvűre ültetésében is. Spanyol divatot követő pásztorregénye (*Arcadia*, 1590) korában a legismertebb műve volt.

SINKA ISTVÁN (Nagyszalonta, 1897–1972), költő, író. A szolgasorból emelkedett fel, s nehéz ifjúsága határozza meg életszemléletét és világméretét. A népi írók táborába tartozott, de élete és költészete nem volt mentes a faji szélsőségektől. Az Erdélyi Helikonban csak két verset közölt, 1932-ben. Fontosabb kötetei: *Himmuszok Kelet kapujában* (1934), *Vád* (1939), *Hontalanok útján* (1943). Válogatott verseinek gyűjteménye: *Végy karodra idő* (1964). Több regényt és novelláskötetet is adott ki.

SLOWACKI, JULIUSZ (1809–1849), lengyel költő és író. Adam Mickiewicz mellett a lengyel romantika nagy képviselője. Az 1830 novemberi lengyel forradalom idején diplomáciai megbízatást teljesít Londonban, s költészetében népe forradalmi vágyai és tragikus bukásai kapnak hangot. Végtelenbe feszülő vágy és kielégítetlenség, szókimondó realizmus és misztika, tökéletes zeneiség jellemzik ezt a költészetet, amely alkotójának hányatott élete és korai halála miatt inkább torzónak látszik. A lengyel drámairodalom nyitányához tartoznak nagy romantikus drámái (*Mazepa*, 1830, *Kordian*, 1833) is. A *Mazepát* magyarul már 1847-ben bemutatták, *Válogatott költeményei* 1955-ben jelentek meg.

SOMLYÓ GYÖRGY (Balatonboglár, 1920), költő, műfordító, kritikus. Költői indulását – 1945 előtt – a klasszikus stilizáltság, a formajáték, a világtól való elzárkózottság jellemezte. Csak később jutott el az általános humanizmus, az erős intellektualizmus magaslataira. Verseskötetei az Erdélyi Helikonnal való kapcsolata szakaszából: *A kor ellen* (1939), *Adonis siratása* (1942). Tevékenységének jelentős része a felszabadulás utánra esik. *Vallomás a békéről* című verseskötetért 1954-ben József Attila-díjat kapott. Összegyűjtött versei (*Tó fölött, ég alatt*) 1962-ben jelentek meg. Kisebb műfordításainak gyűjteménye: *Szélrózsa* (1958).

SPENCER, EDMUND (1552–1599), angol költő. Az Erzsébet-kor nemzeti költője, a rochesteri püspök titkára, majd Írország kormányzója. Szonettjeiben a petrarcai hagyományt erősítette az angol költészetben, stanzáinak szépségét korában senki sem érte utol. *Tündérkirálynő* című, befejezetlenül maradt allegorikus hőskölteményének legszebb részletei álomszerű lebegésükkel tűnnek ki.

STADLER, ERNST (1883–1914), német költő és kritikus, a német expresszionista költészet egyik képviselője. 1902-ben tagja annak a csoportnak, amely megalapítja a *Der Stürmer* című avantgardista folyóiratot. Később a német irodalom tanára a brüsszeli egyetemen, s főleg irodalomtörténeti műveket közölt.

STANCU, ZAHARIA (1902), román prózaíró, költő, publicista. Költőként indul (első verskötete: *Poeme simple* – Egyszerű versek, 1927), a felszabadulás előtti verseit az egyszerűség és az egyértelmű érzések kultúsza jellemzi. Spontán kitarulkozó költői temperamentuma hamar elvezeti kora társadalmi kérdéseihez. A felszabadulással részben lezáruló költői termése legjavát 1957-ben ugyancsak *Poeme simple* címmel adja közre. Jelentős szerepet vállal az irodalmi élet újjászervezésében és vezetésében. Prózaírói életműve is ez időben teljeseedik ki. Legjelentősebb regényei magyar fordításban is megjelentek.

SZABÉDI LASZLÓ (Sáromberke, 1907–1959, Kolozsvár), romániai magyar költő, kritikus, irodalomtörténész. *Délia* című drámai költeménye (1936), valamint első verseskötete, az *Alkotó szegénység* (1939) komoly figyelmet keltett. Az Erdélyi Helikon 1935-től közli rendszeresen verseit és fordításait. Már ekkor sokoldalú alkotó: rövid idő alatt novellás kötettel (*Veér Anna alszik*, 1941), tanulmánykötettel (*Ész és bűbáj*, 1943) s újabb verskötettel (*Telehold*, 1944) jelentkezik. 1940–44 között, báréi tanítóskodása idején a román népköltészetből gyűjt és fordít (*Báréi csujogatások*). 1944 után újságíró, múzeumigazgató, majd 1947-től Kolozsváron a Bolyai Tudományegyetem tanára: esztétikát, világ-irodalomtörténetet, művészettörténetet és magyar irodalmi nyelvtörténetet ad elő sorra, s e tárgykörökből számos izgalmas tanulmányt ír. Közben költészete is aktivizálódik. Élete utolsó évtizedében a magyar nyelv őstörténetéről írt eredeti szempontú, nagyszabású művet; ez még kéziratban van. Újabb kötetei: *Sokan szólnak* (1950), *Válogatott versek* (1955). Összegyűjtött művei: *Telehold – Veér Anna alszik* (1967), *Kép és forma* (1969).

SZALATNAI REZSŐ (1904), író, műfordító, irodalomtörténész. A 30-as években a csehszlovákiai magyar irodalom haladó irányzatához tartozó költő. 1930–1945 között tanár, a Sarlós-mozgalom egyik alapítója, a cseh és szlovák irodalom kutatója és műfordítója, a cseh–magyar irodalmi kapcsolatok alapos ismerője. 1937–38-ban verseit a *Korunk* is közölte. 1948 óta Magyarországon él és alkot.

SZÁNTÓ GYÖRGY (Vágújhely, 1893–1961, Budapest), író. Diákéveit Lugoson töltötte. Műegyetemi tanulmányait az első világháború szakította félbe. A fronton homloksebet kapott, és jobb szemére megvakult. Hazatérése után festéssel foglalkozott. 1920-ban a kolozsvári román opera díszlet- és jelmeztervezője. Hamarosan bal szemére is megvakult, s ezután kezdett irodalmi tevékenységhez felesége, Brandeis Adél segítségével.

vel, s ekkor jelent meg első regénye: *Sebastianus útja bevégeztetett* (1924). 1924-ben Aradon telepedett le. Itt szerkesztette a romániai avantgarde rövid életű szemléjét, a Periszkópot. 1941-től Budapesten élt. Elsősorban regényeivel aratott sikert. Egyetlen verseskötete: *Schumannal a karneválban* (1925).

SZEMLÉR FERENC (Székelyudvarhely, 1906), romániai magyar költő, író, műfordító. A felszabadulás előtt Brassóban élt mint ügyvéd és újságíró. Első sikereit költőként aratja. Verseiben a baloldali értelmiség képviselője, a milliók szenvedéseire érzékenyen reagáló költő szólal meg. A két világháború közötti irodalmi harcokban az Erdélyi Helikonon belül az ellenzék véleményének megfogalmazója: *Jelszó és mítosz* című esszéje (1937) a meghatározhatatlan transzilvanizmussal fordul szembe. A Helikon 1929–1944 között több mint száz versét és több román és nyugati költő verseiből készült fordítását közli. A háborús években lázadó hangon írt a fasizmus ellen, és részt vett az antifasiszta népfront romániai magyar szellemi megmozdulásaiban. A felszabadulás után tevékeny részt vállalt a romániai magyar irodalmi élet szervezésében és vezetésében. Bukarestben, irodalmi tevékenységének él. Költői, prózáirói és műfordítói tevékenysége egyaránt jelentős. Megjelent verseskötetei: *Éjszakai kiáltás* (1930), *Ember és táj* (1934), *Búvópatak* (1940), *Lángoló napok* (1943), *Tavaszdik* (1948), *Mind több a fény* (1951), *Harcolni híven* (1953), *Gyökerestől* (1954), *Dúdoló* (1957), *Téli alma* (1959), *Szelek tenyerén* (1960), *Változó vidék* (1960), *Álmok között* (1961), *Egy életen át* (1963), *Vándorló évek* (1964), *Minden halhatatlan* (1965), *Különös korban* (1966), *Madárjóslat* (1971). Versfordításai önálló kötetekben: *Mai román költők* (1940), Tudor Arghezi: *Ezerkilencszázhat* (1956), Veronica Porumbacu: *Versek* (1957), Vasile Alecsandri: *Válogatott versek* (1958), Eugen Jebeleanu: *Kisebb költemények* (1958), Tudor Arghezi: *Telehold* (1959), *Őtsarkú égi csillag* (angol, kínai, német, orosz, román versek, 1959), Alexandru Macedonski: *Decemberi éj* (1961), Maria Banuş: *Aranycsináló* (1968), *Változó egekben* (válogatott műfordítások, 1969). Műveinek gyűjteményes kiadásából eddig négy kötet jelent meg: *Versek I–II* (1967, 1969), *Évgyűrűk* (prózai írások, 1970), *Udvarhelyi Odüsszeia* (három kisregény, 1971).

SZENTIMREI JENŐ (Arad, 1891–1959, Sztána), romániai magyar költő, író, publicista. Katonaiskolát végzett, a tényleges tiszti pályát még 1918 elején, súlyos sebesülése miatt hagyja ott. Ekkor kezd szerepet játszani az irodalmi életben, előbb Kolozsváron indított hetilapjával, az Új Erdéllyel, majd a Napkelet, a Vasárnapi Újság szerkesztőjeként, az Újság,

a Brassói Lapok munkatársaként. Barátság fűzi Gaál Gáborhoz, és az antifasiszta népfront idején szorosabbá válnak kapcsolatai a Korunkkal. Ott van a Helikon-csoportosulásban is, ő a baloldali ellenzék legélesebb hangú képviselője. Költészetére kezdetben érzélgős világfájdalom, majd Ady hatására harcos háborúellenes állásfoglalás jellemző. A két világháború között a romániai magyar lírában a modern irányzatokkal szoros kapcsolatot tartó szabad versei biztosítanak neki különleges helyet. Ekori verseiben – publicisztikájával összhangban – határozott fasizmusellenesség, a természet harmóniáját példaként idéző humanizmus érződik. A felszabadulás után a kolozsvári Állami Magyar Színház igazgatója, a Józsa Béla Athenaeum vezetője, majd a Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskolán tanít haláláig. Verskötetei: *Azoknak a keveseknek* (1912), *Nyári délután Egeresen* (1924), *Ki kell mondani* (1930), *Nyersmérleg* (válogatott versek, 1943); összegyűjtött műveinek három kötete: *Versék* (1963), *Sablon helyett csillag* (publicisztika, 1968), *Ferenc tekintetes úr* (Kölcsey Ferenc életregénye, 1972).

SZOMBATI-SZABÓ ISTVÁN (Debrecen, 1887–1934, Lugos), költő, műfordító. Lugoson volt református pap, költészetének azonban a vallásos versek csak jelentéktelen részét teszik ki. Többnyire nyugtalan, nagy erőket rejtő vagy felszabadító, sokszor a vers hagyományos formáit is megbontó versek kerülnek ki keze alól. Bár tagja volt a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaságnak, a 20-as és 30-as években inkább költészetével játszott szerepet, távol állott az irodalmi szervezkedésektől. Műfordítói érdeklődése a japán líra s az amerikai néger költő, Langston Hughes szociális izzású versei felé vonzotta. Verskötetei: *Pirkadatkor* (1908), *Szomorú füzek alján* (1909), *A halál partja* (1915), *Életem* (1922), *Régi japán költők* (1923), *Lavinák éneke* (1924), *Hazajáró lélek* (1935).

TOLDALAGHY PÁL (Kolozsvár, 1914), költő. Egy ideig Kolozsváron és Nagyváradon élt, majd Budapestre költözött, és ott volt tisztviselő. Versei a katolikus szemlélet felé orientálódó, vívódó, álmodozó költőről vallanak. Kötetei: *Hajnali versenyfutás* (1936), *Író üdvözöllek* (1940), *Végítélet ablaka* (1948), *Szitáló évek* (1957).

TOLLER, ERNST (1893–1939), német költő és színpadi szerző. A német expresszionizmus képviselője. Közel állt a proletármozgalmakhoz; a bajor Tanácsköztársaság mozgalmaiban való részvétele miatt ötévi várfogságra ítélték, s itt írta a *Fecskék könyvét* (Schwalbenbuch), költészetének legszebb darabját.

TOMPA LÁSZLÓ (Betfalva, 1883–1964, Székelyudvarhely), romániai magyar költő, műfordító, szerkesztő. Az Erdélyi Helikon költőtriásának, Aprily Lajos és Reményik Sándor mellett, a harmadik tagja. 1920 előtt vármegyei tisztviselő, utána csak irodalommal foglalkozott, s a székelyudvarhelyi Székely Közélet című lapot szerkesztette. Tagja volt az Erdélyi Helikon írói csoportnak és 1920-tól a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaságnak. 1929-ben a Helikon nagydíjával, 1941-ben Baumgarten-díjjal tüntették ki. Alkotótevékenységének java része a felszabadulás előttre esik. Versei a kisvárosi magányban élő költő belső világról adnak számot. Férfias önfegyelem, intellektuális és elmélkedő hajlam jellemzi a Nyugat költőinek iskoláján nevelkedett, klasszikusan fegyelmezett formában megszólaló költészetét. A természet és a szülőföld szeretetéről maradandó szépségű verseket alkotott. A fasiszta háború ellen versek sorával tiltakozott, s 1944 után erősebb és közvetlenebb lett kevés számú versének közéleti mondanivalója. Jelentős műfordítói munkássága során Goethe, Schiller, Hölderlin, Mörrike, Keller és Rilke verseit tolmácsolta. Kötetei: *Erdély hegyei között* (1921), *Éjszaki szél* (1923), *Ne félj* (1929), *Hol vagy, ember?* (1940), *Régebbi és újabb versek* (1955), *Versek* (1963).

TRAKL, GEORG (1887–1914), osztrák expresszionista költő, nemzedékének legnagyobb lírikusa. Az első világháború kezdetekor pusztult el egészségügyi tisztként. Életműve egy kötetnyi vers. Szabad verseinek visszatérő motívumai: a kert, a tó, a homlok, a csillag, az angyal, az enyészet és négy szín: a kék, barna, piros és az arany.

UNTERMAYER, LOUIS (1885), amerikai költő és irodalomkritikus. A 30-as években az American Mercury költészeti rovatának szerkesztője. Versei kevésbé, Heine-, Toller- stb. fordításai maradandóbbak.

VALÉRY, PAUL (1871–1945). Francia költő, századunk francia költészetének nagy egyénisége. Pályája kezdetén alkotott költői művéről maga mondja, hogy verseinek az az értelmük, amit kölcsönöznek nekik. Versei hosszú időn át csak kis példányszámú amatőrkiadásokban jelentek meg; húsz éven át hallgatott, elzárkózott minden nyilvános szereplés elől. Húsz év után ismét jelentős verseket alkot, s ezekben Valéry a „connaître” és „être”, a megismerés és az élet közül az utóbbit választja.

VARRÓ DEZSŐ (Kolozsvár, 1907), költő. Rövid ideig Désen segédlelkész, majd a Dész melletti Kozárváron pap. Első verseit az Enyedi Újság kö-

zölte 1925-ben. Az enyedi évek alatt Áprily Lajos nemcsak tanára, hanem a versírásban is mestere és tanítója volt. Verseinek java részét 1930–34 között írta. Az Erdélyi Helikon és a Pásztortűz munkatársa volt, de több verse jelent meg az *Új arcvonalban* (1931) és az *Új Erdélyi Antológiában* (1937) is. Életművét bemutató egyetlen kötete *Gyilkos tavasz* címmel csak 1970-ben jelent meg.

VASS LÁSZLÓ (1905–1950), kritikus, tanulmányíró, újságíró. Tagja volt a szlovákiai Sarlós-mozgalomnak, s ugyancsak a két világháború között egy ideig Pozsonyban újságíróként dolgozott, majd a Prágai Magyar Hírlap irodalmi rovatának szerkesztője volt. 1938 óta Magyarországon él. Önálló kötete nem jelent meg.

VERGILIUS, PUBLIUS MARO (i. e. 70 – i. e. 19), a császárkori Róma legjelentősebb költője. *Aeneis*ében a két homéroszi eposz témáját énekelte újra simán gördülő hexameterekben, de elődje reális elbeszélő modorát ünnepélyesebb, emelkedett hangnemre váltva. Ugyancsak példás gördülékenységű nyelv és verselés jellemzi *Bucolicáit* és *Eclogáit*, amelyek a pásztori költészet korabeli divatjának hódolva is sok reális elemet tartalmaznak az egykori falusi életből. *Georgica* címet viselő tanító költeménye a falusi munka különböző ágait, a földművelésre és állattenyésztésre vonatkozó ismereteket foglalta versbe.

WALTHER VON DER VOGELWEIDE (1230 körül halt meg). Sokoldalú költő, aki áttörte a német nyelvű trubadúrköltészet egyhangú konvencióit. Közvetlen, őszinte hangjának köszönheti népszerűségét és halhatatlanságát.

YEATS, WILLIAM BUTLER (1865–1939), ír költő. A dublini Ír Nemzeti Színház egyik alapítója, s hosszú időn át igazgatója. 1923-ban Nobel-díjat kapott. Természetlíróját leheletfinom képek, alig megfogható hangulatok jellemzik. Az ősi ír néphit világát olvastja modern szimbolista költészetébe, tudatosan törekedve a népdal egyszerűségére, tiszta csendességére.

TARTALOM

Szemlér Ferenc: Az Erdélyi Helikon költői (Bevezető tanulmány)	5
--	---

KÖLTEMÉNYEK

ÁPRILY LAJOS

Így akarja a sors.....	53
Ismét viharban.....	54
Az aranymosó balladája.....	54
Corona	56
Beszélgetés a földdel	57

ARATÓ ANDRÁS

Anyám s az ibolya	58
-------------------------	----

BALÁZS FERENC

Versek kellene írnom	59
Kis rongydarabok a verseim.....	59
Vérömlés.....	60
Egy magamra maradtam	61
Erdőhát megindul	61
Nippon tündéri lánya	62
Búcsúszó és köszöntés.....	64
Teherhordani jók	65
Mégsem szeretném	66

BÁNYAI LÁSZLÓ

Szegény szamaritánusok	67
Fölébredtél rá	67
A ki nem mondott szó.....	68

BÁRD OSZKÁR

Ez zárt világ	69
Schubert	69
Kell lennie.....	70
Lidérces titok.....	71

Az igazság napfogyatkozása	72
Évforduló	72
Tavaszi lecke	72
Turin, 1888. XII.?	74
BARDÓCZ ÁRPÁD	
Más csillagon	75
BARTALIS JÁNOS	
Kivirágzik	76
Egy téli nap	76
Ó, halál!	77
Méhek között	77
Míg meghallja fájó messzeség	79
Mező, ne hagyd el vándorod	80
Virágos rög – küzdő ugar	81
Madárfészek	81
Tél van	82
Én az örök atyához eljutok	82
Látom	83
Új élet köszöntése tavaszjöttén	84
A Pilisek alól	87
Egy-akolban	88
Erdély hegyei intenek	88
Emlékezés	89
Április	89
Csillagok közt elvegyülünk	90
Boldog emléket hagyva	91
BÉLTEKY LÁSZLÓ	
Soha!	93
BERCZELI A. KÁROLY	
Szegény apám	94
Fénybogár	95
BERDA JÓZSEF	
Verebek	96
Utolsó szó	96
Anyám	96
Siófok	97
Piaci éjszaka	97

R. BERDE MÁRIA	
Búcsúztató.....	99
BETHLEN IVÁN	
Húszéves fiú a műtőasztalon.....	102
Nyár, vízparton.....	103
BISZTRAY GYULA	
Búcsú egy idegen várostól.....	104
Magyar varrónő Párizsban.....	105
BÖZÖDI GYÖRGY	
Tegnapelőtt történt.....	106
Bűnbeesés.....	106
Piros levelet kerget a szél.....	107
Temetés.....	108
Szent György-nap.....	109
A testvérmek, akit szerettünk.....	110
Két arc.....	111
Mózsi bátyám.....	111
Lópásztorunk.....	112
Hajnali szánút.....	113
A szegény ló.....	114
Erdőmérés.....	115
Anikó nélkül.....	117
CSERES TIBOR	
Szégyen nélkül.....	119
CSUKA ZOLTÁN	
A fehéregyházi síkon.....	120
Szent Anna-tó.....	121
DÁNÉR LAJOS	
Idő.....	122
DARVAS SZILÁRD	
Kiáltsd tovább a hangot.....	123
DÉRY TIBOR	
Hajnaltájt.....	125
DERZSI SÁNDOR	
Kóbor kutya.....	126

DSIDA JENŐ	
Ide hallgass!	127
Falun.....	127
Messzire jöttem	128
Mese, mese, mátká.....	128
Ismeretlen ember.....	129
Távolban élő kedvesemnek.....	130
Virrasztás a dzsungelben.....	131
Szobor és drágakő.....	132
Immáron ötvenhárom napja	134
Rettenetes virágének.....	136
Az utcaseprő.....	138
A költő feltámadása	138
Jegyenék	139
Túl, jégmezőkön.....	140
Öreg postás a város végén.....	140
Szerelmes ajándék	141
Éhes a kutyám	141
Február, esti hat óra	141
Harminc év közelében	142
Hulló hajszálak elégiája	145
Vallomás	148
A tó tavaszi éneke.....	149
Hálóing nélkül	151
Út a kálváriára	152
Már hiába nézed	153
Elárul, mert világít	154
Tükör előtt	156
Előre való beszéd	156
Tarka-barka strófák	161
A pántos kapukon túl.....	165
Az első csók.....	170
Préridáaszok.....	174
Tükör előtt	179
DUDÁS KÁLMÁN	
Versek.....	185
Szelid intelem.....	186
FEKETE FERENC	
Költözés	189

Medvetánc.....	190
Lámpabél	191
FEKETE LAJOS	
Hogy valaha is emberrel szóltam.....	192
A kapuban kutyám várt.....	193
Megyek a bálba!.....	193
Novemberi költözködés	195
Oh, barackmag!.....	196
Rosenfeld Kive.....	197
Vers, halott anyámról.....	198
Váltás.....	199
Őszi séta egy traktor nyomán	200
Röggel birkózni.....	201
Gyümölcséréskor.....	202
FÉNYI ISTVÁN	
Vers a szegények földjéről	204
FLÓRIÁN TIBOR	
Évszakok.....	206
Libbenő hinta ölén.....	206
Ájult bogárka élesztése	207
Megindul a csend a bodzafák mögül.....	207
FÜLÖP KÁROLY	
Haza négy év után	208
GAGYI LÁSZLÓ	
Hiába verekedtek.....	209
GULYÁS PÁL	
Misztikus ünnepi asztal.....	210
GUNDA BÉLA	
A pusztai ember.....	211
Csavargók	211
Béreslány	212
Csavargásaimból	213
Elbuksz, Európa!	214
Itt állok.....	215

HABÁN MIHÁLY	
Új bordal	216
Szél cimborám!	216
HEGYI ENDRE	
Fenyőtoboz.....	217
Napóra	218
Asztal és ágy közt.....	219
Ajánlás.....	220
Diadal	220
HOBÁN JENŐ	
Hadd, nézzem.....	222
Messze ment barát után.....	223
HORVÁTH IMRE	
Botom	224
Nincs tisztesség e földön.....	224
Intés	224
Októberi táj	224
Tengerszem.....	225
Az idő könyvében.....	225
Biztatás	225
Babona.....	225
Hulló csillag.....	225
Ki tüntetett ki.....	226
Csóka a havon	226
Feladat	226
Tavaszi ág	226
Első villám.....	226
Csillagok	227
A boldogság.....	227
Mélykút.....	227
Látomás.....	227
Torony	228
Béke.....	228
Vendégmadár	228
Halak.....	229
Mit választanál?.....	229
Majomság.....	229
Halaszd holnapra	229

Más fán dalol.....	229
Törvény.....	230
Sóhaj.....	230
Felelet.....	230
Üres keret.....	230
Láz.....	230
Kínai lány.....	231
Mindhalálíg.....	231
Gyűrű.....	231
Novemberi kertek.....	232
Fák és madarak.....	232
Vigasztaló.....	232
Ifjú nyár.....	233
Esőcsepp.....	233
Aradi elégia.....	233
HORVÁTH ISTVÁN	
Édesanyám.....	235
Síró betűk.....	237
Nanyó mesél.....	237
Ma a várost megutáltam.....	240
Csorog az eszterha.....	241
Halványodott az éjszaka.....	242
ILLYÉS GYULA	
Novemberi utazás.....	245
Szerelem.....	246
Lakodalmások.....	246
Téli kép.....	248
Még egy téli kép.....	249
Oly szegények voltunk.....	249
Nem szabadulhatsz.....	250
Őszi nap.....	252
Szerelem.....	252
Szelíden, bölcsen.....	253
JÁNOSHÁZY GYÖRGY	
Koncerten.....	255
Te csak maradj.....	255
Ének az esthajnalcsillagról.....	256
Primavera sacra.....	257
Tavaszi nesz.....	258

JÉKELY ZOLTÁN	
Ballada a kóbor kutyákról	259
Valkói temetés	260
Tündéri fürdés	260
Gyermekkoromban is kerestelek	260
Végre megtaláltalak	260
Reménytelen remény	261
Telihold	261
Filmkirálynő képe alá	262
Búcsú szürkületben	263
Úti ének	264
Itt lakott... ..	265
A pince ajtajában	266
A tornáról	267
Aki Szent György napján született	268
Geneviève	270
Egyedül	270
Jairus leánya	271
Lehullt a levél	271
JÓZSEF ATTILA	
Arról, hogy belőlem, aki szarvas voltam, farkas lesz	272
Esik	272
KACSÓ SÁNDOR	
Tavaszi	274
Őszi vetés	275
Cséplés	276
Beletörődés	277
Áprilisi zimankóban	277
Remény	278
KÁDÁR IMRE	
„A holtak temessék halottaikat”	280
A jazz-karmester	280
Kolumbusz búcsúja	282
A téli Pojána	282
KERESZTURY DEZSŐ	
Sugár	284
Nehéz, fájó dal	284

KISS JENŐ

Október 6-i séta	286
Délelőtt fűrészelek	287
Ravasz vadász	288
Esődal	289
Vackorfa	290
Ébresztő	292
Ha a kutya gazdát cserél	293
F	294
Favágó	296
Jöjj tavasz!	297
Hajnal, emlék	298
Ne aggódj	298
Napkelte	299
Külvárosban	299
A labda	302
Két útmester	303
Az a kicsi malom	305
Folyó és tó	305
Az első vacsora	307
Téli almák	310
Háromkirályok	311
Lila után sárga	312
Alkony	313
Fákról	313
Nekem is	314
Első hó	315
Talán	315
Idegenben	316
Pörújítás	316
Sámson	317
Finom hitel	317
Semmi	318
Sír és sírhely	318
Hónapok Ádámja	318
Északi-sark	319

KOMLÓS ALADÁR

Az ember és a domb	320
Tanulság	320

KOÓS-KOVÁCS ISTVÁN	
A föld hibás, aranyom, nem én.....	321
Bozótban	321
Beszéd egy tengerikagylóhoz.....	322
Szerelem	322
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ	
Verssorok.....	324
Fohászkodás.....	324
Fészek	324
Koratavaszi délután.....	324
Nénike nevenapja.....	325
Kírákatok.....	325
Kérdések munka közben.....	325
Ilona.....	325
KOVÁCS KATONA JENŐ	
Rajzolás közben.....	329
LÉTAY LAJOS	
Megsimítom holt szemed.....	331
Kisversek	332
Erő.....	332
Kártyások.....	332
Rikkancsok nyáron.....	332
Edit	332
Vers a bizonytalanságról.....	333
LŐRINCZ LÁSZLÓ	
Ispiláng	334
Öt perc az udvaron.....	336
LŐRINCZI LÁSZLÓ	
Vihar után	337
Kegyelem.....	337
Ravatal.....	338
Valamit várok.....	339
Vallomások könyve	340
MAKKAI LÁSZLÓ	
Fekete alkonyat	341

MAKSAY ALBERT	
Virrasztás	343
Fapiac	344
Légy hív mindhalálig	344
MARCONNAY TIBOR	
A fecskék elrepülnek	346
MÉLIUSZ JÓZSEF	
Szerelem	347
Nem haltál meg!	349
Ecce homo	350
Amerre járok	350
Vasárnap	351
Magyar július	352
Kimúló parasztemberként	353
NÉMETH ANDOR	
Elégia	354
Párbeszéd	355
In memoriam	356
OLOSZ LAJOS	
Aranyeső	358
Félig élt élet	358
Barlanghomály	359
Vár fokán	360
Égerfák alatt	360
Néma kürt	361
Enyhe napon	362
Primavera	362
Beomló tárnában	363
ORMOS IVÁN	
Esti társ	365
Így várok	365
Munkanélküli tavasza	366
Nem kell a munka	367
Almák a szekrényen	367
Holdtávolságból	368
Versek anyámhoz, vagy még messzebb	369
Panteon	373
Út az Istenszéke felé	374

ÖRVÖS LAJOS	
A pályaoőr.....	378
PAKOCS KÁROLY	
Rheimsi csatatér	379
Szurony-sánc.....	380
RAICS ISTVÁN	
A hírmondó.....	381
REMÉNYI JÓZSEF	
Amerikai kép.....	382
Amor fati.....	383
REMÉNYIK SÁNDOR	
Mint aki elfelejtett emberül	385
Fekete gyémánt	386
Kedves kertész.....	386
Az örök liften	387
„Lélektől lélekig”	388
Szeretnék szeretni.....	389
Zuhanók vigasztalása.....	390
Katonaköpenyeg.....	391
Szilánkok	392
Emléktelenül	393
Ha én.....	394
Tények	394
Napocska.....	395
Zavart hangok az ének mesteréhez	396
„És elvérezni egy fonák igén...”	399
Nagybátyám	400
Elment megint	401
Ó, váltóőr!.....	403
Elődeim emberségéből.....	405
Önmagamba falazva	406
Nem, nem születtem hódítóknak	407
Tempósan	409
Vétkeztem a szememmel	410
Holtomiglan	411
Csak egymáshoz	414
Őrülden s érzéketlenül	414
Álmodsz-e róla?	415

Három pad.....	418
Kora tavasszal s késő este	419
Érik.....	420
Bátorság.....	420
Lövés.....	421
Semmi máshoz	422
Régi történet.....	423
SÁFÁRY LÁSZLÓ	
Szerelmes lány.....	424
Őszi esők	424
SINKA ISTVÁN	
Béke.....	425
SZABÉDI LÁSZLÓ	
Kelen Péter.....	427
A szűz.....	442
Percek	443
Futó nap	444
Halál-házasító.....	445
Tilalom.....	447
Telihold.....	448
SZALATNAI REZSŐ	
Jóság.....	450
SZÁNTÓ GYÖRGY	
Legenda.....	451
SZEMLÉR FERENC	
Autót.....	453
Mozdonyvezető	453
Kortárs	454
Ó, költő, énekelj!.....	455
Mint por	456
Brassói délután	456
Elhagyott szerető.....	457
Mint vad.....	458
Gyimesi eső.....	459
Téli táj.....	459
Cassandra.....	460
Urak között.....	461

Homoród felé	462
Gyermekek a temetőben.....	463
Lassú mosoly.....	465
Kóborkutya	466
Mindig magamban.....	466
Számadás	467
Alkonyi párbeszéd.....	468
Csend.....	469
Tél és nyár.....	470
Vadak ellen.....	471
Az eltört tányérra.....	471
Kiről beszéljek?.....	472
Vissza se nézek!	473
Hanyatt a mezőn.....	474
Kilencszáz napja.....	475
Rólad beszélek.....	475
Udvarhely.....	476
Idegenben.....	477
Este	478
Álombeli táj.....	479
Téli napozás	480
Légitámadás után.....	480
SZENTIMREI JENŐ	
Vallomás	482
Dél van.....	484
SZOMBATI-SZABÓ ISTVÁN	
Zergevadász	486
Tavaszi vers.....	487
TOLDALAGHY PÁL	
Hattyúk	490
Szeretők verse	491
Számadás az ősz előtt	492
TOMPA LÁSZLÓ	
Erdélyi télben	495
Ilona tavaszi tánca	496
Minek ma vers?	497
Lófürösztés.....	498
Meghitt szavak egy elköltözöthöz	499

Őszi hajtásban	501
Minden fény hunytán	502
Egy volt vadással	503
Sziddhártha újból eltűnik	504
Egy levélbeli kérdésre	505
Vallomás sötét titokról	506
Tavaszi ének	508
Az arany kehely	509
Téren	509
Vers	511
Higgadt tavaszi ének	512
Sasok viharban	513
Anyám kinéz az ablakon	514
Immár úgy van	515
Diogenész lámpájával	515
Évnek őszén, kedvnek őszén	516
Régi vers egy téli sétáról	517
Lélekháborgásra – csillapítónak	519
Alkonyati eltűnődés	520
VARRÓ DEZSŐ	
Szentély	523
Boszorkány	523
Ravatal	524
Circumdederunt me	524
Április	524
Szünet	525
Nocturno	526
Por és virág	526
Rigódal kedvesemhez	528
MŰFORDÍTÁSOK	
VASILE ALECSANDRI	
Emlékkönyvbe (Bardócz Árpád fordítása)	533
Búcsú Moldvától (Bardócz Árpád fordítása)	533
Vágy (Bardócz Árpád fordítása)	534
Grigore Romalo sírjánál (Bardócz Árpád fordítása)	535
Madárka (Bardócz Árpád fordítása)	536
Tengeren (Bardócz Árpád fordítása)	537
Március 8 (Bardócz Árpád fordítása)	538

AL-GHAZALI	
Négysoros (Horváth Imre fordítása).....	542
TUDOR ARGHEZI	
Pohárfelirat (Dsida Jenő fordítása).....	543
Bőség (Dsida Jenő fordítása).....	543
Nézem (Szemplér Ferenc fordítása).....	544
Este (Szemplér Ferenc fordítása).....	545
Eső (Szemplér Ferenc fordítása).....	545
GEORGE BACOVIA	
Mélabú (Szemplér Ferenc fordítása).....	547
ION BARBU	
Kripto király s Lapp Enigél (Szemplér Ferenc fordítása).....	548
CHARLES BAUDELAIRE	
Felirat (Szabédi László fordítása).....	552
A rontás (Szabédi László fordítása).....	552
Beatrice (Szabédi László fordítása).....	553
JOHANNES R. BECHER	
Az ember, aki a sorban megy (Méliusz József fordítása).....	555
MIHAI BENIUC	
Az Úr (Kiss Jenő fordítása).....	560
Úgy is jól van (Kiss Jenő fordítása).....	560
RICHARD BILLINGER	
Őszi este (Jékely Zoltán fordítása).....	562
Úgy is jól van (Kiss Jenő fordítása).....	560
LUCIAN BLAGA	
Metafizikai szomorúság (Kádár Imre fordítása).....	563
Tagadások (Kádár Imre fordítása).....	564
Eksztázis éje (Kádár Imre fordítása).....	565
Század (Szemplér Ferenc fordítása).....	565
WILLIAM BLAKE	
A tavaszhoz (Somlyó György fordítása).....	567
A nyárhoz (Somlyó György fordítása).....	567
Az őszhöz (Somlyó György fordítása).....	568

A télhez (Somlyó György fordítása).....	569
Az esti csillaghoz (Somlyó György fordítása).....	569
A reggelhez (Somlyó György fordítása).....	570
WILLIAM BOURDILLON	
Az éjnek ezer szeme van (Antalfy Gyula fordítása).....	571
WILLIAM STANLEY BRAITHWAITE	
Rapszódia (Maksay Albert fordítása).....	572
GEORG BRITTING	
Dél (Jékely Zoltán fordítása).....	573
A korcsmakert előtt (Jékely Zoltán fordítása).....	573
G. CARDUCCI	
Róma alapításának évfordulóján (Mihály László fordítása).....	574
CATULLUS	
Meghívó (Dsida Jenő fordítása).....	576
Lesbia rigójához (Dsida Jenő fordítása).....	576
A rigó halálára (Dsida Jenő fordítása).....	577
GEOFFREY CHAUCER	
A jótanács balladája (Szemplér Ferenc fordítása).....	578
GILBERT KEITH CHESTERTON	
Himnusz (Raics István fordítása).....	579
MIHAIL CODREANU	
A Golgota követe (József Attila fordítása).....	580
HILDA CONKLING	
Az öreg híd (Antalfy Gyula fordítása).....	581
JOSEPH S. COTTER	
Te mit mondasz? (Maksay Albert fordítása).....	582
STEPHEN CRANE	
Láttam egy embert (Maksay Albert fordítása).....	583
A szív (Antalfy Gyula fordítása).....	583

ADELAIDE CRAPSEY	
Novemberi éj (Antalfy Gyula fordítása)	584
COUNTÉE CULLEN	
Felirat egy ismert lady sírkövére (Maksay Albert fordítása)	585
JOHN DONNE	
Ébredés (Szemplér Ferenc fordítása)	586
DSÁMI	
Jégeső (Antaffy Endre fordítása)	587
GÜNTHER EICH	
A vonat ablakából (Jékely Zoltán fordítása)	588
PAUL ÉLUARD	
Veled (Jánosházy György fordítása)	589
Nélküled (Jánosházy György fordítása)	589
MIHAI EMINESCU	
A csillag (Fekete Tivadar fordítása)	591
Szonett (Dsida Jenő fordítása)	591
Csak egy vágyam maradt (Dsida Jenő fordítása)	592
Glossza (Szabédi László fordítása)	593
ELENA FARAGO	
Egy ember ment az úton (József Attila fordítása)	596
JOHANN WOLFGANG GOETHE	
Ónámítás (Tompai László fordítása)	597
Lelkek dala a vizek felett (Maksay Albert fordítása)	597
Marienbadi elégia (Földessy Gyula fordítása)	598
Megnyugvás (Földessy Gyula fordítása)	602
Ajánlás a „Faust”-hoz (Kovács László fordítása)	603
Ajánlás (Kovács László fordítása)	604
OCTAVIAN GOGA	
Mors magna (Kádár Imre fordítása)	608
Mi... (Kádár Imre fordítása)	608

IVAN GOLL	
Tavaszi (Maksay Albert fordítása).....	610
PAUL HEYSE	
Vence (Tompa László fordítása).....	611
LANGSTON HUGHES	
Néger vagyok (Szombati-Szabó István fordítása).....	612
Szomorúság (Szombati-Szabó István fordítása).....	613
A néger folyamokról beszél (Szombati-Szabó István fordítása).....	613
Én is Amerika vagyok (Szombati-Szabó István fordítása).....	614
Vers (Szombati-Szabó István fordítása).....	614
Afrikai tánc (Szombati-Szabó István fordítása).....	615
EMIL ISAC	
Alvó ablakok (Dsida Jenő fordítása).....	616
Kalács (Dsida Jenő fordítása).....	617
Ha meghalok... (Szemplér Ferenc fordítása).....	617
Elhagyott anya (Szemplér Ferenc fordítása).....	618
Dal (Szemplér Ferenc fordítása).....	618
FRANCIS JAMMES	
Elégia Albert Samainhez (Áprily Lajos fordítása).....	619
JANUS PANNONIUS	
Az álomhoz (Geréb László fordítása).....	621
Apollóhoz, gyógyulásért (Geréb László fordítása).....	624
Búcsú Váradtól (Berczeli A. Károly fordítása).....	625
A katonáskodó Balázshoz (Jékely Zoltán fordítása).....	626
Guarinóhoz (Berczeli A. Károly fordítása).....	627
SZERGEJ JESZENYIN	
Egy csavargó vallomása (Vass László fordítása).....	629
VACHEL LINDSAY	
Egy aranyhajú lánynak, Louisiana egy városában (Maksay Albert fordítása).....	631

LI TAI-PO	
Holdfény (Horváth Imre fordítása).....	632
AMY LOWELL	
Szél és ezüst (Antalfy Gyula fordítása).....	633
Solitaire (Antalfy Gyula fordítása).....	633
Éjszakai felhők (Maksay Albert fordítása).....	633
CONRAD FERDINAND MEYER	
Tavaszi út (Tompai László fordítása)	635
ION MINULESCU	
Az önmagukat árulók románca (Szemplér Ferenc fordítása)	636
MAX MOHR	
Az új Noé szonettjeiből (Jékely Zoltán fordítása).....	637
ADA NEGRI	
Havazás (Dsidai Jenő fordítása)	638
ION PILLAT	
Őszi elégia (Szemplér Ferenc fordítása)	639
Utolsó vacsora (Szemplér Ferenc fordítása).....	639
Estefelé (Szemplér Ferenc fordítása).....	640
Gyermekkorom (Szemplér Ferenc fordítása)	640
Húsvét (Szemplér Ferenc fordítása)	641
SEXTUS PROPERTIUS	
Cynthia falura készül (Dsidai Jenő fordítása).....	643
Az elvesztett napló (Dsidai Jenő fordítása)	644
Búcsú Cynthiától (Dsidai Jenő fordítása).....	644
Cynthia festi magát? (Dsidai Jenő fordítása).....	645
RAINER MARIA RILKE	
A vak leány (Szemplér Ferenc fordítása).....	647
Duinói elégiák	
A negyedik elégia.....	650
Az ötödik elégia (Endre Károly fordításai).....	653

ALEX ROGERS	
Miért vétkezett Ádám (Maksay Albert fordítása).....	656
CARL SANDBURG	
Chicago (Maksay Albert fordítása).....	657
Fű (Maksay Albert fordítása).....	658
A köd (Antalfy Gyula fordítása).....	658
FRIEDRICH SCHILLER	
Tell Vilmos (Kovács László fordítása).....	659
Prológus (Áprily Lajos fordítása).....	659
THEODORE HENRY SHACKELFORD	
A nagy harang Sionban (Maksay Albert fordítása).....	663
PERCY BYSSHE SHELLEY	
A nápolyi stanzák (Szemplér Ferenc fordítása).....	665
Apolló himnusza (Szemplér Ferenc fordítása).....	666
PHILIP SIDNEY	
Jöjj, álom! (Szemplér Ferenc fordítása).....	668
JULJUSZ SLOWACKI	
Dal a Nílus partján (Bardócz Árpád fordítása).....	669
EDMUND SPENSER	
Szerelmesének kincseiről (Szemplér Ferenc fordítása).....	672
ERNST STADLER	
Koratavasz (Maksay Albert fordítása).....	673
ZAHARIA STANCU	
Ha eljőnnél... (József Attila fordítása).....	674
ERNST TOLLER	
Fecskék könyve (részletek, Dsida Jenő fordítása).....	676
GEORG TRAKL	
Rózsafüzér-dalok	
Húgomhoz.....	684
A halál közele.....	684

Ámen (Dsida Jenő fordításai)	684
Éjszaka (Dsida Jenő fordítása)	685
Szonja (Dsida Jenő fordítása).....	685
Karl Kraus (Dsida Jenő fordítása)	686
JEAN S. UNTERMEYER	
Az ár (Antalfy Gyula fordítása).....	687
PAUL VALÉRY	
Intérieur (Franyó Zoltán fordítása)	688
A lépted... (Franyó Zoltán fordítása).....	688
VERGILIUS	
Didó halála (Csengery János fordítása).....	689
WALTHER VON DER VOGELWEIDE	
Elégia (Áprily Lajos fordítása)	696
WILLIAM BUTLER YEATS	
Az Innisfree-i tó (Maksay Albert fordítása)	698
Levelek hullása (Maksay Albert fordítása)	698
JAPÁN KÖLTÖK (Kosztolányi Dezső fordításai)	
Akisuke: Hold	699
Basho: Olaj.....	699
Buson: Próza	699
Csukayuki: Hó.....	699
Doin: Szerzetes.....	700
Niko Horogucsi: Álmodó.....	700
Kibino: Emlék	700
Komahi: Álom.....	700
Micsune: Bánat.....	700
Misisuna: Virrasztás	701
Ozi: Dalocska	701
Sarumarú: Iharfa.....	701
Yaha: Próza.....	701

Ismeretlen költő: Kedvesem.....	701
Ismeretlen költő: Válás	702
ROMÁN NÉPBALLADÁK	
A sólyom és az epervirág	703
A pásztor	704
Az elrabolt leány	704
A nap és a virág.....	706
Az átok.....	708
A pakurár	709
A pásztor és a leány	709
A fenyő (Kádár Imre fordításai)	710
BÁRÉI CSUJOGATÁSOK	
Csúfondáros	711
Fenyegetőzés	711
Átok	712
Levél.....	712
Sikerült világ.....	713
Emlékeztető.....	713
Anyabékító.....	714
Síralmas	714
Vetekedés.....	714
Legényfelejtő.....	715
A szép leány	715
Aggodalom.....	715
A tavalyi szeretőről.....	716
Próbavetés.....	716
Ok	716
A csúf leány	717
Bánatos	717
Óvás.....	717
Haragtörő	717
Átok	718
Nembánom-vers (Szabédi László fordításai).....	718

SKÓT NÉPBALLADÁK

A halászné balladája (Jékely Zoltán fordítása).....	719
Az ördög szerető (Somlyó György fordítása).....	720
A rongyos-bongyos cigányok (Somlyó György fordítása).....	725
Deli George Campbell (Somlyó György fordítása).....	724
A nyugtalan sír (Somlyó György fordítása).....	725

AZ ERDÉLYI HELIKON KÖLTÉSZETI ANYAGÁNAK
REPERTÓRIUMA

1928–1944 (Összeállította Kelemen Ilona, Réthy Andor és Váczy Leona).....	727
A KÖTETBEN SZEREPLŐ KÖLTŐKRŐL	789

A könyv szerkesztője: Dávid Gyula
Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos
A megjelenés éve: 1973. Alak 54X84/16
Példányszám: 3000+140 kötve
Papír: 63 g-os famentes
Kiadói ívek száma: 39,43
Nyomdai ívek száma: 53,50
Tizedes osztályozás nagy könyvtárak számára:
894 511 – 1(08), kis könyvtárak számára: 894 511
Tiparul executat sub comanda nr. 379/1973
la Intreprinderea Poligrafică Cluj,
str. Brassai nr. 5–7, Cluj
Republica Socialistă România